لو كانت الدنيا تعدل عند الله جناح بعوضة ما سقى كافرا منها شربة ماء

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

جامع - سنن - الترمذي

tirmizijin džami'- sunen

TIRMIZIJINA ZBIRKA HADISA

PRIJEVOD I KOMENTAR
PROF. MAHMUT KARALIĆ

KNJIGA
3

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

UDK 297.18

TIRMIZI

Tirmizijina zbirka hadisa = Tirmizijin
Džami' – Sunen / prijevod i komentar Mahmut Karalić.
- 1. izd. - Travnik : Elči Ibrahim-pašina medresa,
1999. – Knj. <3> ; 24 cm

Prijevod djela: Tirmizijin Džami' – Sunen. – Tekst
na bos. i arap. jeziku. – Bibliografske i druge
bilješke uz tekst.

Dosadašnji sadržaj:
Knj. 3. – 2001. – 470 str. –

ISBN 9958-9633-0-2 (cjelina)
ISBN 9958-9633-3-8 (Knj. 3.)

1. Karalić, Mahmut. - I. et Tirmizi, Ebu Isa
Muhammad vidi Tirmizi

COBISS/BiH-ID 6582278

Na osnovu mišljenja Federalnog ministarstva obrazovanja, nauke kulture i sporta broj: 02-15-2231/99 od 14.05.1999. godine a na osnovu člana 19. tačka 13. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, na ovaj proizvod se ne plaća porez na promet.

"U čijem se domu nađe ova zbirka kao da je u njemu Vjerovjesnik koji govori"

TIRMIZIJIN DŽAMI'-SUNEN

TIRMIZIJINA ZBIRKA HADISA

TREĆA KNJIGA

PRVO IZDANJE

Prijevod i komentar
PROF. MAHMUT KARALIĆ

Travnik, 2001. godine

Tirmizijin Džami'-Sunen

Prijevod i komentar:

Prof. MAHMUT KARALIĆ

Redaktor prijevoda:

Prof. dr. BILAL HASANOVIĆ

Recenzenti:

Prof. dr. ŠEFIK KURDIĆ

Prof. dr. ŠUKRI RAMIĆ

Lektor:

Prof. dr. NAILA HEBIB - VALJEVAC

Korektor:

MIDHAT KASAP

Kompjuterska obrada arapskog teksta:

MUAZ KARALIĆ

Tehnički uredio:

MUHAMED ČIČAK

أبواب الزَّكَاةِ

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *

١. بَاب مَا جَاءَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَنْعِ الزَّكَاةِ مِنَ التَّشْدِيدِ *

٦١٢. حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ أخبرنا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَش عَنِ الْمَعْرُور بْن سُوَيْدٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: **جِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ جَالِسٌ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ. قَالَ: فَرَآنِي مُقْبِلًا فَقَالَ: هُمُ الْأَخْسَرُونَ وَربِّ الْكَعْبَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. قَالَ: فَقُلْتُ: مَا لِي لَعَلَّهُ أُنْزِلَ فِيَّ شَيْءٌ. قَالَ: قُلْتُ: مَنْ هُمْ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هُمُ الْأَكْثَرُونَ إِلَّا مَنْ قَالَ هَكَذَا وَهَكَذَا، فَحَثَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَعَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ ثُمَّ قَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَمُوتُ رَجُلٌ فَيَدَعُ إِبِلًا أَوْ بَقَرًا لَمْ يُؤَدِّ زَكَاتَهَا إِلَّا جَاءَتْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْظَمَ مَا كَانَتْ وَأَسْمَنَهُ تَطَؤُهُ بِأَخْفَافِهَا وَتَنْطَحُهُ بِقُرُونِهَا كُلَّمَا نَفِدَتْ أُخْرَاهَا عَادَتْ عَلَيْهِ أُولَاهَا حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ مِثْلُهُ. وَعَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: "لُعِنَ مَانِعُ الصَّدَقَةِ" وَعَنْ قَبِيصَةَ بْنِ هُلْبٍ عَنْ أَبِيهِ وَجَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي ذَرٍّ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَاسْمُ أَبِي ذَرٍّ جُنْدَبُ بْنُ السَّكَنِ، وَيُقَالُ ابْنُ جُنَادَةَ.

٦١٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُنِيرٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مُوسَى عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ عَنْ حَكِيمِ بْنِ الدَّيْلَمِ عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ مُزَاحِمٍ قَالَ: **الْأَكْثَرُونَ أَصْحَابُ عَشَرَةِ آلَاف.**

POGLAVLJA O ZEKATU

od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

1. Oštro upozorenje Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu nedavanja zekata

612. ISPRIČAO NAM JE Hennad b. es-Serijj; kaže: Nas je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od A'meša, on od Ma'rura b. Suvejda,[1] a on od Ebu Zerra[2] koji je kazao: **("Jednom prilikom) došao sam Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on sjedio u hladu Kabe. Vidjevši me, veli** (Ebu Zerr), **da idem prema njemu reče: Oni će, tako mi Gospodara Kabe, na Sudnjem danu biti najveći gubitnici. Pomislivši da mu je nešto objavljeno u vezi sa mnom, rekoh: Dao bih i oca i majku za tebe, ko su oni? Na to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: To su oni koji imaju najviše** (imetka), **izuzev onih koji su činili ovako, i ovako, dijeleći ga ispred sebe, na desnu i na lijevu stranu. Potom reče: Tako mi Onoga u čijoj ruci je moja duša, neće ni jedna osoba umrijeti ostavivši iza sebe kamile i krave na koje nije davala zekat, a da joj one neće doći na Sudnjem danu, krupnije i deblje nego što su bile, i gaziti je nogama i probadati je rogovima. Kad god završi ona posljednja, vratit će se ponovo ona prva, i tako sve dok se ne presudi** (svim) **ljudima."**

Na ovu temu su hadisi preneseni još i od Ebu Hurejre istovjetno prethodnom od Alije b. Ebu Taliba koji je kazao: "Proklet je svako ko odbije da da zekat", od Kabisea b. Hulba, a on od svoga oca, Džabira b. Abdullaha i Abdullaha b. Mesuda.

---

1 Ma'rur b. Suvejd ebu Umejje el-Esedi el-Kufi je pouzdan ravija. Pripadao je drugoj generaciji ravija hadisa. Živio je 120 godina.

2 Ebu Zerru el-Gifariju je ime Džundub b. Džunade, ili Džundub b. Seken. To je poznati ashab. Primio je islam dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još bio u Mekki. Neki njegovi biografi tvrde da je on peti primio islam. Nakon što je primio islam vratio se u svoje mjesto svome narodu. Tek se nakon bitke na Hendeku preselio u Medinu. Stanovao je u mjestu Rebza pokraj Medine. Umro je u Medini 32. godine po Hidžri u vrijeme Osmanova hilafeta. Zehebi smatra da se po znanju mogao porediti sa Abdullahom b. Mesudom.

Ebu Isa kaže: Ebu Zerrov hadis je hasenun-sahihun.[3]

Ebu Zerru je ime Džundub b. Seken, a rečeno je Ibn Džunade.

613. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Munir, prenijevši od Ubejdullaha b. Musaa, on od Sufjana es-Sevrija, on od Hakima b. Dejlema, on od Dahaka b. Muzahima[4] koji je kazao: **"Bogatim se smatraju svi oni koji imaju deset hiljada (dirhema)."**

٢. بَاب مَا جَاءَ إِذَا أَدَّيْتَ الزَّكَاةَ فَقَدْ قَضَيْتَ مَا عَلَيْكَ *

٦١٤. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ الشَّيْبَانِيُّ أخبرنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا عَمْرُو ابْنُ الْحَارِثِ عَنْ دَرَّاجٍ عَنِ ابْنِ حُجَيْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **إِذَا أَدَّيْتَ زَكَاةَ مَالِكَ فَقَدْ قَضَيْتَ مَا عَلَيْكَ.**

قَالَ أبمو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ. وَقَدْ رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ أَنَّهُ ذَكَرَ الزَّكَاةَ، فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهَا؟ فَقَالَ: لَا، إِلَّا أَنْ تَتَطَوَّعَ. وَابْنُ حُجَيْرَةَ هُوَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ حُجَيْرَةَ الْبِصْرِيُّ *

٦١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَعِيلَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْكُوفِيُّ أخبرنا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: **كُنَّا نَتَمَنَّى أَنْ يَأْتِيَ الْأَعْرَابِيُّ الْعَاقِلُ فَيَسْأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ عِنْدَهُ. فَبَيْنَا نَحْنُ كَذَلِكَ إِذْ أَتَاهُ أَعْرَابِيٌّ فَجَثَا بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ إِنَّ رَسُولَكَ أَتَانَا فَزَعَمَ لَنَا أَنَّكَ تَزْعُمُ أَنَّ اللَّهَ أَرْسَلَكَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نَعَمْ. قَالَ: فَبِالَّذِي رَفَعَ السَّمَاءَ، وَبَسَطَ الْأَرْضَ، وَنَصَبَ الْجِبَالَ آللَّهُ أَرْسَلَكَ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى**

---

3 Zabilježili su ga i Buharija i Muslim u *Sahihima*.

4 Dahak b. Muzahim ebu Kasim el-Hilali el-Horasani poznati je tabiin. Hadise je prenosio od Ebu Hurejrea, ibn Abbasa i drugih ashaba. Seid b. Džubejr tvrdi da se on nije susreo sa Ibn Abbasom. Ahmed b. Hanbel, Jahja b. Mein i Ebu Zur'a ocjenjuju ga pouzdanim ravijom hadisa. Ibn Hibban veli sve što je on prenio treba provjeriti. Slovio je kao izvrstan poznavalac tefsira. Umro je 105. godine po Hidžri.

اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نَعَمْ. قَالَ: فَإِنَّ رَسُولَكَ زَعَمَ لَنَا أَنَّكَ تَزْعُمُ أَنَّ عَلَيْنَا خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نَعَمْ. قَالَ: فَبِالَّذِي أَرْسَلَكَ آللَّهُ أَمَرَكَ بِهَذَا؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ فَإِنَّ رَسُولَكَ زَعَمَ لَنَا أَنَّكَ تَزْعُمُ أَنَّ عَلَيْنَا صَوْمَ شَهْرٍ فِي السَّنَةِ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: صَدَقَ. قَالَ: فَبِالَّذِي أَرْسَلَكَ آللَّهُ أَمَرَكَ بِهَذَا؟ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نَعَمْ. قَالَ: فَإِنَّ رَسُولَكَ زَعَمَ لَنَا أَنَّكَ تَزْعُمُ أَنَّ عَلَيْنَا فِي أَمْوَالِنَا الزَّكَاةَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: صَدَقَ. قَالَ: فَبِالَّذِي أَرْسَلَكَ آللَّهُ أَمَرَكَ بِهَذَا؟ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نَعَمْ. قَالَ: فَإِنَّ رَسُولَكَ زَعَمَ لَنَا أَنَّكَ تَزْعُمُ أَنَّ عَلَيْنَا الْحَجَّ إِلَى الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نَعَمْ. قَالَ: فَبِالَّذِي أَرْسَلَكَ آللَّهُ أَمَرَكَ بِهَذَا؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نَعَمْ. فَقَالَ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَا أَدَعُ مِنْهُنَّ شَيْئًا وَلَا أُجَاوِزُهُنَّ ثُمَّ وَثَبَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنْ صَدَقَ الْأَعْرَابِيُّ دَخَلَ الْجَنَّةَ.

قَالَ أَبمو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ. وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

سَمِعْت مُحَمَّدَ بْنَ إِسْمَعِيلَ يَقُولُ: قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْحَدِيثِ أَنَّ الْقِرَاءَةَ عَلَى الْعَالِمِ وَالْعَرْضَ عَلَيْهِ جَائِزٌ مِثْلُ السَّمَاعِ. وَاحْتَجَّ بِأَنَّ الْأَعْرَابِيَّ عَرَضَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَقَرَّ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *

2. Kada daš zekat izvršio si svoju obavezu

614. ISPRIČAO NAM JE Omer b. Hafs eš-Šejbani; kaže: Obavijestio nas je Abdullah b. Vehb; kaže: Nas je obavijestio Amr b.

Haris, on je prenio od Derradža,[5] on od Ibn Hudžejrea,[6] a on od Ebu Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Kada daš zekat na imovinu izvršio si svoju obavezu."**[7]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-garibun.[8] Od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, je na više načina preneseno o tome da je on spominjao zekat, pa je neki čovjek upitao: Allahov Poslaniče, jesam li ja od imovine išta više dužan davati osim zekata? Ne, odgovori on, osim da to učiniš dobrovoljno.

Ibn Hudžejre je Abdur-Rahman b. Hudžejre el-Basri.

615. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ismail;[9] kaže: Nama je ispričao Alija b. Abdul-Hamid el-Kufi; kaže: Obavijestio nas je Sulejman b. Mugire, prenijevši od Sabita,[10] a on od Enesa koji je kazao: **"Željeli smo da neki razboriti beduin započne pitati Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dok smo i mi kod njega prisutni.[11] Tako jedne prilike dok smo bili s njim dođe mu neki beduin,[12] sjede na koljena ispred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i reče: Muhammede, tvoj izaslanik je došao kod nas i rekao nam da ti tvrdiš**

---

5 Derradž b. Sem'an Ebu Semh. Neki vele da mu je ime Abdur-Rahman, a Derradž da mu je nadimak. Jahja b. Mein ga smatra pouzdanim, a Ed-Darekutni slabim ravijom hadisa. Ebu Davud veli: Hadisi su mu svi stabilni osim onih koje prenosi Ebul-Hejsema.

6 Abdur-Rahman b. Hudžejre je pouzdan ravija hadisa.

7 Ebu Tajjib es-Sindi komentarišući ovaj hadis kaže da se iz njega može izvući zaključak da osim zekata ne postoji drugi vid obaveznog dijeljenja imovine. Prema njemu su sva ostala dijeljenja kao što su sadekatul-fitr, potpomaganje rodbine i drugo, na dobrovoljnoj osnovi.

8 Zabilježili su ga Hakim u *Mustedreku* i Ibn Madže u *Sunenu*. Hakim ga smatra pouzdanim hadisom prema kiriteriju Ibn Hibbana.

9 Ebu Abdullah Muhammed b. Ismail b. Ibrahim el-Džufi el-Buhari je istaknuti hadiski učenjak i Tirmizijin učitelj (šejh). Pisac je poznatog *Džamius-Sahiha*. Rođen je 194. a umro 256. godine po Hidžri.

10 Sabit b. Eslem el-Bunani el-Basri pouzdan je i izuzetno pobožan čovjek. Pripadao je četvrtoj generaciji ravija hadisa.

11 Ibn Hadžer u djelu *Fethul-Bari* ističe da u predaji ovog hadisa, koji prenosi Musa b. Ismail od Enesa b. Malika na početku stoji da je Enes kazao: Kur'anom nam je zabranjeno da zapitkujemo Allahova Poslanika, pa smo se radovali kad bi došao neki razboriti beduin koji ne zna za tu zabranu i počeo pitati Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u našem prisustvu.

El-Mubarekfori smatra da Enes misli na zabranu zapitkivanja koja je sadržana u sljedećem ajetu: "O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni; a ako budete pitali za to dok se Kur'an objavljuje, objasnit će vam se, ono ranije Allah vam je već oprostio. A Allah prašta i blag je." (El-Maide, 101)

12 Po imenu Damam b. Sa'lebe.

da te je Allah poslao (kao Svoga Poslanika)? **Da, tvrdim, reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On će na to: Tako ti Onoga koji je podigao nebesa, prostro zemlju i brda uzdigao, je li te Allah poslao? Da, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. On nastavi: Tvoj izaslanik nam kaže da ti tvrdiš da smo dužni svaki dan i noć klanjati pet namaza? Da, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a on će na to: Tako ti Onoga koji te je poslao, je li ti to Allah naredio, i nastavi: Tvoj izaslanik nam kaže da ti tvrdiš da smo u godini dana dužni postiti jedan mjesec? Istinu je kazao, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a on će na to: Tako ti Onoga koji te je poslao, je li ti to Allah naredio? Da, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. On nastavi: Tvoj izaslanik nam kaže da ti tvrdiš da smo iz naše imovine dužni dijeliti zekat? Istinu je kazao, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a on će na to: Tako ti Onoga koji te je poslao, je li ti to Allah naredio? Da, On mi je naredio, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. On Nastavi: Tvoj izaslanik nam kaže da ti tvrdiš da smo obavezni hodočastiti Allahovu kuću, ko to bude u mogućnosti? Da, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a on će na to: Tako ti Onoga Koji te je poslao, je li ti to Allah naredio? Da, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon toga** (beduin) **reče: Tako mi Onoga Koji te je sa istinom poslao, ja od toga neću ništa propuštati, niti ću tome šta dodavati**[13]**, a potom ode. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, će na to: Ako je beduin istinu govorio ući će u Džennet.**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je u ovom obliku hasenun-garibun.[14] A prenesen je i na drugačiji način od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Čuo sam Muhammeda b. Ismaila kada veli: Neki hadiski učenjaci smatraju da je čitanje i izlaganje učenjaku dopušteno i da je ono kao i slušanje. Oni kao dokaz tome navode primjer gdje je beduin izložio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, (ono što je imao) a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je to odobrio.

---

13 Tako mi Allaha, ja ću sve ono što mi je obavezno (fard) redovno izvršavati i neću nikada ništa od toga propustiti. Ali uz to nikakvih dobrovoljnih ibadeta neću praktikovati.

14 Zabilježio ga je Buharija u *Sahihu*, bez seneda (muallak). On mu je izostavio sened zbog toga što se u njemu nalazi ravija Sulejman b. Mugire, koji prema njegovom mišljenju nije dovoljno jak, a da bi time skrenuo pažnju na to.

٣ * بَاب مَا جَاءَ فِي زَكَاةِ الذَّهَبِ وَالْوَرِق *

٦١٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي الشَّوَارِبِ اخبرنا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ ضَمْرَةَ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **قَدْ عَفَوْتُ عَنْ صَدَقَةِ الْخَيْلِ وَالرَّقِيقِ فَهَاتُوا صَدَقَةَ الرِّقَةِ مِنْ كُلِّ أَرْبَعِينَ دِرْهَمًا دِرْهَمًا. وَلَيْسَ لى فِي تِسْعِينَ وَمِائَةٍ شَيْءٌ. فَإِذَا بَلَغَتْ مِائَتَيْنِ فَفِيهَا خَمْسَةُ دَرَاهِمَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ وَعَمْرِو بْنِ حَزْمٍ.

قَالَ أبمو عِيسَى: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ الْأَعْمَشُ وَأَبُو عَوَانَةَ وَغَيْرُهُمَا عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ ضَمْرَةَ عَنْ عَلِيٍّ. وَرَوَى سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَابْنُ عُيَيْنَةَ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلِيٍّ. قَالَ: وَسَأَلْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْمَعِيل عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ فَقَالَ: كِلَاهُمَا عِنْدِي صَحِيحٌ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ، يُحْتَمَلُ أَنْ يَكُونَ رُوِيَ عَنْهُمَا جَمِيعًا *

3. O zekatu na zlato i srebro

616. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdul-Melik b. Ebuš-Ševarib; kaže: Nas je obavijestio Ebu Avane, on je prenio od Ebu Ishaka, on od Asima b. Damrea, a on od Alije da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **“Ja sam vam oprostio zekat na konje i robove.**[15] **Zato dajte zekat na srebro, i to na svakih četrdeset dirhema, jedan dirhem. Na 190 dirhema meni ne pripada ništa.**[16]

15 Koji nisu namijenjeni za trgovinu, nego vam služe za vaše potrebe.

16 Spomenuo je 190 jer je to zadnja desetica prije dvije stotine. Namjera mu je bila da ukaže na to da nema zekata na srebro onome ko ima manje od dvjesto dirhema. Kada njegova vrijednost dostigne dvjesto dirhema i taj nisab i ostvari uslove, na ime zekata se daje 2,5 posto.

Međutim, ukoliko dostigne 200 dirhema, onda tu sljeduje pet dirhema (zekata).”[17]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ebu Bekra es-Siddika i Amra b. Hazma.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis su prenijeli A'meš, Ebu Avane i drugi od Ebu Ishaka, on od Asima b. Damrea, a on od Alije. A prenijeli su ga Sufjan es-Sevri, Ibn Ujejne i mnogi drugi od Ebu Ishaka, on od Harisa, a on od Alije.

Tirmizija kaže: Pitao sam Muhammeda b. Ismaila o ovom hadisu, pa je kazao: Oba ova puta preko Ebu Ishaka su po meni pouzdana (sahih). Postoji mogućnost da on ovaj hadis prenosi od njih obojice.

٤. بَاب مَا جَاءَ فِي زَكَاةِ الْإِبِلِ وَالْغَنَمِ *

٦١٧.حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ الْبَغْدَادِيُّ وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْهَرَوِيُّ وَمُحَمَّدُ بْنُ كَامِلٍ الْمَرْوَزِيُّ، الْمَعْنَى وَاحِدٌ، قَالُوا: اخبرنا عَبَّادُ بْنُ الْعَوَّامِ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ حُسَيْنٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتَبَ كِتَابَ الصَّدَقَةِ فَلَمْ يُخْرِجْهُ إِلَى عُمَّالِهِ حَتَّى قُبِضَ فَقَرَنَهُ بِسَيْفِهِ، فَلَمَّا قُبِضَ عَمِلَ بِهِ أَبُو بَكْرٍ حَتَّى قُبِضَ، وَعُمَرُ حَتَّى قُبِضَ، وَكَانَ فِيهِ: " فِي خَمْسٍ مِنَ الْإِبِلِ شَاةٌ وَفِي عَشْرٍ شَاتَانِ وَفِي خَمْسَ عَشْرَةَ ثَلَاثُ شِيَاهٍ وَفِي عِشْرِينَ أَرْبَعُ شِيَاهٍ وَفِي خَمْسٍ وَعِشْرِينَ بِنْتُ مَخَاضٍ إِلَى خَمْسٍ وَثَلَاثِينَ، فَإِذَا زَادَتْ فَفِيهَا ابْنَةُ لَبُونٍ إِلَى خَمْسٍ وَأَرْبَعِينَ فَإِذَا زَادَتْ فَفِيهَا حِقَّةٌ إِلَى سِتِّينَ فَإِذَا زَادَتْ فَجَذَعَةٌ إِلَى خَمْسٍ وَسَبْعِينَ فَإِذَا زَادَتْ فَفِيهَا ابْنَتَا لَبُونٍ إِلَى تِسْعِينَ فَإِذَا زَادَتْ فَفِيهَا حِقَّتَانِ إِلَى عِشْرِينَ وَمِائَةٍ فَإِذَا زَادَتْ عَلَى عِشْرِينَ وَمِائَةٍ فَفِي كُلِّ خَمْسِينَ حِقَّةٌ وَفِي كُلِّ أَرْبَعِينَ ابْنَةُ لَبُونٍ وَفِي

17 Prema mišljenju Ibn Hadžera ovaj je hadis osim Tirmizije zabilježio i Ebu Davud u Sunenu sa senedom koji je dobar.

الشَّاءِ فِي كُلِّ أَرْبَعِينَ شَاةً شَاةٌ إِلَى عِشْرِينَ وَمِائَةٍ فَإِذَا زَادَتْ فَشَاتَانِ إِلَى مِائَتَيْنِ فَإِذَا زَادَتْ فَثَلَاثُ شِيَاهٍ إِلَى ثَلَاثِ مِائَةِ شَاةٍ فَإِذَا زَادَتْ عَلَى ثَلَاثِ مِائَةِ شَاةٍ فَفِي كُلِّ مِائَةِ شَاةٍ شَاةٌ ثُمَّ لَيْسَ فِيهَا شَيْءٌ حَتَّى تَبْلُغَ أَرْبَعَ مِائَةٍ وَلَا يُجْمَعُ بَيْنَ مُتَفَرِّقٍ وَلَا يُفَرَّقُ بَيْنَ مُجْتَمِعٍ مَخَافَةَ الصَّدَقَةِ. وَمَا كَانَ مِنْ خَلِيطَيْنِ فَإِنَّهُمَا يَتَرَاجَعَانِ بِالسَّوِيَّةِ وَلَا يُؤْخَذُ فِي الصَّدَقَةِ هَرِمَةٌ وَلَا ذَاتُ عَيْبٍ.

و قَالَ الزُّهْرِيُّ: إِذَا جَاءَ الْمُصَدِّقُ قَسَّمَ الشَّاءَ أَثْلَاثًا: ثُلُثٌ خِيَارٌ وَثُلُثٌ أَوْسَاطٌ وَثُلُثٌ شِرَارٌ. وَأَخَذَ الْمُصَدِّقُ مِنَ الْوَسَطِ. وَلَمْ يَذْكُرِ الزُّهْرِيُّ الْبَقَرَ.

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ وَبَهْزِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ وَأَبِي ذَرٍّ وَأَنَسٍ.

قَالَ أبمو عِسي: حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ عَامَّةِ الْفُقَهَاءِ. وَقَدْ رَوَى يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ هَذَا الْحَدِيثِ وَلَمْ يَرْفَعُوهُ وَإِنَّمَا رَفَعَهُ سُفْيَانُ بْنُ حُسَيْنٍ *

4. O zekatu na deve i brave

617. ISPRIČALI SU NAM Zijad b. Ejjub el-Bagdadi, Ibrahim b. Abdullah el-Hirevi i Muhammed b. Kjamil el-Mervezi - isti smisao - i kazali: Nas je obavijestio Abbad b. Avvam, prenijevši od Sufjana b. Husejna, on od Zuhrija, on od Salima, on od svoga oca: da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao napisati kitab o zekatu i stavio ga u korice kraj svoje sablje,[18] međutim, on ga nije sve do svoje smrti objelodanio sakupljačima (zekata). Pošto je preselio na ahiret, po njemu

18 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je dao napisati knjigu u kojoj je objasnio propise o zekatu. On je tu knjigu stavio u korice svoje sablje s ciljem da, kada se pruži za to prilika, sabere sve sakupljače zekata i objelodani im tu knjigu. Međutim, smrt ga je zatekla a on tu knjigu nije objelodanio, nego je tek poslije njegove smrti nađena u futroli njegove sablje.

je, sve do smrti, postupao Ebu Bekr, a poslije njega i Omer do svoje smrti. U njemu je stajalo: **“Na pet deva jedna ovca.**[19] **Na deset deva dvije ovce, na petnest tri, na dvadeset deva četiri ovce. Od dvadeset i pet do trideset i pet deva žensko devče koje je napunilo jednu i ušlo u drugu godinu.**[20] **Ako bude više od toga, sve do četrdeset i pet, žensko devče koje je napunilo dvije i ušlo u treću godinu. Ako bude više od toga, sve do šezdeset, onda jedna deva koja je napunila tri, i ušla u četvrtu godinu. Ukoliko bude više od toga, sve do sedamdeset i pet, deva koja je napunila četiri godine i ušla u petu. Ako bude i više od toga, sve do devedeset, dvoje ženske devčadi koja su napunila po dvije i ušla u treću godinu. Ukoliko bude više i od toga, sve do stotinu i dvadeset, dvije deve koje su napunile tri i ušle u četvrtu godinu. A ukoliko bude premašena cifra od stotinu i dvadeset, onda na svakih pedeset po jedna deva koja je napunila tri i ušla u četvrtu godinu, a na svakih četrdeset jedno žensko devče koje je napunilo dvije i ušlo u treću godinu. Što se, pak, tiče brava, svako ko ima četrdeset pa do stotinu i dvadeset, dat će na ime zekata jednu ovcu. Ko bude imao više od toga pa sve do dvije stotine, dat će dvije ovce. Ko bude imao više od toga pa sve do tri stotine, dat će tri ovce. A ukoliko bude imao i preko tri stotine, na svaku sljedeću stotinu će davati po jednu ovcu. Neće (više od tri) davati sve dotle dok ne bude imao četiri stotine. Neće spajati razdvojena stada, niti će se razdvajati stada koja su zajedno iz bojazni da ih ne iziđe puno zekata.**[21] **Oni koji su izmiješali stada, dat će na ime zekata svako prema onome koliko posjeduje. Neće se na ime zekata uzimati ono što je previše staro**[22]**, niti ono što je pod mahanom.”**

Zuhri veli: Kada onaj koji prikuplja zekat dođe kod vlasnika imovine da uzme zekat, podijelit će brave na tri dijela: jedan dio su oni bolji,

19 Na pet deva treba dati jednu ovcu na ime zekata, na deset dvije ovce i tako redom kako je u ovom hadisu objašnjeno.

20 Onaj ko bude posjedovao od 25 do 35 deva, dužan je da na ime zekata da žensko devče koje je napunilo godinu dana i ušlo u drugu.

21 Nije dakle dozvoljeno da npr. trojica ljudi koji imaju po četrdeset ovaca na koje je svaki od njih dužan dati po jednog brava, da pred dolazak sakupljača zekata ta svoja stada spoje u jedno kako bi na 120 sva trojica dali samo jednog brava.

22 Pod previše starom životinjom se ovdje misli na životinju koja je zbog starosti pogubila zube.

drugi dio oni srednji i treći dio oni lošiji. Sakupljač zekata će uzeti na ime zekata iz onog srednjeg dijela. Zuhri ovdje nije spomenuo goveda.

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ebu Bekra es-Siddika, Behza b. Hakima od njegova oca, a on od njegova djeda, Ebu Zerra i Enesa.

Ebu Isa kaže: Ibn Omerov hadis je hasenun. Prema ovom hadisu je postupala većina islamskih pravnika. Junus b. Jezid i mnogi drugi su ovaj hadis prenijeli od Zuhrija, a on od Salima i nisu ga vezali za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Za njega ga je vezao Sufjan b. Husejn.

٥.بَاب مَا جَاءَ فِي زَكَاةِ الْبَقَرِ *

٦١٨.حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْمُحَارِبِيُّ وَأَبُو سَعِيدٍ الْأَشَجُّ قَالَا: اخبرنا عَبْدُ السَّلَامِ بْنُ حَرْبٍ عَنْ خُصَيْفٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **فِي ثَلَاثِينَ مِنَ الْبَقَرِ تَبِيعٌ أَوْ تَبِيعَةٌ. وَفِي كُلِّ أَرْبَعِينَ مُسِنَّةٌ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ مُعَاذِ ابْنِ جَبَلٍ.

قَالَ أبمو عِيسَى: هَكَذَا رَوَى عَبْدُ السَّلَامِ بْنُ حَرْبٍ عَنْ خُصَيْفٍ. وَعَبْدُ السَّلَامِ ثِقَةٌ حَافِظٌ .

وَرَوَى شَرِيكٌ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ خُصَيْفٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَبْدِ اللَّهِ. وَأَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ أَبِيهِ *

٦١٩.حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ اخبرنا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ: **بَعَثَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْيَمَنِ، فَأَمَرَنِي أَنْ آخُذَ مِنْ كُلِّ ثَلَاثِينَ بَقَرَةً تَبِيعًا أَوْ تَبِيعَةً، وَمِنْ كُلِّ أَرْبَعِينَ**

مُسِنَّةً، وَمِنْ كُلِّ حَالِمٍ دِينَارًا أَوْ عِدْلَهُ مَعَافِرَ.

قَالَ أبمو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ.

وَرَوَى بَعْضُهُمْ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ سُفْيَانَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ مَسْرُوقٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهم عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ فَأَمَرَهُ أَنْ يَأْخُذَ، وَهَذَا أَصَحُّ.

٦٢٠.حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عُبَيْدَةَ هَلْ يَذْكُرُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ شَيْئًا؟ قَالَ: لَا *

5. O zekatu na goveda

618. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. Ubejd el-Muharibi i Ebu Seid el-Ešedždž i kazali: Nas je obavijestio Abdus-Selam b. Harb, on je prenio od Husajfa,[23] on od Ebu Ubejdea,[24] on od Abdullaha b. Mesuda, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Na trideset goveda june ili junica koji su napunili godinu dana i ušli u drugu, a na svakih četrdeset june ili junica koji su napunili dvije godine i ušli u treću."**[25]

Na ovu temu hadis je prenesen još i od Muaza b. Džebela.

Ebu Isa veli: Tako je Abdus-Selam b. Harb prenio od Husajfa, a Abdus-Selam je pouzdan ravija i hafiz (u hadisu).

Šerik je ovaj hadis prenio od Husajfa, on od Ebu Ubejdea, on od svoga oca, a on od Abdullaha. Međutim, Ebu Ubejde b. Abdullah nije hadise slušao od svoga oca.

---

23 Husa'jf b. Abdur-Rahman el-Džezeri je imao lošu memoriju. Pred kraj života je posenilio. Pripadao je petoj generaciji ravija hadisa.

24 Ebu Ubejde Amir b. Abdullah b. Mesud el-Kufi je pouzdan ravija (siqa). Pripadao je trećoj generaciji ravija hadisa. Neki smatraju da on hadise nije slušao od svoga oca.

25 Ovim i sljedećim hadisom je određen nisab zekata na krupnu stoku. On iznosi trideset goveda. Dakle, ko posjeduje trideset goveda, uz ispunjenje još nekih uvjeta, on podliježe obavezi zekata i to jedno june ili junicu od godinu dana. Ukoliko posjeduje četrdeset goveda dužan je u tom slučaju da na ime zekata da jedno june ili junicu od dvije godine.

619. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan i kazao: Obavijestio nas je Abdur-Rezzak i kazao: Nas je obavijestio Sufjan, prenijevši od A'meša, on od Ebu Vaila, on od Mesruka, a on od Muaza b. Džebela koji je kazao: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, me je poslao u Jemen i naredio mi da na svakih trideset goveda uzimam jedno june ili junicu koji su napunili godinu i ušli u drugu. Na svakih četrdeset, june ili junicu koji su napunili dvije godine i ušli u treću, a od svakog punoljetnog muškarca na ime glavarine[26] dinar ili protuvrijednost u meafirskoj odjeći."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun.[27]

Neki su ovaj hadis prenijeli od Sufjana, on od A'meša, on od Ebu Vaila, a on od Mesruka "da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Muaza u Jemen i naredio mu da uzme..." Ovo je pouzdanije.

620. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar i kazao: Obavijestio nas je Muhammed b. Džafer i kazao: Nas je obavijestio Šu'be, prenijevši od Amra b. Murrea koji je kazao: Pitao sam Ebu Ubejdea: Da li se ičega sjećaš od Abdullaha? Ne, odgovorio je.

٦. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ أَخْذِ خِيَارِ الْمَالِ فِي الصَّدَقَةِ *

٦٢١. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ اخبرنا وَكِيعٌ اخبرنا زَكَرِيَّا بْنُ إِسْحَقَ الْمَكِّيُّ اخبرنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ صَيْفِيٍّ عَنْ أَبِي مَعْبَدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ: إِنَّكَ تَأْتِي قَوْمًا أَهْلَ كِتَابٍ فَادْعُهُمْ إِلَى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ فَأَعْلِمْهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ

26 Glavarina ili džizja se uzimala od nemuslimana koji su živjeli u islamskoj državi. Iz hadisa se da vidjeti da je glavarina iznosila jedan dinar po punoljetnoj muškoj osobi, ili protuvrijednost u naturi. Dajući glavarinu nemuslimani u islamskoj državi nisu bili obavezni da služe vojsku i da ratuju. Muslimani su uzimanjem glavarine (džizje) preuzeli na sebe obavezu da u slučaju rata štite i brane njih, njihovu čeljad i imovinu na isti način kao što štite i brane i svoju.

27 Zabilježio ga je i Malik b. Enes u *Muvettau*.

فَأَعْلِمْهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً فِي أَمْوَالِهِمْ تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ وَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِ. وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهَا لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ.

وَفِي الْبَاب عَنْ الصُّنَابِحِيِّ.

قَالَ أبمو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَأَبُو مَعْبَدٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ اسْمُهُ نَافِذٌ.

6. O pokuđenosti uzimanja najbolje imovine na ime zekata

621. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb i kazao: Obavijestio nas je Veki'; kaže: Nas je obavijestio Zekerija b. Ishak el-Mekki; kaže: Nas je obavijestio Jahja b. Abdullah b. Sajfi,[28] on je prenio od Ebu Ma'beda, a on od Ibn Abbasa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, šaljući Muaza u Jemen[29] kazao: **"Ti ideš narodu koji je sljedbenik Objavljene knjige. Prvo ih pozovi svjedočenju da je samo Allah Bog i da sam ja Allahov Poslanik. Ukoliko to prihvate, onda ih pouči da im je Allah stavio u obavezu pet namaza u toku dana i noći. Ukoliko i to prihvate, onda ih pouči da im je Allah stavio u obavezu zekat na njihovu imovinu, koji se uzima od njihovih bogatih i dijeli njihovim siromašnima. Ako i to prihvate, nemoj uzimati njihovu najbolju imovinu. Pazi se dove onoga kome je nasilje učinjeno, jer između nje i Allaha nema nikakve prepreke."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Sunabihijja.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun.[30] Ebu Ma'bedu, Ibn Abbasovu štićeniku, ime je Nafiz.[31]

---

28 Jahja b. Abdullah b. Sa'jfi je ustvari Jahja b. Abdullah b. Muhammed b. Jahja b. Sa'jfi el-Mekki. Prema ocjeni Ibn Hadžera on je pouzdan (siqa). Pripadao je šestoj generaciji ravija hadisa.

29 Allahov Poslanik je Muaza b. Džebela poslao u Jemen kao namjesnika i kadiju.

30 Zabilježili su ga Buharija i Muslim u *Sahihima*.

31 Ebu Ma'bed, kome je ime Nafiz, prema ocjeni Ibn Hadžera, pouzdan je ravija. Pripadao je četvrtoj generaciji ravija hadisa. Umro je 104. godine po Hidžri.

٧. بَاب مَا جَاءَ فِي صَدَقَةِ الزَّرْعِ وَالتَّمْرِ وَالْحُبُوبِ *

٦٢٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ اخبرنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى الْمَازِنِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **لَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ ذَوْدٍ صَدَقَةٌ. وَلَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ أَوَاقٍ صَدَقَةٌ. وَلَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسَةِ أَوْسُقٍ صَدَقَةٌ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ عُمَرَ وَجَابِرٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو.

٦٢٣.حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ اخبرنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ اخبرنا سُفْيَانُ وَشُعْبَةُ وَمَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **نَحْوَ** حَدِيثِ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى.

قَالَ أبمو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي سَعِيدٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ عَنْهُ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنْ لَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسَةِ أَوْسُقٍ صَدَقَةٌ. وَالْوَسْقُ سِتُّونَ صَاعًا، وَخَمْسَةُ أَوْسُقٍ ثَلَاثُ مِائَةِ صَاعٍ. وَصَاعُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَمْسَةُ أَرْطَالٍ وَثُلُثٌ، وَصَاعُ أَهْلِ الْكُوفَةِ ثَمَانِيَةُ أَرْطَالٍ. وَلَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ أَوَاقٍ صَدَقَةٌ. وَالْأُوقِيَّةُ أَرْبَعُونَ دِرْهَمًا وَخَمْسُ أَوَاقٍ مِائَتَا دِرْهَمٍ. وَلَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ ذَوْدٍ، يَعْنِي لَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسٍ مِنَ الْإِبِلِصَدَقَةٌ. فَإِذَا بَلَغَتْ خَمْسًا وَعِشْرِينَ مِنَ الْإِبِلِ فَفِيهَا بِنْتُ مَخَاضٍ، وَفِيمَا دُونَ خَمْسٍ وَعِشْرِينَ مِنَ الْإِبِلِ فِي كُلِّ خَمْسٍ مِنَ الْإِبِلِ شَاةٌ *

7. O zekatu na usjeve, plodove i zrnje

622. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe i kazao: Obavijestio nas je Abdul-Aziz b. Muhammed, on je prenio od Amra b. Jahje el-Mazinija,

on od svoga oca, a on od Ebu Seida el-Hudrija koji je kazao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Nema zekata na deve ako ih je manje od pet zevda,**[32] **niti ima zekata na kovani srebreni novac ukoliko ga je manje od pet oka,**[33] **niti ima zekata na plodove i žito ako ih je manje od pet tovara."**[34]

Na ovu temu hadis je prenesen i od Ebu Hurejre, Ibn Omera, Džabira i Abdullaha b. Amra.

623. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar i kazao: Obavijestio nas je Abdur-Rahman b. Mehdi; kaže: Nas su obavijestili Sufjan, Šu'be i Malik b. Enes prenijevši od Amra b. Jahje, on od svoga oca, on od Ebu Seida el-Hudrija, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično Abdul-Azizovu hadisu od Amra b. Jahje.

Ebu Isa kaže: Ebu Seidov hadis je hasenun-sahihun.[35] On je od njega prenesen u više predaja. Prema ovome je postupala ulema. Oni drže da na ono što je ispod pet tovara nema zekata. A jedan tovar iznosi šezdeset saova. Pet tovara iznosi tri stotine saova. Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, sa' je iznosio pet ritlova i trećinu. Kufijski sa je iznosio osam ritlova. Na ono što je ispod pet tovara nema zekata. Jedna oka iznosi četrdeset dirhema, a pet oka dvije stotine dirhema. Na ono što je ispod pet zevda, t.j ispod pet deva, nema zekata. A ukoliko dostigne broj dvadeset i pet deva, na njih treba dati jedno žensko devče koje je napunilo godinu i ušlo u drugu. Ispod dvadeset i pet deva se na svakih pet daje jedna ovca na ime zekata.

---

32 U arapskom jeziku riječ zevd prema mišljenju većine, kako to tvrdi Ibn Hadžer, označava broj od tri do deset. Međutim, konkretno u ovome hadisu riječ zevd ima značenje komad. Dakle ne podliježe obavezi zekata onaj ko ima manje od pet komada tj. deva, kako stoji u predanju ovog hadisa kod Buharije i drugih.

33 Također ne podliježe obavezi davanja zekata na kovani srebreni novac onaj ko ga bude imao manje od pet oka. Jedna oka iznosi četrdeset dirhema. Dakle, obavezi zekata na kovani srebreni novac podliježe samo onaj ko bude imao dvije stotine i više dirhema. To je nisab za srebreni novac (srebrenjake).

34 Prema mišljenju većine učenjaka nisab za poljoprivredno-ratarske proizvode koji se mogu skladištiti, kao što su žito i grožđice, jeste pet tovara. Svako ko nađe pet tovara i više tih poljoprivrednih proizvoda dužan je dati zekat. Ko bude imao manje od toga, prema mišljenju većine učenjaka, nije dužan dati zekat. Prema mišljenju Ebu Hanife, zekat je dužan dati svako ko ima poljoprivrednih proizvoda, bez obzira na to da li ih imao više ili manje od pet tovara.

35 Zabilježili su ga Buharija i Muslim u *Sahihima*.

٨. بَاب مَا جَاءَ لَيْسَ فِي الْخَيْلِ وَالرَّقِيقِ صَدَقَةٌ *

٦٢٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أَبُو كُرَيْبٍ وَمَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ قَالَا: اخبرنا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ وَشُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **لَيْسَ عَلَى الْمُسْلِمِ فِي فَرَسِهِ وَلَا فِي عَبْدِهِ صَدَقَةٌ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَعَلِيٍّ.

قَالَ أبمو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَيْهِ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّهُ لَيْسَ فِي الْخَيْلِ السَّائِمَةِ صَدَقَةٌ وَلَا فِي الرَّقِيقِ إِذَا كَانُوا لِلْخِدْمَةِ صَدَقَةٌ، إِلَّا أَنْ يَكُونُوا لِلتِّجَارَةِ. فَإِذَا كَانُوا لِلتِّجَارَةِ فَفِي أَثْمَانِهِمُ الزَّكَاةُ إِذَا حَالَ عَلَيْهَا الْحَوْلُ *

8. O tome da se na na konje i na robove ne daje zekat

624. ISPRIČALI SU NAM Muhmmed b. Ala Ebu Kurejb i Mahmud b. Gajlan i kazali: Nas je obavijestio Veki', prenijevši od Sufjana i Šu'be, njih dvojica od Abdullaha b. Dinara, on od Sulejmana b. Jesara, on od Iraka b. Malika,[36] a on od Ebu Hurejre koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Musliman nije dužan davati zekat na konja i roba."**[37]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Abdullaha b. Amra i Alije.

---

36 Irak b. Malik el-Gifari el-Medeni je izuzetno pouzdan i vrijedan ravija. Slovio je kao veliki poznavalac fikha. Umro je nakon 100. godine po Hidžri u vrijeme hilafeta Jezida b. Abdul-Melika.

37 Na temelju ovoga hadisa zahirije su zauzele stav da se općenito na konje i robove ne daje zekat, pa makar oni bili namijenjeni isključivo za trgovinu. Međutim, Ibn Munzir je prenio da je postignut konsenzus među ulemom da svaka trgovačka roba, bez obzira o kakvoj se vrsti radilo, podliježe zekatu, samim tim i konji i robovi, ukoliko su namijenjeni za trgovinu, podliježu obavezi zekata.

Ebu Isa veli: Ebu Hurejrin hadis je hasenun-sahihun.[38]

Prema njemu postupaju učenjaci. Oni smatraju da na konje koji su na ispaši i roblje, ako služi za rad, ne treba davati zekat,[39] osim ukoliko su namijenjeni za trgovinu. Ukoliko su, pak, namijenjeni za trgovinu, u tom slučaju na njihovu nominalnu vrijednost, nakon isteka godine otkako su u nečijem posjedu, treba dati zekat.

٩. بَاب مَا جَاءَ فِي زَكَاةِ الْعَسَلِ *

٦٢٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ اخبرنا عَمْرُو بْنُ أَبِي سَلَمَةَ التِّنِّيسِيُّ عَنْ صَدَقَةَ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُوسَى بْنِ يَسَارٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **فِي الْعَسَلِ فِي كُلِّ عَشَرَةِ أَزُقٍّ زِقٌّ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي سَيَّارَةَ الْمُتَعِيِّ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو.

قَالَ أبمو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ فِي إِسْنَادِهِ مَقَالٌ. وَلَا يَصِحُّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذَا الْبَابِ كَبِيرُ شَيْءٍ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ. وَبِهِ يَقُولُ أَحْمَدُ وَإِسْحَقُ. و قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: لَيْسَ فِي الْعَسَلِ شَيْءٌ *

9. O zekatu na med

625. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja en-Nejsaburi i kazao: Nas je obavijestio Amr b. Ebu Seleme et-Tinniisi, on je prenio od Sadake

---

38 Zabilježili su ga Buharija i Muslim u *Sahihima*.

39 Većina islamskih učenjaka smatra da na konje, svejedno da li se hranili na paši ili u štalama, i robove koji služe za rad ukoliko nisu namijenjeni za trgovinu, ne treba davati zekat. Svoj stav oni temelje na spomenutom i drugim hadisima.

Ebu Hanife, pak, smatra da na konje, iako nisu namijenjeni za trgovinu, treba davati zekat ukoliko se hrane na paši, i to na svakog konja po jedan dinar. Svoj stav Ebu Hanife temelji na hadisu koji bilježi Bejhekija i Ed-Darekutni od Džabira u kome stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Na konje koji se hrane na paši, na svakog od njih, na ime zekata treba dati po jedan dinar.”

Abdur-Rahman el-Mubarekfori smatra da je ovaj hadis izuzetno slab, jer ga je, kako ističe Bejhekija, prenio sam Fevrek koji je, po ocjeni hadiskih učenjaka, veoma slab ravija.

b. Abdullaha,[40] on od Musaa b. Jesara, on od Nafia, a on od Ibn Omera koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **“Na med na svakih deset mješina jednu treba dati na ime zekata.”**[41]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ebu Hurejre, Ebu Sejjare el-Muteijja i Abdullaha b. Amra.

Ebu Isa veli: Na sened Ibn Omerova hadisa ima primjedbi.[42] Od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na ovu temu nema ništa vjerodostojno.[43] Prema ovome (hadisu) postupa većina učenjaka. U skladu sa njim je i stav Ahmeda i Ishaka. Neki učenjaci vele da na med nema zekata.[44]

١٠. بَاب مَا جَاءَ لَا زَكَاةَ عَلَى الْمَالِ الْمُسْتَفَادِ حَتَّى يَحُولَ عَلَيْهِ الْحَوْلُ *

٦٢٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى اخبرنا هَارُونُ بْنُ صَالِحٍ الطَّلْحِيُّ اخبرنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَنِ اسْتَفَادَ مَالًا فَلَا زَكَاةَ عَلَيْهِ حَتَّى يَحُولَ عَلَيْهِ الْحَوْلُ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ سَرَّاءَ بِنْتِ نَبْهَانَ *

٦٢٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ اخبرنا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ اخبرنا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: **مَنِ اسْتَفَادَ مَالًا فَلَا زَكَاةَ فِيهِ حَتَّى يَحُولَ عَلَيْهِ الْحَوْلُ عِنْدَ رَبِّهِ.** وَهَذَا أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ.

قَالَ أبو عِيسَى: وَرَوَاه أَيُّوبُ وَعُبَيْدُ اللَّهِ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ

40 Sadaka b. Abdullah es-Semin ed-Dimeški je slab ravija. Pripadao je sedmoj generaciji ravija hadisa.

41 Na temelju ovog hadisa Ebu Hanife, Ahmed b. Hanbel i Ishak smatraju da se na med daje zekat i to desetina od ukupne količine koja je dostigla nisab kao i kod poljoprivrednih proizvoda koji se natapaju prirodnim putem.

42 Pošto se u njemu nalazi ravija Sadaka b. Abdullah koji je slab, a uz to iz svoje generacije jedino on prenosi ovaj hadis.

43 Buharija u *Tarihu* veli da nijedan hadis u kojem se govori o zekatu na med nije pouzdan.

44 Šafija, Malik i Sufjan es-Sevri smatraju da na med ne treba davati zekat, pošto su svi hadisi koji o tome govore nepouzdani.

عُمَرَ مَوْقُوفًا. وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ ابْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ضَعِيفٌ فِي الْحَدِيثِ، ضَعَّفَهُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَعَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ وَغَيْرُهُمَا مِنْ أَهْلِ الْحَدِيثِ، وَهُوَ كَثِيرُ الْغَلَطِ.

وَقَدْ رُوِيَ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ لَا زَكَاةَ فِي الْمَالِ الْمُسْتَفَادِ حَتَّى يَحُولَ عَلَيْهِ الْحَوْلُ. وَبِهِ يَقُولُ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَالشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ بن حنبل وَإِسْحَقُ.

و قَالَ بَعْضُ أَهْلِ العِلْمِ: إِذَا كَانَ عِنْدَهُ مَالٌ تَجِبُ فِيهِ الزَّكَاةُ فَفِيهِ الزَّكَاةُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ سِوَى الْمَالِ الْمُسْتَفَادِ مَال تَجِبُ فِيهِ الزَّكَاةُ لَمْ يَجِبْ عَلَيْهِ فِي الْمَالِ الْمُسْتَفَادِ زَكَاةٌ حَتَّى يَحُولَ عَلَيْهِ الْحَوْلُ. فَإِنِ اسْتَفَادَ مَالًا قَبْلَ أَنْ يَحُولَ عَلَيْهِ الْحَوْلُ فَإِنَّهُ يُزَكِّي الْمَالَ الْمُسْتَفَادَ مَعَ مَالِهِ الَّذِي وَجَبَتْ فِيهِ الزَّكَاةُ. وَبِهِ يَقُولُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَأَهْلُ الْكُوفَةِ *

10. Na stečenu imovinu nema zekata sve dok ne prođe godina od njena sticanja

626. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Musa i kazao: Obavijestio nas je Harun b. Salih et-Talhi; kaže: nas je obavijestio Abdur-Rahman b. Zejd b. Eslem, on je prenio od svoga oca, a on od Ibn Omera koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ko stekne kakvu imovinu neće na nju davati zekat sve dok** (od njenog sticanja) **ne prođe godina."**[45]

---

45 Abdur-Rahman el-Mubarekfori smatra da ovdje treba razlikovati dvije vrste stečene imovine:

a) stečena imovina koja je od iste vrste kao i ona na koju već posjeduje nisab. Naprimjer: neko ima toliko deva da je već dužan dati zekat, a potom stekne još deva, i

b) stečena imovina koja je sasvim druge vrste u odnosu na onu za koju već ima nisab, kao npr. kad stekne goveda onaj ko ima deve. Goveda će se računati posebno, odvojeno od deva, i na njih će se dati zekat kada prođe godina od sticanja nisaba i kada se ispune ostali uvjeti.

Kada je riječ o prvoj vrsti stečene imovine i tu treba razlikovati dvije vrste:

1) imovina koja se tokom godine stekne kao produkt postojeće imovine. Na nju će odmah dati zekat skupa sa onom na koju je već bio obavezan dati zekat, ne čekajući da od sticanja te imovine prođe godina, i

Na ovu temu hadis je prenesen i od Serrae kćerke Nebhanove.[46]

627. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar i kazao: Obavijestio nas je Abdul-Vehhab es-Sekafi; kaže: Nas je obavijestio Ejjub, on je prenio od Nafi'a, on od Ibn Omera koji je kazao: Ko stekne kakvu imovinu neće na nju davati zekat sve dok ona ne prekogodini kod svoga vlasnika. Ovo je vjerodostojnije od hadisa Abdur-Rahmana b. Zejda b. Eslema.

Ebu Isa kaže: Prenijeli su ga Ejjub, Ubejdullah i mnogi drugi od Nafi'a, on od Omera, kao mevkuf hadis, a i Abdur-Rahman b. Zejd b. Eslem je slab ravija hadisa. Slabim ga smatraju Ahmed b. Hanbel, Alija b. Medini i drugi hadiski učenjaci. On je (u prenošenju hadisa) puno griješio.

Preneseno je od mnogih Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba da su smatrali da se na stečenu imovinu ne daje zekat sve dok od njenog sticanja ne prođe godina. Ovako misle i Malik b. Enes, Šafija, Ahmed b. Hanbel i Ishak.

Neki učenjaci vele: Ukoliko neko već posjeduje imovinu na koju je obavezan dati zekat, u tom slučaju će dati zekat i na stečenu imovinu. Međutim, ukoliko nema druge imovine na koju je dužan dati zekat, osim stečene, neće na stečenu imovinu davati zekat sve dok od njenog sticanja ne prođe godina. Ukoliko stekne imovinu on će na stečeni imetak i prije nego prođe godina dati zekat skupa sa imovinom na koju je već obavezan dati zekat. Ovako misle Sufjan es-Sevri i učenjaci iz Kufe.

١١. بَاب مَا جَاءَ لَيْسَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ جِزْيَةٌ ٭

٦٢٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَكْثَمَ اخبرنا جَرِيرٌ عَنْ قَابُوسَ بْنِ أَبِي ظَبْيَـانَ عَـنْ

---

2) imovina koja je stečena tokom godine, a nije nastala kao produkt posojeće , nego je dobivena nasljedstvom, kao poklon i slično. Prema mišljenju Ebu Hanife i na nju će odmah dati zekat, ne čekajući da prođe godine, dok će prema mišljenju Šafije, Malika i Ahmeda b. Hanbela, na glavnu imovinu odmah dati zekat, a na stečenub tek kada prođe godina od njenog sticanja

46 Serraa kći Nebhana el-Ganevija poznata je žena ashab koja od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izravno prenosi nekoliko hadisa.

أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **لَا تَصْلُحُ قِبْلَتَانِ فِي أَرْضٍ وَاحِدَةٍ وَلَيْسَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ جِزْيَةٌ.**

٦٢٩. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ اخبرنا جَرِيرٌ عَنْ قَابُوسَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ **نَحْوَهُ.**

وَفِي الْبَابِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ وَجَدِّ حَرْبِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ الثَّقَفِيِّ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ قَدْ رُوِيَ عَنْ قَابُوسَ بْنِ أَبِي ظَبْيَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلًا.

وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ عَامَّةِ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ النَّصْرَانِيَّ إِذَا أَسْلَمَ وُضِعَتْ عَنْهُ جِزْيَةُ رَقَبَتِهِ. وَقَوْلُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "لَيْسَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ جِزْيَةٌ عُشُورٌ" إِنَّمَا يَعْنِي بِهِ جِزْيَةَ الرَّقَبَةِ. وَفِي الْحَدِيثِ مَا يُفَسِّرُ هَذَا حَيْثُ قَالَ: "إِنَّمَا الْعُشُورُ عَلَى الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى وَلَيْسَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ عُشُورٌ" *

11. Muslimani nisu dužni plaćati glavarinu (džizju)

628. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Eksem i kazao: Nas je obavijestio Džerir, prenijevši od Kabusa b Ebu Zabjana, on od svoga oca, a on od Ibn Abbasa koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ne mogu u jednoj zemlji biti dvije kible,**[47] **niti su muslimani dužni plaćati glavarinu** (džizju)."[48]

47 Dakle, ne mogu dvije vjere u jednoj zemlji imati isti položaj i isti tretman. Muslimani koji žive u nemuslimanskoj zemlji nemaju ista prava kakva imaju nemuslimani. Nemuslimani u islamskoj zemlji isto tako nemaju ista prava ali ni obaveze, mada su u daleko povoljnijem položaju u odnosu na muslimane u nemuslimanskim zemljama. Istina, oni plaćaju glavarinu, ali je ne plaćaju zbog toga što su u odnosu na muslimane u podređenom položaju, nego zbog toga što oni na svoju imovinu ne daju zekat a muslimani daju. Osim toga, plaćanjem glavarine ni oni ni njihovi sinovi ne moraju ići u rat i braniti zemlju ukoliko bude napadnuta. I zemlju i njih u toj zemlji, skupa sa njihovom imovinom, brane i štite isključivo muslimani, tako da, gledajući sa ovoga i drugih aspekata, oni u odnosu na muslimane i u islamskoj zemlji imaju privilegovan položaj. Međutim, oni su ipak u neravnopravnom pložaju s obzirom da o svim sudbonosnim pitanjima za zemlju odlučuju isključivo muslimani, dok se oni o tome ne pitaju.

48 Ukoliko nemusliman u toku godine primi islam, a nije izmirio glavarinu za tu godinu, on je neće ni izmirivati, jer muslimani nisu dužni plaćati glavarinu.

629. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb i kazao: Nas je obavijestio Džerir, prenijevši od Kabusa sa ovim senedom **slično prethodnom hadisu.**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Seida b. Zejda i djeda Harba b. Ubejdullaha es-Sekafija.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je od Kabusa b. Ebu Zabjana, od njegova oca, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenesen i kao mursel hadis.[49]

Prema ovome općenito postupaju učenjaci. Oni smatraju da ukoliko kršćanin primi islam sa njega spada glavarina. A Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "....niti su muslimani dužni plaćati glavarinu desetina" odnosi se na glavarinu na osobe. Postoji drugi hadis koji pojašnjava ovaj, gdje je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem,) kazao: "Desetine su dužni davati samo jevreji i kršćani, a nisu desetine dužni davati muslimani."[50]

١٢. بَاب مَا جَاءَ فِي زَكَاةِ الْحُلِيِّ *

٦٣٠. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ اخبرنا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ ابْنِ الْمُصْطَلِقِ عَنِ ابْنِ أَخِي زَيْنَبَ امْرَأَةِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ زَيْنَبَ امْرَأَةِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَتْ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: **يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ تَصَدَّقْنَ وَلَوْ مِنْ حُلِيِّكُنَّ فَإِنَّكُنَّ أَكْثَرُ أَهْلِ جَهَنَّمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.**

٦٣١. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ اخبرنا أَبُو دَاوُدَ عَنْ شُعْبَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ

---

49 Tirmizija o ovom hadisu nije izrekao nikakvu ocjenu. Ja ističem, veli El-Mubarekfori, da je Kabus b. Ebu Zabjan, koji se nalazi u senedu ovog hadisa, kao ravija, nesiguran kod prenošenja hadisa. Ovaj hadis su zbilježili još i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* i Ebu Davud u *Sunenu*.

50 Ukoliko nemuslimani prodaju svoje proizvode na teritoriji islamske države, dužni su na ime toga, ukoliko između njih i muslimana nije sklopljen kakav ugovor, da islamskoj državi plate desetinu od svoje robe. Ukoliko je, pak, između njih sklopljen kakav ugovor, postupat će po ugovoru. Ebu Hanife veli: "Desetine na trgovinu će se naplaćivati samo od onih nemuslimana čije zemlje nama naplaćuju desetinu, dok se neće uzimati od onih čije zemlje od nas ne uzimaju ništa".

قَال: سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ يُحَدِّثُ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ ابْنِ أَخِي زَيْنَبَ امْرَأَةِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ زَيْنَبَ امْرَأَةِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **نَحْوَهُ**.

وَهَذَا أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ أَبِي مُعَاوِيَةَ. وَأَبُو مُعَاوِيَةَ وَهِمَ فِي حَدِيثِهِ فَقَالَ: عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنِ ابْنِ أَخِي زَيْنَبَ. وَالصَّحِيحُ إِنَّمَا هُوَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ إبْنِ أَخِي زَيْنَبَ. وَقَدْ رُوِيَ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ رَأَى فِي الْحُلِيِّ زَكَاةً. وَفِي إِسْنَادِه مَقَالٌ.

وَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي ذَلِكَ، فَرَأَى بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالتَّابِعِينَ فِي الْحُلِيِّ زَكَاةً مَا كَانَ مِنْهُ ذَهَبٌ وَفِضَّةٌ.

وَبِهِ يَقُولُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ. و قَالَ بَعْضُ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهُمُ ابْنُ عُمَرَ وَعَائِشَةُ وَجَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَأَنَسُ بْنُ مَالِكٍ، لَيْسَ فِي الْحُلِيِّ زَكَاةٌ. وَهَكَذَا رُوِيَ عَنْ بَعْضِ فُقَهَاءِ التَّابِعِينَ. وَبِهِ يَقُولُ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَالشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَقُ *

٦٣٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ اخبرنا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ امْرَأَتَيْنِ أَتَتَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفِي أَيْدِيهِمَا سُوَارَانِ مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ لَهُمَا: **أَتُؤَدِّيَانِ زَكَاتَهُ؟ قَالَتَا: لَا. قَالَ: فَقَالَ لَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَتُحِبَّانِ أَنْ يُسَوِّرَكُمَا اللَّهُ بِسُوَارَيْنِ مِنْ نَارٍ؟ قَالَتَا: لَا. قَالَ: فَأَدِّيَا زَكَاتَهُ.**

قَالَ أبمو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ قَدْ رَوَاهُ الْمُثَنَّى بْنُ الصَّبَّاحِ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ نَحْوَ هَذَا. وَالْمُثَنَّى بْنُ الصَّبَّاحِ وَابْنُ لَهِيعَةَ يُضَعَّفَانِ فِي الْحَدِيثِ وَلَا يَصِحُّ فِي هَذَا الْبَابِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْءٌ *

12. O zekatu na nakit

630. ISPRIČAO NAM JE Hennad i kazao: Nas je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od A'meša, on od Ebu Vaila, on od Amra b. Harisa b. Mustalika, on od sina brata Zejnebe, supruge Abdullahove, a on od Zejnebe, supruge Abdullahove, da je kazala: Jednom prilikom nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao govor i (tom prilikom je između ostalog) rekao: **"O skupino žena! Dijelite milostinju pa makar i od vašega nakita, jer će zaista na Sudnjem danu najviše vas biti među stanovnicima Džehennema."**[51]

631. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan i kazao: Nas je obavijestio Ebu Davud, preniješi od Šu'bea, on od A'meša, koji je kazao: Čuo sam Ebu Vaila kako pripovijeda od Amra b. Harisa, sina Zejnebina brata, on od Zejnebe, supruge Abdullahove, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično prethodnom (hadisu).

Ovo je vjerodostojnije od Ebu Muavijina hadisa.

Ebu Muavija je napravio previd kod prenošenja ovog hadisa. On kaže: od Amra b. Harisa, od sina Zejnebina brata, a ispravno je: od Amra b. Harisa, sina Zejnebina brata.

Preneseno je od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, on od njegova djeda, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je smatrao da na nakit treba dati zekat. Međutim, na njegov sened ima primjedbi.

Učenjaci su se razišli u tom pogledu. Neki učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i tabi'ina, smatraju da se na nakit daje zekat ukoliko je on od zlata ili srebra. Takav stav je i Sufjana es-Sevrija i Abdullaha b. Mubareka. Neki Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi, kao što su Ibn Omer, Aiša, Džabir b. Abdullah i Enes b. Malik smatraju da na nakit nema zekata. Isti ovakav stav je prenesen i od nekih fikhskih učenjaka iz generacije tabi'ina, a tako misle i Malik b. Enes, Šafija, Ahmed i Ishak.

632. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe i kazao: Nas je obavijestio Ibn Lehia, prenijevši od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od svoga

---

51 Neki učenjaci, među kojima je i Tirmizija, shvatili su da je u spomenutom hadisu riječ o obaveznom zekatu a ne o milostinji. Prema tome, po njima je značenje ovog hadisa, kako to ističe El-Mubarekfori, sljedeće: O skupino žena! Dajite zekat na svu imovinu na koju ste obavezne davati zekat. Dajite ga, čak i kada biste ga bile dužne dati i na vaš nakit.

djeda, da su dvije žene došle Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a na njihovim rukama su bile dvije zlatne narukvice, pa im je rekao: **“Da li vi na njih dajete zekat? Ne, odgovori jedna od njih, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im na to reče: Želite li da vam Allah (na ruke) stavi narukvice od vatre? Ne, povikaše, a on će na to: Onda dajite na njih zekat.”**[52]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je u sličnom značenju prenio Musenna b. Sabbah od Amra b. Šuajba. A Musennaa b. Sabbaha i Ibn Lehiu su *smatrali slabim ravijama hadisa.* O ovome pitanju od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nije preneseno ništa vjerodostojno.[53]

١٣. بَاب مَا جَاءَ فِي زَكَاةِ الْخَضْرَاوَاتِ *

٦٣٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ خَشْرَمٍ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُمَارَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ عِيسَى بْنِ طَلْحَةَ عَنْ مُعَاذٍ: **أَنَّهُ كَتَبَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْأَلُهُ عَنِ الْخَضْرَاوَاتِ وَهِيَ الْبُقُولُ فَقَالَ: لَيْسَ فِيهَا شَيْءٌ.**

قَالَ أبو عِيسَى: إِسْنَادُ هَذَا الْحَدِيثِ لَيْسَ بِصَحِيحٍ. وَلَيْسَ يَصِحُّ فِي هَذَا الْبَابِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْءٌ. وَإِنَّمَا يُرْوَى هَذَا عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلًا. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنْ لَيْسَ فِي الْخَضْرَاوَاتِ صَدَقَةٌ.

قَالَ أبو عِيسَى: وَالْحَسَنُ هُوَ ابْنُ عُمَارَةَ وَهُوَ ضَعِيفٌ عِنْدَ أَهْلِ الْحَدِيثِ. ضَعَّفَهُ شُعْبَةُ وَغَيْرُهُ وَتَرَكَهُ ابْنُ الْمُبَارَكِ *

52 Abdur-Rahman el-Mubarekfori ovaj hadis uzima kao argument kada tvrdi da je ispravan stav onih koji smatraju da se na nakit daje zekat.

53 Tirmizija tvrdi da nijedan hadis koji govori o obaveznom davanju zekata na nakit nije pouzdan. Međutim, sa ovakvom konstatacijom ne slažu se Ibn Mulekkin, El-Munziri i Ez-Zejlei. Oni tvrde da je gore spomenuti hadis Amra b. Šuajba zabilježio i Ebu Davud u Sunenu sa senedom na koji nema primjedbe.

13. O zekatu na povrće

633. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hašrem i kazao: Obavijestio nas je Isa b. Junus, on je prenio od Hasana, on od Muhammeda b. Abdur-Rahmana b. Ubejda,[54] on od Isaa b. Talhe,[55] a on od Muaza: **"da je on pisao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pitajući ga o povrću, zeleni (da li se na njeg daje zekat), pa je kazao: Na njega se ništa ne daje".**[56]

Ebu Isa kaže: Sened ovog hadisa nije pouzdan, niti je išta od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na ovu temu pouzdano preneseno. Ovo je od Musaa b. Talhe, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, preneseno samo kao mursel predaja. Prema ovome postupaju učenjaci. Oni drže da na povrće nema zekata.

Ebu Isa veli: Hasan je sin Imare i on je po ocjeni hadiskih učenjaka slab ravija. Slabim ga smatraju Šu'be i drugi, dok ga Abdullah b. Mubarek odbacuje.

١٤. بَاب مَا جَاءَ فِي الصَّدَقَةِ فِيمَا يُسْقَى بِالْأَنْهَارِ وَغَيْرِهَا *

٦٣٤. حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى الْأَنْصَارِيُّ أَخْبَرَنَا عَاصِمُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ مَدِينِيٌّ أَخْبَرَنَا الْحَارِثُ ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي ذُبَابٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ وَبُسْرِ بْنِ

54 Muhammed b. Abdur-Rahman b. Ubejd el-Kureši je pouzdan ravija hadisa. Pripadao je šestoj generaciji ravija.

55 Isa b. Talha b. Ubejdullah et-Tejmi el-Medeni je pouzdan i vrijedan ravija. Pripadao je trećoj generaciji ravija hadisa.

56 Ovaj hadis je dokaz da se na povrće ne daje zekat. Tako misle Šafija i Malik b. Enes. Hadi i Kasim smatraju da zekat treba dati na svu zelen osim na sijeno i na drva. Ebu Hanife također smatra da zekat treba dati na svo povrće i svu zelen, osim na palmino lišće i slamu. Oni svoj stav temelje na ajetima: "Uzmi od dobara njihovih zekat da ih njime očistiš i blagoslovljenim učiniš, i uči dovu za njih, dova tvoja će za njih biti smiraj.." Et-Tevba, 103. ajet. "On je Taj koji stvara vinograde, poduprte i nepoduprte, i palme i usjeve različita okusa, i masline i šipke slične i različite, - jedite plodove njihove kad plod dadu, i podajte na dan žetve i berbe ono na što drugi pravo imaju, i ne rasipajte, jer On ne voli rasipnike." En-Am, 141. ajet. "O vjernici, udjeljujte od lijepih stvari koje stičete i od onoga što vam Mi iz zemlje dajemo.....", El-Bekara, 267. ajet. Oni smatraju da je spomenuti hadis slab te da se na temelju njega ne može precizirati konkretnost ovolikog broja ajeta sa općim smislom.

El-Mubarekfori veli da ovi hadisi, i ako su slabi, njihovo mnoštvo učvršćuje stabilnost njihova značenja. On veli da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kako se vidi iz hadisa koji bilježi Bejhekija, sa pouzdanim senedom, naredio Muazu b. Džebelu, kada ga je kao namjesnika poslao u Jemen, da zekat uzima samo na četiri vrste poljoprivrednih proizvoda i to: na pšenicu, ječam, hurme i suho grožđe. U predaji ovog hadisa, koju bilježi Ibn Madže u *Sunenu,* spomenut je, kao peta vrsta, i kukuruz.

سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **فِيمَا سَقَتِ السَّمَاءُ وَالْعُيُونُ الْعُشْرُ وَفِيمَا سُقِيَ بِالنَّضْحِ نِصْفُ الْعُشْرِ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ وَابْنِ عُمَرَ وَجَابِرٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْأَشَجِّ وَعَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ وَبُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلًا. وَكَأَنَّ هَذَا أَصَحُّ. وَقَدْ صَحَّ حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذَا الْبَابِ وَعَلَيْهِ الْعَمَلُ عِنْدَ عَامَّةِ الْفُقَهَاءِ *

٦٣٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ: حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **أَنَّهُ سَنَّ فِيمَا سَقَتِ السَّمَاءُ وَالْعُيُونُ أَوْ كَانَ عَثَرِيًّا الْعُشْرَ وَفِيمَا سُقِيَ بِالنَّضْحِ نِصْفَ الْعُشْرِ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

14. O zekatu na ono što se navodnjava iz rijeka ili na neki drugi način

634. ISPRIČAO NAM JE Ebu Musa el-Ensari i kazao: Obavijestio nas je Asim b. Abdul-Aziz Medini i kazao: Nas je obavijestio Haris b. Abdur-Rahman b. Ebu Zubab, on je prenio od Sulejmana b. Jesara i Busra b. Seida,[57] a njih dvojica od Ebu Hurejre koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Na ono što je zalivano kišom ili je natapano sa izvora, je desetina, a na ono što je zalivano prskanjem je pola desetine."**[58]

---

57 Busr b. Seid je pouzdan i veoma ugledan ravija. Pripadao je drugoj generaciji ravija hadisa.

58 Ovim i sljedećim hadisom određen je procenat zekata koji se daje na poljoprivredne proizvode. Taj procenat je različit ovisno o tome da li se zemlja navodnjava prirodnim ili vještačkim putem.

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Enesa b. Malika, Ibn Omera i Džabira.

Ebu Isa kaže: Ovaj je hadis od Bukejra b. Abdullaha b. Ešedždža, Sulejmana b. Jesara i Busraa b. Seida, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenesen kao mursel. Kao da je ovaj hadis vjerodostojniji. A vjerodostojan je i hadis Ibn Omera od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na ovu temu. Prema njemu postupaju fikhski učenjaci općenito.

635. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hasan i kazao: Obavijestio nas je Seid b. Ebu Merjem i kazao: Nas je obavijestio Ibn Vehb i kazao: Ispričao mi je Junus, prenijevši od Ibn Šihaba, on od Salima, on od svoga oca, a on od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: **"da je propisao na ono što se navodnjavalo kišom, ili sa izvora ili na ono što je posijano u barovitom zemljištu, desetinu, a na ono što se navodnjavalo prskanjem, pola desetine"**.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[59]

١٥. بَاب مَا جَاءَ فِي زَكَاةِ مَالِ الْيَتِيمِ *

٦٣٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنِ الْمُثَنَّى بْنِ الصَّبَّاحِ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَ النَّاسَ فَقَالَ: **أَلَا مَنْ وَلِيَ يَتِيمًا لَهُ مَالٌ فَلْيَتَّجِرْ فِيهِ وَلَا يَتْرُكْهُ حَتَّى تَأْكُلَهُ الصَّدَقَةُ.**

قَالَ أبم عِيسَى: وَإِنَّمَا رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ وَفِي إِسْنَادِهِ مَقَالٌ لِأَنَّ الْمُثَنَّى بْنَ الصَّبَّاحِ يُضَعَّفُ فِي الْحَدِيثِ. وَرَوَى بَعْضُهُمْ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فَذَكَرَ هَذَا الْحَدِيثَ.

وَقَدِ اخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي هَذَا الْبَابِ. فَرَأَى غَيْرُ وَاحِدٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ

Ukoliko se navodnjava prirodnim putem, kišom ili iz rijeka i jezera prirodnim padom bez upotrebe pumpi ili zaprege, procenat zekata iznosi desetinu od ukupne količine poljoprivrednih proizvoda. Međutim, ukoliko se zemlja, zbog nedostatka kiše ili prirodnih voda, natapa vještački, pomoću crpki ili zaprege, onda procenat zekata na ovu vrstu poljoprivrednih proizvoda sa takve zemlje iznosi dvadesetinu.

59 Zabilježio ga je i Buharija u *Sahihu*.

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَالِ الْيَتِيمِ زَكَاةً مِنْهُمْ عُمَرُ وَعَلِيٌّ وَعَائِشَةُ وَابْنُ ع. وَبِهِ يَقُولُ مَالِكٌ وَالشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَقُ.

وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ: لَيْسَ فِي مَالِ الْيَتِيمِ زَكَاةٌ. وَبِهِ يَقُولُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ.

وَعَمْرُو بْنُ شُعَيْبٍ هُوَ ابْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ. وَشُعَيْبٌ قَدْ سَمِعَ مِنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو. وَقَدْ تَكَلَّمَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ فِي حَدِيثِ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ وَقَالَ: هُوَ عِنْدَنَا وَاهٍ. وَمَنْ ضَعَّفَهُ فَإِنَّمَا ضَعَّفَهُ مِنْ قِبَلِ أَنَّهُ يُحَدِّثُ مِنْ صَحِيفَةِ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو.

وَأَمَّا أَكْثَرُ أَهْلِ الْحَدِيثِ فَيَحْتَجُّونَ بِحَدِيثِ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ فَيُثْبِتُونَهُ، مِنْهُمْ أَحْمَدُ وَإِسْحَقُ وَغَيْرُهُمَا *

15. O zekatu na imovinu siročeta

636. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ismail i kazao: Obavijestio nas je Ibrahim b. Musa; kaže: Nas je obavijestio Velid b. Muslim, prenijevši od Musennaa b. Sabbaha, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od njegova djeda, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom, držeći ljudima govor, (između ostalog) rekao: **"Onaj ko je preuzeo skrbništvo nad siročetom koje ima kapitala, neka njime (radi i) trguje, i neka ga ne ostavlja da leži, pa da ga zekat pojede."**[60]

Ebu Isa kaže: Na hadis koji je ovim putem prenesen ima primjedbi, jer se u njegovu senedu nalazi Musenna b. Sabbah, koga smatraju

60 Na temelju ovog i još nekih predaja Šafija, Ahmed b. Hanbel i Malik stali su na stanovište da na imetak siročeta treba davati zekat. Malik u Muvettau bilježi od Abdur-Rahmana b. Kasima, a on od svoga oca, da je kazao: "Ja i moj brat smo bili siročad a imali smo imovinu, pa je Aiša, koja se inače o nama brinula, davala zekat na našu imovinu."

Sufjan es-Sevri, Ibn Mubarek i Ebu Hanife smatraju da imovina siročadi ne podliježe obavezi zekata. Svoj stav oni temelje na sljedećem hadisu: Aiša veli da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Podignuta su pera (i ona ne upisuju obaveze i grijehe) spavaču dok se ne probudi, abnormalnoj osobi dok ne ozdravi, i djetetu dok ne postane punoljetno."

slabim ravijom hadisa. Neki su prenijeli od Amra b. Šuajba da je Omer b. Hattab kazao, pa je spomenuo ovaj hadis.

Učenjaci su se o ovom pitanju razišli. Mnogi Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi, kao što su Omer, Alija, Aiša i Ibn Omer, smatraju da na imovinu siročeta treba dati zekat. Takav stav zastupaju i Malik, Šafija, Ahmed i Ishak.

Neki, pak, učenjaci smatraju da na imetak siročeta ne treba davati zekat. Ovo je stav Sufjana es-Sevrija i Abdullaha b. Mubareka.

Amr b. Šuajb je sin Muhammeda b. Abdullaha b. Amra b. Asa. Šuajb je hadise slušao od svoga djeda Abdullaha b. Amra.

Jahja b. Seid je polemisao o hadisu Amra b. Šuajba. On je kazao: Prema našem mišljenju on je slab ravija. Svi oni koji su ga smatrali slabim ravijom, smatrali su to zbog toga što je on hadise kazivao iz listova (sahifa) svoga djeda Abdullaha b. Amra.

Većina hadiskih učenjaka služila se hadisima Amra b. Šuajba, smatrajući ga pouzdanim ravijom. Među njima su Ahmed, Ishak i drugi.

١٦. بَاب مَا جَاءَ أَنَّ الْعَجْمَاءَ جَرْحُهَا جُبَارٌ وَفِي الرِّكَازِ الْخُمُسُ *

٦٣٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **الْعَجْمَاءُ جَرْحُهَا جُبَارٌ، وَالْمَعْدِنُ جُبَارٌ، وَالْبِئْرُ جُبَارٌ، وَفِي الرِّكَازِ الْخُمُسُ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَعُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ وَعَمْرِو بْنِ عَوْفٍ الْمُزَنِيِّ وَجَابِرٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

16. O tome da nema nadoknade za ono što uništi životinja, a od nađenog blaga se uzima petina

637. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe i kazao: Nas je obavijestio Lejs b. Sa'd, prenijevši od Ibn Šihaba, on od Seida b. Musejjeba i Ebu Seleme, a

njih dvojica od Ebu Hurejre, a on od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **“Nema nadoknade za ono što uništi životinja,**[61] **niti ima krvarine onome kome se nešto desi u rudniku ili bunaru,**[62] **a od nađenog blaga treba dati petinu.”**[63]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Enesa b. Malika, Abdullaha b. Amra, Ubadea b. Samita, Amra b. Avfa el-Muzenija i Džabira.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[64]

١٧. بَاب مَا جَاءَ فِي الْخَرْصِ *

٦٣٨. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ قال: أَخْبَرَنِي خُبَيْبُ ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَال: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَسْعُودِ بْنِ نِيَارٍ يَقُولُ: جَاءَ سَهْلُ بْنُ أَبِي حَثْمَةَ إِلَى مَجْلِسِنَا فَحَدَّثَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ: **إِذَا خَرَصْتُمْ فَخُذُوا وَدَعُوا الثُّلُثَ، فَإِنْ لَمْ تَدَعُوا الثُّلُثَ فَدَعُوا الرُّبُعَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَائِشَةَ وَعَتَّابِ بْنِ أَسِيدٍ وَابْنِ عَبَّاس.

قَالَ أَبو عِيسَى: وَالْعَمَلُ عَلَى حَدِيثِ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي الْخَرْصِ، وَبِحَدِيثِ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ يَقُولُ إِسْحَقُ وَأَحْمَدُ: وَالْخَرْصُ

---

61 Ukoliko bi neko danju pustio stoku na ispašu, na kojoj se stoka ne čuva, pa ona otišla u nečiju bašču ili njivu i napravila štetu, vlasnik stoke nije obavezan da tu štetu nadoknadi. To bi bio obavezan ukoliko bi stoka bila na ispaši na kojoj se ona obavezno čuva, ili ukoliko bi ona tokom noći napravila nekome štetu, i to zato što bi u tom slučaju šteta nastupila zbog ljudske nepažnje; propustom čobana koji je bio obavezan da je čuva, ili što stoka nije bila dobro zatvorena ili vezana, jer je svaki vlasnik dužan da stoku zatvori noću ili je veže.

62 Ukoliko bi neko unajmio radnike da mu rade u rudniku ili da mu bunar kopaju, pa se desi nesreća i neko od njih smrtno strada ili se povrijedi, poslodavac nije obavezan da zbog toga plati krvarinu ili oštetu.

63 Većina islamskih učenjaka stoji na stanovištu da se samo od nađenog zakopanog blaga koje su zakopali preci, od ukupne njegove količine, daje petina, dok se na sve ostale vrste blaga koje se npr. iskopa iz rudnika, daje uobičajeni procenat zekata kao i na ostalu robu.
Ebu Hanife, pak, stoji na stanovištu da se na svako blago koje se izvadi iz zemlje, bez obzira da li se radilo o zakopanom blagu ili, pak, blagu iz rudnika, daje petina.

64 Zabilježen je u El-Kutubus-Sitte.

إِذَا أَدْرَكَتِ الثِّمَارُ مِنَ الرُّطَبِ وَالْعِنَبِ مِمَّا فِيهِ الزَّكَاةُ بَعَثَ السُّلْطَانُ خَارِصًا يَخْرُصُ عَلَيْهِمْ. وَالْخَرْصُ أَنْ يَنْظُرَ مَنْ يُبْصِرُ ذَلِكَ فَيَقُولُ: يَخْرُجُ مِنْ هَذَا الزَّبِيبِ كَذَا وَمِنَ التَّمْرِ كَذَا وَكَذَا فَيُحْصِي عَلَيْهِمْ، وَيَنْظُرُ مَبْلَغَ الْعُشْرِ مِنْ ذَلِكَ فَيُثْبِتُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ يُخَلِّي بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الثِّمَارِ فَيَصْنَعُونَ مَا أَحَبُّوا، فَإِذَا أَدْرَكَتِ الثِّمَارُ أُخِذَ مِنْهُمُ الْعُشْرُ – هَكَذَا فَسَّرَهُ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ – وَبِهَذَا يَقُولُ مَالِكٌ وَالشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَقُ *

٦٣٩. حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو مُسْلِمُ بْنُ عَمْرٍو الْحَذَّاءُ الْمَدَنِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ صَالِحٍ التَّمَّارِ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ عَتَّابِ بْنِ أَسِيدٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَبْعَثُ عَلَى النَّاسِ مَنْ يَخْرُصُ عَلَيْهِمْ كُرُومَهُمْ وَثِمَارَهُمْ. وَبِهَذَا الْإِسْنَادِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِي زَكَاةِ الْكُرُومِ: **إِنَّهَا تُخْرَصُ كَمَا يُخْرَصُ النَّخْلُ ثُمَّ تُؤَدَّى زَكَاتُهُ زَبِيبًا كَمَا تُؤَدَّى زَكَاةُ النَّخْلِ تَمْرًا.**

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ. وَقَدْ رَوَى ابْنُ جُرَيْجٍ هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ. وَسَأَلْتُ مُحَمَّدًا عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ فَقَالَ: حَدِيثُ ابْنِ جُرَيْجٍ غَيْرُ مَحْفُوظٍ، وَحَدِيثُ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ عَتَّابِ بْنِ أَسِيدٍ أَثْبَتُ وَأَصَحُّ *

17. O procjeni

638. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan i kazao: Obavijestio nas je Ebu Davud et-Tajalisi; kaže: Nas je obavijestio Šu'be i rekao; Mene je obavijestio Hubejb b. Abdur-Rahman[65] rekavši: Čuo sam Abdur-Ra-

65 Hubejb b. Abdur-Rahman b. Haris el-Medeni je pouzdan prenosilac. Pripadao je četvrtoj generaciji ravija hadisa.

hmana b. Mesuda b. Nijara[66] kada veli: Došao je Sehl b. Ebu Hasme[67] na mjesto gdje smo mi sjedili i ispričao nam da je Allahov Poslanik s,a. govorio: **"Kada od- oka izvršite procjenu** (zekata) na proizvode koji još nisu ubrani, **vi (za bejtul-mal) uzmite dvije trećine zekata a jednu trećinu ostavite** (vlasniku imetka da je može podijeliti kao sadaku tamo gdje želi). **Ukoliko ne ostavite trećinu, onda ostavite bar četvrtinu."**[68]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Aiše, Attaba b. Usejda i Ibn Abbasa.

Ebu Isa kaže: Prema hadisu Sehla b. Ebu Hasmea postupa većina učenjaka prilikom procjene (zekata) odoka na proizvode koji još nisu ubrani. Da treba postupiti prema hadisu Sehla b. Ebu Hasmea, stav je i Ishaka i Ahmeda.

Procjena se vrši kad sazriju datule i grožđe na koje se daje zekat. Vladar će tada poslati stručnu osobu koja će izvršiti procjenu zekata. Procjena se vrši tako što će stručna osoba, posmatrajući plod, reći: To može dati toliko suhog grožđa, a to može dati toliko i toliko hurmi, i sve im to obračuna. Nakon toga će utvrditi koliko iznosi desetina od ukupne količine, a ostatak će ostati vlasniku. Desetina koja se uzima na ime zekata, uzeće se tek kada se plod ubere. Tako su to protumačili neki učenjaci. Ovo je stav i Malika, Šafije, Ahmeda i Ishaka.

639. ISPRIČAO NAM JE Ebu Amr Muslim b. Amr el-Hazzai el-Medini i kazao: Nas je obavijestio Abdullah b. Nafi, prenijevši od Muhammeda b. Saliha et-Temmara, on od Ibn Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a on od Attaba b. Usejda: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bi slao ljudima one koji će procijeniti njihove grozdnjake i palminjake. Sa istim ovim senedom preneseno je da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, o zekatu na grožđe kazao: **"Ono se procjenjuje na isti način kao što se procjenjuju i palme, a onda se na njega daje zekat u suhom grožđu, kao što se i na palme daje u suhim hurmama."**

---

66 Abdur-Rahman b. Mesud b. Nijar el-Ensari el-Medeni ocijenjen je od hadiskih učenjaka kao prihvatljiv (makbul) prenosilac. Pripadao je četvrtoj generaciji ravija hadisa.

67 Sehl b. Ebu Hasme je spadao među mlađe ashabe.

68 Ovaj hadis je dokaz da će osoba koja je dužna dati zekat, dvije trećine tog zekata dati u zajednički fond (bejtul-mal), dok jednu trećinu ili četvrtinu tog iznosa može podijeliti gdje želi.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-garibun. Ibn Džurejdž je ovaj hadis prenio od Ibn Šihaba, on od Urvea, a on od Aiše. Pitao sam Muhammeda (Buhariju) o ovom hadisu, pa je kazao da Ibn Džurejdžov hadis nije dobro sačuvan i upamćen, tako da je hadis koji prenosi Seid b. Musejjeb pouzdaniji.

١٨. بَاب مَا جَاءَ فِي الْعَامِلِ عَلَى الصَّدَقَةِ بِالْحَقِّ

٦٤٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عَاصِمِ ابْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ. و حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ إِسْحَقَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: **الْعَامِلُ عَلَى الصَّدَقَةِ بِالْحَقِّ كَالْغَازِي فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهِ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَيَزِيدُ بْنُ عِيَاضٍ ضَعِيفٌ عِنْدَ أَهْلِ الْحَدِيثِ. وَحَدِيثُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ أَصَحُّ *

18. O radniku na prikupljanju zekata koji se istinski angažuje (u svom poslu)

640. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni' i kazao: Obavijestio nas je Jezid b. Harun; kaže: Nas je obavijestio Jezid b. Ijad, on je prenio od Asima b. Omera b. Katade, a ispričao nam je Muhammed b. Ismail; kaže: Nas je obavijestio Ahmed b. Halid, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Asima b. Omera b. Katade, on od Mahmuda b. Lebida, a on od Rafia b. Hadidža koji je kazao: Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada veli: **"Radnik koji se istinski angažuje na prikupljanju zekata na rangu je borca na Allahovu putu sve dok se ne vrati svojoj kući."**[69]

---

69 Da bi borac na Allahovu putu mogao nesmetano ratovati, neophodno je da mu se obezbijedi logistička podrška. Jedan od izvora logistike u ratu jeste i imovina koja se prikupi od zekata. Otuda Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, onoga koji

Ebu Isa kaže: Hadis Rafia b. Hadidža je hasenun.[70] Jezid b. Ijad je po ocjeni hadiskih učenjaka slab prenosilac, zato je hadis Muhammeda b. Ishaka pouzdaniji.

١٩. بَاب مَا جَاءَ فِي الْمُعْتَدِي فِي الصَّدَقَةِ *

٦٤١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **الْمُعْتَدِي فِي الصَّدَقَةِ كَمَانِعِهَا.**

قَالَ: وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَأُمِّ سَلَمَةَ وَأَبِي هُرَيْرَ. قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَنَسٍ حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ.

وَقَدْ تَكَلَّمَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ فِي سَعْدِ بْنِ سِنَانٍ. وَهَكَذَا يَقُولُ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قَالَ أَبو عِيسَى: سَمِعْت مُحَمَّدًا يَقُولُ: وَالصَّحِيحُ سِنَانُ بْنُ سَعْدٍ. وَقَوْلُهُ "الْمُعْتَدِي فِي الصَّدَقَةِ كَمَانِعِهَا" يَقُولُ: عَلَى الْمُعْتَدِي مِنَ الْإِثْمِ كَمَا عَلَى الْمَانِعِ إِذَا مَنَعَ *

19. O onome koji u zekatu prelazi granicu

641. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe i kazao: Nas je obavijestio Lejs, prenijevši od Jezida b. Ebu Habiba, on od Sa'da b. Sinana,[71] a on od Enesa b. Malika koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve

---

istinski radi na prikupljanju zekata poredi sa borcem na Allahovu putu, pošto on svojim radom obezbjeđuje borcu materijalnu osnovu bez koje on ne bi mogao ratovati.

70 Zabilježio ga je i Ebu Davud u *Sunenu*.

71 Hadiski učenjaci su izrekli različite ocjene o raviji Sa'du b. Sinanu. Zehebi u djelu Mizanul-i'tidal veli da je za njega Ahmed b. Hanbel kazao: Ja od njega ne zapisujem hadise jer je on bio sklon idtirabu. Dževzedžani veli da su hadisi koje on prenosi slabi. Ed-Darekutni za njega kaže da je on slab ravija. Ibn Hadžer u djelu *Takribut-Tehzib* kaže: Sa'd b. Sinan, a rečeno je i Sinan b. Sa'd el-Kindi el-Masri, ovo drugo Buharija i Ibn Enes drže ispravnijim, iskren je prenosilac, pripadao je petoj generaciji ravija hadisa.

sellem, rekao: **"Onaj koji u zekatu pređe granicu dozvoljenog je kao i onaj koji ga odbije dati."**[72]

(Tirmizija) veli: Na ovu temu su hadisi preneseni još i od Ibn Omera, Ummu Seleme i Ebu Hurejrea.

Ebu Isa kaže: Enesov hadis je u ovoj formi garib.[73]

Ahmed b. Hanbel je kritikovao Sa'da b. Sinana. Isto ovako veli Lejs b. Sa'd, prenijevši od Jezida b. Ebu Habiba, on od Sa'da b. Sinana, a on od Enesa b. Malika.

Ebu Isa kaže: Čuo sam Muhammeda kada veli: A ispravno je Sinan b. Sa'd.[74] Njegove riječi: "Onaj ko u zekatu pređe granicu dozvoljenoga je kao i onaj koji ga odbije dati" imaju značenje: da onaj koji u zekatu pređe granicu dozvoljenoga ima isti grijeh kao i onaj koji odbije dati zekat.

٢٠. بَاب مَا جَاءَ فِي رِضَا الْمُصَدِّقِ *

٦٤٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ مُجَالِدٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَرِيرٍ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **إِذَا أَتَاكُمُ الْمُصَدِّقُ فَلَا يُفَارِقَنَّكُمْ إِلَّا عَنْ رِضًا.**

---

72 Abdurahman el-Mubarekfori veli da se prelazak granice u zekatu odnosi na one koji rade na ubiranju zekata. Ukoliko neko od njih prevrši mjeru pa na ime zekata uzme više nego što treba, što ljudi primijete, sljedeće godine počnu prikrivati svoju imovinu da bi dali manje zekata, on ima isti grijeh kao i onaj ko je prikrio imovinu i odbio da na istu da zekat. Ebu Davud u Sunenu bilježi sa senedom od Bešira el-Hasasijjea koji je rekao: Rekli smo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: Allahov Poslaniče, neki ubirači zekata prelaze granicu dozvoljenog i od nas uzimaju više nego što treba dati, pa možemo li mi sakriti od naše imovine onoliko koliko oni od nas više uzimaju? Ne, ne možete, reče Allahov Poslanik."

Neki vele da se prelazak granice dozvoljenog u zekatu može odnositi i na one koji daju zekat. Ukoliko bi neko, dajući više zekata nego što ga sljeduje, doveo svoju porodicu u tešku materijalnu situaciju, ne samo da ne bi imao sevaba za ono što je više dao nego bi za to imao grijeh ravan grijehu onoga koji bi odbio dati zekat.

Neki, pak, tvrde da se prelazak granice u zekatu odnosi na one koji zekat daju tamo gdje ne pripada.

73 Zabilježili su ga još i Ebu Davud i Ibn Madže u *Sunenima*, te Ibn Hibban u *Sahihu*, svi od Sa'da b. Sinana, a on od Enesa b. Malika.

74 Hadiski učenjaci su se razišli i u pogledu imena Sa'da b. Sinana. Lejs smatra da mu je ime Sa'd b. Sinan. Imr b. Haris i Ibn Lehia vele da mu je ime Sinan b. Sa'd. Tirmizija smatra da je i Buharija smatrao ispravnijim da mu je ime Sinan b. Sa'd.

٦٤٣. حَدَّثَنَا أَبُو عَمَّارٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ دَاوُدَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَرِيرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِنَحْوِهِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ دَاوُدَ عَنِ الشَّعْبِيِّ أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ مُجَالِدٍ. وَقَدْ ضَعَّفَ مُجَالِدًا بَعْضُ أَهْلِ العِلْمِ وَهُوَ كَثِيرُ الْغَلَطِ *

20. O zadovoljstvu onoga koji ubire zekat

642. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hudžr i kazao: Nas je obavijestio Muhammed b. Jezid, on je prenio od Mudžalida, on od Ša'bija, a on od Džerira koji je kazao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Kada vam dođe ubirač zekata, neka se zadovoljan rastane od vas."**[75]

643. ISPRIČAO NAM JE Ebu Ammar i kazao: Nama je ispričao Sufjan, prenijevši od Davuda, on od Ša'bija, on od Džerira, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično prethodnom (hadisu).

Ebu Isa kaže: Hadis koji Davud prenosi od Ša'bija je pouzdaniji od Mudžalidova hadisa.[76] Mnogi su učenjaci Mudžalida ocijenili slabim ravijom. On je puno griješio (prilikom prenošenja hadisa).

٢١. بَاب مَا جَاءَ أَنَّ الصَّدَقَةَ تُؤْخَذُ مِنَ الْأَغْنِيَاءِ فَتُرَدُّ علي الْفُقَرَاءِ *

٦٤٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الْكِنْدِيُّ أَخْبَرَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنْ أَشْعَثَ عَنْ عَوْنِ ابْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَدِمَ عَلَيْنَا مُصَدِّقُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ

---

75 Zekat se ubire organizovano i sistemski. Pokrovitelj ubiranja je islamska država. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je u ovom hadisu sugerisao sljedbenicima islama da sa ubiračima zekata lijepo postupaju i da im od zekata bez pogovora izdvoje ono što su obavezni, kako bi i oni svoj posao, koji nije bio nimalo lahak, obavljali sa zadovoljstvom.

76 Zabilježio ga je i Muslim u *Sahihu*.

وَسَلَّمَ فَأَخَذَ الصَّدَقَةَ مِنْ أَغْنِيَائِنَا فَجَعَلَهَا فِي فُقَرَائِنَا وَكُنْتُ غُلَامًا يَتِيمًا فَأَعْطَانِي مِنْهَا قَلُوصًا.

وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ. قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي جُحَيْفَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ غريب *

21. Zekat se uzima od imućnih i prosljeđuje siromašnim

644. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Seid el-Kindi i kazao: Nas je obavijestio Hafs b. Gijas, on je prenio od Eš'asa, on od Avna b. Ebu Hudžejfea, a on od svoga oca koji je kazao: **"Došao nam je Vjerovjesnikov ubirač zekata pa je uzeo zekat od naših imućnih i podijelio ga našim siromasima. S obzirom da sam ja (tada) bio dječak jetim, dao je i meni jednu mladu devu."**[77]

Na ovu temu hadis je prenesen još i od Ibn Abbasa.Ebu Isa kaže: Ebu Džuhejfeov hadis je hasenun-garibun.[78]

٢٢. بَاب مَا جَاءَ مَنْ تَحِلُّ لَهُ الزَّكَاةُ *

٦٤٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ وَعَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ قَالَ قُتَيْبَةُ: حَدَّثَنَا شَرِيكٌ، وَقَالَ عَلِيٌّ: أنبانا شَرِيكٌ وَالْمَعْنَى وَاحِدٌ عَنْ حَكِيمِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ

---

77 U nekim primjercima rukopisa Tirmizijine zbirke stoji: "Uzeo je zekat od naših imućnih i podijelio ga našim siromašnim u našem plemenu i mjestu". Ovo su Malik, prema nekim predajama i Šafija i većina uleme, uzeli kao dokaz stavu da zekat treba podijeliti siromašnima u mjestu u kojem je on ubran ukoliko tu ima onih koji su potrebni zekatu i nije ga dozvoljeno prebacivati u druga mjesta. Ebu Hanife, Ebu Jusuf i Muhammed smatraju da se zekat može iz jednog mjesta prebacivati i u druga i u tim mjestima dijeliti siromašnima. I Buharija podržava ovakav stav. On je u svome Džamius-Sahihu formulisao jedno poglavlje pod nazivom Uzimanje zekata od imućnih i njegovo dijeljenje siromašnima, ma gdje oni bili.

78 Ševkanija u djelu *Nejlul-Evtar* ističe da su sve ravije u senedu ovoga hadisa pouzdane, osim Eš'as b. Suvara koga su neki hadiski učenjaci kritikovali. Međutim, od njega je Muslim u *Sahihu* prenio neke mutabea hadise.

سَأَلَ النَّاسَ وَلَهُ مَا يُغْنِيهِ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَسْأَلَتُهُ فِي وَجْهِهِ خُمُوشٌ أَوْ خُدُوشٌ أَوْ كُدُوحٌ. قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا يُغْنِيهِ؟ قَالَ خَمْسُونَ دِرْهَمًا أَوْ قِيمَتُهَا مِنَ الذَّهَبِ. وَفِي الْبَابِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ مَسْعُودٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَقَدْ تَكَلَّمَ شُعْبَةُ فِي حَكِيمِ بْنِ جُبَيْرٍ مِنْ أَجْلِ هَذَا الْحَدِيثِ.

٦٤٦. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا يَحيَى بْنُ آدَمَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ حَكِيمِ بْنِ جُبَيْرٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ. فَقَالَ لَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ صَاحِبُ شُعْبَةَ: لَوْ غَيْرُ حَكِيمٍ حَدَّثَ بِهَذَا؟ فَقَالَ لَهُ سُفْيَانُ: وَمَا لِحَكِيمٍ لَا يُحَدِّثُ عَنْهُ شُعْبَةُ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ سُفْيَانُ: سَمِعْتُ زُبَيْدًا يُحَدِّثُ بِهَذَا عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَصْحَابِنَا. وَبِهِ يَقُولُ الثَّوْرِيُّ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَقُ قَالُوا: إِذَا كَانَ عِنْدَ الرَّجُلِ خَمْسُونَ دِرْهَمًا لَمْ تَحِلَّ لَهُ الصَّدَقَةُ. وَلَمْ يَذْهَبْ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ إِلَى حَدِيثِ حَكِيمِ بْنِ جُبَيْرٍ وَوَسَّعُوا فِي هَذَا وَقَالُوا: إِذَا كَانَ عِنْدَهُ خَمْسُونَ دِرْهَمًا أَوْ أَكْثَرُ وَهُوَ مُحْتَاجٌ فَلَهُ أَنْ يَأْخُذَ مِنَ الزَّكَاةِ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ وَغَيْرِهِ مِنْ أَهْلِ الْفِقْهِ وَالْعِلْمِ

22. Kome je dozvoljeno primiti zekat

645. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe i Alija b. Hudžr; Kutejbe je kazao: Ispričao nam je Šerik, a Alija je kazao: Saopćio nam je Šerik, prenoseći isti smisao od Hakima b. Džubejra, on od Muhammeda b. Abdur-Rahmana b. Jezida, on od svoga oca, a on od Abdullaha b. Mesuda koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

rekao: **"Ko bude tražio od ljudi, a ima onoliko koliko mu je dovoljno, doći će na Sudnji dan, a na licu će mu biti razderotine, ili izgrebotine, ili ogrebotine. A koliko je to što mu je dovoljno, Allahov Poslaniče? Pedeset dirhema, ili njihova protuvrijednost u zlatu, reče on."**[79]

Na ovu temu hadis je prenesen i od Abdullaha b. Amra.

Ebu Isa kaže: Ibn Mesudov hadis je hasenun.[80] Šu'be je kritikovao Hakima b. Džubejra[81] u vezi sa ovim hadisom.

646. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan i kazao: Obavijestio nas je Jahja b. Adem i rekao: Nas je obavijestio Sufjan, prenijevši od Hakima b. Džubejra ovaj hadis. Abdullah b. Osman, Šu'beov učenik, (Sufjanu) reče: Kamo sreće da je neko drugi osim Hakima prenio ovaj hadis, a Sufjan mu na to reče: A šta, zar Šu'be od Hakima nije prenosio? Ne, nije, odgovori on. Sufjan će na to: Čuo sam Zubejda kada ovaj hadis prenosi od Muhammeda b. Abdur-Rahmana b. Jezida. U skladu sa ovim su postupali neki hadiski učenjaci. To je mišljenje i Es-Sevrija, Abdullaha b. Mubareka, Ahmeda i Ishaka. Oni kažu: Ukoliko osoba posjeduje pedeset dirhema, nije joj dozvoljeno primati zekat.

Neki se, pak, učenjaci nisu držali hadisa Hakima b. Džubejra, oni su u ovome otišli dalje i kazali: Ukoliko bi neko posjedovao pedeset ili više dirhema, ali mu je potrebno više od toga, dozvoljeno bi mu bilo uzeti zekat. Ovo je stav Šafije i drugih islamskih pravnika i učenjaka.[82]

---

79 Nesaija bilježi od Abdullaha b. Amra da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko traži od svijeta, a ima četrdeset dirhema, on spada među one koji proseći dosađuju ljudima."

Bilježe Ebu Davud u *Sunenu* i Ibn Hibban u *Sahihu* od Sehla b. Hanzalije koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude tražio od svijeta, a ima onoliko koliko mu je dovoljno, taj se zalaže za Džehennem. A koliko se smatra dovoljnim, o Allahov Poslaniče, upitaše prisutni? Toliko, koliko može imati doručak i večeru, reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

80 Zabilježili su ga i Ebu Davud, Nesaija, Ibn Madže i Ed-Darimi u *Sunenima*.

81 Ibn Hadžer el-Askalani u djelu *Takribut-Tehzib* za Hakima b. Džubejra kaže da je on slab ravija i da je bio naklonjen šiizmu.

82 Prema mišljenju Ebu Hanife imućnim se smatraju svi oni koji imaju imovine u visini nisaba i oni ne mogu primiti zekat, a svi ostali koji imaju manje od toga mogu.

٢٣. بَاب مَا جَاءَ مَنْ لَا تَحِلُّ لَهُ الصَّدَقَةُ *

٦٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ و حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ رَيْحَانَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **لَا تَحِلُّ الصَّدَقَةُ لِغَنِيٍّ وَلَا لِذِي مِرَّةٍ سَوِيٍّ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَحُبْشِيِّ بْنِ جُنَادَةَ وَقَبِيصَةَ بْنِ مُخَارِقٍ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَقَدْ رَوَى شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ هَذَا الْحَدِيثَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ وَلَمْ يَرْفَعْهُ.

وَقَدْ رُوِيَ فِي غَيْرِ هَذَا الْحَدِيثِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **لَا تَحِلُّ الْمَسْأَلَةُ لِغَنِيٍّ وَلَا لِذِي مِرَّةٍ سَوِيٍّ.**

وَإِذَا كَانَ الرَّجُلُ قَوِيًّا مُحْتَاجًا وَلَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ شَيْءٌ فَتُصُدِّقَ عَلَيْهِ أَجْزَأَ عَنِ الْمُتَصَدِّقِ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ وَوَجْهُ هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ عَنِ الْمَسْأَلَةِ *

٦٤٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الْكِنْدِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ مُجَالِدٍ عَنْ عَامِرٍ الشَّعْبِيِّ عَنْ حُبْشِيِّ بْنِ جُنَادَةَ السَّلُولِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ وَهُوَ وَاقِفٌ بِعَرَفَةَ أَتَاهُ أَعْرَابِيٌّ فَأَخَذَ بِطَرَفِ رِدَائِهِ فَسَأَلَهُ إِيَّاهُ فَأَعْطَاهُ وَذَهَبَ فَعِنْدَ ذَلِكَ حَرُمَتِ الْمَسْأَلَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **إِنَّ الْمَسْأَلَةَ لَا تَحِلُّ لِغَنِيٍّ وَلَا لِذِي مِرَّةٍ سَوِيٍّ إِلَّا لِذِي فَقْرٍ مُدْقِعٍ أَوْ غُرْمٍ مُفْظِعٍ. وَمَنْ سَأَلَ النَّاسَ لِيُثْرِيَ بِهِ مَالَهُ كَانَ خُمُوشًا فِي وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَرَضْفًا يَأْكُلُهُ مِنْ جَهَنَّمَ. وَمَنْ شَاءَ فَلْيُقِلَّ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْثِرْ.**

٦٤٩. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ عَنْ عَبْدِ الرَّحِيمِ بْنِ سُلَيْمَانَ نَحْوَهُ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ *

23. Kome nije dozvoljeno primiti zekat

647. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar i kazao: Obavijestio nas je Ebu Davud et-Tajalisi; kaže: Nas je obavijestio Sufjan, a ispričao nam je Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rezzak; kaže: Nas je obavijestio Sufjan, prenijevši od Sa'da b. Ibrahima, on od Rejhana b. Jezida, on od Abdullaha b. Amra, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **“Nije dozvoljeno da zekat uzima imućni, niti onaj ko je u stanju da zaradi.”**[83]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ebu Hurejre, Hubšijj b. Džunade i Kabisea b. Muharika.

Ebu Isa kaže: Hadis Abdullaha b. Amra je hasenun.[84] Ovaj hadis je sa istim ovim senedom prenio i Šu'be od Sa'da b. Ibrahima, s tim što ga on ne vezuje za Vjerovjesnika, s,a. U drugim hadisima preneseno je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: “Imućnom i onome ko je u stanju da zaradi nije dozvoljeno da traži od svijeta.”

Ukoliko bi neka osoba bila fizički sposobna, a bila potrebna jer nema ništa od imovine, pa joj neko dao zekat, taj što joj je dao zekat time bi se, po mišljenju učenjaka, razdužio. Ovaj hadis se prema mišljenju nekih učenjaka odnosi na traženje od ljudi.

648. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Seid el-Kindi i kazao: Nas je obavijestio Abdur-Rahim b. Sulejman, prenijevši od Mudžalida, on od Amira, on od Hubšijja b. Džunadea es-Selulija koji je kazao: Čuo sam

---

83 Iz ovoga hadisa jasno se vidi da onome ko je imućan, i onome ko je zdrav i sposoban i u stanju da zaradi nije dozvoljeno primati zekat. Neki učenjaci smatraju da se ovaj hadis odnosi na traženje od ljudi. Dakle, onome ko je imućan, zdrav, sposoban i u stanju da zaradi, nije dozvoljeno da prosi od svijeta. Na ovakav smisao ukazuje i sljedeći hadis koji prenosi Hubšijj b. Džunade. Međutim, prema ocjeni nekih hadiskih učenjaka, on je slab, jer se u njegovu senedu nalazi Mudžalid koji je slab ravija.

84 Zabilježili su ga još i Ebu Davud i Ed-Darimi u *Sunenima.*

Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadžu, kome je, dok je stajao na Arefatu, prišao neki beduin, uzeo ga za kraj ogratača, i zamolio ga da mu da nešto, a nakon što mu je dao, on je otišao. Tom prilikom je zabranjena prošnja, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: **"Traženje od ljudi je zabranjeno imućnome i onome ko je u stanju da zaradi, samo je dozvoljeno siromahu bijedniku i onome ko je prezadužen. A ko bude tražio od svijeta s ciljem da uveća svoj kapital, biće njime žigosan po licu na Sudnjem danu i** (taj će mu kapital) **biti pretvoren u usijano džehennemsko kamenje koje će jesti. Pa,** (nakon što ste ovo čuli) **ko hoće neka** (traženje od ljudi, ili količinu tog kamenja) **smanji, a ko hoće - neka ga poveća."**

649. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan i kazao: nas je obavijestio Jahja b. Adem, on je prenio od Abdur-Rahima b. Sulejmana slično prethodnom hadisu.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je u ovom obliku garib.

٢٤. بَاب مَا جَاءَ مَنْ تَحِلُّ لَهُ الصَّدَقَةُ مِنَ الْغَارِمِينَ وَغَيْرِهِمْ *

٦٥٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْأَشَجِّ عَنْ عِيَاضِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: أُصِيبَ رَجُلٌ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ثِمَارٍ ابْتَاعَهَا فَكَثُرَ دَيْنُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **تَصَدَّقُوا عَلَيْهِ فَتَصَدَّقَ النَّاسُ عَلَيْهِ فَلَمْ يَبْلُغْ ذَلِكَ وَفَاءَ دَيْنِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِغُرَمَائِهِ: خُذُوا مَا وَجَدْتُمْ وَلَيْسَ لَكُمْ إِلَّا ذَلِكَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَائِشَةَ وَجُوَيْرِيَةَ وَأَنَسٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي سَعِيدٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

24. Kome je sve, počevši od prezaduženih i ostalih, dozvoljeno primati zekat

650. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe i kazao: Obavijestio nas je Lejs, prenijevši od Bukejra b. Abdullaha b. Ešedždža, on od Ijada b. Abdullaha, a on od Ebu Seida el-Hudrija koji je kazao: **“Jednome čovjeku je u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prirodna nepogoda uništila plodove koje je otkupio, tako da se mnogo zadužio, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: Dajite mu zekat. Svijet mu je davao zekat, ali pošto mu to** (što je dobio) **nije bilo dovoljno da vrati dugove, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče njegovim povjeriocima: Uzmite to što ima i ništa više ne tražite.”**[85]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Aiše, Džuvejrije i Enesa.

Ebu Isa kaže: Ebu Seidov hadis je hasenun-sahihun.[86]

٢٥. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الصَّدَقَةِ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَهْلِ بَيْتِهِ وَمَوَالِيهِ *

٦٠١. حَدَّثَنَا بندار أَخْبَرَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَيُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ الضُّبَعِيُّ قَالَا: أَخْبَرَنَا بَهْزُ بْنُ حَكِيمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أُتِيَ بِشَيْءٍ سَأَلَ أَصَدَقَةٌ هِيَ أَمْ هَدِيَّةٌ فَإِنْ قَالُوا صَدَقَةٌ لَمْ يَأْكُلْ وَإِنْ قَالُوا هَدِيَّةٌ أَكَلَ.

---

85 Spomenuti slučaj se dogodio Muazu b. Džebelu. On je otkupio od više ljudi plodove palmi koji još nisu bili sazreli s ciljem da ih, kada sazriju, rasproda i nešto zaradi. Međutim, naišla je neka bolest i do temelja uništila plodove tako da nije imao čime da vrati dugove. Saznavši za to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvoli ljudima da mu daju zekat kako bi mogao sanirati dugove. Svijet mu je davao zekat, ali pošto to što je dobio nije bilo dovoljno da vrati sve dugove, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je od onih kojima je bio dužan tražio da prime to što on ima, a da ga sa ostatkom duga sačekaju do prilike kada im to bude mogao vratiti.

86 Zabilježio ga je i Muslim u *Džamius-Sahihu.*

وَفِي الْبَاب عَنْ سَلْمَانَ وَأبي هُرَيْرَةَ وَأنَسٍ وَالْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ وَأبي عَمِيرَةَ جَدِّ مُعَرِّفِ بْنِ وَاصِلٍ وَاسْمُهُ رُشَيْدُ بْنُ مَالِكٍ وَمَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَأبي رَافِعٍ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَلْقَمَةَ.

وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ أَيْضًا عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أبي عَقِيلٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَجَدُّ بَهْزِ بْنِ حَكِيمٍ اسْمُهُ مُعَاوِيَةُ بْنُ حَيْدَةَ الْقُشَيْرِيُّ.

قَالَ أبو عِيسَى: وَحَدِيثُ بَهْزِ بْنِ حَكِيمٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ *

٦٥٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنِ ابْنِ أبي رَافِعٍ عَنْ أبي رَافِعٍ: **أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ رَجُلًا مِنْ بَنِي مَخْزُومٍ عَلَى الصَّدَقَةِ فَقَالَ لِأَبي رَافِعٍ: اصْحَبْنِي كَيْمَا تُصِيبَ مِنْهَا. فَقَالَ: لَا، حَتَّى آتِيَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَسْأَلَهُ. فَانْطَلَقَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ فَقَالَ: إِنَّ الصَّدَقَةَ لَا تَحِلُّ لَنَا وَإِنَّ مَوَالِيَ الْقَوْمِ مِنْ أَنْفُسِهِمْ.**

قَالَ: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَأبو رَافِعٍ مَوْلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْمُهُ أَسْلَمُ وَابْنُ أبي رَافِعٍ هُوَ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أبي رَافِعٍ كَاتِبُ عَلِيِّ بْنِ أبي طَالِبٍ *

25. O pokuđenosti davanja milostinje[87] Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, njegovoj rodbini i njegovim štićenicima

651. ISPRIČAO NAM JE Bundar i kazao: Obavijestili su nas Mekijj b. Ibrahim i Jusuf b. Ja'kub ed-Dube'ijj; kažu: Nas je obavijestio Behz b. Hakim, prenijevši od svoga oca, a on od njegova djeda koji je kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je praktikovao, kada bi mu neko nešto dao, upitati: Je li ovo milostinja ili hedija? Pa ukoliko bi rekli da je milostinja, on to ne bi jeo, a ukoliko bi kazali da je hedija, jeo bi."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Selmana, Ebu Hurejre, Enesa, Hasana b. Alija, Ebu Amirea, djeda Muarrifa b. Vasila koji se zvao Rušejd b. Malik, Mejmuna b. Mihrana, Ibn Abbasa, Abdullaha b. Amra, Ebu Rafi'a i Abdur-Rahmana b. Alkame.

Ovaj hadis je također prenesen i od Abdur-Rahmana b. Alkame, on od Abdur-Rahmana b. Ebu Akila, a on od Vjerovjesnika, s,a. Djedu Behza b. Hakima je ime Muavija b. Hajde el-Kušejri.

Ebu Isa kaže: Hadis Behza b. Hakima je hasenun-garibun.

652. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna i kazao: Obavijestio nas je Muhammed b. Džafer i rekao: Nas je obavijestio Šu'be prenijevši od Hakima, a on od Ibn Ebu Rafi'a: **"Poslao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nekog čovjeka iz plemena Benu Mahzum da ubire zekat. On reče Ebu Rafiu: Pridruži mi se pa da dobiješ nešto od zekata. Ne, neću reče on, dok ne odem Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitam ga o tome. Otišao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga o tome, a on mu reče: Nama nije dopušteno uzimati zekat, a i štićenici jednog naroda imaju isti tretman kao njihov narod."**[88]

---

87 Sa stanovišta islama postoje dvije vrste milostinje (sadake). Milostinja koja ima obavezujući karakter, kao što je zekat, i milostinja koja koja nije obavezna, kao što je svakodnevna, koja se daje siromašnima. I jedan i drugi oblik milostinje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, njegovoj rodbini i njegovim štićenicima bio je zabranjen.

88 Na temelju ovoga hadisa su Ebu Hanife, neki malikijski i šafijski učenjaci stali na stanovište da nije bilo dozvoljeno primati zekat i milostinju, kako Hašimovićima tako i

Tirmizija kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[89] Ebu Rafi' bio je Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, štićenik, bilo mu je ime Eslem, a Ebu Rafiovu sinu je bilo ime Ubejdullah b. Ebu Rafi'. On je bio pisar kod Alije b. Ebu Taliba.

٢٦. بَاب مَا جَاءَ فِي الصَّدَقَةِ عَلَى ذِي الْقَرَابَةِ

٦٥٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنِ الرَّبَابِ عَنْ عَمِّهَا سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا أَفْطَرَ أَحَدُكُمْ فَلْيُفْطِرْ عَلَى تَمْرٍ فَإِنَّهُ بَرَكَةٌ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ تَمْرًا فَالْمَاءُ فَإِنَّهُ طَهُورٌ. و قَالَ: الصَّدَقَةُ عَلَى الْمِسْكِينِ صَدَقَةٌ وَهِيَ عَلَى ذِي الرَّحِمِ ثِنْتَانِ: صَدَقَةٌ وَصِلَةٌ.

وَفِي الْبَاب عَنْ زَيْنَبَ امْرَأَةِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَجَابِرٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَالرَّبَابُ هِيَ أُمُّ الرَّائِحِ بِنْتُ صُلَيْعٍ. وَهَكَذَا رَوَى سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنِ الرَّبَابِ عَنْ عَمِّهَا سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَ هَذَا الْحَدِيثِ. وَرَوَى شُعْبَةُ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنِ الرَّبَابِ. وَحَدِيثُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَابْنِ عُيَيْنَةَ أَصَحُّ. وَهَكَذَا رَوَى ابْنُ عَوْنٍ وَهِشَامُ بْنُ حَسَّانَ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنِ الرَّبَابِ عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ *

njihovim oslobođenim robovima i štićenicima. Većina, pak, učenjaka drži da je oslobođenim hašimovićkim robovima i štićenicima dozvoljeno primati i zekat i milostinju, zato što oni, u osnovi, ne pripadaju tom plemenu.

89 Zabilježili su ga još i Ebu Davud i Nesaija u *Sunenima*.

26. O davanju milostinje rodbini

653. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe i kazao: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejene, on je prenio od Asima, on od Hafse kćerke Sirinove, ona od Rebabe, a ona od svog amidže Selmana b. Amira koji to vezuje za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Kada neko od vas hoće iftariti neka to učini hurmom jer je ona bereketna. Ukoliko nema hurme neka to učini vodom jer ona uistinu čisti. A kazao je i ovo: Milostinjom koja se podijeli bijedniku** (koji nije u rodu) **učini se jedno dobro a milostinjom koja se podijeli bližnjem učine se dva dobra; jedno je dijeljenje milostinje, a drugo je održavanje rodbinske veze."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Zejnebe, supruge Abdullaha b. Mesuda, i od Džabira i Ebu Hurejre.

Ebu Isa kaže: Hadis Selmana b. Amira je hasenun.[90] Rebaba je, ustvari, majka Raihe, Sulej'ove kćerke. Također prenosi Sufjan es-Sevri od Asima, on od Hafse, kćerke Sirinove, ona od Rebabe, ona od svoga amidže Selmana b. Amira, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično prethodnom hadisu. A prenio je Šu'be od Asima, on od Hafse, kćerke Sirinove, a ona od Selmana b. Amira i pri tome u senedu nije spomenuo "od Rebabe". Hadis koji prenose Sufjan es-Sevri i Ibn Ujejne je pouzdaniji. Također su prenijeli Ibn Avn i Hišam b. Hassan od Hafse, kćerke Sirinove, ona od Rebabe, a ona od Selmana b. Amira.

٢٧. بَاب مَا جَاءَ أَنَّ فِي الْمَالِ حَقًّا سِوَى الزَّكَاةِ *

٦٥٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَدُّوَيْهِ أَخْبَرَنَا الْأَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ عَنْ شَرِيكٍ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ قَالَتْ: سَأَلْتُ أَوْ سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الزَّكَاةِ فَقَالَ: إِنَّ فِي الْمَالِ لَحَقًّا سِوَى الزَّكَاةِ ثُمَّ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ الَّتِي فِي الْبَقَرَةِ ﴿ لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ ﴾ الْآيَةَ *

---

90 Pored Tirmizije, zabilježili su ga još i Ahmed u *Musnedu,* te Ebu Davud, Ibn Madže i Ed-Darimi u *Sunenima*. Niko od njih ne spominje da je hurma bereketna, osim Tirmizije. Hakim smatra da je sened ovoga hadisa pouzdan.

٦٥٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الطُّفَيْلِ عَنْ شَرِيكٍ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ عَامِرٍ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ فِي الْمَالِ حَقًّا سِوَى الزَّكَاةِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ إِسْنَادُهُ لَيْسَ بِذَاكَ. وَأَبُو حَمْزَةَ مَيْمُونُ الْأَعْوَرُ يُضَعَّفُ. وَرَوَى بَيَانٌ وَإِسْمَعِيلُ بْنُ سَالِمٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ هَذَا الْحَدِيثَ قَوْلَهُ وَهَذَا أَصَحُّ *

27. O tome da u imovini ima i drugih obaveznih izdvajanja, osim zekata

654. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Medduvejh[91] i kazao: Obavijestio nas je Esved b. Amir, on je prenio od Šerika, on od Ebu Hamze, on od Ša’bija, a on od Fatime, kćerke Kajsove, koja je kazala: Upitala sam, ili (je rečeno) upitan je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, o zekatu, pa je rekao: **“U imovini ima i drugih obaveznih izdvajanja osim zekata, potom je proučio ovaj ajet iz sure El-Bekare: Nije dobročinstvo u tome da okrećete lica svoja....[92]“**

655. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdur-Rahman i kazao: Obavijestio nas je Muhammed b. Tufejl, prenijevši od Šerika, on od Ebu Hamze, on od Amira,[93] on od Fatime, kćerke Kajsove, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **“U imovini ima i drugih obaveznih izdvajanja, osim zekata.”**

---

91 Ibn Hadžer el-Askalani u djelu *Takribut-Tehzib* za njega kaže da se zvao Muhammed b. Ahmed b. Husejn b. Medduvejh el-Kureši Ebu Abdur-Rahman et-Tirmizi. Iskren je ravija, pripadao je jedanaestoj generaciji.

92 ”Nije dobročinstvo u tome da okrećete lica svoja prema Istoku i Zapadu: dobročinitelji su oni koji vjeruju u Allaha i u onaj svijet, i u meleke, i u knjige, i u vjerovjesnike, i koji od imetka, iako im je drag, daju rođacima, i siročadi, i siromasima, i putnicima-namjernicima, i prosjacima, i za otkup iz ropstva, i koji namaz obavljaju i zekat daju, i koji obavezu svoju, kada je preuzmu, ispunjavaju, naročito oni koji su izdržljivi u neimaštini, i u bolesti, i u boju ljutom. Oni su iskreni vjernici, i oni se Allaha boje i ružnih postupaka klone." (El-Beqara, 177 ajet)

93 On je, ustvari, Amir eš-Šabijj poznati hadiski učenjak iz generacije tabiina.

Ebu Isa je rekao: Sened ovoga hadisa nije toliko čvrst.[94] Ebu Hamza Mejmun el-A'ver smatran je slabim ravijom hadisa.[95] Ovaj hadis su Bejan i Ismail b. Salim prenijeli od Ša'bija. Njegove su riječi da je ovo pouzdanije.

٢٨. بَاب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الصَّدَقَةِ *

٦٥٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ بْنِ سعد عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَا تَصَدَّقَ أَحَدٌ بِصَدَقَةٍ مِنْ طَيِّبٍ، وَلَا يَقْبَلُ اللَّهُ إِلَّا الطَّيِّبَ، إِلَّا أَخَذَهَا الرَّحْمَنُ بِيَمِينِهِ وَإِنْ كَانَتْ تَمْرَةً تَرْبُو فِي كَفِّ الرَّحْمَنِ حَتَّى تَكُونَ أَعْظَمَ مِنَ الْجَبَلِ كَمَا يُرَبِّي أَحَدُكُمْ فُلُوَّهُ أَوْ فَصِيلَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَائِشَةَ وَعَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ وَأَنَسٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى وَحَارِثَةَ بْنِ وَهْبٍ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَبُرَيْدَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

٦٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: **سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الصَّوْمِ أَفْضَلُ بَعْدَ رَمَضَانَ؟ فَقَالَ: شَعْبَانُ لِتَعْظِيمِ رَمَضَانَ. قَال فَأَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: صَدَقَةٌ فِي رَمَضَانَ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ. وَصَدَقَةُ بْنُ مُوسَى لَيْسَ عِنْدَهُمْ بِذَاكَ الْقَوِيِّ *

---

94 Ovaj hadis su osim Tirmizije zabilježili još i Ibn Madže i Ed-Darimi u *Sunenima*.

95 O njemu su učenjaci rekli sljedeće: Ahmed b. Hanbel: da je on tako slab ravija i da hadise koje on prenosi treba odbaciti. Ed-Darekutni: da je on slab ravija. Buharija: da on nije jak ravija. Nesaija: da je nepouzdan.

٦٥٨. حدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ مُكرَمٍ الْبَصْرِيُّ أخْبَرنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِيسَى الْخَزَّارُ عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **إِنَّ الصَّدَقَةَ لَتُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ وَتَدْفَعُ عَنْ مِيتَةِ السُّوءِ.**

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ *

٦٥٩. حدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ أخْبَرنَا وَكِيعٌ أخْبَرنَا عَبَّادُ بْنُ مَنْصُورٍ أخْبَرنَا الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **إِنَّ اللَّهَ يَقْبَلُ الصَّدَقَةَ وَيَأْخُذُهَا بِيَمِينِهِ فَيُرَبِّيهَا لِأَحَدِكُمْ كَمَا يُرَبِّي أَحَدُكُمْ مُهْرَهُ حَتَّى إِنَّ اللُّقْمَةَ لَتَصِيرُ مِثْلَ أُحُدٍ. وَتَصْدِيقُ ذَلِكَ فِي كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ (و هُوَالذي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ) وَ (يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ).**

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ.

وَقَدْ رُوِيَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَ هَذَا.

وَقَدْ قَالَ غَيْرُ وَاحِدٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي هَذَا الْحَدِيثِ وَمَا يُشْبِهُ هَذَا مِنَ الرِّوَايَاتِ مِنَ الصِّفَاتِ وَنُزُولِ الرَّبِّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا. قَالُوا: قَدْ تَثْبُتُ الرِّوَايَاتُ فِي هَذَا وَيُؤْمَنُ بِهَا وَلَا يُتَوَهَّمُ وَلَا يُقَالُ كَيْفَ. هَكَذَا رُوِيَ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ وَسُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ أَنَّهُمْ قَالُوا فِي هَذِهِ الْأَحَادِيثِ: أَمِرُّوهَا بِلَا كَيْفٍ. وَهَكَذَا قَوْلُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَهْلِ السُّنَّةِ وَالْجَمَاعَةِ. وَأَمَّا الْجَهْمِيَّةُ فَأَنْكَرَتْ هَذِهِ الرِّوَايَاتِ وَقَالُوا: هَذَا تَشْبِيهٌ. وَقَدْ ذَكَرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي غَيْرِ مَوْضِعٍ مِنْ كِتَابِهِ الْيَدَ وَالسَّمْعَ وَالْبَصَرَ فَتَأَوَّلَتِ الْجَهْمِيَّةُ هَذِهِ الْآيَاتِ فَفَسَّرُوهَا عَلَى

غَيْرِ مَا فَسَّرَ أَهْلُ الْعِلْمِ، وَقَالُوا إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَخْلُقْ آدَمَ بِيَدِهِ وَقَالُوا إِنَّ مَعْنَى الْيَدِ الْقُوَّةُ.
و قَالَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: إِنَّمَا يَكُونُ التَّشْبِيهُ إِذَا قَالَ يَدٌ كَيَدٍ أَوْ مِثْلُ يَدٍ، أَوْ سَمْعٌ كَسَمْعٍ أَوْ مِثْلُ سَمْعٍ، فَإِذَا قَالَ سَمْعٌ كَسَمْعٍ أَوْ مِثْلُ سَمْعٍ فَهَذَا التَّشْبِيهُ. وَأَمَّا إِذَا قَالَ كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يَدٌ وَسَمْعٌ وَبَصَرٌ وَلَا يَقُولُ كَيْفَ وَلَا يَقُولُ مِثْلُ سَمْعٍ وَلَا كَسَمْعٍ فَهَذَا لَا يَكُونُ تَشْبِيهًا وَهُوَ كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي كِتَابِهِ (لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) *

28. O vrijednostima milostinje (zekata)

656. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe i kazao: Obavijestio nas je Lejs b. Sa'd, prenijevši od Seida el-Makburija,[96] on od Seida b. Jesara da je on čuo Ebu Hurejru kada veli: Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: **"Neće niko dati milostinju iz čistog halal imetka, a Allah** (je) **i ne prima osim iz halal imetka,[97] a da je Milostivi neće prihvatiti u svoju desnu ruku,[98] pa makar to bila jedna hurma. Ona će rasti i razvijati se u ruci Milostivog isto kao što neko od vas podiže i odgaja svoje mlado ždrijebe, ili devče, tako da će postati veća od brda."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Aiše, Adijja b. Hatima, Enesa, Abdullaha b. Ebu Evfaa, Harisea b. Vehba, Abdur-Rahmana b. Avfa i Burejdea.

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis je hasenun-sahihun.[99]

657. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ismail i kazao: Obavijestio nas je Musa b. Ismail; kaže: Nas je obavijestio Sadeka b. Musa, prenijevši od Sabita, a on od Enesa koji je kazao: **"Neko je upitao**

96 Seid el-Makburi je sin Ebu Seida Kejsana Ebu Sa'd el-Medenija. On je veoma pouzdan prenosilac. Pripadao je trećoj generaciji ravija hadisa. Četiri godine prije smrti potpuno je posenilio.

97 Kurtubi je kazao: Uzvišeni Allah, dž.š., ne prima milostinju koja se podijeli iz nepošteno stečene (haram) imovine jer ta imovina u stvarnosti nije vlasništvo onoga koji ju je podijelio.

98 Allahovo prihvatanje milostinje Njegovom desnom rukom je ustvari izraz Njegovoga zadovoljsta učinjenim djelom i znak da će ono u istinu biti primljeno.

99 Osim Tirmizije, zabilježili su ga i Buharija i Muslim u svojim *Džamius-Sahihima*.

Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (o tome) **koji je post najvredniji nakon ramazana? Pa je rekao: Post u mjesecu ša'banu radi počasti ramazanu.**[100] **A koja je milostinja najvrednija, opet će neko: Milostinja koja se podijeli uz ramazan, odgovorio je on."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun. Sadeka b. Musa, prema njihovu mišljenju (mišljenju hadiskih učenjaka), nije toliko čvrst ravija.[101]

658. ISPRIČAO NAM JE Ukbe b. Mukrem el-Basri; kaže: Obavijestio nas je Abdullah b. Isa el-Hazzaz,[102] prenijevši od Junusa b. Ubejda, on od Hasana,[103] a on od Enesa b. Malika koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Uistinu milostinja gasi srdžbu Gospodara i** (od čovjeka) **otklanja prijeku smrt."**

Tirmizija kaže: Ovaj hadis je u ovoj formi hasenun-garibun.

659. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb Muhammed b. Ala i kazao: Obavijestio nas je Veki' i kazao: Nas je obavijestio Abbad b. Mensur; kaže: Nas je obavijestio Kasim b. Muhammed i kazao: Čuo sam Ebu Hurejru kada veli da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Uistinu Allah prima milostinju i prihvata je Svojom desnom rukom, potom je nekom od vas povećava, isto kao što neko od vas podiže i uzgaja svoje malo ždrijebe, tako da će zalogaj** (koji je podijeljen) **postati kao planina Uhud. Ovo ima potvrdu u Knjizi Uzvišenog Allaha: "Zar ne znaju oni da jedino Allah prima pokajanje od robova Svojih i da samo On prihvata milostinje"**[104]**;**

---

100 Iraki veli: Ovom hadisu na izvjestan način oponira hadis koji je Muslim zabilježio u *Džamius-Sahihu* od Ebu Hurejre, a u kome stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na pitanje koji je post nakon ramazana najvredniji, odgovorio: "Najvrednije je, nakon ramazana, postiti u Allahovu mjesecu muharremu". Pošto je ovaj hadis pouzdan, a tematski hadis koji prenosi Enes, slab, Iraki smatra da se treba držati ovoga hadisa i po njemu postupati. Ja, pak, držim da treba postupati i prema jednom i prema drugom hadisu. Ko je u mogućnosti treba nastojati da posti i u mjesecu ša'banu a i u mjesecu muharremu, jer je tako najčešće postupao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

101 Jahja b. Mein, Nesaija i drugi su ga ocijenili slabim ravijom hadisa. Ebu Hatem veli: Hadisi koje on prenosi mogu se zapisivati, iako on nije tako čvrst ravija. Hafiz Ibn Hadžer el-Askalani veli da je on kao ravija iskren, s tim što je bio sklon previdima.

102 Abdullah b. Isa el-Hazzaz je slab ravija, pripadao je devetoj generaciji ravija hadisa.

103 Hasan el-Basri.

104 Sura Et-Tevba 104. ajet.

"Allah uništava kamatu, a nagrađuje i uvećava milosrđa.[105]"

Tirmizija kaže: Ovaj hadis je sahih.[106] Slično ovome je preneseno od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[107]

Mnogi učenjaci su o ovom hadisu i njemu sličnim predajama (koje govore) o Allahovim svojstvima o silasku Uzvišenog Allaha, dž. š., svake noći na ovozemaljsko nebo, rekli: O ovome su predaje potvrđene i na njih se možemo osloniti. Oko toga ne treba biti dvojbe niti treba pitati kako (On silazi). Ovako je preneseno od Malika b. Enesa, Sufjana b. Ujejne i Abdullaha b. Mubareka da su o ovim hadisima kazali: Prihvatite ih, (onakvim kakvi jesu) bez postavljanja pitanja: "Kako?" Ovo je i stav učenjaka ehli sunneta vel-džma'ata. Džehmije, pak, negiraju ove predaje i kažu da se ovdje radi o poređenju. Uzvišeni Allah je na više mjesta u Svojoj Knjizi spomenuo ruku, sluh i vid. Džehmije su ove ajete protumačili drugačije, nego što su ih protumačile učenjaci. Oni kažu: Uzvišeni Allah nije Adema stvorio Svojom rukom. Prema njima ruka ovdje ima značenje moći.

Ishak b. Ibrahim veli: To bi se moglo smatrati poređenjem kada bi rekao, ruka kao (naša) ruka, ili slična (našoj) ruci, ili sluh kao (naš) sluh ili sličan (našem) sluhu. Međutim, ako se rekne, uopćeno, onako kao što Uzvišeni Allah kaže; ruka, sluh i vid, bez onoga, kao, ili slično (našem) sluhu ili kao ili slično (našem) vidu, onda se tu ne radi o poređenju. Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi kaže: "Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi."[108]

٢٩. بَاب مَا جَاءَ فِي حَقِّ السَّائِلِ *

٦٦٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هند عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ بُجَيْدٍ عَنْ جَدَّتِهِ أُمِّ بُجَيْدٍ وَكَانَتْ مِمَّنْ بَايَعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا

105 Sura El-Beqara 276. ajet.
106 I Munziri ga je u djelu *Et-Tergibu vet-terhibu*, također ocijenio pouzdanim hadisom.
107 Aišin hadis je zabilježio Muslim u *Sahihu*.
108 Sure Eš-Šura, 11. ajet.

لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الْمِسْكِينَ لَيَقُومُ عَلَى بَابِي فَمَا أَجِدُ لَهُ شَيْئًا أُعْطِيهِ إِيَّاهُ، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **إِنْ لَمْ تَجِدِي شَيْئًا تُعْطِينَهُ إِيَّاهُ إِلَّا ظِلْفًا مُحْرَقًا فَادْفَعِيهِ إِلَيْهِ فِي يَدِهِ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَلِيٍّ وَحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي أُمَامَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أُمِّ بُجَيْدٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

29. O pravima prosjaka

660. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe i kazao: Nas je obavijestio Lejs, prenijevši od Seida b. Ebu Hinda,[109] on od Abdur-Rahmana b. Budžejda,[110] on od svoje nane Ummi Budžejd, jedne od onih koje su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dale prisegu, koja je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (jednom prilikom) rekla: **"Ponekad mi prosjak dođe na vrata, a ja nemam šta da mu dam. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, će na to: Ako mu ne budeš imala ništa drugo dati, osim izgorjeli papak, stavi mu bar to u ruku."**[111]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Alije, Husejna b. Alija, Ebu Hurejre i Ebu Umame.

Ebu Isa kaže: Ummu Budžejdin hadis je hasenun-sahihun.[112]

109 Seid b. Ebu Hind el-Fezari je pouzdan prenosilac. Pripadao je trećoj generaciji ravija hadisa.

110 Ummu Budžejd, Abdur-Rahmanova nana, zvala se Hava. Ona je bila ashab.

111 Ebu Davud u *Sunenu* bilježi od Husejna b. Alija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Prosjaku treba dati, pa makar došao na konju." Međutim, pošto danas kod nas i u svijetu prošnja kod nekih postaje vid zanimanja i profesija, onda ovaj hadis treba shvatiti u duhu tematskoga hadisa. To znači: Da se obaveza davanja prosjaku odnosi smo na one prosjake koji nam dođu na vrata, a ne općenito na svakoga ko pruža ruku, jer samo nevolja može nekoga primorati da ode nekome na vrata, dok na ulici pružaju ruke i oni kojima je prošnja zanimanje.

112 Zabilježili su ga i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* i Ebu Davud u *Sunenu*.

٣٠. بَاب مَا جَاءَ فِي إِعْطَاءِ الْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ *

٦٦١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ أُمَيَّةَ قَالَ: **أَعْطَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ وَإِنَّهُ لَأَبْغَضُ الْخَلْقِ إِلَيَّ فَمَا زَالَ يُعْطِينِي حَتَّى إِنَّهُ لَأَحَبُّ الْخَلْقِ إِلَيَّ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ بِهَذَا أَوْ شِبْهِهِ.

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي سَعِيدٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ صَفْوَانَ رَوَاهُ مَعْمَرٌ وَغَيْرُهُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ أَنَّ صَفْوَانَ بْنَ أُمَيَّةَ قَالَ: "أَعْطَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" وَكَأَنَّ هَذَا الْحَدِيثَ أَصَحُّ وَأَشْبَهُ إِنَّمَا هُوَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ صَفْوَانَ بْنَ أُمَيَّةَ.

وَقَدِ اخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي إِعْطَاءِ الْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ. فَرَأَى أَكْثَرُ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنْ لَا يُعْطَوْا وَقَالُوا إِنَّمَا كَانُوا قَوْمًا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَأَلَّفُهُمْ عَلَى الْإِسْلَامِ حَتَّى أَسْلَمُوا، وَلَمْ يَرَوْا أَنْ يُعْطَوُا الْيَوْمَ مِنَ الزَّكَاةِ عَلَى مِثْلِ هَذَا الْمَعْنَى. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَأَهْلِ الْكُوفَةِ وَغَيْرِهِمْ، وَبِهِ يَقُولُ أَحْمَدُ وَإِسْحَقُ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: مَنْ كَانَ الْيَوْمَ عَلَى مِثْلِ حَالِ هَؤُلَاءِ وَرَأَى الْإِمَامُ أَنْ يَتَأَلَّفَهُمْ عَلَى الْإِسْلَامِ فَأَعْطَاهُمْ جَازَ ذَلِكَ، وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ *

30. O davanju onima čija srca želimo pridobiti za vjeru

661. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali el-Hallal i kazao: Obavijestio nas Jahja b. Adem,[113] prenijevši od Ibn Mubareka, on od Junusa, on od

113 Jahja b. Adem b. Sulejman el-Kufi Ebu Zekerija je pouzdan ravija i hafiz hadisa. Pripadao je devetoj generaciji ravija hadisa. Umro je 203. godine po Hidžri.

Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, da je Safvan b. Umejje[114] kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je na dan bitke na Hunejnu[115] dao** (nešto od imovine), **a bio mi je najmrže stvorenje. Nastavio mi je davati, tako da mi je** (sada postao) **najdraže stvorenje."**[116]

Ebu Isa kaže: Ovo, ili slično ovome, ispričao mi je Hasan b. Ali.

Na ovu temu hadis je prenesen i od Ebu Seida.

Ebu Isa veli: Safvanov hadis je prenio Ma'mer i drugi od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, da je Safvan b. Umejje kazao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je (nešto od imovine) dao." Kao da je ovaj hadis (Ma'mera i drugih), od Seida b. Musejjeba "da je Safvan b. Umejje", pouzdaniji od hadisa (koji prenosi Junus) od Ma'mera.

Učenjaci su se razišli u pogledu davanja onima čija se srca žele pridobiti (za islam). Većina učenjaka stoji na stanovištu da (danas) takvima ne treba davati. Oni tvrde da je samo u vrijeme Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, postojala kategorija (ljudi) čija je srca trebalo pridobijati za islam, sve dok islam ne prime. Oni drže da danas u tom smislu od zekata ne treba nikome davati. Ovo je stav Sufjana es-Sevrija, učenjaka iz Kufe i ostalih. Takav stav imaju i Ahmed i Ishak.

Neki kažu da, ukoliko bi danas bilo onih koji su slični onima koji su bili (u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.) pa imam odluči da ih pridobije i privoli da prime islam i da im iz zekata, to bi bilo dopušteno. Ovo je stav Šafije.

---

114 Safvan b. Umejje b. Halef b. Vehb el-Kureši el-Mekki je ashab. Jedan je od onih čije je srce pridobijeno za islam. Umro je u vremenu kada je ubijen Osman.

115 Hunejn je mjesto između Mekke i Taifa u Saudijskoj Arabiji u kome je bila čuvena bitka.

116 Učenjaci su se razišli o tome ko su ustvari ti čija srca treba pridobiti za islam? Da li se tu radi o muslimanima koji su primili islam ali su slabog imana, te davanjem iz imovine zekata treba pokušati pridobiti njihova srca i učvrstiti ih u vjerovanju njihovu ili se, pak, tu radi o nevjernicima čija srca tek treba pridobiti za islam. Abdurar-Rahman el-Mubarekfori smatra da se iz većine hadisa na ovu temu da zaključiti da je ovdje riječ o kjafirima čija srca tek treba pridobiti za islam. To jasno potvrđuje i tematski hadis.

٣١. بَاب مَا جَاءَ فِي الْمُتَصَدِّقِ يَرِثُ صَدَقَتَهُ *

٦٦٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَطَاءٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ أَتَتْهُ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي كُنْتُ تَصَدَّقْتُ عَلَى أُمِّي بِجَارِيَةٍ وَإِنَّهَا مَاتَتْ، قَالَ: وَجَبَ أَجْرُكِ وَرَدَّهَا عَلَيْكِ الْمِيرَاثُ. قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَانَ عَلَيْهَا صَوْمُ شَهْرٍ أَفَأَصُومُ عَنْهَا؟ قَالَ: صُومِي عَنْهَا. قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهَا لَمْ تَحُجَّ قَطُّ أَفَأَحُجُّ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ حُجِّي عَنْهَا.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ لَا يُعْرَفُ هَذَا مِنْ حَدِيثِ بُرَيْدَةَ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ. وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَطَاءٍ ثِقَةٌ عِنْدَ أَهْلِ الْحَدِيثِ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ الرَّجُلَ إِذَا تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ ثُمَّ وَرِثَهَا حَلَّتْ لَهُ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: إِنَّمَا الصَّدَقَةُ شَيْءٌ جَعَلَهَا لِلَّهِ، فَإِذَا وَرِثَهَا فَيَجِبُ أَنْ يَصْرِفَهَا فِي مِثْلِهِ. وَرَوَى سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَزُهَيْرٌ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَطَاءٍ *

31. O onome ko bi naslijedio ono što je podijelio

662. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hudžr i kazao: Obavijestio nas je Alija b. Mushir, on je prenio od Abdullaha b. Ata'a, on od Abdullaha b. Burejdea, a on od svoga oca koji je kazao: **"Sjedio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu dođe neka žena i reče: Allahov Poslaniče! Ja sam svojoj majci na ime milostinje dala jednu robinju, a ona je** (sada) **umrla.** (Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) **reče: Ti si** (time) **zaslužila nagradu,**[117] **a nasljedstvom će ti robinja biti vraćena. Allahov Poslaniče, ponovo**

117 Zaslužila si nagradu zbog toga što si na taj način iskazala poštovanje prema svojoj majci, i što si održavala vezu sa rodbinom.

će žena. Ona je ostala dužna jedan mjesec posta,[118] **pa mogu li ja to za nju napostiti. Naposti to za nju, reče** (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem). **Allahov Poslaniče! Ona nije nikada ni hadža obavila, pa mogu li ja za nju i hadž obaviti? Možeš, obavi ga za nju, reče** (Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun,[119] preko Burejde je poznat samo ovim putem. Abdullah b. Ata je, prema mišljenju hadiskih učenjaka, pouzdan kao ravija. Prema ovome (hadisu) postupa većina učenjaka. Oni drže da, ukoliko neko nešto podijeli kao milostinju, pa mu se to nasljedstvom vrati, to mu postaje dozvoljeno (halal).

Neki od učenjaka, pak, vele: Milostinja (sadaka) je nešto što se daje isključivo u ime Allaha, zato ako se nekome nešto što je podijelio nasljedstvom vrati, dužan je to ponovo podijeliti u dobrotvorne svrhe. Sufjan es-Sevri i Zuhejr b. Muavija ovaj hadis su prenijeli od Abdullaha b. Ataa.

٣٢. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الْعَوْدِ فِي الصَّدَقَةِ *

٦٦٣. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ إِسْحَقَ الْهَمْدَانِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ عُمَرَ أَنَّهُ حَمَلَ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ رَآهَا تُبَاعُ فَأَرَادَ أَنْ يَشْتَرِيَهَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **لَا تَعُدْ فِي صَدَقَتِكَ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ *

32. O pokuđenosti povratka milostinje (sadake)

663. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Ishak el-Hemdani i kazao: Obavijestio nas je Abdur-Rezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Zuhrija, on od Salima, on od Ibn Omera, a on od Omera: **"da je on u ime Allaha, dao konja u dobrotvorne svrhe. Poslije toga je vidio gdje se**

---

118 Ahmed b. Hanbel, na temelju ovoga i sličnih hadisa, smatra da ukoliko osoba umre, a iza sebe ostavi propuštenih dana ramazanskog, zavjetnog ili, pak, keffaret posta, može to neko od njene rodbine ili prijatelja, ukoliko želi, za nju napostiti. Ebu Hanife, Šafija i Malik smatraju da se za nju ne može napaštati, nego se može za svaki dan propuštenog posta podijeliti fidja u visini jednog sa'a ječma ili pola sa'a pšenice.

119 Zabilježio ga je Muslim u *Džamius-Sahihu.*

prodaje, pa ga je želio (ponovo) **kupiti, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je rekao: Ne vraćaj se milostinji koju si dao.”**[120]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[121] Prema njemu je postupala većina učenjaka.[122]

٣٣. بَاب مَا جَاءَ فِي الصَّدَقَةِ عَنِ الْمَيِّتِ *

٦٦٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ أَخْبَرَنَا زَكَرِيَّا بْنُ إِسْحَقَ قَالَ: حَدَّثَنِي عَمْرُو ابْنُ دِينَارٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أُمِّي تُوُفِّيَتْ أَفَيَنْفَعُهَا إِنْ تَصَدَّقْتُ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: فَإِنَّ لِي مَخْرَفًا فَأُشْهِدُكَ أَنِّي قَدْ تَصَدَّقْتُ بِهِ عَنْهَا.

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ وَبِهِ يَقُولُ أَهْلُ الْعِلْمِ. يَقُولُونَ: لَيْسَ شَيْءٌ يَصِلُ إِلَى الْمَيِّتِ إِلَّا الصَّدَقَةُ وَالدُّعَاءُ.

وَقَدْ رَوَى بَعْضُهُمْ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلًا. وَمَعْنَى قَوْلِهِ إِنَّ لِي مَخْرَفًا يَعْنِي بُسْتَانًا *

33. O dijeljenju milostinje (sadake) za umrlog

664. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni’ i kazao: Obavijestio nas je Revh b. Ubade i kazao: Nas je obavijestio Zekerija b. Ishak i rekao: Meni je ispričao Amr b. Dinar, prenijevši od Ikrime, a on od Ibn Abbasa: **“da je neki čovjek rekao: Allahov Poslaniče! Moja je mati umrla, pa hoće li joj koristiti ako za nju podijelim milostinju? Hoće, reče**

---

120 U predaji ovog hadisa, koju bilježe Buharija i Muslim, stoji: Ne vraćaj se svojoj milostinji (sadaki) koju si dao, taman kada bi ti je neko dao za dirhem, jer onaj koji bi se vratio svojoj milostinji bio bi sličan psu koji se vrati svojoj hrani koju je povratio."

121 Zabilježili su ga i Buharija i Muslim u Sahihima.

122 Većina učenjaka stoji na stanovištu da je mekruhi-tenzihen da neko ponovo kupi ono što je podijelio na ime sadake ili darovao u dobrotvorne svrhe. Neki učenjaci to smatraju čak i haramom.

(Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem), **a on će na to: Ja imam palminjak, pa te uzimam za svjedoka da ga dajem za svoju majku, kao milostinju** (u vakuf)."[123]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun,[124] u skladu sa njim je stav učenjaka. Oni vele ništa drugo ne stiže do umrlog osim milostinja i dova.

Neki su ovaj hadis prenijeli od Amra b. Dinara, on od Ikrime, a on izravno od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kao mursel. Njegove riječi: Ja imam palminjak, znače: Ja imam voćnjak.

٣٤. بَاب فِي نَفَقَةِ الْمَرْأَةِ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا *

٦٦٥. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ أَخْبَرَنَا شُرَحْبِيلُ بْنُ مُسْلِمٍ الْخَوْلَانِيُّ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي خُطْبَتِهِ عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ يَقُولُ: لَا تُنْفِقُ امْرَأَةٌ شَيْئًا مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا إِلَّا بِإِذْنِ زَوْجِهَا. قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا الطَّعَامُ؟ قَالَ: ذَاكَ أَفْضَلُ أَمْوَالِنَا.

وَفِي الْبَاب عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ وَأَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَعَائِشَةَ.

---

123 Učenjaci su jednoglasni u mišljenju da milostinja koja se podijeli na ime umrlog i dova kojom se od Allaha, dž.š., traži oprost i milost koriste umrloj osobi. Oni se razilaze samo u pogledu tjelesnog oblika ibadeta, kao što su namaz, post i učenje Kur'ana, da li to koristi umrlom ukoliko se u njegovo ime obavlja, ili ne. Ebu Hanife, Ahmed i većina učenjaka smatraju da koristi. Šafija i Malik stoje na stajalištu da ne koristi.

Šafija i Malik svoje mišljenje temelje na sljedećem kur'anskom ajetu: "I da je čovjekovo samo ono što sam uradi." (Sura En-Nedžm, 29)

Sljedbenici prvog mišljenja smatraju da je navedeni ajet derogiran ajetom: "Onima koji su vjerovali i za kojima su se djeca njihova u vjerovanju povela priključit ćemo djecu njihovu, a djela njihova nećemo nimalo umanjiti - svaki čovjek je odgovoran za ono što sam radi." (Sura Et-Tur, 21)

Osim toga oni smatraju da se pod pojmom čovjek u spomenutom ajetu misli na kjafira, što znači da je kjafirovo ono što sam uradi, dok će vjernik imati koristi i od onoga što sam uradi i od onoga što na ime njegovo drugi urade.

124 Ovaj hadis Tirmizija smatra hasenom. Međutim on je sahih jer ga je i Buharija zabilježio u *Sahihu*, a osim njega zabilježili su ga i Ebu Davud i Nesaija u *Sunenima*.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ أبي أُمَامَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ *

٦٦٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ قَال: سَمِعْتُ أبَا وَائِلٍ يُحَدِّثُ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أنَّهُ قَالَ: **إذَا تَصَدَّقَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا كَانَ لَهَا بِهِ أجْرٌ وَلِلزَّوْجِ مِثْلُ ذَلِكَ وَلِلْخَازِنِ مِثْلُ ذَلِكَ وَلَا يَنْقُصُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ مِنْ أجْرِ صَاحِبِهِ شَيْئًا لَهُ بِمَا كَسَبَ وَلَهَا بِمَا أنْفَقَتْ.**

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ *

٦٦٧. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أخْبَرَنَا الْمُؤَمَّلُ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أبي وَائِلٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **إذَا أعْطَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا بِطِيبِ نَفْسٍ غَيْرَ مُفْسِدَةٍ كَانَ لَهَا مِثْلُ أجْرِهِ لَهَا مَا نَوَتْ حَسَنًا وَلِلْخَازِنِ مِثْلُ ذَلِكَ.**

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَهو أصَحُّ مِنْ حَدِيثِ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ أبي وَائِلٍ. وَعَمْرُو بْنُ مُرَّةَ لَا يَذْكُرُ فِي حَدِيثِهِ عَنْ مَسْرُوقٍ *

34. O ženinom dijeljenju milostinje iz kuće svoga muža

665. ISPRIČAO NAM JE Hennad i kazao: Obavijestio nas je Ismail b. Ajjaš i kazao: Nas je obavijestio Šurahbil b. Muslim el-Havlani, prenijevši od Ebu Umamea el-Bahilija koji je kazao: Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada u svom govoru na Oprosnom hadžu kaže: **"Žena neće ništa davati iz kuće svoga muža osim sa njegovim dopuštenjem. Neko će na to: Čak ni hranu, o**

Allahov Poslaniče? A on reče: Ona (hrana) **nam je najvrednija imovina."**[125]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Sa'da b. Ebu Vekkasa, Esme, kćerke Ebu Bekrove, Ebu Hurejre, Abdullaha b. Amra i Aiše r.a.

Ebu Isa veli: Ebu Umamin hadis je hasenun.

666. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna i kazao: Obavijestio nas je Muhammed b. Džafer i kazao: Nas je obavijestio Šu'be, prenijevši od Amra b. Murrea koji je rekao: Čuo sam Ebu Vaila kada priča od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Kada žena da milostinju iz kuće svoga muža, ona zato ima nagradu, njen muž ima istu takvu nagradu, kao i rizničar. Niko od njih, time neće umanjiti nagradu svoga druga. Mužu pripada nagrada zato što je zaradio, a ženi zato što je podjelila."**[126]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun.[127]

667. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan i kazao: Obavijestio nas je Muemmil, prenijevši od Sufjana, on od Mensura, on od Ebu Vaila, on od Mesruka, a on od Aiše koja je rekla da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Kada žena dobrovoljno, i bez pretjerivanja, podijeli nešto iz kuće svoga muža, imat će uistinu nagradu kao i on. Njoj pripada dobro koje je nanijetila, a i rizničaru pripada ista nagrada."**[128]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun. On je daleko pouzdaniji od hadisa Amra b. Murreta, od Ebu Vaila. Amr b. Murre u senedu svog hadisa ne spominje Mesruka.

---

125 Velika većina učenjaka stoji na stanovištu da ženi nije dozvoljeno da dijeli iz kuće i imovine svoga muža bez njegova dopuštenja. Analogno tome nije dopušteno ni slugama ni zaposlenim radnicima u dućanima ili firmama da dijele od tog kapitala bez dopuštenja vlasnika.

126 U ovom i narednom hadisu se govori o tome da žena koja s lijepim nijetom podijeli nešto iz kuće svoga muža, ima istu nagradu kao i njen muž koji je tu imovinu zaradio. Dakako da se ovo odnosi na one supruge kojima su njihovi muževi dozvolili da u njihovom odsustvu mogu, ukoliko im dođe na vrata prosjak ili siromah, da mu nešto daju, ili ako im dođe gost, da ga počaste i ugoste. U Hidžazu, Meki i Medini, u Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, vrijeme, ljudi su općenito svojim suprugama davali takva dopuštenja.

127 Tirmizija ovaj hadis smatra hasenom. Međutim, on je sahih jer ga i Buharija i Muslim bilježe u Sahihima.

128 Osim Tirmizije zabilježili su ga i Buharija i Muslim u *Sahihima*.

٣٥. بَاب مَا جَاءَ فِي صَدَقَةِ الْفِطْرِ *

٦٦٨. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عِيَاضِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: **كُنَّا نُخْرِجُ زَكَاةَ الْفِطْرِ إِذْ كَانَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَاعًا مِنْ طَعَامٍ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ زَبِيبٍ أَوْ صَاعًا مِنْ أَقِطٍ فَلَمْ نَزَلْ نُخْرِجُهُ حَتَّى قَدِمَ مُعَاوِيَةُ الْمَدِينَةَ فَتَكَلَّمَ فَكَانَ فِيمَا كَلَّمَ بِهِ النَّاسَ: إِنِّي لَأَرَى مُدَّيْنِ مِنْ سَمْرَاءِ الشَّامِ تَعْدِلُ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ، قَالَ: فَأَخَذَ النَّاسُ بِذَلِكَ. قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: فَلَا أَزَالُ أُخْرِجُهُ كَمَا كُنْتُ أُخْرِجُهُ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ: يَرَوْنَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ صَاعًا. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ. و قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ: مِنْ كُلِّ شَيْءٍ صَاعٌ إِلَّا مِنَ الْبُرِّ فَإِنَّهُ يُجْزِئُ نِصْفُ صَاعٍ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَابْنِ الْمُبَارَكِ وَأَهْلُ الْكُوفَةِ. يَرَوْنَ نِصْفَ صَاعٍ مِنْ بُرٍّ *

٦٦٩. حَدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ الْبَصْرِيُّ أَخْبَرَنَا سَالِمُ بْنُ نُوحٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ مُنَادِيًا فِي فِجَاجِ مَكَّةَ: أَلَا إِنَّ صَدَقَةَ الْفِطْرِ وَاجِبَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى حُرٍّ أَوْ عَبْدٍ صَغِيرٍ أَوْ كَبِيرٍ مُدَّانِ مِنْ قَمْحٍ أَوْ سِوَاهُ صَاعٌ مِنْ طَعَامٍ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ حَسَنٌ

٦٧٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: **فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَدَقَةَ الْفِطْرِ عَلَى الذَّكَرِ وَالْأُنْثَى وَالْحُرِّ وَالْمَمْلُوكِ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ، قَالَ: فَعَدَلَ النَّاسُ إِلَى نِصْفِ صَاعٍ مِنْ بُرٍّ.**

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَجَدِّ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ ذُبَابٍ وَثَعْلَبَةَ بْنِ أَبِي صُعَيْرٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو *

٦٧١. حَدَّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ مُوسَى الْأَنْصَارِيُّ أَخْبَرَنَا مَعْنٌ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ عُمَرَ **أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَضَ زَكَاةَ الْفِطْرِ مِنْ رَمَضَانَ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ عَلَى كُلِّ حُرٍّ أَوْ عَبْدٍ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى مِنَ الْمُسْلِمِينَ.**

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. رَوَاه مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَ حَدِيثِ أَيُّوبَ وَزَادَ فِيهِ "مِنَ الْمُسْلِمِينَ" وَرَوَاهُ غَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ نَافِعٍ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ.

وَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي هَذَا. فَقَالَ بَعْضُهُمْ: إِذَا كَانَ لِلرَّجُلِ عَبِيدٌ غَيْرُ مُسْلِمِينَ لَمْ يُؤَدِّ عَنْهُمْ صَدَقَةَ الْفِطْرِ. وَهُوَ قَوْلُ مَالِكٍ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: يُؤَدِّي عَنْهُمْ وَإِنْ كَانُوا غَيْرَ مُسْلِمِينَ. وَهُوَ قَوْلُ الثَّوْرِيِّ وَابْنِ الْمُبَارَكِ وَإِسْحَقَ *

35. O sadekatul-fitru[129]

668. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan i kazao: Obavijestio nas je Veki', prenijevši od Sufjana, on od Zejda b. Eslema, on od Ijada b. Abdullaha, a on od Ebu Seida el-Hudrija koji je kazao: **"Mi smo u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na ime zekatul-fitra davali jedan sa' hrane,[130] ili, jedan sa' ječma, ili jedan sa' hurmi ili jedan sa' suhog grožđa, ili jedan sa' suhog sira. Sve smo tako davali dok nije Muavija došao u Medinu. On se tada obratio ljudima, i između ostalog, rekao: Ja mislim da dva sa'a šamske pšenice odgovaraju jednom sa'u hurmi. Pa su, veli on, to ljudi prihvatili. Ebu Seid veli: Ja još uvijek** (sadekatul-fitr) **dajem na način kako sam davao ranije** (u vrijeme Allahovog Poslanika)."

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[131] Prema njemu su postupali neki učenjaci. Oni smatraju da od svake namirnice treba dati jedan sa'. Ovo je stav Šafije, Ahmeda i Ishaka.

Neki učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugi smatraju da se od svake namirnice daje jedan sa', osim od pšenice, od koje je dovoljno dati pola sa'a. Ovo je stav Sufjana es-Sevrija, Ibn Mubareka, a i učenjaci iz Kufe smatraju da se od pšenice daje pola sa'a.

669. ISPRIČAO NAM JE Ukbe b. Mukrim el-Basri[132] i kazao: Obavijestio nas je Salim b. Nuh, on je prenio od Ibn Džurejdža, on od Amra b. Šuajba, on od svoga oca, a on od njegova djeda: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao telala na sve strane Meke da viče: Znajte da je sadekatul-fitr obavezna na svakog muslimana; muškarca ili ženu, onoga koji je slobodan ili rob, mladog ili starog i to: od pšenice dva mudda, a od ostale hrane sa'."**

---

129 Sadekatul-fitr, zekatul-fitr, zekatu-ramadane ili zekatus-savm, kako se sve naziva, propisan je u ramazanu, dva dana pred Bajram druge godine po Hidžri. Propisan je kao sadaka ili zekat na post. Neki vele da je propisan kao sadaka ili zekat na kućnu čeljad, pred kraj ramazana svake godine. Dužni su ga dati i bogati i siromašni za svu svoju čeljad, i malodobnu i odraslu, i mušku i žensku, i zdravu i bolesnu, i slobodnu i robove.

130 El-Hattabi smatra da se ovdje pod pojmom hrana misli na pšenicu.

131 Zabilježen je u *El-Kutubus-Sitte*.

132 Ukbe b. Mukrim Ebu Abdul-Melik el-Basri je hafiz hadisa. Ebu Davud za njega kaže da je pouzdan ravija hadisa.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun-hasenun.

670. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe i kazao: Obavijestio nas je Hammad b. Zejd, prenijevši od Ejjuba, on od Nafi'a, a on od Ibn Omera koji je kazao: **"Allahov Poslanik je propisao sadekatul-fitr svakom muškarcu i ženi, slobodnom i robu, i to: jedan sa' hurmi ili jedan sa' ječma, pa su, veli on, ljudi to izravnali sa pola sa'a pšenice."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.

Na ovu temu su hadisi preneseni još i od Ebu Seida, Ibn Abbasa, djeda Harisa b. Abdur-Rahmana b. Zubaba, Sa'lebea b. Ebu Suajra i Abdullaha b. Amra.

671. ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Musa el-Ensari; kaže: Obavijestio nas je Ma'n; kaže: Nas je obavijestio Malik, on je prenio od Nafi'a, a on od Abdullaha b. Omera: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, propisao je sadekatul-fitr uz ramazan, i to: Jedan sa' hurmi, ili jedan sa' ječma na svako muslimansko**[133] **čeljade; slobodno ili roba, muško ili žensko."**

Ebu Isa kaže: Ibn Omerov hadis je hasenun-sahihun. Prenio ga je Malik od Nafia, on od Ibn Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično Ejubovom hadisu, s tim što je u njemu dodao: "muslimansko". A prenijeli su ga mnogi drugi od Nafi'a i u njemu nisu spomenuli riječ "muslimansko".

O ovome su se učenjaci razišli. Neki vele: Ukoliko bi neko imao robove nemuslimane, nije na njih dužan dati sadekatul-fitr. Ovako misle Malik, Šafija i Ahmed. Neki učenjaci, pak, kažu: Dat će i na njih sadekatul-fitr, svejedno što su nemuslimani. Ovo je mišljenje Es-Sevrija, Ibn Mubareka i Ishaka.

٣٦. بَاب مَا جَاءَ فِي تَقْدِيمِهَا قَبْلَ الصَّلَاةِ *

٦٧٢. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ عَمْرِو بْنِ مُسْلِمٍ أَبُو عَمْرٍو الْحَذَّاءُ الْمَدَنِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ:

---

133 Šafija i većina islamske uleme stoji na stanovištu da se sadekatul-fitr daje samo na muslimansku čeljad. Tako ukoliko bi neko imao roba nemuslimana, ili ženu nemuslimanku, ili mu, pak, otac bio nemusliman, ili mati, nije dužan na njih dati sadekatul-fitr.

أَنَّ رَس رَسُولُ اللَّهِ ّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَأْمُرُ بِإِخْرَاجِ الزَّكَاةِ قَبْلَ الْغُدُوِّ لِلصَّلَاةِ يَوْمَ الْفِطْرِ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ صَحِيحٌ. وَهُوَ الَّذِي يَسْتَحِبُّهُ أَهْلُ الْعِلْمِ أَنْ يُخْرِجَ الرَّجُلُ صَدَقَةَ الْفِطْرِ قَبْلَ الْغُدُوِّ إِلَى الصَّلَاةِ *

36. O davanju (sadekatul-fitra) prije bajram-namaza

672. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Amr b. Muslim Ebu Amr el-Hazza' el-Medini i kazao: Ispričao mi je Abdullah b. Nafi', on je prenio od Ibn Ebu Zinada,[134] on od Musaa b. Ukbea, on od Nafi'a, a on od Ibn Omera da je: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao da se zekatul-fitr ima dati prije odlaska na bajram-namaz."**[135]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-garibun-sahihun.[136] Učenjaci smatraju mustehabom da osoba podijeli zekatul-fitr prije odlaska (u džamiju) radi klanjanja (bajram) namaza.

٣٧. بَاب مَا جَاءَ فِي تَعْجِيلِ الزَّكَاةِ *

٦٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّا عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ عَنْ حُجَيَّةَ بْنِ عَدِيٍّ عَنْ عَلِيٍّ: **أَنَّ الْعَبَّاسَ سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي تَعْجِيلِ**

---

134 Ibn Ebu Zinadu je ime Abdur-Rahman el-Medeni. Bio je štićenik Kurejševića. Slovi kao iskren ravija i fakih. Pamćenje mu se pogoršalo nakon što se preselio u Bagdad. Pripadao je sedmoj generaciji ravija hadisa.

135 Sadekatul-fitr se obično daje pred sami Bajram. Malik u *Muvettau* bilježi od Nafi'a da je Ibn Omer obično davao sadekatul-fitr prije Bajrama na dva, ili tri dana. Tematski hadis ukazuje na to da se sadekatul-fitr mora dati prije klanjanja bajram-namaza. Ukoliko to neko učini nakon klanjanja bajram-namaza, to će mu se računati običnom sadakom a ne obaveznim sadekatul-fitrom.

136 Zabilježili su ga i Buharija i Muslim ali u ovom značenju: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da se zekatul-fitr ima dati poslije sabahskog namaza, a prije nego što ljudi izađu (iz kuća) radi klanjanja bajramskog namaza".

صَدَقَتِهِ قَبْلَ أَنْ تَحِلَّ، فَرَخَّصَ لَهُ فِي ذَلِكَ *

٦٧٤. حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ دِينَارٍ الْكُوفِيُّ أَخْبَرَنَا إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ جَحْلٍ عَنْ حُجْرٍ الْعَدَوِيِّ عَنْ عَلِيٍّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهم عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِعُمَرَ: **إِنَّا قَدْ أَخَذْنَا زَكَاةَ الْعَبَّاسِ عَامَ الْأَوَّلِ لِلْعَامِ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ.

لَا أَعْرِفُ حَدِيثَ تَعْجِيلِ الزَّكَاةِ مِنْ حَدِيثِ إِسْرَائِيلَ عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ دِينَارٍ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ. وَحَدِيثُ إِسْمَعِيلَ بْنِ زَكَرِيَّا عَنِ الْحَجَّاجِ عِنْدِي أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ إِسْرَائِيلَ عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ دِينَارٍ. وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلًا.

وَقَدِ اخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي تَعْجِيلِ الزَّكَاةِ قَبْلَ مَحِلِّهَ. فَرَأَى طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنْ لَا يُعَجِّلَهَا. وَبِهِ يَقُولُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ. قَالَ: أَحَبُّ إِلَيَّ أَنْ لَا يُعَجِّلَهَا. و قَالَ أَكْثَرُ أَهْلِ الْعِلْمِ إِنْ عَجَّلَهَا قَبْلَ مَحِلِّهَا أَجْزَأَتْ عَنْهُ. وَبِهِ يَقُولُ الشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَقُ *

37. O prijevremenom davanju zekata

673. ISPRIČAO NAM JE ýAbdullah b. Abdur-Rahman[137] i kazao: Obavijestio nas je Seid b. Mensur; kaže: Nas je obavijestio Ismail b. Zekerijja, on je prenio od Hadždžadža b. Dinara, on od Hakima b. Utejbea, on od Hudžejjea b. Adijja, a on od Alije: **"Abbas je pitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu dozvoli da prije vremena da svoj zekat, pa mu je to odobrio."**[138]

---

137 Abdullah b. Abdur-Rahman b. Fadl b. Behram es-Semerkandi Ebu Muhammed ed-Darimi poznati je hadiski učenjak. Sakupio je svoj poznati Musned. Važi kao pouzdan ravija i hafiz u hadisu. Od njega su hadise preuzeli Muslim, Ebu Davud, Buharija ali, ne u *Sahihu,* i Tirmizija. Umro je 255. godine po Hidžri.

138 Ovi hadisi su dokaz da se zekat za narednu godinu može dati i prije isteka godine dana.

674. ISPRIČAO NAM JE Kasim b. Dinar el-Kufi; kaže: Nas je obavijestio Ishak b. Mensur, on je prenio od Israila, on od Hadždžadža b. Dinara, on od Hakema b. Džahla, on od Hudžra el-Adevija, on od Alije, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao Omeru: **“Mi smo Abbasov zekat za ovu godinu uzeli na početku godine.”**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Ibn Abbasa.

Nije mi poznat hadis o prijevremenom davanju zekata koji prenosi Israil od Hadždžadža b. Dinara, osim ovim putem. A hadis koji prenosi Ismail b. Zekerijja od Hadždžadža je, po mom mišljenju, pouzdaniji od hadisa koji prenosi Israil od Haždždžadža b. Dinara. Ovaj hadis je prenesen i od Hakema b. Utejbea, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kao mursel.

U pogledu požurivanja davanja zekata prije negoli zekat postane obaveznim, učenjaci imaju različita stajališta. Neki, kao što je Sufjan es-Sevri, smatraju da zekat ne treba davati prije negoli postane obaveznim. On veli: Ja više volim da se ne daje prije nego što postane obaveznim.

Većina učenjaka veli: Ako bi ga neko dao prije nego što je postao obaveznim, bilo bi mu to ispravno i valjano. Ovako misle i Šafija, Ahmed i Ishak.[139]

٣٨. بَاب مَا جَاءَ فِي النَّهْيِ عَنِ الْمَسْأَلَةِ *

٦٧٥. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنْ بَيَانِ بْنِ بِشْرٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَأَنْ يَغْدُوَ أَحَدُكُمْ فَيَحْتَطِبَ عَلَى ظَهْرِهِ فَيَتَصَدَّقَ مِنْهُ فَيَسْتَغْنِيَ بِهِ عَنِ النَّاسِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ رَجُلًا أَعْطَاهُ أَوْ مَنَعَهُ ذَلِكَ، فَإِنَّ الْيَدَ الْعُلْيَا خير مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ.

139 Ovo je stav i Ebu Hanife.

وَفِي الْبَاب عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ وَأَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَالزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ وَعَطِيَّةَ السَّعْدِيِّ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَمَسْعُودِ بْنِ عَمْرٍو وَابْنِ عَبَّاسٍ وَثَوْبَانَ وَزِيَادِ بْنِ الْحَارِثِ الصُّدَائِيِّ وَأَنَسٍ وَحُبْشِيِّ بْنِ جُنَادَةَ وَقَبِيصَةَ بْنِ مُخَارِقٍ وَسَمُرَةَ وَابْنِ عُمَرَ.

قَالَ أبو عِيسَى : حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ يُسْتَغْرَبُ مِنْ حَدِيثِ بَيَانٍ عَنْ قَيْسٍ *

٦٧٦. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ قَالَ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : **إِن الْمَسْأَلَةَ كَدٌّ يَكُدُّ بِهَا الرَّجُلُ وَجْهَهُ إِلَّا أَنْ يَسْأَلَ الرَّجُلُ سُلْطَانًا أَوْ فِي أَمْرٍ لَا بُدَّ مِنْهُ.**

قَالَ أبو عِيسَى : هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

38. O zabrani prosjačenja

675. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Nas je obavijestio Ebul-Ahves, on je prenio od Bejana b. Bišra,[140] on od Kajsa b. Ebu Hazima,[141] a on od Ebu Hurejre koji je rekao: Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada kaže: **"da neki od vas porani i sabere drva i donese ih na svojim leđima,** (i proda ih) **pa jedan dio toga podijeli a ostatkom podmiri svoje potrebe, bolje mu je nego da traži od drugog, svejedno da li mu on dao ili ga odbio, jer gornja ruka** (koja daje) **bolja je od donje** (koja prima). **Pa počni sa pomaganjem od svoje obitelji."**[142]

140 Bejan b. Bišr el-Ahmesi Ebu Bišr el-Kufi je iskren i pouzdan prenosilac. Pripadao je petoj generaciji ravija hadisa.

141 Kajs b. Ebu Hazim el-Bedželi el-Kufi je muhadremin. Bio je pouzdan prenosilac. Pripadao je drugoj generaciji ravija hadisa.

142 Tj. ono što imaš prvo utroši na svoju porodicu koju si dužan izdržavati, pa ako šta preostane, udijeli i drugima.

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Hakima b. Hizama, Ebu Seida el-Hudrija, Zubejra b. Avvama, Atijea es-Sa'dijja, Abdullaha b. Mesuda, Mesuda b. Amra, Ibn Abbasa, Sevbana, Zijada b. Harisa es-Sudaija, Enesa, Hubšija b. Džunadea, Kabisea b. Muharika, Semurea i Ibn Omera.

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis je hasenun-sahihun-garibun,[143] neobičan je putem preko Bejana od Kajsa.

676. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan i kazao: Obavijestio nas je Veki'; kaže: Nas je obavijestio Sufjan, prenijevši od Abdul-Melika b. Umejra, on od Zejda b. Ukbea, a on od Semurea b. Džunduba, koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Prosjačenje je naporan posao kojim se čovjek zamara (i ponižava), osim, kad traži od vladara ili kad baš mora."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[144]

143 Osim Tirmizije zabilježili su ga još i Buharija i Muslim u *Sahihima*.

144 Zabilježili su ga i Ebu Davud i Nesaija u *Sunenima*.

ابواب الصَّوْمِ

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *

١ * بَاب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ شَهْرِ رَمَضَانَ *

٦٧٧. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ بْنِ كُرَيْبٍ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **إِذَا كَانَ أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ صُفِّدَتِ الشَّيَاطِينُ وَمَرَدَةُ الْجِنِّ وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ النِّيران فَلَمْ يُفْتَحْ مِنْهَا بَابٌ وَفُتِّحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ فَلَمْ يُغْلَقْ مِنْهَا بَابٌ وَيُنَادِي مُنَادٍ يَا بَاغِيَ الْخَيْرِ أَقْبِلْ وَيَا بَاغِيَ الشَّرِّ أَقْصِرْ. وَلِلَّهِ عُتَقَاءُ مِنَ النَّارِ وَذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَابْنِ مَسْعُودٍ وَسَلْمَانَ *

٦٧٨. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ وَالْمُحَارِبِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَنْ صَامَ رَمَضَانَ وَقَامَهُ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ، وَمَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ.**

هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ الَّذِي رَوَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ مِن رِوَايَةِ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَيَّاشٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ أَبِي بَكْرٍ. وَسَأَلْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْمَعِيلَ عَنْ هَذَا

الْحَدِيثِ فَقَالَ، أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ أَخْبَرَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُجَاهِدٍ قَوْلَهُ: "إِذَا كَانَ أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ" فَذَكَرَ الْحَدِيثَ. قَالَ مُحَمَّدٌ: وَهَذَا أَصَحُّ عِنْدِي مِنْ حَدِيثِ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَيَّاشٍ *

POGLAVLJA O POSTU

Preneseno od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

1. O vrijednostima mjeseca ramazana

677. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb Muhammed b. Ala b. Kurejb; kaže: Nas je obavijestio Ebu Bekr b. Ajjaš, prenijevši od A'meša, on od Ebu Saliha, a on od Ebu Hurejre koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Kada nastupi prva noć ramazana povežu se šejtani i zli džini,**[145] **zatvore se sva vrata Džehennema, a otvore se sva vrata Dženneta. Tada glas** (meleka) **poviče:**[146] **O ti, koji želiš i tražiš dobro, okreni se** (Allahu i povećaj dobra djela), **a ti koji želiš i tražiš zlo, prestani** (sa griješenjem). **Uistinu, postoje oni koje Allah oslobodi vatre svake noći."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Abdur-Rahmana b. Avfa, Ibn Mesuda i Selmana.

678. ISPRIČAO NAM JE Hennad i kazao: Nas su obavijestili Abde i Muharibi, njih dvojica su prenijeli od Muhammeda b. Amra, on od Ebu Seleme, a on od Ebu Hurejre koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ko vjerujući i nadajući se nagradi** (dane) **ramazana bude postio a** (njegove noći) **provodio u noćnom namazu, biće mu oprošteni grijesi koje je ranije počinio.**[147] **A ko**

---

145 Ibn Hadžer el-Askalani u komentaru Buharijeve zbirke hadisa *Fethul-Bari* smatra da postoji vjerovatnoća da se ovdje radi o stvarnom značenju, što znači da su šejtani i zli džini uz ramazan uistinu povezani, a postoji mogućnost da se radi i o prenesenom značenju, a to znači da postači činjenjem mnošva dobrih djela sputavaju šejtane u nakanama da ih zavode i na zlo nagovaraju, tako da oni, u odnosu na vjernike postače, izgledaju kao da su povezani.

146 El-Mubarekfori smatra da se ovdje radi o glasu meleka.

147 Sujutija veli da u predaji ovog hadisa, koju je zabilježio Ahmed b. Hanbel u Musnedu, stoji dodatak "i one koje je kasnije počinio". On također smatra da se ovdje misli na male, a ne na velike grijehe.

vjerujući i nadajući se nagradi bude Lejletul-kadr proveo u noćnom namazu, biće mu (također) **oprošteni grijesi koje je ranije počinio."** Ovaj hadis je sahih.[148]

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis koji je od njega prenio Ebu Bekr b. Ajjaš je garib[149] i nije mi poznat osim preko Ebu Bekra b. Ajjaša od A'meša, od Ebu Saliha, od Ebu Hurejrea. Pitao sam (veli on) Muhammeda b. Ismaila o ovome hadisu, pa je kazao: Obavijestio nas je Hasan b. Rebi' i kazao: Nas je obavijestio Ebul-Ahves, prenijevši od A'meša, on od Mudžahida koji je prenio njegove (Vjerovjesnikove) riječi kada je kazao: "Kada nastupi prva noć ramazana", potom je spomenuo cijeli hadis. Muhammed je kazao: Ovaj hadis je po mom mišljenju pouzdaniji od hadisa koji prenosi Ebu Bekr b. Ajjaš.

٢. بَاب مَا جَاءَ لَا تَقَدَّمُوا الشَّهْرَ بِصَوْمٍ *

٦٧٩. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **لَا تَقَدَّمُوا الشَّهْرَ بِيَوْمٍ وَلَا بِيَوْمَيْنِ إِلَّا أَنْ يُوَافِقَ ذَلِكَ صَوْمًا كَانَ يَصُومُهُ أَحَدُكُمْ. صُومُوا لِرُؤْيَتِهِ وَأَفْطِرُوا لِرُؤْيَتِهِ فَإِنْ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَعُدُّوا ثَلَاثِينَ ثُمَّ أَفْطِرُوا.**

وَفِي الْبَاب عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ: كَرِهُوا أَنْ يَتَعَجَّلَ الرَّجُلُ بِصِيَامٍ قَبْلَ دُخُولِ شَهْرِ رَمَضَانَ لِمَعْنَى رَمَضَانَ وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يَصُومُ صَوْمًا فَوَافَقَ صِيَامُهُ ذَلِكَ فَلَا بَأْسَ بِهِ

---

148 Zabilježili su ga Buharija i Muslim u *Sahihima*.

149 Zabilježio ga je i Ibn Madže u *Sunenu*. Ibn Dževzi smatra da su oba ova hadisa došla preko Ebu Bekra b. Ajjaša, od A'meša, od Ebu Saliha, od Ebu Hurejrea i da su oba vjerodostojni. Mejrek ističe da je Ebu Bekr b. Ajjaš različito ocijenjen od hadiskih učenjaka. Većina smatra da je on u prenošenju pravio mnoge greške, te je zbog toga ocijenjen slabim ravijom. Zato je Tirmizija za ovaj hadis kazao da je garib i da mu nije poznat, osim preko Ebu Bekra b. Ajjaša.

عِنْدَهُمْ *

٦٨٠. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَقَدَّمُوا شَهْرَ رَمَضَانَ بِصِيَامٍ قَبْلَهُ بِيَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ رَجُلٌ كَانَ يَصُومُ صَوْمًا فَلْيَصُمْهُ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

2. Nemojte postiti pred početak mjeseca (ramazana)

679. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb i kazao: Obavijestio nas je Abde b. Sulejman, prenijevši od Muhammeda b. Amra, on od Ebu Seleme, a on od Ebu Hurejrea, koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **“Nemojte postiti dan ili dva dana prije početka** (ramazana), **osim ako to nije post koji je neko ranije započeo.**[150] **Počnite sa postom nakon što ugledate mlađak i postite sve dotle dok ga ponovo ne ugledate. A ukoliko bude oblačno pa ga ne mognete vidjeti, onda namirite trideset dana posta pa tek onda mrsite.”**[151]

---

150 U ovom hadisu Allahov Poslanik, s. a. zabranjuje da se dan ili dva pred početak ramazana posti. Zbog čega je to učinio, sporno je među samim učenjacima. Neki od njih vele da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to učinio kako bi oni koji su postili šaban, malo predahli i sakupili snage i energije za ramazan. Neki kažu: Učinio je to da bi se razdvojio post šabana, koji je nafila, od ramazanskog posta, koji je fard. Neki, pak, vele: Pošto je propis da ramazanski post i počinje i završava sa viđenjem mlađaka, učinio je to kako taj propis ne bi bio doveden u pitanje. Dozvoljeno je postiti i dan dva prije ramazana ukoliko je neko ranije započeo sa napaštanjem propuštenog posta, ili sa postom zavjetnog posta ili, pak, posta kefareta, pa taj započeti post u kontinuitetu bude trajao sve do ramazana.

151 Ovaj hadis je odgovor i na dileme koje su prisutne kod mnogih u pogledu razlike oko završetka ramazana i nastupanja Bajrama kod nas i drugim evropskim zemljama u odnosu na Saudijsku Arabiju i druge islamske zemlje.

U zemljama u kojima se mlađak može vidjeti, završetak ramazana je onda kada se ugleda mlađak. U zemljama u kojima se, zbog stalne oblačnosti, naročito zimi, mlađak ne može vidjeti, Bajram nastupa nakon što se upotpuni trideset dana posta. Prema mišljenju dr.

Na ovu temu preneseno je još od nekih Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba.

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis je hasenun-sahihun. Prema njemu se ravnaju učenjaci. Oni smatraju da je mekruh požurivati s postom prije nastupa mjeseca ramazana, da se ne pomisli da je to ramazanski post. A ako je neko ranije započeo postiti pa njegov post zahvati i taj period, to po njihovom mišljenju, ne smeta.

680. ISPRIČAO NAM JE Hennad i kazao: Nas je obavijestio Veki', prenijevši od Alije b. Mubareka, on od Jahje b. Ebu Kesira, on od Ebu Seleme, a on od Ebu Hurejre, koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Nemojte postiti dan ili dva dana prije početka ramazana, osim ako to nije post koji je neko ranije započeo, u tom slučaju neka ga posti."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[152]

٣. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ صَوْمِ يَوْمِ الشَّكِّ *

٦٨١. حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ الْأَشَجُّ أَخْبَرَنَا أَبُو خَالِدٍ الْأَحْمَرُ عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ صِلَةَ بْنِ زُفَرَ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ فَأُتِيَ بِشَاةٍ مَصْلِيَّةٍ فَقَالَ كُلُوا: فَتَنَحَّى بَعْضُ الْقَوْمِ فَقَالَ إِنِّي صَائِمٌ. فَقَالَ عَمَّارٌ: مَنْ صَامَ الْيَوْمَ الَّذِي يَشُكُّ فِيهِ النَّاسُ فَقَدْ عَصَى أَبَا الْقَاسِمِ.

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَأَنَسٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَمَّارٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَنْ بَعْدَهُمْ مِنَ التَّابِعِينَ. وَبِهِ يَقُولُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَمَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ وَالشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ

Jusufa Kardavija, muslimani tih zemalja neće se ravnati prema Saudijskoj Arabiji i islamskim zemljama, nego su dužni da namire trideset dana posta, što je u skladu sa ovim hadisom.

152 Zabilježen je u *El-Kutubus-Sitte.*

وَإِسْحَقُ: كَرِهُوا أَنْ يَصُومَ الرَّجُلُ الْيَوْمَ الَّذِي يُشَكُّ فِيهِ. وَرَأَى أَكْثَرُهُمْ إِنْ صَامَهُ فَكَانَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ أَنْ يَقْضِيَ يَوْمًا مَكَانَهُ *

3. Sumnjivi dan (jevmu-šek) pokuđeno je postiti

681. ISPRIČAO NAM JE Ebu Seid Abdullah b. Seid el-Ešedždž i kazao: Obavijestio nas je Ebu Halid el-Ạhmer,[153] prenijevši od Amra b. Kajsa, on od Ebu Ishaka, on od Silea b. Zufera[154] koji je kazao: "**Jednom prilikom smo bili kod Ammara b. Jasira[155] pa je on iznio pečenu ovcu, rekavši: Bujrum, jedite. Neki su se ljudi odmakli, kazavši: Mi postimo. A Ammar će na to: Ko bude postio sumnjivi dan,[156] taj je protivrječio Ebu Kasimu."**[157]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ebu Hurejre i Enesa.

Ebu Isa kaže: Ammarov hadis je hasenun-sahihun.[158] Prema ovome je postupala većina učenjaka iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba, tabi'ina i onih poslije njih, kao što su Sufjan es-Sevri, Malik b. Enes, Abdullah b. Mubarek, Šafija, Ahmed i Ishak.[159] Oni smatraju da je mekruh postiti dan u koji se sumnja da je od ramazana. Većina njih drži da ako bi neko postio sumnjivi dan, napostiće ga pa makar on bio u okviru ramazana.

---

153 Ebu Halidu el-Ahmeru je ime Sulejman b. Hajjan el-Ezdi el-Kufi. Kao ravija je iskren, s tim što je bio sklon greškama kod prenošenja hadisa. Pripadao je osmoj generaciji ravija hadisa.

154 Sile b. Zufer el-Kufi el-Abesi je poznati tabi'in.

155 Ammar b. Jasir poznati je ashab. Poginuo je u bitki na Sifinu 37. godine po Hidžri.

156 Sumnjivim danom se smatra trideseti dan šabana ukoliko se, zbog oblačnosti prethodne noći nije mogao vidjeti mlađak. Naziva se sumnjivim zbog toga što nije sigurno da li je tog dana nastupio mjesec ramazan ili nije.

157 Ebu Kasim je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. On je ovaj nadimak dobio po njegovu sinu Kasimu.

158 Zabilježili su ga još i Ibn Hibban i Ibn Huzejme u svojim *Sahihima* i smatraju ga sahih hadisom, te Ed-Darekutni i Bejhekija u *Sunenima.*

159 Većina Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i učenjaka poslije njih, kao što su Sufjan es-Sevri, Malik b. Enes, Abdullah b. Mubarek, Šafija, Ahmed b. Hanbel, Ishak i Ebu Hanife, na temelju ovog hadisa smatraju da je mekruh postiti sumnjivi dan. Većina njih drži da, onaj ko posti taj dan, pa se ustanovi da je to bio početak ramazana, dužan je napostiti taj dan, zato što ga nije zanijetio postiti kao dan ramazana, nego kao sumnjivi dan.
Neki, pak, drže da je dozvoljeno taj dan postiti. Međutim, svi oni koji tvrde da se sumnjivi dan može postiti, nemaju valjanog argumenta za to.

٤. بَاب مَا جَاءَ فِي إِحْصَاءِ هِلَالِ شَعْبَانَ لِرَمَضَانَ *

٦٨٢. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ حَجَّاجٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **أَحْصُوا هِلَالَ شَعْبَانَ لِرَمَضَانَ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ لَا نَعْرِفُهُ مِثْلَ هَذَا إِلَّا مِنْ حَدِيثِ أَبِي مُعَاوِيَةَ. وَالصَّحِيحُ مَا رُوِيَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **لَا تَقَدَّمُوا شَهْرَ رَمَضَانَ بِيَوْمٍ وَلَا يَوْمَيْنِ.** وَهَكَذَا رُوِيَ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ نَحْوَ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو واللَّيْثِيِّ *

4. O prebrojavanju dana mjeseca šabana radi ramazana

682. ISPRIČAO NAM JE Muslim b. Hadždžadž[160] i kazao: Obavijestio nas je Jahja b. Jahja; kaže: Nas je obavijestio Ebu Muavija, prenijevši od Muhammeda b. Amra, on od Ebu Seleme, a on od Ebu Hurejre, koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Prebrojavajte dane šabana zbog ramazana."**[161]

Ebu Isa kaže: Nama je Ebu Hurejrin hadis u ovakvoj formi poznat samo preko Ebu Muavije, a pouzdano je i ono što je preneseno od Muhammeda b. Amra, on od Ebu Seleme, on od Ebu Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: "Nemojte postiti dan, niti dva dana prije mjeseca ramazana." Također je preneseno i od Jahje b. Ebu Kesira, on od Ebu Seleme, a on od Ebu Hurejre slično hadisu Muhammeda b. Amra i El-Lejsija.

---

160 Ebu Husejn Muslim b. Hadždžadž b. Muslim el-Kušejri en-Nejsaburi je autor poznatog *Džamius-Sahiha*. Tirmizija je od njega preuzeo samo ovaj hadis.

161 Dakle, konstantno prebrojavajte dane mjeseca šabana kako biste tačno mogli znati kada nastupa mjesec ramazan, te kako vam nešto od ramazana nehatom ne bi promaklo.

٥. بَاب مَا جَاءَ أَنَّ الصَّوْمَ لِرُؤْيَةِ الْهِلَالِ وَالْإِفْطَارَ لَهُ *

٦٨٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَصُومُوا قَبْلَ رَمَضَانَ، صُومُوا لِرُؤْيَتِهِ وَأَفْطِرُوا لِرُؤْيَتِهِ. فَإِنْ حَالَتْ دُونَهُ غَيَايَةٌ فَأَكْمِلُوا ثَلَاثِينَ يَوْمًا.

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي بَكْرَةَ وَابْنِ عُمَرَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رُوِيَ عَنْهُ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ *

5. O početku i završetku posta viđenjem mlađaka

683. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe i kazao: Nas je obavijestio Ebul-Ahves, prenijevši od Simaka b. Harba, on od Ikrime, a on od Ibn Abbasa, koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **“Nemojte postiti** (neposredno) **pred ramazan. Počnite s postom pošto vidite mlađak, a i prestanite s postom nakon što ga vidite. Ukoliko** (neposredno) **pred ramazan bude oblačno, vi** (u tom slučaju) **upotpunite trideset dana šabana.”**[162]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ebu Hurejre, Ebu Bekrea i Ibn Omera.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun.[163] On je od njega prenesen na više načina.

---

162 U ovom hadisu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio pravilo po kom se treba ravnati kod utvrđivanja početka i završetka ramazanskog posta. On počinje nakon što se vidi mlađak posljednje noći mjeseca šabana, a završava viđenjem mlađaka posljednje noći mjeseca ramazana. S obzirom da se u to doba mlađak posmatrao golim okom, bilo ga je teško vidjeti kad je oblačno, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao alternativno rješenje u tim situacijama, kao pravilo za utvrđivanje početka i završetka ramazana, odredio da se mjesec šaban upotpuni sa trideset dana, kada je riječ o početku posta, odnosno upotpuni trideset dana ramazana, kada se radi o završetku posta.

163 Ovaj hadis su, osim Tirmizije, zabilježili još i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* i Nesaija u *Sunenu.*

٦. بَاب مَا جَاءَ أَنَّ الشَّهْرَ يَكُونُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ *

٦٨٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي عِيسَى بْنُ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ بْنِ أَبِي ضِرَارٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: **مَا صُمْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تِسْعًا وَعِشْرِينَ أَكْثَرُ مِمَّا صُمْنَا ثَلَاثِينَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عُمَرَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَعَائِشَةَ وَسَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَابْنِ عُمَرَ وَأَنَسٍ وَجَابِرٍ وَأُمِّ سَلَمَةَ وَأَبِي بَكْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الشَّهْرُ يَكُونُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ *

٦٨٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّهُ قَالَ: آلَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ نِسَائِهِ شَهْرًا فَأَقَامَ فِي مَشْرُبَةٍ تِسْعًا وَعِشْرِينَ يَوْمً. قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ آلَيْتَ شَهْرًا فَقَالَ: الشَّهْرُ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

6. O tome da mjesec može imati i dvadeset i devet dana

684. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Jahja b. Zekerija b. Ebu Zaide i rekao: Obavijestio me je Isa b. Dinar prenijevši od svoga oca, on od Amra b. Harisa b. Ebu Dirara,[164] a on od Ibn Mesuda koji je kazao: **"Od onih** (ramazana) **koje sam ispostio sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, više je bilo onih koji su imali po dvadeset i devet, nego onih koji su imali po trideset dana."**

---

164 Amr b. Haris b. Ebu Dirar je ashab. On je brat Džuvejrije Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge. Spada među ashabe koji su malo hadisa prenijeli od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

(Tirmizija) kaže: Na ovu temu preneseno je i od Omera, Ebu Hurejre, Aiše, Sa'da b. Ebu Vekkasa, Ibn Abbasa, Ibn Omera, Enesa, Džabira, Ummu Seleme i Ebu Bekrea da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Mjesec može imati i dvadeset i devet dana."

685. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hudžr; kaže: Nas je obavijestio Ismail b. Džafer, prenijevši od Humejda, a on od Enesa da je kazao: **"Jednom se prilikom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zarekao da će se od svojih supruga izolovati mjesec dana, pa je sam u sobi proboravio dvadeset i devet dana. Nakon što je izišao, prisutni mu rekoše: Allahov Poslaniče, ti si se zarekao da ćeš se** (od njih) **izolovati mjesec dana, a on reče: Mjesec može imati i dvadeset i devet dana."**[165]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[166]

٧.بَاب مَا جَاءَ فِي الصَّوْمِ بِالشَّهَادَةِ *

٦٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ بْنُ أَبِي ثَوْرٍ عَنْ سِمَاكٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنِّي رَأَيْتُ الْهِلَالَ. فَقَالَ: أَتَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ؟ أَتَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ يَا بِلَالُ أَذِّنْ فِي النَّاسِ أَنْ يَصُومُوا غَدًا.

٦٨٧. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ أَخْبَرَنَا حُسَيْنٌ الْجُعْفِيُّ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ نَحْوَهُ.

---

165 Iz brojnih hadisa da se zaključiti da lunarni mjesec može imati dvadeset i devet, a može i trideset dana. Češći su mjeseci koji imaju po dvadeset i devet dana.

Ibn Hadžer el-Askalani veli da neki hafizi hadisa ističu da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u životu ispostio ukupno devet ramazana. Od njih devet, samo su dva imala po trideset, dok su svi ostali imali po dvadeset i devet dana.
Nevevi tvrdi da po dva, tri ili, četiri mjeseca uzatopno mogu imati smanjen broj (po dvadeset i devet dana), preko četiri ne mogu.

166 Osim Tirmizije, zabilježio ga je i Buharija u *Sahihu*.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ فِيهِ اخْتِلَافٌ. وَرَوَى سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَغَيْرُهُ عَنْ سِمَاكِ بن حرب عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلًا وَأَكْثَرُ أَصْحَابِ سِمَاكٍ رَوَوْا عَنْ سِمَاكٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلًا.

وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ، قَالُوا: تُقْبَلُ شَهَادَةُ رَجُلٍ وَاحِدٍ فِي الصِّيَامِ. وَبِهِ يَقُولُ ابْنُ الْمُبَارَكِ وَالشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ. قَالَ إِسْحَقُ: لَا يُصَامُ إِلَّا بِشَهَادَةِ رَجُلَيْنِ وَلَمْ يَخْتَلِفْ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي الْإِفْطَارِ أَنَّهُ لَا يُقْبَلُ فِيهِ إِلَّا شَهَادَةُ رَجُلَيْنِ *

7. O postu na temelju svjedočenja

686. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ismail;[167] kaže: Obavijestio nas je Muhammed b. Sabbah;[168] kaže: Nas je obavijestio Velid b. Ebu Sevr,[169] on je prenio od Simaka, on od Ikrime, a on od Ibn Abbasa koji je kazao: **"Jedne prilike dođe neki beduin Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i reče: Ja sam vidio mlađak. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga upita: A svejedočiš li ti da je samo Allah Bog i svjedočiš li da je Muhammed Allahov Poslanik? Da,** (svjedočim) **reče on, a** (Vjerovjesnik) **će na to: Bilale, obavijesti svijet da** (od) **sutra poste."**[170]

---

167 Muhammed b. Ismail je imam Buharija.

168 Muhammed b. Sabbah ed-Dulabi Ebu Džafer el-Bagdadi pouzdan je prenosilac i hafiz hadisa. Pripadao je desetoj generaciji ravija hadisa.

169 Velid b. Abdullah b. Ebu Sevr el-Hemedani el-Kufi je, po mišljenju Ibn Hadžera, slab prenosilac. Pripadao je osmoj generaciji ravija hadisa.

170 Ovaj hadis je dokaz da se početak ramazana može ustanoviti na osnovu svjedočenja jednog čovjeka da je vidio mlađak. Uslov je da je svjedok dosljedan u primjeni islama. Ovakav stav zastupaju Ibn Mubarek, Šafija, Ahmed b. Hanbel, Ebu Hanife i većina ostalih učenjaka. Ishak, Malik, Lejs, El-Evzai i Es-Sevri smatraju da se početak ramazana može ustanoviti na osnovu svjedočenja najmanje dva čovjeka. Oni ovakvo mišljenje temelje na hadisu Abdur-Rahmana b. Zejda b. el-Hattaba koji je jednom prilikom, govoreći o sumnjivom danu, kazao: Ja sam se družio sa ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Pitao sam ih, a i oni su mi pričali da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Počnite postiti kada ugledate mlađak, a i završite s njim kada ga ugledate. Prema njemu se ravnajte i kod utvrđivanja Kurban-bajrama. Ukoliko bude oblačno, onda postite trideset dana. A kada posvjedoče dva muslimana, možete na temelju njihova svjedočenja i počinjati i prestajati s postom." (Nesaija i Ahmed)

687. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb; kaže: Nas je obavijestio Husejn el-Džu'fi, prenijevši od Zaide, a on od Simaka b. Harba, slično prethodnom hadisu.

Ebu Isa kaže: U pogledu Ibn Abbasovog hadisa postoji razilaženje. Sufjan es-Sevri i drugi su ga prenijeli od od Simaka b. Harba, on od Ikrime, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kao mursel hadis. Također ga je većina Simakovih učenika prenijela od Simaka, on od Ikrime a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kao mursel hadis.

Prema ovome hadisu je postupala većina učenjaka. Oni kažu: U pogledu posta može se prihvatiti svjedočenje jednog čovjeka. Ovakav stav zastupaju Ibn Mubarek, Šafija i Ahmed. Ishak kaže: Neće se počinjati sa postom dok ne posvjedoče dvojica ljudi. U pogledu prestanka posta nema razilaženja među učenjacima. Oni se svi slažu da je za prestanak posta potrebno svjedočenje dvojice ljudi.

٨. بَاب مَا جَاءَ شَهْرَا عِيدٍ لَا يَنْقُصَانِ *

٦٨٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ خَلَفٍ الْبَصْرِيُّ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **شَهْرَا عِيدٍ لَا يَنْقُصَانِ: رَمَضَانُ وَذُو الْحِجَّةِ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي بَكْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ.

وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلًا.

قَالَ أَحْمَدُ: مَعْنَى هَذَا الْحَدِيثِ (شَهْرَا عِيدٍ لَا يَنْقُصَانِ) يَقُولُ: لَا يَنْقُصَانِ مَعًا فِي سَنَةٍ وَاحِدَةٍ شَهْرُ رَمَضَانَ وَذُو الْحِجَّةِ. إِنْ نَقَصَ أَحَدُهُمَا تَمَّ الْآخَرُ.

و قَالَ إِسْحَقُ: مَعْنَاهُ لَا يَنْقُصَانِ، يَقُولُ وَإِنْ كَانَ تِسْعًا وَعِشْرِينَ فَهُوَ تَمَامٌ غَيْرُ نُقْصَانٍ. وَعَلَى مَذْهَبِ إِسْحَقَ يَكُونُ يَنْقُصُ الشَّهْرَانِ مَعًا فِي سَنَةٍ وَاحِدَةٍ *

8. Dva mjeseca u kojima su bajrami ne umanjuju se

688. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Halef el-Basri i kazao: Nas je obavijestio Bišr b. Mufeddal, prenijevši od Halida el-Hazzaija, on od Abdur-Rahmana b. Ebu Bekrea, a on od svoga oca, koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Dva se mjeseca, u kojima su bajrami,** (uzastopno u istoj godini) **ne umanjuju: ramazan**[171] **i zul-hidže."**[172]

Ebu Isa kaže: Ebu Bekreov hadis je hasenun.[173]

Ovaj hadis je prenesen od Abdur-Rahmana b. Ebu Bekrea, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i kao mursel hadis.

Govoreći o značenju ovog hadisa "Dva se mjeseca, u kojima su bajrami, ne umanjuju", Ahmed veli: Ne umanjuju se u jednoj godini istodobno i mjesec ramazan i zul-hidže. Ukoliko se jedan smanji, drugi je potpun.

Ishak kaže: Ne umanjuju se, (znači: ne umanjuje se njihova vrijednost). Zato je veli on, ukoliko mjesec, ima i dvadeset i devet dana, on je potpun, nije umanjen. Prema Ishakovom mezhebu, dva mjeseca se u jednoj godini istodobno mogu umanjiti.

٩. بَاب مَا جَاءَ لِكُلِّ أَهْلِ بَلَدٍ رُؤْيَتُهُمْ *

٦٨٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حَرْمَلَةَ أَخْبَرَنِي كُرَيْبٌ: أَنَّ أُمَّ الْفَضْلِ بِنْتَ الْحَارِثِ بَعَثَتْهُ إِلَى مُعَاوِيَةَ بِالشَّامِ. قَالَ:

---

171 Bajram nije u ramazanu, ali je u ovom kontekstu spomenut u hadisu zbog toga što Ramazanski bajram nastupa završetkom ramazana.

172 Prema mišljenju Ahmeda b. Hanbela ovaj hadis ima sljedeće značenje: Oba ova mjeseca, ramazan i zul-hidže, u istoj godini ne mogu imati po dvadeset i devet dana. Ako ramazan ima dvadeset i devet, onda će zul-hidže imati trideset, i obrnuto. Ako ramazan ima trideset, onda će zul-hidže imati dvadeset i devet dana.

Prema mišljenju Ishaka, ovaj hadis znači; da se nagrade i sevabi za učinjena djela u ovim mjesecima ne umanjuju. Oni su isti, bez obzira da li su ovi mjeseci imali dvadeset i devet, ili trideset dana.

173 Iako je Tirmizija ovaj hadis ocijenio dobrim, on je ipak pouzdan, sahih jer su ga i Buharija i Muslim zabilježili u *Sahihima*.

فَقَدِمْتُ الشَّامَ فَقَضَيْتُ حَاجَتَهَا وَاسْتُهِلَّ عَلَيَّ هِلَالُ رَمَضَانَ وَأَنَا بِالشَّامِ فَرَأَيْنَا الْهِلَالَ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ. ثُمَّ قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فِي آخِرِ الشَّهْرِ فَسَأَلَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ ثُمَّ ذَكَرَ الْهِلَالَ فَقَالَ: مَتَى رَأَيْتُمُ الْهِلَالَ؟ فَقُلْتُ: رَأَيْنَاهُ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ. فَقَالَ: أَأَنْتَ رَأَيْتَهُ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ؟ فَقُلْتُ: رَآهُ النَّاسُ وَصَامُوا وَصَامَ مُعَاوِيَةُ، فَقَالَ: لَكِنْ رَأَيْنَاهُ لَيْلَةَ السَّبْتِ فَلَا نَزَالُ نَصُومُ حَتَّى نُكْمِلَ ثَلَاثِينَ يَوْمًا، أَوْ نَرَاهُ. فَقُلْتُ: أَلَا تَكْتَفِي بِرُؤْيَةِ مُعَاوِيَةَ وَصِيَامِهِ؟ قَالَ: لَا، هَكَذَا أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ.

وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ: أَنَّ لِكُلِّ أَهْلِ بَلَدٍ رُؤْيَتَهُمْ *

9. Za stanovnike svake zemlje mjerodavno je njihovo viđenje mlađaka

689. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hudžr i kazao: Obavijestio nas je Ismail b. Džafer; kaže: Nas je obavijestio Muhammed b. Ebu Harmele, on je kazao: Mene je obavijestio Kurejb da ga je Ummul-Fadl, kći Harisa, poslala u Šam Muaviji. On kaže: **"Završio sam njene poslove i ramazanski mlađak me zatekao u Šamu. Ugledali smo mlađak uoči petka. Kada sam se pred kraj mjeseca vratio u Medinu, Ibn Abbas me pitao** (o mnogim stvarima), **a onda je spomenuo i mlađak. Pitao je: Kada ste vi ugledali mlađak? Ugledali smo ga uoči petka, odgovorih. A jesi li ga i ti vidio uoči petka, ponovo je upitao. Vidjeli su ga ljudi i zapostili, a zapostio je i sam Muavija.**[174] **On će na to: Mi smo ga ugledali uoči subote, tako da još postimo, i postit ćemo sve dotle, dok ne ispostimo trideset dana ili ga** (mlađak) **ne ugledamo. Ja rekoh: Zar Muavijino viđenje** (mlađaka) **i njegov post nisu dovoljni** (i vama)? **Nisu, reče on. Ovako nam je naredio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."**[175]

---

174 U Muslimovoj predaji ovog hadisa stoji: "Da, vidio sam ga i ja, a vidjeli su ga i ljudi i zapostili. A zapostio je i sam Muavija."

175 Veliki broj učenjaka na temelju ovog hadisa stao je na stanovište da je za stanovnike bilo koje zemlje mjerodavno, da oni početak i završetak ramazana utvrđuju na temelju

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun-garibun.[176]

Prema ovome hadisu su se ravnali učenjaci. Oni kažu da je za stanovnike svake zemlje mjerodavno njihovo viđenje mlađaka.

١٠ بَاب مَا جَاءَ مَا يُسْتَحَبُّ عَلَيْهِ الْإِفْطَارُ *

٦٩٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَلِيٍّ الْمُقَدَّمِيُّ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَنْ وَجَدَ تَمْرًا فَلْيُفْطِرْ عَلَيْهِ وَمَنْ لَا فَلْيُفْطِرْ عَلَى مَاءٍ فَإِنَّ الْمَاءَ طَهُورٌ**.

وَفِي الْبَاب عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَنَسٍ لَا نَعْلَمُ أَحَدًا رَوَاهُ عَنْ شُعْبَةَ مِثْلَ هَذَا غَيْرَ سَعِيدِ بْنِ عَامِرٍ. وَهُوَ حَدِيثٌ غَيْرُ مَحْفُوظٍ وَلَا نَعْلَمُ لَهُ أَصْلًا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْعَزِيزِ ابْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ. وَقَدْ رَوَى أَصْحَابُ شُعْبَةَ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَاصِمٍ الْأَحْوَلِ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنِ الرَّبَابِ عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَهذا أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدِ بْنِ عَامِرٍ. وَهَكَذَا رَوَوْا عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ وَلَمْ يُذْكَرْ فِيهِ شُعْبَةُ عَنِ الرَّبَابِ. وَالصَّحِيحُ مَا رَوَاهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَابْنُ عُيَيْنَةَ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ عَاصِمٍ الْأَحْوَلِ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ

---

vlastitog promatranja mlađaka. Prema njihovom mišljenju, ukoliko neka zemlja saopći da je u njoj viđen mlađak, to nije obavezujuće za ostale. Nevevi u komentaru Muslimovog *Sahiha* veli: Prema našem mišljenju ispravan je stav onih koji kažu da viđenje mlađaka u nekoj zemlji nije obavezujuće za sve zemlje. Njegovo je viđenje obavezujuće samo za njene susjede, koji od dotične zemlje nisu na većoj udaljenosti od razdaljine koja opravdava putniku da skraćuje namaze.

Malikije smatraju da je viđenje mlađaka u bilo kojoj zemlji obavezujuće za sve ostale zemlje svijeta. Ibn Abdul-Ber ističe da je, nasuprot malikijskom stavu, postignut konsenzus među učenjacima koji smatraju da viđenje mlađaka u nekoj zemlji ne obavezuje ostale zemlje, nego će svaka od njih početak i završetak ramazana utvrđivati na temelju vlastitog posmatranja mlađaka.

176 Zabilježio ga je i Muslim u *Sahihu.*

سِيرِينَ عَنِ الرَّبَابِ عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ. وَابْنُ عَوْنٍ يَقُولُ: عَنْ أُمِّ الرَّائِحِ بِنْتِ صُلَيْعٍ عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ. وَالرَّبَابُ هِيَ أُمُّ الرَّائِحِ *

٦٩١. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمٍ الْأَحْوَلِ حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ عَاصِمٍ الْأَحْوَلِ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنِ الرَّبَابِ عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ الضَّبِّيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **إِذَا أَفْطَرَ أَحَدُكُمْ فَلْيُفْطِرْ عَلَى تَمْرٍ فَلَنْ لَمْ يَجِدْ فَلْيُفْطِرْ عَلَى مَاءٍ فَإِنَّهُ طَهُورٌ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

٦٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: **كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُفْطِرُ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَى رُطَبَاتٍ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ رُطَبَاتٌ فَتُمَيْرَاتٌ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تُمَيْرَاتٌ حَسَا حَسَوَاتٍ مِنْ مَاءٍ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ.

10. Čime se je lijepo iftariti

690. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Omer b. Ali el-Mukaddemi i kazao: Obavijestio nas je Seid b. Amir; kaže: Nas je obavijestio Šu'be, prenijevši od Abdul-Aziza b. Suhejba, a on od Enesa b. Malika koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ko nađe hurmu neka se njome iftari, a ko ne nađe, neka se iftari vodom, jer voda je uistinu čista."**[177]

---

177 Spomenuti hadis ukazuje na to da je lijepo, mustehab, onome ko ima hurmi da se iftari hurmama, a ako nema hurmi, onda se je najefdalnije iftariti čistom vodom. Iz hadisa koji prenosi Enes b. Malik vidi se da se najefdalnije iftariti svježim zrelim hurmama, pa ukoliko ne bude svježih zrelih hurmi, onda suhim hurmama, pa ukoliko ne bude ni suhih hurmi, onda se najefdalnije iftariti vodom. U nekim predajama se spominje da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi se iftario svježim ili suhim hurmama običavao pojesti po tri hurme, a ako bi to činio vodom, onda je imao običaj popiti po tri gutljaja vode.

Na ovu temu je hadis prenesen i od Selmana b. Amira.

Ebu Isa kaže: Nije nam poznato da je iko drugi Enesov hadis od Šu'bea prenio na sličan način, osim Seid b. Amir. Ovo je hadis koji nije dobro upamćen[178] a nije nam poznato da on ima osnova u hadisu koji prenosi Abdul-Aziz b. Suhejb od Enesa. Šu'beovi učenici ovaj hadis prenose od Šu'bea, on od Asima el-Ahvela, on od Hafse, Sirinove kćerke, ona od Rebabe, ona od Selmana b. Amira, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Ovo je pouzdanije od hadisa koji prenosi Seid b. Amir. Isto tako su ga prenijeli od Šu'bea, on od Asima, on od Hafse, Sirinove kćerke, ona od Selmana b. Amira, ali u njegovu senedu nisu spomenuli, "od Rebabe". Međutim, pouzdano je ono što su prenijeli Sufjan es-Sevri, Ibn Ujejne i mnogi drugi od Asima el-Ahvela, on od Hafse, Sirinove kćerke, ona od Rebabe, a ona od Selmana b. Amira. Ibn Avn veli: Od Ummu Raih, Sulej'ove kćerke, a ona od Selmana b. Amira. Rebaba je Ummu Raih.[179]

691. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan i kazao: Obavijestio nas je Veki'; kaže: Nas je obavijestio Sufjan prenijevši od Asima el-Ahvela koji je kazao: Ispričao nam je Hennad; kaže: Nas je obavijestio Ebu Muavija prenijevši od Asima el-Ahvela, on od Hafse, Sirinove kćerke, ona od Rebabe, ona od Selmana b. Amira ed-Dabbijja, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Kada se neko od vas hoće iftariti, neka se iftari hurmom, pa ako je ne nađe, neka se onda iftari vodom, jer ona je uistinu čista."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.

692. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Rafi' i kazao: Obavijestio nas je Abdur-Rezzak; kaže: Nas je obavijestio Džafer b. Sulejman, on je prenio od Sabita, a on od Enesa b. Malika koji je rekao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi se iftario zrelim svježim hurmama prije nego što bi klanjao** (akšam).[180] **A ukoliko njih ne bi bilo, onda suhim zrelim hurmicama, pa ako ni njih ne bi bilo, onda bi popio nekoliko gutljaja vode."**

---

178 Smatra se da ovaj hadis nije dobro upamćen zbog toga što ga je jedino Seid b. Amir prenio od Šu'bea, on od Abdul-Aziza b. Suhejba, a on od Enesa, dok su ga, nasuprot njemu, svi Šu'beovi učenici prenijeli od Šu'bea, on od Asima el-Ahvela, a od Hafse, Sirinove kćerke, a ona od Selmana b. Amira. Također su ga istim senedom prenijeli i učenici Asima el-Ahvela kao što su; Sufjan es-Sevri, Sufjan b. Ujejne i drugi.

179 Ummu Raih b. Sulej' i Rebaba je jedna te ista osoba. Puno joj je ime Rebaba bint Sulej' Ummu Raih ed-Dabbijje el-Masrijje. Kao raviju hadiski učenjaci je ocjenjuju ocjenom makbul (zadovoljava). Pripadala je trećoj generaciji ravija hadisa.

180 Ovaj hadis ukazuje na to da je lijepo požuriti sa iftarom i iftariti se prije klanjanja akšam namaza. To što su Omer i Osman ponekad imali običaj da uz ramazan klanjaju prvo akšam pa da se tek poslije toga, kada se već dobro smrkne iftare, samo je dokaz da je i tako dozvoljeno, kako svijet iftarenje prije akšama ne bi shvatio kao obavezu.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-garibun.[181]

١١. بَاب مَا جَاء أن الْفِطْرُ يَوْمَ تُفْطِرُونَ وَالْأَضْحَى يَوْمَ تُضَحُّونَ*

٦٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ أَخْبَرَنَا إِسْحَقُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **الصَّوْمُ يَوْمَ تَصُومُونَ وَالْفِطْرُ يَوْمَ تُفْطِرُونَ وَالْأَضْحَى يَوْمَ تُضَحُّونَ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ حَسَنٌ. وَفَسَّرَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ هَذَا الْحَدِيثَ فَقَالَ: إِنَّمَا مَعْنَى هَذَا: الصَّوْمَ وَالْفِطْرَ مَعَ الْجَمَاعَةِ وَعُظْمِ النَّاسِ *

11. Ramazanski bajram je onog dana kad prestanete sa postom a Kurban-bajram je onog dana kad koljete kurbane

693. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ismail i kazao: Obavijestio nas je Ibrahim b. Munzir; kaže: Nas je obavijestio Ishak b. Džafer b. Muhammed i kazao: Meni je ispričao Abdullah b. Džafer, prenijevši od Osmana b. Muhammeda, on od El-Makburija, a on od Ebu Hurejre, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: “**Ramazan počinje onoga dana kada počnete postiti, Ramazanski bajram je onog dana kad prestanete postiti, a Kurban-bajram je onoga dana kada koljete kurbane**”.[182]

---

181 Ovaj hadis Ed-Darekutni ocjenjuje sahihom. Zabilježio ga je i Ebu Ja’la u Musnedu i to u sljedećoj formi: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se volio iftari sa tri hurme ili sa nečim što nije bilo na vatri.”

182 Ovaj hadis je dokaz da se i kod početka a i kod završetka ramazanskog posta treba ravnati sa većinom. Nije dozvoljeno da pojedinci sami sebi određuju početak i završetak ramazana, čak ni onda kada sami ugledaju mlađak. Muhammed b. Hasan eš-Šejbani kaže: Pojedinac je kod posta i hadža dužan postupati sa većinom, čak i onda kada je to u suprotnosti sa njegovim uvjerenjem.
Hattabi smatra da ukoliko bi ljudi uložili napor da vide mlađak, pa ga ne uspiju vidjeti do poslije tridesetog dana ramazana i poste trideset dana, a kasnije se ispostavi da je ramazan trajao dvadeset i devet dana, nisu griješni što su na Bajram postili. Isti je slučaj i sa hadždžom. Ukoliko bi im prošao dan Arefata (jer su na Arefatu boravili dan kasnije)

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun-hasenun. Neki su učenjaci ovaj hadis protumačili tako što su kazali da on ima značenje: da se i kod posta i bajrama treba ravnati prema džematu i većini.

١٢. بَاب مَا جَاءَ إِذَا أَقْبَلَ اللَّيْلُ وَأَدْبَرَ النَّهَارُ فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ *

٦٩٤. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ إِسْحَقَ الْهَمْدَانِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **إِذَا أَقْبَلَ اللَّيْلُ وَأَدْبَرَ النَّهَارُ وَغَابَتِ الشَّمْسُ فَقَدْ أفطرت.**

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ أَبِي أَوْفَى وَأَبِي سَعِيدٍ. قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

12. Kada nastupi noć a završi dan, postač se može iftariti

694. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Ishak el-Hemedani i kazao; Obavijestio nas je Abde, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, on od Asima b. Omera, a on od Omera b. Hattaba koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Kada nastupi noć a prođe dan i sunce zađe, možeš se iftariti."**

Na ovu temu su hadisi preneseni još i od Ibn Ebu Evfa'a i Ebu Seida.

Ebu Isa kaže: Omerov hadis je hasenun-sahihun.[183]

١٣. بَاب مَا جَاءَ فِي تَعْجِيلِ الْإِفْطَارِ *

٦٩٥. حَدَّثَنَا بندار أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ و

---

ne bi morali obnoviti hadždž.

Većina uleme, pak, drži da će onaj ko vidi mlađak postupiti prema sopstvenom uvjerenju. Oni spomenuti hadis shvataju u smislu da će se sljedbenici islama i u pogledu posta i hadža podijeliti na frakcije i postupiti suprotno onome što je praktikovao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Neki ?će se prilikom određivanja početka ramazana i hadža držati vlastitih proračuna, dok će drugi započinjati i post i Arefat prije na dan, što je slučaj sa batinijama. U svemu tome treba postupiti onako kako postupa Ehlus-Sunne vel-džema'.

183 Zabilježili su ga i Buharija i Muslim u *Sahihima*.

أَخْبَرَنَا أَبُو مُصْعَبٍ قِرَاءَةً عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **لَا يَزَالُ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا عَجَّلُوا الْفِطْرَ.**

وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَعَائِشَةَ وَأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَهُوَ الَّذِي اخْتَارَهُ أَهْلُ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمُ اسْتَحَبُّوا تَعْجِيلَ الْفِطْرِ. وَبِهِ يَقُولُ الشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَقُ *

٦٩٦. حَدَّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ مُوسَى الْأَنْصَارِيُّ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنْ قُرَّةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: **أَحَبُّ عِبَادِي إِلَيَّ أَعْجَلُهُمْ فِطْرًا.**

٦٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ وَأَبُو الْمُغِيرَةِ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ **نَحْوَهُ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ *

٦٩٨. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي عَطِيَّةَ قَالَ: **دَخَلْتُ أَنَا وَمَسْرُوقٌ عَلَى عَائِشَةَ فَقُلْنَا يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ رَجُلَانِ مِنْ أَصْحَابِ محمد صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحَدُهُمَا يُعَجِّلُ الْإِفْطَارَ وَيُعَجِّلُ الصَّلَاةَ وَالْآخَرُ يُؤَخِّرُ الْإِفْطَارَ وَيُؤَخِّرُ الصَّلَاةَ. قَالَتْ: أَيُّهُمَا يُعَجِّلُ الْإِفْطَارَ وَيُعَجِّلُ الصَّلَاةَ؟ قُلْنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ. قَالَتْ: هَكَذَا صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَالْآخَرُ أَبُو مُوسَى.**

قَالَ أبو عِيسَى : هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَأَبُو عَطِيَّةَ اسْمُهُ مَالِكُ بْنُ أَبِي عَامِرٍ الْهَمْدَانِيُّ. وَيُقَالُ مَالِكُ ابْنُ عَامِرٍ الْهَمْدَانِيُّ وهو أصحُّ *

13. O žurbi sa iftarom

695. ISPRIČAO NAM JE Bundar i kazao: Obavijestio nas je Abdur-Rahman b. Mehdi, prenijevši od Sufjana, on od Ebu Hazima, a obavijestio nas je Musab čitanjem od Malika b. Enesa, on od Ebu Hazima, a on od Sehla b. Sa'da, koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ljudi će dobro postupati sve dotle dok budu žurili sa iftarom."**[184]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ebu Hurejre, Ibn Abbasa, Aiše i Enesa b. Malika.

Ebu Isa kaže: Hadis Sehla b. Sa'da je hasenun-sahihun.[185] On sadrži stav koji su učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i ostali odabrali kao ispravan. Oni drže da je mustehab požuriti sa iftarom. Ovo je mišljenje i Šafije, Ahmeda i Ishaka.

696. ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Musa el-Ensari i kaže: Nas je obavijestio Velid b. Muslim, prenijevši od El-Evzaija, on od Kurrea, on od Ez-Zuhrija, on od Ebu Seleme, a on od Ebu Hurejre koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da je Uzvišeni Allah, dž.š., rekao: **"Najdraži su mi oni Moji robovi koji najviše žure sa iftarom."**[186]

697. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdur-Rahman i kazao: Obavijestili su nas Ebu Asim i Ebu Mugire, njih dvojica su od El-Evzaija prenijeli slično prethodnom hadisu.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-garibun.[187]

---

184 Sunnet je da se ljudi čim nastupi vrijeme iftara omrse i da s iftarom ne čekaju dok se klanja akšam. Tako je postupao Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, a i većina ashaba.

185 Zabilježili su ga još i Buharija i Muslim u *Sahihim*a.

186 Et-Tibi smatra da je razlg zbog koga Uzvišeni Allah, dž.š., voli one koji žure sa iftarom što oni postupaju prema sunnetu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

187 Zabilježili su ga još i Ahmed b. Hanbel u Musnedu te Ibn Hibban i Ibn Huzejme u *Sahihima*.

698. ISPRIČAO NAM JE Hennad i kazao: Obavijestio nas je Ebu Muavija, prenijevši od A'meša, on od Umare b. Umejra, on od Ebu Atijje koji je kazao: **"Ušli smo ja i Mesruk kod Aiše i rekli: O majko pravovjernih! Dvojica Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba** (različito postupaju). **Jedan od njih žuri sa iftarom, a žuri i sa namazom, dok drugi kasni sa iftarom, a kasni i sa namazom. A koji je** (taj) **od njih dvojice što žuri i sa iftarom a i sa namazom, upita ona? Abdullah b. Mesud, rekosmo, a ona će na to: Tako je činio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Drugi od njih je bio Ebu Musa."**[188]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[189] Ebu Atijji je ime Malik b. Ebu Amir el-Hemdani, a rečeno je i Malik b. Amir el-Hemdani, i to je ispravnije.

١٤. بَاب مَا جَاءَ فِي تَأْخِيرِ السُّحُورِ *

٦٩٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ الدَّسْتُوَائِيُّ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ قَالَ: تَسَحَّرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قُمْنَا إِلَى الصَّلَاةِ. قَالَ: قُلْتُ كَمْ كَانَ قَدْرُ ذَلِكَ؟ قَالَ: قَدْرُ خَمْسِينَ آيَةً.

٧٠٠. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ هِشَامٍ بِنَحْوِهِ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ: قَدْرُ قِرَاءَةِ خَمْسِينَ آيَةً.

وَفِي الْبَاب عَنْ حُذَيْفَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَبِهِ يَقُولُ الشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَقُ. اسْتَحَبُّوا تَأْخِيرَ السُّحُورِ *

---

188 Abdullah b. Mesud je postupio na ovaj način jer je to u skladu sa sunnetom, dok je Ebu Musa postupio drugačije da bi pokazao da je i to dozvoljeno.

189 Zabilježio ga je i Muslim u *Sahihu*.

14. O odgađanju sehura (do pred zoru)

699. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Musa Ebu Davud et-Tajalisi; kaže: Nas je obavijestio Hišam ed-Destevai, on je prenio od Katade, on od Enesa, a on od Zejda b. Sabita koji je kazao: **"Objedovali smo na sehuru sa Allahovim Poslanikom a potom smo otišli da klanjamo (sabahski) namaz. Rekoh, veli** (Enes), **a koliko bi se vremena čekalo od sehura do namaza?**[190] **On reče: Toliko, koliko** (bi se moglo proučiti) **pedeset ajeta."**[191]

700. ISPRIČAO NAM JE Hennad i kazao: Nas je obavijestio Veki' prenijevši od Hišama slično prethodnom hadisu, osim što je (Zejd b. Sabit u njemu) kazao: **"Toliko koliko bi se moglo proučiti pedeset ajeta."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Huzejfe.

Ebu Isa kaže: Hadis Zejda b. Sabita je hasenun-sahihun.[192] U skladu sa njim je i stav Šafije, Ahmeda i Ishaka koji drže da je mustehab odgoditi sehur (do pred zoru).

١٥. بَاب مَا جَاءَ فِي بَيَانِ الْفَجْرِ *

٧٠١. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا مُلَازِمُ بْنُ عَمْرٍو قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ النُّعْمَانِ عَنْ قَيْسِ بْنِ طَلْقِ بْنِ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي طَلْقُ بْنُ عَلِيٍّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا يَهِيدَنَّكُمُ السَّاطِعُ الْمُصْعِدُ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَعْتَرِضَ لَكُمُ الْأَحْمَرُ.**

قَالَ وَفِي الْبَاب عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ وَأَبِي ذَرٍّ وَسَمُرَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ طَلْقِ بْنِ عَلِيٍّ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ. وَالْعَمَلُ

---

190 U Buharijevoj predaji ovog hadisa stoji: " A koliko bi vremena prošlo od (završetka jela) sehura do ezana?"

191 Ibn Hadžer veli: Koliko bi se lagano, bez žurbe, moglo proučiti pedeset srednjih ajeta iz Kur'ana, ni previše dugičkih, a ni sasvim kratkih.

192 Bilježi ga i Buharija u *Sahihu*.

عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّهُ لَا يَحْرُمُ عَلَى الصَّائِمِ الْأَكْلُ وَالشُّرْبُ حَتَّى يَكُونَ الْفَجْرُ الْأَحْمَرُ الْمُعْتَرِضُ. وَبِهِ يَقُولُ عَامَّةُ أَهْلِ الْعِلْمِ *

٧٠٢. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ وَيُوسُفُ بْنُ عِيسَى قَالَا: أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ أَبِي هِلَالٍ عَنْ سَوَادَةَ بْنِ حَنْظَلَةَ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَمْنَعَنَّكُمْ مِنْ سُحُورِكُمْ أَذَانُ بِلَالٍ وَلَا الْفَجْرُ الْمُسْتَطِيلُ وَلَكِنِ الْفَجْرُ الْمُسْتَطِيرُ فِي الْأُفُقِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ *

15. O prepoznavanju zore

701. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Nas je obavijestio Mulazim b. Amr[193] i kazao: Ispričao mi je Abdullah b. Nu'man[194] prenijevši od Kajsa b. Talka b. Alije koji je kazao: Ispričao mi je moj otac Talk b. Ali da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Jedite i pijte i ne uzbuđujte se zbog praskozorja. Jedite i pijte sve dotle dok vam se ne ukaže rumenilo."**

Na ovu temu su hadisi preneseni još i od Adijja b. Hatima, Ebu Zerra i Semurea.

Ebu Isa veli: Hadis Talka b. Alija u ovoj formi je hasenun-garibun. U skladu s njim su postupali učenjaci. Oni smatraju da se postaču ne zabranjuje jelo i piće sve do pojave rumenila zore. Ovo je generalan stav učenjaka.

702. Ispričali su nam Hennad i Jusuf b. Isa; kažu: nas je obavijestio Veki', prenijevši od Ebu Hilala, on od Sevadea b. Hanzale, a on od Semurea b. Džunduba koji je rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Ne prekidajte sehur zbog Bilalova ezana niti**

---

193 Mulazim b. Amr b. Abdullah b. Bedr Ebu Amr el-Jemami je iskren prenosilac. Pripadao je osmoj generaciji ravija hadisa.

194 Abdullah b. Nu'man es-Suhajmi el-Jemami ocijenjen je ocjenom makbul (zadovoljava). Pripadao je šestoj generaciji ravija hadisa. Ibn Hibban ga smatra pouzdanim prenosiocem.

zbog praskozorja, nego ga prekinite kada primijetite rumenilo na obzorju."

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun.

١٦. بَاب مَا جَاءَ فِي التَّشْدِيدِ فِي الْغِيبَةِ لِلصَّائِمِ *

٧٠٣. حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ قَالَ وَحَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سعيد الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ بِأَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ.

وَفِي الْبَاب عَنْ أَنَسٍ. قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

16. Strogo upozorenje postaču na klevetu

703. ISPRIČAO NAM JE Ebu Musa Muhammed b. Musenna; kaže: nas je obavijestio Osman b. Omer i kazao: A ispričao nam je Ibn Ebu Zi'b, prenijevši od Seida el-Makburija, on od svoga oca, on od Ebu Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Onaj ko ne ostavi klevetu i postupanje po njoj nema potrebe ni da Allaha radi ostavlja hranu, ni piće."**[195]

Na ovu temu hadis je prenesen i od Enesa.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[196]

١٧. بَاب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ السَّحُورِ *

٧٠٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ وَعَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ

---

195 Iako u tekstu hadisa doslovno stoji: "Ko ne ostavi laž...", Tirmizija je ovo poglavlje naslovio kao "Strogo upozorenje postaču na klevetu". I drugi su učenjaci na isti način naslovljavali ovo poglavlje. Prema riječima Irakija, oni su činili tako zato što su iz riječi "kavlez-zuri" razumjeli da se treba općenito čuvati svih vrsta ružnog govora i ružnih riječi.

196 Bilježe ga u *El-Kutubus-Sitte* svi osim Muslima i Nesaije.

بن مالك أنَّ النَّبيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أبي هُرَيْرَةَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَجَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَابْـنِ عَبَّـاسٍ وَعَمْرِو بْنِ الْعَاص وَالْعِرْبَاض بْنِ سَارِيَةَ وَعُتْبَةَ بْنِ عَبْدٍ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ أَنَس حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

وَرُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: فَصْلُ مَا بَيْنَ صِيَامِنَـا وَصِيَـامِ أَهْـلِ الْكِتَابِ أَكْلَةُ السَّحَرِ.

٧٠٥. حَدَّثَنَا بِذَلِكَ قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ مُوسَى بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي قَيْسٍ مَوْلَى عَمْرِو بْنِ الْعَاص عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **بِذَلِكَ.**

وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

وَأَهْلُ مِصْرَ يَقُولُونَ: مُوسَى بْنُ عَلِيٍّ. وَأَهْلُ الْعِرَاقِ يَقُولُونَ: مُوسَى بْنُ عُلَيٍّ بْنِ رَبَاحٍ اللَّخْمِيُّ *

17. O vrijednostima sehura

704. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe i kazao: nas je obavijestio Ebu Avane, prenijevši od Katade i Abdul-Aziza b. Suhejba, a njih dvojica od Enesa b. Malika, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Objedujte** (uz ramazan) **pred zoru, jer je u sehuru bereket."**[197]

Na ovu temu su hadisi preneseni još i od Ebu Hurejre, Abdullaha b. Mesuda, Džabira b. Abdullaha, Ibn Abbasa, Amra b. Asa, Irbada b. Sarije, Utbea b. Abda i Ebu Derdaa.

Ebu Isa kaže: Enesov hadis je hasenun-sahihun.

---

197 Prema jednoglasnom stavu islamskih učenjaka lijepo je, mendub, nešto pojesti ili popiti uz ramazan pred zoru, pa makar to bila jedna hurma, kako stoji u hadisu koji Ibn Hibban smatra sahihom, ili zalogaj hrane, kako stoji u hadisu koji bilježi Seid b. Mensur, ili pak gutljaj vode, kako stoji u hadisu koji bilježi Ahmed b. Hanbel u *Musnedu*.

Preneseno je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: "Razlika između našeg posta i posta sljedbenika ostalih objavljenih knjiga je u objedovanju pred zoru."

705. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Nas je obavijestio Lejs, prenijevši od Musaa b. Alija, on od svoga oca, on od Ebu Kajsa, štićenika Amra b. Asa, on od Amra b. Asa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome.

(Tirmizija) kaže: Ovaj hadis je hasenun-shihun.[198]

Učenjaci iz Egipta kažu: Musa b. Ali, a učenjaci Iraka vele: Musa b. Ulejje b. Rebah el-Lahmi.[199]

١٨. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الصَّوْمِ فِي السَّفَرِ *

٧٠٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرِ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ إِلَى مَكَّةَ عَامَ الْفَتْحِ فَصَامَ حَتَّى بَلَغَ كُرَاعَ الْغَمِيمِ وَصَامَ النَّاسُ مَعَهُ. فَقِيلَ لَهُ: إِنَّ النَّاسَ قَدْ شَقَّ عَلَيْهِمُ الصِّيَامُ وَإِنَّ النَّاسَ يَنْظُرُونَ فِيمَا فَعَلْتَ. فَدَعَا بِقَدَحٍ مِنْ مَاءٍ بَعْدَ الْعَصْرِ فَشَرِبَ وَالنَّاسُ يَنْظُرُونَ إِلَيْهِ. فَأَفْطَرَ بَعْضُهُمْ وَصَامَ بَعْضُهُمْ. فَبَلَغَهُ أَنَّ نَاسًا صَامُوا فَقَالَ: أُولَئِكَ الْعُصَاةُ.

وَفِي الْبَاب عَنْ كَعْبِ بْنِ عَاصِمٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ جَابِرٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

وَقَدْ رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: لَيْسَ مِنَ الْبِرِّ الصِّيَامُ فِي السَّفَرِ.
وَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي الصَّوْمِ فِي السَّفَرِ. فَرَأَى بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ

---

198 Bilježi ga i Muslim u *Sahihu.*

199 Prema mišljenju El-Mubarekforija ispravno je da se ovaj ravija zvao Musa b. Ali b. Rebah el-Lahmi Ebu Abdur-Rahman el-Basri. On je iskren ravija, s tim što je ponekad bio sklon greškama prilikom prenošenja. Pripadao je sedmoj generaciji ravija hadisa.

النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ: أَنَّ الْفِطْرَ فِي السَّفَرِ أَفْضَلُ، حَتَّى رَأَى بَعْضُهُمْ عَلَيْهِ الْإِعَادَةَ إِذَا صَامَ فِي السَّفَرِ. وَاخْتَارَ أَحْمَدُ وَإِسْحَقُ الْفِطْرَ فِي السَّفَرِ. و قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ: إِنْ وَجَدَ قُوَّةً فَصَامَ فَحَسَنٌ وَهُوَ أَفْضَلُ، وَإِنْ أَفْطَرَ فَحَسَنٌ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ.

و قَالَ الشَّافِعِيُّ: وَإِنَّمَا مَعْنَى قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "لَيْسَ مِنَ الْبِرِّ الصِّيَامُ فِي السَّفَرِ" وَقَوْلِهِ حِينَ بَلَغَهُ أَنَّ نَاسًا صَامُوا فَقَالَ: "أُولَئِكَ الْعُصَاةُ: فَوَجْهُ هَذَا إِذَا لَمْ يَحْتَمِلْ قَلْبُهُ قَبُولَ رُخْصَةِ اللَّهِ. فَأَمَّا مَنْ رَأَى الْفِطْرَ مُبَاحًا وَصَامَ وَقَوِيَ عَلَى ذَلِكَ فَهُوَ أَعْجَبُ إِلَيَّ *

18. O pokuđenosti posta za vrijeme putovanja

706. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe i kazao: Obavijestio nas je Abdul-Aziz b. Muhammed, prenijevši od Džafera b. Muhammeda, on od svoga oca, a on od Džabira b. Abdullaha: **“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u godini u kojoj je oslobođena Mekka**[200] **krenuo za Mekku. Tokom putovanja postio je, a sa njim su postili i drugi ljudi, sve dok ne stigoše u** (dolinu) **Kuraul-Gamim. Tada mu neko reče: Ljudi veoma teško podnose post ali gledaju u tebe šta radiš. Čuvši to, on nakon** (klanjanja) **ikindije zatraži posudu sa vodom i napi se. Napiše se i neki ljudi, dok drugi nastaviše da poste. Kada bi obaviješten o tome** (da neki ljudi još poste)**, on reče: To su neposlušni.”**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ka’ba b. Asima, Ibn Abbasa i Ebu Hurejre.

Ebu Isa kaže: Džabirov hadis je hasenun-sahihun.[201]

---

200 Oslobođenje Mekke se desilo 8. godine po Hidžri.
201 Bilježi ga i Muslim u *Sahihu*.

Preneseno je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: “Ne smatra se dobročinstvom post prilikom putovanja.”

Učenjaci se razilaze u pogledu posta prilikom putovanja.[202] Neki učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i ostalih smatraju da je prilikom putovanja efdalnije ne postiti. Neki od njih u tome idu toliko daleko da kažu da je onaj ko bude na putu postio, dužan te dane napostiti. Ahmed i Ishak (također) nepošćenje prilikom putovanja drže ispravnijim.

Neki, pak, učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i ostalih, smatraju da je onome ko smatra da ima snage, bolje da posti prilikom putovanja, a ako i ne bude postio i to je dobro. Ovo je mišljenje i Sufjana es-Sevrija, Malika b. Enesa i Abdullaha b. Mubareka.

Šafija kaže: Vjerovjesnikove riječi: “Ne spada u dobročinstvo post prilikom putovanja”, kao i njegove riječi kada je obaviješten da još neki ljudi poste: “To su neposlušni” odnose se na one čija srca ne mogu da prihvate olakšicu koju im je Uzvišeni Allah dao. Međutim, ko bude smatrao da je tokom putovanja dopušteno ne postiti, ali pošto ima snage za to, bude postio, to me više oduševljava.

---

202 Prenosi se od Omera b. Hattaba, Ibn Omera, Ebu Hurejre, Ez-Zuhrija Ibrahima en-Nehaija i drugih učenjaka da su smatrali da, ukoliko neko za vrijeme putovanja bude postio obavezni post, dužan je da te dane naposti. Ovakav stav oni temelje na kur’anskom ajetu: “a onome od vas koji bude bolestan ili na putu - isti broj dana” (El-Bekara, 184.), i hadisu: "Ne smatra se dobročinstvom post na putovanju." Ovo je stav i zahirija.
Većina islamskih pravnika, među kojima su i Ebu Hanife, Malik i Šafija, smatraju da je za onoga ko je u stanju podnijeti, i kome post ne predstavlja poteškoću, efdalnije da posti na putu.
Evzaija, Ahmed i Ishak smatraju da je efdalnije koristiti se olakšicom i ne postiti prilikom putovanja, nego te dane kasnije napostiti.
Neki vele da je za osobu efdalnije ono što je za nju lakše. Ako joj je lakše postiti prilikom putovanja, nego kasnije napaštati, onda joj je post na putu efdalniji. Međutim, ukoliko joj je lakše da ga kasnije naposti, onda je za nju efdalnije da tokom putovanja ne posti. Ovo je mišljenje i Omera b. Abdul-Aziza.

١٩. بَاب مَا جَاءَ فِي الرُّخْصَةِ فِي الصَّوْمِ فِي السَّفَرِ *

٧٠٧. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ إِسْحَقَ الْهَمْدَانِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ حَمْزَةَ بْنَ عَمْرٍو الْأَسْلَمِيِّ سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الصَّوْمِ فِي السَّفَرِ، وَكَانَ يَسْرُدُ الصَّوْمَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **إِنْ شِئْتَ فَصُمْ وَإِنْ شِئْتَ فَأَفْطِرْ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ وَأَبِي سَعِيدٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَأَبِي الدَّرْدَاءِ وَحَمْزَةَ بْنِ عَمْرٍو الْأَسْلَمِيِّ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَائِشَةَ ،أَنَّ حَمْزَةَ بْنَ عَمْرٍو سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، هذا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

٧٠٨. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَزِيدَ أَبِي مَسْلَمَةَ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: **كُنَّا نُسَافِرُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رَمَضَانَ فَمَا يَعِيبُ عَلَى الصَّائِمِ صَوْمَهُ وَلَا عَلَى الْمُفْطِرِ إِفْطَارَهُ**.*

٧٠٩. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا الْجُرَيْرِيُّ و أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ ابْنُ وَكِيعٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى عَنِ الْجُرَيْرِيِّ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: **كُنَّا نُسَافِرُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمِنَّا الصَّائِمُ وَمِنَّا الْمُفْطِرُ. فَلَا يَجِدُ الْمُفْطِرُ عَلَى الصَّائِمِ وَلَا الصَّائِمُ عَلَى الْمُفْطِرِ. وكَانُوا يَرَوْنَ أَنَّهُ مَنْ وَجَدَ قُوَّةً فَصَامَ فَحَسَنٌ، وَمَنْ وَجَدَ ضَعْفًا فَأَفْطَرَ فَحَسَنٌ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

19. O povlastici u pogledu posta tokom putovanja

707. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Ishak el-Hemedani i kazao: Obavijestio nas je Abde b. Sulejman, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Aiše, da je Hamza b. Amr el-Eslemi, koji je puno postio, pitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o postu prilikom putovanja, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Ako želiš postiti, ti posti, a ako ne želiš, ti** (onda) **mrsi."**[203]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Enesa b. Malika, Ebu Seida, Abdullaha b. Mesuda, Abdullaha b. Amra, Ebu Derdaa i Hamze b. Amra el-Eslemija.

Ebu Isa kaže: Aišin hadis o tome da je Hamza b. Amr el-Eslemi pitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je hasenun-sahihun.[204]

708. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali el-Džehdami i kazao: Obavijestio nas je Bišr b. Mufeddal, prenijevši od Seida b. Jezida Ebu Mesleme, on od Ebu Nadrea, a on od Ebu Seida koji je kazao: **"Mi bismo u mjesecu ramazanu** (često) **putovali sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem; nikada** (se nije desilo) **da je on postača ukorio što posti, ili nepostača, što ne posti."**

709. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali; kaže: Obavijestio nas je Jezid b. Zurej', kaže: Nas je obavijestio El-Džurejri, a obavijestio nas je Sufjan b. Veki'; kaže: Nas je obavijestio Abdul-Ala, prenijevši od El-Džurejrija, on od Ebu Nadrea, a on od Ebu Seida el-Hudrija koji je kazao: **"Mi bismo putovali sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa bi neki od nas postili, a neki ne bi. Pa niti bi nepostač** (zbog toga) **korio postača, niti bi postač korio nepostača. Jednostavno su smatrali da je za onoga ko ima snage pa posti, to dobro, a da je za onoga ko osjeća slabost pa mrsi, to također dobro."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[205]

---

203 U Muslimovoj predaji ovog hadisa stoji da je Hamza b. Amr el-Eslemi rekao: "Allahov Poslaniče! Ja mnogo postim, pa hoću li postiti prilikom putovanja..."

Ibn Hadžer veli da se iz hadisa koji bilježi Ebu Davud u Sunenu, a koji je pouzdan, da zaključiti da ga je on pitao o ramazanskom postu tokom putovanja.

Nevevi smatra da se iz navedenog hadisa da zaključiti da je tokom putovanja dozvoljeno i postiti, a i mrsiti.

204 Zabilježen je u *El-Kutubus-Sitte.*

205 Zabilježio ga je i Muslim u *Sahihu.*

٢٠. بَاب مَا جَاءَ فِي الرُّخْصَةِ لِلْمُحَارِبِ فِي الْإِفْطَار *

٧١٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ مَعْمَرِ بْنِ أَبِي حُيَيَّةَ عَنِ ابْنِ الْمُسَيِّبِ: أَنَّهُ سَأَلَهُ عَنِ الصَّوْمِ فِي السَّفَرِ فَحَدَّثَ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ قَالَ: غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رَمَضَانَ غَزْوَتَيْنِ: يَوْمَ بَدْرٍ وَالْفَتْحِ. فَأَفْطَرْنَا فِيهِمَا.

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي سَعِيدٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عُمَرَ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ.

وَقَدْ رُوِيَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّهُ أَمَرَ بِالْفِطْرِ فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا. وَقَدْ رُوِيَ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ نَحْوُ هَذَا، أَنَّهُ رَخَّصَ فِي الْإِفْطَارِ عِنْدَ لِقَاءِ الْعَدُوِّ. وَبِهِ يَقُولُ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ *

20. O povlastici za ratnika da ne posti

710. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe i kazao: Obavijestio nas je Ibn Lehia, prenijevši od Jezida b. Ebu Habiba, on od Ma'mera b. Ebu Hujejjea, a on od Ibn Musejjeba: koga je pitao o postu prilikom putovanja, pa je ispričao da je Omer b. Hattab kazao: **"Mi smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u mjesecu ramazanu učestvovali u dvije bitke: na Bedru i u pohodu za oslobođenje Mekke. U objema smo se omrsili."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Ebu Seida.

Ebu Isa kaže: Omerov hadis nam je poznat samo u ovoj formi.[206]

Preneseno je od Ebu Seida, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: **"da je tokom jedne bitke u kojoj je i on učestvovao, naredio**

206 U senedu ovog hadisa je Ibn Lehia koji je po ocjeni hadiskih učenjaka slab ravija. Međutim, ovaj hadis osnažuje sljedeća predaja Muslima od Ebu Seida.

(borcima) **da se omrse."**[207] Sično ovome je preneseno i od Omera b. Hattaba. On je preporučio (borcima) da se omrse za vrijeme sukoba s neprijateljem. U skladu sa ovim je i stav nekih učenjaka.

٢١. بَاب مَا جَاءَ فِي الرُّخْصَةِ فِي الْإِفْطَارِ لِلْحُبْلَى وَالْمُرْضِعِ *

٧١١. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ وَيُوسُفُ بْنُ عِيسَى قَالَا: أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ أَخْبَرَنَا أَبُو هِلَالٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَوَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَجُلٌ مِنْ بَنِي عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ قَالَ: أَغَارَتْ عَلَيْنَا خَيْلُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَجَدْتُهُ يَتَغَدَّى فَقَالَ: ادْنُ فَكُلْ. فَقُلْتُ إِنِّي صَائِمٌ. فَقَالَ: ادْنُ أُحَدِّثْكَ عَنِ الصَّوْمِ أَوِ الصِّيَامِ: إِنَّ اللَّهَ وَضَعَ عَنِ الْمُسَافِرِ الصَّوْمَ وَشَطْرَ الصَّلَاةِ وَعَنِ الْحَامِلِ أَوِ الْمُرْضِعِ الصَّوْمَ أَوِ الصِّيَامَ. وَاللَّهِ لَقَدْ قَالَهُمَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كِلْتَيْهِمَا أَوْ إِحْدَاهُمَا، فَيَا لَهْفَ نَفْسِي أَنْ لَا أَكُونَ طَعِمْتُ مِنْ طَعَامِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي أُمَيَّةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ الْكَعْبِيِّ حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَلَا نَعْرِفُ لِأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ هَذَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَيْرَ هَذَا الْحَدِيثِ الْوَاحِدِ.

وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ.

---

207 Muslim u Sahihu bilježi od Ebu Seida el-Hudrija da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vi se približavate neprijatelju, pa je za vas bolje da se omrsite. Neki su se, veli Ebu Seid, tom prlikom omrsili, a neki su nastavili i dalje da poste. Potom smo nastavili sa putovanjem i kada smo ponovo odsjeli da se odmorimo, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: Ubrzo ćete se sukobiti s neprijateljem, pa je za vas bolje da se omrsite, zato se omrsite. Tada smo se svi omrsili."

و قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: الْحَامِلُ وَالْمُرْضِعُ تُفْطِرَانِ وَتَقْضِيَانِ وَتُطْعِمَانِ. وَبِهِ يَقُولُ سُفْيَانُ وَمَالِكٌ وَالشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: تُفْطِرَانِ وَتُطْعِمَانِ وَلَا قَضَاءَ عَلَيْهِمَا. وَإِنْ شَاءَتَا قَضَتَا وَلَا إِطْعَامَ عَلَيْهِمَا. وَبِهِ يَقُولُ إِسْحَقُ *

21. O povlastici da trudnica i dojilja ne poste (uz ramazan)

711. ISPRIČALI SU NAM Ebu Kurejb i Jusuf b. Isa i kazali: Obavijestio nas je Veki'; kaže: nas je obavijestio Ebu Hilal, prenijevši od Abdullaha b. Sevadea, a on od Enesa b. Malika, a on je potomak Abdullaha b. Ka'ba,[208] koji je kazao: **"Napali su nas konjanici Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te sam otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatekao ga za jelom. Ugledavši me, on reče: Primakni se i jedi. Ja postim, odgovorih, a on će na to: Primakni se da ti kažem o postu** (ili apstinenciji): **Uzvišeni Allah je putnika** (musafira) **oslobodio posta i pola namaza,**[209] **a trudnicu ili dojilju posta** (ili apstinencije).[210] **Tako mi Allaha, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ih je spomenuo obje, ili** (je kazao) **jednu od njih dvije**[211]**. O kako mi je** (i danas dan) **u duši teško što** (tada) **nisam jeo Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, hranu."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Ebu Umejjea.

Ebu Isa kaže: Hadis Enesa b. Malika el-Ka'bija je hasenun.[212] Nije nam poznato da je ovaj Enes b. Malik od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenio još nešto, osim ovog, jednog jedinog hadisa.

---

208 Ovdje se ne radi o Enesu b. Maliku koji je služio Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego je riječ o sasvim drugom ashabu koji je bio potomak Abdullaha b. Ka'ba. Ka'b je imao dvojicu sinova Abdullaha i Kušejra. Abdullah je djed Enesov.
Kada su konjanici Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, napali na njegovo pleme, Enes je već od ranije bio musliman. Zbog toga on odlazi Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi ga zamolio da obustavi napad na njegov narod.

209 Musafir je oslobođen pola namaza tako što četverorekatne farde klanja samo po dva rekata.

210 U hadisu koji bilježi Ebu Davud u *Sunenu* stoji sljedeće: "Uzvišeni Allah je oslobodio musafira pola namaza, a posta musafira, trudnicu i dojilju."

211 Ovdje se radi o dilemi kod nekog od ravija koji nije siguran da li je Malik b. Enes spomenuo i trudnicu i dojilju ili je spomenuo samo jednu od njih.

212 Bilježe ga i Ebu Davud, Nesaija i Ibn Madže u *Sunenima*.

U skladu sa ovim je i postupak nekih učenjaka.

Neki učenjaci vele: Trudnica i dojilja će mrsiti (uz ramazan), a onda će to kasnije napostiti, ili (pak, za svaki propušteni dan) nahraniti (siromaha). Ovo je stav Sufjana, Malika, Šafije i Ahmeda.

Neki, pak, učenjaci kažu: Njih dvije će mrsiti (uz ramazan), a potom će (za svaki propušteni dan posta) nahraniti siromaha, a nisu (te dane) obavezne napaštati. A ukoliko ih budu željele napostiti, onda nisu obavezne da nahrane (siromaha). Ovo je stav Ishaka.

٢٢. بَاب مَا جَاءَ فِي الصَّوْمِ عَنِ الْمَيِّتِ *

٧١٢. حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْأَشَجُّ أَخْبَرَنَا أَبُو خَالِدٍ الْأَحْمَرُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ وَمُسْلِمٍ الْبَطِينِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ وَعَطَاءٍ وَمُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: **جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: إِنَّ أُخْتِي مَاتَتْ وَعَلَيْهَا صَوْمُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ؟ قَالَ: أَرَأَيْتِ لَوْ كَانَ عَلَى أُخْتِكِ دَيْنٌ أَكُنْتِ تَقْضِينَهُ؟ قَالَتْ: نَعَمْ. قَالَ: فَحَقُّ اللَّهِ أَحَقُّ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ بُرَيْدَةَ وَابْنِ عُمَرَ وَعَائِشَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

٧١٣. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ أَخْبَرَنَا أَبُو خَالِدٍ الْأَحْمَرُ عَنِ الْأَعْمَشِ بِهَذَا الْإِسْنَادِ **نَحْوَهُ.** قَالَ مُحَمَّدٌ وَقَدْ رَوَى غَيْرُ أَبِي خَالِدٍ عَنِ الْأَعْمَشِ مِثْلَ رِوَايَةِ أَبِي خَالِدٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: وَرَوَى أَبُو مُعَاوِيَةَ وَغَيْرُ وَاحِدٍ هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ الْبَطِينِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَمْ يَذْكُرُوا فِيهِ عَنْ سَلَمَةَ بْنَ كُهَيْلٍ وَلَا عَنْ عَطَاءٍ وَلَا عَنْ مُجَاهِدٍ *

22. O postu za umrlog

712. ISPRIČAO NAM JE Ebu Seid el-Ešedždž; kaže: Obavijestio nas je Halid el-Ahmer, on je prenio od A'meša, on od Selemea b. Kuhejla i Muslima el-Betina,[213] njih dvojica od Seida b. Džubejra, Ata'a i Mudžahida, a oni od Ibn Abbasa koji je kazao: **"Došla je neka žena[214] Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: Moja sestra je umrla a ostala je dužna uzastopno dva mjeseca posta? On reče: Šta misliš da je tvoja sestra ostavila kakav dug, da li bi ga ti za nju vratila? Bih, reče ona, a on će na to: Allahovo je pravo preče."**[215]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Burejdea, Ibn Omera i Aiše.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun.

713. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb; kaže: Obavijestio nas je Ebu Halid el-Ahmer, on je prenio od A'meša, sa ovim senedom, slično prethodnom hadisu. Muhammed veli: I drugi su, osim Ebu Halida el-Ahmera od A'meša prenijeli slično Ebu Halidovoj predaji.

Ebu Isa kaže: Ebu Muavija i mnogi drugi su ovaj hadis prenijeli od A'meša, on od Muslima el-Betina, on od Seida b. Džubejra, on od Ibn Abbasa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ali u njemu nisu spomenuli od Selemea b. Kuhejla, niti su spomenuli od Ataa, niti od Mudžahida.

---

213 Muslim el-Betiin je pouzdan ravija. Spada među one prenosioce hadisa od kojih su hadisi preuzeti u *El-Kutubus-Sitte*.

214 U Buharijevoj predaji ovog hadisa stoji: "Došao je neki čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: Moja sestra je umrla..."; u drugoj Buharijevoj predaji ovog hadisa stoji: "Umrla je moja majka, a ostala je dužna uzastopno dva mjeseca posta..." U trećoj Buharijevoj predaji stoji: "... a ostala je dužna mjesec dana posta...". U četvrtoj Buharijevoj predaji stoji: "... a ostala je dužna petnaest dana posta...". U predaji koju istovremeno bilježe i Buharija i Muslim stoji: "... a ostala je dužna zavjetni post...". Ibn Hadžer u komentaru Buharijeve zbirke hadisa *Fethul-Bari* veli: Neki smatraju da se ovdje radi o sukobljavanju ravija. Međutim, ja držim da je ovdje riječ o više različitih situacija.

215 U Buharijevoj predaji stoji: "Allahov dug je najpreče vratiti." Ahmed, Muslim i Ebu Davud bilježe od Burejdea da je kazao: "Jedne prilike dok smo sjedili kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dođe neka žena i reče: Ja sam mojoj majci, dok je bila živa, na ime milostinje dala jednu robinju, a sada je ona umrla. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, će na to: Ti ćeš za to imati nagradu, a sada robinju vrati sebi kao nasljedstvo. O Allahov Poslaniče, ponovo će ona: Moja majka je ostala dužna mjesec dana posta, pa mogu li to za nju napostiti? Naposti to za nju, reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٢٣. بَاب مَا جَاءَ فِي الْكَفَّارَةِ *

٧١٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا عَبْثَرٌ عَنْ أَشْعَثَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامُ شَهْرٍ فَلْيُطْعَمْ عَنْهُ مَكَانَ كُلِّ يَوْمٍ مِسْكِينًا.**

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ لَا نَعْرِفُهُ مَرْفُوعًا إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ. وَالصَّحِيحُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ مَوْقُوفٌ قَوْلُهُ. وَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي هَذَا الْبَابِ. فَقَالَ بَعْضُهُمْ: يُصَامُ عَنِ الْمَيِّتِ. وَبِهِ يَقُولُ أَحْمَدُ وَإِسْحَقُ قَالَا: إِذَا كَانَ عَلَى الْمَيِّتِ نَذْرُ صِيَامٍ يَصُومُ عَنْهُ. وَإِذَا كَانَ عَلَيْهِ قَضَاءُ رَمَضَانَ أَطْعَمَ عَنْهُ. و قَالَ مَالِكٌ وَسُفْيَانُ وَالشَّافِعِيُّ: لَا يَصُومُ أَحَدٌ عَنْ أَحَدٍ. وَأَشْعَثُ هُوَ ابْنُ سَوَّارٍ. وَمُحَمَّدٌ هُوَ مُحَمَّدُ ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى *

23. O iskupu (keffaretu)

714. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Abser,[216] prenijevši od Eš'asa, on od Muhammeda, on od Nafi'a, on od Ibn Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Ko umre a ostane dužan mjesec dana posta, neka** (neko od njegovih nasljednika) **za njega, za svaki propušteni dan posta nahrani siromaha."**[217]

Ebu Isa kaže: Nije nam Ibn Omerov hadis poznat kao merfu' osim ovim putem. On je od Ibn Omera pouzdano prenesen kao mevkuf.

O ovome pitanju učenjaci su se razišli. Neki smatraju da se za umrlog (propušteno) treba napostiti. Ovako misle Ahmed i Ishak. Oni kažu: Ukoliko je umrli ostao dužan zavjetni post, on će se za njega napostiti. A

---

216 Abser b. Kasim ez-Zubejdi Ebu Zubejd el-Kufi je pouzdan ravija hadisa.

217 Iz predaje koju bilježi Bejheki da se vidjeti da je minimalna količina hrane koja se daje siromahu za svaki propušteni dan posta, jedan mudd pšenice ili njena protivrijednost. To otprilike iznosi koliko jedan sadekatul-fitr.

ukoliko je ostao dužan ramazanskog posta, za njega će se (za svaki dan posta) nahraniti siromaha.

Malik, Sufjan i Šafija smatraju da niko ni zakoga ne može postiti.[218] Eš'as je sin Sevvarov, a Muhammed je Muhammed b. Abdur-Rahman b. Ebu Lejla.

٢٤. بَاب مَا جَاءَ فِي الصَّائِمِ يَذْرَعُهُ الْقَيْءُ *

٧١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْمُحَارِبِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **ثَلَاثٌ لَا يُفْطِرْنَ الصَّائِمَ: الْحِجَامَةُ وَالْقَيْءُ وَالِاحْتِلَامُ.**

قَالَ أَبُو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ غَيْرُ مَحْفُوظٍ.

وَقَدْ رَوَى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ وَعَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ وَغَيْرُ وَاحِدٍ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ مُرْسَلًا وَلَمْ يَذْكُرُوا فِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ. وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ يُضَعَّفُ فِي الْحَدِيثِ. سَمِعْت أَبَا دَاوُدَ السِّجْزِيَّ يَقُولُ: سَأَلْتُ أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ فَقَالَ: أَخُوهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ لَا بَأْسَ بِهِ. و سَمِعْت مُحَمَّدًا يَذْكُرُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ثِقَةٌ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ضَعِيفٌ. قَالَ مُحَمَّدٌ: وَلَا أَرْوِي عَنْهُ شَيْئًا *

24. O postaču koga spopadne povraćanje

715. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd el-Muharibi; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rahman b. Zejd b. Eslem, on je prenio od

218 Abdur-Rahman el-Mubarekfori veli: Tirmizija je o ovom pitanju spomenuo dva stava. Ja držim da je ispravan stav onih koji kažu da neko od nasljednika može napostiti propuštene dane posta za umrlog, bez obzira o kakvoj se vrsti posta radilo.
Prema riječima Ibn Hadžera ovakav stav zastupaju hadiski učenjaci koji ga temelje na pouzdanim predajama, koje smo ranije spomenuli, a hadiski učenjaci najbolje znaju šta je od Vjerovjesnika o ovom pitanju pouzdano, a šta nije.

svoga oca, on od Ataa b. Jesara, a on od Ebu Seida el-Hudrija koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **“Troje neće omrsiti postača: Puštanje krvi kupicom (hidžama), povraćanje i ejakulacija u snu.”**

Ebu Isa kaže: Hadis Ebu Seida el-Hudrija nije dobro zapamćen.[219]

Abdullah b. Zejd b. Eslem, Abdul-Aziz b. Muhammed i mnogi drugi ovaj su hadis prenijeli od Zejda b. Eslema kao mursel, ne spomenuvši u njemu “od Ebu Seida”. Abdur-Rahman b. Zejd b. Eslem je slab ravija u hadisu. Čuo sam Ebu Davuda es-Sidžzija[220] kada veli: Pitao sam Ahmeda b. Hanbela za Abdur-Rahmana b. Zejda b. Eslema, pa je kazao: Njegov brat Abdullah b. Zejd nije loš ravija. A čuo sam Muhammeda kada spominje od Alija b. Abdullaha da je kazao: Abdullah b. Zejd b. Eslem je pouzdan, dok je Abdur-Rahman b. Zejd b. Eslem slab ravija.[221] Muhammed je rekao i ovo: Ja od njega ne prenosim ništa.

٢٥. بَاب مَا جَاءَ فِيمَن اسْتَقَاءَ عَمْدًا *

٧١٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **مَنْ ذَرَعَهُ الْقَيْءُ فَلَيْسَ عَلَيْهِ قَضَاءٌ. وَمَن اسْتَقَاءَ عَمْدًا فَلْيَقْضِ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ وَثَوْبَانَ وَفَضَالَةَ ابْنِ عُبَيْدٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ. لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ هِشَامٍ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عِيسَى ابْنِ يُونُسَ. و قَالَ مُحَمَّدٌ: لَا أُرَاهُ مَحْفُوظًا.

---

219 Zabilježio ga je i Bejhekija ali u njemu nije spomenuo “od Ebu Seida”. Također ga je zabilježio i Ebu Davud od Zejda b. Eslema, a on od nekog neimenovanog ashaba. Ebu Zur’a i Ebu Hatim smatraju da je ova predaja pouzdanija.

220 Iraki smatra da je ovdje riječ o Ebu Davudu es-Sidžistaniju, autoru poznatog *Sunena,* jer je Sidžz jedan od naziva za Sidžistan. Osim toga Ebu Davud es-Sidžistani je prenosio hadise od Abdur-Rahmana b. Zejda b. Eslema.

221 Abdur-Rahman el-Mubarekfori veli: Znaj da je Zejd b. Eslem imao trojicu sinova: Abdullaha, Abdur-Rahmana i Usamu. Samo je prvi kao ravija pouzdan, dok su preostala dvojica slabi. Jahja b. Mein smatra da su sva trojica Zejdovih sinova kao ravije bili slabi.

قَالَ أبو عِيسَى : وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا يَصِحُّ إِسْنَادُهُ. وَ رُوِيَ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ وَثَوْبَانَ وَفَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَاءَ فَأَفْطَرَ. وَإِنَّمَا مَعْنَى هَذَا الْحَدِيثُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ صَائِمًا مُتَطَوِّعًا فَقَاءَ فَضَعُفَ فَأَفْطَرَ لِذَلِكَ. هَكَذَا رُوِيَ فِي بَعْضِ الْحَدِيثِ مُفَسَّرًا.

وَالْعَمَلُ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ عَلَى حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّ الصَّائِمَ إِذَا ذَرَعَهُ الْقَيْءُ فَلَا قَضَاءَ عَلَيْهِ. وَإِذَا اسْتَقَاءَ عَمْدًا فَلْيَقْضِ. وَبِهِ يَقُولُ الشَّافِعِيُّ وَسُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَقُ*

25. O onome koji namjerno izaziva povraćanje

716. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hudžr; kaže: Obavijestio nas je Isa b. Junus, prenijevši od Hišama b. Hassana, on od Ibn Sirina, a on od Ebu Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Onaj koga spopadne povraćanje, nije obavezan napaštati, a onaj koji ga namjerno izazove, neka** (taj dan) **naposti."**[222]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ebu Derdaa, Sevbana i Fedalea b. Ubejda.

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis je hasenun-garibun,[223] on je jedan od hadisa Hišama, koji je prenio od Ibn Sirina, on od Ebu Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a koji nam je poznat samo preko Isaa b. Junusa. Muhammed veli: Smatram da nije (dobro) zapamćen.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je preko Ebu Hurejre od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenesen na više načina, ali su mu svi senedi nepouzdani. A preneseno je od Ebu Derdaa, Sevbana i Fedalea b.

---

222 Iz ovoga se hadisa da zaključiti da nije pokvaren post onome ko nenamjerno povrati. Ukoliko se to nekome desi, on treba nastaviti post. Međutim, post je pokvaren onome ko namjerno izaziva povraćanje. U tom slučaju dužan je taj dan napostiti.

223 Bilježe ga u *El-Kutubus-Sitte* svi osim Buharije.

Ubejda da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (jednom prilikom) povratio i omrsio se.

Ovaj hadis znači: da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postio dobrovoljni post, povrativši on je oslabio te se zbog toga omrsio. Ovakvo tumačenje je preneseno u nekim hadisima.[224]

Postupak učenjaka je u skladu sa hadisom koji je Ebu Hurejre prenio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da postač, ukoliko ga spopadne povraćanje, nije dužan napaštati, međutim, ukoliko on namjerno izazove povraćanje, neka naposti. Ovo je stav Šafije, Sufjana es-Sevrija, Ahmeda i Ishaka.

٢٦. بَاب مَا جَاءَ فِي الصَّائِمِ يَأْكُلُ أَوْ يَشْرَبُ نَاسِيًا *

٧١٧. حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْأَشَجُّ أَخْبَرَنَا أَبُو خَالِدٍ الْأَحْمَرُ عَنْ حَجَّاجٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَنْ أَكَلَ أَوْ شَرِبَ نَاسِيًا فَلَا يُفْطِرْ فَإِنَّمَا هُوَ رِزْقٌ رَزَقَهُ اللَّهُ.**

٧١٨. حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ عَوْفٍ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ وَخَلَّاسٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **مِثْلَهُ أَوْ نَحْوَهُ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَأُمِّ إِسْحَقَ الْغَنَوِيَّةِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ. وَبِهِ يَقُولُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَالشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَقُ.

و قَالَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ: إِذَا أَكَلَ فِي رَمَضَانَ نَاسِيًا فَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ. و الْأَوَّلُ أَصَحُّ *

224 Jedan hadis u kome je izneseno ovakvo objašnjenje bilježi i Ibn Madže u *Sunenu* od Ebu Merzuka.

26. O postaču koji zaboravivši (da posti), nešto pojede ili popije

717. ISPRIČAO NAM JE Ebu Seid el-Ešedždž; kaže: Obavijestio nas je Ebu Halid el-Ahmer, on je prenio od Hadždžadža, on od Katade, on od Ibn Sirina, a on od Ebu Hurejre koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ko, zaboravivši** (da posti), **nešto pojede ili popije, nije se omrsio,**[225] **to je samo opskrba kojom ga je Allah opskrbio."**[226]

718. ISPRIČAO NAM JE Ebu Seid; kaže: Obavijestio nas je Ebu Usama, on je prenio od Avfa, on od Ibn Sirina i Hallasa, njih dvojica od Ebu Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, isto ili slično prethodnom hadisu.

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ebu Seida i Ummu Ishak el-Ganevijje.

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis je hasenun-sahihun.[227] Prema njemu je postupila većina učenjaka. U skladu sa njim je i stav Sufjana es-Sevrija, Šafije, Ahmeda i Ishaka.[228]

Malik b. Enes kaže: Ukoliko bi neko za vrijeme ramazana, zaboravivši, nešto pojeo, dužan bi bio (taj dan) napostiti.[229] Prvo je mišljenje ispravnije.

---

225 U Buharijevoj predaji ovog hadisa stoji: "Ko zaboravivši (da posti) nešto pojede ili popije, neka nastavi sa postom..."

226 Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* bilježi od Ummu Ishaka: "da se ona jednom prilikom našla kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Donesen je čanak popare i ona je s njim jela. Nakon jela, ona se sjetila da posti. Zul Jedejn joj reče: Zar sad kad si se najela, a Vjerovjesnik će na to: Nastavi svoj post, to ti je samo opskrba koju ti je Allah dao." Prenio je Abdur-Rezzak od Ibn Džurejdža, a on od Amra b. Dinara: "da je neki čovjek došao Ebu Hurejri i rekao: Ja sam jutros zapostio, pa sam, zaboravivši, jeo. Ne smeta, reče Ebu Hurejre. Nakon toga sam otišao kod jednog čovjeka i, zaboravivši da postim, i kod njega sam jeo i pio. Ne smeta to, reče Ebu Hurejre, Allah te nahranio i napojio. Nakon toga sam, veli on, otišao i kod drugog čovjeka, i kod njega sam, zaboraviši, jeo, a Ebu Hurejre će na to: Ti si osoba koja nije navikla da posti."

227 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima.*

228 Oni smatraju da osobi koja zaboravivši da posti, pa nešto pojede i popije, post nije pokvaren, i ona treba da nastavi sa postom. Ovo je i mišljenje Ebu Hanife.

229 Malik je shvatio da se Ebu Hurejrin hadis odnosi isključivo na dobrovoljni, a ne na ramazanski post. Prema njegovu mišljenju ukoliko bi neko postio dobrovoljni post, pa zaboravivši nešto pojeo ili popio, taj post mu nije pokvaren. Međutim, ukoliko bi postio ramazanski post, on bi mu bio pokvaren i dužan bi bio napostiti taj dan. Ovakav Malikov stav se kosi sa hadisom koji bilježe Ibn Huzejme, Ibn Hiban, Hakim i ed-Darekutni od Ebu Hurejre, u kome stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko nehotice iz zaborava omrsi ramazanski post, nije taj dan dužan napaštati, niti ga za to

٢٧. بَاب مَا جَاءَ فِي الْإِفْطَارِ مُتَعَمِّدًا *

٧١٩. حَدَّثَنَا بندار أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ قَالَا: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ أَخْبَرَنَا أَبُو الْمُطَوِّسِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَنْ أَفْطَرَ يَوْمًا مِنْ رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ رُخْصَةٍ وَلَا مَرَضٍ لَمْ يَقْضِ عَنْهُ صَوْمُ الدَّهْرِ كُلِّهِ وَإِنْ صَامَهُ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ. و سَمِعْت مُحَمَّدًا يَقُولُ: أَبُو الْمُطَوِّسِ اسْمُهُ يَزِيدُ بْنُ الْمُطَوِّسِ وَلَا أَعْرِفُ لَهُ غَيْرَ هَذَا الْحَدِيثِ *

27. O namjernom mršenju

719. ISPRIČAO NAM JE Bundar; kaže: Obavijestili su nas Jahja b. Seid i Abdur-Rahman b. Mehdi; kažu: Nas je obavijestio Sufjan, prenijevši od Habiba b. Ebu Sabita koji je rekao: Nas je obavijestio Ebu Mutavvis, on je prenio od svoga oca, a on od Ebu Hurejre, koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **“Ko bez valjana razloga ili bolesti bude mrsio jedan dan ramazana, ne može ga nadomjestiti ni kada bi doživotno postio.”**[230]

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis nam je poznat samo ovim putem.[231] A čuo sam Muhammeda[232] kada veli: Ebu Mutavvisu je ime Jezid b. Mutavvis. Meni je nepoznato da je on prenio još neki hadis, osim ovog.

٢٨. بَاب مَا جَاءَ فِي كَفَّارَةِ الْفِطْرِ فِي رَمَضَانَ *

٧٢٠. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ وَأَبو عَمَّارٍ، وَالْمَعْنَى وَاحِدٌ وَاللَّفْظُ لَفْظُ أَبِي

---

sljeduje iskup (kefaret).” Ibn Hadžer veli da je ovaj hadis u najmanju ruku po stepenu hasen.

230 Tibi veli: Da se ne može nadomjestiti vrijednost jednog dana ramazanskog posta, pa makar, nakon toga, doživotno postio nafilu. Islamski su se učenjaci složili da takva osoba treba taj dan napostiti.

231 Bilježe ga još i Ebu Davud, Nesaija i Ibn Madže u *Sunenima*. Ibn Huzejme ga je ocijenio sahihom.

232 Muhammed b. Ismail b. Ibrahim el-Džufi el-Buhari.

عَمَّار قَالَ: أخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: **أتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلَكْتُ. قَالَ: وَمَا أهْلَكَكَ؟ قَالَ: وَقَعْتُ عَلَى امْرَأتِي فِي رَمَضَانَ. قَالَ: هَلْ تَسْتَطِيعُ أنْ تُعْتِقَ رَقَبَةً؟ قَالَ: لَا. قَالَ: فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ؟ قَالَ: لَا. قَالَ: فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أنْ تُطْعِمَ سِتِّينَ مِسْكِينًا؟ قَالَ: لَا. قَالَ: اجْلِسْ فَجَلَسَ، فَأُتِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَرَقٍ فِيهِ تَمْرٌ. وَالْعَرَقُ الْمِكْتَلُ الضَّخْمُ. قَالَ: تَصَدَّقْ بِهِ. فَقَالَ: مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا أحَدٌ أفْقَرَ مِنَّا. قَالَ: فَضَحِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى بَدَتْ أنْيَابُهُ. قَالَ: فَخُذْهُ فَأَطْعِمْهُ أهْلَكَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَعَائِشَةَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ أبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ أهْلِ الْعِلْمِ: فِي مَنْ أفْطَرَ فِي رَمَضَانَ مُتَعَمِّدًا مِنْ جِمَاعٍ. وَأمَّا مَنْ أفْطَرَ مُتَعَمِّدًا مِنْ أكْلٍ أوْ شُرْبٍ فَإِنَّ أهْلَ الْعِلْمِ قَدِ اخْتَلَفُوا فِي ذَلِكَ. فَقَالَ بَعْضُهُمْ: عَلَيْهِ الْقَضَاءُ وَالْكَفَّارَةُ. وَشَبَّهُوا الْأكْلَ وَالشُّرْبَ بِالْجِمَاعِ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَابْنِ الْمُبَارَكِ وَإِسْحَقَ.

و قَالَ بَعْضُهُمْ: عَلَيْهِ الْقَضَاءُ وَلَا كَفَّارَةَ عَلَيْهِ، لِأَنَّهُ إنَّمَا ذُكِرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْكَفَّارَةُ فِي الْجِمَاعِ وَلَمْ تُذْكَرْ عَنْهُ فِي الْأكْلِ وَالشُّرْبِ. وَقَالُوا: لَا يُشْبِهُ الْأكْلُ وَالشُّرْبُ الْجِمَاعَ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ وَأحْمَدَ. و قَالَ الشَّافِعِيُّ: وَقَوْلُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلرَّجُلِ الَّذِي أفْطَرَ فَتَصَدَّقَ عَلَيْهِ "خُذْهُ فَأَطْعِمْهُ أهْلَكَ" يَحْتَمِلُ هَذَا مَعَانِيَ، يَحْتَمِلُ أنْ تَكُونَ الْكَفَّارَةُ عَلَى مَنْ قَدَرَ عَلَيْهَا. وَهَذَا رَجُلٌ لَمْ يَقْدِرْ عَلَى الْكَفَّارَةِ. فَلَمَّا أعْطَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا وَمَلَكَهُ فَقَالَ الرَّجُلُ: "مَا أحَدُ

أفْقَرَ إِلَيْهِ مِنَّا". فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "خُذْهُ فَأَطْعِمْهُ أَهْلَكَ". لِأَنَّ الْكَفَّارَةَ إِنَّمَا تَكُونُ بَعْدَ الْفَضْلِ عَنْ قُوتِهِ. وَاخْتَارَ الشَّافِعِيُّ لِمَنْ كَانَ عَلَى مِثْلِ هَذَا الْحَالِ أَنْ يَأْكُلَهُ، وَتَكُونَ الْكَفَّارَةُ عَلَيْهِ دَيْنًا. فَمَتَى مَا مَلَكَ يَوْمًا كَفَّرَ *

28. O iskupu (kefaretu) za mršenje u ramazanu

720. ISPRIČALI SU NAM Nasr b. Ali el-Džehdami i Ebu Ammar, isti smisao, a tekst (ovog hadisa) je Ebu Ammarov koji je kazao: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, on je prenio od Zuhrija, on od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu Hurejre koji je kazao: **"Došao je neki čovjek**[233] (Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem) **i rekao: Allahov Poslaniče: Ja sam upropašten. A šta te je upropastilo, upitao ga je** (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem)? **Imao sam sa svojom suprugom spolni odnos za vrijeme ramazana,**[234] **reče on.** (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem), **će na to: Jesi li u stanju osloboditi roba? Nisam, reče on. A jesi li u stanju uzastopno postiti dva mjeseca, upita** (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem). **Nisam, odgovori on. A jesi li u mogućnosti nahraniti šezdeset siromaha? ponovo će** (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)? **Nisam, reče on.** (Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), **tada reče: Sjedi! I on je sjeo. Potom je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesena velika korpa u kojoj su bile hurme, pa je rekao: Podijeli ovo** (siromasima) **na ime milostinje. Čovjek će na to: U cijeloj Medini, nema od nas, niko siromašniji. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se tada, veli on, nasmijao da su mu se očnjaci ukazali, a onda je rekao: Uzmi je i nahrani svoju porodicu."**[235]

---

233 U Buharijevoj predaji ovog hadisa stoji: Dok smo jednom prilikom sjedili kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dođe mu neki čovjek..." Abdul-Gina u djelu *Mubhemat* tvrdi da je to bio Seleme b. Sahr el-Bejadi.

234 Ove riječi ukazuju na to da je on ovo učinio svjesno, i time svjesno pokvario ramazanski post.

235 Ovaj hadis upućuje na to da se iskup (kefaret) za onoga ko bez opravdana razloga, namjerno prekine ramazanski dan posta sastoji u tome: 1) Da ukoliko je u mogućnosti oslobodi roba ili robinju. 2) Ako to nije u mogućnosti, da onda posti uzastopno šezdeset dana. 3) A ako ni to nije u mogućnosti, da, onda nahrani šezdeset siromaha. Neki smatraju da je obavezan držati se ovog redoslijeda, dok neki misle da od ovo troje može odabrati ono što je za njega najlakše.

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ibn Omera, Aiše i Abdullaha b. Amra.

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis je hasenun-sahihun. Prema ovom hadisu postupaju učenjaci kad je u pitanju namjerni, spolni odnos, u ramazanu. Što se tiče onoga koji se namjerno omrsi jelom i pićem, učenjaci u tom pogledu imaju različite stavove. Neki kažu: Obavezan je napostiti i dati iskup (kefaret), poistovjećujući u potpunosti jelo i piće sa spolnim odnosom. Ovo je stav Sufjana es-Sevrija, Ibn Mubareka i Ishaka.

Neki, pak, vele: Obavezan je napostiti, a nije obavezan dati iskup (kefaret), jer je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, spomenut kefaret kada je u pitanju spolni odnos, a nije spomenut kada je u pitanju jelo i piće, i ne mogu se, vele oni, poistovjećivati jelo i piće sa spolnim odnosom. Ovo je mišljenje Šafije i Ahmeda.

Šafija smatra da Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi upućene čovjeku koji se omrsio i kome je on dao milostinju: "Uzmi je i nahrani svoju porodicu", mogu značiti da je iskup (kefaret) obavezan onoj osobi koja ga je u stanju izvršiti. Ovaj čovjek nije bio u stanju izvršiti iskup (kefaret) i nakon što mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nešto dao, te nakon što je postao vlasnik toga, čovjek reče: "Niko od nas nije ovome potrebniji", a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuvši to reče: "Uzmi je i nahrani svoju porodicu", jer se kefaret izvršava samo ako nešto pretekne preko nečijih osnovnih potreba. Šafija drži ispravnim za onoga ko se nađe u sličnoj situaciji, da to (što mu se daruje) jede, a da mu iskup (kefaret) ostane kao dug, pa onoga dana kada stekne imovinu, neka ga izvrši.

٢٩. بَاب مَا جَاءَ فِي السِّوَاكِ لِلصَّائِمِ *

٧٢١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا لَا أُحْصِي يَتَسَوَّكُ وَهُوَ صَائِمٌ.

وَفِي الْبَاب عَنْ عَائِشَةَ.

قَالَ أبو عِيسَى : حَدِيثُ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ.وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْـدَ أَهْـلِ الْعِلْمِ لَا يَرَوْنَ بِالسِّوَاكِ لِلصَّائِمِ بَأْسًا إِلَّا أَنَّ بَعْضَ أَهْلِ الْعِلْمِ كَرِهُـوا السِّـوَاكَ لِلصَّـائِمِ بِالْعُودِ وَالرُّطَبِ وَكَرِهُوا لَهُ السِّوَاكَ آخِرَ النَّهَارِ. وَلَمْ يَرَ الشَّافِعِيُّ بِالسِّـوَاكِ بَأْسًـا أَوَّلَ النَّهَارِ وَلَا آخِرَهُ. وَكَرِهَ أَحْمَدُ وَإِسْحَقُ السِّوَاكَ آخِرَ النَّهَار *

29. O postačevom korištenju misvaka

721. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rahman b. Mehdi; kaže: Nas je obavijestio Sufjan, prenijevši od Asima b. Ubejdullaha,[236] on od Abdullaha b. Amira b. Rebi'a, a on od svoga oca koji je kazao: **"Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nebrojeno puta kako, dok posti, koristi misvak."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Aiše.

Ebu Isa kaže: Hadis Amira b. Rebi'a je hasenun.[237] U skladu sa ovim je praksa učenjaka, koji u postačevoj upotrebi misvaka ne vide ništa loše.[238] Izuzetak od toga su neki koji smatraju da je postaču mekruh koristiti misvak od sirovog drveta,[239] i smatraju da mu je mekruh koristiti misvak na kraju dana.[240]

---

236 Asim b. Ubejdullah b. Asim b. Omer b. Hattab el-Adevi el-Medeni je slab prenosilac. Slabim su ga ocijenili Jahja b. Mein, Ez-Zuheli, Buharija i drugi. Pripadao je četvrtoj generaciji ravija hadisa.

237 Zabilježili su ga i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu*, Ebu Davud u *Sunenu* i Ibn Huzejme u *Sahihu*.

238 Ebu Hanife, Malik, Šafija i većina učenjaka smatraju da nema nikakvih smetnji da postač dok posti upotrebljava i koristi misvak, prije i poslije podne, bez obzira na to da li je misvak od suhog ili sirovog drveta.

239 Neki učenjaci malikijske pravne škole i Ša'bij smatraju da je postaču dok posti mekruh koristiti misvak od sirova drveta. Prema njihovu mišljenju, misvak od sirova drveta ima svoj okus, te ga iz tog razloga nije dobro koristiti.
Muhammed b. Sirin pobija ovakvo njihovo obrazloženje tako što tvrdi da i voda ima svoj okus te bi shodno takvoj logici bilo mekruh i ispiranje usta vodom.

240 Oni također smatraju da je postaču mekruh upotrijebiti misvak krajem dana, da mu misvak na bi odstranio zadah koji će, kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao, na Sudnjem danu imati miris jači od miska. Odgovoreno im je tako što je rečeno da postačev zadah ne dolazi iz usta nego iz stomaka, te ga misvak ne može ni odstraniti, a ni umanjiti. Nasuprot tome je i sam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i kada bi postio i kada ne bi, više puta tokom dana čistio zube, i stalno insistirao da to rade i njegovi sljedbenici.

Šafija smatra da nema smetnje (da postač) koristi misvak početkom i krajem dana, dok Ahmed i Ishak smatraju pokuđenim upotrebu misvaka krajem dana.

٣٠. بَاب مَا جَاءَ فِي الْكُحْلِ لِلصَّائِمِ *

٧٢٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى بْنُ وَاصِلٍ أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَطِيَّةَ أَخْبَرَنَا أَبُو عَاتِكَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: **جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: اشْتَكَتْ عَيْنِي أَفَأَكْتَحِلُ وَأَنَا صَائِمٌ؟ قَالَ: نَعَمْ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي رَافِعٍ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: حَدِيثُ أَنَسٍ حَدِيثٌ لَيْسَ إِسْنَادُهُ بِالْقَوِيِّ وَلَا يَصِحُّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذَا الْبَابِ شَيْءٌ. وَأَبُو عَاتِكَةَ يُضَعَّفُ. وَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي الْكُحْلِ لِلصَّائِمِ. فَكَرِهَهُ بَعْضُهُمْ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ وَابْنِ الْمُبَارَكِ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ. وَرَخَّصَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي الْكُحْلِ لِلصَّائِمِ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ *

30. O postačevom korištenju surme

722. ISPRIČAO NAM JE A'la b. Vasil;[241] kaže: Obavijestio nas je Hasan b. Atijje; kaže: Nas je obavijestio Ebu Atike, prenijevši od Enesa b. Malika koji je kazao: **"Neki čovjek je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: Bole me oči, pa da li mogu koristiti surmu kada postim? Možeš, reče** (mu) **on."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Ebu Rafi'a.

Ebu Isa kaže: Sened Enesovog hadisa nije čvrst niti je šta na ovu temu pouzdano došlo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a i Ebu Atike je smatran slabim ravijom hadisa.

---

241 A'la b. Vasil b. Abdul-A'la el-Esedi el-Kufi je pouzdan prenosilac. Spada među starije ravije u desetoj generaciji.

Učenjaci se razilaze u pogledu postačevog korištenja surme. Neki, kao što su Sufjan, Ibn Mubarek, Ahmed i Ishak smatraju da mu je to mekruh. Neki, pak, učenjaci, kao što je Šafija, smatraju da je to postaču dopušteno.[242]

٣١. بَاب مَا جَاءَ فِي الْقُبْلَةِ لِلصَّائِمِ *

٧٢٣. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ وَقُتَيْبَةُ قَالَا: أَخْبَرَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلَاقَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَائِشَةَ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُقَبِّلُ فِي شَهْرِ الصَّوْمِ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَحَفْصَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ وَأُمِّ سَلَمَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَأَنَسٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَائِشَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

وَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ فِي الْقُبْلَةِ لِلصَّائِمِ. فَرَخَّصَ بَعْضُ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْقُبْلَةِ لِلشَّيْخِ وَلَمْ يُرَخِّصُوا لِلشَّابِّ مَخَافَةَ أَنْ لَا يَسْلَمَ لَهُ صَوْمُهُ. وَالْمُبَاشَرَةُ عِنْدَهُمْ أَشَدُّ. وَقَدْ قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: الْقُبْلَةُ تُنْقِصُ الْأَجْرَ وَلَا تُفْطِرُ الصَّائِمَ. وَرَأَوْا أَنَّ لِلصَّائِمِ إِذَا مَلَكَ نَفْسَهُ أَنْ يُقَبِّلَ، وَإِذَا لَمْ يَأْمَنْ عَلَى نَفْسِهِ تَرَكَ الْقُبْلَةَ لِيَسْلَمَ لَهُ صَوْمُهُ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَالشَّافِعِيِّ *

31. O poljupcu postača

723. ISPRIČALI SU NAM Hennad i Kutejbe; kažu: Obavijestio nas je Ebu Ahves, on je prenio od Zijada b. Ilakea, on od Amra b. Mejmuna, a on od Aiše: **"Uistinu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ljubio u mjesecu posta."**[243]

242 Ovo je i mišljenje Ebu Hanife.
243 U Muslimovoj predaji ovoga hadisa stoji: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je imao običaj poljubiti (neku od svojih supruga) uz ramazan dok bi postio."

Na ovu temu su hadisi preneseni i od Omera b. Hattaba, Hafse, Ebu Seida, Ummu Seleme, Ibn Abbasa, Enesa i Ebu Hurejrea.

Ebu Isa kaže: Aišin hadis je hasenun-sahihun.[244]

Učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i ostali su se razišli u pogledu poljupca onoga koji posti. Neki ashabi drže da je poljubac, dopušten starijoj, a nije dopušten mlađoj osobi, zbog bojazni da joj njen post ne bi bio doveden u pitanje.[245] Milovanje je po njihovom mišljenju još opasnije. Neki, pak, učenjaci vele da poljubac umanjuje vrijednost posta, ali se time postač neće omrsiti. Oni drže da postač, ukoliko je u stanju vladati sobom, može poljubiti, a ukoliko nije onda neće, kako bi mu post ostao ispravan. Ovo je mišljenje Sufjana es-Sevrija i Šafije.[246]

٣٢. بَاب مَا جَاءَ فِي مُبَاشَرَةِ الصَّائِمِ *

٧٢٤. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ أَبِي مَيْسَرَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُبَاشِرُنِي وَهُوَ صَائِمٌ وَكَانَ أَمْلَكَكُمْ لِإِرْبِهِ *

٧٢٥. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ وَالْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَبِّلُ وَيُبَاشِرُ وَهُوَ صَائِمٌ

---

244 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima*.

245 Oni svoje mišljenje temelje na hadisu koji bilježi Ibn Madže od Ibn Abbasa u kome stoji: "Došao je neki čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao o tome da li osoba koja posti može milovati (svoju suprugu), pa mu je dozvolio. Nakon izvjesnog vremena dođe drugi (i upita ga isto), pa mu je zabranio. Kad li, onaj što mu je dozvolio bijaše starac, a onaj što mu je zabranio, mladić."

246 Ovo je i stav Ebu Hanife. Svoje mišljenje oni temelje i na ovom hadisu. Muslim bilježi od Omera b. Ebu Seleme, Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, pastorka, koji je jednom prilikom upitao Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da li postač dok posti može poljubiti (svoju suprugu), pa je rekao: Upitaj ovu, Ummu Selemu. Ona ga obavijesti da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to čini. On će na to: Allahov Poslaniče, Allah je tebi oprostio eventualne grijehe koje si učinio i koje ćeš učiniti. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: Ja se tako mi Allaha više od vas bojim Allaha i najbolje poznajem Njegove granice".

وَكَانَ أَمْلَكَكُمْ لِإِرْبِهِ.

قَالَ أبو عِيسَى : هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَأبُو مَيْسَرَةَ اسْمُهُ عَمْرُو بْنُ شُـرَحْبِيلَ.

وَمَعْنَى لِإِرْبِهِ يعني لِنَفْسِهِ *

32. O postačevom milovanju (supruge)

724. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer; kaže: Obavijestio nas je Veki'; kaže: Nas je obavijestio Israil, prenijevši od Ebu Ishaka, on od Ebu Mejserea, a on od Aiše koja je kazala: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi me milovao dok bi postio, a on se i bolje od vas mogao suzdržati svoje strasti."**[247]

725. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Ebu Muavija, prenijevši od A'meša, on od Ibrahima, on od Alkame i Esveda, a njih dvojica od Aiše koja je kazala: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je** (imao običaj) **i poljubiti i pomilovati dok bi postio, a on se i bolje od vas mogao suzdržati svoje strasti."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun,[248] a Ebu Mejseri je ime Amr b. Šerahbil.[249] Svoje strasti, znači svoje (seksualne) prohtjeve.

٣٣. بَاب مَا جَاءَ لَا صِيَامَ لِمَنْ لَمْ يَعْزِمْ مِنَ اللَّيْلِ *

٧٢٦. حَدَّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّـوبَ عَـنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَفْصَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **مَنْ لَمْ يُجْمِعِ الصِّيَامَ قَبْلَ الْفَجْرِ فَلَا صِيَامَ لَهُ.**

قَالَ أبو عِيسَى : حَدِيثُ حَفْصَةَ حَدِيثٌ لَا نَعْرِفُهُ مَرْفُوعًا إِلَّا مِنْ هَـذَا الْوَجْـهِ. وَقَـدْ

247 Nevevi smatra da ove Aišine riječi treba shvatiti u smislu upozorenja. Izbjegavajte poljupce i milovanje dok postite, jer imajte u vidu da vi niste kao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i da nećete uvijek moći odoljeti iskušenju.

248 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima.*

249 Ebu Mejsere Amr b. Šurahbil el-Kufi el-Hemedani je muhadrem. Bio je izuzetno pouzdan i pobožan.

رُوِيَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَوْلُهُ وَهُوَ أَصَحُّ. وَإِنَّمَا مَعْنَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ: لَا صِيَامَ لِمَنْ لَمْ يُجْمِعِ الصِّيَامَ قَبْلَ طُلُوعِ الْفَجْرِ فِي رَمَضَانَ أَوْ فِي قَضَاءِ رَمَضَانَ أَوْ فِي صِيَامِ نَذْرٍ. إِذَا لَمْ يَنْوِهِ مِنَ اللَّيْلِ لَمْ يُجْزِهِ. وَأَمَّا صِيَامُ التَّطَوُّعِ فَمُبَاحٌ لَهُ أَنْ يَنْوِيَهُ بَعْدَ مَا أَصْبَحَ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ *

33. Nema posta onaj koji tokom noći ne zanijeti

726. ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur; kaže: Obavijestio nas je Ibn Ebu Merjem; kaže: Nas je obavijestio Jahja b. Ejub, prenijevši od Abdullaha b. Ebu Bekra, on od Ibn Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, on od svoga oca, on od Hafse, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Ko ne zanijeti post prije zore, on nema posta."**[250]

Ebu Isa kaže: Hafsin hadis kao merfu' poznat nam je samo ovim putem. Prenesen je od Nafi'a a on od Ibn Omera i to je pouzdanije. Ovo, prema mišljenju nekih učenjaka, znači da nema posta onaj ko kod ramazanskog posta, kod napaštanja ramazana i zavjetng posta ne zanijjeti prije zore. Ukoliko ne zanijeti prije zore, neće mu biti ispravan post.

Što se, pak, tiče dobrovoljnog posta, dozvoljeno je da se zanijeti i nakon svanuća. To je stav Šafije, Ahmeda i Ishaka.

٣٤. بَاب مَا جَاءَ فِي إِفْطَارِ الصَّائِمِ الْمُتَطَوِّعِ *

٧٢٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ عَنِ ابْنِ أُمِّ هَانِئٍ عَنْ أُمِّ هَانِئٍ قَالَتْ: **كُنْتُ قَاعِدَةً عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأُتِيَ بِشَرَابٍ فَشَرِبَ**

---

250 Na temelju ovoga hadisa su Ibn Omer, Džabir b. Zejd, Malik, El-Mazini i Davud stali na stajalište da nijedna vrsta posta, svejedno da li se radilo o obaveznom postu koji je fard ili nafili, nije ispravna ukoliko se nijet ne donese prije zore.
Ostali učenjaci smatraju da se za dobrovoljni post nijet može donijeti i tokom dana. Ovakav stav oni temelje na hadisu koji je prenijela Aiša, r.a, a u kome stoji da je ona kazala: "Katkada bi me Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: Imaš li šta za ručak, i kada bih rekla da nemam, on bi kazao: Onda ću danas postiti."

مِنْهُ ثُمَّ نَاوَلَنِي فَشَرِبْتُ مِنْهُ فَقُلْتُ: إِنِّي أَذْنَبْتُ فَاسْتَغْفِرْ لِي. قَالَ: وَمَا ذَاكِ؟ قَالَتْ: كُنْتُ صَائِمَةً فَأَفْطَرْتُ. فَقَالَ: أَمِنْ قَضَاءٍ كُنْتِ تَقْضِينَهُ؟ قَالَتْ: لَا. قَالَ: فَلَا يَضُرُّكِ.

وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَعَائِشَةَ *

حَدِيثُ أُمِّ هَانِئٍ فِي إِسْنَادِهِ مَقَالٌ. وَالْعَمَلُ عَلَيْهِ عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ: أَنَّ الصَّائِمَ الْمُتَطَوِّعَ إِذَا أَفْطَرَ فَلَا قَضَاءَ عَلَيْهِ إِلَّا أَنْ يُحِبَّ أَنْ يَقْضِيَهُ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ وَالشَّافِعِيِّ

٧٢٨. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ قَالَ: كُنْتُ أَسْمَعُ سِمَاكَ بْنَ حَرْبٍ يَقُولُ: "أَحَدُ ابْنَيْ أُمِّ هَانِئٍ حَدَّثَنِي فَلَقِيتُ أَنَا أَفْضَلَهُمَا وَكَانَ اسْمُهُ جَعْدَةَ وَكَانَتْ أُمُّ هَانِئٍ جَدَّتَهُ فَحَدَّثَنِي عَنْ جَدَّتِهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَيْهَا فَدَعَى بِشَرَابٍ فَشَرِبَ ثُمَّ نَاوَلَهَا فَشَرِبَتْ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمَا إِنِّي كُنْتُ صَائِمَةً. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الصَّائِمُ الْمُتَطَوِّعُ أَمِينُ نَفْسِهِ إِنْ شَاءَ صَامَ وَإِنْ شَاءَ أَفْطَرَ.

قَالَ شُعْبَةُ: فَقُلْتُ لَهُ: أَأَنْتَ سَمِعْتَ هَذَا مِنْ أُمِّ هَانِئٍ؟ قَالَ: لَا، أَخْبَرَنِي أَبُو صَالِحٍ وَأَهْلُنَا عَنْ أُمِّ هَانِئٍ. وَرَوَى حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ سِمَاكٍ فَقَالَ: عَنْ هَارُونَ بْنِ بِنْتِ أُمِّ هَانِئٍ عَنْ أُمِّ هَانِئٍ. وَرِوَايَةُ شُعْبَةَ أَحْسَنُ. هَكَذَا حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ عَنْ أَبِي دَاوُدَ فَقَالَ: "أَمِينُ نَفْسِهِ". و حَدَّثَنَا غَيْرُ مَحْمُودٍ عَنْ أَبِي دَاوُدَ فَقَالَ: "أَمِيرُ نَفْسِهِ أَوْ أَمِينُ نَفْسِهِ" عَلَى الشَّكِّ. وَهَكَذَا رُوِيَ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ عَنْ شُعْبَةَ "أَمِيرُ أَوْ أَمِينُ نَفْسِهِ عَلَى الشَّكِّ *

٧٢٩. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَمَّتِهِ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا فَقَالَ: هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ؟ قَالَتْ: قُلْتُ لَا. قَالَ: فَإِنِّي صَائِمٌ *

٧٣٠. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ: إِن كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهم عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِينِي فَيَقُولُ: أَعِنْدَكِ غَدَاءٌ؟ فَأَقُولُ: لَا. فَيَقُولُ: إِنِّي صَائِمٌ. قَالَتْ. فَأَتَانِي يَوْمًا فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ قَدْ أُهْدِيَتْ لَنَا هَدِيَّةٌ. قَالَ: وَمَا هِيَ؟ قَالَتْ: قُلْتُ حَيْسٌ. قَالَ: أَمَا إِنِّي أَصْبَحْتُ صَائِمًا. قَالَتْ: ثُمَّ أَكَلَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ *

34. O mršenju onoga koji posti dobrovoljni post (nafilu)

727. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Ebu Ahves, prenijevši od Simaka b. Harba, on od Ummihanina sina, a on od Ummihane koja je kazala: **“Jednom prilikom sam sjedila kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, neko mu donese vode, on se napi, potom dodade i meni te se i ja napih. Učinivši to rekoh: Ja učinih grijeh pa mi zatraži oprost. Kakav grijeh, upita Vjerovjenik, sallallahu alejhi ve sellem. Rekoh: Ja sam** (danas) **postila i evo se omrsih. A jesi li to napaštala propušteni post, upita on. Ne, nisam,** (nego sam postila nafilu, rekoh), **a on će na to: Onda u tome nemaš grijeha.”**[251]

Na ovu temu hadis je prenesen i od Ebu Seida[252] i Aiše.

---

251 U Ebu Davudovoj predaji ovoga hadisa stoji: “Ako se radi o nafili, onda u tome nemaš grijeha.”

252 Bejheki bilježi od Ebu Seida da je kazao: “Jednom prilikom sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio jelo. Kada je bilo postavljeno, neki čovjek, koji je također bio pozvan, reče: Ja postim, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, će na to: Tvoj brat te pozvao i radi tebe potrošio, zato se omrsi i ako hoćeš kasnije naposti.”

Na sened Ummihaninog hadisa ima primjedbi.[253] Prema njemu su postupili neki učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i ostali. Oni smatraju da onaj ko je zapostio nafilu pa se omrsio nije je dužan napostiti, osim ako to sam želi. Ovo je stav Sufjana es-Sevrija, Ahmeda, Ishaka i Šafije.

728. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestio nas je Ebu Davud; kaže: Nas je obavijestio Šu'be koji je kazao: Čuo sam Simaka b. Harba kada veli: Ispričao mi je neki od Ummihaninih potomaka, a ja sam susreo najvrednijeg od njih kome je bilo ime Dža'de i kome je Ummihana bila nana. On mi je ispričao prenijevši od svoje nane: **"da je jednom prilikom kod nje ušao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio vode, napio se a potom dodao njoj te se i ona napila a potom rekla: Allahov Poslaniče, ja sam postila, našto će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: Onaj ko posti dobrovoljni post je povjerenik samom sebi, ukoliko želi može postiti, a ukoliko ne želi može se omrsiti."**

Šu'be kaže: Rekao sam mu: Jesi li to ti izravno čuo od Ummihane, a on reče: Ne, nego su me obavijestili Ebu Salih i moja rodbina, prenijevši od Ummihane.

Ovaj hadis je prenio Hammad b. Seleme od Simaka, a on je rekao da ga je prenio od Haruna, on od sina Ummihanine kćerke, a on od Ummihane. Šu'beova predaja je bolja. Također nam je isto ispričao Mahmud b. Gajlan, prenijevši od Ebu Davuda da je kazao da "je povjerenik samom sebi", dok su nam drugi, osim Mahmuda, ispričali, prenijevši od od Ebu Davuda da je kazao da "je zapovjednik samom sebi" ili je kazao da "je povjerenik samom sebi", sa nedoumicom. Također je i od Šu'bea preneseno da "je zapovjednik ili povjerenik samom sebi", sa nedoumicom.

729. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Veki', prenijevši od Talhe b. Jahje,[254] on od svoje tetke Aiše, Talhine kćerke, a ona od Aiše, majke pravovjernih, koja je kazala: **"Jednog dana mi je**

253 U senedu ovoga hadisa nalaze se dvojica ravija koje neki učenjaci smatraju slabim; to su: Simak b. Harb, za koga je Nesaija rekao da se na hadise koje on sam prenosi ne može osloniti, i Harun, sin Ummihane, za koga je Ibn Kattan rekao da je nepoznat.

254 Talha b. Jahja b. Talha b. Ubejdullah et-Tejmi el-Medeni je kao prenosilac iskren, ali je kod prenošenja bio sklon pogreškama. Pripadao je šestoj generaciji ravija hadisa.

ušao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: Imaš li šta za jelo? Nemam ništa, rekla sam, veli ona, a on reče: Onda ću postiti.”

730. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestio nas je Bišr b. es-Serijj, prenijevši od Sufjana, on od Talhe b. Jahje, on od Aiše, Talhine kćerke, a ona od Aiše, majke pravovjernih, koja je kazala: **“Obično bi kod mene navratio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitavši me : Imaš li šta za ručak? Ukoliko bih rekla da nemam, on bi rekao: Onda ću postiti. Tako mi je, veli ona, jednog dana došao, pa sam mu rekla: Dobili smo hediju. Šta? upita on. Jelo od hurmi pomiješanih sa maslom i grušalinom, rekoh, a on će nato: A ja jutros zapostio, potom je veli ona, jeo.”**[255]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun.[256]

٣٥. بَاب مَا جَاءَ فِي إِيجَابِ الْقَضَاءِ عَلَيْهِ *

٧٣١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا كَثِيرُ بْنُ هِشَامٍ أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: **كُنْتُ أَنَا وَحَفْصَةُ صَائِمَتَيْنِ فَعُرِضَ لَنَا طَعَامٌ اشْتَهَيْنَاهُ فَأَكَلْنَا مِنْهُ. فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَدَرَتْنِي إِلَيْهِ حَفْصَةُ وَكَانَتِ ابْنَةَ أَبِيهَا فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّا كُنَّا صَائِمَتَيْنِ فَعُرِضَ لَنَا طَعَامٌ اشْتَهَيْنَاهُ فَأَكَلْنَا مِنْهُ. قَالَ: اقْضِيَا يَوْمًا آخَرَ مَكَانَهُ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: وَرَوَى صَالِحُ بْنُ أَبِي الْأَخْضَرِ وَمُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حَفْصَةَ هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ مِثْلَ هَذَا. وَرَوَاهُ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَمَعْمَرٌ وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ وَزِيَادُ بْنُ سَعْدٍ وَغَيْرُ وَاحِدٍ مِنَ الْحُفَّاظِ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَائِشَةَ مُرْسَلًا وَلَمْ يَذْكُرُوا فِيهِ عَنْ عُرْوَةَ. وَهَذَا أَصَحُّ لِأَنَّهُ رُوِيَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ: سَأَلْتُ الزُّهْرِيَّ

255 Većina islamskih učenjaka ovaj hadis uzimaju kao dokaz da je onome ko posti nafilu dozvoljeno da se, ukoliko želi, omrsi i bez opravdana razloga, i da nije obavezan napostiti. Ebu Hanife smatra da se ni post nafile ne može bez opravdana razloga prekinuti, a ukoliko se prekine, obavezno se mora napostiti.

256 Bilježi ga i Muslim u Sahihu.

فَقُلْتُ: أَحَدَّثَكَ عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ؟ قَالَ: لَمْ أَسْمَعْ مِنْ عُرْوَةَ فِي هَـذَا شَيْئًا، وَلَكِنِّي سَمِعْتُ فِي خِلَافَةِ سُلَيْمَانَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ مِنْ نَاسٍ عَنْ بَعْضِ مَـنْ سَـأَلَ عَائِشَـةَ عَـنْ هَذَا الْحَدِيثِ.

٧٣٢. حَدَّثَنَا بِهذا عَلِيُّ بْنُ عِيسَى بْنِ يَزِيدَ الْبَغْدَادِيُّ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ.

وَقَدْ ذَهَبَ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ إِلَـى هَذَا الْحَدِيثِ. فَرَأَوْا عَلَيْهِ الْقَضَاءَ إِذَا أَفْطَرَ. وَهُوَ قَوْلُ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ *

35. O obaveznosti napaštanja posta nafile

731. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Kesir b. Hišam; kaže: Nas je obavijestio Džafer b. Burkan, on je prenio od Zuhrija, on od Urvea, a on od Aiše, koja je kazala: **"Ja i Hafsa smo** (jednog dana) **postile. Izneseno je pred nas jelo koga smo se bile zaželjele i mi smo ga jele. U tom trenutku dođe Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a Hafsa, koja je u tome bila nalik na svoga oca, obrati mu se prije mene rekavši: Allahov Poslaniče! Mi smo postile, pa je pred nas izneseno jelo koga smo se bile zaželjele i mi smo ga jele. On će na to: Napostite drugi dan umjesto ovoga."**[257]

Ebu Isa kaže: Slično ovom hadisu prenijeli su Salih b. Ebul-Ahdar i Muhammed b. Ebu Hafsa, od Zuhrija, on od Urvea, a on od Aiše. A prenijeli su ga Malik b. Enes, Ma'mer, Ubejdullah b. Omer, Zijad b. Sa'd i mnogi drugi hafizi (hadisa), od Zuhrija, a on od Aiše, kao mursel (hadis), ne spomenuvši u njemu "od Urvea", i ovo je pouzdanije zato što je preneseno od Ibn Džurejdža da je kazao: Upitao sam Zuhrija, rekavši mu: Je li tebi Urve išta pričao od Aiše? On reče: Ja o ovome od Urvea nisam ništa čuo, nego sam u vrijeme hilafeta Sulejmana b. Abdul-Melika čuo neke ljude koji prenose od nekih koji su Aišu pitali o ovome hadisu.

257 Malik b. Enes i Ebu Hanife uzimaju za dokaz ovaj hadis kada tvrde da je osoba koja se posteći nafilu omrsi, dužna da te dane naposti.

732. O OVOME NAM JE ISPRIČAO Alija b. Isa b. Jezid el-Bagdadi; kaže: Obavijestio nas je Revh b. Ubade, prenijevši od Ibn Džurejdža pa je spomenuo (prethodni) hadis.

Neki se učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i ostali, drže ovoga hadisa. Oni smatraju da je onaj ko bude postio nafilu pa se omrsi, dužan napostiti. Ovo je stav i Malika b. Enesa.

٣٦. بَاب مَا جَاءَ فِي وِصَالِ شَعْبَانَ بِرَمَضَانَ *

٧٣٣. حَدَّثَنَا بندار أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ: **مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ إِلَّا شَعْبَانَ وَرَمَضَانَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَائِشَةَ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ أُمِّ سَلَمَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ.

وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ أَيْضًا عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي شَهْرٍ أَكْثَرَ صِيَامًا مِنْهُ فِي شَعْبَانَ. كَانَ يَصُومُهُ إِلَّا قَلِيلًا، بَلْ كَانَ يَصُومُهُ كُلَّهُ.

٧٣٤. حَدَّثَنَا بِذَلِكَ هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو أَخْبَرَنَا أَبُو سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **بِذَلِكَ.**

وَرُوِيَ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ أَنَّهُ قَالَ فِي هَذَا الْحَدِيثِ: هُوَ جَائِزٌ فِي كَلَامِ الْعَرَبِ إِذَا صَامَ أَكْثَرَ الشَّهْرِ أَنْ يُقَالَ صَامَ الشَّهْرَ كُلَّهُ. وَيُقَالُ: قَامَ فُلَانٌ لَيْلَهُ أَجْمَعَ وَلَعَلَّهُ تَعَشَّى وَاشْتَغَلَ بِبَعْضِ أَمْرِهِ. كَأَنَّ ابْنَ الْمُبَارَكِ قَدْ رَأَى كِلَا الْحَدِيثَيْنِ مُتَّفِقَيْنِ. يَقُولُ: إِنَّمَا مَعْنَى هَذَا الْحَدِيثِ أَنَّهُ كَانَ يَصُومُ أَكْثَرَ الشَّهْرِ *

36. O sastavljanju šabana sa ramazanom

733. ISPRIČAO NAM JE Bundar; kaže: Nas je obavijestio Abdur-Rahman b. Mehdi, prenijevši od Sufjana, on od Mensura, on od Salima b. Ebul-Dža'da, on od Ebu Seleme, a on od Ummu Seleme koja je kazala: **"Vidjela sam da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzastopno postio samo dva mjeseca: šaban i ramazan."**[258]

Na ovu temu hadis je prenesen i od Aiše.

Ebu Isa kaže: Ummi Selemin hadis je hasenun.[259]

Ovaj hadis je također prenesen od Ebu Seleme, a on od Aiše koja je kazala: **"Vidjela sam da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ni u jednom drugom mjesecu toliko postio** (nafilu) **kao što je to činio u šabanu. Gotovo bi ga cijelog, pa i cijelog postio."**[260]

734. IPRIČAO NAM JE na isti način Hennad i kazao: Nas je obavijestio Abde, prenijevši od Muhammeda b. Amra koji je kazao: Nas je obavijestio Ebu Seleme, prenijevši od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (isto kao i prethodni hadis).

Ovaj hadis su prenijeli Salim Ebu Nadr i drugi od Ebu Seleme, a on od Aiše, slično predaji Muhammeda b. Amra.

Preneseno je od Ibn Mubareka koji je govoreći o ovom hadisu kazao: Dopušteno je u arapskom jeziku da se za onoga koji je postio većinu mjeseca kaže da je postio cijeli mjesec. Tako se za nekoga kaže da je klanjao cijelu noć, iako je on u toj noći večerao ili možda radio i neke druge poslove. Čini se da Ibn Mubarek oba hadisa smatra skladnim. On veli: Ovaj hadis (u kome stoji da je postio cijeli mjesec) ima značenje: da je postio većinu mjeseca.

---

258 U Ebu Davudovoj predaji ovog hadisa stoji da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije tokom godine postio ni jedan mjesec u cijelosti, osim šabana koji bi sastavio sa ramazanom."

259 Zabilježili su ga i Ebu Davud, Nesaija i Ibn Madže u Sunenima.

260 Prema mišljenju El-Mubarekforija ovaj hadis se može razumjeti na nekoliko načina: 1) da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nekada postio cijeli šaban, a nekada većinu dana u njemu; 2) da je on postio određeni broj dana s početka šabana, određeni broj u sredini i određeni broj na kraju, tako da bi obuhvatio postom cijeli mjesec; 3) da hadis u kome stoji da je postio većinu šabana, pojašnjava onaj drugi, u kome stoji da ga je cijelog postio. Prema mišljenju Ibn Mubareka, u njemu je riječ cijeli upotrijebljena u smislu nečega u većini, a ne nečega u cijelosti.

٣٧. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الصَّوْمِ فِي النِّصْفِ الثَّانِي مِنْ شَعْبَانَ لِحَالِ رَمَضَانَ *

٧٣٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **إِذَا بَقِيَ نِصْفٌ مِنْ شَعْبَانَ فَلَا تَصُومُوا:**

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ، لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ عَلَى هَذَا اللَّفْظِ. وَمَعْنَى هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ بَعْض أَهْلِ الْعِلْمِ أَنْ يَكُونَ الرَّجُلُ مُفْطِرًا فَإِذَا بَقِيَ مِنْ شَعْبَانَ شَيْءٌ أَخَذَ فِي الصَّوْمِ لِحَالِ شَهْرِ رَمَضَانَ.

وَقَدْ رُوِيَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا يُشْبِهُ قَوْلَهُ. و هذا حَيْثُ قَالَ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "لَا تَقَدَّمُوا شَهْرَ رَمَضَانَ بِصِيَامٍ إِلَّا أَنْ يُوَافِقَ ذَلِكَ صَوْمًا كَانَ يَصُومُهُ أَحَدُكُمْ". وَقَدْ دَلَّ فِي هَذَا الْحَدِيثِ أَنَّمَا الْكَرَاهِيَةُ عَلَى مَنْ يَتَعَمَّدُ الصِّيَامَ لِحَالِ رَمَضَانَ *

37. O pokuđenosti posta u drugoj polovini šabana radi ramazana

735. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Nas je obavijestio Abdul-Aziz b. Muhammed, on je prenio od Ala'a b. Abdur-Rahmana, on od svoga oca, a on od Ebu Hurejre koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Kada preostane pola šabana, nemojte** (više) **postiti."**[261]

---

261 Ali el-Kari smatra da je u ovom hadisu zabrana upotrijebljena u smislu blažeg mekruha, a ne u smislu harama. Razlog zbog koga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne preporučuje svojim sljedbenicima post u drugoj polovini šabana je da ne bi fizički oslabili, pa bi im to moglo predstavljati poteškoće u obavljanju ramazanskog posta.

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis je hasenun-sahihun,[262] samo nam je poznat ovim putem i u ovoj formi.

Prema mišljenju nekih učenjaka ovaj hadis se odnosi na čovjeka koji ne posti sve do pred kraj šabana, a onda zaposti radi ramazana.

Preneseno je od Ebu Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično riječima (nekih učenjaka), a to je kada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Nemojte pred sami ramazan postiti, osim ako to nije u okviru posta koji je neko od vas uobičajio postiti."[263] U ovom hadisu je dokaz da se pokuđenost odnosi na onoga koji namjerno posti radi ramazana.

٣٨. بَاب مَا جَاءَ فِي لَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ *

٧٣٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا الْحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: فَقَدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةً فَخَرَجْتُ فَإِذَا هُوَ بِالْبَقِيعِ. فَقَالَ: أَكُنْتِ تَخَافِينَ أَنْ يَحِيفَ اللَّهُ عَلَيْكِ وَرَسُولُهُ؟ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ظَنَنْتُ أَنَّكَ أَتَيْتَ بَعْضَ نِسَائِكَ. فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَنْزِلُ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَيَغْفِرُ لِأَكْثَرَ مِنْ عَدَدِ شَعْرِ غَنَمِ كَلْبٍ.

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَائِشَةَ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ الْحَجَّاجِ. و سَمِعْت مُحَمَّدًا يَقُولُ: يُضَعِّفُ هَذَا الْحَدِيثَ. و قَالَ: يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ عُرْوَةَ. وَالْحَجَّاجُ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ *

---

262 Ibn Hibban ovaj hadis smatra sahihom.

263 Ako neko osjeća da fizički može podnijeti pa uobičajeno posti cijeli šaban i sastavlja ga sa ramazanom, na njega se ne odnosi ova zabrana. Ona se odnosi na one koji poste sumnjivi dan. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je kazao: "Ne postite dan ili dva pred sami ramazan."

38. O noći polovinom šabana[264]

736. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Jezid b. Harun; kaže: Nas je obavijestio Hadždžadž b. Ertate, on je prenio od Jahje b. Ebu Kesira, on od Urvea, a on od Aiše koja je kazala: **"Jedne noći sam primijetila da** (pored mene) **nema Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Izašla sam da vidim gdje je, kad on u Bekiji[265] stoji. Ugledavši me reče: Jesi li se pobojala da će Allah i Njegov Poslanik prema tebi nepravedno postupiti? Rekoh: Allahov Poslaniče, pomislila sam da si otišao nekoj od** (ostalih) **svojih supruga, a on će na to: Uzvišeni Allah silazi u noći, na polovini šabana, na ovozemaljsko nebo i oprosti više grijeha nego što ima dlaka u vuni Kelbovog[266] stada."[267]**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Ebu Bekra es-Siddika.

Ebu Isa kaže: Aišin hadis[268] u ovoj formi poznat mi je samo preko Hadždžadža. Čuo sam Muhammeda kada veli: Ovaj su hadis smatrali slabim, jer Jahja b. Ebu Kesir (hadise) nije slušao od Urvea, niti (ih) je, veli Muhammed, Hadždžadž slušao od Jahje b. Ebu Kesira.

---

264 To je petnaesta noć šabana, koju nazivaju noćom amnestije (Lejletul-berae).

265 Bekija je poznato muslimansko mezarje u Medini.

266 Pleme Benu Kelb je od svih arapskih plemena imalo najviše ovaca.

267 Abdur-Rahman el-Mubarekfori veli da o petnestoj noći šabana govore mnogi hadisi. To je dokaz, tvrdi on, da ova noć ima svoje utemeljenje. Evo nekih od njih: Bilježi Bejheki od Aiše da je kazala: "Jedne noći je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjajući noćni namaz toliko dugo ostao na sedždi, da sam pomislila da je umro. Pošto sam to primijetila ustala sam, pomakla mu kažiprst i on se pomače, a potom povrati sa sedžde. Kada se podigao sa sedžde i završio namaz reče mi: O Aiša, (ili je kazao), o Humejra! Jesi li pomislila da te je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obmanuo. Rekoh: Ne, tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam to pomislila, nego sam pomislila da si umro zato što si dugo ostao na sedždi, a on će na to: A znaš li ti koja je ovo noć? Rekoh: Allah i Poslanik Njegov to najbolje znaju. On reče: Ovo je noć na polovini šabana, a u noći polovinom šabana Uzvišeni Allah pažljivo posmatra Svoje robove, oprašta onima koji u njoj budu oprost tražili, a obasipa Svojom milošću one koji je u njoj budu tražili. Jedino, bez ičega, ostavlja one koji su skloni da druge mrze."
Bilježe Bejhekija, Taberanija u *Mu'džemul-Vesitu* i Ibn Hibban u *Sahihu* od Muaza b. Džebela, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: "U noći polovinom šabana, Uzvišeni Allah pažljivo posmatra sve Svoje robove i oprašta svim Svojim stvorenjima, osim mušriku i onom koji druge mrzi."

268 Bilježe ga i Ibn Madže i Bejhekija. Sened ovoga hadisa je prekinut na dva mjesta; između Hadždžadža i Jahje i između Jahje i Urvea.

٣٩. بَاب مَا جَاءَ فِي صَوْمِ الْمُحَرَّمِ *

٧٣٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحِمْيَرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **أَفْضَلُ الصِّيَامِ بَعْدَ الصِّيَامِ شَهْرِ رَمَضَانَ شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمُ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ *

٧٣٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ إِسْحَقَ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: سَأَلَهُ رَجُلٌ فَقَالَ: **أَيُّ شَهْرٍ تَأْمُرُنِي أَنْ أَصُومَ بَعْدَ شَهْرِ رَمَضَانَ؟** قَالَ لَهُ: **مَا سَمِعْتُ أَحَدًا يَسْأَلُ عَنْ هَذَا إِلَّا رَجُلًا سَمِعْتُهُ يَسْأَلُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا قَاعِدٌ عِنْدَهُ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ: أَيُّ شَهْرٍ تَأْمُرُنِي أَنْ أَصُومَ بَعْدَ شَهْرِ رَمَضَانَ؟** قَالَ: **إِنْ كُنْتَ صَائِمًا بَعْدَ شَهْرِ رَمَضَانَ فَصُمِ الْمُحَرَّمَ. فَإِنَّهُ شَهْرُ اللَّهِ، فِيهِ يَوْمٌ تَابَ اللَّهُ فِيهِ عَلَى قَوْمٍ وَيَتُوبُ فِيهِ عَلَى قَوْمٍ آخَرِينَ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ *

39. O postu u mjesecu muharremu

737. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Nas je obavijestio Ebu Avane, on je prenio od Ebu Bišra, on od Humejda b. Abdur-Rahmana el-Himjerija, a on od Ebu Hurejre koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Najvredniji je post poslije ramazanskog, post u Allahovu mjesecu muharremu."**[269]

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis je hasenun.[270]

---

269 U Muslimovoj predaji ovog hadisa stoji dodatak: "… a najvredniji je, poslije obaveznog namaza, noćni namaz."

270 Bilježi ga i Muslim u *Sahihu.*

738. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hudžr i kazao: Nas je obavijestio Alija b. Mushir, on je prenio od Abdur-Rahmana b. Ishaka, on od Nu'mana b. Sa'da, a on od Alije koji je kazao: **"Neki ga je čovjek upitao, rekavši: U kome bi mi mjesecu, nakon ramazana, preporučio da postim? On mu reče: Samo sam jednog čovjeka čuo da je o tome pitao. Čuo sam ga kako pita Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok sam ja sjedio kod njega, rekavši: Allahov Poslaniče! U kom mjesecu mi, nakon ramazana, preporučuješ da postim? On reče: Ukoliko nakon ramazna, budeš želio postiti, onda posti u muharremu, jer je to Allahov mjesec. U njemu je dan u kom je Allah oprostio narodu**[271] **(koji je živio ranije), i u kom će oprostiti narodu**[272] **(koji će živjeti) kasnije."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-garibun.

٤٠. بَاب مَا جَاءَ فِي صَوْمِ يَوْمِ الْجُمُعَةِ *

٧٣٩. حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ دِينَارٍ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى وَطَلْقُ بْنُ غَنَّامٍ عَنْ شَيْبَانَ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ زِرٍّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ مِنْ غُرَّةِ كُلِّ شَهْرٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ. وَقَلَّمَا كَانَ يُفْطِرُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ.

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ.

قَالَ أَو عِيسَى: حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ.

وَقَدِ اسْتَحَبَّ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ صِيَامَ يَوْمِ الْجُمُعَةِ. وَإِنَّمَا يُكْرَهُ أَنْ يَصُومَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ لَا يَصُومُ قَبْلَهُ وَلَا بَعْدَهُ. قَالَ وَرَوَى شُعْبَةُ عَنْ عَاصِمٍ هَذَا الْحَدِيثَ وَلَمْ يَرْفَعْهُ *

---

271 El-Mubarekfori tvrdi da je to bio Musaov narod, kome je Allah, dž.š., oprostio i spasio ga od faraona.

272 To su sljedbenici Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

40. O postu petkom

739. ISPRIČAO NAM JE Kasim b. Dinar; kaže: Nas su obavijestili Ubejdullah b. Musa i Talk b. Gannam, njih dvojica su prenijeli od Šejbana, on od Asima, on od Zirra, a on od Abdullaha[273] koji je kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je s početka svakog mjeseca postio po tri dana, i rijetko kad ne bi petkom postio."**[274]

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Ibn Omera i Ebu Hurejre.

Ebu Isa kaže: Abdullahov hadis je hasenun-garibun.[275]

Neki učenjaci post petkom smatraju mustehabom. Ono što je mekruh jeste da se posti samo petak bez posta dana prije ili dana poslije.

(Tirmizija) kaže: Šu'be je ovaj hadis prenio od Asima i nije ga vezao za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٤١. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ صَوْمِ يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَحْدَهُ *

٧٤٠. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **لَا يَصُومُ أَحَدُكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِلَّا أَنْ يَصُومَ قَبْلَهُ أَوْ يَصُومَ بَعْدَهُ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَلِيٍّ وَجَابِرٍ وَجُنَادَةَ الْأَزْدِيِّ وَجُوَيْرِيَةَ وَأَنَسٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ. يَكْرَهُونَ لِلرَّجُلِ أَنْ يَخْتَصَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ بِصِيَامٍ لَا يَصُومُ قَبْلَهُ وَلَا بَعْدَهُ. وَبِهِ يَقُولُ أَحْمَدُ وَإِسْحَقُ *

---

273 Riječ je o Abdullahu b. Mesudu, poznatom ashabu koji spada među one koji su prenijeli najviše hadisa od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

274 Imajući u vidu da većina učenjaka smatra da je postiti samo petak, bez dana prije, ili dana poslije mekruh, Muzhir smatra da i ovaj hadis podrazumijeva da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uz petak postio dan prije ili dan poslije, ili je, pak, postio samo petak, ali se radi o specifičnosti koja je važila samo za njega.
Ebu Hanife i Malik, pozivajući se na ovaj hadis, smatraju da nije mekruh postiti samo petkom.

275 Bilježe ga i Nesaija u *Sunenu* i Ibn Hibban u *Sahihu*. Ibn Hibban ga smatra sahih-hadisom.

41. O tome da je pokuđeno postiti samo petak

740. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Nas je obavijestio Ebu Muavija, on je prenio od A'meša, on od Ebu Saliha, a on od Ebu Hurejre, koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **“Neka niko od vas ne posti petkom, osim da posti i prije** (njega), **ili i poslije njega** (dan).”[276]

Na ovu temu su hadisi preneseni i od Alije, Džabira, Džunadea el-Ezdija, Džuvejrije, Enesa i Abdullaha b. Amra.

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis je hasenun-sahihun.[277] U skladu sa ovim je postupak učenjaka. Oni smatraju pokuđenim da se posti samo petak, a da se ne posti i dan prije ili i dan poslije. Ovo je mišljenje i Ahmeda i Ishaka.

٤٢. بَاب مَا جَاءَ فِي صَوْمِ يَوْمِ السَّبْتِ *

٧٤١. حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ حَبِيبٍ عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرٍ عَنْ أُخْتِهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تَصُومُوا يَوْمَ السَّبْتِ إِلَّا فِيمَا افْتَرَضَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ. فَإِنْ لَمْ يَجِدْ أَحَدُكُمْ إِلَّا لِحَاءَ عِنَبَةٍ أَوْ عُودَ شَجَرَةٍ فَلْيَمْضُغْهُ.

---

276 U prethodnom poglavlju spomenuli smo da je, prema mišljenju većine učenjaka, zabrana u navedenim hadisima istaknuta u značenju blažeg mekruha. Međutim, kao odgovor zbog čega se zabranjuje post samo petkom, učenjaci navode nekoliko mogućih razloga: 1) Petak je muslimanski mubarek dan, zato tim danom nije preporučljivo postiti, izuzev da se uz njega posti dan prije ili poslije. 2) Da se posteći ne bi fizički oslabilo za ibadet, koji treba biti intenzivniji petkom. 3) Ako bi se stalno postio samo petak, ljudi bi ga mogli početi svetkovati kao što židovi svetkuju subotu. 4) Da ljudi post petkom ne bi shvatili kao obavezu. 5) Kako bi se postupilo suprotno kršćanima, kojima je naređeno da poste petak.
Prema mišljenju Ibn Hadžera prvo mišljenje bi moglo biti najispravnije jer je utemeljeno na dva hadisa: Bilježi Hakim u Mustedreku od Ebu Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: “Petak je mubarek dan, pa nemojte postiti petkom, osim da uz njega postite dan prije ili dan poslije.” Ibn Ebu Šejbe bilježi sa dobrim senedom od Alije da je kazao: “Ko od vas bude želio da u svakom mjesecu dobrovoljno posti, neka posti četvrtkom, a ne petkom, jer je petak (mubarek) dan u kom se i jede i pije.”

277 Zabilježili su ga i Buharija i Muslim u *Sahihima*.

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَمَعْنَى كَرَاهَتِهِ فِي هَذَا أَنْ يَخُصَّ الرَّجُلُ يَــوْمَ السَّبْتِ بِصِيَامٍ لِأَنَّ الْيَهُودَ تُعَظِّمُ يَوْمَ السَّبْتِ *

42. O postu subotom

741. ISPRIČAO NAM JE Humejd b. Mes'ade; kaže: Nas je obavijestio Sufjan b. Habib, on je prenio od Sevra b. Jezida, on od Halida b. Ma'dana, on od Abdullaha b. Busra, a on od svoje sestre[278] da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Nemojte postiti subotom, osim ono što vam je propisano.**[279] **Pa ukoliko neko od vas ne bi** (od hrane) **našao ništa drugo osim grozdovu ljusku ili grančicu drveta, neka ih žvače."**[280]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun.[281] Pokuđenost se ovdje ogleda u postu samo subotom, a jevreji svetkuju subotom.

٤٣. بَاب مَا جَاءَ فِي صَوْمِ يَوْمِ الِاثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ *

٦٤٢. حَدَّثَنَا أَبُو حَفْصٍ عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ الْفَلَّاسُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنْ رَبِيعَةَ الْجُرَشِيِّ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَحَرَّى صَوْمَ الِاثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ.

---

278 Sestra Abdullaha b. Busraa se zvala Behija, međutim više je poznata kao Es-Samma.

279 Osim ukoliko se subotom ne podudari Dan Arefata, Dan ašure ili neki drugi dan u kom je lijepo postiti.

280 Kad bi se desilo da neko subotom nema nikakve hrane, neka taj dan mrsi pa makar žvakao grozdovu ljusku, grančicu drveta ili nešto slično tome.
Iz ovoga hadisa većina učenjaka izvodi zaključak da je mekruh postiti samo subotu, izuzev da se posti dan prije ili dan poslije. Ovo iz razloga što jevreji svetkuju taj dan, pa da ne bi izgledalo da mu i muslimani zato pridaju poseban značaj. Neće smetati ako se uz subotu posti dan prije ili dan poslije. Bilježe Nesaija, Bejhekija i Ibn Hibban od Kurejba koji je kazao da su ga ljudi poslali Ummi Selemi da je upita za dane koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, najčešće postio, pa je kazala da je on najčšće postio subotu i nedjelju. Kada sam se vratio i saopćio im šta je kazala, oni su svi otišli njoj i isto je upitali. Ona je rekla: Istinu vam je kazao. Postio je najčešće subotu i nedjelju i govorio bi: "Ova dva dana su praznici idolopoklonika, pa želim da se (time) razlikujem od njih."

281 Hakim ovaj hadis smatra vjerodostojnim, prema kriterijima Buharije i Muslima. Nevevi ističe da ga i mnogi imami ocjenjuju vjerodostojnim.

وَفِي الْبَابِ عَنْ حَفْصَةَ وَأَبِي قَتَادَةَ وَأُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ. قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ عَائِشَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ *

٧٤٣. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا أَبُو أَحْمَدَ وَمُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ قَالَا: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: **كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ مِنَ الشَّهْرِ السَّبْتَ وَالْأَحَدَ وَالِاثْنَيْنِ. وَمِنَ الشَّهْرِ الْآخَرِ الثُّلَاثَاءَ وَالْأَرْبِعَاءَ وَالْخَمِيسَ.**

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَرَوَى عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ سُفْيَانَ وَلَمْ يَرْفَعْهُ *

٧٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ رِفَاعَةَ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **تُعْرَضُ الْأَعْمَالُ يَوْمَ الِاثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ فَأُحِبُّ أَنْ يُعْرَضَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ.**

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ فِي هَذَا الْبَابِ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ *

43. O postu ponedjeljkom i četvrtkom

742. ISPRIČAO NAM JE Ebu Hafs Amr b. Ali el-Fellas; kaže: Obavijestio nas je Abdullah b. Davud, prenijevši od Sevra b. Jezida, on od Halida b. Ma'dana, on Rebi'a el-Džurešija, a on od Aiše koja je kazala: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je nastojao da posti ponedjeljak i četvrtak."**

Na ovu temu su hadisi preneseni i od Hafse, Ebu Katade i Usame b. Zejda.

Ebu Isa kaže: Aišin hadis je u ovoj formi hasenun-garibun.

743. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestili su nas Ebu Ahmed i Muavija b. Hišam; kažu: Nas je obavijestio Sufjan, prenijevši od Mensura, on od Hajsemea, a on od Aiše koja je kazala: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi jednog mjeseca postio subotom, nedjeljom i ponedjeljkom, a drugog, utorkom, srijedom i četvrtkom."**[282]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun. Abdur-Rahman b. Mehdi je ovaj hadis prenio od Sufjana i nije ga vezao za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

744. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja; kaže: Obavijestio nas je Ebu Asim, prenijevši od Muhammeda b. Rifae, on od Suhejla b. Ebu Saliha, on od svoga oca, a on od Ebu Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Djela se predstavljaju**[283] **ponedjeljkom i četvrtkom, pa želim da moja djela budu predstavljena dok postim."**

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis o ovoj temi je hasenun-garibun.

٤٤. بَاب مَا جَاءَ فِي صَوْمِ يَوْمِ الْأَرْبِعَاءِ وَالْخَمِيسِ *

٧٤٥. حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُرَيْرِيُّ وَمُحَمَّدُ بْنُ مَدُّوَيْهِ قَالَا: أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هَارُونُ بْنُ سَلْمَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْلِمٍ الْقُرَشِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَأَلْتُ، أَوْ سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صِيَامِ الدَّهْرِ فَقَالَ: إِنَّ لِأَهْلِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، ثم قَالَ: صُمْ رَمَضَانَ وَالَّذِي يَلِيهِ وَكُلَّ أَرْبِعَاءَ وَخَمِيسٍ. فَإِذَا أَنْتَ قَدْ صُمْتَ الدَّهْرَ وَأَفْطَرْتَ.

وَفِي الْبَاب عَنْ عَائِشَةَ.

---

282 Et-Tibi veli: U hadisu iz prethodnog poglavlja spomenut je petak. To ukazuje da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobrovoljnim postom obuhvaćao sve dane u sedmici, s tim što ih nije, kako tvrdi Ibn Malik, odjednom sve uzastopno postio, nego je jednog mjeseca postio jedne, a drugog druge dane.

283 Sva se ljudska djela dva puta sedmično iznose pred Uzvišenog Allaha, i to ponedjeljkom i četvrtkom.

قَالَ أبو عِيسَى : حَدِيثُ مُسْلِمٍ الْقُرَشِيِّ حَدِيثٌ غَرِيبٌ. وَرَوَى بَعْضُهُمْ عَنْ هَارُونَ بْنِ سَلْمَانَ عَنْ مُسْلِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ أبيهِ *

44. O postu srijedom i četvrtkom

745. ISPRIČALI SU NAM Husejn b. Muhammed el-Hariri i Muhammed b. Medduvejh; kažu: Obavijestio nas je Ubejdullah b. Musa; kaže: Nas je obavijestio Harun b. Selman, prenijevši od Ubejdullaha b. Muslima el-Kurešija, a on od svoga oca koji je kazao: Upitao sam, ili, upitan je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, o doživotnom postu, pa je kazao: **"Ti imaš obaveze i prema svojoj ženi, a potom reče: Posti ramazan i mjesec koji dolazi poslije njega**[284], **te posti svaku srijedu i četvrtak. Ukoliko budeš radio kako sam ti rekao,** (imat ćeš nagradu) **kao da si** (cijeli život, svakog dana) **postio i iftario."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Aiše.

Ebu Isa kaže: Hadis Muslima el-Kurešija je garibun.[285] Neki su ga prenijeli od Haruna b. Selmana, on od Muslima b. Ubejdullaha, a on od svoga oca.

٤٥. بَاب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ صَوْمِ يَوْمِ عَرَفَةَ *

٧٤٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ وَأَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ الضَّبِّيُّ قَالَا: أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ غَيْلَانَ بْنِ جَرِيرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْبَدٍ الزِّمَّانِيِّ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **صِيَامُ يَوْمِ عَرَفَةَ إِنِّي أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي بَعْدَهُ وَالسَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ.**

---

284 Neki su protumačili da se ovdje misli na šest dana mjeseca ševala, a neki da se ove riječi odnose na mjesec ša'ban. Bilježe Muslim u *Sahihu* i Tirmizija u *Džami'u* od Ebu Ejjuba koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude postio ramazan, i poslije njega šest dana ševala, to mu je kao da je cijeli život postio (svaki dan)."

285 Bilježi ga i Ebu Davud u *Sunenu.*

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي سَعِيدٍ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي قَتَادَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَقَدِ اسْتَحَبَّ أَهْلُ الْعِلْمِ صِيَامَ يَوْمِ عَرَفَةَ إِلَّا بِعَرَفَةَ *

45. O vrijednostima posta na Dan Arefata

746. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe i Ahmed b. Abde ed-Dabijj; kažu: Obavijestio nas je Hammad b. Zejd, prenijevši od Gajlana b. Džerira, on od Abdullaha b. Ma'beda ez-Zimmanija,[286] a on od Ebu Katade da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Postom će na Dan Arefata, nadam se, Allah oprostiti** (grijehe)[287] **za godinu koja je iza njega i za godinu koja je ispred njega."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Ebu Seida.

Ebu Isa kaže: Ebu Katadin hadis je hasenun.[288] Učenjaci drže da je post na Dan Arefata, osim (onima koji su) na samom Arefatu, mustehab.

٤٦. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ صَوْمِ يَوْمِ عَرَفَةَ بِعَرَفَةَ *

٧٤٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ ابْنُ عُلَيَّةَ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْطَرَ بِعَرَفَةَ وَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ أُمُّ الْفَضْلِ بِلَبَنٍ فَشَرِبَ.**

الْبَاب عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ عُمَرَ وَأُمِّ الْفَضْلِ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رُوِيَ عَنِ ابْنِ عُمَرَ

---

286 Abdullah b. Ma'bed ez-Zimmani el-Basri pouzdan je prenosilac. Pripadao je trećoj generaciji ravija hadisa.

287 Prema mišljenju Nevevija, Imama Haremejna i Ehli sunneta vel-džemata ovdje se radi o malim grijesima. Za velike je, prema njihovom mišljenju, neophodna tevba, pokajanje, sa svim njenim uvjetima.

288 Ovaj hadis je u nešto dužem obliku zabilježio i Muslim u *Sahihu*.

قَالَ: حَجَجْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ يَصُمْهُ يَعْنِي يَوْمَ عَرَفَةَ. وَمَعَ أَبِي بَكْرٍ فَلَمْ يَصُمْهُ. وَمَعَ عُمَرَ فَلَمْ يَصُمْهُ. وَمَعَ عُثْمَانَ فَلَمْ يَصُمْهُ.

وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ: يَسْتَحِبُّونَ الْإِفْطَارَ بِعَرَفَةَ لِيَتَقَوَّى بِهِ الرَّجُلُ عَلَى الدُّعَاءِ. وَقَدْ صَامَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ يَوْمَ عَرَفَةَ بِعَرَفَةَ *

٧٤٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ وَعَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ قَالَا: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ وَإِسْمَعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سُئِلَ ابْنُ عُمَرَ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ عَرَفَةَ بِعَرَفَةَ فَقَالَ: **حَجَجْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ يَصُمْهُ. وَمَعَ أَبِي بَكْرٍ فَلَمْ يَصُمْهُ. وَمَعَ عُمَرَ فَلَمْ يَصُمْهُ. وَمَعَ عُثْمَانَ فَلَمْ يَصُمْهُ. وَأَنَا لَا أَصُومُهُ وَلَا آمُرُ بِهِ وَلَا أَنْهَى عَنْهُ.**

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَأَبُو نَجِيحٍ اسْمُهُ يَسَارٌ وَقَدْ سَمِعَ مِنِ ابْنِ عُمَرَ. وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ أَيْضًا عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَجُلٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ *

46. O pokuđenosti posta na Dan Arefata na Arefatu

747. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Ismail b. Ulejje; kaže: Nas je obavijestio Ejjub, prenijevši od Ikrime, a on od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije postio na Arefatu, Ummul-Fadl[289] mu je poslala mlijeka i on ga je popio."[290]**

---

289 Ummul-Fadl je kćerka Harisa, a supruga Abbasa b. Abdul-Mutalliba.

290 Taberi smatra da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije postio na Arefatu kako bi time pokazao da onaj koji se nalazi na Arefatu ima pravo da bira hoće li postiti ili ne.

Prema mišljenju većine učenjaka, Dan Arefata je mustehab postiti onima koji se nalaze kod kuće, a mekruh ga je postiti onima koji su tog dana na Arefatu, da bi, kako tvrdi većina, bili fizički spremniji za dovu i ibadet toga dana, ili zato što je taj dan, kao što tvrde neki, mubarek dan onima koji se nalaze na Arefatu.

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ebu Hurejre, Ibn Omera i Ummul-Fadl.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun. Preneseno je od Ibn Omera da je kazao: "Obavio sam hadždž sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga (tj. Dan Arefata) nije postio. Obavio sam ga i sa Ebu Bekrom, pa ga nije postio, a također sam ga obavio i sa Omerom, pa ga ni on nije postio."

U skladu sa ovim stav je većine učenjaka. Oni smatraju da je lijepo (mustehab) ne postiti na Arefatu, kako bi osoba bila fizički spremnija za dovu. Neki su, pak, učenjaci Dan Arefata, kad su bili na Arefatu postili.

748. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Meni' i Alija b. Hudžr i kazali: Nas su obavijestili Sufjan b. Ujejne i Ismail b. Ibrahim, prenijevši od Ibn Ebu Nedžiha, a on od svoga oca koji je kazao: Upitan je Ibn Omer o postu na Arefatu pa je kazao: **"Obavio sam hadždž sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga on nije postio; sa Ebu Bekrom, pa ga ni on nije postio; sa Omerom, ni on ga nije postio; sa Osmanom, ni on ga nije postio. I ja ga ne postim i ne naređujem** (da se posti), **niti zabranjujem."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun. Ebu Nedžihu je ime Jesar[291]. On je hadise slušao od Ibn Omera. Ovaj hadis je također prenesen od Ibn Ebu Nedžiha, on ga je prenio od svoga oca, on od nekog čovjeka, a on od Ibn Omera.

٤٧. بَاب مَا جَاءَ فِي الْحَثِّ عَلَى صَوْمِ يَوْمِ عَاشُورَاءَ *

٧٤٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ وَأَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ الضَّبِّيُّ قَالَا: أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ غَيْلَانَ بْنِ جَرِيرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْبَدٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

Ata veli: Onaj koji ne bude postio na Arefatu zato da bi fiziči bio spremniji za ibadet i dovu toga dana na tom mjestu, ima za to nagradu kao da je i postio.
El-Mubarekfori kao ispravno izdvaja mišljenje većine koji kažu da je lijepo, mustehab, onima koji su na Arefatu da taj dan ne poste, pozivajući se na hadis Ebu Hurejre u kom stoji: "da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio post na Dan Arefata onima koji su na Arefatu. Ibn Huzejme i Hakim ovaj hadis ocjenjuju vjerodostojnim.

291 Ebu Nedžih Jesar el-Mekki je puzdan prenosilac. Pripadao je trećoj generaciji ravija hadisa. Umro je 109. godine po Hidžri.

صِيَامُ يَوْمِ عَاشُورَاءَ إِنِّي أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ.

وَفِي الْبَاب عَنْ عَلِيٍّ وَمُحَمَّدِ بْنِ صَيْفِيٍّ وَسَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ وَهِنْدِ بْنِ أَسْمَاءَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَالرُّبَيِّعِ بِنْتِ مُعَوِّذِ ابْنِ عَفْرَاءَ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَلَمَةَ ، عَنْ عَمِّهِ، وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ. ذَكَرُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ حَثَّ عَلَى صِيَامِ يَوْمِ عَاشُورَاءَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: لَا نَعْلَمُ فِي شَيْءٍ مِنَ الرِّوَايَاتِ أَنَّهُ قَالَ: صِيَامُ يَوْمِ عَاشُورَاءَ كَفَّارَةُ سَنَةٍ، إِلَّا فِي حَدِيثِ أَبِي قَتَادَةَ. وَبِحَدِيثِ أَبِي قَتَادَةَ يَقُولُ أَحْمَدُ وَإِسْحَقُ *

47. O podsticaju na post Dana ašure[292]

749. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe i Ahemed b. Abde ed-Dabij'; kažu: Nas je obavijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Gajlana b. Džerira, on od Abdullaha b. Ma'beda ez-Zemanija, a on od Ebu Katade da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Postom Dana ašure, nadam se, Allah će oprostiti** (grijehe onome ko posti) **za godinu dana koja je ispred njega."**[293]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Alije, Muhammeda b. Sajfija, Selemea b. Ekvea, Hinda b. Esmaa, Ibn Abbasa, Rubej'e, kćerke Muavviza b. Afraa, Abdur-Rahmana b. Selemea el-Huzaija od njegovog amidže i Abdullaha b. Zubejra. Svi su oni spomenuli, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on podsticao na post Dana ašure.

Ebu Isa kaže: Nije nam poznato da je on, i u jednoj od spomenutih predaja kazao: Post na Dan ašure briše grijehe za godinu dana, osim u Ebu Katadinom hadisu. U skladu sa Ebu Katadinim hadisom stav je i Ahmeda i Ishaka.

---

292 Dan ašure je, prema mišljenju većine učenjaka, deseti dan mjeseca muharrema.

293 Ukoliko bi neko upitao šta je razlog da se postom Dana ašure brišu grijesi za godinu, a postom Dana Arefata, grijesi za dvije godine, odgovor bi bio, veli El-Mubarekfori sljedeći: Post na Dan ašure spada u Musaov, sallallahu alejhi ve sellem, šeri'at, dok post na Dan Arefata spada u šeriat Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. To ukazuje, veli dalje El-Mubarekfori, da je post na Dan Arefata vredniji od posta na Dan ašure.

٤٨. بَاب مَا جَاءَ فِي الرُّخْصَةِ فِي تَرْكِ صَوْمِ يَوْمِ عَاشُورَاءَ *

٧٥٠. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ إِسْحَقَ الْهَمْدَانِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ عَاشُورَاءُ يَوْمًا تَصُومُهُ قُرَيْشٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُهُ. فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ صَامَهُ وَأَمَرَ النَّاسَ بِصِيَامِهِ. فَلَمَّا افْتُرِضَ رَمَضَانُ كَانَ رَمَضَانُ هُوَ الْفَرِيضَةُ وَتَرَكَ عَاشُورَاءَ. فَمَنْ شَاءَ صَامَهُ وَمَنْ شَاءَ تَرَكَهُ.

الْبَاب عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ وَقَيْسِ بْنِ سَعْدٍ وَجَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ وَابْنِ عُمَرَ وَمُعَاوِيَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: وَالْعَمَلُ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ عَلَى حَدِيثِ عَائِشَةَ وَهُوَ حَدِيثٌ صَحِيحٌ. لَا يَرَوْنَ صِيَامَ يَوْمِ عَاشُورَاءَ وَاجِبًا إِلَّا مَنْ رَغِبَ فِي صِيَامِهِ لِمَا ذُكِرَ فِيهِ مِنَ الْفَضْلِ *

48. Dozvoljeno je ne postiti na Dan ašure

750. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Ishak el-Hemedani; kaže: Obavijestio nas je Abde b. Sulejman, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Aiše koja je kazala: **"Ašura je bio dan koji su Kurejšije postili u vrijeme džahilijjeta, a postio ga je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Pošto se preselio u Medinu on ga je i dalje postio i naredio je svijetu da ga posti. A kada je propisan ramazan, ramazanki post je postao obaveznim a** (post na Dan) **ašure je ostavljen na volju. Ko je htio** (i dalje) **ga je postio a ko je htio napustio ga je."**[294]

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Ibn Mesuda, Kajsa b. Sa'da, Džabira b. Semurea, Ibn Omera i Muavije.

Ebu Isa kaže: U skladu sa Aišinim hadisom, koji je vjerodostojan,[295] jeste i postupak učenjaka. Oni smatraju da post na Dan ašure nije

---

294 Iz ovoga se hadisa da vidjeti da je post na Dan ašure u početku bio obavezan. Propisivanjem ramazanskog posta ta je obaveza prestala, a post na Dan ašure je ostao kao nafila koju je lijepo postiti.

295 Bilježe ga i Buharija u *Sahihu* i *Nesaija* u Sunenu.

obavezan, može ga postiti, ko želi, radi vrijednosti koje su o njemu izrečene.

٤٩. بَاب مَا جَاءَ عَاشُورَاءُ أَيُّ يَوْمٍ هُوَ *

٧٥١. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ وَأَبُو كُرَيْبٍ قَالَا: أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ حَاجِبِ بْنِ عُمَرَ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ الْأَعْرَجِ قَالَ: انْتَهَيْتُ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ وَهُوَ مُتَوَسِّدٌ رِدَاءَهُ فِي زَمْزَمَ فَقُلْتُ: أَخْبِرْنِي عَنْ يَوْمِ عَاشُورَاءَ أَيُّ يَوْمٍ هُوَ أَصُومُهُ؟ قَالَ: إِذَا رَأَيْتَ هِلَالَ الْمُحَرَّمِ فَاعْدُدْ ثُمَّ أَصْبِحْ مِنَ التَّاسِعِ صَائِمًا. قَالَ: فَقُلْتُ: أَهَكَذَا كَانَ يَصُومُهُ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: نَعَمْ *

٧٥٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الْحَسَنِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِصَوْمِ عَاشُورَاءَ يَوْمُ الْعَاشِرِ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

وَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي يَوْمِ عَاشُورَاءَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ: يَوْمُ التَّاسِعِ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: يَوْمُ الْعَاشِرِ.

وَرُوِيَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ: صُومُوا التَّاسِعَ وَالْعَاشِرَ وَخَالِفُوا الْيَهُودَ. وَبِهَذَا الْحَدِيثِ يَقُولُ الشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَقُ *

49. O ašuri, koji je to dan

751. ISPRIČALI SU NAM Hennad i Ebu Kurejb i kazali: Nas je obavijestio Veki', prenijevši od Hadžiba b. Omera, a on od Hakima b. A'redža koji je kazao: **"Došao sam Ibn Abbasu, a on pored Zemzema stavio ogrtač pod glavu i** (leži). **Rekoh! Obavijesti me o Danu ašure, koji dan da postim? On reče: Kada ugledaš mlađak muharrema, broji** (dane) **pa kada osvaneš devetog dana, ti zaposti. Rekao sam,**

veli on: Je li ga tako postio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.? Da, odgovorio je on."[296]

752. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Abdul-Varis b. Junus, prenijevši od Hasana, a on od Ibn Abbasa da je kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se ašura posti desetog dana** (muharrema)."

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun.

Učenjaci se razilaze u pogledu Dana ašure. Neki vele da je ona devetog, a neki, da je desetog dana (muharrema).

Preneseno je od Ibn Abbasa da je rekao: "Postite deveti i deseti dan, i razlikujte se od jevreja."

U skladu sa ovim hadisom stav je Šafije, Ahmeda i Ishaka.

٥٠. بَاب مَا جَاءَ فِي صِيَامِ الْعَشْرِ *

٧٥٣. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَائِمًا فِي الْعَشْرِ قَطُّ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَكَذَا رَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ. وَرَوَى الثَّوْرِيُّ وَغَيْرُهُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يُرَ صَائِمًا فِي الْعَشْرِ. وَرَوَى أَبُو الْأَحْوَصِ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَائِشَةَ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنِ الْأَسْوَدِ. وَقَدِ اخْتَلَفُوا عَلَى مَنْصُورٍ فِي الْحَدِيثِ. وَرِوَايَةُ الْأَعْمَشِ أَصَحُّ وَأَوْصَلُ إِسْنَادًا. قَالَ و سَمِعْت أَبَا بكر مُحَمَّدَ بْنَ أَبَانَ يَقُولُ: سَمِعْتُ وَكِيعًا يَقُولُ: الْأَعْمَشُ أَحْفَظُ لِإِسْنَادِ إِبْرَاهِيمَ مِنْ مَنْصُورٍ *

296 Većina islamskih učenjaka stoji na stanovištu da je ašura desetog dana mjeseca muharrema. Ibn Abbas smatra da je ona devetog dana muharrema. Ovaj Ibn Abasov stav Nevevi je pokušao pomiriti sa vjerodostojnim hadisima tako što je ustvrdio da je kod Arapa bio adet da su peti dan kojim su pojili deve, nazivali četvrtim. Isto su tako nazivali i ostale dane. Tako je, u skladu sa tim adetom, deveti dan ustvari deseti dan.

50. O postu deset dana[297]

753. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Ebu Muavija, on je prenio od A'meša, on od Ibrahima, on od Esveda, a on od Aiše koja je kazala: **"Nisam vidjela da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ikada postio** (prvih) **deset dana** (mjeseca zul-hidždžeta).''[298]

Ebu Isa kaže: Ovako su mnogi prenijeli od A'meša, on od Ibrahima, on od Esveda, a on od Aiše. Es-Sevri i mnogi drugi ovaj hadis su prenijeli od Mensura, a on od Ibrahima: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije viđen da je postio (prvih) deset dana (mjeseca zul-hidždžeta). A prenio je Ebu Ahves od Mensura, on od Ibrahima, a on od Aiše, i u hadisu nije spomenuo: "... od Esveda". Mnogi su se razišli sa Mensurom u prenošenju hadisa, zato je A'mešova predaja pouzdanija i ima potpuniji sened. Tirmizija veli: Čuo sam Ebu Bekra Muhammeda b. Ebana kada kaže: Čuo sam Veki'a kada veli: A'meš je bolje pamtio Ibrahimove senede od Mensura.

٥١. بَاب مَا جَاءَ فِي الْعَمَلِ فِي أَيَّامِ الْعَشْرِ *

٧٥٤. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ وَهُوَ ابْنُ أَبِي عِمْرَانَ الْبَطِينُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

---

297 Odnosi se na prvih devet dana mjeseca zul-hidždžeta.

298 Nevevi kaže: Učenjaci smatraju da u ovom hadisu postoji naznaka koja upućuje na to da bi post u prvih devet dana mjeseca zul-hidždžeta mogao biti pokuđen. Oni tvrde da u njemu postoje takve naznake ali da, ipak, post prvih devet dana ovoga mjeseca ne samo da nije pokuđen nego je mustehab. Buharija u *Sahihu* bilježi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema dana u kojima su dobra djela vrednija kao što su u ovima, tj. u prvih deset dana mjeseca zul-hidždžeta.

Na isti zaključak upućuje i hadis koji prenosi Hanide b. Halid od svoje supruge, a ona od neke od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga, koja je kazala: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi postio prvih devet dana zul-hidždžeta, Dan ašure, po tri dana od svakog mjeseca i prvi ponedjeljak i četvrtak u mjesecu." (Ebu Davud, Ahmed i Nesaija)

Aišin hadis, o kom je riječ u ovom poglavlju, oni objašnajvaju tako što smatraju da se on odnosi na stanje tokom putovanja ili bolesti. Dakle, ona Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nije nikada vidjela da je postio prvih devet dana mjeseca zul-hiždždžeta, na putovanju ili kada bi bio bolestan.

وَسَلَّمَ: مَا مِنْ أَيَّامٍ الْعَمَلُ الصَّالِحُ فِيهِنَّ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ هَذِهِ الْأَيَّامِ الْعَشْرِ. فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ: وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، إِلَّا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَلَمْ يَرْجِعْ مِنْ ذَلِكَ بِشَيْءٍ.

وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَجَابِرٍ. قَالَ أَبُو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ *

٧٥٥. حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ الْبَصْرِيُّ أَخْبَرَنَا مَسْعُودُ بْنُ وَاصِلٍ عَنْ نَهَّاسِ بْنِ قَهْمٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا مِنْ أَيَّامٍ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ أَنْ يُتَعَبَّدَ لَهُ فِيهَا مِنْ عَشْرِ ذِي الْحِجَّةِ. يَعْدِلُ صِيَامُ كُلِّ يَوْمٍ مِنْهَا بِصِيَامِ سَنَةٍ، وَقِيَامُ كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْهَا بِقِيَامِ لَيْلَةِ الْقَدْرِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ مَسْعُودِ بْنِ وَاصِلٍ عَنِ النَّهَّاسِ.وَسَأَلْتُ مُحَمَّدًا عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ فَلَمْ يَعْرِفْهُ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ مِثْلَ هَذَا. و قَالَ: قَدْ رُوِيَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلًا شَيْءٌ مِنْ هَذَا *

51. O aktivnosti u (ovih) deset dana[299]

754. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Ebu Muavija, prenijevši od A'meša, on od Muslima, a on je sin Ebu Imrana el-Betina, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Nema dana u kojima je dobro djelo Allahu draže, kao što je u ovih deset dana.**[300]

299 Misli se, također, na prvih devet dana mjeseca zul-hidždžeta.

300 Da li su vredniji posljednjih deset dana mjeseca ramazana ili prvih deset dana mjeseca zul-hidždžeta, sporno je među islamskim učenjacima. Neki kažu da su vredniji prvi, a

Rekoše: Allahov Poslaniče, zar ni borba na Allahovu putu? Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, će na to: Ni borba na Allahovu putu, osim, (djelo) **osobe koja je** (u borbu) **ušla zalažući imetak svoj, i život svoj, pa se ni sa čim od toga ne vrati.”**

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Ibn Omera, Ebu Hurejre, Abdullaha b. Amra i Džabira.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-garibun-sahihun.[301]

755. ISPRIČAO NAM JE Ebu Bekr b. Nafi' el-Basri;[302] kaže: Obavijestio nas je Mesud b. Vasil,[303] on je prenio od Nehhasa b. Kahma,[304] on od Katade, on od Seida b. Musejjeba, on od Ebu Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **“Nema dana u kojima je Allahu draže da Mu se čini ibadet, kao što su deset dana zul-hidždžeta. Dobrovoljni post u svakom od njih je ravan dobrovoljnom postu jedne godine, a dobrovoljni namaz u svakoj njegovoj noći je ravan dobrovoljnom namazu u noći Lejletul-kadra.”**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-garibun,[305] poznat nam je samo preko Mesuda b. Vasila od Nehhasa. A pitao sam Muhammeda o ovom hadisu, pa ga ni on drugim putem, u sličnom značenju, nije poznavao. On veli: Nešto od ovoga je kao mursel preneseno od Katade, on od Seida b. Musejjeba, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٥٢. بَاب مَا جَاءَ فِي صِيَامِ سِتَّةِ أَيَّامٍ مِنْ شَوَّالٍ *

٧٥٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ أَخْبَرَنَا سَعْدُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُمَرَ بْـنِ

---

neki, opet, da su vredniji drugi. Odabrano je mišljenje koje zastupa većina učenjaka, da su, što se tiče dana, vredniji prvih deset dana mjeseca zul-hidždžeta, zbog Arefata, a što se tiče noći, vrednije su deset posljednjih noći ramazana zbog Lejletul-kadra. Zato su u ovom hadisu spomenuti dani, a ne noći.

301 Bilježe ga i Buharija u *Sahihu*, te Ebu Davud i Ibn Madže u *Sunenima.*

302 Puno mu je ime Ebu Bekr Muhammed b. Ahmed b. Nafi' el-Basri. On je iskren prenosilac. Pripadao je desetoj generaciji ravija hadisa.

303 Mesud b. Vasil el-Ezrek el-Basri, ocjenjuju ga blagim u hadisu. Pripadao je devetoj generaciji ravija hadisa.

304 Nehhas b. Kahm el-Basri slab je ravija. Pripadao je šestoj generaciji.

305 Bilježi ga i Ibn Madže u *Sunenu*. Abdur-Rahman el-Mubarekfori drži ovaj hadis slabim, jer se u njegovom senedu nalaze Mesud b. Vasil, koji je nesiguran u hadisu i Nehhas b. Kahm koji je po ocjeni hadiskih učenjaka slab ravija.

ثابتٍ عَنْ أبي أيُّوبَ قالَ: قَالَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَنْ صَامَ رَمَضَانَ ثُمَّ أتْبَعَهُ بِسِت مِنْ شَوَّالٍ فَذَلِكَ صِيَامُ الدَّهْرِ.**

وَفِي الْبَابِ عَنْ جَابِرٍ وَأبِي هُرَيْرَةَ وَثَوْبَانَ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ أبي أيُّوبَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدِ اسْتَحَبَّ قَوْمٌ صِيَامَ سِتَّةِ أيَّامٍ مِنْ شَوَّالٍ لِهَذَا الْحَدِيثِ.

وقالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ: هُوَ حَسَنٌ مِثْلُ صِيَامِ ثَلَاثَةِ أيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ. قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ: وَيُرْوَى فِي بَعْضِ الْحَدِيثِ: وَيُلْحَقُ هَذَا الصِّيَامُ بِرَمَضَانَ. وَاخْتَارَ ابْنُ الْمُبَارَكِ أنْ تَكُونَ سِتَّةَ أيَّامٍ فِي أوَّلِ الشَّهْرِ. وَقَدْ رُوِيَ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ أنَّهُ قَالَ: إنْ صَامَ سِتَّةَ أيَّامٍ مِنْ شَوَّالٍ مُتَفَرِّقًا فَهُوَ جَائِزٌ.

قَالَ أبو عِيسَى: وَقَدْ رَوَى عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ وَسَعْدِ بْنِ سَعِيدٍ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ عُمَرَ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أبي أيُّوبَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا. وَرَوَى شُعْبَةُ عَنْ وَرْقَاءَ بْنِ عُمَرَ عَنْ سَعْدِ بْنِ سَعِيدٍ هَذَا الْحَدِيثَ. وَسَعْدُ بْنُ سَعِيدٍ هُوَ أخُو يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْأَنْصَارِيِّ. وَقَدْ تَكَلَّمَ بَعْضُ أهْلِ الْحَدِيثِ فِي سَعْدِ بْنِ سَعِيدٍ مِنْ قِبَلِ حِفْظِهِ*

52. O postu šest dana (mjeseca) ševala

756. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Ebu Muavija; kaže: Nas je obavijestio Sa'd b. Seid prenijevši od Omera b. Sabita, a on od Ebu Ejjuba koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ko isposti ramazan i poslije njega šest dana ševala, to je kao da je postio cijelu godinu."**[306]

---

306 Imajući u vidu da Uzvišeni Allah za svako dobro djelo daje desetostruku nagradu, nagrada za ramazan iznosi kao za deset mjeseci i nagrada za šest dana kao za dva mjeseca, što je ravno godini. Ako osoba na taj način posti čitavog života, imat će nagradu kao da je postila doživotno sve dane.

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Džabira, Ebu Hurejre i Sevbana.

Ebu Isa kaže: Ebu Ejjubov hadis je hasenun-sahihun.[307] Na temelju ovoga hadisa neki učenjaci smatraju da je lijepo postiti šest dana (mjeseca) ševala.

Ibn Mubarek veli: To je dobro isto kao post tri dana od svakog mjeseca. Ibn Mubarek veli: Prenosi se u nekim hadisima: Ovaj post se sjedinjuje s ramazanom. Ibn Mubarek je odabrao da (ovih) šest dana ševala budu s početka mjeseca. Također je preneseno od Ibn Mubareka da je rekao: Ukoliko neko bude postio šest dana (mjeseca) ševala razdvojeno, i to je dozvoljeno.

Ebu Isa kaže: Abdul-Aziz b. Muhammed ovaj hadis je prenio od Safvana b. Sulejma, i od Sa'da b. Seida, njih dvojica od Omera b. Sabita, on od Ebu Ejjuba, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. A prenio je ovaj hadis Šu'be od Verkaa b. Omera, on od Sa'da b. Seida, a Sa'd b. Seid je brat Jahje b. Seida el-Ensarija. Neki su učenjaci imali primjedbi na Sa'da b. Seida u pogledu njegova pamćenja.

٥٣. بَاب مَا جَاءَ فِي صَوْمِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ *

٧٥٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ عَنْ أَبِي الرَّبِيعِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: عَهِدَ إِلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثَةً: **أَنْ لَا أَنَامَ إِلَّا عَلَى وِتْرٍ، وَصَوْمَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، وَأَنْ أُصَلِّيَ الضُّحَى** *

٧٥٨. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَامٍ يُحَدِّثُ عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا ذَرٍّ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **يَا أَبَا ذَرٍّ إِذَا صُمْتَ مِنَ الشَّهْرِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فَصُمْ ثَلَاثَ عَشْرَةَ وَأَرْبَعَ عَشْرَةَ وَخَمْسَ عَشْرَةَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي قَتَادَةَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَقُرَّةَ بْنِ إِيَاسٍ الْمُزَنِيِّ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ

307 Zabilježili su ga i Muslim u *Sahih*, i Ebu Davud i Ibn Madže u *Sunenima*.

مَسْعُودٍ وَأبي عَقْرَبٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَعَائِشَةَ وَقَتَادَةَ بْنِ مِلْحَانَ وَعُثْمَانَ بْنِ أبـي الْعَاصِ وَجَرِيرٍ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ أبي ذَرٍّ حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَقَدْ رُوِيَ فِي بَعْضِ الْحَدِيـثِ: أنَّ مَنْ صَامَ ثَلَاثَةَ أيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ كَانَ كَمَنْ صَامَ الدَّهْرَ *

٧٥٩. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أخْبَرَنَا أبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ عَاصِمٍ الْأَحْوَلِ عَنْ أبي عُثْمَانَ عَنْ أبي ذَرٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَنْ صَامَ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلَاثَةَ أيَّامٍ فَذَلِـكَ صِيَامُ الدَّهْرِ. فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ تَصْدِيقَ ذَلِكَ فِي كِتَابِهِ (مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَـهُ عَشْرُ أمْثَالِهَا) الْيَوْمُ بِعَشْرَةِ أيَّامٍ.**

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. قَالَ أبو عِيسَى: وَقَدْ رَوَى شُعْبَةُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ أبي شِمْرٍ وَأبي التَّيَّاحِ عَنْ أبي عُثْمَانَ وقَالَ عَنْ أبي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّـه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *

٧٦٠. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أخْبَرَنَا أبُـو دَاوُدَ أخْبَرَنَـا شُـعْبَةُ عَـنْ يَزِيـدَ الرِّشْـكِ قَالَ: سَمِعْتُ مُعَاذَةَ قَالَتْ: **قُلْتُ لِعَائِشَةَ: أكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّـه عَلَيْـهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ ثَلَاثَةَ أيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْ؟ قَالَتْ: نَعَمْ. قُلْتُ: مِنْ أيِّهِ كَانَ يَصُومُ؟ قَالَتْ: كَانَ لَا يُبَالِي مِنْ أيِّهِ صَامَ.**

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. قَالَ: وَيَزِيدُ الرِّشْكُ هُوَ يَزِيدُ الضُّبَعِـيُّ وَهُوَ يَزِيدُ ابْنُ الْقَاسِمِ وَهُوَ الْقَسَّامُ. وَالرِّشْكُ هُوَ الْقَسَّامُ بِلُغَةِ أهْلِ الْبَصْرَةِ *

53. O postu tri (dana) od svakog mjeseca

757. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Ebu Avane, prenijevši od Simaka b. Harba, on od Ebu Rebi’a, a on od Ebu

Hurejre koji je kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preporučio mi je troje: da ne spavam dok ne klanjam vitr-namaz,**[308] **post tri dana od svakog mjeseca i da klanjam duha (namaz).**"

758. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestio nas je Ebu Davud; kaže: Saopćio nam je Šu'be, prenijevši od A'meša koji je kazao: Čuo sam Jahju b. Bessama kada priča od Musaa b. Talhe koji je rekao: Čuo sam Ebu Zerra kada veli da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Ebu Zerre, ako budeš postio tri dana od** (svakog) **mjeseca, onda posti trinaesti, četrnaesti i petnesti."**

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Ebu Katade, Abdullaha b. Amra, Kurrea b. Ijasa el-Muzenija, Abdullaha b. Mesuda, Ebu Akreba, Ibn Abbasa, Aiše, Katade b. Milhana, Osmana b. Ebu Asa i Džerira.

Ebu Isa kaže: Ebu Zerrov hadis je hasenun.[309]

U nekim hadisima je preneseno: da onaj ko bude postio tri dana od svakog mjeseca, kao da je postio cijelu godinu.

759. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Ebu Muavija, on je prenio od Asima el-Ahvela, on od Ebu Osmana, a on od Ebu Zerra koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ko bude od svakog mjeseca postio tri dana, to je kao da je postio cijelu godinu. Potvrdu ovog Uzvišeni Allah je objavio u Svojoj Knjizi: "Ko uradi dobro djelo, bit će desetostruko nagrađen..." dan, kao deset dana."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun.[310]

Ebu Isa kaže: Šu'be je ovaj hadis prenio od Ebu Šimra i Ebu Tejjaha, a njih dvojica od Ebu Osmana, a kazao je i od Ebu Hurejre od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

760. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestio nas je Ebu Davud; kaže: Nas je obavijestio Šu'be, prenijevši od Jezida

---

308 Ibn Hadžer el-Askalani smatra da je ovo dokaz da je mustehab za onoga ko nije siguran da se može probuditi, da vitr-namaz klanja prije spavanja.
Šejh Abdul-Hakk u djelu *El-Lem'at* tvrdi da je ovo specijalno preporučeno Ebu Hurejri zato što se on dugo u noć bavio naukom, pamćenjem i pisanjem hadisa, pa je postojala bojazan da se neće moći probuditi ukoliko bi vitr-namaz ostavio za kasnije. Slična preporuka je upućena i Ebu Derdau, kako stoji u hadisu koji bilježi Muslim, i Ebu Zerru, kako stoji u hadisu koji je zabilježio Nesaija.

309 Zabilježio ga je i Nesaija u *Sunenu*. Ibn Hibban ga smatra vjerodostojnim.

310 Zabilježio ga je i Ibn Madže u *Sunenu*.

er-Riška koji je kazao: Čuo sam Muazu kada je kazala: **“Pitala sam Aišu: Je li Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postio tri dana od svakog mjeseca? Jest, reče ona. Rekoh: A koje je dane postio? Na to će ona: On nije** (toliko) **obraćao pažnju koje će dane** (u mjesecu) **postiti."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun,[311] a Jezid er-Rišk je Jezid ed-Dube’ijj, a on je ustvari Jezid el-Kasim, on je bio djelitelj nasljedstva, a i riječ er-rišk u jeziku stanovnika Basre, ima značenje djelitelja nasljedstva.

٥٤. بَاب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الصَّوْمِ *

٧٦١. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مُوسَى الْقَزَّازُ البصري أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ رَبَّكُمْ يَقُولُ: **كُلُّ حَسَنَةٍ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ وَالصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ. الصَّوْمُ جُنَّةٌ مِنَ النَّارِ. وَلَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ. وَإِنْ جَهِلَ عَلَى أَحَدِكُمْ جَاهِلٌ وَهُوَ صَائِمٌ فَلْيَقُلْ: إِنِّي صَائِمٌ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ وَسَهْلِ بْنِ سَعْدٍ وَكَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ وَسَلَامَةَ بْنِ قَيْصَرٍ وَبَشِيرِ ابْنِ الْخَصَاصِيَةِ. وَاسْمُ بَشِيرٍ زَحْمُ بْنُ مَعْبَدٍ، وَالْخَصَاصِيَةُ هِيَ أُمُّهُ.

قَالَ أَبو عِيسَى: وَحَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ *

٧٦٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **فِي الْجَنَّةِ بَابٌ يُدْعَى الرَّيَّانَ يُدْعَى لَهُ الصَّائِمُونَ. فَمَنْ كَانَ مِنَ الصَّائِمِينَ دَخَلَهُ وَمَنْ دَخَلَهُ لَمْ يَظْمَأْ أَبَدًا.**

---

311 Zabilježio ga je i Muslim u *Sahihu.*

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ *

٧٦٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ: فَرْحَةٌ حِينَ يُفْطِرُ وَفَرْحَةٌ حِينَ يَلْقَى رَبَّهُ.**

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

54. O vrijednosti posta

761. ISPRIČAO NAM JE Imran b. Musa el-Kazzaz el-Basri; kaže: Obavijestio nas je Abdul-Varis b. Seid; kaže: Nas je obavijestio Alija b. Zejd, prenijevši od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu Hurejre koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Vaš Gospodar uistinu veli: Svako dobro djelo se nagrađuje od deset do sedam stotina puta, osim posta, post je Moj i Ja ću za njega posebnu nagradu dati. Post će biti štit od vatre, a zadah iz postačevih usta kod Allaha će biti ugodniji od mirisa miska. Ukoliko se prema nekome od vas, dok posti, kakav neznalica glupo ponese, neka rekne: ja postim."**

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Muaza b. Džebela, Sehla b. Sa'da, Ka'ba b. Udžrea, Selamea b. Kajsure i Bešira b. el-Hasasijja. Beširu je ime Zahm b. Ma'bed, a Hasasijja mu je majka.

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis, u ovoj formi, je hasenun-garibun.

762. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Bešar; kaže: Obavijestio nas je Ebu Amir el-Akadi, prenijevši od Hišama b. Sa'da, on od Ebu Hazima, on od Sehla b. Sa'da, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"U Džennetu postoje vrata koja se zovu Rejjan. Na njih će biti pozivani postači. Pa ko bude spadao među postače, ući će na njih, a ko uđe na njih, taj više nikada ožednjeti neće."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun-garibun.[312]

---

312 Zabilježili su ga i Buharija i Muslim u *Sahihima.*

763. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Abdul-Aziz b. Muhammed, prenijevši od Sehla b. Ebu Saliha, on od svoga oca, a on od Ebu Hurejre koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Postač ima dvije radosti: radost kad se iftari i radost kad se susretne sa svojim Gospodarom."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.

٥٥. بَاب مَا جَاءَ فِي صَوْمِ الدَّهْرِ *

٧٦٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ وَأَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ الضبي قَالَا: أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ غَيْلَانَ بْنِ جَرِيرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْبَدٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ قَالَ: **قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ: كَيْفَ بِمَنْ صَامَ الدَّهْرَ؟ قَالَ: لَا صَامَ وَلَا أَفْطَرَ أَوْ لَمْ يَصُمْ وَلَمْ يُفْطِرْ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَعَبْدِ اللَّهِ ابْنِ الشِّخِّيرِ وَعِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ وَأَبِي مُوسَى.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي قَتَادَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ.

وَقَدْ كَرِهَ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ صِيَامَ الدَّهْرِ وَأَجَازَهُ وَقَالُوا: إِنَّمَا يَكُونُ صِيَامُ الدَّهْرِ إِذَا لَمْ يُفْطِرْ يَوْمَ الْفِطْرِ وَيَوْمَ الْأَضْحَى وَأَيَّامَ التَّشْرِيقِ. فَمَنْ أَفْطَرَ هَذِهِ الْأَيَّامَ فَقَدْ خَرَجَ مِنْ حَدِّ الْكَرَاهِيَةِ وَلَا يَكُونُ قَدْ صَامَ الدَّهْرَ كُلَّهُ. هَكَذَا رُوِيَ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ. و قَالَ أَحْمَدُ وَإِسْحَقُ نَحْوًا مِنْ هَذَا وَقَالَا: لَا يَجِبُ أَنْ يُفْطِرَ أَيَّامًا غَيْرَ هَذِهِ الْخَمْسَةِ الْأَيَّامِ الَّتِي نَهَى عَنْهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَوْمِ الْفِطْرِ وَيَوْمِ الْأَضْحَى وَأَيَّامِ التَّشْرِيق *

55. O doživotnom postu

764. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe i Ahmed b. Abde ed-Dabijj; kažu: Nas je obvijestio Hammad b. Zejd, prenijevši od Gajlana b. Džerira, on od Abdullaha b. Ma'beda, a on od Ebu Katade koji je kazao:

“Neko je kazao: Allahov Poslaniče, šta veliš za onoga koji posti (sve dane) **doživotno? On reče: Taj, niti je postio, niti je mrsio, ili,**[313] taj, niti posti, niti mrsi.”[314]

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Abdullaha b. Amra, Abdullaha b. Šihhira, Imrana b. Husajna i Ebu Musaa.

Ebu Isa kaže: Ebu Katadin hadis je hasenun.[315]

Neki učenjaci smatraju doživotni post mekruhom. Oni vele: Doživotnim postom se smatra onaj post kod koga se ne mrse ni prvi dani Ramazanskog i Kurban-bajrama, niti preostala tri dana Kurban-bajrama. Ko bude mrsio ove dane nije počinio mekruh niti se smatra da je doživotno (sve dane) postio. Tako je preneseno od Malika b. Enesa, a to je stav i Šafije. Ahmed i Ishak su kazali slično ovome. Oni vele: Nije obavezno mrsiti se osim ovih pet dana u kojima je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se posti, a to su: prvi dan Ramazanskog, te prvi i preostala tri dana Kurban-bajrama.

٥٦. بَاب مَا جَاءَ فِي سَرْدِ الصَّوْمِ *

٧٦٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنْ صِيَامِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: كَانَ يَصُومُ حَتَّى نَقُولَ قَدْ صَامَ وَيُفْطِرُ حَتَّى نَقُولَ قَدْ أَفْطَرَ. قَالَتْ وَمَا صَامَ رَسُولُ اللَّهِ شَهْرًا كَامِلًا إِلَّا رَمَضَانَ.

وَفِي الْبَاب عَنْ أَنَسٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ. قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَائِشَةَ حَدِيثٌ صَحِيحٌ *

313 Ovdje se radi o dilemi nekog od ravija ovoga hadisa.

314 Sa stajališta islama zabranjeno je stalno postiti, čak i onim osobama koje bi fizički to i mogle podnijeti, i to iz nekoliko razloga: 1) Što svako pored obaveza prema Allahu, dž. š., ima i obaveze prema drugim osobama koje ne bi mogao udovoljiti ukoliko bi stalno postio. Naprimjer: Obaveze prema bračnom drugu, obaveze odazivanja na sobete i sl. 2) Postoje dani u godini u kojima je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se u njima posti, kao što su: Ramazanski i Kurban-bajram. 3) Neprekidnim postom osoba bi ugrozila vlastito zdravlje, itd. Umjesto toga, najbolje je onome ko želi što više da posti, da posti Davudov post, a to znači da dan posti, a dan mrsi.

315 Zabilježio ga je i Muslim u *Sahihu* u nešto dužem obliku.

٧٦٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ صَوْمِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فقَالَ: **كَانَ يَصُومُ مِنَ الشَّهْرِ حَتَّى يرَى أَنَّهُ لَا يُرِيدُ أَنْ يُفْطِرَ مِنْهُ، وَيُفْطِرُ حَتَّى يرَى أَنَّهُ لَا يُرِيدُ أَنْ يَصُومَ مِنْهُ شَيْئًا. وَكُنْتَ لَا تَشَاءُ أَنْ تَرَاهُ مِنَ اللَّيْلِ مُصَلِّيًا إِلَّا رَأَيْتَهُ مُصَلِّيًا، وَلَا نَائِمًا إِلَّا رَأَيْتَهُ نَائِمًا.**

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

٧٦٧. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ مِسْعَرٍ وَسُفْيَانَ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **أَفْضَلُ الصَّوْمِ صَوْمُ أَخِي دَاوُدَ. كَانَ يَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا وَلَا يَفِرُّ إِذَا لَاقَى.**

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَأَبُو الْعَبَّاسِ هُوَ الشَّاعِرُ الْأَعْمَى وَاسْمُهُ السَّائِبُ بْنُ فَرُّوخَ. قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: أَفْضَلُ الصِّيَامِ أَنْ يصُومَ يَوْمًا وَيفطِرَ يَوْمًا. وَيُقَالُ هَذَا هُوَ أَشَدُّ الصِّيَامِ *

56. O uzastopnom postu

765. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Hammad b. Zejd, on je prenio od Ejuba, a on od Abdullaha b. Šekika koji je kazao: **"Upitao sam Aišu o Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, postu, pa je kazala: Postio bi** (toliko), **da bismo kazali postit će** (cijeli mjesec), **a mrsio bi** (toliko), **da bismo rekli mrsit će** (cijeli mjesec). **Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije osim ramazana, ni jedan drugi mjesec u cijelosti postio."**[316]

316 U hadisu koji bilježe Buharija i Muslim, a koji na izvjestan način pojašnjava ovaj, stoji: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi (u mjesecu) toliko postio da bismo rekli: Neće ni mrsiti, a onda bi (u drugom) toliko mrsio, da bismo rekli: Neće ništa ni postiti."

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Enesa i Ibn Abbasa.

Ebu Isa kaže: Aišin hadis je hasenun-sahihun.[317]

766. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hudžr; kaže: Obavijestio nas je Ismail b. Džafer, prenijevši od Humejda, a on od Enesa b. Malika, da je upitan o Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, postu, pa je kazao: **"Postio bi od mjeseca toliko da bi se pomislilo da od njega neće ništa mrsiti, a** (onda) **bi mrsio toliko, da bi se pomislilo da od** (tog mjeseca) **neće ništa postiti. U koje god bi doba noći htio, mogao si ga vidjeti u namazu, i u koje god bi doba noći htio, mogao si ga zateći na spavanju."**[318]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.

767. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas Veki', on je prenio od Mis'ara i Sufjana, njih dvojica od Habiba b. Ebu Sabita, on od Ebu Abbasa, a on od Abdullaha b. Amra da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Najvredniji post je post moga brata Davuda. On bi dan postio, a dan mrsio, i nije bježao kada bi se susreo** (sa neprijateljem)."[319]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[320] Ebu Abbas je slijepi pjesnik koji se zvao Saib b. Ferruh.

Neki učenjaci vele: Najvredniji post je da postiš dan a mrsiš dan. Ovo je kaže se, najintenzivniji post.

٥٧. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الصَّوْمِ يَوْمَ الْفِطْرِ وَالنَّحْرِ *

٧٦٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيـهِ عَـنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صِيَامَيْنِ: صيام

---

317 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

318 Ibn Hadžer veli: Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, ponašanje u pogledu dobrovoljnog posta i namaza je bivalo raznovrsno. Nekada bi noćni namaz klanjao s početka, nekada u sredini, a nekada na kraju noći. Isto tako bi činio i sa dobrovoljnim postom. Nekada bi postio s početka, nekada u sredini, a nekada na kraju mjeseca.

319 Nije bježao od neprijatelja jer77 je fizički bio spreman za borbu. A da je postio svaki dan, možda bi bio iscrpljen i ne bi mogao izdržati borbu, naročito ukoliko bi dugo trajala.

320 Zabilježen je u *El-Kutubus-Sitte.*

يَوْمِ الْأَضْحَى وَيَوْمِ الْفِطْرِ.

وَفِي الْبَاب عَنْ عُمَرَ وَعَلِيٍّ وَعَائِشَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَعُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ وَأَنَسٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي سَعِيدٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَيْهِ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: وَعَمْرُو بْنُ يَحْيَ هُوَ ابْنُ عُمَارَةَ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ الْمَازِنِيُّ الْمَدَنِيُّ وَهُوَ ثِقَةٌ. رَوَى عنه سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَشُعْبَةُ وَمَالِكُ بْنُ أَنَسٍ *

٧٦٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي الشَّوَارِبِ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَن بْنِ عَوْفٍ قَالَ: **شَهِدْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فِي يَوْمِ النَّحْرِ بَدَأَ بِالصَّلَاةِ قَبْلَ الْخُطْبَةِ ثُمَّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهَى عَنْ صَوْمِ هَذَيْنِ الْيَوْمَيْنِ. أَمَّا يَوْمُ الْفِطْرِ فَفِطْرُكُمْ مِنْ صَوْمِكُمْ وَعِيدٌ لِلْمُسْلِمِينَ. وَأَمَّا يَوْمُ الْأَضْحَى فَكُلُوا مِنْ لُحُومِ نُسُكِكُمْ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ. وَأَبُو عُبَيْدٍ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَن بْنِ عَوْفٍ اسْمُهُ سَعْدٌ، وَيُقَالُ لَهُ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَن بْنِ أَزْهَرَ أَيْضًا. وَعَبْدُ الرَّحْمَن بْنُ أَزْهَرَ هُوَ ابْنُ عَمِّ عَبْدِ الرَّحْمَن بْنِ عَوْفٍ *

57. O pokuđenosti posta prvog dana Ramazanskog i Kurban-bajrama

768. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Abdul-Aziz b. Muhammed, on je prenio od Amra b. Jahje, on od svoga oca, a on od Ebu Seida el-Hudrija koji je kazao: **“ Zabranio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dvije vrste posta: post prvog dana Kurban-bajrama i post prvog dana Ramazanskog bajrama.”**[321]

---

321 Nevevi u komentaru Muslimova Sahiha veli: Učenjaci su jednoglasni u mišljenju da je haram postiti ova dva dana, svejedno da li se radilo o dobrovoljnom, zavjetnom ili postu radi iskupa (keffareta). Ukoliko bi se neko svjesno zavjetovao da će postiti baš ova dva

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Omera, Alije, Aiše, Ebu Hurejre, Ukbea b. Amira i Enesa.

Ebu Isa kaže: Ebu Seidov hadis je hasenun-sahihun[322]. Prema njemu postupaju učenjaci.

Ebu Isa kaže: Amr b. Jahja je sin Umare b. Ebu Hasana el-Mazinija el-Medenija. On slovi kao pouzdan ravija. Od njega su hadise prenosili Sufjan es-Sevri, Šu'be i Malik b. Enes.

769. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdul-Melik b. Ebu Ševarib; kaže: Obavijestio nas je Jezid b. Zurej'; kaže: Nas je obavijestio Ma'mer, prenijevši od Zuhrija, on od Ebu Ubejda, štićenika Abdur-Rahmana b. Avfa, koji je kazao: **"Posmatrao sam Omera b. Hattaba prvog dana Kurban- bajrama. On je počeo sa namazom prije hutbe a potom je kazao: Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da zabranjuje post u ova dva dana; prvi dan Ramazanskog bajrama jer je to dan kojim se završava vaš post, a uz to je i mubarek dan muslimana, i prvi dan Kurban-bajrama da biste jeli od vašeg kurbana."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je sahihun[323]. Ebu Ubejdu, štićeniku Abdur-Rahmana b. Avfa, ime je Sa'd. Za njega kažu da je također bio i štićenik Abdur-Rahmana b. Ezhera, a Abdur-Rahman b. Ezher je bio amidžić Abdur-Rahmana b. Avfa.

٥٨. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الصَّوْمِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ *

٧٧٠. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ مُوسَى بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **يَوْمُ عَرَفَةَ وَيَوْمُ النَّحْرِ وَأَيَّامُ التَّشْرِيقِ عِيدُنَا أَهْلَ الْإِسْلَامِ. وَهِيَ أَيَّامُ أَكْلٍ وَشُرْبٍ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَلِيٍّ وَسَعْدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَجَابِرٍ وَنُبَيْشَةَ وَبِشْرِ بْنِ سُحَيْمٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُذَافَةَ وَأَنَسٍ وَحَمْزَةَ بْنِ عَمْرٍو الْأَسْلَمِيِّ وَكَعْبِ ابْنِ مَالِكٍ وَعَائِشَةَ وَعَمْرِو بْنِ

---

dana, prema mišljenju Šafije i većine učenjaka, ne bi bio obavezan ispuniti takav zavjet, niti bi ih naknadno morao napaštati. Ebu Hanife smatra da je obavezan takav zavjet ispuniti, tako što će napostiti ta dva dana. A ukoliko bi ih i postio, to bi mu, smatra on, vrijedilo.

322 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima*.

323 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima*.

الْعَاصِ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ: يَكْرَهُونَ الصِّيَامَ أَيَّامَ التَّشْرِيقِ، إِلَّا أَنَّ قَوْمًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ رَخَّصُوا لِلْمُتَمَتِّعِ إِذَا لَمْ يَجِدْ هَدْيًا وَلَمْ يَصُمْ فِي الْعَشْرِ أَنْ يَصُومَ أَيَّامَ التَّشْرِيقِ. وَبِهِ يَقُولُ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَالشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَقُ.

قَالَ أبو عِيسَى: وَأَهْلُ الْعِرَاقِ يَقُولُونَ: مُوسَى بْنُ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ. وَأَهْلُ مِصْرَ يَقُولُونَ: مُوسَى بْنُ عُلَيٍّ. و قَالَ: سَمِعْت قُتَيْبَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ اللَّيْثَ بْنَ سَعْدٍ يَقُولُ: قَالَ مُوسَى بْنُ عُلَيٍّ: لَا أَجْعَلُ أَحَدًا فِي حِلٍّ صَغَّرَ اسْمَ أَبِي *

58. O pokuđenosti posta u preostala tri dana Kurban-bajrama

770. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Veki', on je prenio od Musaa b. Alija, on od svoga oca, a on od Ukbea b. Amira koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Dan Arefata**[324], **prvi, i preostala tri dana Kurban-bajrama mubarek dani su za nas, sljedbenike islama. To su dani jela i pića."**

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Alije, Sa'da, Ebu Hurejre, Džabira, Nubejšea, Bišra b. Suhajma, Abdullaha b. Huzafe, Enesa, Hamze b. Amra el-Eslemija, Ka'ba b. Malika, Aiše, Amra b. Asa i Abdullaha b. Amra.

Ebu Isa kaže: Ukbe b. Amirov hadis je hasenun-sahihun. Prema ovome postupaju učenjaci. Oni smatraju da je mekruh postiti preostala tri dana Kurban-bajrama, s tim što neki Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi i drugi, to dozvoljavaju onome koji je uz hadž zanijetio i umru (mutemetti'), koji ne može (u Mekki) zaklati kurban, niti je uspio postiti u prvih deset dana (zul-hidždžeta). Njima je

324 Ševkanija veli: Hadis koji u *El-Kutubus-Sitte* bilježe svi osim Buharije od Ebu Katade, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Post na Dan Arefata je iskup za (male) grijehe (počinjene) u dvije godine: u godini koja je prošla i u godini koja slijedi", dokaz je da je lijepo postiti na Dan Arefata. Hadis Ukbea b. Amira, spomenut u ovom poglavlju, ukazuje na to da je mekruh postiti na Dan Arefata. Učenjaci su ova dva hadisa, na prvi pogled protivrječna, pomirili tako što smatraju da je na Dan Arefata lijepo postiti onima koji su kod svojih kuća, a mekruh onima koji su na hadždžu.

dozvoljeno da poste preostala tri dana Kurban-bajrama (ejjamut-tešrik). Ovakav stav zastupaju Malik b. Enes, Šafija, Ahmed i Ishak.[325]

Ebu Isa kaže: Iračani vele: Musa b. Ali b. Rebbah, a Egipćani vele Musa b. Ali. Ja sam čuo Kutejbu kada kaže: Čuo sam Lejsa b. Sada kada veli da je Musa b. Ali rekao: Neću dopustiti da bilo ko ime moga oca izgovara u deminutivu.

٥٩. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الْحِجَامَةِ لِلصَّائِمِ *

٧٧١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ النَّيْسَابُورِيُّ وَمَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ وَيَحْيَى ابْنُ مُوسَى قَالُوا: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَارِظٍ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمَحْجُومُ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ سَعْدٍ وَعَلِيٍّ وَشَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ وَثَوْبَانَ وَأُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ وَعَائِشَةَ وَمَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ وَيُقَالُ مَعْقِلُ ابْنُ سِنَانٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي مُوسَى وَبِلَالٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: وَحَدِيثُ رَافِعِ ابْنِ خَدِيجٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَذُكِرَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ أَنَّهُ قَالَ: أَصَحُّ شَيْءٍ فِي هَذَا الْبَابِ حَدِيثُ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ. وَذُكِرَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ قَالَ: أَصَحُّ شَيْءٍ فِي هَذَا الْبَابِ حَدِيثُ ثَوْبَانَ وَشَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ، لِأَنَّ يَحْيَى بْنَ أَبِي كَثِيرٍ رَوَى عَنْ أَبِي قِلَابَةَ الْحَدِيثَيْنِ جَمِيعًا: حَدِيث ثَوْبَانَ وَحَدِيثَ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ.

وَقَدْ كَرِهَ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمُ الْحِجَامَةَ لِلصَّائِمِ حَتَّى أَنَّ بَعْضَ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ احْتَجَمَ

---

325 Po mišljenju Ebu Hanife, preostala tri dana Kurban-bajrama nije dozvoljeno postiti. Nije ih dozvoljeno postiti ni onom ko je uz hadždž zanijetio umru pa u Mekki nije mogao zaklati kurban a nije stigao postiti u prvih deset dana zul-hidždžeta, niti bilo kome drugom.

بِاللَّيْلِ. مِنْهُمْ أَبُو مُوسَى الْأَشْعَرِيُّ وَابْنُ عُمَرَ. وَبِهَذَا يَقُولُ ابْنُ الْمُبَارَكِ.

قَالَ أبو عِيسَى: و سَمِعْت إِسْحَقَ بْنَ مَنْصُورٍ يَقُو: قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ: مَن احْتَجَمَ وَهُوَ صَائِمٌ فَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ. قَالَ إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ: وَهَكَذَا قَالَ أَحْمَدُ بن حنبل وَإِسْحَقُ بن إبراهيم.

قَالَ أبو عِيسَى: وأَخْبَرَنِي الحسن بن محمد الزَّعْفَرَانِيُّ قَالَ: قَالَ الشَّافِعِيُّ: قَدْ رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ احْتَجَمَ وَهُوَ صَائِمٌ. وَرُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمَحْجُومُ. وَلَا أَعْلَمُ احدًا مِنْ هَذَيْنِ الْحَدِيثَيْنِ ثَابِتًا. وَلَوْ تَوَقَّى رَجُلٌ الْحِجَامَةَ وَهُوَ صَائِمٌ كَانَ أَحَبَّ إِلَيَّ وَإِن احْتَجَمَ وهو صَائِمٌ لَمْ أَرَ ذَلِكَ أَنْ يُفْطِرَهُ.

قَالَ أبو عِيسَى: هَكَذَا كَانَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ بِبَغْدَادَ، وَأَمَّا بِمِصْرَ فَمَالَ إِلَى الرُّخْصَةِ وَلَمْ يَرَ بِالْحِجَامَةِ لِلصَّائِمِ بَأْسًا. وَاحْتَجَّ بِأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ احْتَجَمَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ وَهُوَ مُحْرِمٌ صَائِمٌ *

59. O tome da je puštanje krvi (pomoću kupice) mekruh postaču

771. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. Rafi' en-Nejsaburi, Mahmud b. Gajlan i Jahja b. Musa i kazali: Nas je obavijestio Abdur-Rezzak, on je prenio od Ma'mera, on od Jahje b. Ebu Kesira, on od Ibrahima b. Abdullaha b. Kariza[326], on od Saiba b. Jezida, on od Rafi'a b. Hadidža, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Omrsio se i onaj koji pušta, i onaj kome se pušta krv."**[327]

---

326 Ibrahim b. Abdullah b. Kariz je iskren prenosilac. Pripadao je trećoj generaciji ravija hadisa.

327 Tibi veli da su na temelju ovog hadisa Ahmed b. Hanbel i Ishak ustvrdili da puštanje krvi kvari post i onome koji nekome, pomoću kupice, pusti krv i onome kome se pušta krv. Mesruk, Hasan el-Basri i Ibn Sirin smatraju da je puštanje krvi postaču mekruh, ali da ono ne kvari post.

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Sa'da, Alije, Šeddada b. Evsa, Sevbana, Usame b. Zejda, Aiše, Ma'kila b. Jasara, a kaže se i Ma'kila b. Sinana, Ebu Hurejre, Ibn Abbasa, Ebu Musaa i Bilala.

Ebu Isa kaže: Rafi' b. Hadidžov hadis je hasenun-sahihun.[328]

Spomenuto je da je Ahmed b. Hanbel kazao: Nešto što je najpouzdanije na ovu temu je Rafi' b. Hadidžov hadis. Spomenuto je da je Alija b. Abdullah kazao: Nešto što je najpouzdanije na ovu temu je Sevbanov i Šeddad b. Evsov hadis, jer je Jahja b. Ebu Kesir oba ova hadisa prenio od Ebu Kilabe; i Sevbanov i Šeddad b. Evsov.

Neki učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugi su smatrali da je postaču mekruh (dok posti) puštati krv. Zbog toga su neki Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi puštali krv noću. Tako su činili Ebu Musa el-Eš'ari i Ibn Omer. Ovo je stav i Ibn Mubareka.

Ebu Isa veli: Čuo sam Ishaka b. Mensura kada veli da je Abdur-Rahman b. Mehdi kazao: Ko bi pustio krv dok posti, morao bi taj dan napostiti. Ishak b. Mensur veli da su to isto kazali i Ahmed b. Hanbel i Ishak b. Ibrahim.

Ebu Isa veli: Obavijestio me Hasan b. Muhammed ez-Za'ferani da je Šafija kazao: Preneseno je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on (jednom prilikom) sebi pustio krv u momentu dok je postio. A prenseno je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Omrsio se i onaj koji pušta i onaj kome je puštena krv", a nije mi poznato da je ijedan od ova dva hadisa potvrđen. Više bih volio da se osoba sustegne od puštanja krvi dok posti. Međutim, ukoliko je i pusti, ne smatram da bi se ona time omrsila.

Ebu Isa veli: Ovako je smatrao i Šafija dok je bio u Bagdadu. Međutim, u Egiptu je prihvatio olakšicu, tako da u puštanju krvi nije vidio nikakvih smetnji. Kao dokaz za to naveo je: da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadždžu pustio sebi krv, a bio je u ihramu, i postio je.

---

328 Bilježe ga i Ibn Hibban u *Sahihu* i Hakim u *Mustedreku*. Hakim kaže da je vjerodostojan prema kriterijima Buharije i Muslima.

٦٠. بَاب مَا جَاءَ مِنَ الرُّخْصَةِ فِي ذَلِكَ *

٧٧٢. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ هِلَالٍ الْبَصْرِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: **احْتَجَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مُحْرِمٌ صَائِمٌ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ. هَكَذَا رَوَى وُهَيبٌ نَحْوَ رِوَايَةِ عَبْدِ الْوَارِثِ. وَرَوَى إِسْمَعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ مُرْسَلًا وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ*

٧٧٣. حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى محمد بن المثني أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ عَنْ حَبِيبِ بْنِ الشَّهِيدِ عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ احْتَجَمَ وَهُوَ صَائِمٌ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ *

٧٧٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ عَنْ مِقْسَمٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ احْتَجَمَ فِيمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ وَهُوَ مُحْرِمٌ صَائِمٌ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَجَابِرٍ وأَنَسٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ ذَهَبَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ إِلَى هَذَا الْحَدِيثِ وَلَمْ يَرَوْا بِالْحِجَامَةِ لِلصَّائِمِ بَأْسًا. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ وَالشَّافِعِيِّ *

60. O olakšici u tome

772. ISPRIČAO NAM JE Bišr b. Hilal el-Basri; kaže: Obavijestio nas je Abdul-Varis b. Seid; kaže: Nas je obavijestio Ejub, on je prenio od Ikrime, a on od Ibn Abbasa da je kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je pustio** (sebi) **krv a bio je u ihramu, i postio je."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je sahihun.[329] Tako ga je prenio i Vuhejb, slično Abdul-Varisovoj predaji. A prenio ga je Ismail b. Ibrahim od Ejuba, a on od Ikrime kao mursel i u njemu nije spomenuo "od Ibn Abbasa".

773. ISPRIČAO NAM JE Ebu Musa Muhammed b. Musenna; kaže: Nas je obavijestio Muhammed b. Abdullah el-Ensari, on je prenio od Habiba b. Šehida, on od Mejmuna b. Mihrana, a on od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je pustio** (sebi) **krv, a postio je."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je u ovoj formi hasenun-garibun.

774. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Abdullah b. Idris, prenijevši od Jezida b. Ebu Zijada, on od Miksema, a on od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je** (na putu) **između Mekke i Medine pustio sebi krv** (pomoću kupice), **a bio je u ihramu, i postio je."**

Na ovu temu su hadisi preneseni još i od Ebu Seida, Džabira i Enesa.

Ebu Isa veli: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun. Neki su učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugi, u duhu ovoga hadisa, stali na stajalište da puštanje krvi ne smeta postaču. Ovo je stav Sufjana es-Sevrija, Malika b. Enesa i Šafije.[330]

---

329 Bilježe ga Buharija i Muslim u *Sahihima*.

330 I Ebu Hanife, na temelju hadisa spomenutih u ovom poglavlju, smatra da puštanje krvi ne kvari post. Ibn Hazm veli: Nema sumnje da je vjerodostojan hadis: "Omrsio se i onaj koji pušta i onaj kome se pušta krv." Međutim, u hadisu Ebu Seida, čiji je sened pouzdan, nalazimo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio da se postaču može pustiti krv. Po našem mišljenju treba postupiti u skladu sa ovim hadisom, pošto olakšica dolazi nakon čvrstog propisa, što opet, s druge strane, ukazuje da je on derogiran i stavljen van snage.
Na temelju svega spomenutog mi izvlačimo zaključak da ni vađenje krvi, kako se to praktikuje u našem vremenu, ne kvari post.

٦١. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الْوِصَالِ لِلصَّائِمِ *

٧٧٥. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ وَخَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ عَنْ سَعِيدِ بن أبي عروبة عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنس قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تُوَاصِلُوا. قَالُوا: فَإِنَّكَ تُوَاصِلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: إِنِّي لَسْتُ كَأَحَدِكُمْ، إِنَّ رَبِّي يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِي.

وَفِي الْبَاب عَنْ عَلِيٍّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَعَائِشَةَ وَابْنِ عُمَرَ وَجَابِرٍ وَأَبِي سَعِيدٍ وَبَشِيرِ ابْنِ الْخَصَاصِيَةِ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ أَنسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بعض أَهْلِ الْعِلْمِ: كَرِهُوا الْوِصَالَ فِي الصِّيَامِ. وَرُوِيَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ كَانَ يُوَاصِلُ الْأَيَّامَ وَلَا يُفْطِرُ *

61. O pokuđenosti sastavljanja u postu[331]

775. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali el-Džuhdami; kaže: Obavijestili su nas Bišr b. Mufeddal i Halid b. Haris, njih dvojica su prenijeli od Seida b. Ebu Arube, on od Katade, a on od Enesa koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ne sastavljajte** (dane posta). **Sastavljaš ih i ti, o Allahov Poslaniče, rekoše prisutni, a on će na to: Ja nisam kao vi, mene moj Gospodar hrani i poji."**[332]

Na ovu temu su hadisi preneseni još i od Ebu Hurejre, Aiše, Ibn Omera, Džabira, Ebu Seida i Bešira b. Hasasijjea.

---

331 Sastavljanje u postu podrazumijeva da osoba, nakon što isposti dan, tokom noći ništa ne uradi što kvari post, nego nastavi postiti i po noći i sljedeći dan, ili više dana, a da nikako ne mrsi.

332 Moj Gospodar me hrani i poji, ima značenje: da njemu kao Allahovom Poslaniku, Uzvišeni Allah, dž.š., daje snagu i moć da može izdržati post i po nekoliko dana uzastopno, ne prekidajući ga ni tokom noći.

Ebu Isa veli: Enesov hadis je hasenun-sahihun.[333] Prema njemu postupaju neki učenjaci. Oni sastavljanje posta drže pokuđenim.[334] Preneseno je od Abdullaha b. Zubejra da bi sastavljao dane i ne bi mrsio.

٦٢. بَاب مَا جَاءَ فِي الْجُنُبِ يُدْرِكُهُ الْفَجْرُ وَهُوَ يُرِيدُ الصَّوْمَ *

٧٧٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ قَالَ: **أَخْبَرَتْنِي عَائِشَةُ وَأُمُّ سَلَمَةَ زَوْجَا النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُدْرِكُهُ الْفَجْرُ وَهُوَ جُنُبٌ مِنْ أَهْلِهِ ثُمَّ يَغْتَسِلُ فَيَصُومُ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَائِشَةَ وَأُمِّ سَلَمَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ. وَقَدْ قَالَ قَوْمٌ مِنَ التَّابِعِينَ: إِذَا أَصْبَحَ جُنُبًا يَقْضِي ذَلِكَ الْيَوْمَ. وَالْقَوْلُ الْأَوَّلُ أَصَحُّ *

62. O osobi koja osvane džunub (nečista) a želi postiti

776. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Lejs, prenijevši od Ibn Šihaba, on od Ebu Bekra b. Abdur-Rahmana b. Harisa b. Hišama koji je kazao: **"Obavijestile su me, Aiša i Ummu Selema, Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge, da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem,** (ponekad), **nakon spolnog odnosa sa jednom od svojih supruga, osvanuo džunub, pa bi se okupao i postio** (taj dan)."[335]

---

333 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima.*

334 Većina učenjaka stoji na stanovištu da je sastavljanje posta na spomenuti način zabranjeno (haram).

335 Mnogi dolaze u dilemu da li, nakon što u ramazanu ili izvan njega, tokom noći imadnu spolni odnos sa svojom suprugom i neokupani zaspu, ili, pak, tokom noći ejakuliraju u snu, i tako osvanu džunubi, mogu li taj dan postiti ili ne? Odgovor na ovu nedoumice pruža nam ovaj hadis. Na osnovu njega je većina učenjaka stala na stanovište, da taj dan

Ebu Isa kaže: Aišin i Ummu Selemin hadis je hasenun-sahihun[336]. Prema ovome je postupala većina učenjaka iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugih, osim njih. Ovo je i stav Sufjana, Šafije, Ahmeda i Ishaka. Neki tabi'ini vele: Kada neko osvane džunub, napostit će taj dan.[337] Prvo mišljenje je ispravnije.

٦٣. بَاب مَا جَاءَ فِي إِجَابَةِ الصَّائِمِ الدَّعْوَةَ *

٧٧٧. حَدَّثَنَا أَزْهَرُ بْنُ مَرْوَانَ الْبَصْرِيُّ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَوَاءٍ أَخْبَرَنَاسَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أن النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ إِلَى طَعَامٍ فَلْيُجِبْ. فَإِنْ كَانَ صَائِمًا فَلْيُصَلِّ. يَعْنِي الدُّعَاءَ *

٧٧٨. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ صَائِمٌ فَلْيَقُلْ إِنِّي صَائِمٌ.

قَالَ أَبو عِيسَى: وَكِلَا الْحَدِيثَيْنِ فِي هَذَا الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

---

treba postiti, svejedno da li se radilo o obaveznom postu, kao što je ramazanski, ili pak, o dobrovoljnom postu, nafile.

336 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima.*

337 Zabilježeno je od nekih tabi'ina da su smatrali da osoba, kad osvane džunub, taj dan ne može postiti, nego će ga napostiti. Ovakav stav oni temelje na fetvi Ebu Hurejre, od koje je on odustao nakon što je čuo Aišin i Ummu Selemin hadis, i na hadisu koji bilježe Buharija i Muslim u *Sahihima,* također od Ebu Hurejre koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko osvane džunub, za njega (taj dan) nema posta."

Ibn Munzir veli: Najbolje što sam čuo o ovome hadisu jeste da je on derogiran. Naime u početku islama je postačima bilo zabranjeno da uz ramazan i tokom noći, jedu i piju i da se sastaju sa svojim ženama. Kasnije, kada je Uzvišeni Allah, dž.š., to sve tokom noći dozvolio postačima, dozvoljeno je i osobi, ukoliko osvane džunub, da taj dan može postiti.

63. O postačevu odazivu na gozbu

777. ISPRIČAO NAM JE Ezher b. Mervan el-Basri; kaže: Obavijestio nas je Muhammed b. Seva’; kaže: Nas je obavijestio Seid b. Ebu Arube, on je prenio od Ejuba, on od Muhammeda b. Sirina, a on od Ebu Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **“Ukoliko neko od vas bude pozvan na jelo, neka se odazove. A ukoliko bude postio, neka prouči dovu.”**[338]

778. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Ebu Zinada, on od A’redža, on od Ebu Hurejrea, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **“Ukoliko neko od vas dok posti bude pozvan** (na jelo), **neka rekne: Ja postim.”**[339]

Ebu Isa kaže: Oba hadisa od Ebu Hurejrea na ovu temu su hasenun-sahihun.[340]

٦٤. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ صَوْمِ الْمَرْأَةِ إِلَّا بِإِذْنِ زَوْجِهَا *

٧٧٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ وَنَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَ: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تَصُومُ الْمَرْأَةُ

---

338 Tirmizija je riječi: *"fel-jusalli"* razumio u smislu dove. Dakle, iako pozvani, zbog posta, ne može pristupiti jelu, neka se, ipak, odazove pozivu kako bi se, sa ostalima, dovom obratio Uzvišenom Allahu, dž.š., da domaćinu podari beriket. Ovakav smisao riječi *"neka se moli"*, potvrđuje i hadis koji bilježi Taberanija od Ibn Mesuda u kom stoji: “Pa ukoliko bude postio, neka uči dovu za beriket.”
Neki su, pak, riječi: *"fel-jusalli"* razumjeli u smislu namaza. Dakle, neka se odazove i u njegovoj kući klanja. Potvrdu za ovakav smisao oni nalaze u hadisu koji bilježi Buharija od Enesa: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (jednom prilikom) ušao je kod Ummu Sulejm. Ona mu je iznijela hurmi i masla, a on reče: Vratite maslo u njegovu mješinu, a hurme u njihovu zdjelu, jer ja postim. Potom je ustao i u kraju sobe klanjao dva rekata dobrovoljnog namaza, a potom uputio dovu u kojoj se molio za Ummu Sulejm i njenu porodicu."

339 Ukoliko se, dakle, neko zbog posta ne može odazvati na jelo, neka se onda dotičnom izvini i objasni da ne može doći jer posti. Pa ukoliko mu, veli Nevevi, on primi izvinjenje i uvaži njegovo obrazloženje, onda ne mora prisustvovati. Međutim, ako domaćin i nakon toga bude insistirao na njegovu prisustvu, onda je dužan prisustvovati, pa makar i ne jeo.

340 Bilježi ih i Muslim u *Sahihu.*

وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ، يَوْمًا مِنْ غَيْرِ شَهْرِ رَمَضَانَ، إِلَّا بِإِذْنِهِ.

وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي سَعِيدٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *

64. O pokuđenosti da žena posti bez dopuštenja svoga muža

779. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe i Nasr b. Ali i kazali: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Ebu Zinada, on od A'redža, on od Ebu Hurejrea, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Neka žena ne posti, ni jedan dan, izvan ramazana, kada joj je muž kod kuće, osim sa njegovim dopuštenjem."**[341]

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Ibn Abbasa i Ebu Seida.

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis je hasenun-sahihun.[342] Ovaj hadis je prenesen i od Ebu Zinada, on od Musaa b. Ebu Osmana, on od svoga oca, on od Ebu Hurejrea, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٥. بَاب مَا جَاءَ فِي تَأْخِيرِ قَضَاءِ رَمَضَانَ *

٧٨٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ إِسْمَعِيلَ السُّدِّيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ الْبَهِيِّ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: مَا كُنْتُ أَقْضِي، مَا يَكُونُ عَلَيَّ مِنْ رَمَضَانَ، إِلَّا فِي شَعْبَانَ حَتَّى

---

341 Ovaj hadis je dokaz da ženi nije dozvoljeno postiti nikakvu nafilu kada joj je muž kod kuće, osim sa njegovim dopuštenjem. Sve vidove obaveznog posta dužna je postiti, i za to joj nije potrebna njegova saglasnost.
Taberanija u *Mu'džemul-kebiru* bilježi od Ibn Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Od obaveza koja žena ima prema svome mužu jeste i ta da ne posti nikakvu nafilu, osim s njegovim dopuštenjem. Ukoliko to bude činila, bespotrebno je bila gladna i žedna, ona joj neće biti primljena."

342 Bilježe ga Buharija i Muslim.

تُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رَوَاه يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْأَنْصَارِيُّ عَنْ أبي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ نَحْوَ هَذَا *

65. O odugovlačenju sa napaštanjem ramazana

780. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Ebu Avane, prenijevši od Ismaila es-Suddijja, on od Abdullaha el-Behijja, a on od Aiše da je kazala: **"Ja ono, što bih bila obavezna od ramazana, ne bih napaštala osim u šabanu, sve do preseljenja Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na ahiret."**[343]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun. Prenio ga je i Jahja b. Seid el-Ensari od Ebu Seleme, a on od Aiše, slično ovome.

٦٦. بَاب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الصَّائِمِ إِذَا أُكِلَ عِنْدَهُ *

٧٨١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ عَنْ حَبِيبِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ لَيْلَى عَنْ مَوْلَاتِهَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **الصَّائِمُ إِذَا أَكَلَ عِنْدَهُ الْمَفَاطِيرُ صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ.**

قَالَ أبو عِيسَى: وَرَوَى شُعْبَةُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ حَبِيبِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ جَدَّتِهِ أُمِّ عُمَارَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ *

٧٨٢. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ حَبِيبِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ: سَمِعْتُ مَوْلَاةً لَنَا، يُقَالُ لَهَا لَيْلَى، تُحَدِّثُ عَنْ أُمِّ عُمَارَةَ بِنْتِ كَعْبٍ الْأَنْصَارِيَّةِ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَيْهَا فَقَدَّمَتْ إِلَيْهِ طَعَامًا فَقَالَ:**

343 Abdur-Rahman el-Mubarekfori smatra da je ovaj hadis dokaz da se napaštanje ramazana može odgoditi sve do sljedećeg ramazana, bez obzira, bilo za to opravdanog razloga ili ne. Odgađanje napaštanja ramazana do poslije sljedećeg ramazana, prema mišljenju El-Mubarekforija, nije dozvoljeno.

كُلِي. فَقَالَتْ: إِنِّي صَائِمَةٌ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الصَّائِمَ تُصَلِّي عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ إِذَا أُكِلَ عِنْدَهُ حَتَّى يَفْرُغُوا، وَرُبَّمَا قَالَ، حَتَّى يَشْبَعُوا.

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَهُوَ أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ شَرِيكٍ.

٧٨٣.حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ حَبِيبِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ مَوْلَاةٍ لَهُمْ، يُقَالُ لَهَا لَيْلَى، عَنْ أُمِّ عُمَارَةَ بِنْتِ كَعْبٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ حَتَّى يَفْرُغُوا أَوْ يَشْبَعُوا.

قَالَ أَبُو عِيسَى: وَأُمُّ عُمَارَةَ هِيَ جَدَّةُ حَبِيبِ بْنِ زَيْدٍ الْأَنْصَارِيِّ *

66. O postačevim vrijednostima kada se kod njega jede

781. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hudžr; kaže: Obavijestio nas je Šerik, on je prenio od Habiba b. Zejda, on od Lejle, ona od njene gospodarice, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **“Za postača koji spremi iftar postačima, meleki traže oprost.”**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je Šu’be prenio od Habiba b. Zejda, on od svoje nane Ummu Umare[344], a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično prethodnom (hadisu).

782. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestio nas je Ebu Davud; kaže: Nas je obavijestio Šu’be, on je prenio od Habiba b. Zejda koji je kazao: Čuo sam našu štićenicu, koja se zvala Lejla, kada priča od Ummu Umare, kćerke Ka’ba, koja je bila ensarijka: **“da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (jednom prilikom) ušao kod nje, pa mu je iznijela jelo. On reče: Jedi i ti. Ja postim, odgovori ona, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, će na to: Postača blagosivljaju meleki kad se kod njeg jede sve dotle dok** (prisutni) **završe** (s jelom), **ili je, možda, kazao: dok se ne najedu.”**

---

344 Ummi Ummari je ime Nesiba. Ona je kćerka Ka’ba b. Amra. Ona spada među žene ashabe.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun[345] i pouzdaniji je od Šerikovog hadisa.

783. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Muhammed b. Džafer; kaže: Nas je obavijestio Šu'be, on je prenio od Habiba b. Zejda, on od njihove štićenice koja se zvala Lejla, ona od Ummu Umare, Ka'bove kćerke, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično prethodnom (hadisu), s tim što u njemu nije spomenuo "sve dotle dok oni ne završe (s jelom), ili se ne najedu."

Ebu Isa kaže: Ummu Umara je nana Habiba b. Zejda el-Ensarija.

٦٧. بَاب مَا جَاءَ فِي قَضَاءِ الْحَائِضِ الصِّيَامَ دُونَ الصَّلَاةِ *

٧٨٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ عُبَيْدَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: **كُنَّا نَحِيضُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ نَطْهُرُ فَيَأْمُرُنَا بِقَضَاءِ الصِّيَامِ وَلَا يَأْمُرُنَا بِقَضَاءِ الصَّلَاةِ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَقَدْ رُوِيَ عَنْ مُعَاذَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَيْضًا. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ لَا نَعْلَمُ بَيْنَهُمْ اخْتِلَافًا، إِنَّ الْحَائِضَ تَقْضِي الصِّيَامَ وَلَا تَقْضِي الصَّلَاةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: وَعُبَيْدَةُ هُوَ ابْنُ مُعَتِّبٍ الضَّبِّيُّ الْكُوفِيُّ يُكْنَى أَبَا عَبْدِ الْكَرِيمِ *

67. Žena će nadoknaditi post, a neće namaze koji joj prođu za vrijeme menstruacije

784. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hudžr; kaže: Obavijestio nas je Alija b. Mushir, prenijevši od Ubejde, on od Ibrahima, on od Esveda, a on od Aiše da je kazala: **"Mi bismo u vrijeme Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, imale menstruaciju a potom se okupale,**

345 Zabilježili su ga i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* i Ibn Madže u *Sunenu.*

pa bi nam naredio da nadoknadimo post, a ne bi nam naređivao da nadoknađujemo namaz.”

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun.[346] Prenesen je, također, i od Muaze, a ona od Aiše. Prema ovome postupaju učenjaci. Nije nam poznato da među njima ima ikakva razilaženja u tome da će žena nadoknaditi post, a neće namaze propuštene u vrijeme menstruacije.

Ebu Isa kaže: Ubejde je sin Muattiba ed-Dabbijja el-Kufija. Nadimak mu je po sinu Ebu Abdul-Kerim.

٦٨. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ مُبَالَغَةِ الِاسْتِنْشَاقِ لِلصَّائِمِ *

٧٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الْوَرَّاقُ وَأَبُو عَمَّارٍ قَالَا: أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنِي إِسْمَعِيلُ بْنُ كَثِيرٍ قَال: سَمِعْتُ عَاصِمَ بْنَ لَقِيطِ بْنِ صَبِرَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْبِرْنِي عَنِ الْوُضُوءِ. قَالَ: أَسْبِغِ الْوُضُوءَ، وَخَلِّلْ بَيْنَ الْأَصَابِعِ، وَبَالِغْ فِي الِاسْتِنْشَاقِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ صَائِمًا.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ كَرِهَ أَهْلُ الْعِلْمِ السُّعُوطَ لِلصَّائِمِ وَرَأَوْا أَنَّ ذَلِكَ يُفْطِرُهُ. وَفِي الحَدِيث مَا يُقَوِّي قَوْلَهُمْ *

68. O pokuđenosti pretjeranog ispiranja nosa za postača

785. ISPRIČALI SU NAM Abdul-Vehhab el-Verrak i Ebu Ammar; kažu: Obavijestio nas je Jahja b. Sulejm i kazao: Ispričao mi je Ismail b. Kesir i kazao: Čuo sam Asima b. Lekita b. Sabirea, koji je prenio od svoga oca, da je kazao: **“Rekao sam: Allahov Poslaniče, obavijesti me o abdestu. On reče: Temeljito uzimaj abdest, istrljaj između prstiju i dobro isperi nos, osim ako postiš.”**

---

346 Abdur-Rahman el-Mubarekfori smatra da je ovaj hadis slab (daif) jer se u njegovu senedu nalazi Ubejde b. Muattib el-Kufi koji je slab ravija. Međutim, isti je ovaj hadis drugim putem, preko Muaze, sahih. Bilježe ga Buharija i Muslim.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[347] Neki učenjaci drže da je postaču mekruh ubrizgavti lijek u nos. Oni smatraju da to kvari post. Ovaj hadis sadrži zanačenje koje podupire njihov stav.

٦٩. بَاب مَا جَاءَ فِيمَنْ نَزَلَ بِقَوْمٍ فَلَا يَصُومُ إِلَّا بِإِذْنِهِمْ *

٧٨٦. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُعَاذٍ الْعَقَدِيُّ الْبَصْرِيُّ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ بْنُ وَاقِدٍ الْكُوفِيُّ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَنْ نَزَلَ عَلَى قَوْمٍ فَلَا يَصُومَنَّ تَطَوُّعًا إِلَّا بِإِذْنِهِمْ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ مُنْكَرٌ لَا نَعْرِفُ أَحَدًا مِنَ الثِّقَاتِ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ. وَقَدْ رَوَى مُوسَى بْنُ دَاوُدَ عَنْ أَبِي بَكْرٍ الْمَدَنِيِّ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوًا مِنْ هَذَا. وَهَذَا حَدِيثٌ ضَعِيفٌ أَيْضًا. وَأَبُو بَكْرٍ ضَعِيفٌ عِنْدَ أَهْلِ الْحَدِيثِ. وَأَبُو بَكْرٍ الْمَدَنِيُّ الَّذِي رَوَى عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ اسْمُهُ الْفَضْلُ بْنُ مُبَشِّرٍ وَهُوَ أَوْثَقُ مِنْ هَذَا أَوَ أَقْدَمُ *

69. Ko ode u zijaret ljudima, neka ne posti, osim sa njihovim dopuštenjem

786. ISPRIČAO NAM JE Bišr b. Muaz el-Akadi el-Basri; kaže: Obavijestio nas je Ejub b. Vakid el-Kufi[348], on je prenio od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Aiše koja je kazala da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ko ode nekome u goste, neka ne posti dobrovoljni post, osim sa njihovim dopuštenjem."**[349]

---

347 Zabilježili su ga i Ebu Davud, Nesaija i Ibn Madže u *Sunenima.*

348 Ejub b. Vakid el-Kufi Ebu Hasan, neki vele Ebu Sehl, je metruk. Pripadao je osmoj generaciji ravija hadisa. Zehebi u djelu *Mizanul-I'tidal* iznosi ocjene koje su hadiski učenjaci iznijeli o njemu. Buharija kaže za njega da je kontrirao pouzdanim ravijama. Ahmed b. Hanbel ga smatra slabim ravijom, dok Ibn Mein za njega veli da je nepouzdan.

349 Nije lijepo da se u gostima posti dobrovoljni post, jer se domaćin zbog toga može nelagodno osjećati. Postiti nafilu u gostima bez dozvole domaćina je, prema mišljenju El-Mubarekforija, mekruh-tenzihen. Za obavezni post nije potreban ničiji izun i dopuštenje.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je munker. Nije nam poznato da je iko od pouzdanih ravija ovaj hadis prenio od Hišama b. Urvea. Prenio je Musa b. Davud od Ebu Bekra el-Medinija, on od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, on od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, slično ovome. Međutim, i ovaj je hadis također slab, jer je Ebu Bekr po ocjeni hadiskih učenjaka slab ravija. Onaj Ebu Bekr el-Medini koji je prenio od Džabira b. Abdullaha zvao se Fadl b. Mubeššir i on je i pouzdaniji a i stariji od ovoga.[350]

٧٠. بَاب مَا جَاءَ فِي الِاعْتِكَافِ *

٧٨٧. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ ابْنِ الْمُسَيِّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَعُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَعْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ حَتَّى قَبَضَهُ اللَّهُ.**

قَالَ: وَفِي الْبَاب عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ وَأَبِي لَيْلَى وَأَبِي سَعِيدٍ وَأَنَسٍ وَابْنِ عُمَرَ. قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ وَعَائِشَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

٧٨٨. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: **كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَعْتَكِفَ صَلَّى الْفَجْرَ ثُمَّ دَخَلَ فِي مُعْتَكَفِهِ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلًا. رَوَاهُ مَالِكٌ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ مُرْسَلًا. وَرَوَاهُ الْأَوْزَاعِيُّ عن سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ.

وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ يَقُولُونَ: إِذَا أَرَادَ الرَّجُلُ أَنْ

---

350 Obojica ravija po imenu Ebu Bekr el-Medini, i onaj koji je hadise prenosio od Hišama b. Urvea, i onaj što je hadise prenosio od Džabira su, prema mišljenju El-Mubarekforija, slabi, s tim što je ovaj drugi, kako naglašava Tirmizija, pouzdaniji od prvoga.

يَعْتَكِفَ صَلَّى الْفَجْرَ، ثُمَّ دَخَلَ فِي مُعْتَكَفِهِ. وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ بن حنبل وَإِسْحَق بْنِ إِبْرَاهِيمَ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: إِذَا أَرَادَ أَنْ يَعْتَكِفَ فَلْتَغِبْ لَهُ الشَّمْسُ مِنَ اللَّيْلَةِ الَّتِي يُرِيدُ أَنْ يَعْتَكِفَ فِيهَا مِنَ الْغَدِ وَقَدْ قَعَدَ فِي مُعْتَكَفِهِ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ *

70. O itikafu[351]

787. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rezzak; kaže: Nas je obavijestio Ma'mer, prenijevši od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, on od Ebu Hurejrea, i Urvea a oni od Aiše: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je sve do smrti provodio u itikafu posljednjih deset dana ramazana."**[352]

(Tirmizija) veli: Na ovu temu hadisi su preneseni i od Ubeja b. Ka'ba, Ebu Lejle, Ebu Seida, Enesa i Ibn Omera.

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin i Aišin hadis je hasenun-sahihun.[353]

788. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Ebu Muavija, on je prenio od Jahje b. Seida, on od Amre, a ona od Aiše koja je kazala: **"Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio u itikaf, klanjao bi sabah, a potom bi ušao u prostoriju u kojoj će boraviti u itikafu."**[354]

---

351 Itikafom se naziva boravak u džamiji, određene osobe i na određen način. U konkretnom slučaju misli se na boravak određene osobe u džamiji posljednjih deset dana ramazana, na određeni način, radi ibadeta.

352 Iz ovog hadisa se da zaključiti da je povlačenje posljednjih deset dana u džamiju radi itikafa pritvrđeni sunnet. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je ovo redovito praktikovao, a poslije njegove smrti to su činile njegove supruge. Ukoliko bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u toku ramazana bio na putu, on bi sljedećeg ramazana to nadaknadio, pa bi umjesto deset, u itikafu boravio dvadeset dana. To se vidi iz sljedećeg hadisa koji bilježe Ebu Davud, Nesaija, Ibn Madže i Huzejme od Ubeja b. Kaba: "Redovno je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, praktikovao da posljednjih deset dana ramazana provodi u itikafu. Pa ukoliko bi jedne godine bio na putu, pa ne bi mogao boraviti u itikafu, on bi sljedeće godine boravio dvadeset dana."

353 Zuhri je ovaj hadis prenio na dva načina: jedan sa senedom od Ebu Hurejrea, a drugi od Aiše. Oba ova načina su zabilježili i Buharija i Muslim u *Sahihima*.

354 Ahmed b. Hanbel i Ishak b. Ibrahim na temelju ovoga hadisa smatraju da s itikafom treba početi od sabaha dvadest i prvog dana ramazana. Većina učenjaka smatra da s itikafom treba početi pred akšam dvadest prve noći ramazana. Prema njihovom mišljenju ako bi se počelo sa sabahom dvadeset i prve noći ramazana, ne bi se u itikafu boravilo punih deset dana.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je prenio Jahja b. Seid, od Amre, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kao mursel. A i Malik ga je, kao mnogi drugi, od Jahje b. Seida prenio kao mursel. Evzaija ga je prenio od Sufjana es-Sevrija, on od Jahje b. Seida, on od Amre, a ona od Aiše.

Prema ovome hadisu postupaju neki učenjaci. Oni kažu: kada osoba hoće da se povuče u itikaf, klanjaće sabah, a potom će ući u prostoriju u kojoj želi boraviti u itikafu. Ovo je stav Ahmeda b. Hanbela i Ishaka b. Ibrahima. Neki učenjaci vele: Kad ko hoće da se povuče u itikaf, neka se povuče prije zalazaka sunca, tako da ga zalazak sunca te noći zatekne u prostoriji u kojoj će boraviti u itikafu. Ovo je stav Sufjana es-Sevrija i Malika b. Enesa.

٧١. بَاب مَا جَاءَ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ *

٧٨٩. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ إِسْحَقَ الْهَمْدَانِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: **كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُجَاوِرُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ وَيَقُولُ: تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عُمَرَ وَأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ وَجَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ وَجَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَابْنِ عُمَرَ وَالْفَلَتَانِ بْنِ عَاصِمٍ وَأَنَسٍ وَأَبِي سَعِيدٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُنَيْسٍ وَأَبِي بَكْرَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَبِلَالٍ وَعُبَادَةَ ابْنِ الصَّامِتِ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: حَدِيثُ عَائِشَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَوْلُهَا يُجَاوِرُ يَعْنِي يَعْتَكِفُ. وَأَكْثَرُ الرِّوَايَاتِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: الْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ فِي كُلِّ وِتْرٍ. وَرُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ أَنَّهَا لَيْلَةُ إِحْدَى وَعِشْرِينَ، وَلَيْلَةُ ثَلَاثٍ وَعِشْرِينَ، وَخَمْسٍ وَعِشْرِينَ، وَسَبْعٍ

وَعِشْرِينَ، وَتِسْعٍ وَعِشْرِينَ، وَآخِرُ لَيْلَةٍ مِنْ رَمضَانَ. قَالَ الشَّافِعِيُّ: كَأَنَّ هَـذَا عِنْدِي وَاللَّهُ أَعْلَمُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُجِيبُ عَلَى نَحْوِ مَا يُسْأَلُ عَنْهُ. يُقَالُ لَهُ: نَلْتَمِسُهَا فِي لَيْلَةِ كَذَا؟ فَيَقُولُ: الْتَمِسُوهَا فِي لَيْلَةِ كَذَا. قَالَ الشَّافِعِيُّ: وَأَقْوَى الرِّوَايَاتِ عِنْدِي فِيهَا لَيْلَةُ إِحْدَى وَعِشْرِينَ.

قَالَ أبو عِيسَى: وَقَدْ رُوِيَ عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ أَنَّهُ كَانَ يَحْلِفُ أَنَّهَا لَيْلَةُ سَبْعٍ وَعِشْرِينَ وَيَقُولُ: أَخْبَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَلَامَتِهَا فَعَدَدْنَا وَحَفِظْنَا. وَرُوِيَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ أَنَّهُ قَالَ: لَيْلَةُ الْقَدْرِ تَنْتَقِلُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ. أَخْبَرَنَا بِذَلِكَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ أَيُوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ بِهَذَا *

٧٩٠. حَدَّثَنَا وَاصِلُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى الْكُوفِيُّ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ زِرٍّ قَالَ: **قُلْتُ لِأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ: أَنَّى عَلِمْتَ أَبَا الْمُنْذِرِ أَنَّهَا لَيْلَةُ سَبْعٍ وَعِشْرِينَ؟ قَالَ: بَلَى أَخْبَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا لَيْلَةٌ صَبِيحَتُهَا تَطْلُعُ الشَّمْسُ لَيْسَ لَهَا شُعَاعٌ. فَعَدَدْنَا وَحَفِظْنَا. وَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمَ ابْنُ مَسْعُودٍ أَنَّهَا فِي رَمَضَانَ وَأَنَّهَا لَيْلَةُ سَبْعٍ وَعِشْرِينَ وَلَكِنْ كَرِهَ أَنْ يُخْبِرَكُمْ فَتَتَّكِلُوا:**

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

٧٩١. حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا عُيَيْنَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ: ذُكِرَتْ لَيْلَةُ الْقَدْرِ عِنْدَ أَبِي بَكْرَةَ فَقَالَ: **مَا أَنَا مُلْتَمِسُهَا، لِشَيْءٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِلَّا فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ. فَإِنِّي سَمِعْتُهُ يَقُولُ: الْتَمِسُوهَا فِي تِسْعٍ يَبْقَيْنَ أَوْ سَبْعٍ يَبْقَيْنَ أَوْ خَمْسٍ يَبْقَيْنَ أَوْ ثَلَاثِ**

أَوْ اخِرِ لَيْلَةٍ. قَالَ: وَكَانَ أَبُو بَكْرَةَ يُصَلِّي فِي الْعِشْرِينَ مِنْ رَمَضَانَ كَصَلَاتِهِ فِي سَائِرِ السَّنَةِ فَإِذَا دَخَلَ الْعَشْرُ اجْتَهَدَ.

قَالَ أَبُو عِيسَى. هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

71. O noći Lejletul-kadr

789. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Ishak el-Hemdani; kaže: Obavijestio nas je Abde b. Sulejman, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Aiše da je kazala: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi se posljednjih deset dana ramazana povlačio** (u itikaf). **On kaže: U posljednjih deset dana ramazana tražite noć Lejletul-kadr."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Omera, Ubejja b. Ka'ba, Džabira b. Semurea, Džabira b. Abdullaha, Ibn Omera, Feletana b. Asima, Enesa, Ebu Seida, Abdullaha b. Unejsa, Ebu Bekrea, Ibn Abbasa, Bilala i Ubadea b. Samita.

Ebu Isa kaže: Aišin hadis je hasenun-sahihun.[355] Njene riječi: "... povukao bi se.." znače: povukao bi se u itikaf. U većini predaja od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, stoji da je kazao: "Tražite je u posljednjih deset dana ramazana, u svakoj neparnoj noći." Preneseno je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o noći Lejletul-kadr da bi ona mogla biti u dvadeset i prvoj, dvadeset i trećoj, dvadeset i petoj, dvadeset i sedmoj, dvadeset i devetoj i posljednjoj noći ramazana.

Šafija veli: Ovo bi po mom mišljenju moglo značiti, a Allah najbolje zna, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovarao onako kako je bio upitan. Reklo bi mu se: Hoćemo li je tražiti u toj noći, pa bi rekao: Tražite je i u toj noći. Po mom mišljenju, veli Šafija, najače su one predaje u kojima se spominje da bi ona mogla biti u dvadeset i prvoj noći.

Ebu Isa kaže: Preneseno je od Ubejja b. Ka'ba da se zaklinjao da je ona dvadeset i sedme noći. On veli: Obavijestio nas je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o njenim znakovima, pa smo izračunali i

---

355 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima.*

zapamtili. A preneseno je od Ebu Kilabea da je kazao: Lejletul-kadr se mijenja u posljednjih deset dana ramazana. O tome nas je obavijestio Abd b. Humejd; kaže: Nas je obavijestio Abdur-Rezzak, prenijevši od Ma'mera, on od Ejuba, a on od Ebu Kilabe.

790. ISPRIČAO NAM JE Vasil b. Abdul-A'la el-Kufi; kaže: Obavijestio nas je Ebu Bekr b. Ajjaš, prenijevši od Asima, a on od Zerra, da je kazao: Rekao sam Ubeju b. Ka'bu: Otkud ti, Ebu Munzire, znaš da je ona dvadeset i sedme noći? Obavijestio nas je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da je ona noć čijim se jutrom rađa sunce bez sjaja. Pa smo izračunali i zapamtili. Tako mi Allaha i Ibn Mesud je znao da je ona u ramazanu i da je dvadeset i sedme noći, ali nije volio da vas obavijesti, pa da se razlijenite.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[356]

791. ISPRIČAO NAM JE Humejd b. Mesade; kaže: Obavijestio nas je Jezid b. Zurej'; kaže: Nas je obavijestio Ujejne b. Abdur-Rahman i kazao: Obavijestio me je moj otac i kazao: Spomenuta je kod Ebu Bekrea, noć Lejletul-kadr, pa je kazao: Ja je neću tražiti na osnovu onoga što sam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, osim u posljednjih deset dana (ramazana), jer sam ga čuo kada veli: Tražite je u dvadeset i prvoj, ili dvadeset i trećoj, ili dvadeset i petoj, ili dvadeset i sedmoj , ili u posljednjoj noći (ramazana). On veli: Ebu Bekre bi prvih dvadeset dana ramazana klanjao isto kao i svakog dana tokom godine, a kada bi nastupilo posljednjih deset dana, pojačao bi ibadet.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.

٧٢. بَاب مِنْهُ *

٧٩٢. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ هُبَيْرَةَ ابْنِ يَرِيمَ عَنْ عَلِيٍّ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُوقِظُ أَهْلَهُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

356 Zabilježio ga je i Muslim u *Sahihu.*

٧٩٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَجْتَهِدُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مَا لَا يَجْتَهِدُ فِي غَيْرِهَا.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

72. Još jedno poglavlje o istoj temi

792. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestio nas je Veki; kaže: Nas je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ebu Ishaka, on od Hubejrea b. Jerima, a on od Alije: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bi** (radi dobrovoljnog ibadeta) **budio svoje supruge u posljednjih deset dana ramazana."**[357]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.

793. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rahman b. Zijad, prenijevši od Hasana b. Ubejdullaha, on od Ibrahima, on od Esveda, a on od Aiše koja je kazala: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi u posljednjih deset noći ramazana pojačao ibadet u odnosu na ostale noći."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun-hasenun-sahihun.[358]

٧٣. بَاب مَا جَاءَ فِي الصَّوْمِ فِي الشِّتَاءِ *

٧٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ نُمَيْرِ بْنِ عُرَيْبٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **الْغَنِيمَةُ الْبَارِدَةُ الصَّوْمُ فِي الشِّتَاءِ.**

قَالَ أَبو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ مُرْسَلٌ. عَامِرُ بْنُ مَسْعُودٍ لَمْ يُدْرِكِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَهُوَ وَالِدُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَامِرٍ الْقُرَشِيِّ الَّذِي رَوَى عَنْهُ شُعْبَةُ وَالثَّوْرِيُّ *

---

357 Tirmizija bilježi od Ummu Seleme i sljedeće: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi ostavio nikoga ko je u stanju da klanja u posljednjih deset dana ramazana, a da ga ne bi probudio."

358 Bilježe ga i Ahmed b. Hanbel u Musnedu i Muslim u *Sahihu*.

73. O postu zimi

794. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Jahja b. Seid; kaže: Nas je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ebu Ishaka, on od Numejra b. Ariba[359], on od Amira b. Mesuda, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Post zimi je lahka zarada."**[360]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je mursel[361], jer Amir b. Mesud nije zatekao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On je otac Ibrahima b. Amira el-Kurešija, od koga su Šu'be i Es-Sevri prenosili (hadise).

٧٤. بَاب مَا جَاءَ (وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ) *

٧٩٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا بَكْرُ بْنُ مُضَرَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ (وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ) كَانَ مَنْ أَرَادَ مِنَّا أَنْ يُفْطِرَ وَيَفْتَدِيَ حَتَّى نَزَلَتِ الْآيَةُ الَّتِي بَعْدَهَا فَنَسَخَتْهَا.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ. وَيَزِيدُ هُوَ ابْنُ أَبِي عُبَيْدٍ مَوْلَى سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ *

74. O onima koji ga (post) jedva podnose

795. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Bekr b. Mudar, on je prenio od Amra b. Harisa, on od Bukejra, on od Jezida, štićenika Selemea b. Ekvea, a on od Selemea b. Ekvea da je kazao: "Pošto je objavljen (ajet): **"Onima koji ga** (post) **jedva podnose - otkup je da jednog siromaha nahrane"** (pa je od nas onaj ko je htio)

---

359 Numejr b. Arib je, kako kaže Ibn Hadžer u Takribu, ravija koji zadovoljava (makbul). Pripadao je trećoj generaciji.

360 Post zimi se smatra lagahnom zaradom jer osoba kada zimi posti ne osjeća poteškoće koje osjeća ljeti, a ima istu nagradu kao i kada posti u ljetnim danama..

361 Zabilježio ga je i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu.*

da mrsi, on je mrsio i plaćao iskup, sve dok nije objavljen ajet koji slijedi poslije njega, koji ga je derogirao."[362]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun-garibun.[363] Jezid je sin Ebu Ubejda, štićenika Selemea b. Ekvea[364].

٧٥. بَاب مَا جَاءَ فِي مَنْ أَكَلَ ثُمَّ خَرَجَ يُرِيدُ سَفَرًا *

٧٩٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ أَنَّهُ قَالَ: أَتَيْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ فِي رَمَضَانَ وَهُوَ يُرِيدُ سَفَرًا وَقَدْ رُحِلَتْ لَهُ رَاحِلَتُهُ وَلَبِسَ ثِيَابَ السَّفَرِ فَدَعَا بِطَعَامٍ فَأَكَلَ فَقُلْتُ لَهُ: سُنَّةٌ؟ قَالَ: سُنَّةٌ، ثُمَّ رَكِبَ.

٧٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَعِيلَ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ: حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ قَالَ: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ قَالَ: أَتَيْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ فِي رَمَضَانَ فَذَكَرَ نَحْوَهُ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَمُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ هُوَ ابْنُ أَبِي كَثِيرٍ هُوَ مَدِينِيٌّ ثِقَةٌ وَهُوَ أَخُو إِسْمَعِيلَ بْنِ جَعْفَرٍ. وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ هُوَ ابْنُ نَجِيحٍ وَالِدُ عَلِيِّ بْنِ الْمَدِينِيِّ. وَكَانَ يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ يُضَعِّفُهُ. وَقَدْ ذَهَبَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ إِلَى هَذَا

---

362 Većina islamskih učenjaka smatra da je dio 184. ajeta sure El-Bekare: "Onima koji ga (post) jedva podnose - otkup je da jednog siromaha nahrane", derogiran 185. ajetom sure El-Bekare "U mjesecu ramazanu počelo je objavljivanje Kur'ana, koji je putokaz ljudima i jasan dokaz pravog puta i razlikovanja dobra od zla. Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće, neka ga u postu provede, a ko se razboli ili se na putu zadesi, neka isti broj dana naposti."
Ibn Abbas smatra da ovaj ajet nije derogiran, nego je još važeći i odnosi se isključivo na stare, iznemogle i njima slične osobe koje nemaju nade da će ozdraviti i da će se njihovo stanje popraviti. One i dalje za svaki dan posta mogu davati otkupninu.

363 Bilježe ga i Buharija i Muslim, te Ebu Davud i Nesaija.

364 Jezid b. Ebu Ubejd, štićenik Selemea b. Ekvea je pouzdan prenosilac. Pripadao je četvrtoj generaciji ravija hadisa.

الْحَدِيثِ وَقَالُوا: لِلْمُسَافِرِ أَنْ يُفْطِرَ فِي بَيْتِهِ قَبْلَ أَنْ يَخْرُجَ وَلَيْسَ لَهُ أَنْ يَقْصُرَ الصَّلَاةَ حَتَّى يَخْرُجَ مِنْ جِدَارِ الْمَدِينَةِ أَوِ الْقَرْيَةِ. وَهُوَ قَوْلُ إِسْحَقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ *

75. O onome koji se (uz ramazan) omrsi prije polaska na put

796. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe i kazao: Obavijesto nas je Abdullah b. Džafer, prenijevši od Zejda b. Eslema, on od Muhammeda b. Munkedira, a on od Muhammeda b. Ka'ba, da je kazao: **"Došao sam za vrijeme ramazana Enesu b. Maliku u momentu dok se spremao na put. Jahalica mu je bila spremna, a on obukao odjeću za putovanja. Zatraži jelo i jede. Ja mu rekoh: Je li to sunnet? Da, reče on, ovo je sunnet, a potom uzjaha."**[365]

797. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ismail; kaže: Obavijestio nas je Seid b. Ebu Merjem; kaže: Nas je obavijestio Muhammed b. Džafer i kazao: Obavijestio me Zejd b. Eslem i kazao: Mene je obavijestio Muhammed b. Munkedir, prenijevši od Muhammeda b. Ka'ba koji je rekao: **"Došao sam za vrijeme ramazana Enesu b. Maliku... "**, a potom je spomenuo isto kao i u prethodnom (hadisu).

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun. Muhammed b. Džafer b. Ebu Kesir Medini je pouzdan prenosilac. On je brat Ismaila b. Džafera, a Abdullah b. Džafer b. Nedžih je otac Alije b. Medinija. Jahja b. Mein ga smatra slabim ravijom. Prema ovome hadisu postupili su neki učenjaci. Oni vele: Putnik može jesti u kući prije nego što krene (na put), a ne može skraćivati namaz, sve dok ne napusti grad ili selo. Ovo je stav Ishaka b. Ibrahima.

٧٦. بَاب مَا جَاءَ فِي تُحْفَةِ الصَّائِمِ *

٧٩٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ سَعْدِ بْنِ طَرِيفٍ عَنْ عُمَيْرِ بْنِ

365 Ovaj hadis i hadis koji slijedi dokaz su da je osobi koja za vrijeme ramazana namjerava krenuti na put dozvoljeno da jede prije nego što krene. I ne samo da joj je to dozvoljeno nego joj je sunnet tako postupiti, kako to ističe ashab Enes b. Malik.

مَأْمُونٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **تُحْفَةُ الصَّائِمِ الدُّهْنُ وَالْمِجْمَرُ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَيْسَ إِسْنَادُهُ بِذَاكَ. لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ سَعْدِ بْنِ طَرِيفٍ. وَسَعْدُ بْنُ طَرِيفٍ يُضَعَّفُ. وَيُقَالُ عُمَيْرُ بْنُ مَأْمُومٍ أَيْضًا *

76. O poklonu za postača

798. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Ebu Muavija, on je prenio od Sa'da b. Tarifa[366], on od Umejra b. Me'muna[367], a on od Hasana b. Alija koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Naročit poklon za postača je mirišljava smola i mangala."**[368]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun[369]. Sened mu nije tako jak, poznat nam je samo preko Sa'da b. Tarifa. A Sa'd b. Tarif je slab ravija, a vele i Umejr b. Me'mun također.

٧٧. بَاب مَا جَاءَ فِي الْفِطْرِ وَالْأَضْحَى مَتَى يَكُونُ *

٧٩٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ الْيَمَانِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **الْفِطْرُ يَوْمَ يُفْطِرُ النَّاسُ وَالْأَضْحَى يَوْمَ يُضَحِّي النَّاسُ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: سَأَلْتُ مُحَمَّدًا قُلْتُ لَهُ: مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ سَمِعَ مِنْ عَائِشَةَ؟ قَالَ:

---

366 Sa'd b. Tarif el-Hanzali el-Kufi je ravija koga su učenjaci odbacili zbog osnovane sumnje da je bio sklon laži. Ibn Hibban ga optužuje da je izmišljao hadise. Bio je i rafidija.

367 Umejr b. Me'mun je ravija koji zadovoljava (makbul). Pripadao je četvrtoj generaciji.

368 Ibn Esir u djelu *En-Nihaje* smatra da mirišljava smola zapaljena na mangali čini ugođaj postaču i on tako lakše podnosi glad i žeđ.

369 Po ocjeni većine hadiskih učenjaka ovaj hadis je slab jer se u njegovu senedu nalazi Sa'd b. Tarif koji je, prema mišljenju većine, slab ravija.

نَعَمْ. يَقُولُ فِي حَدِيثِهِ سَمِعْتُ عَائِشَةَ. قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ صَحِيحٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ *

77. O nastupu Ramazanskog i Kurban-bajrama

799. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Musa; kaže: Nas je obavijestio Jahja b. Jeman, on je prenio od Ma'mera, on od Muhammeda b. Munkedira, a on od Aiše koja je kazala da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ramazanski bajram nastupa onog dana kad svijet završi** (ramazanski) **post, a Kurban-bajram onoga dana kad ljudi počnu klati kurbane."**[370]

Ebu Isa kaže: Upitao sam Muhammeda (Buhariju) rekavši mu: da li je Muhammed b. Munkedir slušao hadise od Aiše? Da, reče on, jer on u svojim kazivanjima veli: Čuo sam Aišu.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je u ovoj formi hasenun-garibun-sahihun.

٧٨. بَاب مَا جَاءَ فِي الِاعْتِكَافِ إِذَا خَرَجَ مِنْهُ *

٨٠٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ أَنْبَأَنَا حُمَيْدٌ الطَّوِيلُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: **كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْتَكِفُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ. فَلَمْ يَعْتَكِفْ عَامًا. فَلَمَّا كَانَ فِي الْعَامِ الْمُقْبِلِ اعْتَكَفَ عِشْرِينَ.**

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَنَسٍ. وَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي الْمُعْتَكِفِ إِذَا قَطَعَ اعْتِكَافَهُ قَبْلَ أَنْ يُتِمَّهُ عَلَى مَا نَوَى. فَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: إِذَا نَقَضَ اعْتِكَافَهُ وَجَبَ عَلَيْهِ الْقَضَاءُ. وَاحْتَجُّوا بِالْحَدِيثِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ مِن اعْتِكَافِهِ فَاعْتَكَفَ عَشْرًا مِنْ شَوَّالٍ. وَهُوَ قَوْلُ مَالِكٍ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: إِنْ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهِ نَذْرُ اعْتِكَافٍ أَوْ شَيْءٌ أَوْجَبَهُ عَلَى نَفْسِهِ وَكَانَ مُتَطَوِّعًا

---

370 Tirmizija veli da su neki ljudi ovaj hadis objasnili tako što su kazali da početak ramazanskog posta i Bajrama treba praktiktikovati sa svijetom.

فَخَرَجَ فَلَيْسَ عَلَيْهِ أَنْ يَقْضِيَ إِلَّا أَنْ يُحِبَّ ذَلِكَ اخْتِيَارًا مِنْهُ وَلَا يَجِبُ ذَلِكَ عَلَيْهِ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ. قَالَ الشَّافِعِيُّ: فَكُلُّ عَمَلٍ لَكَ أَنْ لَا تَدْخُلَ فِيهِ. فَإِذَا دَخَلْتَ فِيهِ فَخَرَجْتَ مِنْهُ فَلَيْسَ عَلَيْكَ أَنْ تَقْضِيَ إِلَّا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ. وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ *

78. O itikafu, ukoliko iz njega mutekif izađe

800. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Ibn Ebu Adij; kaže: Saopćio nam je Humejd et-Tavil, prenijevši od Enesa b. Malika da je kazao: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bi u itikafu boravio posljednjih deset dana ramazana. Potom jedne godine ne bi boravio, a onda bi sljedeće boravio dvadeset dana."**[371]

Ebu Isa kaže: Ovaj Enesov hadis je hasenun-garibun-sahihun.[372]

Učenjaci se razilaze u pogledu osobe koja prekine itikaf prije nego provede određeni broj dana koliko je zanijetila. Neki vele: Ukoliko prekine itikaf, dužna ga je u cijelosti nadoknaditi. Oni se pri tome pozivaju na predaju: "da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom izišao iz itikafa, pa je u mjesecu ševalu u itikafu boravio deset dana." Ovaj stav zastupa Malik. Neki vele: Ukoliko se ne radi o zavjetnom ili nekom drugom itikafu, koji je sebi neko uzeo za obavezu, nego je riječ o dobrovoljnom itikafu, ne mora ništa nadoknađivati, osim ako to sam želi. Inače nije obavezan. Ovo je stav Šafije. Šafija veli: Svaki dobrovoljan posao, ukoliko ga započneš pa prekineš, nisi obavezan nadoknađivati, osim hadždža i umre. Na ovu temu hadis je prenesen i od Ebu Hurejrea.

٧٩. بَاب الْمُعْتَكِفِ يَخْرُجُ لِحَاجَتِهِ أَمْ لَا *

٨٠١. حَدَّثَنَا أَبُو مُصْعَبٍ الْمَدَنِيُّ قِرَاءَةً عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ

371 Bilježe Nesaija i Ebu Davud u Sunenima, te Ibn Hibban u Sahihu od Ubeja b. Ka'ba; "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je u itikafu provodio posljednjih deset dana ramazana. Jedne godine je uz ramazan bio na putu, pa je sljedeće proveo u itikafu dvadeset dana."

372 Bilježe ga i Nesaija i Ebu Davud. Ibn Hibban ga smatra vjerodostojnim (sahih) hadisom.

وَعَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: **كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اعْتَكَفَ أَدْنَى إِلَيَّ رَأْسَهُ فَأُرَجِّلُهُ. وَكَانَ لَا يَدْخُلُ الْبَيْتَ إِلَّا لِحَاجَةِ الْإِنْسَانِ.**

قَالَ أبو عِيسَي: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. هَكَذَا رَوَاهُ غَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عن عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ. وَالصَّحِيحُ عَنْ عُرْوَةَ وَعَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ. هَكَذَا رَوَى اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ وَعَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ.

٨٠٢. حَدَّثَنَا بِذَلِكَ قُتَيْبَةُ عَنِ مالك. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ: إِذَا اعْتَكَفَ الرَّجُلُ أَنْ لَا يَخْرُجَ مِن اعْتِكَافِهِ إِلَّا لِحَاجَةِ الْإِنْسَانِ. وَاجْمَعُوا عَلَى هَذَا أَنَّهُ يَخْرُجُ لِقَضَاءِ حَاجَتِهِ لِلْغَائِطِ وَالْبَوْلِ. ثُمَّ اخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي عِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَشُهُودِ الْجُمُعَةِ وَالْجَنَازَةِ لِلْمُعْتَكِفِ. فَرَأَى بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ: أَنْ يَعُودَ الْمَرِيضَ وَيُشَيِّعَ الْجَنَازَةَ وَيَشْهَدَ الْجُمُعَةَ إِذَا اشْتَرَطَ ذَلِكَ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَابْنِ الْمُبَارَكِ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: لَيس لَهُ أَنْ يَفْعَلَ شَيْئًا مِنْ هَذَا وَرَأَوْا لِلْمُعْتَكِفِ إِذَا كَانَ فِي مِصْرٍ يُجَمَّعُ فِيهِ أَنْ لَا يَعْتَكِفَ إِلَّا فِي مَسْجِدِ الْجَامِعِ، لِأَنَّهُمْ كَرِهُوا الْخُرُوجَ لَهُ مِنْ مُعْتَكَفِهِ إِلَى الْجُمُعَةِ، وَلَمْ يَرَوْا لَهُ أَنْ يَتْرُكَ الْجُمُعَةَ. فَقَالُوا: لَا يَعْتَكِفُ إِلَّا فِي مَسْجِدِ الْجَامِعِ حَتَّى لَا يَحْتَاجَ أَنْ يَخْرُجَ مِنْ مُعْتَكَفِهِ لِغَيْرِ قَضَاءِ حَاجَةِ الْإِنْسَانِ. لِأَنَّ خُرُوجَهُ لِغَيْرِ قَضَاءِ حَاجَةِ الْإِنْسَانِ قَطْعٌ عِنْدَهُمْ لِلِاعْتِكَافِ. وَهُوَ قَوْلُ مَالِكٍ وَالشَّافِعِيِّ. و قَالَ أَحْمَدُ: لَا يَعُودُ الْمَرِيضَ وَلَا يَتْبَعُ الْجَنَازَةَ عَلَى حَدِيثِ عَائِشَةَ. و قَالَ إِسْحَقُ: إِنِ اشْتَرَطَ ذَلِكَ فَلَهُ أَنْ يَتْبَعَ الْجَنَازَةَ وَيَعُودَ الْمَرِيضَ *

79. Može li osoba izlaziti iz itikafa radi kakve lične potrebe ili ne

801. ISPRIČAO NAM JE Ebu Mus'ab el-Medini, on je prenio čitanjem[373] od Malika b. Enesa, on od Ibn Šihaba, on od Urvea i Amre, a oni od Aiše, da je kazala: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bi mi, dok je u itikafu, primakao svoju glavu i ja bih ga češljala. U kuću ne bi ulazio, osim radi neke potrebe koju čovjek ima."**[374]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun[375]. Ovako su ga prenijeli mnogi od Malika b. Enesa, on od Ibn Šihaba, on od Urvea, on od Amre a ona od Aiše, a ispravno je "od Urvea i Amre", a oni od Aiše. Ovako je prenio Lejs b. Sa'd od Ibn Šihaba, a on od Urvea i Amre, a oni od Aiše.

802. O tome nam je ispričao Kutejbe prenijevši od Lejsa. Prema ovome postupaju učenjaci. Oni smatraju da osoba ne bi trebala izlaziti iz itikafa osim radi potrebe koju čovjek ima. Oni se slažu u tome da osoba može izlaziti da bi obavila veliku ili malu nuždu, a razilaze se u tome da li može izaći da bi obišla bolesnika ili da bi prisustvovala džumi i dženazi. Neki učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugi, smatraju da ona može, ukoliko je to uslovila kod nijjeta, izaći da bi obišla bolesnika, ispratila dženazu ili prisustvovala džumi namazu. Ovo je stav Sufjana es-Sevrija i Ibn Mubareka. Neki vele da ona, (dok je u itikafu) od toga ne bi trebala ništa činiti. Oni također smatraju da bi u mjestima u kojima se klanja džuma osoba itikaf trebala obavljati u džamiji u kojoj se klanja džuma zato što dok je u itikafu ne bi mogla iz njega izlaziti radi džume namaza, a ne bi je smjela propuštati. Zato će, vele oni, itikaf obavljati u džamiji u kojoj se klanja džuma, da ne bi morala izlaziti, osim radi ljudskih potreba jer, prema njihovom mišljenju, svaki izlazak iz itikafa, osim izlaska radi fizioloških potreba, kvari itikaf. Ovo je mišljenje Malika i Šafije.

---

373 Postoji više načina koji su korišteni kod preuzimanja hadisa. Jedan od njih je i taj da učenik čita hadise iz učiteljeve zbirke a da ga on sluša. Ovdje se radi o ovom načinu preuzimanja hadisa.

374 Iz ovoga se hadisa da zaključiti da je osobi, dok je u itikafu, analogno češljanju, dozvoljeno i da se može okupati, očistiti, nagizdati, namirisati, ošišati itd. Većina učenjaka smatra da joj je u itikafu dopušteno sve ono što joj nije mekruh činiti u džamiji. Dozvoljeno joj je, također, iz itikafa promoliti i određene dijelove tijela, kao što joj je dozvoljeno da napusti itikaf da bi obavila neku od fizioloških potreba.

375 Bilježe ga i Buharija, Muslim, Ebu Davud, Nesaija i Ibn Madže.

Ahmed veli: Shodno Aišinom hadisu, osoba (dok je u itikafu) neće obilaziti bolesnika, niti će pratiti dženaze. Ishak veli: Ukoliko je to uslovila u nijjetu, ona može pratiti dženazu i obići bolesnika.

٨٠. بَاب مَا جَاءَ فِي قِيَامِ شَهْرِ رَمَضَانَ *

٨٠٣. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفُضَيْلِ عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُرَشِيِّ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: صُمْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ يُصَلِّ بِنَا حَتَّى بَقِيَ سَبْعٌ مِنَ الشَّهْرِ. فَقَامَ بِنَا حَتَّى ذَهَبَ ثُلُثُ اللَّيْلِ. ثُمَّ لَمْ يَقُمْ بِنَا فِي السَّادِسَةِ، وَقَامَ بِنَا فِي الْخَامِسَةِ حَتَّى ذَهَبَ شَطْرُ اللَّيْلِ. فَقُلْنَا لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ: لَوْ نَفَّلْتَنَا بَقِيَّةَ لَيْلَتِنَا هَذِهِ؟ فَقَالَ: إِنَّهُ مَنْ قَامَ مَعَ الْإِمَامِ حَتَّى يَنْصَرِفَ كُتِبَ لَهُ قِيَامُ لَيْلَةٍ. ثُمَّ لَمْ يُصَلِّ بِنَا حَتَّى بَقِيَ ثَلَاثٌ مِنَ الشَّهْرِ وَصَلَّى بِنَا فِي الثَّالِثَةِ وَدَعَا أَهْلَهُ وَنِسَاءَهُ فَقَامَ بِنَا حَتَّى تَخَوَّفْنَا الْفَلَاحَ. قُلْتُ لَهُ: وَمَا الْفَلَاحُ؟ قَالَ: السُّحُورُ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

وَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي قِيَامِ رَمَضَانَ. فَرَأَى بَعْضُهُمْ أَنْ يُصَلِّيَ إِحْدَى وَأَرْبَعِينَ رَكْعَةً مَعَ الْوِتْرِ. وَهُوَ قَوْلُ أَهْلِ الْمَدِينَةِ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَهُمْ بِالْمَدِينَةِ. وَأَكْثَرُ أَهْلِ الْعِلْمِ عَلَى مَا رُوِيَ عَنْ عَلِيٍّ وَعُمَرَ وَغَيْرِهِمَا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِشْرِينَ رَكْعَةً. وَهُوَ قَوْلُ سفيان الثَّوْرِيِّ وَابْنِ الْمُبَارَكِ وَالشَّافِعِيِّ. و قَالَ الشَّافِعِيُّ: وَهَكَذَا أَدْرَكْتُ بِبَلَدِنَا بِمَكَّةَ يُصَلُّونَ عِشْرِينَ رَكْعَةً. و قَالَ أَحْمَدُ: رُوِيَ فِي هَذَا أَلْوَانٌ وَلَمْ يُقْضَ فِيهِ بِشَيْءٍ. و قَالَ إِسْحَقُ: بَلْ نَخْتَارُ إِحْدَى وَأَرْبَعِينَ رَكْعَةً عَلَى مَا رُوِيَ عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ. وَاخْتَارَ ابْنُ الْمُبَارَكِ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَقُ الصَّلَاةَ مَعَ

الْإِمَامِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ. وَاخْتَارَ الشَّافِعِيُّ أَنْ يُصَلِّيَ الرَّجُلُ وَحْدَهُ إِذَا كَانَ قَارِئًا *

80. O (dobrovoljnom) noćnom namazu u mjesecu ramazanu

803. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Muhammed b. Fudajl, on je prenio od Davuda b. Ebu Hinda, on od Velida b. Abdur-Rahmana el-Džurešija, on od Džubejra b. Nufejra, a on od Ebu Zerra da je kazao: **"Postili smo** (ramazan) **sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. On sa nama,** (osim jacijskog farda) *nije klanjao nikakvog drugog namaza, sve do dvadest i treće noći* (ramazana). **Tada je sa nama klanjao sve dok nije prošla trećina noći. U dvadeset i četvrtoj, sa nama nije ništa klanjao, da bi sa nama klanjao u dvadest i petoj sve do iza pola noći. Rekli smo: Allahov Poslaniče, da hoćeš sa nama i ostatak ove noći provesti u dobrovoljnom namazu. On će na to: Ko klanja sa imamom dok on ne završi, upisat će mu se kao da je klanjao cijelu noć. Nakon toga on sa nama više nije klanjao sve do dvadeset i sedme noći u mjesecu. Dvadeset i sedme noći nam je klanjao, zovnuvši i svoju porodicu i svoje supruge. Klanjao je s nama toliko da smo se pobojali da će nas mašiti blagostanje. A kakvo blagostanje, upitah ga. Jutarnji objed** (sehur), **reče on."**[376]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[377]

Učenjaci su se razišli u pogledu (broja rekata) dobrovoljnog namaza (teravije) uz ramazan. Neki drže da skupa sa vitrom treba klanjati ukupno četrdeset i jedan rekat. Ovo je stav učenjaka iz Medine, koji su u Medini tako praktikovali. Većina učenjaka, u skladu sa onim što je preneseno od Alije, Omera i drugih Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi

---

376 Ovo je jedan od hadisa na kojima je utemeljen teravih-namaz u ramazanu. Kao što se vidi, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije svaku noć klanjao teravih-namaz. Činio je tako da ne bi ljudi pomislili da je teravih-namaz, obavezan namaz. U ovome je hadisu spomenuto da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na prvoj teraviji koju je klanjao dvadest i treću noć ramazana, zadržao trećinu noći, na drugoj, koju je klanjao dvadeset i petu noć, zadržao se polovinu noći, a na trećoj, koju je klanjao dvadeset i sedmu noć, gotovo do sehura. Međutim, u njemu nije spomenuto koliko je rekata klanjao. Iz predaje koju prenosi Džabir b. Abdullah saznajemo da je klanjao po osam rekata, te vitr-namaz.

377 Bilježe ga i Ebu Davud, Nesaija i Ibn Madže u *Sunenima*.

ve sellem, ashaba, smatra da treba klanjati dvadeset rekata. Ovo je i mišljenje Sufjana es-Sevrija, Ibn Mubareka i Šafije.[378] Šafija veli: Ja sam ovako zatekao u našem gradu Mekki, da klanjaju po dvadeset rekata. Ahmed veli: O ovome su prenesene različite predaje, i on o tome nije izrekao nikakav sud. Ishak veli: Mi dajemo prednost (onima koji kažu) da treba klanjati četrdeset i jedan rekat, na osnovu onoga što je preneseno od Ubeja b. Ka'ba. Ibn Mubarek, Ahmed i Ishak odabrali su stav da u ramazanu (dobrovoljni namaz) treba klanjati za imamom. Šafija smatra da osoba, koja zna učiti, treba da klanja individualno, po sebi.

٨١. بَاب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا *

٨٠٤. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ زَيْدِ ابْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ، غَيْرَ أَنَّهُ لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِ الصَّائِمِ شَيْئًا.

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

81. O vrijednostima onoga koji postača pozove na iftar

804. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rahim b. Sulejman, prenijevši od Abdul-Melika b. Ebu Sulejmana, on od Ataa, a on od Zejda b. Halida el-Džehenija koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ko**

378 Tirmizija je ovdje u pogledu broja rekata teravihskog namaza spomenuo samo dva mišljenja: a) Mišljenje onih koji smatraju da se teravija, skupa sa vitr namazom, sastoji od četrdeset i jednog rekata, i b) Mišljenje onih koji tvrde da se teravija sastoji od dvadeset rekata. Pored spomenutih, postoje i druga brojna mišljenja, kao što su: da se teravih- namaz sastoji od trideset i šest rekata, trideset i devet te vitr namaz, trideset i četiri, dvadeset i osam, dvadeset i četiri, i jedanaest rekata skupa sa vitr-namazom. Abdurahman el-Mubarekfori smatra da je najutemeljenije mišljenje onih koji smatraju da teravih-namaz skupa sa vitrom iznosi jedanaest rekata. Prema njegovu mišljenju ni jedan drugi stav nema valjanog utemeljenja.

pozove postača na iftar, imaće istu nagradu kao i on (postač), **s tim što postaču, time neće biti umanjena njegova nagrada.”**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[379]

٨٢. بَاب التَّرْغِيبِ فِي قِيَامِ شهر رَمَضَانَ وَمَا جَاءَ فِيهِ مِنَ الْفَضْلِ*

٨٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُرَغِّبُ فِي قِيَامِ رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَأْمُرَهُمْ بِعَزِيمَةٍ وَيَقُولُ: مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ. فَتُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْأَمْرُ عَلَى ذَلِكَ. ثُمَّ كَانَ الْأَمْرُ كَذَلِكَ فِي خِلَافَةِ أَبِي بَكْرٍ وَصَدْرًا مِنْ خِلَافَةِ عُمَرَالخطاب عَلَى ذَلِكَ.

وَفِي الْبَاب عَنْ عَائِشَةَ. هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ أَيْضًا عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ*

82. O podsticaju na klanjanje dobrovoljng namaza u ramazanu i njegovim vrijednostima

805. ISPRIČAO NAM JE Abd b. Humejd; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rezzak; kaže: Nas je obavijestio Ma’mer, prenijevši od Zuhrija, on od Ebu Seleme, a on od Ebu Hurejrea da je kazao: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je podsticao na klanjanje dobrovoljnog namaza, ali ga nije čvrsto naređivao. On bi govorio: **“Ko ramazan bude sprovodio u dobrovoljnom namazu, čvrsto vjerujući i nadajući se nagradi, bit će mu oprošteni grijesi koje je do tada počinio[380]. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je preselio**

379 Bilježe ga i Nesaija i Ibn Madže u *Sunenima,* te Ibn Hibban i Ibn Huzejme u *Sahihima.*
380 Nevevi veli: Poznato je da se ovdje oprost odnosi samo na male grijehe. Isto misli i imam dvaju Harema, a Ijad tvrdi da je to i stav učenjaka Ehlis-sunneta. Ibn Munzir smatra da se ovdje oprost odnosi i na velike i na male grijehe.

(na Ôhiret), **a ta odredba**[381] **je i dalje bila na snazi. Također je ta odredba bila na snazi i za vrijeme hilafaeta Ebu Bekra, i u samom početku Omerova hilafeta."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Aiše. Ovaj hadis je sahihun.[382] On je, također, prenesen i od Zuhrija, on od Urvea, on od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

---

381 Riječ je o odredbi da ljudi teravih-namaz klanjaju u svojim kućama, ili u džamiji, individualno, po sebi. Naime, kao što je poznato, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je nekoliko teravija klanjao sa svijetom u džematu, potom je ostavivo svijet da klanja u svojim kućama, pojedinačno. Učinio je to iz bojazni da svijet, inače klanjanje teravije, a pogotovo još u džematu, ne bi shvatio kao obavezu (fard). Ovakva praksa se zadržala i u vrijeme hilafeta Ebu Bekra. Tek kada je Omer preuzeo hilafet, on je okupio svijet i naredio Ubeju b. Ka'bu da im kao imam klanja teravih-namaz. Od tada se teravija ponovo počela klanjati u džematu. Tako je Omer, r.a, obnovio Poslanikov sunnet klanjanja teravije, s obzirom na to da teravih-namaz nakon njegove smrti više nije niko mogao smatrati obaveznim namazom.

382 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima*.

أبواب الْحَجِّ

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهم عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *

١ * بَاب مَا جَاءَ فِي حُرْمَةِ مَكَّةَ *

٨٠٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنِ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْعَدَوِيِّ أَنَّهُ قَالَ لِعَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ وَهُوَ يَبْعَثُ الْبُعُوثَ إِلَى مَكَّةَ: ائْذَنْ لِي أَيُّهَا الْأَمِيرُ أُحَدِّثْكَ قَوْلًا قَامَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْغَدَ مِنْ يَوْمِ الْفَتْحِ. سَمِعَتْهُ أُذُنَايَ وَوَعَاهُ قَلْبِي وَأَبْصَرَتْهُ عَيْنَايَ حِينَ تَكَلَّمَ بِهِ. أَنَّهُ حَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: إِنَّ مَكَّةَ حَرَّمَهَا اللَّهُ تعالي وَلَمْ يُحَرِّمْهَا النَّاسُ وَلَا يَحِلُّ لِامْرِئٍ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يَسْفِكَ فِيهَا دَمًا أَوْ يَعْضِدَ بِهَا شَجَرَةً. فَإِنْ أَحَدٌ تَرَخَّصَ بِقِتَالِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهَا فَقُولُوا لَهُ: إِنَّ اللَّهَ أَذِنَ لِرَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يَأْذَنْ لَكَ. وَإِنَّمَا أَذِنَ لِي فِيهِ سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ وَقَدْ عَادَتْ حُرْمَتُهَا الْيَوْمَ كَحُرْمَتِهَا بِالْأَمْسِ. وَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ. فَقِيلَ لِأَبِي شُرَيْحٍ: مَا قَالَ لَكَ عَمْرُو بْنِ سَعِيدٍ؟ قَالَ: أَنَا أَعْلَمُ مِنْكَ بِذَلِكَ يَا أَبَا شُرَيْحٍ. إِنَّ الْحَرَمَ لَا يُعِيذُ عَاصِيًا وَلَا فَارًّا بِدَمٍ وَلَا فَارًّا بِخَرْبَةٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: وَيُرْوَى بِخِزْيَةٍ. وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ عَبَّاس.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي شُرَيْحٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَأَبُو شُرَيْحٍ الْخُزَاعِيُّ اسْمُهُ خُوَيْلِدُ بْنُ عَمْرٍو الْعَدَوِيُّ الْكَعْبِيُّ. وَمَعْنَى قَوْلِهِ: وَلَا فَارًّا بِخَرْبَةٍ يَعْنِي الْجِنَايَةَ. يَقُولُ مَنْ جَنَى جِنَايَةً أَوْ أَصَابَ دَمًا ثُمَّ لَجَأَ إِلَى الْحَرَمِ فَإِنَّهُ يُقَامُ عَلَيْهِ الْحَدُّ *

POGLAVLJA O HADŽDŽU

od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

1. O nepovredivosti Mekke

806. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid; kaže: Obavijestio nas je Lejs b. Sa'd, prenijevši od Seida b. Ebu Seida el-Makburija, on od Ebu Šurejha el-Adevija[383] da je on rekao Amru b. Seidu[384] u momentu dok je spremao vojsku za Mekku: **"Dozvoli mi, zapovjedniče, da ti prenesem riječi koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio, dan nakon oslobođenja Mekke, a koje su čula ova moja dva uha, zapamtilo moje srce i dok je govorio vidjela ga moja dva oka. On je zahvalio Allahu i izgovorio riječi slave a potom kazao: Uistinu je Allah, d.š., Mekku učinio svetom, a nisu je svetom učinili ljudi. Zato nije dozvoljeno ni jednoj osobi koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan da u njoj prolijeva krv, ili posiječe neko drvo. Ukoliko bi to neko sebi uzeo za pravo, pozivajući se na borbu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u njoj, recite mu: Uistinu je Allah dozvolio Njegovom Poslaniku, a nije dozvolio tebi. Meni je samo dozvoljen jedan trenutak u jednom danu[385]. Danas joj je vraćena njena nepovredivost, kao što ju je imala i juče. Neka o tome prisutni obavijesti odsutnog."** Rečeno je Ebu Šurejhu: A šta ti je (na to) rekao Amr b. Seid. Rekao je: Ebu Šurejhe, meni je to bolje poznato nego tebi. Harem[386] ne može biti utočište za prestupnika, ubicu, niti za kradljivca.[387]

---

383 Ebu Šurejh el-Adevi el-Hazai je poznati ashab.

384 Amr b. Seid b. el-Asi b. Seid b. el-Asi b. Umejje el-Kureši el-Emevi, poznat po nadimku El-Ešdek, nije bio ashab, čak nije bio ni tabi'in. Po dolasku na vlast Zejd b. Muavija ga je postavio za valiju Medine. Pošto ga neki ashabi, a među njima i Abdullah b. Zubejr, nisu priznali za halifu, on je po naređenju Zejda b. Muavije spremao vojsku da upokori Abdullaha b. Zubejra, koji se sklonio u Mekku.

385 Allah, dž.š. ,je Mekku učinio svetom i nepovredivom. U njoj je zabranio prolijevanje krvi. Jedino je to dozvolio Njegovom Poslaniku na dan njenog oslobođenja, da bi slomio idolopoklonstvo i idolopoklonike. Nakon tog dana vraćena joj je nepovredivost, koja važi sve do Sudnjeg dana.

386 U Buharijevoj predaji ovoga hadisa umjesto riječi Harem stoji riječ Mekka.

387 To znači da nepovredivost Mekke i njenoga harema ne mogu biti brana da u njoj utočište traže i skrivaju ubice, prestupnici i kradljivci. Ovim riječima je Amr b. Seid stavio do znanja da on s vojskom odlazi u Mekku da bi kaznio Abdullaha b. Zubejra, koji je po njemu prestupnik, jer je odbio da Zejda sina Muavijinog prizna za halifu.

Ebu Isa veli: A prenosi se i sa riječju "hazjetin" (tj. čega se čovjek stidi). Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ebu Hurejrea i Ibn Abbasa.

Ebu Isa kaže: Ebu Šurejhov hadis je hasenun-sahihun. Ebu Šurejhu el-Huzaiju je ime Huvejlid b. Amr el-Adevi el-Ka'bi. Njegove riječi: "niti za kradljivca" znače: niti za prestupnika. On (Amr b. Seid) veli: Ko počini prestup ili ubojstvo, a potom se skloni u Harem, izvršit će se nad njim šeriatska kazna.

٢. بَاب مَا جَاءَ فِي ثَوَابِ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ *

٨٠٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنِ سَعِيدٍ وَأَبُو سَعِيدٍ الْأَشَجُّ قَالَا: أَخْبَرَنَا أَبُو خَالِدٍ الْأَحْمَرُ عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **تَابِعُوا بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ فَإِنَّهُمَا يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَالذُّنُوبَ كَمَا يَنْفِي الْكِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ وَالذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ. وَلَيْسَ لِلْحَجَّةِ الْمَبْرُورَةِ ثَوَابٌ إِلَّا الْجَنَّةُ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عُمَرَ وَعَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُبْشِيٍّ وَأُمِّ سَلَمَةَ وَجَابِرٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ مَسْعُودٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ مَسْعُودٍ *

٨٠٨. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَنْ حَجَّ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَأَبُو حَازِمٍ كُوفِيٌّ وَهُوَ الْأَشْجَعِيُّ وَاسْمُهُ سَلْمَانُ مَوْلَى عَزَّةَ الْأَشْجَعِيَّةِ *

2. O nagradi za hadždž i umru

807. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe b. Seid i Ebu Seid el-Ešedždž i kazali: Obavijestio nas je Ebu Halid el-Ahmer, on je prenio od Amra b. Kajsa, on od Asima, on od Šekika, a on od Abdullaha[388] koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Obavljajte hadždž i umru, jedno za drugim[389], jer oni odstranjuju siromaštvo i grijehe isto kao što kovački mijeh odstranjuje prljavštinu sa gvožđa, zlata i srebra. Za propisno obavljen hadždž nema druge nagrade, osim Dženneta."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Omera, Amira b. Rebie, Ebu Hurejre, Abdullaha b. Hubšijja, Ummu Seleme i Džabira.

Ebu Isa kaže: Ibn Mesudov hadis je hasenun-sahihun-garibun[390].

808. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Mensura, on od Ebu Hazima, a on od Ebu Hurejrea koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ko obavi hadždž, ne imavši odnos sa suprugom i ne progovorivši kakvu ružnu riječ, bit će mu oprošteni grijesi koje je do tada počinio."**[391]

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis je hasenun-sahihun[392]. Ebu Hazim el-Kufiji, a on je i el-Ešdžei, zove se Selman, štićenik je Azzete el-Ešdžeije.

٣. بَاب مَا جَاءَ فِي التَّغْلِيظِ فِي تَرْكِ الْحَجِّ *

٨٠٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْقُطَعِيُّ الْبَصْرِيُّ أَخْبَرَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا هِلَالُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ مَوْلَى رَبِيعَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ مُسْلِمٍ الْبَاهِلِيِّ أَخْبَرَنَا أَبُو إِسْحَقَ الْهَمْدَانِيُّ عَنْ الْحَارِثِ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ

---

388 Abdullah b. Mesud, poznati ashab.

389 Tibi veli da ovo ima sljedeće značenje: Ukoliko ste prvo obavili umru, onda ste dužni obaviti i hadždž, a ukoliko ste prvo obavili hadždž, onda još obavite i umru.

390 Bilježe ga i Ibn Hibban i Ibn Huzejme u *Sahihima*.

391 Ibn Hadžer smatra da se oprost odnosi i na velike i na male grijehe.

392 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima*.

مَلَكَ زَادًا وَرَاحِلَةً تُبَلِّغُهُ إِلَى بَيْتِ اللَّهِ وَلَمْ يَحُجَّ فَلَا عَلَيْهِ أَنْ يَمُوتَ يَهُودِيًّا أَوْ نَصْرَانِيًّا. وَذَلِكَ أَنَّ اللَّهَ يَقُولُ فِي كِتَابِهِ: ﴿ وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا ﴾.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ وَفِي إِسْنَادِهِ مَقَالٌ. وَهِلَالُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ مَجْهُولٌ وَالْحَارِثُ يُضَعَّفُ فِي الْحَدِيثِ ٭

3. Upozorenje u pogledu neizvršenja hadždža

809. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Jahja el-Kutaijj[393] el-Basri; kaže: Obavijestio nas je Muslim b. Ibrahim; kaže: Nas je obavijestio Hilal b. Abdullah[394], štićenik Rebia b. Amra b. Muslima el-Bahilija; kaže: Nas je obavijestio Ebu Ishak el-Hemdani, on je prenio od Harisa, a on od Alije koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ko bude posjedovao opskrbu za put i prevozno sredstvo do Bejtullaha, a ne obavi hadždž, ne smeta mu da umre kao židov ili kršćanin[395], jer Allah u Svojoj Knjizi veli: "Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj ko je u mogućnosti."**[396]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun[397]. Nije nam poznat, osim u ovoj formi. O njegovu senedu je polemisano, a i Hilal b. Abdullah je kao ravija nepoznat, dok je Haris slab prenosilac hadisa.

٤. بَاب مَا جَاءَ فِي إِيجَابِ الْحَجِّ بِالزَّادِ وَالرَّاحِلَةِ ٭

٨١٠. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ

393 Muhammed b. Jahja el-Kutaijj el-Basri je iskren ravija. Pripadao je desetoj generaciji.

394 Hilal b. Abdullah el-Bahili Ebu Hašim el-Basri je ravija koga su hadiski učenjaci odbacili. Pripadao je sedmoj generaciji.

395 El-Mubarekfori smatra da je usporedba onoga ko je u mogućnosti da obavi hadždž pa ga ne obavi i preseli sa ovoga svijeta, sa židovima i kršćanima zbog toga što su i oni vjerovali u knjige koje su im objavljene, ali nisu prema njima postupali.

396 Ali Imran, 97, ajet.

397 Ovaj hadis je slab pošto u njegovom senedu imaju dvojica ravija koji su slabi. Hilal b. Abdullah je, po ocjeni Tirmizije, nepoznat (medžhul). Buharija za njega kaže da je kontrirao pouzdanim prenosiocima. Haris b. Abdullah el-Hemdani el-A'ver je, po ocjeni hadiskih stručnjaka, slab ravija. Šabi i još neki učenjaci su ga smatrali lažljivcem.

٨١٠. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبَّادِ ابْنِ جَعْفَرٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ: **جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا يُوجِبُ الْحَجَّ؟ قَالَ: الزَّادُ وَالرَّاحِلَةُ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَالْعَمَلُ عَلَيْهِ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ: أَنَّ الرَّجُلَ إِذَا مَلَكَ زَادًا وَرَاحِلَةً وَجَبَ عَلَيْهِ الْحَجُّ. وَإِبْرَاهِيمُ ابْنُ يَزِيدَ هُوَالْخُوزِيُّ الْمَكِّ. وَقَدْ تَكَلَّمَ فِيهِ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ قِبَلِ حِفْظِهِ ❊

4. Posjedovanje putne opskrbe i prevoznog sredstva izvršenje hadždža čini obaveznim

810. ISPRIČAO NAM JE Jusuf b. Isa; kaže: Obavijestio nas je Veki'; kaže: Nas je obavijestio Ibrahim b. Jezid, prenijevši od Muhammeda b. Abbada b. Džafera, a on od Ibn Omera: Neki čovjek je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: **"O Allahov Poslaniče, šta je to što obavljanje hadždža čini obaveznim? Posjedovanje opskrbe za put i prevoznog srdestva, reče on."**[398]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun[399]. Prema njemu su postupali učenjaci. Oni smatraju da je osoba dužna obaviti hadždž čim stekne finansijska srdestva za troškove putovanja i prevozno sredstvo. Ibrahim b. Jezid je el-Havzi el-Mekki. Neki su učenjaci raspravljali o njemu u pogledu njegova pamćenja.

٥. بَاب مَا جَاءَ كَمْ فُرِضَ الْحَجُّ ❊

٨١١. حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْأَشَجُّ أَخْبَرَنَا مَنْصُورُ بْنُ وَرْدَانَ كوفى عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ الْأَعْلَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: **لَمَّا نَزَلَتْ: (وَلِلَّهِ**

---

398 Dakle, onoga momenta kada osoba koja je mukellef stekne toliko sredstava da može finansirati troškove putovanja do Mekke i nazad, postaje dužna obaviti hadždž.

399 Tirmizija je ovaj hadis ocijenio dobrim, iako je u njegovu senedu Ibrahim b. Jezid el-Havzi, koga su hadiski učenjaci odbacili. On je to učinio na temelju drugih predaja.

عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا) قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفِي كُلِّ عَامٍ؟ فَسَكَتَ فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفِي كُلِّ عَامٍ؟ قَالَ: لَا. وَلَوْ قُلْتُ نَعَمْ لَوَجَبَتْ. فَأَنْزَلَ اللَّهُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ).

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَلِيٍّ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ. وَاسْمُ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ سَعِيدُ بْنُ أَبِي عِمْرَانَ وَهُوَ سَعِيدُ بْنُ فَيْرُوزَ *

5. Koliko se puta hadždž mora obaviti

811. ISPRIČAO NAM JE Ebu Seid el-Ešedždž; kaže: Obavijestio nas je Mensur b. Verdan Kufi, on je prenio od Alije b. Abdul-A'laa, on od svoga oca, on od Ebul-Bahterija[400], a on od Alije b. Ebu Taliba da je kazao: **Pošto je objavljeno: "Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti..."[401] Rekoše: O Allahov Poslaniče, je li svake godine? On je šutio. Rekoše opet: O Allahov Poslaniče, je li svake godine? "Nije, reče on.[402] A da sam rekao da, bilo bi obavezno".[403] Pa je Allah objavio: "O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni..."[404]** Na ovu temu hadisi su preneseni i od Ibn Abbasa i Ebu Hurejre.

Ebu Isa kaže: Alijin hadis u ovoj formi je hasenun-garibun. Ime Ebul-Bahterija je Seid b. Ebu Imran a to je Seid b. Fejruz.

---

400 Seid b. Fejruz b. Ebu Imran Ebul-Bahteri el-Kufi je pouzdan i siguran ravija. On je puno prenosio mursel hadise. Pripadao je trećoj generaciji ravija hadisa.

401 Ali Imran, 97. ajet.

402 Ovaj hadis je dokaz da je osoba samo jedanput u životu dužna obaviti hadždž. Izuzetak je ukoliko bi se neko zavjetovao da će ga obaviti još jedan put, ili više puta. U tom slučaju je obavezan izvršiti zavjet.

403 Ove riječi upućuju na to da je fard i ono što Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredi.

404 El-Maide, 101. ajet.

٦. بَاب مَا جَاءَ كَمْ حَجَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *

٨١٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ أَخْبَرَنَا زَيْدُ بْنُ حُبَابٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ جَعْفَرِ ابْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَجَّ ثَلَاثَ حِجَجٍ. حَجَّتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يُهَاجِرَ وَحَجَّةً بَعْدَ مَا هَاجَرَ وَمَعَهَا عُمْرَةٌ. فَسَاقَ ثَلَاثَةً وَسِتِّينَ بَدَنَةً وَجَاءَ عَلِيٌّ مِنَ الْيَمَنِ بِبَقِيَّتِهَا فِيهَا جَمَلٌ لِأَبِي جَهْلٍ فِي أَنْفِهِ بُرَةٌ مِنْ فِضَّةٍ فَنَحَرَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ كُلِّ بَدَنَةٍ بِبَضْعَةٍ فَطُبِخَتْ وَشَرِبَ مِنْ مَرَقِهَا.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُفْيَانَ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ زَيْدِ بْنِ حُبَابٍ. وَرَأَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ فِي كُتُبِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي زِيَادٍ. قَالَ: وَسَأَلْتُ مُحَمَّدًا عَنْ هَذَا فَلَمْ يَعْرِفْهُ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَرَأَيْتُهُ لَمْ يَعُدَّ هَذَا الْحَدِيثَ مَحْفُوظًا و قَالَ: إِنَّمَا يُرْوَى عَنِ الثَّوْرِيِّ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ مُجَاهِدٍ مُرْسَلًا *

٨١٣. حَدَّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ بْنُ هِلَالٍ أَخْبَرَنَا هَمَّامٌ أَخْبَرَنَا قَتَادَةُ قَالَ: قُلْتُ لِأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: **كَمْ حَجَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: حَجَّةً وَاحِدَةً. وَاعْتَمَرَ أَرْبَعَ عُمَرٍ. عُمْرَةٌ فِي ذِي الْقَعْدَةِ وَعُمْرَةُ الْحُدَيْبِيَةِ وَعُمْرَةٌ مَعَ حَجَّتِهِ وَعُمْرَةُ الجِعِرَّانَةِ إِذْ قَسَّمَ غَنِيمَةَ حُنَيْنٍ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَحَبَّانُ بْنُ هِلَالٍ أَبُو حَبِيبٍ الْبَصْرِيُّ هُوَ جَلِيلٌ ثِقَةٌ وَثَّقَهُ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ *

6. Koliko je puta hadždž obavio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem

812. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu Zijad; kaže: Obavijestio nas je Zejd b. Hubab, prenijevši od Sufjana, on od Džafera b. Muhammeda, on od svoga oca, a on od Džabira b. Abdullaha: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je tri puta obavio hadždž. Dva puta prije nego je hidžru učinio, a jedanput, nakon što je hidžru učinio. Skupa** (sa posljednjim hadždžom) **obavio je i umru. On je** (tom prilikom) **sa sobom dotjerao šezdeset i tri bedene**[405](kamile), **a ostatak je Alija dotjerao iz Jemena**[406]**. Među njima je bila i Ebu Džehelova kamila, koja je u nosu imala srebrnu halku. Pošto ih pokla, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredi da se od svake deve skuha dio (mesa), te se napi njihova sosa.**[407]"

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis, koji je došao preko Sufjana, je garibun. Nije nam poznat, osim preko preko Zejda b. Hubaba. Primijetio sam da je Abdullah b. Abdur-Rahman[408] ovaj hadis prenio u svojim djelima od Abdullaha b. Ebu Zijada. A pitao sam Muhammeda (Buhariju) o ovome, pa mu je bio nepoznat hadis koji je Es-Sevri prenio od Džafera, on od svoga oca, on od Džabira, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Također sam primijetio da on ovaj hadis nije ubrajao među sačuvane hadise, nego je kazao da se on prenosi od Es-Sevrija, on od Ebu Ishaka, a on od Mudžahida, kao mursel.

---

405 Šafija smatra da su "bedene" kamile, dok Ebu Hanife smatra da su "bedene", krupna stoka, u šta spadaju i kamile i goveda.

406 Tom prilikom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao stotinu kurbana i to isključivo krupne stoke. Šezdest i tri je sa sobom dotjerao iz Medine, a preostali dio je Alija, kako tvrdi En-Nevevi, kupio u Jemenu. Među kupljenom stokom je bila i Ebu Džehelova kamila.

407 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da se od svih kurbana uzme dio i skupa skuha. Potom se, da bi ukazao počast svakom kurbanu, napio vode u kojoj je kuhano to meso, pošto nije mogao toliko jesti da bi probao od svakog kurbana.

408 Abdullah b. Abdur-Rahman b. Fadl b. Behram es-Semerkandi Ebu Muhammed ed-Darimi, poznati hafiz hadisa. Pisac je poznatog *Musneda*. Bio je savremenik Buharije. Umro je 255 godine po Hidžri.

813. ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur; kaže: Obavijestio nas je Habban b. Hilal[409]; kaže: Nas je obavijestio Hemmam; kaže: Nas je obavijestio Katade i kazao: Upitao sam Enesa b. Malika: **"Koliko je hadždžova obavio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem? Reče: Jedan hadždž[410] i četiri umre: umru koju je obavio u** (mjesecu) **zul-ka'detu**[411], **umru** (u vrijeme) **Hudejbije**[412], **umru koju je obavio skupa sa hadždžom i umru** (koju je obavio prilikom odlaska) **u mjesto Dži'rane**[413], **da bi podijelio ratni plijen sa Hunejna."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[414] Habban b. Hilal Ebu Habib el-Basri je cijenjen i pouzdan ravija. Pouzdanim ga je ocijenio Jahja b. Seid el-Kattan.

٧. بَاب مَا جَاءَ كَم اعْتَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *

٨١٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا دَاوُدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْعَطَّارُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اعْتَمَرَ أَرْبَعَ عُمَرٍ: عُمْرَةَ الْحُدَيْبِيَةِ وَعُمْرَةَ الثَّانِيَةِ مِنْ قَابِلٍ وَعُمْرَةَ الْقَضَاءِ فِي ذِي الْقَعْدَةِ وَعُمْرَةَ الثَّالِثَةِ مِنَ الْجِعِرَّانَةِ وَالرَّابِعَةِ الَّتِي مَعَ حَجَّتِهِ.

وَفِي الْبَاب عَنْ أَنَسٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَابْنِ عُمَرَ.

---

409 Habban b. Hilal je pouzdan i siguran prenosilac. Pripadao je devetoj generaciji ravija hadisa.

410 Ispravno je to da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uistinu obavio samo jedan hadždž u životu. To je Oprosni hadždž. Dva hadža prije hidžre, o kojima govori prethodni hadis, on nije mogao obaviti, pošto hadždž u to vrijeme nije bio ni propisan. Vjerovatno se tu radi o umrama.

411 To je umra koju je obavio sljedeće godine nakon Hudejbije.

412 Hudejbija je mjesto koje je od Mekke udaljeno oko devet milja. U njemu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tom prilikom sklopio čuveni ugovor sa mekanskim idolopoklonicima. On tada nije obavio umru jer su ga mekkanski idolopoklonici vratili, ali je ubrajaju u njegove umre jer je on tom prilikom postupio na isti način kako se postupa nakon završetka umre. Skinuo je ihram, zaklao kurban, koji je sa sobom doveo i obrijao glavu.

413 Dži'rane je također od Mekke udaljeno oko devet milja, neki vele šest. U ovo je mjesto Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao s ciljem da podijeli ratni plijen sa Hunejna. Usput je obavio i umru.

414 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima*.

قَالَ أَبو عِيسَى : حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ غَرِيبٌ. وَرَوَى ابْنُ عُيَيْنَةَ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اعْتَمَرَ أَرْبَعَ عُمَرٍ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ.

٨١٥. حَدَّثَنَا بِذَلِكَ سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَخْزُومِيُّ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ نَحْوَهُ *

7. Koliko je umri obavio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem

814. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Nas je obavijestio Davud b. Abdur-Rahman el-Attar, on je prenio od Amra b. Dinara, on od Ikrime, a on od Ibn Abbasa: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je obavio ukupno četiri umre: Prva je bila** (u vrijeme) **Hudejbije. Druga umra mu je bila, umra nadoknade, koju je obavio u mjescu zulka'detu sljedeće godine** (nakon Hudejbije).[415] **Treća umra mu je bila koju je obavio** (prilikom odlaska u mjesto) **Dži'rane, a četvrta koju je obavio skupa sa hadždžom."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Enesa, Abdullaha b. Amra i Ibn Omera.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je garibun[416]. Ovaj hadis je Ibn Ujejne prenio od Amra b. Dinara, a on od Ikrime: da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio četiri umre, međutim u njemu nije spomenuo "od Ibn Abbasa".

815. PRIČAO NAM JE o tome Seid b. Abdur-Rahman el-Mahzumi; on je kazao: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Amra b. Dinara, on od Ikrime, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je spomenuo slično prethodnom (hadisu).

---

415 Pošto su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, mekkanski idolopoklonici vratili sa Hudejbije ne dozvolivši mu da uđe u Mekku i obavi umru, on se vratio u Medinu. Sljedeće godine je (u skladu sa sporazumom) on tu umru nadoknadio.

416 Zabilježili su ga i Ebu Davud i Ibn Madže u *Sunenima*. El-Mubarekfori smatra da su sve ravije u senedu ovoga hadisa pouzdane.

٨. بَاب مَا جَاءَ فِي أَيِّ مَوْضِعٍ أَحْرَمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *

٨١٦. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: لَمَّا أَرَادَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَجَّ أَذَّنَ فِي النَّاسِ فَاجْتَمَعُوا فَلَمَّا أَتَى الْبَيْدَاءَ أَحْرَمَ. وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَأَنَسٍ وَالْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ جَابِرٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

٨١٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَعِيلَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: الْبَيْدَاءُ الَّتِي تَكْذِبُونَ فِيهَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَاللَّهِ مَا أَهَلَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا مِنْ عِنْدِ الْمَسْجِدِ مِنْ عِنْدِ الشَّجَرَةِ .

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

8. U kome je mjestu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oblačio ihram[417]

816. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, on je prenio od Džafera b. Muhammeda, on od svoga oca, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazao: **"Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio** (da krene) **na hadždž oglasio je svijetu**[418]**, i on se okupio. Kada je stigao do** (mjesta) **El-Bejda'**[419] **obukao je ihram."**

---

417 Oblačenje ihrama podrazumijeva i nijjet za hadždž, a on se oglašava izgovorom telbijje. Prema tome, kada se u hadisu kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obukao ihram, ili izgovorio telbijju, to podrazumijeva da je on tada zanijjetio hadždž, ili umru.

418 Ibn Melik veli: Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio da krene na hadždž, on je naredio nekom čovjeku da glasno viče da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kreće na put. Tom prilikom se u Medini iskupilo mnoštvo svijeta, kako onih koji će s njim putovati, tako i onih koji su željeli da ih isprate.

419 Brdašce na izlazu iz Zul-Hulejfe prema Mekki.

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ibn Omera, Enesa i Misvera b. Mahremea.

Ebu Isa kaže: Džabirov hadis je hasenun-sahihun[420].

817. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid; kaže: Nas je obavijestio Hatim b. Ismail, on je prenio od Musaa b. Ukbea, on od Salima b. Abdullaha b. Omera, a on od Ibn Omera da je kazao: **“Vi** (spominjanjem) **El-Bejdaa govorite neistinu na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako mi Allaha, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije započinjao telbijju, osim od džamije,** (tačnije) **od drveta.”**[421]

Ebu Isa kaže: Ovaj je hadis hasenun-sahihun.[422]

٩ * بَاب مَا جَاءَ مَتَى أَحْرَمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *

٨١٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ السَّلَامِ بْنُ حَرْبٍ عَنْ خُصَيْفٍ عَنْ سَعِيدِ

---

420 Bilježi ga i Buharija.

421 Ovdje imamo dva hadisa u kojima se različito govori o mjestu odakle je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nijjet učinio za hadždž i obukao ihram. U prvom, Džabir b. Abdullah tvrdi da je to činio od brdašca El-Bejda, dok u drugom Abdullah b. Omer tvrdi da je on nijet učinio i ihram obukao u džamiji Zul-Hulejfa, tačnije ispod jednog drveta pored džamije. Ebu Davud u *Sunenu* bilježi od Seida b. Džubejra da je rekao Ibn Abbasu: Čudim se tolikom razlilaženju među ashabima u pogledu mjesta odakle je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nijjet činio za hadždž i počinjao sa izgovarom telbijje. On reče: Ja to najbolje znam. Pošto je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio samo jedan hadždž, otuda i različitost u njegovoj interpretaciji. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je krenuo iz Medine. Kada je stigao u džamiju Zul-Hulejfa, klanjao je dva rekata, učinio je nijjet, obukao ihram i izgovorio telbijju. Oni što su tu čuli telbijju, tako su i prenijeli. Pošto je uzjahao na devu i ona ustala, on je ponovo izgovorio telbijju, oni što su je čuli, prenijeli su da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (nijjet učinio) i izgovorio telbijju tek kada je uzjahao devu i ona ustala. Kada je došao na brdašce El-Bejda, (na izlazu iz Zul-Hulejfe prema Mekki), on je ponovo izgovorio telbijju, a oni što su samo to čuli prenijeli su da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (nijjet učinio, obukao ihram) i izgovorio telbijju tek na brdašcu El-Bejda itd.
Ovim je Ibn Abbas objasnio da je, ipak, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiji Zul-Hulejfa, učinio nijjet za hadždž, obukao ihram i izgovorio prvu telbijju. Na temelju ovoga su Ebu Hanife, Ebu Jusuf, Muhammed, Malik, Šafija i Ahmed b. Hanbel, saglasni u mišljenju da nijjet za hadždž i umru, te oblačenje ihrama treba činiti u džamiji Zul-Hulejfa. Evzaija, Ata i Katade drže da je to mustehab učiniti na brdašcu El-Bejda.

422 Bilježe ga još i Buharija i Muslim.

بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهَلَّ فِي دُبُرِ الصَّلَاةِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُ أَحَدًا رَوَاهُ غَيْرَ عَبْدِ السَّلَامِ بْنِ حَرْبٍ.

وَهُوَ الَّذِي يَسْتَحِبُّهُ أَهْلُ الْعِلْمِ أَنْ يُحْرِمَ الرَّجُلُ فِي دُبُرِ الصَّلَاةِ *

9. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obukao ihram

818. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid; kaže: Obavijestio nas je Abdus-Selam b. Harb, on je prenio od Husajfa[423], on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je** (obukao ihram) **i izgovorio telbijju poslije namaza."**[424]

Ebu Isa veli: Ovaj hadis je garibun[425]. Nije nam poznato da ga je prenio iko drugi, osim Abdus-Selama b. Harba. Učenjaci smatraju da je lijepo (mustehab) da osoba ihram obuče i zanijjeti poslije namaza.

١٠. بَاب مَا جَاءَ فِي إِفْرَادِ الْحَجِّ *

٨١٩. حَدَّثَنَا أَبُو مُصْعَبٍ قِرَاءَةً عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ: **أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْرَدَ الْحَجَّ.** وَفِي الْبَاب عَنْ جَابِرٍ وَابْنِ عُمَرَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَائِشَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ. وَرُوِي عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْرَدَ الْحَجَّ وَأَفْرَدَ

---

423 Husa'jf b. Abdur-Rahman el-Džezeri Ebu Avn je iskren ravija, ali je loše pamtio. Naročito mu se pamćenje pogoršalo pred kraj života. Pripadao je petoj generaciji. Neki su mu prebacivali da je naginjao murdžijama.

424 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zanijetio hadždž, obukao ihram i izgovorio telbijju nakon što je klanjao dva rekata dobrovoljnog namaza. Prema mišljenju Ebu Hanife ovo je najvrednije i najispravnije. Es-Sevri, Malik, Šafija i većina učenjaka smatraju da je najefdalnije hadždž zanijetiti onoga momenta kada se sjedne u prevozno sredstvo. Oni svoj stav temelje na hadisima u kojima stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio telbijju nakon što je uzjahao na devu.

425 Zejlei u djelu *Nasbur-Raje* ističe da je ovaj hadis zabilježio i Nesaija u *Sunenu*.

أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ.

٨٢٠. حَدَّثَنَا بِذَلِكَ قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ الصَّائِغُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ بِهَذَا.

قَالَ أَبو عِيسَى : و قَالَ الثَّوْرِيُّ: إِنْ أَفْرَدْتَ الْحَجَّ فَحَسَنٌ وَإِنْ قَرَنْتَ فَحَسَنٌ وَإِنْ تَمَتَّعْتَ فَحَسَنٌ. و قَالَ الشَّافِعِيُّ مِثْلَهُ. وَقَالَ: أَحَبُّ إِلَيْنَا الْإِفْرَادُ ثُمَّ التَّمَتُّعُ ثُمَّ الْقِرَانُ *

10. O nijjetu samo za hadždž

819. ISPRIČAO NAM JE Ebu Mus'ab, čitajući Maliku b. Enesu, on je prenio od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a on od Aiše:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je nijjet učinio samo za hadždž."[426]

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Džabira i Ibn Omera, r.a.

Ebu Isa kaže: Aišin hadis je hasenun-sahihun.[427] Prema njemu su postupali neki učenjaci. A preneseno je od Ibn Omera da su i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr i Omer i Osman, zanijjetili samo hadždž.

820. TAKO NAM JE ISPRIČAO Kutejbe; kaže: Nas je obavijestio Abdullah b. Nafi' es-Saig, prenijevši od Ubejdullaha b. Omera, on od Nafi'a, a on od Ibn Omera, slično ovome.

Ebu Isa veli da je Es-Sevri kazao: Ako zanijjetiš samo hadždž, to je dobro. Ako istodobno uz hadždž zanijjetiš i umru, to je također dobro. A ako u mjesecima hadždža zanijjetiš i obaviš umru, a uz taj nijjet, zanijjetiš da ćeš i te godine obaviti hadždž i to je dobro. Isto misli i Šafija. On kaže: Mi najviše volimo zanijjetiti samo hadždž, potom

---

426 Postoje tri vrste hadždža: a) kada osoba zanijjeti da će obaviti samo hadždž, bez umre (ifrad), b) kada osoba zanijjeti da će istodobno obaviti i hadždž i umru (kiran) i c) kada osoba zanijjeti da će u mjesecima hadždža obaviti umru a iste godine i hadždž (temettu'). Ovaj nam hadis govori da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio ovu prvu vrstu hadždža.

427 Bilježe ga i Muslim u *Sahihu,* te Ebu Davud, Nesaija i Ibn Madže u *Sunenima*.

umru, a uz to i nijjet da ćemo iste godine obaviti hadždž, potom hadždž i umru zajedno.

١١. بَاب مَا جَاءَ فِي الْجَمْعِ بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ *

٨٢١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَبَّيْكَ بِعُمْرَةٍ وَحَجَّةٍ.

وَفِي الْبَاب عَنْ عُمَرَ وَعِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَنَسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ ذَهَبَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ إِلَى هَذَا وَاخْتَارُوهُ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ وَغَيْرِهِمْ *

11. O sastavljanju hadždža i umre

821. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Hammad b. Zejd, on je prenio od Humejda, a on od Enesa koji je kazao: Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada veli: **"Odazivam ti se** (Allahu) **za hadždž i za umru."**[428]

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Omera i Imrana b. Husajna.

Ebu Isa kaže: Enesov hadis je hasenun-sahihun. Neki se učenjaci drže ovoga (stava). A i učenjaci iz Kufe i drugi ga drže ispravnim.[429]

١٢. بَاب مَا جَاءَ فِي التَّمَتُّعِ *

٨٢٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ ابْنِ نَوْفَلٍ أَنَّهُ سَمِعَ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ وَالضَّحَّاكَ بْنَ قَيْسٍ وَهُمَا

---

428 Ovaj hadis kao dokaz uzimaju oni koji tvrde da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, istodobno obavio i hadždž i umru (kiran). U hadisu koji bilježe Buharija i Muslim stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio telbijju i za hadždž i umru istodobno, rekavši: "Allahu! Odazivam ti se za hadždž i umru."

429 Učenjaci iz Kufe smatraju ispravnijim mišljenje onih koji tvrde da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, istodobno zanijjetio i hadždž i umru, u odnosu na mišljenje onih koji tvrde da je zanijjetio samo hadždž.

يذْكُرانِ التَّمَتُّعَ بِالْعُمْرَةِ إلى الْحجِّ. فَقالَ الضَّحَّاكُ بْنُ قَيْسٍ: لَا يَصْنَعُ ذَلِكَ إلَّا مَنْ جَهِلَ أمْرَ اللَّهِ. فَقالَ سَعْدٌ: بِئْسَ ما قُلْتَ يا ابْنَ أخِي. فَقَالَ الضَّحَّاكُ: فَإِنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ قَدْ نَهى عَنْ ذَلِكَ. فَقالَ سَعْدٌ: **قَدْ صَنَعَها رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصَنَعْنَاهَا مَعَهُ.** هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ *

٨٢٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ أخْبَرَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إبْراهِيمَ بْن سَعْدٍ أخْبَرَنَا أبِي عَنْ صَالِحِ ابْنِ كَيْسانَ عَنِ ابْنِ شِهابٍ أنَّ سَالِمَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَهُ أنَّهُ سَمِعَ رَجُلًا مِنْ أهْلِ الشَّامِ وَهُوَ يَسْأَلُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ عَنِ التَّمَتُّعِ بِالْعُمْرَةِ إلى الْحجِّ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ: هِيَ حَلَالٌ. فَقالَ الشَّامِيُّ: إنَّ أبَاكَ قَدْ نَهى عَنْهَا. فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ: أرَأيْتَ إنْ كَانَ أبِي نَهى عَنْهَا وَصَنَعَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أأمْرَ أبِي نَتَّبِعُ أمْ أمْرَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَقَالَ الرَّجُلُ: بَلْ أمْرَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ: **لَقَدْ صَنَعَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** * هَذَا حَدِيثٌ حسن صَحِيحٌ.

٨٢٤. حَدَّثَنَا أبُو مُوسَى مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إدْرِيسَ عَنْ لَيْثٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: **تَمَتَّعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ. وَأوَّلُ مَنْ نَهى عَنْهَا مُعَاوِيَةُ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَلِيٍّ وَعُثْمَانَ وَجَابِرٍ وَسَعْدٍ وَأسْمَاءَ بِنْتِ أبِي بَكْرٍ وَابْنِ عُمَرَ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَ اخْتَارَ قَوْمٌ مِنْ أهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ التَّمَتُّعَ بِالْعُمْرَةِ. وَالتَّمَتُّعُ أنْ يَدْخُلَ الرَّجُلُ بِعُمْرَةٍ فِي أشْهُرِ الْحجِّ ثُمَّ يُقِيمَ حَتَّى يَحُجَّ. فَهُوَ مُتَمَتِّعٌ وَعَلَيْهِ دَمٌ مَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ. فَمنْ لَمْ يَجِدْ فصيام ثَلَاثَةَ أيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةً إذَا رَجَعَ إلَى أهْلِهِ.

أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مِنْـهُمُ ابْـنُ عُمَـرَ وَعَائِشَـةُ. وَبِـهِ يَقُـولُ مَـالِكٌ وَالشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَقُ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: لَا يَصُومُ أَيَّـامَ التَّشْـرِيقِ وَهُـوَ قَـوْلُ أَهْـلِ الْكُوفَةِ.

قَالَ أبو عِيسَى: وَأَهْلُ الْحَدِيثِ يَخْتَـارُونَ التَّمَتُّـعَ بِـالْعُمْرَةِ فِـي الْحَـجِّ. وَهُـوَ قَـوْلُ الشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ *

12. O temettu'u[430]

822. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, prenijevši od Malika b. Enesa, on od Ibn Šihaba, on od Muhammeda b. Abdullaha b. Harisa b. Nevfela, da je slušao Sa'da b. Ebu Vekkasa i Dahhaka b. Kajsa[431] kada spominju temettu', (skidanje ihrama) između umre i hadždža. Dahhak b. Kajs je kazao: To može učiniti samo onaj ko ne poznaje Allahovu, dž.š., odredbu.[432] Sa'd reče: Ružno je to što si rekao, bratiću moj, a Dahhak će na to: To je Omer b. Hattab zabranjivao.[433] Sa'd reče: **"Tako je činio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a i mi smo sa njim tako činili."** Ovaj hadis je sahihun.

823. ISPRIČAO NAM JE Abd b. Humejd i kazao: Mene je obavijestio Jakub b. Ibrahim b. Sa'd; kaže: Nas je obavijestio moj otac, prenijevši od Saliha b. Kejsana, a on od Ibn Šihaba da mu je Salih b. Abdullah pričao da je čuo nekoga čovjeka iz Šama kada pita Abdullaha b. Omera o temettu'u (skidanju ihrama nakon obavljene umre do početka obavljanja hadždža), pa je Abdullah b. Omer kazao: To je

---

430 Riječ temettu' u arapskom jeziku ima više značenja. Ona znači: uživanje, naslađivanje, korištenja prava, obavljanje umre uz hadždž i sl. U konkretnom slučaju riječ *temettu'* podrazumijeva: obavljanje umre u mjesecima hadždža, a nakon toga skidanje ihrama i boravak u Mekki do početka hadždža, a potom ponovno oblačenje ihrama i obavljenje hadždža iste godine.

431 Sa'd b. Ebu Vekkas i Dahhak b. Kajs su znameniti ashabi. Dahhak b. Kajs je poginuo kao šehid 64. godine po Hidžri.

432 On je 196. ajet sure El-Bekare: "Hadždž i umru radi Allaha izvršavajte!" shvatio u smislu da se i hadždž i umra moraju obaviti skupa, bez mogućnosti da se ihrami skidaju nakon obavljene umre.

433 Halifa Omer b. Hattab je smatrao da je ifrad (obavljanje hadždža, bez umre) efdalnije od temettu'a (obavljanje umre prije hadždža), te je radi toga govorio da obavljaju ifrad a ne temettu'. On temettu' nije bukvalno zabranjivao.

dozvoljeno. Čovjek iz Šama reče: Tvoj otac je to zabranjivao. A Abdullah b. Omer će na to: Šta veliš? Ukoliko je to moj otac i zabranjivao, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to činio, hoće li se pri tome slijediti odredba moga oca, ili će se, pak, slijediti odredba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Slijedit će se odredba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, reče čovjek. A on reče: **"To je činio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."** Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[434]

824. ISPRIČAO NAM JE Ebu Musa Muhammed b. Musenna; kaže: Nas je obavijestio Abdullah b. Idris, on je prenio od Lejsa, on od Tavusa, a on od Ibn Abbasa da je kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr, Omer i Osman su činili temettu'** (skidali ihrame, nakon obavljene umre, do početka obavljanja hadždža), **a Muavija je bio prvi koji je to zabranio."**[435]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Alije, Osmana, Džabira, Sa'da, Esme, kćerke Ebu Bekrove, i Ibn Omera.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun.[436] Učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugi su odabrali temettu'. A temettu' je: da osoba obavi umru u mjesecima hadždža, potom boravi (u Mekki), sve dotle dok ne obavi i hadždž. To je mutemetti' koji mora zaklati kurban, ukoliko je u mogućnosti, a ukoliko nije, onda će morati postiti tri dana u vrijeme hadždža, i sedam nakon što se vrati svojoj (kući i) porodici. Takvoj osobi je lijepo (mustehab) da tri dana koja je bila dužna postiti u vrijeme hadždža, posti u prvih deset dana (mjeseca zulhidžeta) i to tako da joj posljednji dan posta bude na Dan Arefata. Ukoliko ih ne bude postila u prvih deset dana, prema mišljenju nekih učenjaka iz generacije Vjerovjesnikovih, a.s, ashaba, među kojima su i Ibn Omer i Aiša, postiće ih u preostala tri dana Kurban- bajrama. Ovo je stav i Malika, Šafije, Ahmeda i Ishaka.

Neki učenjaci vele: Neće ih postiti u danima Kurban-bajrama. Ovo je stav učenjaka iz Kufe.

---

434 Bilježi ga i Malik b. Enes u *Muvettau*.

435 Muavija je istinski ljudima zabranjivao temettu' (tj. da pred hadždž obavljaju i umru), dok su Omer i Osman to činili tek tako kako bi ukazali ljudima da je obavljanje samo hadždža (ifrad) efdalnije od temettu'a.

436 Bilježi ga i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu*.

Ebu Isa kaže: Hadiski učenjaci su odabrali mišljenje o temettu'u (tj. da se poslije obavljene umre, pa do početka hadždža, ihrami mogu skinuti). Ovo je i mišljenje Šafije, Ahmeda i Ishaka.

١٣. بَاب مَا جَاءَ فِي التَّلْبِيَةِ *

٨٢٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: **كَانَ تَلْبِيَةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ.**

٨٢٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ: أَهَلَّ فَانْطَلَقَ يُهِلُّ فَيَقُولُ: **لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ.** قَالَ: وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ يَقُولُ: هَذِهِ تَلْبِيَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَكَانَ يَزِيدُ مِنْ عِنْدِهِ فِي أَثَرِ تَلْبِيَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ لَبَّيْكَ وَالرغْبَي إِلَيْكَ. وَالْعَمَلُ على هَذا. حَدِيثٌ صَحِيحٌ *

قَالَ أبو عِيسَى: وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ وَجَابِرٍ وَعَائِشَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبي هُرَيْرَةَ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَيْهِ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهمعَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثوري وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَق. وقَالَ الشَّافِعِيُّ: فَإِنْ زَادَ زَايد فِي التَّلْبِيَةِ شَيْئًا مِنْ تَعْظِيمِ اللَّهِ فَلَا بَأْسَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ. وَأَحبُّ إِلَيَّ أَنْ يَقْتَصِرَ عَلَى تَلْبِيَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ الشَّافِعِيُّ: وَإِنَّمَا قُلْنَا لَا بَأْسَ بِزِيَادَةِ تَعْظِيمِ اللَّهِ فِيهَا لِمَا جَاءَ عَنِ ابْنِ

عُمَرَ وَهُوَ حَفِظَ التَّلْبِيَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ زَادَ ابْنُ عُمَرَ فِي تَلْبِيَتِهِ مِنْ قِبَلِهِ : لَبَّيْكَ وَالرغْبَي إِلَيْكَ وَالْعَمَلُ *

13. O telbijji[437]

825. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Ismail b. Ibrahim, prenijevši od Ejuba, on od Nafi'a, a on od Ibn Omera da je kazao: Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, telbijja je glasila: **"Lebbejkellahumme lebejk. Lebbejke la šerike leke lebbejk. Innel-hamde ven-ni'mete leke vel mulk. La šerike lek."** (Odazivam Ti se, Allahu, odazivam. Odazivam Ti se. Ti nemaš druga i suvlasnika. Odazivam Ti se. Zaista svaka zahvala, sve blagodati i vlast, pripadaju isključivo Tebi. Ti nemaš druga i suvlasnika).

826. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Lejs, on je prenio od Nafi'a, a on od Ibn Omera da bi on glasno izgovarao telbijju govoreći: **"Lebbejkellahumme lebejk. La šerike leke lebbejk. Innel-hamde ven-ni'mete leke vel mulk. La šerike lek."** (Odazivam Ti se, Allahu, odazivam. Ti nemaš druga i suvlasnika, odazivam Ti se. Zaista svaka zahvala, sve blagodati i vlast, pripadaju isključivo Tebi. Ti nemaš druga i suvlasnika). Kaže (Nafi'): Abdullah b. Omer je govorio: Ovo je telbijja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a onda bi iza telbijje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od sebe dodao i ovo: **Lebbejke, lebbejke, ve sa'dejk. Vel-hajru fi jedejke, lebbejk. Ver-rugba ilejk.** (Odazivam Ti se, odazivam. Odazivam Ti se i pokoravam. Svako dobro je u Tvojim rukama. Sva moja traženja i moje molbe su usmjerene isključivo Tebi). Postupak je u duhu ovoga hadisa.

Ebu Isa kaže: Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ibn Mesuda, Džabira, Aiše, Ibn Abbasa i Ebu Hurejre.

Ebu Isa kaže: Ibn Omerov hadis je hasenun-sahihun.[438] Prema njemu su postupali učenjaci, iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugi. A u tom smislu je i stav Sufjana es-Sevrija, Šafije, Ahmeda i Ishaka. Šafija je kazao: Ukoliko bi neko nešto, čime

---

437 Telbijjom se naziva glasno izgovaranje riječi: "Lebebejkellahumme lebbejk. Lebbejke la šerike leke lebbejk. Innel-hamde ven-ni'mete leke vel-mulk. La šerike lek." One se izgovaraju od trenutka kada neko obuče ihram i zanijjeti hadždž ili umru, pa sve dok ne ugleda Kabu (kod obavljanja umre) ili ne dođe na Džemretul-Akabe da baci kamenčiće (kod obavljanja hadždža).

438 Zabilježen je u *El-Kutubus-Sitte.*

veliča Allaha, i dodao telbijji, to, ako Bog da, neće smetati, iako bih više volio, da se ograniči na telbijju Allawhovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Šafija kaže: Mi smo kazali da neće smetati, ukoliko bi neko nešto dodao, čime veliča Allaha, zato što je došlo od Ibn Omera, da je zapamtio telbijju od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a potom je Ibn Omer od sebe dodao na njegovu telbijju: Odazivam Ti se, sva moja traženja, moje molbe i postupci moji su usmjereni isključivo Tebi.

١٤. بَاب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ التَّلْبِيَةِ وَالنَّحْرِ *

٨٢٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ و حَدَّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَرْبُوعٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ: **أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ أَيُّ الْحَجِّ أَفْضَلُ؟ قَالَ: الْعَجُّ وَالثَّجُّ** *

٨٢٨. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ ابْنِ سَعْدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُلَبِّي، إِلَّا لَبَّى مَنْ عَنْ يَمِينِهِ و شِمَالِهِ مِنْ حَجَرٍ أَوْ شَجَرٍ أَوْ مَدَرٍ حَتَّى تَنْقَطِعَ الْأَرْضُ مِنْ هَاهُنَا وَهَاهُنَا.**

٨٢٩. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزَّعْفَرَانِيُّ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْأَسْوَدِ أَبُو عَمْرٍو الْبَصْرِيُّ قَالَا: أَخْبَرَنَا عبيدَةُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **نَحْوَ حَدِيثِ إِسْمَعِيلَ بْنِ عَيَّاشٍ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَجَابِرٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي بَكْرٍ حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي فُدَيْكٍ عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ عُثْمَانَ. وَمُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ

يَرْبُوعٍ. وَقَدْ رَوَى مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَرْبُوعٍ عَنْ أَبِيهِ غَيْرَ هَذَا الْحَدِيثِ. وَرَوَى أَبُو نُعَيْمٍ الطَّحَّانُ ضِرَارُ بْنُ صُرَدٍ هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ ابْنِ أَبِي فُدَيْكٍ عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَرْبُوعٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي بَكْرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَخْطَأَ فِيهِ ضِرَارٌ.

قَالَ أَبو عِيسَى: سَمِعْت أَحْمَدَ بْنَ الْحَسَنِ يَقُولُ: قَالَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ: مَنْ قَالَ فِي هَذَا الْحَدِيثِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنِ ابْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَرْبُوعٍ عَنْ أَبِيهِ فَقَدْ أَخْطَأَ. قَالَ و سَمِعْت مُحَمَّدًا يَقُولُ: ذَكَرْتُ لَهُ حَدِيثَ ضِرَارِ بْنِ صُرَدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي فُدَيْكٍ فَقَالَ: هُوَ خَطَأٌ. فَقُلْتُ: قَدْ رَوَاهُ غَيْرُهُ عَنِ ابْنِ أَبِي فُدَيْكٍ أَيْضًا مِثْلَ رِوَايَتِهِ فَقَالَ: لَا شَيْءَ إِنَّمَا رَوَوْهُ عَنِ ابْنِ أَبِي فُدَيْكٍ وَلَمْ يَذْكُرُوا فِيهِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ. وَرَأَيْتُهُ يُضَعِّفُ ضِرَارَ بْنَ صُرَدٍ. وَالْعَجُّ هُوَ رَفْعُ الصَّوْتِ بِالتَّلْبِيَةِ وَالثَّجُّ هُوَ نَحْرُ الْبُدْنِ *

14. O vrijednostima izgovaranja telbijje i klanja kurbana

827. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Rafi' kaže: Obavijestio nas je Ibn Ebu Fudejk. A ispričao nam je i Ishak b. Mensur i kazao: Obavijestio nas je Ibn Ebu Fudejk, prenijevši od Dahhaka b. Osmana, on od Muhammeda b. Munkedira, on od Abdur-Rahmana b. Jerbu'a, a on od Ebu Bekra es-Siddika: **"Upitan je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o tome, koja su djela kod hadždža** (osim njegovih ruknova) **najvrednija? On je rekao: Glasno izgovaranje telbijje i klanje kurbana."**[439]

439 Ovaj hadis je moguće razumjeti na jedan od dva načina: a) da se najvrednijim djelima kod hadždža, ukoliko se izuzmu njegovi ruknovi, smatraju: glasno izgovaranje telbijje i klanje kurbana, i b) da u najvrednija djela kod hadždža spada izvršavanje ruknova hadždža, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo glasno izgovaranje telbijje, što podrazumijeva oblačenje ihrama i početak obavljanja hadždža, i klanje kurbana, što podrazumijeva skidanje ihrama i završetak hadždža. On je, dakle,

828. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Ismail b. Ajjaš, on je prenio od Umarea b. Gazijea, on od Ebu Hazima, a on od Sehla b. Sa'da koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Nijedan musliman neće izgovoriti telbijju, a da je, s njegove desne i lijeve strane, ne izgovori svaki kamen, drvo i glina, s kraja do na kraj zemlje."**

829. ISPRIČALI SU NAM Hasan b. Muhammed ez-Za'ferani i Abdur-Rahman b. Esved Ebu Amr el-Basri i kazali: Obavijestio nas je Ubejde b. Humejd, prenijevši od Umarea b. Gazijea, on od Ebu Hazima, on od Sehla b. Sa'da, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično hadisu Ismaila b. Ajjaša.

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ibn Omera i Džabira.

Ebu Isa kaže: Ebu Bekrov hadis je garibun.[440] Samo nam je poznat preko Ibn Ebu Fudejka, od Dahhaka b. Osmana. Muhammed b. Munkedir nije slušao hadise od Abdur-Rahmana b. Jerbu'a. A prenio je Muhammed b. Munkedir od Seida b. Abdur-Rahmana b. Jerbu'a, a on od svoga oca i druge, osim ovoga hadisa. Ebu Nuajm et-Tahhan Dirar b. Sured je ovaj hadis prenio od Ibn Ebu Fudejka, on od Dahhaka b. Osmana, on od Muhammeda b. Munkedira, on od Seida b. Abdur-Rahmana b. Jerbu'a, on od svoga oca, on od Ebu Bekra, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, Dirar je u njemu pogriješio.

Ebu Isa kaže: Čuo sam Ahmeda b. Hasana kada veli da je Ahmed b. Hanbel kazao: Ko prenoseći ovaj hadis rekne: Muhammed b. Munkedir, od Abdur-Rahmana b. Jerbu'a, a on od svoga oca, taj je pogriješio. (Tirmizija) kaže: A čuo sam Muhammeda (Buhariju) kada je rekao, nakon što sam mu spomenuo hadis Dirara b. Sureda, od Ibn Ebu Fudejka, to je greška. Rekao sam: I drugi su prenijeli od Ibn Ebu Fudejka slično njegovoj predaji, a on reče: To ništa ne mijenja stvar. Prenijeli su ga od Ibn Ebu Fudejka, ali u njemu nisu spomenuli: "od Seida b. Abdur-Rahmana". Primijetio sam da on Dirara b. Sureda smatra slabim ravijom. Riječ: *el-adždžu*, znači podizanje glasa prilikom izgovora telbijje, a *es-sedždžu*, znači klanje kurbana.

---

spomenuo prvi i posljednji rukn kod hadždža, a to podrazumijeva i ostale ruknove između njih.

440 Bilježe ga i Ibn Madže u *Sunenu* i Hakim u *Mustedreku*.

١٥. بَاب مَا جَاءَ فِي رَفْعِ الصَّوْتِ بِالتَّلْبِيَةِ *

٨٣٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ خَلَّادِ بْنِ السَّائِبِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **أَتَانِي جِبْرِيلُ فَأَمَرَنِي أَنْ آمُرَ أَصْحَابِي أَنْ يَرْفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ بِالْإِهْلَالِ وَالتَّلْبِيَةِ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ خَلَّادٍ عَنْ أَبِيهِ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَرَوَى بَعْضُهُمْ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ خَلَّادِ بْنِ السَّائِبِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا يَصِحُّ. وَالصَّحِيحُ هُوَ خَلَّادُ بْنُ السَّائِبِ عَنْ أَبِيهِ. وَهُوَ خَلَّادُ بْنُ السَّائِبِ بْنِ خَلَّادِ بْنِ سُوَيْدٍ الْأَنْصَارِيُّ *

وَفِي الْبَاب عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ.

15. O podizanju glasa pri izgovoru telbijje

830. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, on je prenio od Abdullaha b. Ebu Bekra, on od Abdul-Melika b. Ebu Bekra b. Abdur-Rahmana b. Hallada b. Saiba, a on od svoga oca koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Došao mi je Džibril i naredio mi da naredim mojim ashabima da podignu glas prilikom odazivanja ili telbijje."**[441]

Ebu Isa kaže: Halladov hadis, koji je prenio od svoga oca je hasenun-sahihun.[442] Neki su ovaj hadis prenijeli od Hallada b. Saiba, on od Zejda b. Halida, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ali

441 Većina islamskih učenjaka smatra da je muškarcima podizanje glasa prilikom izgovora telbijje lijepo (mustehab), žene bi trebale izgovarati telbiju poluglasno, kako same mogu čuti. Oni Džibrilovu naredbu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da naredi ashabima shvataju u smislu mustehaba, koja važi samo za muškarce. Neki drže da je podizanje glasa prilikom izgovora telbijje obavezno vadžib.

442 Bilježe ga još i Ebu Davud, Nesaija i Ibn Madže u *Sunenima*, te Malik u *Muvettau*, Ibn Hibban u *Sahihu* i Hakim u *Mustedreku*.

je nepouzdan. Pouzdan je hadis koji Hallad b. Saib prenosi od svoga oca Hallada b. Saiba b. Hallad b. Suvejd el-Ensari.

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Zejda b. Halida, Ebu Hurejre i Ibn Abbasa.

١٦. بَاب مَا جَاءَ فِي الِاغْتِسَالِ عِنْدَ الْإِحْرَامِ *

٨٣١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَعْقُوبَ الْمَدَنِيُّ عَنِ ابْنِ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أَبِيهِ: **أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَجَرَّدَ لِإِهْلَالِهِ وَاغْتَسَلَ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ. وَقَدِ بعض أَهْلِ الْعِلْمِ الِاغْتِسَالَ عِنْدَ الْإِحْرَامِ. وَبِهِ يَقُولُ الشَّافِعِيُّ *

16. O kupanju prilikom oblačenja ihrama

831. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu Zijad; kaže: Obavijestio nas je Abdullah b. Jakub el-Medeni[443], on je prenio od Ibn Ebu Zinada, on od svoga oca, on od Haridže b. Zejda b. Sabita, a on od svoga oca: **"da je vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako skide svoju odjeću radi oblačenja ihrama i okupa se."**[444]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-garibun.[445] Neku učenjaci smatraju da je kupanje prilikom oblačenja ihrama mustehab. Ovo je i stav Šafije.

---

443 Zehebi u djelu *Mizanul-i'tidal* za Abdullaha b. Jakuba el-Medenija kaže da mu je nepoznat. Ibn Hadžer kaže da mu je njegovo stanje nepoznato (medžhulul-hal).

444 Većina islamskih učenjaka smatra da je mustehab okupati se prije oblačenja ihrama. Nasir kaže da je to vadžib.

445 Ibn Hadžer el-Askalani u djelu *Et-Telhis* kaže da su ovaj hadis zabilježili i Ed-Darekutni, Bejheki i Taberanija, da ga je Tirmizija ocijenio dobrim (hasenun), a Ukajli slabim (daifun). Ibn Mulekkin veli: Najvjerovatnije ga je Tirmizija ocijenio dobrim zato što je njemu bilo poznato stanje Abdullaha b. Jakuba el-Medenija.

١٧. بَاب مَا جَاءَ فِي مَوَاقِيتِ الْإِحْرَامِ لِأَهْلِ الْآفَاقِ *

٨٣٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: مِنْ أَيْنَ نُهِلُّ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: **يُهِلُّ أَهْلُ الْمَدِينَةِ مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ وَأَهْلُ الشَّامِ مِنَ الْجُحْفَةِ وَأَهْلُ نَجْدٍ مِنْ قَرْنٍ. قَالَ وَيَقُولُونَ: وَأَهْلُ الْيَمَنِ مِنْ يَلَمْلَمَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَجَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو.

قَالَ أَبُو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ *

٨٣٣. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الْمَشْرِقِ الْعَقِيقَ.**

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ.

17. O mikatima[446] od kojih stanovnici raznih krajeva oblače ihrame

832. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Ismail b. Ibrahim, on je prenio od Ejuba, a on od Ibn Omera da je neki čovjek rekao: **Od kojih mjesta ćemo oblačiti ihrame, o Allahov Poslaniče! On reče: Stanovnici Medine od Zul-Hulejfe, stanovnici Šama od Džuhfe, stanovnici Nedžda od Karna, a stanovnici Jemena od Jelemlema."**

---

446 Mikati su decidno određena mjesta u kojima se oblače ihrami. Ni jednoj osobi koja ide na hadždž, ili umru nije dozvoljeno da ide dalje od tih mjesta prema Mekki bez ihrama. U protivnom bi joj bili dovedeni u pitanje hadždž i umra.

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ibn Abbasa, Džabira b. Abdullaha i Abdullaha b. Amra.

Ebu Isa kaže: Ibn Omerov hadis je hasenun-sahihun. Prema ovome postupaju učenjaci.

833. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb; kaže: Obavijestio nas je Veki', on je prenio od Sufjana, on od Jezida b. Ebu Zijada, on od Muhammeda b. Alija, a on od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stanovnicima istoka je za mikat odredio mjesto El-Akik."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun.[447]

١٨. بَاب مَا جَاءَ فِيمَا لَا يَجُوزُ لِلْمُحْرِمِ لُبْسُهُ *

٨٣٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ قَالَ: قَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَاذَا تَأْمُرُنَا أَنْ نَلْبَسَ مِنَ الثِّيَابِ فِي الْحَرَمِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَلْبَسُوا الْقُمُصَ وَلَا السَّرَاوِيلَاتِ وَلَا الْبَرَانِسَ وَلَا الْعَمَائِمَ وَلَا الْخِفَافَ إِلَّا أَنْ يَكُونَ أَحَدٌ لَيْسَتْ لَهُ نَعْلَانِ فَلْيَلْبَسِ الْخُفَّيْنِ مَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ وَلَا تَلْبَسُوا شَيْئًا مِنَ الثِّيَابِ مَسَّهُ الزَّعْفَرَانُ وَلَا الْوَرْسُ وَلَا تَنْتَقِبِ الْمَرْأَةُ الْحَرَامُ وَلَا تَلْبَسِ الْقُفَّازَيْنِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَيْهِ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ *

18. Šta osobi, dok je u ihramu, nije dozvoljeno oblačiti

834. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Lejs, on je prenio od Nafi'a, a on od Ibn Omera da je kazao: Neki čovjek ustade i reče: Allahov Poslaniče, šta nam naređuješ da možemo od odjeće obući dok smo u ihramu? Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:

---

447 Munziri smatra da je Jezid b. Ebu Zijad koji je u senedu ovog hadisa, slab ravija.

“Nemojte oblačiti košulje, gaće, ogrtače sa kapuljačom, turbane niti cipele, osim kad neko nema sandala. Tada može obući cipele koje su ispod članaka. Ne oblačite od odjeće ništa što je namirisano šafranom ili momecylonom. Neka žena dok je u ihramu ne prekriva lice nikabom i neka ne oblači rukavice.”[448]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[449] Prema njemu postupaju učenjaci.

١٩. بَاب مَا جَاءَ فِي لُبْسِ السَّرَاوِيلِ وَالْخُفَّيْنِ لِلْمُحْرِمِ إِذَا لَمْ يَجِدِ الْإِزَارَ وَالنَّعْلَيْنِ*

٨٣٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ الضَّبِّيُّ الْبَصْرِيُّ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: **الْمُحْرِمُ إِذَا لَمْ يَجِدِ الْإِزَارَ فَلْيَلْبَسِ السَّرَاوِيلَ. وَإِذَا لَمْ يَجِدِ النَّعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسِ الْخُفَّيْنِ.**

٨٣٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرٍو نَحْوَهُ. وَفِي الْبَاب عَنِ ابْنِ عُمَرَ وَجَابِرٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ قَالُوا: إِذَا لَمْ يَجِدِ الْمُحْرِمُ الْإِزَارَ لَبِسَ السَّرَاوِيلَ وَإِذَا لَمْ يَجِدِ النَّعْلَيْنِ لَبِسَ الْخُفَّيْنِ. وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ. و قَالَ بَعْضُهُمْ عَلَى حَدِيثِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ

---

448 Kadi Ijad veli: Učenjaci su jednoglasni u mišljenju da je muškarcu dok je u ihramu zabranjeno oblačenje svega onoga što je nabrojano u ovome hadisu. Košuljom i gaćama aludira na zabranu oblačenja svega onoga što je šiveno, turbanom i ogrtačem sa kapuljačom aludira na zabranu pokrivanja glave, a obućom aludira na oblačenje bilo kakve obuće koja prekriva noge. Munziri veli: Učenjaci su se složili da je sve što je u ovome hadisu zabranjeno muškarcima, ženama je dozvoljeno, osim odjeće koja je namirisana šafranom i momecylonom.

449 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima.*

وَسَلَّمَ: إِذَا لَمْ يَجِدْ نَعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسِ الْخُفَّيْنِ وَلْيَقْطَعْهُمَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَالشَّافِعِيِّ*

19. O muhrimovom[450] oblačenju gaća i obuće kada ne bude imao čaršaf i sandale

835. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Abde ed-Dabi el-Basri; kaže: Obavijestio me je Jezid b. Zurej'; kaže: Nas je obavijestio Ejub; kaže: Nas je obavijestio Amr b. Dinar, prenijevši od Džabira b. Zejda, a on od Ibn Abbasa koji je kazao: Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad veli: **"Ukoliko muhrim ne imadne čaršaf, neka obuče gaće, a ukoliko ne imadne sandale, neka obuče cipele."**[451]

836. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Hammad b. Zejd, prenijevši od Amra slično prethodnom (hadisu).

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Ibn Omera i Džabira.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[452] Prema njemu su postupali neki učenjaci. Oni vele: Ukoliko muhrim ne bude imao čaršaf, obući će gaće, a ukoliko ne bude imao sandale, obući će cipele. Ovo je stav Ahmeda. Neki učenjaci, govoreći o Ibn Omerovu hadisu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem "....a ukoliko ne bude imao sandale, obući će cipele", vele: Skratiće ih do ispod članaka. Ovo je stav Sufjana es-Sevrija i Šafije.

٢٠. بَاب مَا جَاءَ فِي الَّذِي يُحْرِمُ وَعَلَيْهِ قَمِيصٌ أَوْ جُبَّةٌ *

٨٣٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ قَالَ: رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْرَابِيًّا قَدْ أَحْرَمَ وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ فَأَمَرَهُ أَنْ يَنْزِعَهَا.

---

450 Muhrimom se naziva osoba koja je zanijetila hadždž ili umru i obukla ihram.

451 Ahmed b. Hanbel stoji na stanovištu da muškarac koji namjerava obući ihram pa ne nađe čaršaf ili sandale, može obući i šivenu odjeću i obuću. Isto misle i Sufjan es-Sevri, Šafija, Malik i Ebu Hanife, s tim što oni kod cipela, ukoliko su duboke, uslovljavaju da ih mora odrezati do ispod članaka.

452 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

٨٣٨. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **نَحْوَهُ بِمَعْنَاهُ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: وَهَذَا أَصَحُّ وَفِي الْحَدِيثِ قِصَّةٌ. هَكَذَا رَوَى قَتَادَةُ وَالْحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةَ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ. وَالصَّحِيحُ مَا رَوَى عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ وَابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

*

20. O onome ko obuče ihram, a na sebi bude imao košulju ili džubu

837. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid; kaže: Obavijesto nas je Abdullah b. Idris, on je prenio od Abdul-Melika b. Ebu Sulejmana, on od Ataa, a on od Ja'laa b. Umejjea koji je kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je nekog beduina kako oblači ihram a na sebi ima džubu, pa mu naredi da je skine."**[453]

838. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer; kaže: Obavijestio nas je Sufjan, prenijevši od Amra b. Dinara, on od Ataa, on od Safvana b. Ja'laa, on od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, po značenju slično prethodnom (hadisu).

Ebu Isa kaže: Ovo je pouzdanije,[454] i: u (ovome) hadisu je (sadržano cjelokupno) kazivanje[455]. Tako su prenijeli Katade, Hadždžadž b. Ertate

453 Učenjaci su na temelju ovoga hadisa saglasni da je osoba prilikom oblačenja ihrama dužna skinuti sa sebe sve što je šiveno.

454 Ova je dakle predaja, u kojoj je Ibn Ebu Omer dodao Safvana između Ataa i Ja'laa, pouzdanija od predaje koju prenosi Kutejbe b. Seid.

455 Buharija u *Sahihu* bilježi od Safvana b. Ja'laa da je Ja'la jednom prilikom rekao Omeru: Pokazaćeš mi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u momentu kada bude primao Objavu. Omer kaže: Jednom prilikom dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s nekolicinom svojih ashaba bio u mjestu Dži'rane, dođe mu neki čovjek i reče: Allahov Poslaniče, šta veliš za čovjeka koji namirisan obuče ihram za umru. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zašuti jedan trenutak, potom mu poče silaziti Objava. Omer pokaza Ja'lau i on dođe. Na Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bijaše odjeća kojom se prekrio, pod koju on zavuče i glavu, kad, lice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, potpuno crveno. Pošto to prođe, on reče: Gdje je onaj što je pitao za umru, a onda reče: Saperi sa sebe miris tri puta, a nakon toga postupi, obavljajući umru onako kao što postupaš i kod obavljanja hadždža."

i mnogi drugi od Ataa, a on od Ja'laa b. Umejjea. Međutim pouzdano je ono što su prenijeli Amr b. Dinar i Ibn Džurejdž od Ataa, on od Safvana b. Ja'laa, on od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٢١. بَاب مَا يَقْتُلُ الْمُحْرِمُ مِنَ الدَّوَابِّ *

٨٣٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي الشَّوَارِبِ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **خَمْسُ فَوَاسِقَ يُقْتَلْنَ فِي الْحَرَمِ: الْفَأْرَةُ وَالْعَقْرَبُ وَالْغُرَابُ وَالْحُدَيَّا وَالْكَلْبُ الْعَقُورُ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ وَابْنِ عُمَرَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ. قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَائِشَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

٨٤٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي زِيَادٍ عَنِ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **يَقْتُلُ الْمُحْرِمُ السَّبُعَ الْعَادِيَ وَالْكَلْبَ الْعَقُورَ وَالْفَأْرَةَ وَالْعَقْرَبَ وَالْحِدَأَةَ وَالْغُرَابَ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ قَالُوا: الْمُحْرِمُ يَقْتُلُ السَّبُعَ الْعَادِيَ وَالْكَلْبَ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَالشَّافِعِيِّ. و قَالَ الشَّافِعِيُّ: كُلُّ سَبُعٍ عَدَا عَلَى النَّاسِ أَوْ عَلَى دَوَابِّهِمْ فَلِلْمُحْرِمِ قَتْلُهُ *

21. Koje životinje, dok je osoba u ihramu, smije ubijati

839. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdul-Melik b. Ebu Ševarib; kaže: Obavijestio nas je Jezid b. Zurej'; kaže: Nas je obavijestio Ma'mer, prenijevši od Zuhrija, on od Urvea, a on od Aiše

koja je kazala da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **“Pet vrsta štetočina se mogu ubijati i u Haremu: miš, škorpion, gavran, lunja i zvijer** (koja napada ljude).”[456]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ibn Mesuda, Ibn Omera, Ebu Hurejre, Ebu Seida i Ibn Abbasa.

Ebu Isa kaže: Aišin hadis je hasenun-sahihun.[457]

840. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni’; kaže: Obavijestio nas je Hušejm; kaže: Nas je obavijestio Jezid b. Ebu Zijad, prenijevši od Ibn Ebu Nu’ma, on od Ebu Seida, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **“Osoba u ihramu može ubiti: tigra, i** (svaku) **zvijer** (koja napada ljude), **miša, škorpiona, lunju i gavrana.”**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun. Prema ovome (hadisu) postupaju učenjaci. Oni kažu: Osoba u ihramu može ubiti tigra i (svaku) zvijer (koja napada ljude). Ovo je stav Sufjana es-Sevrija i Šafije. Šafija veli: Osoba u ihramu može ubiti svaku zvijer koja napada ljude i njihove životinje.

٢٢. بَاب مَا جَاءَ فِي الْحِجَامَةِ لِلْمُحْرِمِ *

٨٤١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ طَاوُسٍ وَعَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ احْتَجَمَ وَهُوَ مُحْرِمٌ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَنَسٍ وَعَبْدِ اللَّهِ ابْنِ بُحَيْنَةَ وَجَابِرٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رَخَّصَ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي الْحِجَامَةِ لِلْمُحْرِمِ قَالُوا: لَا يَحْلِقُ شَعْرًا. و قَالَ مَالِكٌ: لَا يَحْتَجِمُ الْمُحْرِمُ إِلَّا مِنْ ضَرُورَةٍ. و قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَالشَّافِعِيُّ: لَا بَأْسَ أَنْ يَحْتَجِمَ الْمُحْرِمُ وَلَا يَنْزِعُ شَعَرًا *

---

456 U Muslimovoj predaji je, pored nabrojanih pet štetočina, spomenuta i šesta, zmija. Također se spominje u drugom hadisu, koji bilježi Muslim, da spomenute štetočine mogu ubiti osobe dok su u ihramu i dok su u namazu.

457 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

22. O puštanju krvi (pomoću kupice) osobi u ihramu

841. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Amra b. Dinara, on od Tavusa i Ataa, a njih dvojica od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je pustio krv kupicom dok je bio u ihramu."**[458]

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Enesa, Abdullaha b. Buhajnea i Džabira.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun.[459] Neki učenjaci dozvoljavaju da osoba dok je u ihramu može pustiti krv pomoću kupice i vele: Neće prilikom (toga) brijati dlake. Malik veli: Osoba, dok je u ihramu, neće pomoću kupice puštati krv, osim u nuždi. Es-Sevri i Šafija vele: Ne smeta da osoba, dok je u ihramu, pomoću kupice pušta krv. Ona (prilikom toga) neće skidati dlake.

٢٣. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ تَزْوِيجِ الْمُحْرِمِ *

٨٤٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ ابْنُ عُلَيَّةَ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ نُبَيْهِ بْنِ وَهْبٍ قَالَ: أَرَادَ ابْنُ مَعْمَرٍ أَنْ يُنْكِحَ ابْنَهُ فَبَعَثَنِي إِلَى أَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ وَهُوَ أَمِيرُ الْمَوْسِمِ، فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ: إِنَّ أَخَاكَ يُرِيدُ أَنْ يُنْكِحَ ابْنَهُ فَأَحَبَّ أَنْ يُشْهِدَكَ ذَلِكَ فَقَالَ: لَا أُرَاهُ إِلَّا أَعْرَابِيًّا جَافِيًا. إِنَّ الْمُحْرِمَ لَا يَنْكِحُ وَلَا يُنْكَحُ أَوْ كَمَا قَالَ. ثُمَّ حَدَّثَ عَنْ عُثْمَانَ مِثْلَهُ يَرْفَعُهُ.

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي رَافِعٍ وَمَيْمُونَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عُثْمَانَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ

---

458 Nevevi veli: Ukoliko osoba u ihramu bez ikakve nužde, želi pomoću kupice pustiti krv, to joj je, po mišljenju većine učenjaka, dopušteno ukoliko to ne zahtijeva skidanje dlaka. Međutim, ukoliko zahtijeva skidanje dlaka, onda joj je to haram, jer je skidanje dlaka muhrimu, bez velike nužde, haram. Malik to smatra mekruhom.

459 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهُمْ، عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَعَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَابْنُ عُمَرَ. وَهُوَ قَوْلُ بَعْض فُقَهَاءِ التَّابِعِينَ وَبِهِ يَقُولُ مَالِكٌ وَالشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَقُ: لَا يَرَوْنَ أَنْ يَتَزَوَّجَ الْمُحْرِمُ وَقَالُوا: إِنْ نَكَحَ فَنِكَاحُهُ بَاطِلٌ *

٨٤٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ مَطَرٍ الْوَرَّاقِ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي رَافِعٍ قَالَ: **تَزَوَّجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَيْمُونَةَ وَهُوَ حَلَالٌ، وَبَنَى بِهَا وَهُوَ حَلَالٌ، وَكُنْتُ أَنَا الرَّسُولَ فِيمَا بَيْنَهُمَا.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ وَلَا نَعْلَمُ أَحَدًا أَسْنَدَهُ غَيْرَ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ مَطَرٍ الْوَرَّاقِ عَنْ رَبِيعَةَ. وَرَوَى مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ رَبِيعَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَزَوَّجَ مَيْمُونَةَ وَهُوَ حَلَالٌ. رَوَاهُ مَالِكٌ مُرْسَلًا. وَرَوَاهُ أَيْضًا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ رَبِيعَةَ مُرْسَلًا .

قَالَ أَبو عِيسَى: وَرُوِي عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْأَصَمِّ عَنْ مَيْمُونَةَ قَالَتْ: تَزَوَّجَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ حَلَالٌ. وَرَوَى بَعْضِهِم عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْأَصَمِّ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَزَوَّجَ مَيْمُونَةَ وَهُوَ حَلَالٌ. قَالَ أَبو عِيسَى: وَيَزِيدُ بْنُ الْأَصَمِّ هُوَ ابْنُ أُخْتِ مَيْمُونَةَ *

23. O pokuđenosti ženidbe osobi koja je u ihramu

842. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Ismail b. Ulejje; kaže: Nas je obavijestio Ejub, prenijevši od Nafi'a, on

od Nubejha b. Vehba[460] da je kazao: **“Ibn Ma’mer[461] je htio da oženi svoga sina, pa me je poslao Ebanu[462] b. Osmanu, koji je bio vođa hadžija Otišao sam mu i rekao: Tvoj brat hoće da oženi sina, pa želi da prisustvuješ tome. On reče: Ja njega smatram samo jednim običnim neukim beduinom. Dok je osoba u ihramu, ne može se ženiti, niti može ženiti drugoga, ili je kazao poput toga.”**[463] Potom je (Eban b. Osman) ispričao od Osmana slično prethodnom (hadisu), vezujući to za (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem).

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Ebu Rafi’a i Mejmune.

Ebu Isa kaže: Osmanov hadis je hasenun-sahihun[464]. Prema njemu su postupali neki Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi, kao što su: Omer b. Hattab, Alija b. Ebu Talib i Ibn Omer. To je i stav nekih fakiha iz generacije tabi’ina, a tako misle i (od imama) Malik, Šafija, Ahmed i Ishak. Oni drže da osoba dok je u ihramu ne može sklapati brak. Ukoliko to neko uradi, brak mu je ništavan.

843. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Hammad b. Zejd, on je prenio od Metara el-Verraka, on od Rebie b. Ebu Abdur-Rahmana, on od Sulejmana b. Jesara, a on od Ebu Rafia koji je kazao: **“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se oženio Mejmunom[465] kada nije bio u ihramu. On se s njom i sastao kada nije bio u ihramu, a ja sam posredovao između njih dvoje.”**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun[466], nije nam poznato da ga je iko drugi prenio osim Hammada b. Zejda sa senedom od Metara el-Verraka, a on od Rebie. Malik b. Enes je prenio od Rebie, a on od Sulejmana b. Jesara da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio Mejmunom kada nije bio u ihramu. Malik ga je prenio i kao mursel. Također ga je Sulejman b. Bilal prenio od Rebie kao mursel (hadis).

---

460 Nubejh b. Vehb el-Abderi el-Medeni je pouzdan prenosilac. Pripadao je trećoj generaciji.

461 Ibn Ma’mer je Omer b. Ubejdullah b. Ma’mer, a sin mu se zvao Talha.

462 Eban je bio sin trećeg halife Osmana b. Affana.

463 Većina islamskih učenjaka, na temelju ovoga hadisa, stala je na stajalište da se osoba dok je u ihramu ne može oženiti, niti može ženiti drugoga. Ukoliko bi se neko oženio dok je u ihramu, takav brak bi bio ništavan.

464 Bilježe ga i Muslim u *Sahihu* i Ebu Davud, Nesaija i Ibn Madže u *Sunenima*.

465 Abdur-Rahman el-Mubarekfori tvrdi da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio s Mejmunom kćerkom Harisa u mjestu Serefu, 7. godine po Hidžri.

466 Bilježi ga i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu*.

Ebu Isa kaže: Preneseno je od Jezida b. Esamma, a on od Mejmune da je kazala: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se oženio sa mnom kada nije bio u ihramu."[467] Neki od njih su prenijeli od Jezida b. Esamma da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio s Mejmunom kada nije bio u ihramu.

Ebu Isa kaže: Jezid b. Esamm je Mejmunin sestrić.

٢٤. بَاب مَا جَاءَ فِي الرُّخْصَةِ فِي ذَلِكَ *

٨٤٤. حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ حَبِيبٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَزَوَّجَ مَيْمُونَةَ وَهُوَ مُحْرِمٌ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَائِشَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ. وَبِهِ يَقُولُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَأَهْلُ الْكُوفَةِ *

٨٤٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَزَوَّجَ مَيْمُونَةَ وَهُوَ مُحْرِمٌ** *

٨٤٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا دَاوُدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْعَطَّارُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الشَّعْثَاءِ يُحَدِّثُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَزَوَّجَ مَيْمُونَةَ وَهُوَ مُحْرِمٌ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ. وَأَبُو الشَّعْثَاءِ اسْمُهُ جَابِرُ بْنُ زَيْدٍ. وَاخْتَلَفُوا فِي تَزْوِيجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَيْمُونَةَ لِأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَزَوَّجَهَا فِي طَرِيقِ مَكَّةَ. فَقَالَ بَعْضُهُمْ: تَزَوَّجَهَا حَلَالًا وَظَهَرَ أَمْرُ تَزْوِيجِهَا وَهُوَ

467 Ovaj je hadis zabilježio Muslim u *Sahihu.*

مُحْرِمٌ ثُمَّ بَنَى بِهَا وَهُوَ حَلَالٌ بِسَرِفَ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ. وَمَاتَتْ مَيْمُونَةُ بِسَرِفَ حَيْثُ بَنَى بِهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَدُفِنَتْ بِسَرِفَ *

٨٤٧. حَدَّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ أَخْبَرَنَا أَبِي قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا فَزَارَةَ يُحَدِّثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْأَصَمِّ عَنْ مَيْمُونَةَ: **أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَزَوَّجَهَا وَهُوَ حَلَالٌ وَبَنَى بِهَا حَلَالًا. وَمَاتَتْ بِسَرِفَ وَدَفَنَّاهَا فِي الظُّلَّةِ الَّتِي بَنَى بِهَا فِيهَا.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ. وَرَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْأَصَمِّ مُرْسَلًا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَزَوَّجَ مَيْمُونَةَ وَهُوَ حَلَالٌ *

24. O dopuštenju u tom pogledu

844. ISPRIČAO NAM JE Humejd b. Mes'ade; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Habib, prenijevši od Hišama b. Hassana, on od Ikrime, a on od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, s,a, se oženio s Mejmunom, dok je bio u ihramu."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Aiše.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun[468]. Prema njemu postupaju neki učenjaci. To je i stav Sufjana es-Sevrija i učenjaka iz Kufe.

845. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Hammad b. Zejd, prenijevši od Ejjuba, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio je Mejmunu dok je bio u ihramu"**.

846. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Davud b. Abdur-Rahman el-Attar, on je prenio od Amra b. Dinara koji je kazao: Čuo sam Ebu Ša'saa kada priča od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se oženio s Mejmunom dok je bio u ihramu."**[469]

---

468 Zabilježen je u *El-Kutubus-Sitte.*

469 Na temelju gore spomenutih hadisa učenjaci iz Kufe: Ebu Hanife, Muhammed i Ebu Jusuf, te Sufjan es-Sevri, Ata i Ikrime stali su na stanovište da je dopušteno osobi dok je u

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je sahihun[470]. Ebu Ša'sau je ime Džabir b. Zejd.

(Učenjaci) su se razišli u pogledu Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, ženidbe sa Mejmunom. Razišli su se zbog toga što se s njom Vjerovesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio na putu za Mekku. Neki vele: Oženio se s njom kada nije bio u ihramu, a saznalo se da se oženio kad je obukao ihram, zatim se sa njom sastao kada je skinuo ihram u mjestu Serefu na putu za Mekku. Mejmuna je i umrla i ukopana u Serefu, mjestu u kom se, sa njom (prvi put) sastao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

847. ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur; kaže: Obavijestio nas je Vehb. b. Džerir; kaže: Nas je obavijestio moj otac i kazao: Čuo sam Ebu Fezarea kada priča od Jezida b. Esamma, a on od Mejmune: **"da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa njom i oženio, i** (prvi put) **sastao, kada nije bio u ihramu. Ona je u mjestu Serefu i umrla i mi smo je zakopali u hladovini u kojoj se on sa njom** (prvi put) **sastao."**

Ebu Isa kaže: Ovaj je hadis garibun[471]. Mnogi su ovaj hadis prenijeli od Jezida b. Esamma kao mursel: da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio s Mejmunom kada nije bio u ihramu.

---

ihramu da se oženi. Većina učenjaka, kao što smo vidjeli u prethodnom poglavlju, to zabranjuje. Kadi Ijad i drugi učenjaci vele: Samo Ibn Abbas, od ashaba, prenosi da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio s Mejmunom dok je bio u ihramu. Svi ostali ashabi prenose da on u tom momentu nije bio u ihramu. Osim toga, veli većina učenjaka, sama Mejmuna priča da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio s njom kada nije bio u ihramu, a ipak je njoj cjelokupna ta situacija najbolje poznata. Neki su hadise koje prenosi Ibn Abbas pokušali objasniti tako što su kazali da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u momentu kada se oženio s Mejmunom nije bio u ihramu, ali se nalazio u krugu harema, te je zbog toga Ibn Abbas ustvrdio da je on u tom momentu bio muhrim, pošto se muhrimom naziva i osoba koja se nalazi u krugu harema. Pored toga, ističe većina učenjaka, Ibn Abbasovi hadisi govore o Vjerovjesnikovom postupku, a neki hadisi iz prethodog poglavlja sadrže Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi. Prema mišljenju usuli-fikhskih učenjaka, u situacijama kada se hadisi koji govore o Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, postupcima, nađu u koliziji sa hadisima u kojima su sadržane njegove riječi, prednost treba dati onim hadisima u kojima su sadržane Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi.

470 Bilježi ga i Muslim u *Sahihu.*

471 Bilježe ga i Ahmed b. Hanbel, Muslim i Ebu Davud.

٢٥. بَاب مَا جَاءَ فِي أَكْلِ الصَّيْدِ لِلْمُحْرِمِ *

٨٤٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو عَنِ الْمُطَّلِبِ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **صَيْدُ الْبَرِّ لَكُمْ حَلَالٌ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ مَا لَمْ تَصِيدُوهُ أَوْ يُصَدْ لَكُمْ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي قَتَادَةَ وَطَلْحَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ جَابِرٍ حَدِيثٌ مُفَسَّرٌ وَالْمُطَّلِبُ لَا نَعْرِفُ لَهُ سَمَاعًا عَنْ جَابِرٍ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بعض أَهْلِ الْعِلْمِ: لَا يَرَوْنَ بِالصَّيْدِ لِلْمُحْرِمِ بَأْسًا إِذَا لَمْ يَصْطَدْهُ أَوْ لَمْ يُصْطَدْ مِنْ أَجْلِهِ. قَالَ الشَّافِعِيُّ: هَذَا أَحْسَنُ حَدِيثٍ رُوِيَ فِي هَذَا الْبَابِ وَأَقْيَسُ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا. وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ وَإِسْحَقَ *

٨٤٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَبِي النَّضْرِ عَنْ نَافِعٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّهُ كَانَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى إِذَا كَانَ بِبَعْضِ طَرِيقِ مَكَّةَ تَخَلَّفَ مَعَ أَصْحَابٍ لَهُ مُحْرِمِينَ وَهُوَ غَيْرُ مُحْرِمٍ. فَرَأَى حِمَارًا وَحْشِيًّا فَاسْتَوَى عَلَى فَرَسِهِ فَسَأَلَ أَصْحَابَهُ أَنْ يُنَاوِلُوهُ سَوْطَهُ فَأَبَوْا فَسَأَلَهُمْ رُمْحَهُ فَأَبَوْا عَلَيْهِ فَأَخَذَ فَشَدَّ عَلَى الْحِمَارِ فَقَتَلَهُ فَأَكَلَ مِنْهُ بَعْضُ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبَى بَعْضُهُمْ. فَأَدْرَكُوا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلُوهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ: **إِنَّمَا هِيَ طُعْمَةٌ أَطْعَمَكُمُوهَا اللَّهُ.**

٨٥٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ فِي حِمَارِ الْوَحْشِ مِثْلَ حَدِيثِ أَبِي النَّضْرِ غَيْرَ أَنَّ فِي حَدِيثِ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهم عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **هَلْ مَعَكُمْ مِنْ لَحْمِهِ شَيْءٌ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

25. O muhrimovom jedenju ulova

848. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Jakub b. Abdur-Rahman, prenijevši od Amra b. Ebu Amra, on od Muttaliba[472], on od Džabira, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Kopneni ulov vam je, dok ste u ihramu, dozvoljen ukoliko ga niste sami vi ulovili, ili ukoliko ga neko nije radi vas ulovio."**[473]

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Ebu Katade i Talhe.

Ebu Isa kaže: Džabirov hadis je onaj koji pojašnjava, a nije nam poznato da je Muttalib (hadise) slušao od Džabira. Neki su učenjaci postupili prema ovome (hadisu). Oni ne vide smetnji u tome da muhrim (osoba u ihramu) jede od ulova, ukoliko ga on lično nije ulovio, ili ukoliko ga neko nije ulovio radi njega. Šafija veli: Ovaj hadis je nešto što je najbolje i najlogičnije, a što je došlo na ovu temu. Prema njemu se treba vladati. Ovo je i stav Ahmeda i Ishaka.

849. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, prenijevši od Malika b. Enesa, on od Ebu Nadra, on od Nafi'a, Ebu Katadina štićenika, a on od Ebu Katade da je on jednom prilikom putovao sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Na jednom dijelu puta prema Mekki, on izostade sa grupom drugova koji bijahu u ihramu; dok on tada nije bio u ihramu. Pošto ugleda divljeg magarca, on uzjaha na svoga konja i zamoli drugove da mu dodaju njegov bič; oni odbiše; potom ih zamoli da mu dodaju njegovo koplje; pa pošto i to odbiše on jurnu prema magarcu i ubi ga. Neki Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi jedoše od toga, a neki odbiše. Kada stigoše Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, upitaše ga o tome, a on reče: **To je hrana kojom vas je Allah počastio..**

850. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, prenijevši od Malika, on od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a on od Ebu Katade o divljem magarcu, slično Ebu Nadrovom hadisu, osim što u hadisu Zejda b. Eslema stoji da

---

472 Muttalib b. Abdullah b. Muttalib b. Huntab el-Mahzumi je iskren ravija, s tim što je, prilikom prenošenja, bio sklon obmanama i mnogo je prenosio mursel hadise. Pripadao je četvrtoj generaciji ravija.

473 Malik, Šafija i većina učenjaka su, na temelju ovoga, i drugih hadisa, zauzeli stav da je muhrimu (osobi u ihramu) haram jesti meso od ulova koji ulovi osoba koja nije u ihramu, ali ga ulovi, radi njega, ili na njegovo traženje. Ukoliko ga, pak, ulove lovci bez njegova traženja pa mu ga poklone, prema njihovom i Ebu Hanifinom mišljenju, takvo meso mu je dozvoljeno jesti. Muhrimu je haram i loviti dok je u ihramu. Ukoliko bi i pored toga nešto ulovio, haram bi mu bilo jesti meso takvog ulova.

je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao i ovo: **“Je li vam šta ostalo mesa?”**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.

٢٦. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ لَحْمِ الصَّيْدِ لِلْمُحْرِمِ *

٨٥١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ الصَّعْبَ بْنَ جَثَّامَةَ أَخْبَرَهُ: **أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِهِ بِالْأَبْوَاءِ أَوْ بِوَدَّانَ فَأَهْدَى لَهُ حِمَارًا وَحْشِيًّا فَرَدَّهُ عَلَيْهِ. فَلَمَّا رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا فِي وَجْهِهِ الْكَرَاهِيَةَ قَالَ: إِنَّهُ لَيْسَ بِنَا رَدٌّ عَلَيْكَ وَإِنَّا حُرُمٌ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ ذَهَبَ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ إِلَى هَذَا الْحَدِيثِ وَكَرِهُوا أَكْلَ الصَّيْدِ لِلْمُحْرِمِ. و قَالَ الشَّافِعِيُّ: إِنَّمَا وَجْهُ هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَنَا إِنَّمَا رَدَّهُ عَلَيْهِ لَمَّا ظَنَّ أَنَّهُ صِيدَ مِنْ أَجْلِهِ. وَتَرَكَهُ عَلَى التَّنَزُّهِ. وَقَدْ رَوَى بَعْضُ أَصْحَابِ الزُّهْرِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ هَذَا الْحَدِيثَ وَقَالَ أَهْدَى لَهُ لَحْمَ حِمَارِ وَحْشٍ وَهُوَ غَيْرُ مَحْفُوظٍ.

وَفِي الْبَاب عَنْ عَلِيٍّ وَزَيْدِ ابْنِ أَرْقَمَ *

26. O pokuđenosti da muhrim jede meso od ulova

851. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Lejs, prenijevši od Ibn Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha da ga je Ibn Abbas obavijestio da je njega obavijestio Sa’b b. Džesame: **“da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao pored njega u mjestu Ebvau ili** (je kazao) **u mjestu Veddanu, pa mu je ovaj poklonio divljeg magarca** (zebru), **a on mu ga nije prihvatio.**

Primijetivši na njegovu licu nezadovoljstvo (zbog toga) **Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,** (mu) **reče: Mi ti ga ne bismo odbili, ali smo u ihramu."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun. Neki su učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugi postupali po ovome hadisu. Oni smatraju da je muhrimu mekruh jesti meso od ulova. Šafija veli: Mi ovaj hadis shvatamo tako, što držimo da mu ga je odbio zato što je smatrao da je ulovljen isključivo radi njega, te ga nije uzeo iz predostrožnosti. Neko je od Zuhrijevih učenika ovaj hadis prenio od Zuhrija i kazao: Poklonjeno mu je meso divljeg magarca, ali (hadis) nije sačuvan.

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Alije i Zejda b. Erkama.

٢٧. بَاب مَا جَاءَ فِي صَيْدِ الْبَحْرِ لِلْمُحْرِمِ *

٨٥٢. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي الْمُهَزِّمِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ فَاسْتَقْبَلَنَا رِجْلٌ مِنْ جَرَادٍ فَجَعَلْنَا نَضْرِبُهُ بِسِيَاطِنَا وَعِصِيِّنَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُوهُ فَإِنَّهُ مِنْ صَيْدِ الْبَحْرِ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ أَبِي الْمُهَزِّمِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. وَأَبُو الْمُهَزِّمِ اسْمُهُ يَزِيدُ بْنُ سُفْيَانَ. وَقَدْ تَكَلَّمَ فِيهِ شُعْبَةُ. وَقَدْ رَخَّصَ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ لِلْمُحْرِمِ أَنْ يَصِيدَ الْجَرَادَ وَيَأْكُلَهُ. وَرَأَى بَعْضُهُمْ أَنَّ عَلَيْهِ صَدَقَةً إِذَا اصْطَادَهُ أَوْ أَكَلَهُ *

27. O morskom ulovu za muhrima

852. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb; kaže: Obavijestio nas je Veki', prenijevši od Hammada b. Selemea, on od Ebu Muhezzima, a on od Ebu Hurejrea da je kazao: **"Krenuli smo sa Allahovim Poslanikom na hadždž ili umru. Pred nas je izišlo jato skakavaca, te smo ih počeli**

udarati bičevima i štapovima. (Vidjevši to) **Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: Jedite ih jer oni spadaju u morski ulov.”**[474]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun, samo nam je poznat preko Ebu Muhezzima od Ebu Hurejrea. A Ebu Muhezzimu je ime Jezid b. Sufjan. O njemu se Šu’be nepovoljno izrazio. Neki učenjaci smatraju da je muhrimu dozvoljeno loviti i jesti skakavce. Neki vele: da je on, ukoliko ih bude lovio i jeo, dužan na ime toga podijeliti sadaku.

٢٧. بَاب مَا جَاءَ فِي الضَّبُعِ يُصِيبُهَا الْمُحْرِمُ *

٨٥٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنِ ابْنِ أَبِي عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِجَابِرِ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ: الضَّبُعُ أَصَيْدٌ هِيَ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ قُلْتُ: آكُلُهَا؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ قُلْتُ: أَقَالَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: نَعَمْ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وقَالَ عَلِيٌّ: قَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ: رَوَى جَرِيرُ ابْنُ حَازِمٍ هَذَا الْحَدِيثَ فَقَالَ: عَنْ جَابِرٍ عَنْ عُمَرَ. وَحَدِيثُ ابْنِ جُرَيْجٍ أَصَحُّ. وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ وَإِسْحَقَ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي الْمُحْرِمِ إِذَا أَصَابَ ضَبُعًا أَنَّ عَلَيْهِ الْجَزَاءَ *

27. O hijeni koju ubije muhrim

853. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni’; kaže: Obavijestio nas je Ismail b. Ibrahim; kaže: nas je obavijestio Ibn Džurejdž, prenijevši od Abdullaha b. Ubejda b. Umejra, a on od Ibn Ebu Ammara koji je kazao:

474 Muhrimu je zabranjen kopneni lov, a dozvoljen vodeni. Uzvišeni Allah kaže: “Vama se dopušta da u moru lovite i da ulov jedete, a zabranjuje vam se da na kopnu lovite dok obrede hadždža obavljate. I bojte se Allaha, pred kojim ćete se sabrati.” (Sura El-Maide, 96. ajet)

“Pitao sam Džabira b. Abdullaha: Da li se hijena smatra ulovom[475]? Da, reče on[476]. Da li se ona može jesti,[477] rekoh mu, veli on. Da, reče on. Ponovo mu rekoh, veli on: A je li tako kazao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem? Jeste, reče on."

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun. Alija je kazao da je Jahja b. Seid rekao: Ovaj hadis je prenio Džerir b. Hazim rekavši: od Džabira, a on od Omera, s tim što je Ibn Džurejdžov hadis pouzdaniji. To je stav Ahmeda i Ishaka. U skladu sa ovim hadisom stav je nekih učenjaka koji smatraju da je muhrim, ukoliko ulovi hijenu, dužan (zbog toga) snositi kaznu.

٢٨. بَاب مَا جَاءَ فِي الِاغْتِسَالِ لِدُخُولِ مَكَّةَ *

٨٥٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَى هَارُونُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: **اغْتَسَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِدُخُولِهِ مَكَّةَ بِفَخٍّ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَيْرُ مَحْفُوظٍ وَالصَّحِيحُ مَا رَوَى نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ كَانَ يَغْتَسِلُ لِدُخُولِ مَكَّةَ.

وَبِهِ يَقُولُ الشَّافِعِيُّ. يُسْتَحَبُّ الِاغْتِسَالُ لِدُخُولِ مَكَّةَ. وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ضَعِيفٌ فِي الْحَدِيثِ. ضَعَّفَهُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَعَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ وَغَيْرُهُمَا. وَلَا نَعْرِفُ هَذَا مَرْفُوعًا إِلَّا مِنْ حَدِيثِهِ *

---

475 Da li se hijena smatra ulovom, može imati sljedeće značenje: S obzirom da je kopneni lov osobama u ihramu zabranjen, ukoliko neko ubije hijenu, ubraja li se ona u ulov, ili je treba tretirati kao štetočinu koju je dozvoljeno ubijati u ihramu i u haremu. Jer, ukoliko se smatra ulovom, onda muhrima koji je ubije slijedi kazna, a ukoliko se ne smatra, onda za to nema kazne.

476 Ebu Davud i Ibn Madže u *Sunenima* od Džabira b. Abdullaha bilježe da je kazao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, kao kaznu muhrimu koji ubije hijenu, odredio da kao kurban zakolje ovna, jer je hijenu svrstao u ulov."

477 Najvjerovatnije se ovdje radi o jelu u nuždi. Naime, Ebu Hanife, Es-Sevri i Malik smatraju da je haram jesti meso od hijene jer ona ima očnjake, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabranio da se jede meso takvih životinja. Inače oko ovog pitanja postoji argumentovano razilaženje među islamskim učenjacima. Vidi Ibn Kudame, Mugni, 13/341–342.

28. O kupanju radi ulaska u Mekku

854. ISPRIČAO NAM JE Jahja b. Musa; kaže: Obavijestio me je Harun b. Salih; kaže: Nas je obavijestio Abdur-Rahman b. Zejd b. Eslem, prenijevši od svoga oca, a on od Ibn Omera, da je kazao: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se u mjestu Fehhu[478] okupao radi ulaska u Mekku."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis nije upamćen, a vjerodostojno je ono što je prenio Nafi' od Ibn Omera: da se on kupao radi ulaska u Mekku[479]. Šafija veli: Kupanje radi ulaska u Mekku je lijepo (mustehab).[480] Abdur-Rahman b. Zejd b. Eslem je slab ravija u hadisu. Slabim ga smatraju Ahmed b. Hanbel, Alija b. el-Medini i drugi. Nije nam poznato da je neko drugi, osim njega, ovo prenio kao merfu' hadis.

٢٩. بَاب مَا جَاءَ فِي دُخُولِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ مِنْ أَعْلَاهَا وَخُرُوجِهِ مِنْ أَسْفَلِهَا *

٨٥٥. حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: لَمَّا جَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى مَكَّةَ دَخَلَ مِنْ أَعْلَاهَا وَخَرَجَ مِنْ أَسْفَلِهَا.

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عُمَرَ. قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَائِشَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

29. O Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, ulasku u Mekku preko njenih najviših, a izlasku preko njenih najnižih prevoja

855. ISPRIČAO NAM JE Ebu Musa Muhammed b. Musenna; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, on je prenio od Hišama b. Urvea, on od

478 Fehh je mjesto nedaleko od Mekke. Muhibb et-Taberi smatra da se nalazi između Mekke i Mine. Neki smatraju da je Fehh dolina u kojoj je kasnije ukopan Abdullah b. Omer.

479 Bilježi Buharija u *Sahihu* sa senedom od Nafia: "da bi Ibn Omer prestao sa učenjem telbijje, kada bi se približio Haremu. Kada bi stigao u mjesto Zu-Tuva, tu bi noćio, potom bi ujutro klanjao sabah, okupao se, a onda ušao u Mekku. On je pričao da je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tako postupao."

480 Ibn Abdul-Berr tvrdi da je stav svih učenjaka da je lijepo (mustehab) okupati se radi ulaska u Mekku.

svoga oca, a on od Aiše koja je kazala: **"Kad je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao pred Mekku, ušao je u nju preko njenih najviših, a izišao iz nje preko njenih najnižih prevoja."**[481]

Na ovu temu hadis je prenesen i od Ibn Omera.

Ebu Isa kaže: Aišin hadis je hasenun-sahihun.[482]

٣٠. بَاب مَا جَاءَ فِي دُخُول النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ نَهَارًا*

٨٥٦. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ أَخْبَرَنَاالْعُمَرِيُّ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ مَكَّةَ نَهَارًا .

قَالَ أَبو عِيسَى : هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ *

30. O Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, ulasku u Mekku po danu

856. ISPRIČAO NAM JE Jusuf b. Isa; kaže: Obavijestio nas je Veki'; kaže: Nas je obavijestio El-Umeri[483], on je prenio od Nafi'a, a on od Ibn Omera: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je u Mekku ušao danju."**[484]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun.[485]

---

481 Šafija smatra da je onome ko ide pješke lijepo (mustehab) ući u Mekku preko njenih najviših padina ili prevoja, a iz nje izaći preko njenih najnižih padina ili prevoja. Neki tvrde da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako postupao kako se ne bi istim putem vratio, slično kao i prilikom odlaska na bajram-namaze, te kako bi mu različiti putevi svjedočili na Sudnjem danu, ili da bi blagoslovio one koji su stanovali pored tih puteva.

482 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

483 Ubejdullah b. Omer b. Hafs b. Asim b. Omer b. Hattab el-Umeri el-Medeni je iskren i siguran ravija. Pripadao je petoj generaciji.

484 Ibn Hadžer el-Askalani tvrdi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, praktikovao kad god bi ulazio u Mekku da to čini po danu. Samo je jedanput u Mekku ušao noću, i to prilikom jedne umre, kada je ihram obukao u mjestu El-Džirane. Ušao je u Meku noću, obavio umru, a potom se ponovo vratio u mjesto El-Džirane i tu noćio. Ibrahim en-Nehai veli: Praktikovali su da ulaze u Mekku danju, a da iz nje izlaze noću. Ata veli: Ukoliko želite, ulazite u Mekku i noću jer vi niste kao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On je bio imam i zato je volio ulaziti po danu kako bi ga svijet vidio. Na temelju ovoga Ibn Hadžer tvrdi: da je imamu, pošto se u njega ugledaju, lijepo da u Mekku ulazi danju.

485 U nekim primjercima Tirmizijine zbirke stoji da je ovaj hadis hasenun-sahihun. Zabilježili su ga i Buharija i Muslim.

٣١. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ رَفْعِ الْيَدَيْنِ عِنْدَ رُؤْيَةِ الْبَيْتِ *

٨٥٧. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي قَزَعَةَ الْبَاهِلِيِّ عَنِ الْمُهَاجِرِ الْمَكِّيِّ قَالَ: سُئِلَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَيَرْفَعُ الرَّجُلُ يَدَيْهِ إِذَا رَأَى الْبَيْتَ؟ فَقَالَ: حَجَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفَكُنَّا نَفْعَلُهُ.

قَالَ أَبو عِيسَى: رَفْعُ الْيَدَيْنِ عِنْدَ رُؤْيَةِ الْبَيْتِ إِنَّمَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي قَزَعَةَ. واسْمُ أَبِي قَزَعَةَ سُوَيْدُ بْنُ حُجَيْرٍ *

31. O pokuđenosti dizanja ruku prilikom viđenja Kabe

857. ISPRIČAO NAM JE Jusuf b. Isa; kaže: Obavijestio nas je Veki'; kaže: Nas je obavijestio Šu'be, prenijevši od Ebu Kaze'ata el Bahilija, a on od Muhadžira el-Mekkija da je kazao: "**Upitan je Džabir b. Abdullah o tome da li osoba treba da podigne ruke kad ugleda Kabu? - pa je rekao: Mi smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bili na hadždžu, pa jesmo li mi tako radili?**"[486]

Ebu Isa veli: O dizanju ruku prilikom viđenja Kabe saznajemo iz hadisa koji Šu'be prenosi od Ebu Kazeata. A Ebu Kaze'at se zvao Suvejd b. Hudžejr.

---

486 U Ebu Davudovoj predaji ovoga hadisa stoji: "Sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bili smo na hadždžu, pa on to nije činio". U Nesaijinoj predaji ovoga hadisa stoji ovako: "Sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bili smo na hadždžu i nismo to činili."
Na temelju spomenutih hadisa Malik b. Enes, a prema nekim predanjima i Ebu Hanife i Šafija, stali su na stanovište da ne treba dizati ruke prilikom viđenja Kabe.
Ahmed b. Hanbel, Sufjan es-Sevri, a prema nekim predanjima i Ebu Hanife i Šafija, stoje na stanovištu da je sunnet, kada se ugleda Kaba, ili se pak dođe na mjesto odakle se ona može vidjeti, iako se možda zbog oblačnosti ili tmine u datom momentu i ne vidi, malo zastati i podići ruke. Ovakav stav oni temelje na hadisu koji je zabilježio Šafija u *Musnedu* od Ibn Džurejdža a u kome stoji: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bi, kada bi ugledao Kabu, podigao svoje ruke i rekao: Allahu! Uvećaj ugled, veličinu i počast ovoj kući..." Ibn Hadžer smatra ovaj hadis mu'dalom, dakle slabim hadisom. Šafija je, nakon što je u svoj *Musned* uvrstio ovaj hadis, kazao: U podizanju ruku prilikom viđenja Kabe nema ništa. Ja to ne držim ni pokuđenim, a ni mustehabom.

٣٢. بَاب مَا جَاءَ كَيْفَ الطَّوَافُ *

٨٥٨. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ جَعْفَرِ ابْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَاسْتَلَمَ الْحَجَرَ ثُمَّ مَضَى عَلَى يَمِينِهِ فَرَمَلَ ثَلَاثًا وَمَشَى أَرْبَعًا ثُمَّ أَتَى الْمَقَامَ فَقَالَ: (وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى) فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ وَالْمَقَامُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْبَيْتِ ثُمَّ أَتَى الْحَجَرَ بَعْدَ الرَّكْعَتَيْنِ فَاسْتَلَمَهُ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الصَّفَا أَظُنُّهُ قَالَ: (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ).

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عُمَرَ. قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ جَابِرٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ *

32. Kako se obavlja tavaf

858. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestio nas je Jahja b. Adem; kaže: Nas je obavijestio Sufjan, on je prenio od Džafera b. Muhammeda, on od svoga oca, a on od Džabira da je kazao: **"Pošto je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Mekku, ušao je u Harem, dotakao je rukama i poljubio Hadžerul-esved** (crni kamen), **potom je krenuo od njegove desne strane.** (Prva) **tri tavafa je obavio idući užurbano, pri tom tresući ramenima, a** (posljednja) **četiri lagahno hodajući. Nakon toga je došao do Mekami Ibrahima** (mjesta na kome je stajao Ibrahim) **i rekao: Neka vam mjesto na kome je stajao Ibrahim bude prostor iza kog ćete namaz obavljati! Klanjao je dva rekata, a mjesto na kojem je stajao Ibrahim bilo je između njega i Kabe. Zatim je, nakon što je klanjao dva rekata,** (ponovo) **prišao Hadžerul-esvedu, dotakao ga rukama i poljubio, a potom otišao na Safu. Mislim da je** (tom prilikom) **rekao: Safa i Merva su Allahova časna mjesta."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Ibn Omera.

Ebu Isa kaže: Džabirov hadis je hasenun-sahihun[487]. Prema ovome postupaju učenjaci.

٣٣. بَاب مَا جَاءَ فِي الرَّمَلِ مِنَ الْحَجَرِ إِلَى الْحَجَرِ *

٨٥٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ خَشْرَمٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَمَلَ مِنَ الْحَجَرِ إِلَى الْحَجَرِ ثَلَاثًا، وَمَشَى أَرْبَعًا.

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عُمَرَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ جَابِرٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ. قَالَ الشَّافِعِيُّ: إِذَا تَرَكَ الرَّمَلَ عَمْدًا فَقَدْ أَسَاءَ وَلَا شَيْءَ عَلَيْهِ. وَإِذَا لَمْ يَرْمُلْ فِي الْأَشْوَاطِ الثَّلَاثَةِ لَمْ يَرْمُلْ فِيمَا بَقِيَ. و قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: لَيْسَ عَلَى أَهْلِ مَكَّةَ رَمَلٌ وَلَا عَلَى مَنْ أَحْرَمَ مِنْهَا *

33. O užurbanom hodu (remlu) od Crnog kamena do Crnog kamena

859. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hašrem; kaže: Obavijestio nas je Abdullah b. Vehb, prenijevši od Malika b. Enesa, on od Džafera b. Muhammeda, on od svoga oca, a on od Džabira: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je** (prva) **tri tavafa, od** (Crnog) **kamena do** (Crnog) **kamena, išao žureći i tresući ramenima, dok je (posljednja) četiri lagahno hodao."**[488]

Na ovu temu hadis je prenesen i od Ibn Omera.

---

487 Bilježi ga i Muslim u *Sahihu.*

488 Ovaj hadis ukazuje na to da se jednim tavafom smatra obilazak oko Kabe, od Hadžerul-esveda pa do Hadžerul-esveda. Prva tri tavafa treba obaviti idući užurbano, a posljednja četiri, idući lagahno. Prema mišljenju većine učenjaka užurbani hod kod prva tri tavafa je sunnet i to isključivo muškarcima. Ženama to nije sunnet ni kod jednog tavafa.

Ebu Isa kaže: Džabirov hadis je hasenun-sahihun[489]. Prema ovome postupaju učenjaci. Šafija veli: Ukoliko bi neko namjerno izostavio brzo hodanje (reml), pogriješio bi, a ne bi imao nikakvih posljedica. Ukoliko ne bi brzo hodao u (prva) tri tavafa, neće to činiti ni u preostalim. Neki učenjaci vele: da stanovnici Mekke, nisu dužni (kod prva tri tavafa) brzo hodati, kao ni oni koji ihram obuku u Mekki.

٣٤. بَاب مَا جَاءَ فِي اسْتِلَامِ الْحَجَرِ وَالرُّكْنِ الْيَمَانِي دُونَ مَا سِوَاهُمَا *

٨٦٠. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ وَمَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ خُثَيْمٍ عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ قَالَ: كُنَّا مَعَ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَمُعَاوِيَةُ لَا يَمُرُّ بِرُكْنٍ إِلَّا اسْتَلَمَهُ فَقَالَ لَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ: **إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكُنْ يَسْتَلِمُ إِلَّا الْحَجَرَ الْأَسْوَدَ وَالرُّكْنَ الْيَمَانِيَ.** فَقَالَ مُعَاوِيَةُ: لَيْسَ شَيْءٌ مِنَ الْبَيْتِ مَهْجُورًا. وَفِي الْبَاب عَنْ عُمَرَ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ، أَنْ لَا يَسْتَلِمَ إِلَّا الْحَجَرَ الْأَسْوَدَ وَالرُّكْنَ الْيَمَانِيَ *

34. O doticanju rukama Hadžerul-esveda i jemenskog ugla, bez ostalih

860. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rezzak; kaže: Nas su obavijestili Sufjan i Ma'mer, oni su prenijeli od Ibn Hajsema, a on od Ebu Tufejla koji je kazao: Bili smo sa Ibn Abbasom. Muavija ne bi prošao ni pored jednog ugla (Kabe) a da ga ne bi rukama dotakao. Ibn Abbas mu reče: **"Vjerovjesnik, sallallahu**

489 Bilježi ga i Muslim u *Sahihu.*

alejhi ve sellem, ne bi doticao osim Hadžerul-esveda i jemenskog ugla[490], **a Muavija će na to: Nijedan dio Kabe nije napušten.”**[491]

Na ovu temu hadis je prenesen i od Omera.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun.[492] Prema ovome postupa većina učenjaka. Oni smatraju da (kod Kabe) ne treba ništa doticati, osim Hadžerul-esveda i jemenskog ugla.

٣٥. بَاب مَا جَاءَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَافَ مُضْطَبِعًا ❊

٨٦١. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا قَبِيصَةُ عَنْ سُفْيَانَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنِ ابْنِ يَعْلَى عَنْ أَبِيهِ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَافَ بِالْبَيْتِ مُضْطَبِعًا وَعَلَيْهِ بُرْدٌ.

قَالَ أَبو عِيسَى : هَذَا حَدِيثُ الثَّوْرِيِّ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِهِ. وَهُوَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَعَبْدُ الْحَمِيدِ هُوَ ابْنُ جُبَيْرِ بْنِ شَيْبَةَ عَنِ ابْنِ يَعْلَى عَنْ أَبِيهِ وَهُوَ يَعْلَى بْنُ أُمَيَّةَ ❊

35. O tome da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tavafio otkrivena desnog ramena

861. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestio nas je Kabisa, on je prenio od Sufjana, on od Ibn Džurejdža, on od Abdul-Hamida, on od Ibn Ja'laa, on od svoga oca: **“da je Vjerovjesnik,**

---

490 Ibn Hadžer el-Askalani u djelu *Fethul-Bari* veli: Kaba ima četiri ugla. Prvi ima dvije vrijednosti: Prva je ta što se u njemu nalazi Haždžerul-esved, a druga što se on nalazi na temelju koji je podigao Ibrahim, a.s. Drugi (jemenski ugao) ima samo jednu vrijednost, i to ovu drugu, dok preostala dva nemaju ništa od toga. Zato se prvi, prema mišljenju većine učenjaka, (prilikom tavafa) ljubi, a drugi dotiče rukama, dok se preostala dva ugla (koji se nalaze prema Šamu) ne ljube i ne dotiču. Neki učenjaci smatraju de je lijepo (mustehab) poljubiti i jemenski ugao (Kabe).

491 Ibn Munzir i drugi prenose da su ashabi: Džabir, Enes, Hasan i Husejn, i Suvejd b. Gafle od tabi'ina, prilikom tavafa doticali rukama sva četiri ugla Kabe. Neki učenjaci vele da je ljubljenje Hadžerul-esveda i doticanje jemenskog ugla utemeljeno na sunnetu, dok je doticanje preostala dva ugla Kabe bazirano na analogiji (kijasu).

492 Bilježe ga i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* i Hakim u *Mustedreku*.

sallallahu alejhi ve sellem: činio tavaf oko Kabe ogrnuvši plašt tako što je njegovu sredinu stavio ispod desnog pazuha, a krajeve prebacio preko lijevog ramena."[493]

Ebu Isa kaže: Ovo je hadis koji je Es-Sevri prenio od Ibn Džurejdža. Poznat nam je samo preko njega, a po stepenu je hasenun-sahihun.[494] Abdul-Hamid je sin Džubejra b. Šejbea. On je prenio od Ibn Ja'laa, a on od svoga oca. To je Ja'la b. Umejje.

٣٦. بَاب مَا جَاءَ فِي تَقْبِيلِ الْحَجَرِ *

٨٦٢. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَابِسِ بْنِ رَبِيعَةَ قَالَ: رَأَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يُقَبِّلُ الْحَجَرَ وَيَقُولُ: إِنِّي أُقَبِّلُكَ وَأَعْلَمُ أَنَّكَ حَجَرٌ. وَلَوْلَا أَنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَبِّلُكَ لَمْ أُقَبِّلْكَ. وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي بَكْرٍ وَابْنِ عُمَرَ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: حَدِيثُ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ يَسْتَحِبُّونَ تَقْبِيلَ الْحَجَرِ. فَإِنْ لَمْ يُمْكِنْهُ وَلَمْ يَصِلْ إِلَيْهِ اسْتَلَمَهُ بِيَدِهِ وَقَبَّلَ يَدَهُ. وَإِنْ لَمْ يَصِلْ إِلَيْهِ اسْتَقْبَلَهُ إِذَا حَاذَى بِهِ وَكَبَّرَ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ *

36. O ljubljenju Hadžerul-esveda

862. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Ebu Muavija, on je prenio od A'meša, on od Ibrahima, a on od Abisa b. Rebie da je kazao: **"Vidio sam Omera b. Hattaba kako ljubi Hadžerul-esved i govori: Ja te ljubim, a znam da si kamen.**[495] **Da**

493 Ali el-Kari smatra da je otkrivanje ramena kod svih sedam krugova tavafa sunnet, dok je užurbano hodanje sunnet samo kod prva tri tavafa. Otkrivanje ramena nije mustehab izvan tavafa. To što muškarci otkrivaju desno rame odmah prilikom oblačenja ihrama, po njegovom mišljenju, nema valjanog utemeljenja.

494 Bilježe ga i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu*, te Ebu Davud, Ibn Madže i Ed-Darimi u *Sunenima*.

495 U Buharijevoj predaji ovoga hadisa stoji: "Ja te ljubim, a znam da si kamen, ne možeš nikakvu korist pružiti, niti možeš nauditi.". Prema mišljenju Taberija, Omer je ove riječi

nisam vidio Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da te ljubi, ne bih te ni ja poljubio."

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Ebu Bekra i Ibn Omera.

Ebu Isa kaže: Omerov hadis je hasenun-sahihun.[497] Prema ovome postupaju učenjaci. Oni smatraju ljubljenje Hadžerul-esveda

٣٧. بَاب مَا جَاءَ أَنَّهُ يَبْدَأُ بِالصَّفَا قَبْلَ الْمَرْوَةِ *

٨٦٣. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ قَدِمَ مَكَّةَ طَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعًا وَأَتَى الْمَقَامَ فَقَرَأَ (وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى) فَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ ثُمَّ أَتَى الْحَجَرَ فَاسْتَلَمَهُ ثُمَّ قَالَ نَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ، فَبَدَأَ بِالصَّفَا وَقَرَأَ: (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ).

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّهُ يَبْدَأُ بِالصَّفَا قَبْلَ الْمَرْوَةِ. فَإِنْ بَدَأَ بِالْمَرْوَةِ قَبْلَ الصَّفَا لَمْ يُجْزِهِ. وَيَبْدَأُ بِالصَّفَا. وَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِيمَنْ طَافَ بِالْبَيْتِ وَلَمْ يَطُفْ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ حَتَّى رَجَعَ. فَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: إِنْ لَمْ يَطُفْ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ حَتَّى خَرَجَ مِنْ مَكَّةَ فَإِنْ ذَكَرَ وَهُوَ قَرِيبٌ مِنْهَا رَجَعَ فَطَافَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ. وَإِنْ لَمْ يَذْكُرْ حَتَّى أَتَى بِلَادَهُ

---

izgovorio zato što je svakog dana mnogo ljudi prelazilo na islam, pa da ne bi pomislili da taj kamen ima kakvu čudotvornu moć i da mu se time odaje počast. Ibn Ebu Šejbe u Musnedu je zabilježio od Ebu Bekra da je kazao: Neki čovjek je vidio Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je stao ispred Hadžerul-esveda i rekao: "Ja znam da si ti kamen, ne možeš nikakve koristi pružiti, niti možeš nauditi. Da mi nije moj Gospodar naredio da te poljubim, ja te ne bih poljubio."

497 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima*.

أَجْزَأَهُ وَعَلَيْهِ دَمٌ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: إِنْ تَرَكَ الطَّوَافَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ حَتَّى رَجَعَ إِلَى بِلَادِهِ فَإِنَّهُ لَا يُجْزِيهِ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ. قَالَ: الطَّوَافُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَاجِبٌ لَا يَجُوزُ الْحَجُّ إِلَّا بِهِ *

37. O tome da se (saj) počinje od Safe prije Merve

863. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, on je prenio od Džafera b. Muhammeda, on od svoga oca, a on od Džabira: **"Kad je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Mekku i obišao oko Kabe sedam puta, otišao je Mekami Ibrahimu**[497] **i proučio: "Neka vam mjesto na kome je stajao Ibrahim bude prostor iza koga ćete namaz obavljati!" Potom je iza Mekami Ibrahima klanjao** (dva rekata) **i otišao Hadžerul-esvedu, poljubio ga, a zatim rekao: Počećemo od onoga od čega je počeo Allah, dž.š. Počeo je od Safe proučivši: "Safa i Merva su Allahova časna mjesta."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[498] Prema njemu postupaju učenjaci. Oni smatraju da se (saj) počinje od Safe, prije Merve. Ukoliko bi neko (sa sajom) počeo od Merve, on mu ne bi vrijedio. Zato će ga početi od Safe. Učenjaci su se razišli u pogledu onoga ko bi obavio tavaf oko Kabe, a ne bi obavio saj između Safe i Merve. Neki od njih vele: Ako bi neko propustio da obavi saj između Safe i Merve, pa izađe iz Mekke, on će se, ako se sjeti, dok je još blizu, vratiti i obaviti saj. Ako se međutim ne sjeti, dok ne dođe u svoju zemlju, vrijediće mu (hadždž) i bez toga, ali je dužan (za taj propust) zaklati kurban. Ovo je stav Sufjana es-Sevrija.[499] Neki učenjaci kažu: Ukoliko

---

497 Mekami Ibrahim, ili mjesto na kojem je stajao Ibrahim, jeste kamen u kojem je vidljiv trag Ibrahimovih, a.s, stopa a koji je sačuvan do danas.

498 Bilježi ga i Muslim u *Sahihu*, u nešto dužoj formi, u sklopu kazivanja o Oprosnom hadždžu.

499 Isto mišljenje zastupa i Ebu Hanife. On smatra da je obavljanje sa'ja između Safe i Merve vadžib, a onaj ko u toku hadždža propusti vadžib, dužan je zaklati kurban, i u tom slučaju će mu hadždž biti valjan.

propusti saj između Safe i Merve, (pa se ne sjeti) dok se ne vrati u svoju zemlju, (hadždž) mu neće vrijediti.[500] Ovo je stav Šafije koji smatra da je saj, između Safe i Merve, obavezan i bez njega hadždž nije valjan.

٣٨. بَاب مَا جَاءَ فِي السَّعْيِ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ *

٨٦٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: **إِنَّمَا سَعَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ لِيُرِيَ الْمُشْرِكِينَ قُوَّتَهُ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَائِشَةَ وَابْنِ عُمَرَ وَجَابِرٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

وَهُوَ الَّذِي يَسْتَحِبُّهُ أَهْلُ الْعِلْمِ أَنْ يَسْعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَإِنْ لَمْ يَسْعَ وَمَشَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ رَأَوْهُ جَائِزًا *

٨٦٥. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ عَنْ كَثِيرِ بْنِ جُمْهَانَ قَالَ: **رَأَيْتُ ابْنَ عُمَرَ يَمْشِي فِي الْمَسْعَى فَقُلْتُ لَهُ: أَتَمْشِي فِي الْمَسْعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ؟ قَالَ: لَئِنْ سَعَيْتُ لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْعَى، وَلَئِنْ مَشَيْتُ لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّم يَمْشِي وَأَنَا شَيْخٌ كَبِيرٌ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَرُوِي عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ نَحْو هذا *

---

500 Po mišljenju većine učenjaka, sa'j između Safe i Merve je rukn, sastavni dio hadždža, bez koga hadždž ne vrijedi. Ispuštanje hadždžskog rukna ne može se nadomjestiti klanjem kurbana. Po njima se u tom slučaju hadždž mora obnoviti.

38. O saju između Safe i Merve[501]

864. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Ibn Ujejne, on je prenio od Amra b. Dinara, on od Tavusa, a on od Ibn Abbasa da je kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je užurbano išao, tresući ramenima[502], oko Kabe i između Safe i Merve, kako bi mušricima pokazao svoju snagu."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Aiše, Ibn Omera i Džabira.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun.[503]

Učenjaci užurbano hodanje između Safe i Merve drže mustehabom. Ukoliko neko, između Safe i Merve, ne bi išao užurbano, nego lagahno, opet bi, po njihovom mišljenju, ispravno postupio.

865. ISPRIČAO NAM JE Jusuf b. Isa; kaže: Obavijestio nas je Ibn Fudajl, prenijevši od Ataa b. Saiba, a on od Kesira b. Džumhana da je kazao: **"Vidio sam Ibn Omera kako na saju između Safe i Merve lagahno hoda. Rakao sam mu: Zar i tokom saja između Safe i Merve, lagahno hodaš? On će na to: Ako bih trčao, pa vidio sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako trči. A ako bih i lagahno hodao, pa vidio sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako lagahno hoda, a ja sam star čovjek."**[504]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun[505]. Slično ovome je prenio i Seid b. Džubejr od Ibn Omera.

---

501 Safa i Merva su dva brijega u Mekki. Nalaze se u krugu Harema. Prilikom obavljanja hadždža ili umre obavezno je (vadžib) sedam puta otići od Safe do Merve i od Merve do Safe. Na dijelu između njih, koji je obilježen zelenom bojom, treba potrčati. Hod sa Safe na Mervu i nazad, naziva se sa'jom.

502 Užurbano hodanje ili trčanje odnosi se samo na dio između Safe i Merve koji je obilježen zelenom bojom. Po mišljenju učenjaka na tom dijelu je mustehab potrčati, dok je na ostalom dijelu između Safe i Merve, mustehab lagahno hodati. Ukoliko bi neko sav taj prostor između Safe i Merve išao lagahnim hodom, sa'j bi mu vrijedio, s tim što ne bi imao onih fadileta koje u sebi sadrži trčanje ili brzo hodanje na označenom dijelu.

503 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima*.

504 Ovaj hadis nam govori da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na mjestu između Safe i Merve, gdje je predviđeno trčanje, najvjerovatnije ponekad lagahno hodao kako bi svijetu pokazao da je i to dozvoljeno. Ili je, pak, na tom mjestu lagahno hodao kada je već ostario i kada mu je bilo teško potrčati.

505 Bilježe ga i Ebu Davud, Nesaija i Ibn Madže u *Sunenima*.

٣٩. بَاب مَا جَاءَ فِي الطَّوَافِ رَاكِبًا *

٨٦٦. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ هِلَالٍ الصَّوَّافُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ وَعَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: طَافَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى رَاحِلَتِهِ فَإِذَا انْتَهَى إِلَى الرُّكْنِ أَشَارَ إِلَيْهِ. وَفِي الْبَاب عَنْ جَابِرٍ وَأَبِي الطُّفَيْلِ وَأُمِّ سَلَمَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ كَرِهَ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنْ يَطُوفَ الرَّجُلُ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ رَاكِبًا إِلَّا مِنْ عُذْرٍ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ *

39. O činjenju tavafa jašući

866. ISPRIČAO NAM JE Bišr b. Hilal es-Savvaf; kaže: Obavijestili su nas Abdul-Varis i Abdul-Vehhab es-Sekafi, oni su prenijeli od Halida el-Hazaa, on od Ikrime, a on od Ibn Abbasa da je kazao: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je** (jednom prilikom) **tavaf činio jašući na kamili. Kada je došao naspram ugla** (u kom je Hadžeru-esved), **dotakao ga je** (štapom)."[506]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Džabira, Ebu Tufejla i Ummu Seleme.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun.[507] Neki učenjaci smatraju da je mekruh tavafiti oko Kabe i činiti sa'j između Safe i Merve jašući, osim ako za to postoji opravdan razlog. Ovo je stav Šafije.[508]

---

506 Bilježi Muslim od Ebu Tufejla koji je kazao: "Vido sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je tavafio oko Kabe jašući (na kamili) i kako je dotakao Hadžerul-esved svojim štapom, a potom ga (štap) poljubio." U predaji koju su zabilježili Ahmed, Muslim, Ebu Davud i Nesaija od Džabira b. Abdullaha stoji da se to desilo za vrijeme Oprosnog hadždža.

507 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima.*

508 Ebu Hanife i Malik smatraju da je vadžib prilikom tavafa i sa'ja ići pješke. Prema njihovu mišljenju ako bi neko tavaf i sa'j činio jašući, bez opravdanog razloga, bio bi dužan zaklati kurban. Ibn Hadžer smatra da je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tavafio jašući iz opravdanog razloga, te se njegov postupak ne može uzimati kao

٤٠. بَاب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الطَّوَافِ *

٨٦٧. حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ اليَمَانِ عَنْ شَرِيكٍ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَنْ طَافَ بِالْبَيْتِ خَمْسِينَ مَرَّةً خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ.**

قَالَ وَفِي الْبَاب عَنْ أَنَسٍ وَابْنِ عُمَرَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ غَرِيبٌ. سَأَلْتُ مُحَمَّدًا عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ فَقَالَ: إِنَّمَا يُرْوَى هَذَا عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ.

٨٦٨. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَيُّوبَ قَالَ: كَانُوا يَعُدُّونَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ أَفْضَلَ مِنْ أَبِيهِ، وَلِه أَخٌ يُقَالُ لَهُ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ. وَقَدْ رَوَى عَنْهُ أَيْضًا *

40. O vrijednostima tavafa

867. ISPRIČAO NAM JE Sufjan b. Veki'; kaže: Obavijestio nas je Jahja b. Jeman, on je prenio od Šerika, on od Ebu Ishaka, on od Abdullaha b. Seida b. Džubejra, on od svoga oca, a on od Ibn Abbasa koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ko pedeset puta obavi tavaf oko Kabe ostat će čist od grijeha kao na dan kada ga je njegova majka rodila."**[509]

Na ovu temu su hadisi preneseni i od Enesa i Ibn Omera.

---

dokaz da se tavaf i sa'j općenito mogu obavljati jašući, bez opravdanog razloga.

509 Muhibb et-Taberi misli da se ovo odnosi na sedmicu. Dakle, ko sedam dana po sedam puta bude obišao oko Kabe, biće mu oprošteni grijesi kao na dan kad ga je majka rodila. Neki vele da se ti tavafi ne moraju obavljati uzastopno. To zapravo znači, da ako se u njegovim stranicama, u kojima su upisana njegova dobra djela koja je uradio tokom života, nađe upisano i pedeset tavafa koje je tokom života obavio, bit će mu oprošteni grijesi. Ibnul-Arebi smatra da se oprost odnosi isključivo na male grijehe, dok je za velike potrebno pokajanje (tevba).

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je garibun.[510] Pitao sam Muhammeda (Buhariju) o ovome hadisu pa je kazao: Ovo se prenosi od Ibn Abbasa.

868. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne prenijevši od Ejuba da je kazao: Abdullaha b. Seida b. Džubejra su smatrali vrednijim od njegova oca. On ima brata koji se zvao Abdul-Melik b. Seid b. Džubejr. On je također i od njega prenio.

٤١. بَاب مَا جَاءَ فِي الصَّلَاةِ بَعْدَ الْعَصْرِ وَبَعْدَ الصُّبْحِ لِمَنْ يَطُوفُ *

٨٦٩. حَدَّثَنَا أَبُو عَمَّارٍ وَعَلِيُّ بْنُ خَشْرَمٍ قَالَا: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَابَاهَ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ! لَا تَمْنَعُوا أَحَدًا طَافَ بِهَذَا الْبَيْتِ وَصَلَّى أَيَّةَ سَاعَةٍ شَاءَ مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي ذَرٍّ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رَوَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَابَاهَ أَيْضًا. وَقَدِ اخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي الصَّلَاةِ بَعْدَ الْعَصْرِ وَبَعْدَ الصُّبْحِ بِمَكَّةَ. فَقَالَ بَعْضُهُمْ: لَا بَأْسَ بِالصَّلَاةِ وَالطَّوَافِ بَعْدَ الْعَصْرِ وَبَعْدَ الصُّبْحِ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ. وَاحْتَجُّوا بِحَدِيثِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا. و قَالَ بَعْضُهُمْ: إِذَا طَافَ بَعْدَ الْعَصْرِ لَمْ يُصَلِّ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ، وَكَذَلِكَ إِنْ طَافَ بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ أَيْضًا لَمْ يُصَلِّ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ. وَاحْتَجُّوا

510 U senedu ovoga hadisa su dvojica ravija koji su diskutabilni. Ebu Ishak es-Sebi'i koga hadiski učenjaci smatraju mudellisom i Šerik b. Abdullah en-Nehai, koji je, iako slovi kao iskren ravija, puno griješio prilikom prenošenja hadisa.

بِحَدِيثِ عُمَرَ أَنَّهُ طَافَ بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ فَلَمْ يُصَلِّ وَخَرَجَ مِنْ مَكَّةَ حَتَّى نَزَلَ بِذِي طُوًى فَصَلَّى بَعْدَ مَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ *

41. O namazu, poslije ikindije i sabaha[511], za onoga ko obavi tavaf

869. ISPRIČALI SU NAM Ebu Ammar i Ali b. Hašrem; kažu: Nas je obavijestio Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Ebu Zubejra, on od Abdullaha b. Babahe, a on od Džubejra b. Mut'ima da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"O sinovi Abdul-Menafovi!**[512] **Ne sprečavajte nikoga ko obavi tavaf oko Kabe da klanja** (dva rekata) **kad god to želi u toku dana i noći."**[513]

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Ibn Abbasa i Ebu Zerra.

Ebu Isa kaže: Hadis Džubejra b. Mut'ima je hasenun-sahihun.[514] Također ga je od Abdullaha b. Babahe prenio i Abdullah b. Ebu Nedžih. Učenjaci su se razišli u pogledu namaza poslije ikindije i sabaha u Mekki. Neki vele: Nema nikakvih smetnji da neko klanja i tavafi poslije ikindije i poslije sabaha. Ovo je stav Šafije, Ahmeda i Ishaka. Kao dokaz oni navode ovaj Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, hadis. Neki vele: Ukoliko bi neko tavafio nakon ikindije, neće klanjati (dva rekata) dok sunce ne zađe. Također, ko bi tavafio nakon sabaha, neće klanjati

---

511 U nekim primjercima rukopisa Tirmizijine zbirke hadisa stoji: O namazu poslije ikindije i akšama, dok u nekim stoji: O namazu poslije ikindije i sabaha, što je i ispravnije. Dakle, ovdje je riječ o klanjanju dva rekata nakon tavafa u vremenima u kojima je inače mekruh klanjati. To su sljedeća vremena: poslije ikindije pa dok sunce ne zađe, poslije sabaha pa dok sunce ne izađe i kada je sunce u zenitu, i kada izlazi i kada zalazi.

512 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obraća se sinovima Abdul-Menafovim jer je znao da će se uprava i hilafet njima vratiti.

513 Poznato je da je u gore spomenutim vremenima mekruh klanjati bilo koju vrstu nafile. Prema mišljenju El-Mubarekforija iz tog općeg pravila ovim hadisom je izuzet dobrovoljni namaz koji se klanja nakon obavljenog tavafa. Ovu vrstu namaza je, po njegovu mišljenju, dozvoljeno klanjati i u tim vremenima. Šafija smatra da se u tim vremenima u Mekki može klanjati svaka nafila i to zbog vrijednosti namaza u Haremu, kako bi ljudi u svakom vremenu imali priliku sticati te fadilete. Prema mišljenju Ebu Hanife i Malika, nema tu razlike između Mekke i ostalih krajeva, što po njima znači da se u tim vremenima nafila ne može klanjati ni u Mekki, a ni u bilo kojem drugom mjestu.

514 Bilježe ga i Ebu Davud, Nesaija i Ibn Madže u *Sunenima*.

(dva rekata) dok sunce ne izađe. Oni se pri tome pozivaju na hadis Omera u kom stoji da je on tavafio poslije sabaha, a nije klanjao (dva rekata). Pošto je izišao iz Mekke, klanjao ih je u mjestu Zu-Tuva i to nakon što je sunce izašlo[515]. Ovo je stav Sufjana es-Sevrija i Malika b. Enesa.

٤٢. بَاب مَا جَاءَ مَا يُقْرَأُ فِي رَكْعَتَيِ الطَّوَافِ *

٨٧٠. حَدَّثَنَا أَبُو مُصْعَبٍ قِرَاءَةً عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عِمْرَانَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَأَ فِي رَكْعَتَيِ الطَّوَافِ بِسُورَتَيِ الْإِخْلَاصِ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ وَقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ *

٨٧١. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّهُ كَانَ يَسْتَحِبُّ أَنْ يَقْرَأَ فِي رَكْعَتَيِ الطَّوَافِ بِقُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ وَقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: وَهَذَا أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عِمْرَانَ. وَحَدِيثُ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ فِي هَذَا أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَعَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ضَعِيفٌ فِي الْحَدِيثِ *

42. O tome šta se uči na dva rekata nakon tavafa

870. ISPRIČAO NAM JE Ebu Mus'ab[516], čitanjem[517], od Abdul-Aziza b. Imrana[518], on je prenio od Džafera b. Muhammeda[519], on

515 Ovo je zabilježio Malik u *Muvettau.*

516 Ebu Mus'ab Ahmed b. Ebu Bekr b. Haris ez-Zuhri el-Medeni važi kao fakih i iskren ravija. Ebu Hajseme mu je zamjerio što je fetve donosio prema vlastitom nahođenju.

517 Jedna od metoda u prenošenju hadisa bila je da učitelj čita hadise iz zbirke svoga prethodnika, a njegovi učenici slušaju.

518 Abdul-Aziz b. Imran ez-Zuhri el-Medeni, poznat kao Ibn Sabit, ravija je koga su hadiski učenjaci odbacili. Naime, njegove bilježnice u koje je zapisivao hadise su izgorjele, pa je hadise prenosio po pamćenju. Zato je u svom prenošenju mnogo štošta pomiješao. Pripadao je osmoj generaciji.

519 Džafer b. Muhammed b. Ali b. Husejn b. Ali b. Ebu Talib el-Hašimi Ebu Abdul-Ma'ruf, poznat kao Džafer Es-Sadik, imam je, fakih i iskren ravija. Pripadao je šestoj generaciji.

od svoga oca, a on od Džabira b. Abdullaha: **"Allahov Poslanik,sallallahu alejhi ve sellem, je na dva rekata nakon tavafa** (poslije Fatihe) **učio dvije Ihlas sure: Kul ja ejjuhel-kafirun i Kul huvallahu ehad."**[520]

871. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Veki', prenijevši od Sufjana, on od Džafera b. Muhammeda, a on od svoga oca: **"da je smatrao lijepim** (mustehab) da **se na dva rekata nakon tavafa** (poslije Fatihe) **uči Kul ja ejjuhel-kafirun i Kul huvallahu ehad."**

Ebu Isa kaže: Ovo je pouzdanije od hadisa Abdul-Aziza b. Imrana. Hadis koji o ovome prenosi Džafer b. Muhammed od svoga oca pouzdaniji je od haidsa koji je prenio Džafer b. Muhammed od svoga oca, on od Džabira, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Abdul-Aziz b. Imran je slab ravija hadisa.

٤٣. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الطَّوَافِ عُرْيَانًا *

٨٧٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ خَشْرَمٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أُثَيْعٍ قَالَ: سَأَلْتُ عَلِيًّا بِأَيِّ شَيْءٍ بُعِثْتَ؟ قَالَ: بِأَرْبَعٍ: لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا نَفْسٌ مُسْلِمَةٌ، وَلَا يَطُوفُ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ، وَلَا يَجْتَمِعُ الْمُسْلِمُونَ وَالْمُشْرِكُونَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا، وَمَنْ كَانَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَهْدٌ فَعَهْدُهُ إِلَى مُدَّتِهِ. وَمَنْ لَا مُدَّةَ لَهُ فَأَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ.

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَلِيٍّ حَدِيثٌ حَسَنٌ.

٨٧٣. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ وَنَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَا: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي

Umro je 148. godine po Hidžri.

520 Ovaj hadis nas upućuje na to da je lijepo (mustehab) na dva rekata nakon tavafa (poslije Fatihe) učiti sure: *Kul ja ejjuhel-kafirun* i *Kul huvallahu ehad.* Nesaija je prenio od Malika, on od Džafera b. Muhammeda, on od svoga oca, a on od Džabira b. Abdullaha: "Kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao do Mekami Ibrahima proučio je: "Neka vam mjesto na kome je stajao Ibrahim bude prostor iza koga ćete namaz obavljati!" (El-Bekara 125), potom je klanjao dva rekata, učeći *Fatihu, Kul ja ejjuhel-kafirun i Kul huvallahu ehad."*

إِسْحَق نَحْوَهُ. وَقَالَا : زَيْدُ ابْنُ يُثَيْعٍ وَهٰذَا أَصَحُّ.

قَالَ أبو عِيسَى : وَشُعْبَةُ وَهِمَ فِيهِ فَقَالَ : زَيْدُ بْنُ أُثَيْلٍ *

43. O pokuđenosti obavljanja tavafa nagom

872. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hašrem; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, on je prenio od Ebu Ishaka, a on od Zejda b. Usej'a koji je kazao: **"Upitao sam Aliju: Zbog čega si ti poslat** (u Mekku)?[521] **On reče:** (Poslat sam da bih saopćio) **četiri stvari: da će u Džennet ući samo musliman; da oko Kabe nije dopušteno tavafiti nagom[522]; da poslije ove godine muslimanima nije dozvoljeno da se sastaju sa mušricima[523] i da će se ugovor onih koji su ga sklopili sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, ispoštovati do roka. Oni, pak, ugovori kod kojih nije preciziran rok, važit će** (još) **četiri mjeseca."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Ebu Hurejre.

Ebu Isa kaže: Alijin hadis je hasenun.[524]

873. ISPRIČALI SU NAM Ibn Ebu Omer i Nasr b. Ali i kazali: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Ebu Ishaka slično prethodnom (hadisu). Njih dvojica su rekli: "Zejd b. Jusej", i to je ispravnije. Ebu Isa kaže: U njemu je Šu'be previdio pa je kazao Zejd b. Usejl.

---

521 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao Aliju b. Ebu Taliba u Mekku do Ebu Bekra koji je predvodio hadžije, da mu saopći ove četiri stvari koje je on trebao saopćiti ljudima.

522 Mušrici su uveli pravilo da hodočasnici koji su dolazili sa strane nisu mogli tavafiti u svojoj odjeći. Oni su morali, da bi mogli tvafiti oko Kabe, kupiti sebi odjeću u Mekki i u njoj tavafiti. Ukoliko ne bi uspjeli od njih obezbijediti odjeću, morali su tavafiti goli. Takvu praksu islam je dokinuo i zabranio svojim sljedbenicima.

523 Mušricima je nakon oslobođenja Mekke zabranjeno da se približavaju Haremu i Mekki. Uzvišeni Allah, dž.š., veli: "O vjernici, mnogobošci su samo pogan, i neka više ne dolaze na hadždž Časnom hramu poslije ovogodišnjeg hadždža." (Et-Tevba, 28). Od tada pa do Kijametskog dana oko Kabe mogu tavafiti samo muslimani.

524 Bilježe ga i Seid b. Mensur, Nesaija i Taberija.

٤٤. بَاب مَا جَاءَ فِي دُخُولِ الْكَعْبَةِ *

٨٧٤. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْمَعِيلَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ عِنْدِي وَهُوَ قَرِيرُ الْعَيْنِ طَيِّبُ النَّفْسِ فَرَجَعَ إِلَيَّ وَهُوَ حَزِينٌ. فَقُلْتُ لَهُ: فَقَالَ: إِنِّي دَخَلْتُ الْكَعْبَةَ وَوَدِدْتُ أَنِّي لَمْ أَكُنْ فَعَلْتُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ أَكُونَ أَتْعَبْتُ أُمَّتِي مِنْ بَعْدِي.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

44. O ulasku u Kabu

874. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer[525]; kaže: Obavijestio nas je Veki', on je prenio od Ismaila b. Abdul-Melika, on od Ibn Ebu Mulejkea, a on od Aiše koja je kazala: **"Jednog dana je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, od mene izišao veseo i raspoložen, a vratio mi se tužan[526]. Upitala sam ga** (šta mu je), **a on reče: Ušao sam u Kabu, a volio sam da to nisam učinio. Bojim se da sam** (time) **dao povoda mojim sljedbenicima da me** (nakon moje smrti u tome) **slijede."**[527]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[528]

---

525 Ibn Ebu Omer el-Adeni je pisac jednog od *Musneda*. Kao ravija je iskren. Pripadao je desetoj generaciji. Od njega su hadise preuzeli Muslim i Tirmizija. Umro je 243. godine po Hidžri.

526 Ovo ima značenje da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio u Mekki i da je od Aiše izišao iz mjesta u kom je boravio. Neki učenjaci tvrde da se to desilo prilikom oslobođenja Mekke 8.godine po Hidžri, što drugi osporavaju tvrdeći da Aiša tada nije bila sa Allahovim Poslanikom u Mekki.

527 Ovaj hadis je dokaz da ulazak u Kabu ne spada u propise hadždža. Iz njega se može vidjeti da nije preporučljivo da se ulazi u Kabu. Neki, pak, učenjaci smatraju da je ulazak u Kabu mustehab. Oni se pri tome pozivaju na hadis koji su Ibn Huzejme i Bejhekija zabilježili od Ibn Abbasa: "Ko uđe u Kabu, ušao je u Džennet, tako da će iz nje izaći oproštenih grijeha." Međutim, ovaj hadis je slab. U njegovom se senedu nalazi ravija Abdullah b. Muemmil koji je, po ocjeni hadiskih učenjaka, slab prenosilac.

528 Bilježe ga i Ebu Davud i Ibn Madže u *Sunenima*.

٤٥. بَاب مَا جَاءَ فِي الصَّلَاةِ فِي الْكَعْبَةِ *

٨٧٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ بِلَالٍ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى فِي جَوْفِ الْكَعْبَةِ. قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: لَمْ يُصَلِّ وَلَكِنَّهُ كَبَّرَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ وَالْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ وَعُثْمَانَ بْنِ طَلْحَةَ وَشَيْبَةَ بْنِ عُثْمَانَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ بِلَالٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَيْهِ عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ. لَا يَرَوْنَ بِالصَّلَاةِ فِي الْكَعْبَةِ بَأْسًا. و قَالَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ: لَا بَأْسَ بِالصَّلَاةِ النَّافِلَةِ فِي الْكَعْبَةِ وَكَرِهَ أَنْ تُصَلَّى الْمَكْتُوبَةُ فِي الْكَعْبَةِ. و قَالَ الشَّافِعِيُّ: لَا بَأْسَ أَنْ تُصَلَّى الْمَكْتُوبَةُ وَالتَّطَوُّعُ فِي الْكَعْبَةِ لِأَنَّ حُكْمَ النَّافِلَةِ وَالْمَكْتُوبَةِ فِي الطَّهَارَةِ وَالْقِبْلَةِ سَوَاءٌ *

45. O namazu u Kabi

875. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Hammad b. Zejd, on je prenio od Amra b. Dinara, on od Ibn Omera, a on od Bilala: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je** (jednom prilikom) **klanjao u unutrašnjosti Kabe. Ibn Abbas kaže da on** (u njoj) **nije klanjao, nego da je** (samo u njoj) **izgovorio** (početni) **tekbir."**[529]

529 U predaji koju bilježi Muslim od Ibn Abbasa stoji da je Ibn Abbas kazao: Obavijestio me Usama b. Zejd da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pošto je ušao u Kabu, u svakom ćošku Kabe proučio dovu a nije klanjao." Nevevi veli da su hadiski učenjaci jednoglasno prihvatili Bilalovu predaju. Prema njihovom mišljenju, Usamina tvrdnja da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u Kabi nije ništa klanjao, nastala je otuda, što su se svi oni, nakon što su ušli u Kabu i nakon što su se vrata Kabe zatvorila, zabavili dovom. Usama je u tom momentu vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči dovu. On se poslije toga u drugom ćošku Kabe zabavio dovom i nije više gledao šta Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, radi. Bilal, koji je bio sasvim blizu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, vidio ga je malo kasnije i kako klanja. Na temelju ovih hadisa većina učenjaka smatra da je dozvoljeno klanjanje u Kabi.

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Usame b. Zejda, Fadla b. Abbasa, Osmana b. Talhe i Šejbea b. Osmana.

Ebu Isa kaže: Bilalov hadis je hasenun-sahihun. Prema ovome (hadisu) je stav većine učenjaka. Oni u tome, da se namaz klanja u unutrašnjosti Kabe, ne vide ništa loše. Malik b. Enes veli: Nema smetnji da se dobrovoljni namaz (nafila) klanja u unutrašnjosti Kabe, dočim on prezire da neko u njoj klanja obavezni (fard) namaz. Šafija veli: Nema smetnji da se u Kabi klanja, kako obavezni tako i nafila namaz, jer je propis, u pogledu čistoće i kible, isti i za nafilu i za obavezni namaz.

٤٦. بَاب مَا جَاءَ فِي كَسْرِ الْكَعْبَةِ *

٨٧٦. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ أَنَّ ابْنَ الزُّبَيْرِ قَالَ لَهُ: حَدِّثْنِي بِمَا كَانَتْ تُفْضِي إِلَيْكَ أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ يَعْنِي عَائِشَةَ. فَقَالَ: حَدَّثَتْنِي أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهَا: لَوْلَا أَنَّ قَوْمَكِ حَدِيثُو عَهْدٍ بِالْجَاهِلِيَّةِ لَهَدَمْتُ الْكَعْبَةَ وَجَعَلْتُ لَهَا بَابَيْنِ. فَلَمَّا مَلَكَ ابْنُ الزُّبَيْرِ هَدَمَهَا وَجَعَلَ لَهَا بَابَيْنِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

46. O rušenju Kabe

876. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestio nas je Ebu Davud, on je prenio od Šu'bea, on od Ebu Ishaka, on od Esveda b. Jezida da mu je Ibn Zubejr rekao: Obavijesti me šta ti je od tajni saopćila majka pravovjernih, Aiša?[530] On reče: **"Ispričala mi je da joj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: Da tvoj narod nije tek primio islam, porušio bih Kabu i izgradio je sa dvoja vrata. Kada je Ibn Zubejr došao na vlast, on ju je srušio i sagradio sa dvoja vrata".**[531]

---

530 U Buharinoj predaji ovoga hadisa stoji da je Esved b. Zejd kazao: Ibn Zubejr mi je rekao: Tebi je otkrila brojne tajne, pa šta ti je saopćila u vezi s Kabom?

531 Nevevi veli: Prema mišljenju učenjaka Kaba je građena pet puta: prvi put su je sagradili meleki, drugi put Ibrahim, a.s, treći put Kurejšije prije početka objave Kur'ana. Ovoj

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.

٤٧. بَاب مَا جَاءَ فِي الصَّلَاةِ فِي الْحِجْرِ *

٨٧٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ أَبِي عَلْقَمَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كُنْتُ أُحِبُّ أَنْ أَدْخُلَ الْبَيْتَ فَأُصَلِّيَ فِيهِ. فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِي فَأَدْخَلَنِي الْحِجْرَ فَقَالَ: صَلِّي فِي الْحِجْرِ إِنْ أَرَدْتِ دُخُولَ الْبَيْتِ فَإِنَّمَا هُوَ قِطْعَةٌ مِنَ الْبَيْتِ وَلَكِنَّ قَوْمَكِ اسْتَقْصَرُوهُ حِينَ بَنَوُا الْكَعْبَةَ فَأَخْرَجُوهُ مِنَ الْبَيْتِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَعَلْقَمَةُ بْنُ أَبِي عَلْقَمَةَ هُوَ عَلْقَمَةُ بْنُ بِلَالٍ *

47. O namazu u (Ismailovom) hidžru

877. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; Kaže: Obavijestio nas je Abdul-Aziz b. Muhammed, prenijevši od Alkame b. Ebu Alkame, on od svoga oca, a on od Aiše da je kazala: **"Željela sam da uđem u Kabu i klanjam u njoj. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uze me za ruku i uvede u** (polukružni) **zid** (kod Kabe) **pa reče: Klanjaj unutar** (ovog) **zida, ako želiš klanjati u Kabi, jer je on dio Kabe, koji je tvoj narod prilikom gradnje Kabe** (zbog nedostatka sredstava) **odvojio od Kabe."**[532]

---

izgradnji je prisustvovao i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. On je tada, prema nekima, imao dvadest i pet, a prema nekima, trideset i pet godina. Četvrti put ju je gradio Zubejr, a peti put Hadždžadž b. Jusuf. Ona je i dan-danas onakva kako ju je sagradio Hadždžadž b. Jusuf. Spominje se da je i halifa Harun er-Rešid pitao Malika b. Enesa šta misli o njegovoj namjeri da renovira Kabu, pa mu je ovaj rekao: Preklinjem te, vladaru pravovjernih, ne čini to. Ne čini da Kaba bude igračka vladara, kad kome na um padne da je ruši i renovira.

532 Ovaj hadis je dokaz da se polukružni zid na sjevernoj strani Kabe, koji neki nazivaju hidžrom Ismaila, a samim tim i prostor između njega i Kabe, smatra sastavnim dijelom Kabe. Zato nije dozvoljeno prilikom tavafa prolaziti između ovoga zida i Kabe. Buharija bilježi od Aiše da je kazala: "Upitala sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[533] Alkama b. Ebu Alkama je ustvari Alkama b. Bilal.

٤٨. بَاب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الْحَجَرِ الْأَسْوَدِ وَالرُّكْنِ وَالْمَقَامِ *

٨٧٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **نَزَلَ الْحَجَرُ الْأَسْوَدُ مِنَ الْجَنَّةِ وَهُوَ أَشَدُّ بَيَاضًا مِنَ اللَّبَنِ فَسَوَّدَتْهُ خَطَايَا بَنِي آدَمَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَأَبِي هُرَيْرَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

٨٧٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ رَجَاءٍ أَبِي يَحْيَى قَالَ: سَمِعْتُ مُسَافِعًا الْحَاجِبَ يقول: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: **إِنَّ الرُّكْنَ وَالْمَقَامَ يَاقُوتَتَانِ مِنْ يَاقُوتِ الْجَنَّةِ طَمَسَ اللَّهُ نُورَهُمَا وَلَوْ لَمْ يَطْمِسْ نُورَهُمَا لَأَضَاءَتَا مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا يُرْوَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو مَوْقُوفًا قَوْلُهُ وَفِيهِ عَنْ أَنَسٍ أَيْضًا وَهُوَ حَدِيثٌ غَرِيبٌ *

48. O vrijednostima Hadžerul-esveda, (jemenskog) ugla i Mekami-Ibrahima

878. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Džerir, prenijevši od Ataa b. Saiba, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Hadžerul-esved** (Crni kamen) **spušten je iz Dženneta. Kada je spušten, bio je bjelji od mlijeka, pa su ga ocrnili ljudski grijesi."**

---

polukružnom zidu oko Kabe, da li je on sastavni dio Kabe? A on mi reče da jeste."

533 Bilježe ga i Ebu Davud i Nesaija u *Sunenima*.

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Abdullaha b. Amra i Ebu Hurejrea.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun.[534]

879. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Jezid b. Zurej', on je prenio od Redžaa Ebu Jahje koji je kazao: Čuo sam tamnoputog Hadžiba kad veli: Čuo sam Abdullaha b. Amra kada kaže: Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad reče: **"Hadžerul-esved i Mekami-Ibrahim su dva rubina od džennetskih rubina čiji je sjaj Allah otklonio**[535]**. A da nije otklonio njihov sjaj, oni bi obasjavali** (prostor) **između istoka i zapada.**

Ebu Isa kaže: Ovo se prenosi od Abdullaha b. Amra kao njegove riječi. A preneseno je i od Enesa, ali taj hadis je garibun.

٤٩. بَاب مَا جَاءَ فِي الْخُرُوجِ إِلَى مِنًى وَالْمُقَامِ بِهَا *

٨٨٠. حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْأَشَجُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْأَجْلَحِ عَنْ إِسْمَعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: **صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِنًى الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ وَالْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ وَالْفَجْرَ ثُمَّ غَدَا إِلَى عَرَفَاتٍ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: وَإِسْمَعِيلُ بْنُ مُسْلِمٍ قَدْ تكلم فِيهِ *

٨٨١. حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْأَشَجُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْأَجْلَحِ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ مِقْسَمٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى بِمِنًى الظُّهْرَ وَالْفَجْرَ ثُمَّ غَدَا إِلَى عَرَفَاتٍ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ وَأَنَسٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ مِقْسَمٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ: قَالَ يَحْيَى:

---

534 Bilježe ga i Ebu Davud i Nesaija u *Sunenima*.
535 Allah, dž.š., je otklonio njihov sjaj zbog ljudskih grijeha.

قَالَ شُعْبَةُ: لَمْ يَسْمَعِ الْحَكَمُ مِنْ مِقْسَمٍ إِلَّا خَمْسَةَ أَشْيَاءَ، وَعَدَّهَا وَلَيْسَ هَذَا الْحَدِيثُ فِيمَا عَدَّ شُعْبَةُ *

49. O izlasku na Minu[536] i boravku na njoj

880. ISPRIČAO NAM JE Ebu Seid el-Ešedždž; kaže: Obavijestio nas je Abdullah b. Edžleh, on je prenio od Ismaila b. Muslima, on od Ataa, a on od Ibn Abbasa da je kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je sa nama na Mini klanjao podne, ikindiju, akšam, jaciju i sabah, potom je rano ujutro krenuo na Arefat."**[537]

Ebu Isa kaže: O Ismailu b. Muslimu[538] se diskutabilno govorilo.

881. ISPRIČAO NAM JE Ebu Seid el-Ešedždž; kaže: Obavijestio nas je Abdullah b. Edžleh, on je prenio od A'meša, on od Hakima, on od Miksema, a on od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je na Mini klanjao podne i sabah, potom je ujutro rano krenuo na Arefat."**

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Abdullaha b. Zubejra i Enesa.

O hadisu Miksema od Ibn Abbasa, Alija b. Medini kaže da je Jahja rekao da je Šu'be kazao: Hakim je od Miksema čuo samo pet stvari, potom ih je nabrojao. U onome što je Šu'be nabrojao nije bio ovaj hadis.

٥٠. بَاب مَا جَاءَ أَنَّ مِنًى مُنَاخُ مَنْ سَبَقَ *

٨٨٢. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى وَمُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ قَالَا: أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُهَاجِرٍ عَنْ يُوسُفَ بْنِ مَاهَكَ عَنْ أُمِّهِ مُسَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ:

---

536 Mina je mjesto koje se nalazi između Mekke i Muzdelife, na putu za Arefat. Na tom mjestu hadžije bacaju kamenčiće i kolju kurbane, na dan Kurban-bajrama.

537 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je praktikovao u vrijeme hadždža da iz Mekke na Minu izađe 8. zul-hidždžeta, to je, ustvari, Jevmut-tervijje, dan uoči Arefata. Praktikovao je da na Mini klanja pet namaza: podne, ikindiju, akšam i jaciju, 8. zul-hidždžeta i sabah 9. zul-hidždžta, a onda bi krenuo na Arefat.

538 Ismail b. Muslim Ebu Ishak el-Basri, slovi kao dobar poznavalac fikha, ali je kao ravija slab. Ibn Mubarek ga je ocijenio slabim, dok Ahmed b. Hanbel za njeg kaže da je prenosio dosta munker-hadise.

قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلَا نَبْنِي لَكَ بَيْتًا يُظِلُّكَ بِمِنًى؟ قَالَ لَا. مِنًى مُنَاخُ مَنْ سَبَقَ.

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ *

50. O tome da je Mina mjesto na kome su oni što su živjeli prije, odmarali deve

882. ISPRIČALI SU NAM Jusuf b. Isa i Muhammed b. Eban; kažu: Obavijestio nas je Veki', prenijevši od Israila, on od Ibrahima b. Muhadžira, on od Jusufa b. Maheka[539], on od svoje majke Musejke[540], a ona od Aiše koja je kazala: **"Rekli smo: Allahov Poslaniče, da ti nešto na Mini sagradimo što će ti praviti hlad?[541] Ne, reče on. Mina je mjesto na kojem su oni što su živjeli prije, odmarali deve."[542]**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun.

٥١. بَاب مَا جَاءَ فِي تَقْصِيرِ الصَّلَاةِ بِمِنًى *

٨٨٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ حَارِثَةَ بْنِ وَهْبٍ قَالَ: **صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِنًى آمَنَ مَا كَانَ النَّاسُ وَأَكْثَرَهُ رَكْعَتَيْنِ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ وَابْنِ عُمَرَ وَأَنَسٍ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ حَارِثَةَ بْنِ وَهْبٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَرُوِيَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ أَنَّهُ قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِنًى رَكْعَتَيْنِ وَمَعَ أَبِي بَكْرٍ

---

539 Jusuf b. Mahek je pouzdan ravija hadisa. Pripadao je osmoj generaciji.

540 Musejka spada među one ravije hadisa čije stanje nije bilo poznato hadiskim učenjacima. Zbog toga ju je Zehebi u djelu *Mizanul-I'tidal* svrstao među nepoznate ravije. Zna se samo to da je pripadala trećoj generaciji ravija hadisa.

541 U Ibn Madžinoj predaji ovoga hadisa stoji: Rekli smo: Allahov Poslaniče, da ti sagradimo prostoriju u koju ćeš se skloniti od sunca."

542 Prema mišljenju El-Mubarekforija, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije dozvolio da mu se bilo šta gradi zato što je smatrao da je boravak na Mini isključivo zato da bi se bacili kamenčići, poklali kurbani i ibadetilo, a nije da bi se tu uživalo. Osim toga na Mini se i ne boravi dugo, da bi zbog toga bio potreban udobniji smještaj. Oni koji su živjeli prije, na Mini su se zadržavali tek toliko da bi odmorili deve.

وَمَعَ عُمَرَ وَمَعَ عُثْمَانَ رَكْعَتَيْنِ صَدْرًا مِنْ إِمَارَتِهِ. وَقَدِ اخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي تَقْصِيرِ الصَّلَاةِ بِمِنًى لِأَهْلِ مَكَّةَ. فَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: لَيْسَ لِأَهْلِ مَكَّةَ أَنْ يَقْصُرُوا الصَّلَاةَ بِمِنًى إِلَّا مَنْ كَانَ بِمِنًى مُسَافِرًا. وَهُوَ قَوْلُ ابْنِ جُرَيْجٍ وَسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَيَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْقَطَّانِ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: لَا بَأْسَ لِأَهْلِ مَكَّةَ أَنْ يَقْصُرُوا الصَّلَاةَ بِمِنًى. وَهُوَ قَوْلُ الْأَوْزَاعِيِّ وَمَالِكٍ وَسُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ *

51. O skraćivanju namaza na Mini

883. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Ebu Ahves, on je prenio od Ebu Ishaka, a on od Harisea b. Vehba koji je kazao: **"Sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Mini sam klanjao** (skraćeni namaz od) **dva rekata i to onda kada su ljudi bili najsigurnji i najbrojniji."**[543]

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Ibn Mesuda, Ibn Omera i Enesa.

Ebu Isa kaže: Hadis Harisea b. Vehba je hasenun-sahihun.[544] Preneseno je od Ibn Mesuda da je kazao: Klanjao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Mini po dva rekata, a kasnije i sa Ebu Bekrom, Omerom i Osmanom u početku njegove vladavine.

Učenjaci su se razišli u pogledu skraćivanja namaza na Mini za stanovnike Mekke. Neki kažu: Stanovnici Mekke neće na Mini skraćivati namaz, osim onih koji bi, vraćajući se s puta, odsjeli na Mini. Ovo je stav Ibn Džurejdža, Sufjana es-Sevrija, Jahje b. Seida el-Kattana, Šafije, Ahmeda i Ishaka. Neki kažu: Nema smetnji da stanovnici Mekke

543 Buharija i Muslim bilježe od Ibn Omera da je kazao: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Mini je klanjao po dva rekata, poslije njega je to isto činio i Ebu Bekr, a poslije Ebu Bekra i Omer. Osman je tako radio u početku hilafeta, a kasnije je (namaz) klanjao po četiri rekata. Ibn Omer bi, kada bi klanjao za imamom, klanjao po četiri, a kada bi klanjao po sebi, klanajao bi po dva rekata. Buharija i Muslim bilježe i od Enesa da je kazao: Krenuli smo sa Allahovim Poslanikom iz Medine u Mekku. On bi (namaz) klanjao po dva rekata sve dok se ne bismo vratili u Medinu. Neko mu reče: A koliko ste boravili u Mekki? Boravili smo deset dana, odgovori on."

544 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima*.

na Mini skraćuju namaze. Ovo je stav Evzaije, Malika, Sufjana b. Ujejne i Abdur-Rahmana b. Mehdija.

٥٢. بَاب مَا جَاءَ فِي الْوُقُوفِ بِعَرَفَاتٍ وَالدُّعَاءِ بِهَا *

٨٨٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ صَفْوَانَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ شَيْبَانَ قَالَ: **أَتَانَا ابْنُ مِرْبَعٍ الْأَنْصَارِيُّ وَنَحْنُ وُقُوفٌ بِالْمَوْقِفِ مَكَانًا يُبَاعِدُهُ عَمْرٌو فَقَالَ: إِنِّي رَسُولُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْكُمْ يَقُولُ: كُونُوا عَلَى مَشَاعِرِكُمْ فَإِنَّكُمْ عَلَى إِرْثٍ مِنْ إِرْثِ إِبْرَاهِيمَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَلِيٍّ وَعَائِشَةَ وَجُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ وَالشَّرِيدِ بْنِ سُوَيْدٍ الثَّقَفِيِّ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ مِرْبَعٍ الْأَنْصَارِيِّ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ، لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ. وَابْنُ مِرْبَعٍ اسْمُهُ يَزِيدُ بْنُ مِرْبَعٍ الْأَنْصَارِيُّ وَإِنَّمَا يُعْرَفُ لَهُ هَذَا الْحَدِيثُ الْوَاحِدُ *

٨٨٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى الصَّنْعَانِيُّ الْبَصْرِيُّ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الطُّفَاوِيُّ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: **كَانَتْ قُرَيْشٌ وَمَنْ كَانَ عَلَى دِينِهَا وَهُمُ الْحُمْسُ يَقِفُونَ بِالْمُزْدَلِفَةِ يَقُولُونَ: نَحْنُ قَطِينُ اللَّهِ. وَكَانَ مَنْ سِوَاهُمْ يَقِفُونَ بِعَرَفَةَ. فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ).**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَمَعْنَى هَذَا الْحَدِيثِ أَنَّ أَهْلَ مَكَّةَ كَانُوا لَا يَخْرُجُونَ مِنَ الْحَرَمِ، وَعَرَفَةُ خَارِجٌ مِنَ الْحَرَمِ، فَأَهْلُ مَكَّةَ كَانُوا يَقِفُونَ بِالْمُزْدَلِفَةِ وَيَقُولُونَ: نَحْنُ قَطِينُ اللَّهِ، يَعْنِي سُكَّانَ اللَّهِ. وَمَنْ سِوَى أَهْلِ مَكَّةَ كَانُوا

يَقِفُونَ بِعَرَفَاتٍ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ). وَالْحُمْسُ هُمْ أَهْلُ الْحَرَمِ *

52. O stajanju i dovi na Arefatu

884. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, on je prenio od Amra b. Dinara, on od Amra b. Abdullaha b. Safvana, on od Jezida b. Šejbana, koji je kazao: **"Došao nam je Ibn Mirbe' el-Ensari dok smo stajali na jednom mjestu za koje je Amr držao da je daleko, i kazao: Ja sam vam izaslanik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On vam poručujuje: da se prilikom vršenja vaših obreda pridržavate onoga što vam je u naslijeđe ostavio Ibrahim."**

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Alije, Aiše, Džubejra b. Mut'ima i Šerida b. Suvejda es-Sekafija.

Ebu Isa kaže: Mirbe'ov hadis je hasenun. Poznat nam je samo preko Ibn Ujejne od Amra b. Dinara. Ibn Mirbe'u je ime Jezid b. Mirbe' el-Ensari. Od njega je poznat samo ovaj, jedan jedini hadis.

885. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdul-A'la es-San'ani el-Basri; kaže: Obavijestio nas je Muhammed b. Abdur-Rahman et-Tafavi; kaže: Nas je obavijestio Hišam b. Urve, prenijevši od svoga oca, a on od Aiše, da je kazala: **"Kurejš, i druga plemena koja su slijedila njihovu vjeru, su Humsi. Oni su stajali na Muzdelifi govoreći: Mi smo** (žitelji) **Allahove kuće, dok su svi ostali stajali na Arefatu, pa je Uzvišeni Allah objavio: "Zatim krenite odakle kreću ostali ljudi..."**[545]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun. On ima sljedeće značenje: Mekkelije su pošto nisu izlazili iz Harema, a Arefat je izvan Harema, stajali na Muzdelifi i govorili: Mi smo žitelji Allahove kuće tj. stanovnici Allahove kuće. Svi ostali, osim Mekkelija, stajali su na Arefatu, pa je Uzvišeni Allah objavio: "Zatim krenite odakle kreću ostali ljudi..."[546] Humsi su, ustvari, stanovnici Harema.

---

545 Sura El-Bekara, 199. ajet.

546 Nakon što je objavljen ovaj ajet i Mekkelije su sa ostalim svijetom stajanje obavljali na Arefatu umjesto kao do tada na Muzdelifi.

٥٣. بَاب مَا جَاءَ أَنَّ عَرَفَةَ كُلَّهَا مَوْقِفٌ *

٨٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ عَيَّاشِ بْنِ أَبِي رَبِيعَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: وَقَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَرَفَةَ فَقَالَ: هَذِهِ عَرَفَةُ وَ هُوَ الْمَوْقِفُ. وَعَرَفَةُ كُلُّهَا مَوْقِفٌ. ثُمَّ أَفَاضَ حِينَ غَرَبَتِ الشَّمْسُ وَأَرْدَفَ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ وَجَعَلَ يُشِيرُ بِيَدِهِ عَلَى هِينَتِهِ وَالنَّاسُ يَضْرِبُونَ يَمِينًا وَشِمَالًا يَلْتَفِتُ إِلَيْهِمْ وَيَقُولُ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ، عَلَيْكُمُ السَّكِينَةَ. ثُمَّ أَتَى جَمْعًا فَصَلَّى بِهِمُ الصَّلَاتَيْنِ جَمِيعًا. فَلَمَّا أَصْبَحَ أَتَى قُزَحَ فَوَقَفَ عَلَيْهِ وَقَالَ: هَذَا قُزَحُ وَهُوَ الْمَوْقِفُ. وَجَمْعٌ كُلُّهَا مَوْقِفٌ. ثُمَّ أَفَاضَ حَتَّى انْتَهَى إِلَى وَادِي مُحَسِّرٍ فَقَرَعَ نَاقَتَهُ فَخَبَّتْ حَتَّى جَاوَزَ الْوَادِيَ، فَوَقَفَ وَأَرْدَفَ الْفَضْلَ ثُمَّ أَتَى الْجَمْرَةَ فَرَمَاهَا ثُمَّ أَتَى الْمَنْحَرَ فَقَالَ: هَذَا الْمَنْحَرُ وَمِنًى كُلُّهَا مَنْحَرٌ. وَاسْتَفْتَتْهُ جَارِيَةٌ شَابَّةٌ مِنْ خَثْعَمٍ فَقَالَتْ: إِنَّ أَبِي شَيْخٌ كَبِيرٌ قَدْ أَدْرَكَتْهُ فَرِيضَةُ اللَّهِ فِي الْحَجِّ أَفَيُجْزِئُ أَنْ أَحُجَّ عَنْهُ؟ قَالَ: حُجِّي عَنْ أَبِيكِ. قَالَ: وَلَوَى عُنُقَ الْفَضْلِ، فَقَالَ الْعَبَّاسُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لِمَ لَوَيْتَ عُنُقَ ابْنِ عَمِّكَ؟ قَالَ: رَأَيْتُ شَابًّا وَشَابَّةً فَلَمْ آمَنِ الشَّيْطَانَ عَلَيْهِمَا فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أَفَضْتُ قَبْلَ أَنْ أَحْلِقَ قَالَ: احْلِقْ وَلَا حَرَجَ أَوْ قَصِّرْ وَلَا حَرَجَ. قَالَ وَجَاءَ آخَرُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي ذَبَحْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ. قَالَ: ارْمِ وَلَا حَرَجَ. قَالَ: ثُمَّ أَتَى الْبَيْتَ فَطَافَ بِهِ ثُمَّ أَتَى زَمْزَمَ فَقَالَ يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ: لَوْلَا أَنْ يَغْلِبَكُمْ عليه النَّاسُ لَنَزَعْتُ.

وَفِي الْبَاب عَنْ جَابِرٍ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ عَلِيٍّ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ، لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ عَلِيٍّ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ عَيَّاشٍ. وَقَدْ رَوَاهُ غَيْرُ وَاحِدٍ عَنِ الثَّوْرِيِّ مِثْلَ هَذَا. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ قد رَأَوْا أَنْ يُجْمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ بِعَرَفَةَ فِي وَقْتِ الظُّهْرِ. و قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: إِذَا صَلَّى الرَّجُلُ فِي رَحْلِهِ وَلَمْ يَشْهَدِ الصَّلَاةَ مَعَ الْإِمَامِ إِنْ شَاءَ جَمَعَ هُوَ بَيْنَ الصَّلَاتَيْنِ مِثْلَ مَا صَنَعَ الْإِمَامُ. وَزَيْدُ بْنُ عَلِيٍّ هُوَ ابْنُ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ*

53. O tome da je cijeli Arefat mjesto za stajanje

886. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Ebu Ahmed ez-Zubejri; kaže: Nas je obavijestio Sufjan, prenijevši od Abdur-Rahmana b. Harisa b. Ajjaša b. Ebu Rebia, on od Zejda b. Alija, on od svoga oca, on od Ubejdullaha b. Ebu Rafi'a, a on od Alije b. Ebu Taliba da je kazo: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao je na Arefatu i kazao: Ovo je Arefat. To je mjesto na kojem se stoji. Cijeli Arefat je mjesto na kojem se stoji. On je** (s Arefata) **krenuo kada je sunce zašlo. Usamu b. Zejda stavio je** (na jahalicu) **iz sebe. Svojom rukom je, dok je tako putovao, pokazivao svijetu koji je** (pored njega) **lijevo i desno progonio kamile, da idu mirno i dostojanstveno. Okretao im se govoreći: O ljudi, budite mirni i dostojanstveni. Nakon toga je stigao na Muzdelifu i na mjestu Džem'[547] klanjao sa njima, spojivši dva namaza. Kada je svanulo otišao je na brdašce Kazeh i, zastavši malo na njemu, rekao: Ovo je brdašce Kazeh, mjesto na kojem treba malo stajati. Inače, cijela je Muzdelifa mjesto na kojem se stoji. Potom je krenuo dalje. Stigavši do doline Muhassir, on kucnu kamilu i ona kasom pretrča dolinu.[548] Prešavši dolinu on stade, stavi iza sebe Fadla i**

547 Džem' je mjesto na Muzdelifi gdje su se, prema nekim predanjima, sastali Adem i Hava nakon što su izvedeni iz Dženneta.

548 Postoje različita mišljenja radi čega je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udario kamilu da bi ona u trku prešla preko ove doline. Neki vele da je to učinio zbog toga

nastavi put. Stigavši do mjesta gdje se bacaju kamenčići (na Mini), **on baci kamenčiće, potom ode do mjesta gdje se kolju kurbani i reče: Ovo je mjesto gdje treba zaklati kurbane. Inače cijela je Mina mjesto na kojem se mogu klati kurbani. Tada ga neka djevojka iz plemena Has'am upita: Moj otac je star, a dužan je obaviti hadždž, pa mogu li ga ja za njega obaviti? On će na to: Obavi hadždž za svoga oca. Veli** (Alija B. Ebu Talib), **on je tada zakrenuo Fadlovu glavu** (od djevojke), **a Abbas mu reče: Allahov Poslaniče, zašto zakrenu glavu svom amidžiću? On će na to: Vidim da se radi o mladiću i djevojci, za koje se plašim šejtana. Potom mu dođe neki čovjek i reče: Allahov Poslaniče, ja sam obavio tavaful-ifadu prije nego sam obrijao glavu. On reče: Obrij glavu, to neće smetati; ili je kazao: skrati** (kosu ili bradu), **to neće smetati. Potom, veli, dođe drugi čovjek i reče: Allahov Poslaniče, ja sam zaklao kurban prije nego sam bacio kamenčiće. On reče: Baci kamenčiće, to neće smetati. Potom, veli, otišao je Kabi, obavio tavaf oko nje, zatim je otišao do vrela Zemzem i kazao: O Abdul-Muttalibovi potomci! Da se ne bojim da to moji sljedbenici neće shvatiti kao hadždžski obred, (lično bih svijet zemzemom pojio, isto kao što to vi činite).**"

Na ovu temu hadis je prenesen i od Džabira.

Ebu Isa kaže: Alijin hadis je hasenun-sahihun,[549] od Alije nam je poznat samo ovim putem preko Abdur-Rahmana b. Harisa b. Ajjaša. Na sličan način prenijeli su ga mnogi i od Es-Sevrija. Prema ovome postupaju učenjaci. Oni drže da treba podnevski i ikindijski namaz na Arefatu spojiti u podnevskom vremenu. Neki učenjaci vele: Ako bi neka osoba obavila namaz u svom šatoru, a ne bi za imamom, u tom slučaju može spojiti dva namaza na isti način kako to čini i imam. Zejd b. Ali je, ustvari, sin Husejna b. Alija b. Ebu Taliba.

što su doline boravišta šejtana, pa da bi što prije prešla to njihovo boravište. Neki vele da su takva mjesta kršćani uzimali za svoja stajališta, pa je to uradio da bi se od njih i po tome razlikovao. Neki, pak, smatraju da je tu neki čovjek lovio, iako je lov u Haremu zabranjen, pa je Uzvišeni Allah na njega zbog toga spustio svoju kaznu, te je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, brzo prošao kroz to mjesto, kako je, inače, prolazio kroz sva ona mjesta na koja je spuštena Allahova kazna.

549 Bilježi ga i Ebu Davud u *Sunenu*, u nešto skraćenom obliku.

٥٤. بَاب مَا جَاءَ فِي الْإِفَاضَةِ مِنْ عَرَفَاتٍ *

٨٨٧. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ وَبِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ وَأَبُو نُعَيْمٍ قَالُوا: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْضَعَ فِي وَادِي مُحَسِّرٍ. وَزَادَ فِيهِ بِشْرٌ: وَأَفَاضَ مِنْ جَمْعٍ وَعَلَيْهِ السَّكِينَةُ وَأَمَرَهُمْ بِالسَّكِينَةِ. وَزَادَ فِيهِ أَبُو نُعَيْمٍ: وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَرْمُوا بِمِثْلِ حَصَى الْخَذْفِ. وَقَالَ لَعَلِّي: لَا أَرَاكُمْ بَعْدَ عَامِي هَذَا.

وَفِي الْبَاب عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ. قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ جَابِرٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

54. O kretanju (ifadi) sa Arefata

887. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestili su nas Veki', Bišr b. Es-Serijj i Ebu Nuajm; rekli su: Nas je obavijestio Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Ebu Zubejra, a on od Džabira: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je tjerao** (svoju kamilu) **da požuri preko doline Muhassir. U njemu je Bišr dodao: a kretao je sa** (Muzdelife) **iz mjesta Džem' mirno i dostojanstveno i njima je naređivao mir i dostojanstvo. Ebu Nuajm je u njemu dodao: Naredio im je da bace kamenčiće veličine sjemenke boba. Aliji je rekao: Možda vas ja poslije ove godine više neću vidjeti."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Usame b. Zejda.

Ebu Isa kaže: Džabirov hadis je hasenun-sahihun.[550]

٥٥. بَاب مَا جَاءَ فِي الْجَمْعِ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ بِالْمُزْدَلِفَةِ *

٨٨٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّ ابْنَ عُمَرَ صَلَّى بِجَمْعٍ فَجَمَعَ بَيْنَ

---

550 Zabilježili su ga u *El-Kutubus-Sitte* svi osim Buharije.

الصَّلَاتَيْنِ بِإِقَامَةٍ وَقَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَلَ مِثْلَ هَذَا فِي هَذَا الْمَكَانِ.

٨٨٩.حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ إِسْمَعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِثْلِهِ. قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ: قَالَ يَحْيَى: وَالصَّوَابُ حَدِيثُ سُفْيَانَ.

وَفِي الْبَاب عَنْ عَلِيٍّ وَأَبِي أَيُّوبَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَجَابِرٍ وَأُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنُ عُمَرَ رِوَايَة سُفْيَانَ أَصَحُّ مِنْ رِوَايَةِ إِسْمَعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ. وَحَدِيثُ سُفْيَانَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. الشَّافِعِيِّ قَالَ: وَرَوَى إِسْرَائِيلُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ وَخَالِدٍ ابْنَيْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ. وَحَدِيثُ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ هُوَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. أَيْضًا رَوَاهُ سَلَمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ. وَأَمَّا أَبُو إِسْحَقَ فإنما روى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ وَخَالِدٍ ابْنَيْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ. وَالْعَمَلُ عليه عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّهُ لَا يصلَّى صَلَاةُ الْمَغْرِبِ دُونَ جَمْعٍ. فَإِذَا أَتَى جَمْعًا وَهُوَ الْمُزْدَلِفَةُ جَمَعَ بَيْنَ الصَّلَاتَيْنِ بِإِقَامَةٍ وَاحِدَةٍ وَلَمْ يَتَطَوَّعْ فِيمَا بَيْنَهُمَا. وَهُوَ الَّذِي اخْتَارَهُ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ وَذَهَبَ إِلَيْهِ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ. قَالَ سُفْيَانُ: وَإِنْ شَاءَ صَلَّى الْمَغْرِبَ ثُمَّ تَعَشَّى وَوَضَعَ ثِيَابَهُ ثُمَّ أَقَامَ فَصَلَّى الْعِشَاءَ. فَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: يَجْمَعُ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ بِالْمُزْدَلِفَةِ بِأَذَانٍ وَإِقَامَتَيْنِ يُؤَذِّنُ لِصَلَاةِ الْمَغْرِبِ وَيُقِيمُ وَيُصَلِّي الْمَغْرِبَ ثُمَّ يُقِيمُ وَيُصَلِّي الْعِشَاءَ. وَهُوَ قَوْلُ الشافعي *

55. O sastavljanju akšama sa jacijom na Muzdelifi

888. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Jahja b. Seid el-Kattan; kaže: Nas je obavijestio Sufjan es-Sevri,

on je prenio od Ebu Ishaka, a on od Abdullaha b. Malika[551]: **"da je Ibn Omer klanja**o (u mjestu) **Džem**' (na Muzdelifi) **spojivši dva namaza sa jednim ikametom, a potom kazao: Vidio sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je na ovom mjestu isto ovako postupio."**[552]

889. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Jahja b. Seid, prenijevši od Ismaila b. Ebu Halida, on od Ebu Ishaka, on od Seida b. Džubejra, on od Ibn Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, **isto kao i prethodni hadis.** Muhammed b. Beššar veli da je Jahja kazao: Ispravan je Sufjanov hadis.

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Alije, Ebu Ejjuba, Abdullaha b. Mesuda, Džabira i Usame b. Zejda.

Ebu Isa kaže: Ibn Omerov hadis u predanju Sufjana je pouzdaniji od hadisa u predanju Ismaila b. Ebu Halida. Sufjanov hadis je hasenun-sahihun. (Tirmizija) veli: I Israil je ovaj hadis prenio od Ebu Ishaka, on od Abdullaha i Halida, Malikovih sinova, a njih dvojica od Ibn Omera. I hadis koji je Seid b. Džubejr prenio od Ibn Omera je hasenun-sahihun. Također ga je prenio i Seleme b. Kuhejl od Seida b. Džubejra. Što se tiče Ebu Ishaka, on je prenio od Abdullaha i Halida, Malikovih sinova, a oni od Ibn Omera. U skladu sa ovim stav je učenjaka: Oni drže da osoba neće klanjati akšam prije nego stigne u (mjesto) Džem'.[553] A kada stigne u (mjesto) Džem' a to je Muzdelifa,

---

551 Abdullah b. Malik b. Haris el-Hemdani je prenosio hadise od Alije i Ibn Omera. Od njega su hadise preuzeli Ebu Ishak es-Sebijj i Ebu Revk el-Hemdani. Ibn Hibban ga je svrstao u pouzdane prenosioce.

552 Ovaj hadis Sufjan es-Sevri uzima kao potvrdu svom stavu da na Muzdelifi akšam i jaciju treba klanjati zajedno sa jednim ikametom. En-Nevevi ističe da je ovo stav i Ebu Hanife i Ebu Jusufa koji kažu: Proučiće se ezan i ikamet za prvi namaz (akšam) a za drugi (jaciju) se neće ponovo učiti ni ezan ni ikamet. Šafija smatra da će se na Muzdelifi sastaviti akšam i jacija jednim ezanom i sa dva ikameta. On ovakav stav temelji na mnogim pouzdanim hadisima koje bilježe Buharija i Muslim u *Sahihima*, a u kojima stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Muzdelifi klanjao akšam i jaciju sa jednim ezanom i dva ikameta. Malik, zatim ashabi Omer b. Hattab i Ibn Mesud smatraju da na Muzdelifi za svaki namaz treba proučiti i ezan i ikamet. Međutim, Ibn Abdul-Berr smatra da oni za ovakav stav nemaju valjana argumenta.

553 O tome da li se akšam i jacija mogu klanjati prije dolaska na Muzdelifu ili se mogu klanjati samo nakon dolaska na Muzdelifu, učenjaci imaju različite stavove: Sufjan es-Sevri i Ebu Hanife smatraju da se oni ne mogu klanjati prije nego se stigne na Muzdelifu. Prema nihovom mišljenju ako bi ih neko klanjao prije, morao bi ih obnoviti. Oni ostavljaju mogućnost da se akšam i jacija na Muzdelifi mogu klanjati sve do

sastaviće dva namaza jednim ikametom i neće između njih klanjati nikakve nafile. Ovo je mišljenje koje su odabrali neki učenjaci. Ovo je stav i Sufjana es-Sevrija. Sufjan kaže: Ukoliko neko želi, može klanjati prvo akšam, potom večerati i ostaviti stvari, a onda proučiti ikamet i klanjati jaciju.

Neki učenjaci vele: Na Muzdelifi će sastaviti akšam i jaciju jednim ezanom i sa dva ikameta. Proučiće ezan za akšam, potom će proučiti ikamet i klanjati akšam. Zatim će ponovo proučiti ikamet i klanjati jaciju. Ovo je stav Šafije.[554]

٥٦. بَاب مَا جَاءَ فِيمَنْ أَدْرَكَ الْإِمَامَ بِجَمْعٍ فَقَدْ أَدْرَكَ الْحَجَّ *

٨٩٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قال أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ قَالَا: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَطَاءٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَعْمَرَ: أَنَّ نَاسًا مِنْ أَهْلِ نَجْدٍ أَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بِعَرَفَةَ فَسَأَلُوهُ فَأَمَرَ مُنَادِيًا فَنَادَى: الْحَجُّ عَرَفَةُ. مَنْ جَاءَ لَيْلَةَ جَمْعٍ قَبْلَ طُلُوعِ الْفَجْرِ فَقَدْ أَدْرَكَ الْحَجَّ. أَيَّامُ مِنًى ثَلَاثَةٌ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ. قَالَ مُحَمَّدٌ: وَزَادَ يَحْيَى: وَأَرْدَفَ رَجُلًا فَنَادَى بِهِ.

---

polovine noći. Isto mišljenje zastupa i Malik, s tom razlikom što on smatra da se akšam i jacija mogu klanjati i prije dolaska na Muzdelifu, ukoliko bi za to postojao opravdan razlog.

Šafija smatra da bi bilo ispravno ako bi neko akšam i jaciju klanjao sastavivši ih, ili pojedinačno svaki namaz u njegovu vremenu na Arefatu ili nekom drugom mjestu prije dolaska na Muzdelifu, s tim što je, i prema njegovu mišljenju, efdalnije da se oni klanjaju na Muzdelifi i to spojivši ih. Ovakav stav zastupaju još i Evzaija, Ishak b. Rahivejh, Ebu Sevr, Ebu Jusuf i Ešheb.

554 Ovakav stav zastupaju i Ahmed b. Hanbel, Ebu Sevr, Abdul-Melik b. Madžišon. Prema mišljenju Ibn Abdul-Berra El-Dževzedžani je prenio od Muhammeda b. Hasana, a on od Ebu Jusufa da je i Ebu Hanife imao ovakav stav. Nevevi smatra da je Ebu Hanife smatrao da se akšam i jacija sastavljaju tako što se ezan i ikamet uče samo prije klanjanja prvog namaza, dok za drugi nije potrebno učiti ponovo ni ezan ni ikamet..

Neki, kao što su Omer b. Hattab i Ibn Mesud smatraju da za svaki namaz treba proučiti i ezan i ikamet. Ibn Abdul-Berr smatra da u ovom smislu nema ni jednog merfu' hadisa.

٨٩١.حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَطَاءٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَعْمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **نَحْوَهُ بِمَعْنَاهُ.** قَالَ: و قَالَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ: قَالَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ: وَهَذَا أَجْوَدُ حَدِيثٍ رَوَاهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ.

قَالَ أبو عِيسَى: وَالْعَمَلُ عَلَى حَدِيثِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَعْمَرَ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ أَنَّهُ مَنْ لَمْ يَقِفْ بِعَرَفَاتٍ قَبْلَ طُلُوعِ الْفَجْرِ فَقَدْ فَاتَهُ الْحَجُّ وَلَا يُجْزِئُ عَنْهُ إِنْ جَاءَ بَعْدَ طُلُوعِ الْفَجْرِ وَيَجْعَلُهَا عُمْرَةً وَعَلَيْهِ الْحَجُّ مِنْ قَابِلٍ. وَهُوَ قَوْلُ الثَّوْرِيِّ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ. وَقَدْ رَوَى شُعْبَةُ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَطَاءٍ نَحْوَ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ. قَالَ: و سَمِعْت الْجَارُودَ يَقُولُ: سَمِعْتُ وَكِيعًا يَقُولُ: وروى هَذَا الْحَدِيثَ فَقَالَ: هَذَا الْحَدِيثُ أُمُّ الْمَنَاسِكِ *

٨٩٢. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ وَإِسْمَعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ وَزَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ مُضَرِّسِ بْنِ أَوْسِ بْنِ حَارِثَةَ بْنِ لَامٍ الطَّائِيِّ قَالَ: **أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمُزْدَلِفَةِ حِينَ خَرَجَ إِلَى الصَّلَاةِ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي جِئْتُ مِنْ جَبَلَيْ طَيِّئٍ أَكْلَلْتُ رَاحِلَتِي وَأَتْعَبْتُ نَفْسِي. وَاللَّهِ مَا تَرَكْتُ مِنْ حَبْلٍ إِلَّا وَقَفْتُ عَلَيْهِو فَهَلْ لِي مِنْ حَجٍّ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ شَهِدَ صَلَاتَنَا هَذِهِ وَوَقَفَ مَعَنَا حَتَّى يَدْفَعَ وَقَدْ وَقَفَ بِعَرَفَةَ قَبْلَ ذَلِكَ لَيْلًا أَوْ نَهَارًا، فَقَدْ أَتَمَّ حَجَّهُ وَقَضَى تَفَثَهُ.**

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

56. Ko sustigne imama na Muzdelifi stigao je obaviti hadždž[555]

890. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar i kazao: Obavijestili su nas Jahja b. Seid i Abdur-Rahman b. Mehdi i kazali: Nas je obavijestio Sufjan, prenijevši od Bukejra b. Ataa, a on od Abdur-Rahmana b. Ja'mera[556]: **"da su neki ljudi iz Nedžda došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio na Arefatu i nešto ga upitali[557]. On je tada naredio glasniku pa je ovaj uzviknuo: Hadždž je Arefat[558]. Ko stigne** (otići na Arefat) **u noći Muzdelife prije zore, taj je stigao obaviti hadždž[559]. Na Mini se boravi tri dana. Ko požuri i ode sa Mine nakon drugog dana, nema grijeha, a ko (na njoj) ostane i tri dana ni on nema grijeha."** Muhammed veli da je Jahja dodao: **"Uz onog je poslao drugog glasnika koji je sa njim isto oglašavao."**

891. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Sufjana es-Sevrija, on od Bukejra b. Ataa, on od Abdur-Rahmana b. Ja'mera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, po značenju slično (prethodnom hadisu). (Tirmizija) veli da je Ibn Ebu Omer kazao: Sufjan b. Ujejne je rekao: da je ovo najbolji hadis koji je Sufjan es-Sevri prenio.

Ebu Isa kaže: Prema hadisu koji je prenio Abdur-Rahman b. Ja'mer postupali su učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugi. Oni smatraju da je onome ko ne bi stigao na Arefat prije zore, hadždž promakao. Jedino što može jeste da to smatra umrom, a da sljedeće godine obavi hadždž. Ovako misle i Es-Sevri,

---

555 Ko bi svog imama ili vodiča stigao tek na Muzdelifi, hadždž mu vrijedi, ukoliko je prije toga, makar i sam, boravio na Arefatu. Ko propusti boravak na Arefatu, hadždž mu ne vrijedi i mora ga obnoviti.

556 Abdur-Rahman b. Ja'mer Ebul-Esved ed-Dejli je jedan od ashaba koji se kasnije nastanio u Kufi. Umro je u Horasanu.

557 U Ebu Davudovoj predaji stoji da su ga pitali o tome kako se obavlja hadždž.

558 To znači da je stajanje na Arefatu jedan od osnovnih ruknova hadždža. Ko bi propustio stajanje na Arefatu, taj nije obavio hadždž.

559 To znači da je krajnji rok za stajanje na Arefatu noć u kojoj se boravi na Muzdelifi, i to do zore. Ko ne bi stigao na Arefat devetog zul-hidžžeta po danu, može obaviti stajanje na Arefatu i noću istog dana. Ukoliko bi, pak, stigao na Arefat nakon pojave zore desetog zul-hidždžeta, propustio bi stajanje na Arefatu i hadždž mu ne bi vrijedio.

Šafija, Ahmed i Ishak. Šu'be je od Bukejra b. Ataa prenio slično Es-Sevrijevu hadisu. On je kazao: Čuo sam Džaruda kada veli: Čuo sam Veki'a kada je, nakon što je prenio ovaj hadis, rekao: Ovaj hadis je osnov u pogledu propisa hadždža.

892. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer; kaže: Obavijestio nas je Sufjan, prenijevši od Davuda b. Ebu Hinda, on od Ismaila b. Ebu Halida i Zekerijaa b. Ebu Zaide, oni od Ša'bija, on od Urvea b. Mudarrisa b. Evsa b. Harise b. Lame et-Taija, koji je kazao: **"Došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na Muzdelifu u momentu kad je htio klanjati i rekao: Allahov Poslaniče, ja sam došao sa planine Tajj'a, zamorio sam moju jahalicu, a i sam sam iscrpljen. Nisam prošao ni jedno brdo a da na njemu nisam zastao, pa imam li ja hadždž? Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, će na to: Ko sa nama bude prisustvovao ovom namazu** (sabahu) **i proboravi sa nama dok se (sa Muzdelife) ne krene, a prije toga je stajao na Arefatu, noću ili danju, on je izvršio svoj hadždž i ono što mu je propisano."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[560]

٥٧. بَاب مَا جَاءَ فِي تَقْدِيمِ الضَّعَفَةِ مِنْ جَمْعٍ بِلَيْلٍ *

٨٩٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: **بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ثَقَلٍ مِنْ جَمْعٍ بِلَيْلٍ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَائِشَةَ وَأُمِّ حَبِيبَةَ وَأَسْمَاءَ وَالْفَضْلِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ "بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْـهِ وَسَلَّمَ فِي ثَقَلٍ" حَدِيثٌ صَحِيحٌ رُوِيَ عَنْهُ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ. وَرَوَى شُعْبَةُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ مُشَاشٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدَّمَ ضَعَفَةَ أَهْلِهِ مِنْ جَمْعٍ بِلَيْلٍ. وَهَذَا حَدِيثٌ خَطَأٌ أَخْطَأَ فِيـهِ مُشَاشٌ وَزَادَ فِيـهِ: "عَـنِ

560 Bilježe ga i Ebu Davud, Nesaija i Ibn Madže u *Sunenima*.

الْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ". وَرَوَى ابْنُ جُرَيْجٍ وَغَيْرُهُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْـنِ عَبَّـاسٍ وَلَمْ يَذْكُرُوا فِيهِ: "عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ"*

٨٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْمَسْعُودِيِّ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ مِقْسَمٍ عَنِ ابْـنِ عَبَّاسٍ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدَّمَ ضَعَفَةَ أَهْلِهِ وَقَـالَ: لَـا تَرْمُـوا الْجَمْـرَةَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْـنِ عَبَّاسٍ حَدِيـثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَـلُ عَلَـى هَـذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ. لَمْ يَرَوْا بَأْسًا أَنْ يَتَقَدَّمَ الضَّعَفَةُ مِنَ الْمُزْدَلِفَةِ بِلَيْلٍ يَصِـيرُونَ إِلَى مِنًى، و قَالَ أَكْثَرُ أَهْلِ الْعِلْمِ بِحَدِيثِ النَّبِيِّ صَلَّـى اللَّـه عَلَيْـهِ وَسَلَّمَ، أَنَّـهُمْ لَـا يَرْمُونَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ. وَرَخَّصَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ فِـي أَنْ يَرْمُـوا بِلَيْـلٍ. وَالْعَمَـلُ عَلَى حَدِيثِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُمْ وَهُوَ قَوْلُ الثَّوْرِيِّ وَالشَّافِعِيِّ*

57. O slanju prtljaga noću sa Muzdelife

893. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Hammad b. Zejd, on je prenio od Ejjuba, on od Ikrime, a on od Ibn Abbasa koji je kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, me je sa Muzdelife poslao sa prtljagom noću."**[561]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Aiše, Ummu Habibe, Esme i Fadla.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, me je sa Muzdelife poslao sa prtljagom noću", je sahih. Od njega je prenesen u više predaja. Šu'be je ovaj hadis prenio od Mušaša, on od Ataa, on od Ibn Abbasa, a on od Fadla b. Abbasa: "da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao svoje slabašne (žene,

561 Ovaj hadis je dokaz da je prtljag, zbog gužve, dozvoljeno poslati prije. I ne samo to, nego je dozvoljeno i osobama koje su slabašne ili koje su gojazne, i boje se gužve, da sa Muzdelife krenu noću, kad nema gužve. Buharija i Muslim bilježe od Aiše da je kazala: "Sevda je bila gojazna i teretna žena pa je zamolila Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da joj dozvoli da sa Muzdelife krene noću i on joj je dozvolio."

djecu i sluge), sa Muzdelife noću." Ovaj hadis je pogrešan. Pogriješio je Mušaš koji je dodao: "od Fadla b. Abbasa". Ibn Džurejdž i drugi ovaj hadis su prenijeli od Ataa a on od Ibn Abbasa i u njemu nisu spomenuli "od Fadla b. Abbasa".

894. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb; kaže: Obavijestio nas je Veki', prenijevši od El-Mesudija, on od Hakima, on od Miksema, a on od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao svoje slabašne (žene, djecu i sluge) i rekao: Nemojte bacati kamenčiće dok sunce ne izađe."**[562]

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun. Prema ovome hadisu postupaju učenjaci. Oni ne vide ništa loše u tome da se oni koji su slabi i iznemogli pošalju sa Muzdelife na Minu noću. (Tirmizija) veli: Većina učenjaka je zauzela stav u skladu sa Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, hadisom da ne bacaju kamenčiće prije izlaska sunca. Neki učenjaci dopuštaju olakšicu u tome i drže da se kamenčići mogu baciti i noću, postupajući (također) prema Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, hadisu. Ovo je stav Es-Sevrija i Šafije.

٥٨. بَاب مَا جَاءَ فِي رَمْيِ يَوْمِ النَّحْرِ ضُحًى *

٨٩٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ خَشْرَمٍ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْمِي يَوْمَ النَّحْرِ ضُحًى

562 Na temelju ovog hadisa Ebu Hanife je ustvrdio da kamenčiće ne treba bacati prije izlaska sunca. Ukoliko bi ih neko bacio prije izlaska sunca, a nakon pojave zore, Ebu Hanife smatra da bi mu to vrijedilo. Međutim, ukoliko bi ih neko bacio prije zore, morao bi obnoviti njihovo bacanje. Isti stav zastupaju i Ahmed i Ishak. Tahavija bilježi od Šubea, Ibn Abbasova štićenika, da je kazao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, me poslao sa njegovom porodicom i naredio mi da bacim kamenčiće čim se zora pojavi." Šafija i Es-Sevri smatraju da se kamenčići mogu baciti noću. Oni svoje mišljenje temelje na hadisu koji bilježe Buharija i Muslim od Abdullaha, Esminog štićenika, koji je kazao: "Esma je bacila kamenčiće. Ja joj rekoh! Mi bacismo kamenčiće noću, a ona će na to: Ovako smo činili u Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, vrijeme".
Iz svega izloženog možemo zaključiti sljedeće: Da je zdravim i izdržljivim osobama efdalnije da ne bacaju kamenčiće prije izlaska sunca, dok je bolesnim, iznemoglim i ženama, ukoliko je velika gužva, dozvoljeno baciti kamenčiće i prije izlaska sunca, čak i noću.

وَأَمَّا بَعْدَ ذَلِكَ فَبَعْدَ زَوَالِ الشَّمْسِ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّهُ لَا يَرْمِي بَعْدَ يَوْمِ النَّحْرِ إِلَّا بَعْدَ الزَّوَالِ ❊

58. O bacanju kamenčića prvog dana Kuban-bajrama sredinom prijepodneva

895. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hašrem; kaže: Obavijestio me je Isa b. Junus, on je prenio od Ibn Džurejdža, on od Ebu Zubejra, a on od Džabira da je kazao: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je prvi dan Kurban-bajrama bacio kamenčiće sredinom prijepodneva, a poslije toga bi kamenčiće bacao pošto sunce prođe zenit"**[563].

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun[564]. Prema ovome postupa većina učenjaka. Oni smatraju da kamenčiće nakon prvog dana Kurban- bajrama treba baciti kada sunce prođe zenit.

٥٩. بَاب مَا جَاءَ أَنَّ الْإِفَاضَةَ مِنْ جَمْعٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ ❊

٨٩٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا أَبُو خَالِدٍ الْأَحْمَرُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ مِقْسَمٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفَاضَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ.** وَفِي الْبَاب عَنْ عُمَرَ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَإِنَّمَا كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ يَنْتَظِرُونَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ ثُمَّ يُفِيضُونَ ❊

---

563 Ovaj hadis je dokaz da je mustehab nakon prvog dana kamenčiće bacati kada sunce pređe zenit. To je mišljenje većine učenjaka, s tim što Ebu Hanife smatra da je treći dan, kada se silazi sa Mine, dozvoljeno baciti kamenčiće i prije negoli sunce dostigne zenit.

564 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima.*

٨٩٧. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ قَالَ: أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ قَالَ: سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ مَيْمُونٍ يَقُولُ: كُنَّا وُقُوفًا بِجَمْعٍ فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: إِنَّ الْمُشْرِكِينَ كَانُوا لَا يُفِيضُونَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَكَانُوا يَقُولُونَ: أَشْرِقْ ثَبِيرُ، وَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَالَفَهُمْ، فَأَفَاضَ عُمَرُ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

59. O tome da je polazak sa Muzdelife prije izlaska sunca

896. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Ebu Halid el-Ahmer, prenijevši od A'meša, on od Hakima, on od Miksema, a on od Ibn Abbasa **"da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (sa** Muzdelife) **krenuo prije izlaska sunca."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Omera.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun. Predislamski Arapi čekali bi dok Sunce ne izađe i onda bi kretali (sa Muzdelife).

897. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestio nas je Ebu Davud i kazao: Izvijestio nas je Šu'be, on je prenio od Ebu Ishaka koji je kazao: Čuo sam Amra b. Mejmuna kada kaže: **"Stajali smo na Muzdelifi pa je Omer b. Hattab rekao: Mušrici nisu kretali sa Muzdelife dok sunce ne izađe. Govorili su: Obasjaj Sebir**[565]**. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je postupio drugačije od njih. Omer je krenuo sa Muzdelife prije nego je sunce izašlo."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.

٦٠. بَاب مَا جَاءَ أَنَّ الْجِمَارَ الَّتِي يُرْمَى بِهَا مِثْلُ حَصَى الْخَذْفِ *

٨٩٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ

565 Sebir je poznato brdo na desnoj strani puta od Muzdelife prema Mini. Riječi mušrika: Obasjaj Sebir, dokaz su da su oni polazili sa Muzdelife poslije izlaska sunca, jer su od sunca tražili da obasja brdo Sebir.

أبي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْمِي الْجِمَارَ بِمِثْلِ حَصَى الْخَذْفِ.

وَفِي الْبَاب عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْأَحْوَصِ عَنْ أُمِّهِ وَهِيَ أُمُّ جُنْدُبٍ الْأَزْدِيَّةُ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَالْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عُثْمَانَ التَّيْمِيِّ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُعَاذٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَهُوَ الَّذِي اخْتَارَهُ أَهْلُ الْعِلْمِ أَنْ تَكُونَ الْجِمَارُ الَّتِي يُرْمَى بِهَا مِثْلَ حَصَى الْخَذْفِ *

60. Kamenčići koji se bacaju trebaju biti poput zrna boba

898. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Jahja b. Seid el-Kattan; kaže: nas je obavijestio Ibn Džurejdž, on je prenio od Ebu Zubejra, a on od Džabira, da je kazao: **"Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada baca kamenčiće veličine zrna boba."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Sulejmana b. Amra b. Ahvesa, on od njegove majke, a ona je Ummu Džundub el-Ezdija, Ibn Abbasa, Fadla b. Abbasa, Abdur-Rahmana b. Osmana et-Tejmija i Abdur-Rahmana b. Muaza.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun[566]. Dominantno mišljenje među učenjacima jeste da kamenčići koji se bacaju trebaju biti veličine zrna boba.

. بَاب مَا جَاءَ فِي الرَّمْيِ بَعْدَ زَوَالِ الشَّمْسِ *

٨٩٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ الضَّبِّيُّ الْبَصْرِيُّ أَخْبَرَنَا زِيَادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْحَجَّاجِ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ مِقْسَمٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

566 Bilježi ga još i Muslim u *Sahihu*.

يَرْمِي الْجِمَارَ إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ.

قَالَ أبو عِيسَى : هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ *

61. O bacanju kamenčića nakon što sunce pređe zenit

899. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Abde ed-Dabijj el-Basri; kaže: Obavijestio nas je Zijad b. Abdullah, prenijevši od Hadždžadža, on od Hakima, on od Miksema, a on od Ibn Abbasa da je kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bacao je kamenčiće nakon što je sunce prešlo zenit."**[567]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasen.[568]

٦٢. بَاب مَا جَاءَ فِي رَمْيِ الْجِمَارِ رَاكِبًا *

٩٠٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ أَخْبَرَنَا الْحَجَّاجُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ مِقْسَمٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَمَى الْجَمْرَةَ يَوْمَ النَّحْرِ رَاكِبًا.

وَفِي الْبَاب عَنْ جَابِرٍ وَقُدَامَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَأُمِّ سُلَيْمَانَ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْأَحْوَصِ.

قَالَ أبو عِيسَى : حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَالْعَمَلُ عَلَيه عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ. وَاخْتَارَ بَعْضُهُمْ أَنْ يَمْشِيَ إِلَى الْجِمَارِ. وَوَجْهُ هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَنَا أَنَّهُ رَكِبَ فِي بَعْضِ الْأَيَّامِ لِيُقْتَدَى بِهِ فِي فِعْلِهِ. وَكِلَا الْحَدِيثَيْنِ مُسْتَعْمَلٌ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ *

٩٠١. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ

567 Abdur-Rahman el-Mubarekfori smatra da se ovo odnosi na bacanje kamenčića u preostala dva dana. Prvi dan Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bacio je kamenčiće sredinom prijepodneva. To se vidi iz hadisa koji su zabilježili Muslim, Ibn Huzejme i Ibn Hibban u *Sahihima* preko Ibn Džurejdža od Džabira koji je kazao: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako baca kamenčiće. Prvi dan ih je bacio sredinom prijepodneva, a nakon toga (preostala dva dana) kada je sunce prešlo zenit."

568 Zabilježili su ga i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* i Ibn Madže u *Sunenu*.

عُمَرَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا رَمَى الْجِمَارَ مَشَى إِلَيْهَا ذَاهِبًا وَرَاجِعًا.

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رَوَاهُ بَعْضُهُمْ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ وَلَمْ يَرْفَعْهُ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: يَرْكَبُ يَوْمَ النَّحْرِ وَيَمْشِي فِي الْأَيَّامِ الَّتِي بَعْدَ يَوْمِ النَّحْرِ.

قَالَ أبو عِيسَى: وَكَأَنَّ مَنْ قَالَ هَذَا إِنَّمَا أَرَادَ اتِّبَاعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي فِعْلِهِ لِأَنَّهُ إِنَّمَا رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ رَكِبَ يَوْمَ النَّحْرِ حَيْثُ ذَهَبَ يَرْمِي الْجِمَارَ وَلَا يَرْمِي يَوْمَ النَّحْرِ إِلَّا جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ *

62. O bacanju kamenčića jašući

900. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Jahja b. Zekerija b. Ebu Zaide; kaže: Nas je obavijestio Hadždžadž, on je prenio od Hakima, on od Miksema, a on od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prvi dan Bajrama bacio je kamenčiće jašući."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Džabira, Kudame b. Abdullaha i Ummu Sulejmana b. Amra b. Ahvesa.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun[569]. Prema njemu postupaju neki učenjaci[570]. Neki, pak, smatraju da do mjesta gdje se bacaju kamenčići treba ići pješke. Mi smatramo da je smisao hadisa: da je on u nekim danima (do mjesta bacanja kamenčića) odlazio jašući

---

569 Bilježi ga još i Ibn Madže u *Sunenu.*

570 Nevevi tvrdi da Malik i Šafija smatraju da je osobi, koja na Minu stigne jašući, mustehab da i kamenčiće na Veliko džemre baci jašući. Ukoliko bi ih, pak, bacila idući pješke, i to bi joj bilo valjano, dok će onaj ko je na Minu stigao pješke, i kamenčiće baciti pješke. Ovo se odnosi na prvi dan. Preostala dva dana sunnet je svima da kamenčiće bacaju idući pješke.
Ahmed i Ishak smatraju da je lijepo da se i prvi dan kamenčići bace idući pješke. Munziri veli: Ibn Omer i Ibn Zubejr su kamenčiće bacali idući pješke i slažu se u tome da ih je dozvoljeno bacati i na jedan i na drugi način.

kako bi se ugledali u njegov postupak, a oba hadisa su u opticaju kod učenjaka.

901. ISPRIČAO NAM JE Jusuf b. Isa; kaže: obavijestio nas je Ibn Numejr, prenijevši od Ubejdullaha, on od Nafi'a, a on od Ibn Omera: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je radi bacanja kamenčića i odlazio i vraćao se pješke."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun. Neki su ga prenijeli od Ubejdullaha, ali ga nisu vezivali za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Prema ovome postupa većina učenjaka. Neki vele: Prvi dan Bajrama će (do mjesta bacanja kamenčića) ići jašući, a ostale dane pješke.

Ebu Isa veli: Kao da su oni koji su ovako kazali, željeli slijediti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovim postupcima, jer je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, preneseno da je on prvi dan Bajrama, (kada je otišao da baci kamenčiće), otišao jašući. A prvi dan Bajrama je bacio kamenčiće samo na (Veliko džemre) Džemretul-Akabe.

٦٣. بَاب مَا جَاءَ كَيْفَ تُرْمَى الْجِمَارُ *

٩٠٢. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ أَخْبَرَنَا الْمَسْعُودِيُّ عَنْ جَامِعِ بْنِ شَدَّادٍ أَبِي صَخْرَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ: **لَمَّا أَتَى عَبْدُ اللَّهِ جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ اسْتَبْطَنَ الْوَادِيَ وَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ وَجَعَلَ يَرْمِي الْجَمْرَةَ عَلَى حَاجِبِهِ الْأَيْمَنِ ثُمَّ رَمَى بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ يُكَبِّرُ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ ثُمَّ قَالَ: وَاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ غيره مِنْ هَاهُنَا رَمَى الَّذِي أُنْزِلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ.**

٩٠٣. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْمَسْعُودِيِّ بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ.

قَالَ: وَفِي الْبَاب عَنْ الْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَابْنِ عُمَرَ وجَابِرٍ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ مَسْعُودٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ

أَهْلِ الْعِلْمِ يَخْتَارُونَ أَنْ يَرْمِيَ الرَّجُلُ مِنْ بَطْنِ الْوَادِي بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ يُكَبِّرُ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ. وَقَدْ رَخَّصَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ إِنْ لَمْ يُمْكِنْهُ أَنْ يَرْمِيَ مِنْ بَطْنِ الْوَادِي رَمَى مِنْ حَيْثُ قَدَرَ عَلَيْهِ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِي بَطْنِ الْوَادِي *

٩٠٤. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ وَعَلِيُّ بْنُ خَشْرَمٍ قَالَا: أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي زِيَادٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **إِنَّمَا جُعِلَ رَمْيُ الْجِمَارِ وَالسَّعْيُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ لِإِقَامَةِ ذِكْرِ اللَّهِ.**

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

63. Kako se bacaju kamenčići

902. ISPRIČAO NAM JE Jusuf b. Isa; kaže: Obavijestio nas je Veki'; kaže: Nas je obavijestio El-Mesudi[571], on je prenio od Džami'a b. Šeddada Ebu Sahrea, on od Abdur-Rahmana b. Jezida koji je kazao: **"Pošto je Abdullah[572] stigao do mjesta na kojem se bacaju kamenčići na Akabi, stao je nasred doline, okrenuvši se prema Kabi[573]. On je iz položaja njegove desne obrve počeo da baca kamenčiće. Bacio je sedam kamenčića, izgovorivši pri svakom tekbir[574], a potom je kazao: Tako mi Onoga, osim koga drugog Boga nema, sa ovoga mjesta je kamenčiće bacao onaj kome je objavljena sura El-Bekara.[575]"**

571 Abdur-Rahman b. Abdullah b. Utbe b. Mesud el-Kufi el-Mesudi je iskren ravija hadisa. Pred kraj života je posenilio. Svi koji su od njega preuzeli hadise u Bagdadu, preuzeli su ih nakon što je posenilio. Umro je 160. godine po Hidžri.

572 Abdullah b. Mesud.

573 U predaji ovog hadisa, koju bilježi Buharija, stoji: da se Abdullah b. Mesud okrenuo prema mjestu na koje se bacaju kamenčići, tako da mu je Kaba bila s njegove lijeve, a Mina s njegove desne strane.

574 Neki učenjaci iz ovoga zaključuju da je propis da se kamenčići bacaju jedan po jedan. Ebu Hanife i Ata smatraju da bi vrijedilo ukoliko bi neko i odjedanput bacio svih sedam kamenčića.

575 Abdullah b. Mesud ovdje misli na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kome je objavljena sura El-Bekara, koja u sebi sadrži većinu propisa o hadždžu.

903. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Veki', prenijevši od El-Mesudija sa ovim senedom, slično prethodnom hadisu.

(Tirmizija) kaže: Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Fadla b. Abbasa, Ibn Abbasa, Ibn Omera i Džabira.

Ebu Isa kaže: Ibn Mesudov hadis je hasenun-sahihun[576]. Prema ovome postupali su učenjaci. Oni drže odabranim mišljenje da osoba iz sredine doline baci sedam kamenčića i da pri svakom izgovori tekbir. Neki učenjaci dopuštaju, ukoliko osoba nije u mogućnosti da ih baci iz sredine doline, da to može učiniti odande odakle joj je to moguće, pa makar i ne bilo iz sredine doline.

904. ISPRIČALI SU NAM Nasr b. Alija el-Džehdami i Alija b. Hašrem; kažu: Obavijestio nas je Isa b. Junus, prenijevši od Ubejdullaha b. Ebu Zijada, on od Kasima b. Muhammeda, on od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Bacanje kamenčića i užurbano hodanje između Safe i Merve,** (uspostavljeni) **su samo radi toga da bi se Allah spominjao."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun[577].

٦٤. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ طَرْدِ النَّاسِ عِنْدَ رَمْيِ الْجِمَارِ *

٩٠٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ عَنْ أَيْمَنَ بْنِ نَابِلٍ عَنْ قُدَامَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: **رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْمِي الْجِمَارَ عَلَى نَاقَةٍ لَيْسَ ضَرْبٌ وَلَا طَرْدٌ وَلَا إِلَيْكَ إِلَيْكَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَنْظَلَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ قُدَامَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَإِنَّمَا يُعْرَفُ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ. وَهُوَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وأَيْمَنُ بْنُ نَابِلٍ وَهُوَ ثِقَةٌ عِنْدَ أَهْلِ الْحَدِيثِ *

---

576 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima*.
577 Bilježi ga i Ed-Darimi u *Sunenu*.

64. O pokuđenosti guranja svijeta prilikom bacanja kamenčića

905. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Mervan b. Muavija, prenijevši od Ejmena b. Nabila, a on od Kudamea b. Abdullaha[578] da je kazao: **"Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako sa kamile baca kamenčiće. Nije tu bilo ni udaranja, ni guranja, niti skloni se s puta."**

Na ovu temu hadis je prenesen još i od Abdullaha b. Hanzale.

Ebu Isa kaže: Hadis Kudame b. Abdullaha je hasenun-sahihun[579]. Ovaj hadis je poznat samo u ovoj formi, i po stepenu je hasenun-sahihun. Ejmen b. Nabil je pouzdan ravija po mišljenju hadiskih učenjaka.

٦٥. بَاب مَا جَاءَ فِي الِاشْتِرَاكِ فِي الْبَدَنَةِ وَالْبَقَرَةِ *

٩٠٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: **نَحَرْنَا مَعَ رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ الْبَقَرَةَ عَنْ سَبْعَةٍ وَالْبَدَنَةَ عَنْ سَبْعَةٍ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَعَائِشَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ جَابِرٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ يَرَوْنَ الْجَزُورَ عَنْ سَبْعَةٍ وَالْبَقَرَةَ عَنْ سَبْعَةٍ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ. وَرُوِي عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّ الْبَقَرَةَ عَنْ سَبْعَةٍ وَالْجَزُورَ عَنْ عَشَرَةٍ. وَهُوَ قَوْلُ إِسْحَقَ وَاحْتَجَّ بِهَذَا الْحَدِيثِ. وَحَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ إِنَّمَا نَعْرِفُهُ مِنْ وَجْهٍ وَاحِدٍ *

---

578 Kudame b. Abdullah je ashab. Veoma je rano primio islam. Nije činio Hidžru, nego je ostao u Mekki. Bio je prisutan na Oprosnom hadždžu.

579 Bilježe ga još i Šafija, Nesaija, Ibn Madže i Ed-Darimi.

٩٠٧. حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ وَغَيْرُ وَاحِدٍ قَالُوا: أَخْبَرَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى عَنْ حُسَيْنِ ابْنِ وَاقِدٍ عَنْ عِلْبَا بْنِ أَحْمَرَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: **كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَحَضَرَ الْأَضْحَى فَاشْتَرَكْنَا فِي الْبَقَرَةِ سَبْعَةً وَفِي الْجَزُورِ عَشَرَةً.**

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ، وَهُوَ حَدِيثُ حُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ *

65. O učestvovanju više osoba u klanju deve i krave

906. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Malik b. Enes, on je prenio od Ebu Zubejra, a on od Džabira da je kazao: **"Sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zaklali smo u godini Hudejbije kravu** (u kurban) **za sedam osoba, a i devu za sedam osoba."**[580]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ibn Omera, Ebu Hurejrea, Aiše i Ibn Abbasa.

Ebu Isa kaže: Džabirov hadis je hasenun-sahihun[581]. Prema ovome je postupala ulema iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugi. Oni smatraju da devu mogu zaklati u kurban sedmorica, a također i kravu. Ovo je stav i Sufjana es-Sevrija, Šafije i Ahmeda.

Prenosi se od Ibn Abbasa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Krava (se može zaklati) za sedam, a deva za deset osoba." Ovo je i stav Ishaka, koji se poziva na ovaj hadis. Ibn Abbasov hadis nam je poznat samo jednim putem.

907. ISPRIČAO NAM JE Husejn b. Hurejs i mnogi drugi i kazali: Obavijestio nas je Fadl b. Musa, prenijevši od Husejna b. Vakida, on od

---

580 Na temelju ovoga hadisa su Ebu Hanife, Sufjan es-Sevri, Šafija i Ahmed b. Hanbel stali na stanovište da se deva i krava mogu klati u kurban najviše za sedam osoba. Ishak b. Rahivejh smatra da se krava može u kurban zaklati za sedam osoba, a deva za deset. Svoje mišljenje on temelji na spomenutom hadisu Ibn Abbasa i hadisu koji bilježe Buharija i Muslim u *Sahihima* od Rafi'a b. Hadidža u kome stoji: "da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dijeleći ratni plijen, davao deset brava naspram jedne deve."

581 Bilježi ga i Muslim u *Sahihu.*

Ilba b. Ahmera, on od Ikrime, a on od Ibn Abbasa, da je kazao: **"Bili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na putu. Zatekao nas je Kurban-bajram, pa smo u klanju krave učestvovali sedmorica, a u klanju deve desetorica."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-garibun. To je hadis Husejna b. Vakida.

٦٦. بَاب مَا جَاءَ فِي إِشْعَارِ الْبُدْنِ *

٩٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ هِشَامٍ الدَّسْتُوَائِيِّ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي حَسَّانَ الْأَعْرَجِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَلَّدَ نَعْلَيْنِ وَأَشْعَرَ الْهَدْيَ فِي الشِّقِّ الْأَيْمَنِ بِذِي الْحُلَيْفَةِ وَأَمَاطَ عَنْهُ الدَّمَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَأَبُو حَسَّانَ الْأَعْرَجُ اسْمُهُ مُسْلِمٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ يَرَوْنَ الْإِشْعَارَ. وَهُوَ قَوْلُ الثَّوْرِيِّ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ. قَالَ: سَمِعْت يُوسُفَ بْنَ عِيسَى يَقُولُ: سَمِعْتُ وَكِيعًا يَقُولُ حِينَ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ قَالَ: لَا تَنْظُرُوا إِلَى قَوْلِ أَهْلِ الرَّأْيِ فِي هَذَا فَإِنَّ الْإِشْعَارَ سُنَّةٌ وَقَوْلُهُمْ بِدْعَةٌ. قَالَ و سَمِعْت أَبَا السَّائِبِ يَقُولُ: كُنَّا عِنْدَ وَكِيعٍ فَقَالَ لِرَجُلٍ مِمَّنْ يَنْظُرُ فِي الرَّأْيِ: أَشْعَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَيَقُولُ أَبُو حَنِيفَةَ: هُوَ مُثْلَةٌ. قَالَ الرَّجُلُ: فَإِنَّهُ قَدْ رُوِيَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ أَنَّهُ قَالَ الْإِشْعَارُ مُثْلَةٌ. قَالَ فَرَأَيْتُ وَكِيعًا غَضِبَ غَضَبًا شَدِيدًا وَقَالَ: أَقُولُ لَكَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَقُولُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ؟ مَا أَحَقَّكَ بِأَنْ تُحْبَسَ ثُمَّ لَا تَخْرُجَ حَتَّى تَنْزِعَ عَنْ قَوْلِكَ هَذَا *

66. O obilježavanju kurbana

908. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb; kaže: Obavijestio nas je Veki', prenijevši od Hišama ed-Destevaija, on od Katade, on od Ebu Hassana el-A'redža, a on od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u Zul-Hulejfi je okačio životinji** (devi) **koju je naumio žrtvovati nanule oko vrata, i obilježio je** (tako što joj je blago rasjekao kožu na desnoj strani grbe), **a onda obrisao krv sa nje."**[582]

Na ovu temu hadis je prenesen još i od Misvara b. Mahremea.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun[583]. Ebu Hassanu el-A'redžu je ime Muslim. Prema ovome su postupali učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugi. Oni smatraju da kurbana (ukoliko se kolje deva) treba obilježiti (rasijecanjem kože na grbi). Ovako misle i Es-Sevri, Šafija, Ahmed i Ishak. (Tirmizija) kaže: Čuo sam Jusufa b. Isaa kada kaže: Čuo sam Veki'a kada je, nakon što je prenio ovaj hadis, rekao: U ovome se ne osvrćite na mišljenje nekih ljudi. Obilježavanje kurbana (rasijecanjem kože na grbi) jeste sunnet, a njihove riječi su novotarija. (Tirmizija) kaže: Čuo sam Ebu Saiba kada kaže: Bili smo kod Veki'a kad je čovjeku, koji se povodio za mišljenjem nekih, rekao: Zar Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije obilježio kurbana (rasjekavši mu kožu na grbi), a Ebu Hanife smatra da je to mrcvarenje[584]? Na to će čovjek: Prenosi se i od Ibrahima en-Nehaija da je rekao da je obilježavanje kurbana (rasijecanjem kože na grbi) mrcvarenje. (Ebu Saib) reče: Tad sam vidio Veki'a kako se žestoko naljutio rekavši: Ja ti velim da je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ti veliš, rekao je Ibrahim. O kako si zaslužio da budeš uhapšen i da te ne puste iz zatvora sve dotle dok ne odustaneš od takvih riječi.

---

582 Kao što se može vidjeti iz ovoga hadisa, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je praktikovao da obilježi devu koju je naumio, nakon obavljenog hadždža, zaklati na Mini u kurban. Činio je to na dva načina: a) da joj oko vrata okači kožu, ili u ovom slučaju nanule, i b) da joj na grbi malo rasiječe kožu. Svrha ovakvog obilježavanja je u tome da bi siromasi mogli znati koje su životinje namijenjene za klanje, kako bi ih mogli pratiti i od njih uzeti mesa.

583 Bilježi ga i Muslim u *Sahihu*.

584 Ebu Hanife drži da je obilježavanje kurbana rasijecanjem kože na grbi mekruh, pošto je takav nažin obilježavanja po njemu bolan za životinju. Ovakvo rezonovanje je u suprotnosti sa Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, praksom, koja je spomenuta u brojnim pouzdanim hadisima.

٦٧. بَاب آخر

٩٠٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ وَأَبُو سَعِيدٍ الْأَشَجُّ قَالَا: حَدَّثَنَا ابْنُ الْيَمَانِ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اشْتَرَى هَدْيَهُ مِنْ قُدَيْدٍ.**

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى بْنِ الْيَمَانِ. وَرُوِيَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ اشْتَرَى مِنْ قُدَيْدٍ. قَالَ أَبُو عِيسَى: وَهَذَا أَصَحُّ *

67. Još jedno poglavlje na ovu temu

909. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe i Ebu Seid el-Ešedždž i kazali: Ispričao nam je Ibn Jeman[585], on je prenio od Sufjana, on od Ubejdullaha, on od Nafi'a, a on od Ibn Omera: **"da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svoj kurban kupio u Kudejdu."**[586]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garib. Od Es-Sevrija nam je poznat samo preko Jahje b. Jemana. A prenosi se od Nafi'a da je Ibn Omer (kurban) kupio u Kudejdu.

Ebu Isa kaže: Ovo je pouzdanije.

٦٨. بَاب مَا جَاءَ فِي تَقْلِيدِ الْهَدْيِ لِلْمُقِيمِ *

٩١٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: **فَتَلْتُ قَلَائِدَ هَدْيِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ لَمْ يُحْرِمْ وَلَمْ يَتْرُكْ شَيْئًا مِنَ الثِّيَابِ.**

---

585 Ibn Jemanu je ime Jahja el-Idžli el-Kufi. Slovio je kao iskren i pobožan čovjek, ali je prilikom prenošenja puno griješio. Pripadao je devetoj generaciji ravija hadisa.

586 Kudejd je mjesto koje se nalazilo između Medine i Mekke.

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ. قَالُوا: إِذَا قَلَّدَ الرَّجُلُ الْهَدْيَ وَهُوَ يُرِيدُ الْحَجَّ لَمْ يَحْرُمْ عَلَيْهِ شَيْءٌ مِنَ الثِّيَابِ وَالطِّيبِ حَتَّى يُحْرِمَ. و قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: إِذَا قَلَّدَ الرَّجُلُ هَدْيَهُ فَقَدْ وَجَبَ عَلَيْهِ مَا وَجَبَ عَلَى الْمُحْرِمِ *

68. O stavljanju kurbanu obilježja oko vrata od strane osobe koja je kod kuće[587]

910. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Lejs, on je prenio od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od njegova oca, a on od Aiše, da je kazala: **"Isprela sam ogrlicu za kurban Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on nakon toga nije obukao ihram niti je skinuo šta od odjeće."**[588]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun[589]. Prema ovome postupaju neki učenjaci. Oni vele: Ukoliko neko stavi kurbanu nešto

---

587 Ranije smo istakli da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, praktikovao da obilježi kurban koji bi sa sobom poveo u Mekku, s ciljem da ga tamo na Bajram zakolje. Činio je to na dva načina: a) da kurbanu okači nešto oko vrata, i b) da mu malo kože rasječe na grbi. Ovo će kasnije postati pravilo za one koji namjeravaju da obave hadždž. U ovom poglavlju se govori o onome ko bi želio da pošalje kurban u Mekku da se tamo zakolje pa ga obilježi stavljanjem nečega na njegov vrat, a ne namjerava te godine obaviti hadždž. Da li samim činom obilježavanja kurbana i njegovim slanjem u Mekku postaju zabranjene sve one stvari koje su zabranjene i muhrimu, ili ne postaju, sporno je među islamskim učenjacima. Većina smatra da time, od spomenutog, ništa ne postaje zabranjenim. Oni se pri tome pozivaju na dolje spomenuti hadis Aiše, iz koga se vidi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i dalje ostao u svojoj odjeći, a nije, zbog slanja kurbana, obukao ihram. Neki, pak, učenjaci smatraju, da mu tim činom postaje zabranjeno sve ono što je zabranjeno i muhrimu, i to sve dok se ne zakolje njegov kurban. Ovo mišljenje zastupa i Ibn Abbas.

588 U predaji ovog hadisa, koju bilježi Buharija u Sahihu od Amre, kćerke Abdur-Rahmanove, stoji: "da je Zijad b. Ebu Sufjan pisao Aiši kako Ibn Abbas govori da je osobi koja pošalje kurban u Mekku zabranjeno sve ono što je zabranjeno i hadžiji, sve dok se ne zakolje njegov kurban. Amra veli da mu je tom prilikom Aiša odgovorila: Nije u pravu Ibn Abbas. Ja sam svojom rukom isprela ogrlicu za kurban Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on ju je svojom rukom stavio oko vrata kurbanu, potom ga je poslao u Mekku po mom ocu, a Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nije bilo ništa, prije klanja njegova kurbana, zabranjeno od onoga što mu je Allah, dž.š., dozvolio."

589 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima.*

oko vrata, namjeravajući da obavi hadždž, ništa mu od odjeće i mirisa nije zabranjeno, sve dok ne obuče ihram. Neki učenjaci vele: Kada osoba okači nešto svom kurbanu oko vrata, postaje joj obavezno sve ono što je obavezno i onome ko je obukao ihram.

٦٩. بَاب مَا جَاءَ فِي تَقْلِيدِ الْغَنَمِ *

٩١١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: **كُنْتُ أَفْتِلُ قَلَائِدَ هَدْيِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلَّهَا غَنَمًا ثُمَّ لَا يُحْرِمُ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ، يَرَوْنَ تَقْلِيدَ الْغَنَمِ *

69. O stavljanju obilježja bravima oko vrata

911. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rahman b. Mehdi, prenijevši od Sufjana, on od Mensura, on od Ibrahima, on od Esveda, a on od Aiše da je kazala: **"Ja sam ispredala sve ogrlice za kurbane Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,** (koje je slao u Mekku) **i za brave, pa on** (nakon toga) **nije oblačio ihram."**[590]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun[591]. Prema ovome su postupali neki učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugi. Oni smatraju da i brave treba obilježavati stavljanjem ogrlice oko vrata.

---

590 Nevevi tvrdi da je spomenuti hadis dokaz većini učenjaka koji smatraju da je mustehab obilježiti i brava stavljanjem nečega oko vrata, koga, kao kurban, šaljemo ili sa sobom vodimo u Mekku. Ebu Hanife i Malik smatraju da nije lijepo (stavljanjem nečega oko vrata) obilježavati brave. Prema njihovom mišljenju obilježavanje kurbana se odnosi isključivo na krupnu stoku, krave i deve.

591 Zabilježen je u *El-Kutubis-Sitte.*

٧٠. بَاب مَا جَاءَ إِذَا عَطِبَ الْهَدْيُ مَا يُصْنَعُ بِهِ *

٩١٢. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ إِسْحَقَ الْهَمْدَانِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ نَاجِيَةَ الْخُزَاعِيِّ قَالَ: **قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ: كَيْفَ أَصْنَعُ بِمَا عَطِبَ مِنَ الْهَدْيِ؟ قَالَ: انْحَرْهَا ثُمَّ اغْمِسْ نَعْلَهَا فِي دَمِهَا ثُمَّ خَلِّ بَيْنَ النَّاسِ وَبَيْنَهَا فَيَأْكُلُوهَا.**

وَفِي الْبَاب عَنْ ذُؤَيْبٍ أَبِي قَبِيصَةَ الْخُزَاعِيِّ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ نَاجِيَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ قَالُوا فِي هَدْيِ التَّطَوُّعِ: إِذَا عَطِبَ لَا يَأْكُلُ هُوَ وَلَا أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ رُفْقَتِهِ وَيُخَلَّى بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّاسِ يَأْكُلُونَهُ، وَقَدْ أَجْزَأَ عَنْهُ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ. وَقَالُوا: إِنْ أَكَلَ مِنْهُ شَيْئًا غَرِمَ بِقَدْرِ مَا أَكَلَ مِنْهُ. و قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: إِذَا أَكَلَ مِنْ هَدْيِ التَّطَوُّعِ شَيْئًا فَقَدْ ضَمِنَ *

70. Kako će se postupiti sa kurbanom ukoliko (na putu za Mekku) malaksa

912. ISPRIČAO NAM JE Harun b. Ishak el-Hemdani; kaže: Obavijestio nas je Abde b. Sulejman, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Nadžijea el-Huzaija[592] koji je kazao: **"Rekao sam: Allahov Poslaniče, kako će se postupiti sa kurbanom koji malaksa? Zakolji ga reče on, onda njegov papak smoči u njegovu krv[593], a zatim ga ostavi svijetu da jede."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Zuvejba Ebu Kabisea el-Huzaija.

---

592 Nadžijeu el-Huzaiju je pravo ime Zekvan b. Džundub b. Ka'b el-Huzai. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao mu je nadimak Nadžije, nakon što se uspio izbaviti od Kurejševića. Sujutija smatra da je on prenio samo ovaj hadis.

593 Svrha smakanja papka u krv je obilježavanje, kako bi ljudi koji nailaze znali da je to kurban, i kako bi mogli od njega jesti.

Ebu Isa kaže: Nadžijeov hadis je hasenun-sahihun. Prema ovome postupaju učenjaci. Oni o dobrovoljnom kurbanu kažu sljedeće: Ukoliko malaksa, njegovo meso neće jesti osoba čiji je kurban, niti će jesti bilo ko od njegovih saputnika; nego će biti ostavljen svijetu da ga jede. Ovo je stav Šafije, Ahmeda i Ishaka, koji kažu: Ukoliko bi nešto pojeo od njega, dužan je podijeliti sadaku u vrijednosti onoga što je pojeo. Neki učenjaci kažu: Ukoliko bi pojeo nešto od dobrovoljnog kurbana, dužan je, umjesto toga, zaklati drugi kurban.

٧١. بَاب مَا جَاءَ فِي رُكُوبِ الْبَدَنَةِ *

٩١٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَس بن مالك: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَجُلًا يَسُوقُ بَدَنَةً فَقَالَ لَهُ: ارْكَبْهَا. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهَا بَدَنَةٌ. قَالَ لَهُ فِي الثَّالِثَةِ أَوْ فِي الرَّابِعَةِ: ارْكَبْهَا وَيْحَكَ أَوْ وَيْلَكَ

وَفِي الْبَاب عَنْ عَلِيٍّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَجَابِرٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَنَسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رَخَّصَ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهم عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ فِي رُكُوبِ الْبَدَنَةِ إِذَا احْتَاجَ إِلَى ظَهْرِهَا. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: لَا يَرْكَبُ مَا لَمْ يُضْطَرَّ إِلَيْهَا *

71. O jahanju deve (koja je namijenjena u kurban)

913. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Ebu Avane, on je prenio od Katade, a on od Enesa b. Malika: **“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao je nekog čovjeka kako goni devu ispred sebe, pa mu reče: Uzjaši je, a on će na to: Allahov Poslaniče, ona je kurban. A on mu, u trećem ili četvrtom pokušaju reče: Uzjaši je, jadan ne bio, ili je kazao, bolan ne bio.”**[594]

594 Iz ovog hadisa da se zaključiti, kako tvrde Šafija, Ahmed b. Hanbel i Ishak, da je dozvoljeno uzjahati devu koju neko povede u Mekku s namjerom da je žrtvuje u kurban. Ebu Hanife, Malik i većina fakiha smatraju da je to mekruh činiti bez velike nužde.

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Alije, Ebu Hurejre i Džabira.

Ebu Isa kaže: Enesov hadis je sahihun-hasenun.[595] Neki učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugi, dozvoljavaju da se može uzjahati deva namijenjena u kurban, ukoliko to bude potrebno. Ovo je mišljenje i Šafije, Ahmeda i Ishaka. Neki, pak, vele: Neće se jahati, osim u slučaju, kada je to nužno.

٧٢. بَاب مَا جَاءَ بِأَيِّ جَانِبِ الرَّأْس يَبْدَأُ فِي الْحَلْقِ *

٩١٤. حَدَّثَنَا أَبُو عَمَّارٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: لَمَّا رَمَى رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْجَمْرَةَ نَحَرَ نُسُكَهُ ثُمَّ نَاوَلَ الْحَالِقَ شِقَّهُ الْأَيْمَنَ فَحَلَقَهُ فَأَعْطَاهُ أَبَا طَلْحَةَ ثُمَّ نَاوَلَهُ شِقَّهُ الْأَيْسَرَ فَحَلَقَهُ فَقَالَ: اقْسِمْهُ بَيْنَ النَّاسِ.

٩١٥. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ نَحْوَهُ. هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ *

72. Koja će se strana glave prvo brijati

914. ISPRIČAO NAM JE Ebu Ammar; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Hišama b. Hassana, on od Ibn Sirina, a on od Enesa b. Malika da je kazao: **"Nakon što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bacio kamenčiće i zaklao kurban, otišao je do brijača** (da mu obrije glavu). **Pošto mu obrija prvo desnu a potom i lijevu stranu** (glave)[596], **on svoju kosu dade Ebu Talhi i reče: Podijeli je svijetu."**[597]

---

595 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima*.

596 Na temelju ovoga većina je islamskih učenjaka stala na stanovište da je mustehab početi sa brijanjem desne strane. Ebu Hanife smatra obrnuto, da je mustehab početi sa brijanjem lijeve strane glave, jer se ona nalazi na desnoj brijačevoj strani. Ovakav Ebu Hanifin stav nema valjanog utemeljenja i u suprotnosti je sa spomenutim hadisom.

597 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je dao da se njegova kosa podijeli svijetu radi njenog beriketa.

915. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Hišama, slično prethodnom hadisu. Ovaj hadis je hasenun.[598]

٧٣. بَاب مَا جَاءَ فِي الْحَلْقِ وَالتَّقْصِيرِ *

٩١٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: حَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحَلَقَ طَائِفَةٌ مِنْ أَصْحَابِهِ وَقَصَّرَ بَعْضُهُمْ .قَالَ ابْنُ عُمَرَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: رَحِمَ اللَّهُ الْمُحَلِّقِينَ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ قَالَ وَالْمُقَصِّرِينَ.

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَابْنِ أُمِّ الْحُصَيْنِ وَمَارِبَ وَأَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي مَرْيَمَ وَحُبْشِيِّ ابْنِ جُنَادَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ.

قَالَ: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ، يَخْتَارُونَ لِلرَّجُلِ أَنْ يَحْلِقَ رَأْسَهُ وَإِنْ قَصَّرَ يَرَوْنَ أَنَّ ذَلِكَ يُجْزِئُ عَنْهُ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ *

73. O brijanju (glave) i skraćivanju (kose)

916. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Lejs, on je prenio od Nafi'a, a on od Ibn Omera da je kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obrijao je** (glavu) **a sa njim je obrijala** (glave) **i jedna skupina njegovih ashaba, dok su neki samo skratili kosu. Vidjevši to Ibn Omer reče: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je jednom ili dva puta rekao: Smilovao se Allah onima koji su obrijali** (glave) **a tek je nakon toga kazao: I onima koji su skratili kosu."**[599]

598 Ovaj hadis bilježe i Buharija i Muslim u Sahihima. Prema tome on je vjerodostojan-sahih.

599 U hadisu koji bilježe Buharija i Muslim od Ebu Hurejrea stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: Allahu, smiluj se onima koji briju glavu. Prisutni rekoše: Allahov Poslaniče, i onima koji krate kosu. On reče: Allahu, smiluj se onima koji

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ibn Abbasa, Ibn Ummi Husajna, Mariba, Ebu Seida, Ebu Merjema, Hubšijja b. Džunadea i Ebu Hurejre.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun[600]. U skladu sa ovim je postupak učenjaka. Oni drže da je muškarcu bolje da obrije glavu, iako vrijedi i ako samo skrati kosu. Ovo je stav Sufjana es-Sevrija, Šafije, Ahmeda i Ishaka.

٧٤. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الْحَلْقِ لِلنِّسَاءِ *

٩١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْجَرَشِيُّ الْبَصْرِيُّ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ أَخْبَرَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ خِلَاسِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَحْلِقَ الْمَرْأَةُ رَأْسَهَا.

٩١٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ خِلَاسٍ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ: عَنْ عَلِيٍّ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَلِيٍّ فِيهِ اضْطِرَابٌ. وَرُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ تَحْلِقَ الْمَرْأَةُ رَأْسَهَا. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ لَا يَرَوْنَ عَلَى الْمَرْأَةِ حَلْقًا، وَيَرَوْنَ أَنَّ عَلَيْهَا التَّقْصِيرَ *

74. Ženama je mekruh brijati (glavu)

917. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Musa el-Džureši el-Basri; kaže: Obavijestio nas je Ebu Davud et-Tajalisi; kaže: nas je obavijestio

---

briju glavu. I onima, Allahov Poslaniče, koji krate kosu, rekoše prisutni. On ponovo reče: Allahu, smiluj se onima koji briju glave. Prisutni će na to: I onima koji skrate kosu. On tada reče: I onima koji skrate kosu." Sve ovo ukazuje na to da je nakon obavljenog hadža efdalnije obrijati glavu, nego samo skratiti kosu.

600 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima.*

Hemmam, prenijevši od Katade, on od Hilasa b. Amra[601], a on od Alije koji je kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je ženi da brije glavu."**[602]

918. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Ebu Davud, prenijevši od Hemmama, a on od Hilasa slično prethodnom hadisu, s tim što u njemu nije spomenuo "od Alije".

Ebu Isa kaže: U senedu Alijina hadisa postoji poremećaj.[603] Ovaj hadis je prenesen i od Hammada b. Seleme, on od Katade, a on od Aiše: "Zabranio je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ženi da brije glavu." U skladu sa ovim je postupak učenjaka. Oni smatraju da žena neće brijati glavu, nego će (samo malo) skratiti kosu.

٧٥. بَاب مَا جَاءَ فِيمَنْ حَلَقَ قَبْلَ أَنْ يَذْبَحَ أَوْ نَحَرَ قَبْلَ أَنْ يَرْمِيَ *

٩١٩. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَخْزُومِيُّ وَابْنُ أَبِي عُمَرَ قَالَا: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عِيسَى بْنِ طَلْحَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو: أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: حَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَذْبَحَ. فَقَالَ: اذْبَحْ وَلَا حَرَجَ. وَسَأَلَهُ آخَرُ فَقَالَ: نَحَرْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ. قَالَ. ارْمِ وَلَا حَرَجَ.

وَفِي الْبَاب عَنْ عَلِيٍّ وَجَابِرٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَابْنِ عُمَرَ وَأُسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ وَإِسْحَقَ. و قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: إِذَا قَدَّمَ نُسُكًا قَبْلَ نُسُكٍ فَعَلَيْهِ دَمٌ *

---

601 Hilas b. Amr el-Hidžri el-Basri je pouzdan ravija. Pripadao je drugoj generaciji ravija hadisa. Pouzdano se zna da je hadise prenosio i od Ammara b. Jasira.

602 Ibn Hadžer el-Askalani u djelu *Fethul-Bari* tvrdi da je među učenjacima postignut konsenzus da je ženi zabranjeno brijati glavu. Ona će, nakon obavljenog hadždža, samo malo potkratiti kosu.

603 Taj poremećaj ogleda se u tome što ovaj hadis Katade prenosi katkada sa potpunim senedom od Hilasa b. Amra, od Alije, a katkada ga prenosi kao mursel hadis ne spominjući u njegovu senedu Aliju.

75. O onome koji obrije glavu prije nego zakolje kurban, ili zakolje kurban prije, nego baci kamenčiće

919. ISPRIČALI SU NAM Seid b. Abdur-Rahman el-Mahzumi i Ibn Ebu Omer; kažu: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Ez-Zuhrija, on od Isaa b. Talhe, a on od Abdullaha b. Amra: **"Neki čovjek upita Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: Obrijao sam** (glavu) **prije nego što sam zaklao kurban. Ne smeta, zakolji kurban, reče on. Potom ga drugi upita, rekavši: Ja sam zaklao kurban prije nego što sam bacio kamenčiće, a on će na to: Ne smeta, baci kamenčiće."**[604]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Alije, Džabira, Ibn Abbasa, Ibn Omera i Usame b. Šerika.

Ebu Isa kaže: Hadis Abdullaha b. Amra je hasenun-sahihun. Prema ovome je postupala većina učenjaka. Ovo je stav i Ahmeda i Ishaka. Neki učenjaci, pak, vele: Ukoliko neko preduhitri sa jednim propisom i obavi ga prije drugog, dužan je zbog toga zaklati kurban.

٧٦. بَاب مَا جَاءَ فِي الطِّيبِ عِنْدَ الْإِحْلَالِ قَبْلَ الزِّيَارَةِ *

٩٢٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا مَنْصُورٌ يَعْنِي ابْنَ زَاذَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: طَيَّبْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْلَ أَنْ يُحْرِمَ وَيَوْمَ النَّحْرِ قَبْلَ أَنْ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ بِطِيبٍ فِيهِ مِسْكٌ.

---

604 Abdur-Rahman el-Mubarekfori veli: Znaj da se, prema jednoglasnom mišljenju učenjaka, prvog dana Kurban-bajrama obavljaju četiri obreda hadždža, i to: bacaju se kamenčići na Akabi, potom se zakolje kurban, zatim se obrije glava ili skrati kosa, i obavi se tavaful-ifada. Ukoliko se neko ne bi držao ovog redoslijeda, nego bi npr. obrijao glavu ili skratio kosu prije nego što bi zaklao kurban, ili zaklao kurban prije nego što bi bacio kamenčiće, po mišljenju većine učenjaka, to ne bi smetalo i ne bi zbog toga morao klati kazneni kurban, jer je, po njihovom mišljenju, slijeđenje spomenuog redoslijeda sunnet. Neki smatraju da je slijeđenje tog redoslijeda obavezno, vadžib, te bi zbog toga onaj ko bi navedene propise obavio mimo ovog redoslijeda bio dužan zaklati kazneni kurban. Ovakvo mišljenje zastupaju Ebu Hanife i Malik.

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عَبَّاس.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ عَائِشَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ يَرَوْنَ أنَّ الْمُحْرِمَ إذَا رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ يَوْمَ النَّحْرِ وَذَبحَ وَحلَقَ أوْ قَصَّرَ فَقَدْ حَلَّ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ حَرُمَ عَلَيْهِ إلَّا النِّسَاءَ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإسْحَق. وَقَدْ رُوِيَ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ أنَّهُ قَالَ: حَلَّ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ إلَّا النِّسَاءَ وَالطِّيبَ. وَقَدْ ذَهَبَ بَعْضُ أهْلِ الْعِلْمِ إلَى هَذَا مِنْ أصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ وَهُوَ قَوْلُ أهْلِ الْكُوفَةِ *

76. O upotrebi mirisa prilikom skidanja ihrama, a prije nego što se obavi tavafuz-zijara

920. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Hušejm; kaže: Nas je obavijestio Mensur b. Zazan, prenijevši od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a on od Aiše koja je kazala: **"Namirisala sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, mirisom u kome je bilo i miska prije nego što je obukao ihram, i prvi dan Kurban-bajrama, prije nego što je učinio tavaf oko Kabe.**[605]

Na ovu temu hadis je prenesen još i od Ibn Abbasa.

Ebu Isa kaže: Aišin hadis je hasenun-sahihun. U skladu sa njim je postupak većine učenjaka iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugih. Oni smatraju da hadžiji, nakon što baci kamenčiće na Akabi, prvi dan Kurban-bajrama, zakolje kurban i obrije glavu ili skrati kosu, postaje dopušteno sve ono što mu je bilo zabranjeno dok je bio u ihramu, osim odnosa sa ženom. Ovo je mišljenje i Šafije, Ahmeda i Ishaka. Prenosi se od Omera b. Hattaba da je kazao: Dozvoljeno mu je sve osim odnosa sa ženom i mirisa. Neki učenjaci iz

605 Nesaija i Ibn Madže u Sunenima bilježe od Ibn Abbasa da je kazao: "Nakon što bacite kamenčiće (prvog dana Bajrama), postaje vam sve dopušteno, osim odnosa sa vašim ženama. Na to će mu neki čovjek: A miris? Ibn Abbas reče: Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako miskom namirisava glavu, pa je li to miris, ili nije?."

generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugi, prihvatili su ovo mišljenje. Ovakav stav zastupaju i učenjaci iz Kufe.[606]

٧٧. بَاب مَا جَاءَ مَتَى تُقْطَعُ التَّلْبِيَةُ فِي الْحَجِّ *

٩٢١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ القطان عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: **أَرْدَفَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ جَمْعٍ إِلَى مِنًى فَلَمْ يَزَلْ يُلَبِّي حَتَّى رَمَى الْجَمْرَةَ العقبة.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَلِيٍّ وَابْنِ مَسْعُودٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ الْفَضْلِ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ أَنَّ الْحَاجَّ لَا يَقْطَعُ التَّلْبِيَةَ حَتَّى يَرْمِيَ الْجَمْرَةَ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ *

77. Kada se prilikom obavljanja hadždža prestaje sa učenjem telbijje

921. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Jahja b. Seid el-Kattan, on je prenio od Ibn Džurejdža, on od Ataa, on od Ibn Abbasa, a on od Fadla b. Abbasa da je kazao: "**Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio me je od Muzdelife do Mine** (na jahalicu) **iz sebe. Tom prilikom je neprestano učio telbijju, sve dok nije bacio kamenčiće na Akabi.**"[607]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Alije, Ibn Mesuda i Ibn Abbasa.

Ebu Isa kaže: Fadlov hadis je hasenun-sahihun[608]. U skladu sa njim je postupak učenjaka iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve

606 Osim Ebu Hanife, koji o ovome ima isti stav kao što ga imaju Šafija, Ahmed i Ishak.
607 Većina učenjaka smatra da hadžija treba prestati sa učenjem telbijje odmah nakon što baci prvi kamenčić na Akabi. Ahmed i neki učenjaci šafijske pravne škole smatraju da hadžija treba prestati sa učenjem telbijje nakon što baci svih sedam kamenčića na Akabi.
608 Zabilježen je u *El-Kutubus-Sitte.*

sellem, ashaba i drugih. Oni smatraju da hadžija neće prestajati sa učenjem telbijje, sve dok ne baci kamenčiće na Akabi. Ovo je stav i Šafije, Ahmeda i Ishaka.

٧٨. بَاب مَا جَاءَ مَتَى يقْطَعُ التَّلْبِيَةُ فِي الْعُمْرَةِ *

٩٢٢. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَال يَرْفَعُ الْحَدِيثَ: **أَنَّهُ كَانَ يُمْسِكُ عَنِ التَّلْبِيَةِ فِي الْعُمْرَةِ إِذَا اسْتَلَمَ الْحَجَرَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَيْهِ عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ قَالُوا: لَا يَقْطَعُ الْمُعْتَمِرُ التَّلْبِيَةَ حَتَّى يَسْتَلِمَ الْحَجَرَ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: إِذَا انْتَهَى إِلَى بُيُوتِ مَكَّةَ قَطَعَ التَّلْبِيَةَ. وَالْعَمَلُ عَلَى حَدِيثِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَبِهِ يَقُولُ سُفْيَانُ وَالشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَقُ *

78. Kada se prilikom obavljanja umre prestaje sa učenjem telbijje

922. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Hušejm, prenijevši od Ibn Ebu Lejle, on od Ataa, a on od Ibn Abbasa, koji hadis (kako kaže Ata) vezuje za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: **“da je on prilikom obavljanja umre prestajao sa učenjem telbijje u momentu kada bi dotakao Hadžerul-esved.”**

Na ovu temu hadis je prenesen još i od Abdullaha b. Amra.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je sahihun[609]. U skladu s njim je postupak većine učenjaka. Oni vele: Onaj koji obavlja umru neće prestajati sa učenjem telbijje, sve dok ne dotakne Hadžerul-Esved. Neki

---

609 Munziri smatra da u pogledu vjerodostojnosti ovog hadisa postoje izvjesne dileme. Razlog tome je što se u njegovom senedu nalazi prenosilac Muhammed b. Abdur-Rahman Ibn Ebu Lejla, za koga Ibn Hadžer tvrdi da je iskren, ali je vrlo loše pamtio.

vele: prestat će sa učenjem telbijje onda kad stigne do prvih kuća u Mekki. Ipak treba postupati u skladu sa hadisom. Tako misle: Sufjan, Šafija Ahmed i Ishak.

٧٩. بَاب مَا جَاءَ فِي طَوَافِ الزِّيَارَةِ بِاللَّيْلِ *

٩٢٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَعَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَّرَ طَوَافَ الزِّيَارَةِ إِلَى اللَّيْلِ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَقَدْ رَخَّصَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي أَنْ يُؤَخَّرَ طَوَافُ الزِّيَارَةِ إِلَى اللَّيْلِ. وَاسْتَحَبَّ بَعْضُهُمْ أَنْ يَزُورَ يَوْمَ النَّحْرِ. وَوَسَّعَ بَعْضُهُمْ أَنْ يُؤَخَّرَ وَلَوْ إِلَى آخِرِ أَيَّامِ مِنًى *

79. O Obavljanju tavafuz-zijare noću

923. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rahman b. Mehdi; kaže: Nas je obavijestio Sufjan, prenijevši od Ebu Zubejra, a on od Ibn Abbasa i Aiše: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odložio je obavljanje tavafuz-zijare do noći."**[610]

---

610 Ibn Kattan el-Fasi smatra da je ovaj hadis protivrječan hadisima koje prenose Ibn Omer i Džabir u kojima stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tavafuz-zijare obavio prvi dan Bajrama danju. Buharija i Muslim bilježe od Ibn Omera: "da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tavafuz-zijare obavio prvi dan Bajrama, potom se vratio i na Mini klanjao podne."

Muslim bilježi od Džabira da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao kurban, potom uzjahao devu, otišao u Mekku i obavio tavafuz-zijare, a potom u Mekki klanjao podne."

Buharija je u *Džamius-Sahihu,* pomirio različitost ovih predaja na taj način što je ustvrdio da se hadisi koje prenose Ibn Omer i Džabir, odnose na obavljanje tavafuz-zijare prvi dan, dok se hadisi koje prenose Ibn Abbas i Aiša odnose na njegovo obavljanje u preostalim danima Kurban-bajrama.

El-Mubarekfori smatra da nije potrebno tražiti pomirljiva rješenja među spomenutim hadisima, zato što je hadis koji prenose Ibn Abbas i Aiša, po njegovom mišljenju, slab (daif).

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun. Neki učenjaci dopuštaju da se obavljanje tavafuz-zijare može odgoditi do noći. Neki smatraju mustehabom da se tavafuz-zijara obavi prvi dan Bajrama (i to danju), dok su neki liberalniji i dopuštaju da se obavljanje tavafuz-zijare može odgoditi čak do posljednjeg dana boravka na Mini.

٨٠. بَاب مَا جَاءَ فِي نُزُولِ الْأَبْطَحِ *

٩٢٤. حَدَّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ قال حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: **كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ يَنْزِلُونَ الْأَبْطَحَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَائِشَةَ وَأَبِي رَافِعٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ. إِنَّمَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الرَّزَّاقِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ ابْنِ عُمَرَ. وَقَدِ اسْتَحَبَّ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ نُزُولَ الْأَبْطَحِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَرَوْا ذَلِكَ وَاجِبًا، إِلَّا مَنْ أَحَبَّ ذَلِكَ. قَالَ الشَّافِعِيُّ: وَنُزُولُ الْأَبْطَحِ لَيْسَ مِنَ النُّسُكِ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا هُوَ مَنْزِلٌ نَزَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *

٩٢٥. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: **لَيْسَ التَّحْصِيبُ بِشَيْءٍ إِنَّمَا هُوَ مَنْزِلٌ نَزَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: التَّحْصِيبُ نُزُولُ الْأَبْطَحِ. قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

80. O svraćanju u dolinu Ebtah[611]

924. ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur i kazao: Ispričao nam je Abdur-Rezzak; kaže: Obavijestio nas je Ubejdullah b. Omer, prenijevši od Nafi'a, a on od Ibn Omera da je rekao: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr, Omer i Osman svraćali bi u dolinu Ebtah."**[612]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Aiše, Ebu Rafi'a i Ibn Abbasa.

Ebu Isa kaže: Ibn Omerov hadis je hasenun-sahihun-garibun[613]. Mi ga poznajemo samo preko Abdur-Rezzaka od Ubejdullaha b. Omera. Svraćanje u dolinu Ebtah, neki učenjaci drže mustehabom, i to ko želi, ali to ne smatraju obaveznim. Šafija veli: Svraćanje u dolinu Ebtah ne spada u propise (hadždža). To je samo jedno od mjesta u koja je svraćao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

925. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer; kaže: Obavijestio nas je Sufjan, prenijevši od Amra b. Dinara, on od Ataa, a on od Ibn Abbasa, da je kazao: **"Et-Tahsib je samo mjesto u koje je svraćao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."**

Ebu Isa kaže: Et-Tahsib znači dolazak u dolinu Ebtah.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.

٨١. بَاب آخر *

٩٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا حَبِيبٌ الْمُعَلِّمُ عَنْ هِشَامِ ابْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: إِنَّمَا نَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْأَبْطَحَ لِأَنَّهُ كَانَ أَسْمَحَ لِخُرُوجِهِ.

611 Ebtah je dolina između Mekke i Mine. Nalazi se u mjestu u kome je živjelo pleme Benu Kinane, koje se suprotstavilo Kurejšijama i zahtijevalo prekid bojkota protiv muslimana.

612 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi, silazeći s Mine, svratio u dolinu Ebtah, gdje je klanjao podne i ikindiju, i akšam i jaciju, i proveo jedan dio, ili pak cijelu noć, kako je spomenuto u nekim predajama. Otuda većina učenjaka smatra da je svraćanje u dolinu Ebtah i boravak u njoj lijepo, mustehab, a nije obavezno.

613 Bilježi ga i Muslim u *Sahihu.*

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

٩٢٧. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ نَحْوَهُ ٭

81. (Još jedno) poglavlje (na ovu temu)

926. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdul-A'la; kaže: Obavijestio nas je Jezid b. Zurej'; kaže: Nas je obavijestio Habib el-Muallim, on je prenio od Hišama b. Urvea, on od njegovog oca, a on od Aiše, da je kazala: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi boravio u dolini Ebtah, samo zato što bi mu odatle bilo lakše krenuti (za Medinu)."**[614]

Ebu Isa kaže ovaj hadis je hasenun-sahihun[615].

927. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer; kaže: Obavijestio nas je Sufjan, prenijevši od Hišama b. Urvea, slično prethodnom hadisu.

٨٢. بَاب مَا جَاءَ فِي حَجِّ الصَّبِيِّ ٭

٩٢٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَرِيفٍ الْكُوفِيُّ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: **رَفَعَتِ امْرَأَةٌ صَبِيًّا لَهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلِهَذَا حَجٌّ؟ قَالَ: نَعَمْ وَلَكِ أَجْرٌ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ. حَدِيثُ جَابِرٍ حَدِيثٌ غَرِيبٌ.

٩٢٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا قَزَعَةُ بْنُ سُوَيْدٍ الْبَاهِلِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ. وَقَدْ رُوِيَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ

614 Ovaj hadis ukazuje da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao iz Mekke ili sa Mine, kako je ranije spomenuto, do doline Ebtah dan prije nego što će krenuti u Medinu. Tu bi se odmorio i noćio, kako bi ujutro rano odmoran krenuo za Medinu. Otuda učenjaci boravak u ovoj dolini ne svrstavaju u propise hadždža.

615 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima.*

الْمُنْكَدِرِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلًا *

٩٣٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بن سعيد أَخْبَرَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَعِيلَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ: **حَجَّ بِي أَبِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ وَأَنَا ابْنُ سَبْعِ سِنِينَ.**

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ أَجْمَعَ أَهْلُ الْعِلْمِ أَنَّ الصَّبِيَّ إِذَا حَجَّ قَبْلَ أَنْ يُدْرِك فَعَلَيْهِ الْحَجُّ إِذَا أَدْرَكَ لَا تُجْزِئُ عَنْهُ تِلْكَ الْحَجَّةُ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ. وَكَذَلِكَ الْمَمْلُوكُ إِذَا حَجَّ فِي رِقِّهِ ثُمَّ أُعْتِقَ فَعَلَيْهِ الْحَجُّ إِذَا وَجَدَ إِلَى ذَلِكَ سَبِيلًا وَلَا يُجْزِئُ عَنْهُ مَا حَجَّ فِي حَالِ رِقِّهِ. وَهُوَ قَوْلُ الثَّوْرِيِّ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ *

٩٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَعِيلَ الْوَاسِطِيُّ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ نُمَيْرٍ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سَوَّارٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: **كُنَّا إِذَا حَجَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكُنَّا نُلَبِّي عَنِ النِّسَاءِ وَنَرْمِي عَنِ الصِّبْيَانِ.**

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ. وَقَدْ أَجْمَعَ أَهْلُ الْعِلْمِ عَلَى أَنَّ الْمَرْأَةَ لَا يُلَبِّي عَنْهَا غَيْرُهَا بَلْ هِيَ تُلَبِّي عَنْ وَيُكْرَهُ لَهَا رَفْعُ الصَّوْتِ بِالتَّلْبِيَةِ *

82. O hadždžu djeteta

928. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Tarif el-Kufi[616]; kaže: Obavijestio nas je Ebu Muavija[617], prenijevši od Muhammeda b.

616 Muhammed b. Tarif b. Halihe el-Bedželi Ebu Džafer el-Kufi iskren je ravija. Prenosio je hadise od Amra b. Ubejda, Ebu Bekra b. Ajjaša i Ebu Muavije. Od njega su hadise preuzeli Muslim, Ebu Davud, Tirmizija i Ibn Madže. Umro je 242. godine po Hidžri.

617 Ebu Muavija Muhammed b. Hazim et-Temimi ed-Darir el-Kufi pouzdan je ravija. Umro je 95. godine po Hidžri.

Suvkatea[618], on od Muhammeda b. El-Munkedira, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazao: **"Neka je žena podigla svoje dijete prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitala: Allahov Poslaniče! Hoće li ono imati hadždž? Hoće. Ono će imati hadždž, a ti nagradu, reče on."**[619]

Na ovu temu hadis je prenesen i od Ibn Abbasa.

Džabirov hadis je garibun[620].

929. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Kaze'a b. Suvejd el-Bahili, on je prenio od Muhammeda b. el-Munkedira, on od Džabira b. Abdullaha, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, **slično prethodnom hadisu**. Ovo je preneseno od Muhammeda b. el-Munkedira, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i kao mursel.

930. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid; kaže: Obavijestio nas je Hatim b. Ismail, prenijevši od Muhammeda b. Jusufa, a on od Saiba b. Jezida da je kazao: **"Moj otac me poveo sa sobom na Oprosni hadž koji je obavio sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Imao sam tada sedam godina."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[621] Učenjaci su jednoglasni u mišljenju da je dijete koje obavi hadždž prije punoljetnosti, dužno ponovo obaviti hadždž kada postane punoljetno, jer mu taj hadž ne može nadomjestiti obavezni hadž. Isto tako i rob, ukoliko bi obavio hadždž dok je u ropstvu, pa kasnije bude oslobođen, dužan je kad za to stekne uslove, ponovo obaviti hadždž, jer mu taj hadždž ne može nadomjestiti obavezni. Ovako misle Es-Sevri, Šafija, Ahmed i Ishak.

931. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Ismail el-Vasiti i kazao: Čuo sam Ibn Numejra koji je prenio od Ešasa b. Sevvara, on od Ebu

---

618 Muhammed b. Suvka el-Ganevi Ebu Bekr el-Kufi pobožan je i pouzdan ravija. Pripadao je petoj generaciji ravija hadisa.

619 Na temelju ovog hadisa su Šafija, Malik, Ahmed b. Hanbel i većina učenjaka stali na stanovište da hadždž, koji obavi maloljetna osoba vrijedi, i da će ona za taj hadždž biti nagrađena, ali joj on ne može zamijeniti obavezni hadždž. Ona dakle, nakon što postane punoljetna, ostaje dužna, ukoliko bude u mogućnosti, obaviti hadždž.
Ebu Hanife smatra da hadždž koji obavi maloljetna osoba ne vrijedi. Ovakav Ebu Hanifin stav je u suprotnosti sa spomenutim hadisom.

620 Tirmizija nije izrekao stručnu ocjenu o ovom hadisu, veli El-Mubarekfori, ali je očito da je on po stepenu dobar hasen, što potvrđuje i gore spomenuti hadis koji je prenio Ibn Abbas.

621 Bilježe ga i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* i Buharija u *Sahihu*.

Zubejra, a on od Džabira, da je kazao: **"Kada smo obavljali hadždž sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, mi smo za žene učili telbijju, a za djecu bacali kamenčiće."**[622]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garib[623] i nije nam poznat, osim ovim putem. Učenjaci se slažu da za ženu neko drugi ne može izgovarati telbijju. Ona će je sama izgovarati, samo joj je mekruh da diže glas.

٨٣. بَاب مَا جَاءَ فِي الْحَجِّ عَنِ الشَّيْخِ الْكَبِيرِ وَالْمَيِّتِ *

٩٣٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ قال حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ امْرَأَةً مِنْ خَثْعَمٍ قَالَتْ: **يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَبِي أَدْرَكَتْهُ فَرِيضَةُ اللَّهِ فِي الْحَجِّ وَهُوَ شَيْخٌ كَبِيرٌ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَسْتَوِيَ عَلَى ظَهْرِ الْبَعِيرِ. قَالَ: حُجِّي عَنْهُ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَلِيٍّ وَبُرَيْدَةَ وَحُصَيْنِ بْنِ عَوْفٍ وَأَبِي رَزِينٍ الْعُقَيْلِيِّ وَسَوْدَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ الْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَرُوِيَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَيْضًا عَنْ سِنَانِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْجُهَنِيِّ عَنْ عَمَّتِهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَرُوِيَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَسَأَلْتُ مُحَمَّدًا عَنْ هَذِهِ الرِّوَايَاتِ فَقَالَ: أَصَحُّ شَيْءٍ فِي هَذَا مَا رَوَى ابْنُ عَبَّاسٍ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ مُحَمَّدٌ: وَيُحْتَمَلُ أَنْ يَكُونَ ابْنُ عَبَّاسٍ سَمِعَهُ مِنَ

622 Ovaj hadis su zabilježili Ahmed b. Hanbel, Ibn Madže i Ibn Ebu Šejbe u ovoj formi: "Bili smo na hadždžu sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a sa nama su bile žene i djeca. Pa smo mi za djecu učili telbijju i za njih smo bacili kamenčiće." Ibn Kattan veli da bi ovaj hadis mogao biti ispravniji od hadisa koji je prenio Džabir.

623 El-Mubarekfori smatra da je ovaj hadis slab daif, jer se u njegovom senedu nalaze Ešas b. Sevvar koji je, po ocjeni hadiskih učenjaka, slab ravija, i Ebu Zubejr el-Mekki, koji je bio sklon tedlisu (obmanama).

الْفَضْلِ وَغَيْرِهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ رَوَى هَذَا فَأَرْسَلَهُ وَلَمْ يَذْكُرِ الَّذِي سَمِعَهُ مِنْهُ.

قَالَ أبو عِيسَى: وَقَدْ صَحَّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذَا الْبَابِ غَيْرُ حَدِيثٍ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ. وَبِهِ يَقُولُ الثَّوْرِيُّ وَابْنُ الْمُبَارَكِ وَالشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَقُ. يَرَوْنَ أَنْ يُحَجَّ عَنِ الْمَيِّتِ. و قَالَ مَالِكٌ: إِذَا أَوْصَى أَنْ يُحَجَّ عَنْهُ حُجَّ عَنْهُ. وَقَدْ رَخَّصَ بَعْضُهُمْ أَنْ يُحَجَّ عَنِ الْحَيِّ إِذَا كَانَ كَبِيرًا و بِحَالٍ لَا يَقْدِرُ أَنْ يَحُجَّ. وَهُوَ قَوْلُ ابْنِ الْمُبَارَكِ وَالشَّافِعِيِّ *

83. O obavljanju hadždža za stariju osobu i umrlog

932. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni' i kazao: Ispričao nam je Revh b. Ubade; kaže: Obavijestio nas je Ibn Džurejdž i kazao: Obavijestio me je Ibn Šihab i kazao; Ispričao mi je Sulejman b. Jesar, prenijevši od Abdullaha b. Abbasa, a on od Fadla b. Abbasa, da je neka žena iz plemena Has'am rekla: **"Allahov Poslaniče! Moj otac je dužan izvršiti obavezu prema Allahu, hadždž, ali je toliko star da se ne bi mogao držati na devi. Na to će on. Obavi ti hadždž za njega."**[624]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Alije, Burejdea, Husajna b. Avfa, Ebu Rezina el-Ukajlija. Sevde i Ibn Abbasa.

---

624 Na temelju ovog hadisa Ebu Hanife, Šafija, Ahmed i Ishak su stali na stanovište da se za stariju osobu, koja je slaba i iznemogala, može poslati bedel koji će obaviti hadždž. Iz sljedećeg hadisa se vidi da se bedel može poslati i za umrlog. Taberanija u *Mu'džmul-Kebiru* bilježi, sa senedom od Sinana b. Abdullaha el-Džuhenija: **"da mu je pričala njegova tetka kako je otišla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: Allahov Poslaniče, moja majka je umrla a ostala je dužna obaviti zavjetni hadždž. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, će na to: Jesi li ti u mogućnosti za nju obaviti? Jesam, reče ona. On će na to: Pa onda ti obavi hadždž za svoju majku. A hoće li time s nje spasti dug, ponovo će ona. Hoće, reče on, i nastavi: Šta misliš da je tvoja majka nekome nešto ostala dužna i ti želiš da taj dug vratiš, da li bi** (onaj kome je ona dužna) **to od tebe prihvatio? Bi, reče ona. A Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, će na to: Allah ima na to veće pravo."**

Ebu Isa kaže: Hadis Fadla b. Abbasa je hasenun-sahihun.

Također se prenosi od Ibn Abbasa, on od Sinana b. Abdullaha el-Džuhenija, on od njegove tetke po ocu, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. A prenesen je i od Ibn Abbasa, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Pitao sam Muhammeda (Buhariju) o ovim predajama, pa je rekao: O ovome je najpouzdanije ono što prenosi Ibn Abbas, od Fadla b. Abbasa, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Muhammed veli: Postoji mogućnost da ga je Ibn Abbas čuo od Fadla i drugih koji ga prenose od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a onda ga od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi kao mursel ne spomenuvši ime onoga koji ga je od njega izravno čuo.

Ebu Isa veli: Na ovu temu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ima više pouzdanih hadisa. U skladu s njima je postupak učenjaka iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugih, među kojima su i Es-Sevri, Ibn Mubarek, Šafija, Ahmed i Ishak. Oni drže da se hadždž može obaviti za umrlog. Malik veli: Ukoliko bude oporučio da se hadždž obavi za njega, treba ga obaviti. Neki dopuštaju da se hadždž može obaviti i za živoga, ukoliko je star i nije ga u mogućnosti lično obaviti. Ovo je stav Ibn Mubareka i Šafije.

٨٤. بَاب مِنْهُ آخَرُ *

٩٣٣. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَوْسٍ عَنْ أَبِي رَزِينٍ الْعُقَيْلِيِّ أَنَّهُ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ أَبِي شَيْخٌ كَبِيرٌ لَا يَسْتَطِيعُ الْحَجَّ وَلَا الْعُمْرَةَ وَلَا الظَّعْنَ. قَالَ: حُجَّ عَنْ أَبِيكَ وَاعْتَمِرْ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَإِنَّمَا ذُكِرَتِ الْعُمْرَةُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذَا الْحَدِيثِ أَنْ يَعْتَمِرَ الرَّجُلُ عَنْ غَيْرِهِ. وَأَبُو رَزِينٍ الْعُقَيْلِيُّ اسْمُهُ لَقِيطُ بْنُ عَامِرٍ *

٩٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ عَطَاءٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: إِنَّ أُمِّي مَاتَتْ وَلَمْ تَحُجَّ أَفَأَحُجُّ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ، حُجِّي عَنْهَا.

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

84. Još jedno poglavlje na istu temu

933. ISPRIČAO NAM JE Jusuf b. Isa; kaže: Obavijestio nas je Veki', prenijevši od Šu'bea, on od Nu'mana b. Salima, on od Amra b. Evsa[625], a on od Ebu Rezina el-Ukajlija: **"da je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: Allahov Poslaniče! Moj otac je star i nije u stanju obaviti ni hadždž, ni umru, jer se ne može držati na devi. On reče: Obavi ti hadždž i umru za svoga oca."**[626]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun[627]. Umra je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuta u ovom hadisu, da bi se znalo da osoba može obaviti i umru za drugoga. Ebu Rezinu el-Ukajliju je ime Lekit b. Amir.[628]

934. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdul-A'la; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rezzak, prenijevši od Sufjana es-Sevrija, on od Abdullaha b. Ataa, on od Abdullaha b. Burejdea, a on od njegova oca da je kazao: **"Neka je žena došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve**

---

625 Amr b. Evs es-Sekafi et-Taifi je stariji tabi'in, a nije ashab kako misle neki.

626 Ranije je bilo govora da se za umrlog i staru i iznemoglu osobu može poslati bedel koji će za nju obaviti hadždž. Iz ovoga hadisa zaključujemo da se za navedene osobe može poslati bedel i za umru. Međutim, uslov je za to da je osoba koja ide kao bedel prije toga obavila hadždž za sebe.
Ibn Huzejme u *Sahihu* bilježi od Ibn Abbasa: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je, čuvši nekog čovjeka kako nijeti hadždž i izgovara telbijju za izvjesnog Šubrumeta, upitao: A jesi li ti obavio hadždž za sebe? Nisam, reče on, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, će na to: Prvo obavi hadždž za sebe, pa poslije možeš obaviti za Šubrumu."

627 Bilježe ga i Ebu Davud, Nesaija i Ibn Madže u *Sunenima*.

628 Ebu Rezin Lekit b. Amir el-Ukajli je ashab.

sellem, i rekla: Moja je majka umrla a nije obavila hadždž, pa mugu li ja za nju obaviti? On će na to: Možeš, obavi hadždž za nju."[629]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun[630].

٨٥. بَاب مَا جَاءَ فِي الْعُمْرَةِ أَوَاجِبَةٌ هِيَ أَمْ لَا *

٩٣٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى الصَّنْعَانِيُّ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ عَنِ الْحَجَّاجِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ عَنِ الْعُمْرَةِ أَوَاجِبَةٌ هِيَ؟ قَالَ: لَا، وَأَنْ تَعْتَمِرُوا هُوَ أَفْضَلُ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

وَهُوَ قَوْلُ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ قَالُوا: الْعُمْرَةُ لَيْسَتْ بِوَاجِبَةٍ. وَكَانَ يُقَالُ هُمَا حَجَّانِ: الْحَجُّ الْأَكْبَرُ يَوْمُ النَّحْرِ وَالْحَجُّ الْأَصْغَرُ الْعُمْرَةُ. و قَالَ الشَّافِعِيُّ: الْعُمْرَةُ سُنَّةٌ لَا نَعْلَمُ أَحَدًا رَخَّصَ فِي تَرْكِهَا. وَلَيْسَ فِيهَا شَيْءٌ ثَابِتٌ بِأَنَّهَا تَطَوُّعٌ. قَالَ: وَقَدْ رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ ضَعِيفٌ لَا تَقُومُ بِمِثْلِهِ الْحُجَّةُ. وَقَدْ بَلَغَنَا عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ كَانَ يُوجِبُهَا *

85. O tome da li je umra[631] obavezna ili nije

935. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdul-A'la es-Sanani; kaže: Ispričao nam je Omer b. Alija, prenijevši od Hadždžadža[632], on od Muhammeda b. el-Munkedira, a on od Džabira: **"Upitan je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, o umri, da li je obavezna,**

---

629 Ovaj hadis je dokaz da se može poslati bedel za umrlog da obavi hadždž.

630 Bilježe ga i Muslim u *Sahihu* i Hakim u *Mustedreku.*

631 Umra je jedan vid hodočašća u Mekku koji se može obaviti tokom cijele godine. Sastoji se od nijjeta, oblačenja ihrama, obilaska oko Kabe (sedam puta) i sa'ja između Safe i Merve (sedam puta).

632 Hadždžadž b. Ertata el-Kufi znameniti je fikhski učenjak. Kao ravija je bio dosta dobar, s tim što je mnogo griješio prilikom prenošenja hadisa, i bio je sklon i tedlisu.

pa je kazao: Nije obavezna, ali je dobro da je obavljate."[633]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun[634].

U skladu s ovim je i stav nekih učenjaka koji kažu da umra nije obavezna. Kaže se da postoje dvije vrste hadždža: veliki hadždž koji se obavlja u danima Kurban-bajrama i mali hadždž, a to je umra. Šafija kaže: Umra je sunnet, i nije nam poznato da je iko rekao da se ona može propustiti, niti ima išta pouzdano iz čega bi se moglo vidjeti da je ona dobrovoljni čin. (Šafija dalje) veli: Nešto je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, preneseno (o tome da je umra dobrovoljni čin), ali je nepouzdano, te se ne može koristiti kao argumenat. Do nas je doprlo od Ibn Abbasa da je on umru smatrao obaveznom.

٨٦. بَاب مِنْهُ *

٩٣٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ الضَّبِّيُّ حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أن النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **دَخَلَتِ الْعُمْرَةُ فِي الْحَجِّ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ سُرَاقَةَ بن مالك بْنِ جُعْشُمٍ وَجَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَمَعْنَى هَذَا الْحَدِيثِ أَنْ لَا بَأْسَ بِالْعُمْرَةِ فِي أَشْهُرِ الْحَجِّ. وَهَكَذَا قال الشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَقُ. وَمَعْنَى هَذَا الْحَدِيثِ: أَنَّ أَهْلَ الْجَاهِلِيَّةِ كَانُوا لَا يَعْتَمِرُونَ فِي أَشْهُرِ الْحَجِّ، فَلَمَّا جَاءَ الْإِسْلَامُ رَخَّصَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ذَلِكَ فَقَالَ: دَخَلَتِ الْعُمْرَةُ فِي الْحَجِّ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، يَعْنِي لَا بَأْسَ بِالْعُمْرَةِ فِي أَشْهُرِ الْحَجِّ. وَأَشْهُرُ الْحَجِّ: شَوَّالٌ وَذُو الْقَعْدَةِ وَعَشْرٌ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ. لَا يَنْبَغِي لِلرَّجُلِ أَنْ يُهِلَّ بِالْحَجِّ إِلَّا فِي أَشْهُرِ الْحَجِّ. وَأَشْهُرُ

---

633 Na temlju ovog hadisa Ebu Hanife i neki učenjaci malikijske pravne škole stali su na stanovište da umra ne spada u obavezne dužnosti.

634 Ibn Hadžer el-Askalani u komentaru Buharijeve zbirke hadisa Fethul-Bari tvrdi da je ravija Hadždžadž b. Ertata el-Kufi koji se nalazi u senedu ovog hadisa, slab, te zbog toga El-Mubarekfori ovaj hadis ubraja među slabe hadise.

الْحُرُمِ: رَجَبٌ وَذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمُحَرَّمُ. هَكَذَا قَالَ غَيْرُ وَاحِدٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ *

86. Još jedno poglavlje na ovu temu

936. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Abde ed-Dabijj; kaže: Ispričao nam je Zijad b. Abdullah, prenijevši od Jezida b. Ebu Zijada, on od Mudžahida, a on od Ibn Abbasa, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **“Umra je uključena u** (mjesece) **hadždža sve do Sudnjeg dana.”**[635]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Surake b. Malika b. Džu’šuma i Džabira b. Abdullaha.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun. Smisao ovog hadisa je: da nema smetnji da se umra obavlja u mjesecima hadždža. Isto ovako tvrde Šafija, Ahmed i Ishak. Oni kažu: smisao ovog hadisa je sljedeći: predislamski Arapi nisu umru obavljali u mjesecima hadždža. Dolaskom islama, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je to dopustio i kazao: “Umra je uključena u (mjesece) hadždža sve do Sudnjeg dana.” A to znači: da nema smetnji da se umra obavlja i u mjesecima hadždža, a mjeseci hadždža su: ševal, zul-ka’de i deset prvih dana zul-hidždžeta. Nije dozvoljeno osobi da učini nijet za hadždž, osim u danima hadždža. Ešhurul-hurum su mjeseci: redžeb, zul-ka’de, zul-hidždže i muharrem. Ovako su prenijeli mnogi učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i ostali.

٨٧. بَاب مَا ذُكِرَ فِي فَضْلِ الْعُمْرَةِ *

٩٣٧. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ تُكَفِّرُ مَا بَيْنَهُمَا وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ.**

635 Predislamski Arapi nisu praktikovali da umru obavljaju u danima hadždža. Allahov Poslanik je ovim hadisom promijenio takvu praksu, dajući na znanje da se umra može obavljati tokom cijele godine pa i u danima hadždža.

قَالَ أبو عِيسَى : هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

87. O vrijednostima umre

937. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb; kaže: Obavijestio nas je Veki', prenijevši od Sufjana, on od Sumejja[636], on od Ebu Saliha, a on od Ebu Hurejrea koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Umra do umre briše grijehe koji su počinjeni između njih[637], a za primljeni hadždž nagrada je samo Džennet."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[638]

٨٨. بَاب مَا جَاءَ فِي الْعُمْرَةِ مِنَ التَّنْعِيمِ *

٩٣٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى وَابْنُ أَبِي عُمَرَ قَالَا : أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَوْسٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرٍ أَنْ يُعْمِرَ عَائِشَةَ مِنَ التَّنْعِيمِ.

قَالَ أبو عِيسَى : هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

88. O umri iz mjesta Et-ten'iim[639]

938. ISPRIČALI SU NAM Jahja b. Musa i Ibn Ebu Omer i kazali: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, on je prenio od Amra b. Dinara, on od Amra b. Evsa, a on od Abdur-Rahmana b. Ebu Bekra: **"Naredio je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Abdur-Rahmanu b. Ebu Bekru da sa Aišom ode u Et-ten'iim kako bi zanijetila umru."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[640]

---

636 Sumejj je bio štićenik Ebu Bekra b. Abdur-Rahmana b. Harisa b. Hišama. Kao ravija je pouzdan. Pripadao je šestoj generaciji ravija. Ubijen je 30. godine po Hidžri.

637 Ajni smatra da se ovo odnosi na male grijehe. Za velike je potrebno pokajanje, tevba.

638 Bilježe ga u *El-Kutubus-Sitte* svi, osim Ebu Davuda.

639 Et-ten'iim je mjesto u predgrađu Mekke, dva ferseha udaljeno od Harema. U njemu je kasnije sagrađena džamija poznata kao Džamija h. Aiše. Ovo mjesto je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio kao mikat, mjesto gdje oblače ihrame i nijete umru stanovnici Mekke.

640 Zabilježen je u *El-Kutubus-Sitte*.

٨٩. بَاب مَا جَاءَ فِي الْعُمْرَةِ مِنَ الْجِعِرَّانَةِ *

٩٣٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ مُزَاحِمِ بْنِ أَبِي مُزَاحِمٍ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَرِّشٍ الْكَعْبِيِّ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ مِنَ الْجِعِرَّانَةِ لَيْلًا مُعْتَمِرًا فَدَخَلَ مَكَّةَ لَيْلًا فَقَضَى عُمْرَتَهُ ثُمَّ خَرَجَ مِنْ لَيْلَتِهِ فَأَصْبَحَ بِالْجِعِرَّانَةِ كَبَائِتٍ. فَلَمَّا زَالَتِ الشَّمْسُ مِنَ الْغَدِ خَرَجَ مِنْ بَطْنِ سَرِفَ حَتَّى جَاءَ مَعَ الطَّرِيقِ، طَرِيقِ جَمْعٍ بِبَطْنِ سَرِفَ. فَمِنْ أَجْلِ ذَلِكَ خَفِيَتْ عُمْرَتُهُ عَلَى النَّاسِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ، وَلَا نَعْرِفُ لِمُحَرِّشٍ الْكَعْبِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَيْرَ هَذَا الْحَدِيثِ *

89. O umri iz mjesta El-Dži'rane

939. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Jahja b. Seid, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Muzahima b. Ebu Muzahima[641], on od Abdul-Aziza b. Abdullaha, a on od Muharriša el-Ka'bija[642]: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pošao je noću iz mjesta El-Dži'rane da obavi umru. U Mekku je ušao po noći, obavio umru, potom se iste noći vratio, osvanuvši na spavanju u mjestu El-Dž'rane. Nakon što je sutradan sunce prešlo zenit spustio se u dolinu Serif[643], i iz Serifa se pojavio putem koji vodi iz pravca Muzdelife. Zato je ova njegova umra ostala nepoznata** (mnogim) **ljudima."**[644]

---

641 Muzahim b. Zufer b. Haris ed-Dubaji, a kaže se i Ebu Amir el-Kufi. Zovu ga i Muzahim b. Muzahim. On je kao ravija pouzdan, pripadao je šestoj generaciji prenosilaca hadisa.

642 Muharriš b. Abdullah, il, b. Suvejd b. Abdullah el-Ka'bi, el-Huzai je ashab. On jedini od ashaba prenosi hadis o tome da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obukao ihram za umru u mjestu El-Dži'rane.

643 Dolina Serif udaljena je od Mekke oko tri milje.

644 Ovaj hadis može poslužiti kao dokaz da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao mikat, mjesto odakle stanovnici Mekke mogu nijjetiti umru, pored Et-ten'iima, odredio i mjesto El-Dži'rane.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-garibun i nije nam poznato da je Muharriš el-Ka'bi prenio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, još koji hadis, osim ovoga.

٩٠. بَاب مَا جَاءَ فِي عُمْرَةِ رَجَبٍ *

٩٤٠. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَيَّاشٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ عُرْوَةَ قَالَ: **سُئِلَ ابْنُ عُمَرَ فِي أَيِّ شَهْرٍ اعْتَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: فِي رَجَبٍ. قال: فَقَالَتْ عَائِشَةُ: مَا اعْتَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا وَهُوَ مَعَهُ، تَعْنِي ابْنَ عُمَرَ، وَمَا اعْتَمَرَ فِي شَهْرِ رَجَبٍ قَطُّ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ. سَمِعْت مُحَمَّدًا يَقُولُ: حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ *

٩٤١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اعْتَمَرَ أَرْبَعًا إِحْدَاهُنَّ فِي رَجَبٍ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

90. O umri u mjesecu redžebu

940. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb; kaže: Obavijestio nas je Jahja b. Adem, prenijevši od Ebu Bekra b. Ajjaša, on od A'meša, on od Habiba b. Ebu Sabita, a on od Urvea koji je kazao: **"Upitan je Ibn Omer o tome u kojem je mjesecu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio umru, pa je rekao: u mjesecu redžebu. Veli (Urve)**

da je Aiša kazala: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije nikada obavio umru, a da i on tj. Ibn Omer nije bio s njim, niti je ikada umru obavio u mjesecu redžebu."[645]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun. Čuo sam Muhammeda (Buhariju) kada kaže da Habib b. Ebu Sabit nije slušao hadise od Urvea b. Zubejra.

941. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Hasan b. Musa; kaže: Nas je obavijestio Šejban, prenijevši od Mensura, on od Mudžahida, a on od Ibn Omera: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je** (u životu) **obavio četiri umre. Jedna od njih je bila u mjesecu redžebu."**[646]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun-hasenun-sahihun.

٩١. بَابُ مَا جَاءَ فِي عُمْرَةِ ذِي الْقَعْدَةِ *

٩٤٢. حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدُّورِيُّ حَدَّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ السَّلُولِيُّ الْكُوفِيُّ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنِ الْبَرَاءِ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اعْتَمَرَ فِي

645 U Muslimovoj predaji ovog hadisa, koji prenosi Ata od Ibn Urvea, stoji dodatak: "Ibn Omer je ovo slušao dok je h. Aiša govorila i nije rekao ni da, ni ne, šutio je." Nevevi smatra da ovo ukazuje na to da je Ibn Omer time doveden u dilemu, ili je pak zaboravio, te zbog toga nije reagovao na Aišinu primjedbu.

646 U predaji ovog hadisa koju Buharija bilježi u nešto dužoj verziji od ove Tirmizijine, Mudžahid kaže: "Ušli smo ja i Urve b. Zubejr u džamiju, kad tamo Abdullah b. Omer sjedi naspram Aišine sobe. Neki su ljudi u tom momentu u džamiji klanjali duha-namaz. Mi ga upitasmo o njihovom namazu, a on reče: To je novotarija. Potom ga upitasmo: A koliko je umri u životu obavio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem,? Četiri, reče on; jedna od njih je bila u mjesecu redžebu. Bi nam nezgodno da mu oponiramo. U tom času začu se Aiša u njenoj sobi. Urve reče: Ču li ti, majko pravovjernih, šta veli Ebu Abdur-Rahman (Ibn Omer)? A šta veli, upita ona? Veli, ponovo će on, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u životu obavio četiri umre i da je jedna od njih bila u mjesecu redžebu. Aiša će na to: Allah se smilovao Ebu Abdur-Rahmanu. On (tj. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem,) nije obavio ni jedne umre, a da on nije bio prisutan, niti je ikad umru obavio u redžebu."
Buharija i Muslim bilježe od Enesa: " da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (u životu) obavio ukupno četiri umre. Sve ih je obavio u mjesecu zul-ka'detu, osim one koju je skupa obavio s hadžom."

ذِي الْقَعْدَةِ.

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ *

91. O umri u mjesecu zul-ka'detu

942. ISPRIČAO NAM JE Abbas b. Muhammed ed-Devri[647]; kaže: Ispričao nam je Ishak b. Mensur es-Seluli el-Kufi, on je prenio od Israila, on od Ebu Ishaka, a on od Beraa: **"da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio umru u mjesecu zul-ka'detu."**[648]

Ebu Isa kaže: Ovaj je hadis hasenun-sahihun.[649]

Na ovu temu hadis je prenesen još i od Ibn Abbasa.

٩٢. بَاب مَا جَاءَ فِي عُمْرَةِ رَمَضَانَ *

٩٤٣. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ أُمِّ مَعْقِلٍ عَنْ أُمِّ مَعْقِلٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **عُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ تَعْدِلُ حَجَّةً.**

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَجَابِرٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَنَسٍ وَوَهْبِ ابْنِ خَنْبَشٍ.

قَالَ أبو عِيسَى: وَيُقَالُ هَرِمُ بْنُ خَنْبَشٍ. قَالَ بَيَانٌ وَجَابِرٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ وَهْبِ بْنِ خَنْبَشٍ. و قَالَ دَاوُدُ الْأَوْدِيُّ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ هَرِمِ بْنِ خَنْبَشٍ، وَوَهْبٌ أَصَحُّ. وَحَدِيثُ أُمِّ مَعْقِلٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صحيح مِنْ هَذَا الْوَجْهِ. و قَالَ أَحْمَدُ وَإِسْحَقَ: قَدْ ثَبَتَ عَنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّ عُمْرَةً فِي رَمَضَانَ تَعْدِلُ حَجَّةً. قَالَ

---

647 Abbas b. Muhammed ed-Devri Ebu Fadl el-Bagdadi Havarizmi pouzdan je ravija i hafiz hadisa. Pripadao je jedanaestoj generaciji ravija. Rođen je 158. a umro 271. godine po Hidžri.

648 Buharija bilježi od Beraa b. Aziba da je kazao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, prije nego je obavio hadždž u mjesecu zul-ka'detu, obavio dvije umre."

649 Bilježi ga i Buharija u *Sahihu*, u nešto drugačijoj formi.

إِسْحَقُ: مَعْنَى هَذَا الْحَدِيثِ مِثْلُ مَا رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: مَنْ قَرَأَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ فَقَدْ قَرَأَ ثُلُثَ الْقُرْآنِ *

92. O umri u mjesecu ramazanu

943. ISPRIČAO NAM JE Nasr. B. Ali; kaže: Obavijestio nas je Ebu Ahmed ez-Zubejri; kaže: Ispričao nam je Israil, prenijevši od Ebu Ishaka, on od Esveda b. Jezida, on od Ibn Ummu Ma'kila, a on od Ummu Ma'kila, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Umra u mjesecu ramazanu ravna je hadždžu."**[650]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ibn Abbasa, Džabira, Ebu Hurejre, Enesa i Vehba b. Hanbeša.

Ebu Isa kaže: A kaže se i Hirm b. Hanbeš. Bejan i Džabir vele: od Ša'bija, od Vehba b. Hanbeša. Davud veli: Od Evdijja, od Ša'bija, od Herima b. Hanbeša. A od Vehba je ispravnije. Hadis Ummu Ma'kila je hasenun-sahihun[651], u ovoj formi. Ahmed i Ishak vele: Potvrđeno je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, "da je umra u mjesecu ramazanu, ravna hadždžu." Ishak veli: Smisao ovog hadisa sličan je onome što se prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: "Ko prouči suru *Kul-huvallahu ehad,* kao da je proučio trećinu Kur'ana."

٩٣. بَاب مَا جَاءَ فِي الَّذِي يُهِلُّ بِالْحَجِّ فَيُكْسَرُ أَوْ يَعْرَجُ *

٩٤٤. حَدَّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ أَخْبَرَنَا حَجَّاجٌ الصَّوَّافُ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ: حَدَّثَنِي الْحَجَّاجُ بْنُ عَمْرٍو وقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَنْ كُسِرَ أَوْ عَرِجَ فَقَدْ حَلَّ وَعَلَيْهِ حَجَّةٌ أُخْرَى.** فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِأَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَا: صَدَقَ.

---

650 Ovaj hadis ima sljedeće značenje: da onaj ko obavi umru u mjesecu ramazanu ima sevaba kao da je obavio hadždž, s tim što mu obavljena umra ne može nadomjestiti haždž koji je dužan obaviti.

651 Bilježe ga i Ebu Davud i Nesaija u Sunenima, u nešto drugačijem obliku od ovoga.

٩٤٥. حَدَّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ عَنِ الْحَجَّاجِ مِثْلَهُ. قَالَ: وَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُه.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. وهَكَذَا رَوَاهُ غَيْرُ وَاحِدٍ عَنِ الْحَجَّاجِ الصَّوَّافِ نَحْوَ هَذَا الْحَدِيثِ. وَرَوَى مَعْمَرٌ وَمُعَاوِيَةُ بْنُ سَلَّامٍ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَافِعٍ عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا الْحَدِيثَ. وَحَجَّاجٌ الصَّوَّافُ لَمْ يَذْكُرْ فِي حَدِيثِهِ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ رَافِعٍ. وَحَجَّاجٌ ثِقَةٌ حَافِظٌ عِنْدَ أَهْلِ الْحَدِيثِ. و سَمِعْت مُحَمَّدًا يَقُولُ: رِوَايَةُ مَعْمَرٍ وَمُعَاوِيَةَ بْنِ سَلَّامٍ أَصَحُّ.

٩٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَافِعٍ عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ *

93. O osobi koja se, nakon što zanijjeti hadždž i izgovori telbijju, povrijedi ili razboli[652]

944. *ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur; kaže: Obavijestio nas je* Revh b. Ubade; kaže: Nas je obavijestio Hadždžadž es-Savaf; kaže: Nas je obavijestio Jahja b. Ebu Kesir, prenijevši od Ikrime, da je kazao: Ispričao mi je Hadždžadž b. Amr i kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ko se povrijedi ili razboli nakon što je obukao ihram** (za hadždž), **dozvoljeno mu je da skine ihram** (i da se vrati kući), **a hadždž obavi drugi put."**[653] Spomenuo sam ovo Ebu Hurejreu i Ibn Abbasu, pa su kazali da je istinu rekao.

---

652 Ovo se odnosi na osobu koja bi se povrijedila ili razboljela do te mjere da ne bi bila u stanju obaviti hadždž.

653 U predaji ovog hadisa, koju bilježi Ebu Davud u *Sunenu*, stoji: "a hadždž obavi naredne godine."

945. ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur; kaže: Obavijestio nas je Muhammed b. Abdullah el-Ensari, on je prenio od Hadždžadža, isto kao i prethodni hadis. On kaže: Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada ga je izgovorio.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun.[654] Prenijeli su ga mnogi od Hadždžadža es-Savafa, slično ovom hadisu. Ma'mer i Muavija b. Selam su ovaj hadis prenijeli od Jahje b. Ebu Kesira, on od Ikrime, on od Abdullaha b. Rafi'a, on od Hadždžadža b. Amra, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Hadždžadž es-Savvaf, u senedu hadisa koji on prenosi, nije spomenuo Abdullaha b. Rafi'a. A Hadždžadž je pouzdan i po mišljenju hadiskih učenjaka hafiz (hadisa). Čuo sam Muhammeda (Buhariju) kada veli: Predaja koju prenose Ma'mer i Muavija, pouzdanija je.

946. ISPRIČAO NAM JE Abd b. Humejd; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rezzak; kaže: Nas je obavijestio Ma'mer, on je prenio od Jahje b. Ebu Kesira, on od Ikrime, on od Abdullaha b. Rafi'a, on od Hadždžadža b. Amra, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično prethodnom hadisu.

٩٤. بَاب مَا جَاءَ فِي الِاشْتِرَاطِ فِي الْحَجِّ *

٩٤٧. حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ الْبَغْدَادِيُّ أَخْبَرَنَا عَبَّادُ بْنُ عَوَّامٍ عَنْ هِلَالِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ ضُبَاعَةَ بِنْتَ الزُّبَيْرِ أَتَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ أَفَأَشْتَرِطُ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَتْ: كَيْفَ أَقُولُ؟ قَالَ: قُولِي لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ مَحِلِّي مِنَ الْأَرْضِ حَيْثُ تَحْبِسُنِي.

وَفِي الْبَاب عَنْ جَابِرٍ وَأَسْمَاءَ وَعَائِشَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ يَرَوْنَ الِاشْتِرَاطَ فِي الْحَجِّ وَيَقُولُونَ: إِنِ اشْتَرَطَ فَعَرَضَ لَهُ مَرَضٌ أَوْ

---

654 Bilježe ga i Ebu Davud, Nesaija i Ibn Madže u *Sunenima*. Ali El-Kari tvrdi da drugi učenjaci ovaj hadis smatraju sahihom.

عُذْرٌ فَلَهُ أَنْ يَحِلَّ وَيَخْرُجَ مِنْ إِحْرَامِهِ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَق. وَلَمْ يَرَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ الِاشْتِرَاطَ فِي الْحَجِّ وَقَالُوا: إِنِ اشْتَرَطَ فَلَيْسَ لَهُ أَنْ يَخْرُجَ مِنْ إِحْرَامِهِ وَيَرَوْنَهُ كَمَنْ لَمْ يَشْتَرِطْ *

94. O uvjetovanju u nijjetu hadždža

947. ISPRIČAO NAM JE Zijad b. Ejjub el-Bagdadi; kaže: Obavijestio nas je Abbad b. Avvam, on je prenio od Hilala b. Habbaba, on od Ikrimea, a on od Ibn Abbasa: **"Došla je Duba'a, Zubejrova kćerka, Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kazala: Allahov Poslaniče! Ja želim da idem na hadždž, pa mogu li ga uvjetovati? Možeš, reče on. A kako da kažem, upita, ona. On reče: Kaži, odazivam Ti se, Allahu, odazivam. Mjesto u kome ću skinuti ihram biće ono odakle ne budem mogla dalje."**[655]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Džabira, Esme i Aiše.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun.[656] Prema ovome postupaju neki učenjaci. Oni drže da se u nijjetu hadždža može uvjetovati i kažu: Ukoliko bi neko uvjetovao, pa ga zadesi neka bolest ili spriječenost, dozvoljeno mu je da skine ihram i prekine hadždž. Ovako misle Šafija, Ahmed i Ishak. Neki, pak, učenjaci smatraju da nijjeta hadždža nema uslovljavanja i kažu: Ukoliko bi neko i uvjetovao, ne bi mogao skinuti ihram i prekinuti hadždž kao i u slučaju kada ne uvjetuje.

٩٥. بَاب مِنْهُ *

٩٤٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنِي مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ

---

655 Ovdje se uvjetovanje odnosi na bolesne osobe koje bi željele krenuti na hadždž, ali nisu sigurne hoće li moći izdržati. Njima je dozvoljeno da u nijjetu reknu: Ja zanijjetih da obavim hadždž, ukoliko budem mogla. Ukoliko ne mognem, ja ću skinuti ihram i prekinuti hadždž, tamo odakle ne mognem dalje. Neki učenjaci smatraju da svako, prilikom nijjeta, može uvjetovati.
Buharija i Muslim bilježe od Aiše da je kazala: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je ušao kod Dubae, Zubejrove kćerke, koja je bila bolesna i rekao joj: Možda i ti želiš krenuti na hadždž? Tako mi Allaha, još imam bolove, reče ona. On će joj na to: Kreni na hadždž i uvjetuj. Reci: Allahu, ja ću skinuti ihram i prekinuti hadždž, tamo odakle ne budem mogla dalje."

656 Bilježe ga u *El-Kutubus-Sitte* svi, osim Buharije.

عَنْ سَالِمٍ عَنْ أبِيهِ : أَنَّهُ كَانَ يُنْكِرُ الِاشْتِرَاطَ فِي الْحَجِّ وَيَقُولُ : أَلَيْسَ حَسْبُكُمْ سُـنَّةَ نَبِيِّكُمْ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

قَالَ أبو عِيسَى : هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

95. Još jedno poglavlje o istoj temi

948. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Abdullah b. Mubarek; kaže: Mene je obavijestio Ma'mer, prenijevši od Zuhrija, on od Salima, a on od svoga oca[657]: **"da je on prezirao uvjetovanje u nijjetu hadždža, govoreći: Zar vam nije dovoljan postupak vašeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun[658].

٩٦. بَاب مَا جَاءَ فِي الْمَرْأَةِ تَحِيضُ بَعْدَ الْإِفَاضَةِ *

٩٤٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أبِيهِ عَـنْ عَائِشَـةَ قَالَتْ : ذَكَرْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ صَفِيَّةَ بِنْتَ حُيَيٍّ حَـاضَتْ فِـي أَيَّامِ مِنًى فَقَالَ أَحَابِسَتُنَا هِيَ؟ قَالُوا : إِنَّهَا قَدْ أَفَاضَتْ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّـه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَلَا إِذًا .

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَابْنِ عَبَّاسٍ.

قَالَ أبو عِيسَى : حَدِيثُ عَائِشَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْـلِ الْعِلْمِ: أَنَّ الْمَرْأَةَ إِذَا طَافَتْ طَوَافَ الزِّيَارَةِ ثُمَّ حَاضَتْ فَإِنَّهَا تَنْفِرُ وَلَيْسَ عَلَيْهَا شَيْءٌ. وَهُوَ قَوْلُ الثَّوْرِيِّ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ *

---

657 Njegov otac je Abdullah b. Omer. On u nijjetu hadždža nije opravdavao nikakvo uvjetovanje. Naprotiv, on je to prezirao. Bejhekija kaže: Da je do Ibn Omera dopro hadis Dubae, kćerke Zubejrove, on bi zasigurno govorio u skladu sa hadisom.

658 Bilježi ga i Buharija u nešto dužem obliku.

٩٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو عَمَّارٍ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: مَنْ حَجَّ الْبَيْتَ فَلْيَكُنْ آخِرُ عَهْدِهِ بِالْبَيْتِ إِلَّا الْحُيَّضَ. وَرَخَّصَ لَهُنَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ *

96. O ženi koja dobije mjesečno pranje, nakon što obavi tavaful-ifadu[659]

949. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Lejs, prenijevši od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a on od Aiše koja je kazala: **"Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuto je da je Safija kćerka Hubejova, dobila mjesečno pranje u danima boravka na Mini, pa je rekao: Zar ćemo se zbog nje morati zadržati? Ali ona je obavila tavaful-ifadu, rekoše prisutni, a on će na to: U tom slučaju nećemo."**[660]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ibn Omera i Ibn Abbasa.

Ebu Isa kaže: Aišin hadis je hasenun-sahihun.[661] U skladu sa ovim je postupak učenjaka. Oni drže da ukoliko žena obavi tavaful-ifadu, potom dobije mjesečni ciklus, može (slobodno) putovati i nije (zbog propuštanja oprosnog tavafa) obavezna zaklati kurban. Ovo je stav Es-Sevrija, Šafije, Ahmeda i Ishaka.

---

659 Tavaf znači obilazak oko Kabe sedam puta. Obredi hadždža sadrže tri tavafa: a) tavaf koji je vadžib, a obavlja se odmah po dolasku u Mekku (tavaful-kudum), b) tavaful-ifada ili tavafuz-zijare koji se ubraja u hadžske ruknove, bez koga hadždž ne vrijedi, a obavlja se prvog dana Kurban-bajrama i c) oprosni tavaf-tavaful-veda, koji se obavlja prilikom odlaska iz Mekke.

660 Ovdje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mislio da Safija nije obavila tavaful-ifade ili tavafuz-zijare, koji je hadžski rukn. Zato je rekao da će se morati zadržati u Mekki sve dok joj mjesečni ciklus ne prođe, kako bi i ona mogla obaviti taj tavaf. Međutim, kada su mu rekli da je ona obavila tavaful-ifade, prije nego joj je nastupio mjesečni ciklus, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče, da se neće morati produžavati boravak u Mekki. On je time stavio do znanja da oprosni tavaf ne spada u ruknove hadždža, i žene koje ga propuste, zbog mjesečnog ciklusa, nisu obavezne zaklati kurban.

661 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima*.

950. ISPRIČAO NAM JE Ebu Ammar; kaže: Obavijestio nas je Isa b. Junus, on je prenio od Ubejdulaha, on od Nafi'a, a on od Ibn Omera da je kazao: **"Ko bude hodočastio Kabu, neka mu bude posljednje, što će uraditi, obilazak oko Kabe. To važi za sve, osim za žene koje dobiju mjesečno pranje. Njima je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem dozvolio da tavaf mogu izostaviti."**[662]

Ebu Isa kaže: Ibn Omerov hadis je hasenun-sahihun.[663] U skladu sa njim je postupak učenjaka.

٩٧. بَاب مَا جَاءَ مَا تَقْضِي الْحَائِضُ مِنَ الْمَنَاسِكِ *

٩٥١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ عَنْ جَابِرٍ وَهُوَ ابْنُ يَزِيدَ الْجُعْفِيُّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: **حِضْتُ فَأَمَرَنِي النَّبِي صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ أَقْضِيَ الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا إِلَّا الطَّوَافَ بِالْبَيْتِ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: الْعَمَلُ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ: أَنَّ الْحَائِضَ تَقْضِي الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا إلا الطَّوَافَ بِالْبَيْتِ. وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ عَائِشَةَ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ أَيْضًا *

٩٥٢. حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ أَخْبَرَنَا مَرْوَانُ بْنُ شُجَاعٍ الْجَزَرِيُّ عَنْ خُصَيْفٍ عَنْ عِكْرِمَةَ وَمُجَاهِدٍ وَعَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَفَعَ الْحَدِيثَ إِلَى النَّبِي صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **أَنَّ النُّفَسَاءَ وَالْحَائِضَ تَغْتَسِلُ وَتُحْرِمُ وَتَقْضِي الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا غَيْرَ أَنْ لَا تَطُوفَ بِالْبَيْتِ حَتَّى تَطْهُرَ.**

هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ *

---

662 Ovdje se misli na oprosni tavaf, tavaful-veda, koji je, prema mišljenju Malika, sunnet, dok je, prema mišljenju učenjaka hanefijske, šafijske i hanbelijske pravne škole, vadžib za čije je izostavljanje obavezno klanje kurbana, osim za Mekelije i žene koje dobiju mjesečni ciklus.

663 Bilježe ga i Nesaija u *Sunenu* i Hakim u *Mustedreku*.

97. Koje obrede hadždža može obavljati žena dok ima mjesečno pranje

951. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hudžr; kaže: Obavijestio nas je Šerik, prenijevši od Džabira, a on je sin Jezida el-Dža'fija, on od Abdur-Rahmana b. Esveda, on od svoga oca, a on od Aiše koja je kazala: **"Dobila sam mjesečno pranje, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mi zapovjedi da mogu obavljati sve obrede hadždža, osim obilaska oko Kabe."**

Ebu Isa kaže: U skladu sa ovim hadisom praksa je učenjaka. Oni drže da žena koja ima mjesečno pranje može obavljati sve obrede hadždža, osim obilaska oko Kabe. Ovaj hadis je od Aiše prenesen i drugim putevima osim ovog.

952. ISPRIČAO NAM JE Zijad b. Ejjub; kaže: Obavijestio nas je Mervan b. Šudža' el-Džezeri, on je prenio od Husajfa, on od Ikrime, Mudžahida i Ataa, a oni od Ibn Abbasa, koji hadis vezuje za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: **"Žene koje imaju porođajni i mjesečni ciklus, okupat će se, obući ihram i obaviti sve obrede hadždža, osim tavafa oko Kabe. Tavaf oko Kabe neće obavljati** (dok im to ne prestane i) **dok se ne okupaju."**

Ovaj hadis je u ovoj formi hasenun-garibun.[664]

٩٨. بَاب مَا جَاءَ مَنْ حَجَّ أَو اعْتَمَرَ فَلْيَكُنْ آخِرُ عَهْدِهِ بِالْبَيْتِ *

٩٥٣. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْكُوفِيُّ أَخْبَرَنَا الْمُحَارِبِيُّ عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْبَيْلَمَانِيِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَوْسٍ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَوْسٍ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: **مَنْ حَجَّ هَذَا الْبَيْتَ أَو اعْتَمَرَ فَلْيَكُنْ آخِرُ عَهْدِهِ بِالْبَيْتِ.** فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: خَرَرْتَ مِنْ يَدَيْكَ، سَمِعْتَ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ تُخْبِرْنَا بِهِ.

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ.

---

664 Zabilježio ga je i Ebu Davud u Sunenu. Munziri veli da se u senedu ovog hadisa nalazi ravija po imenu Husa'jf b. Abdur-Rahman el-Harani Ebu Avn, za koga mnogi hadiski učenjaci drže da je slab prenosilac.

قَالَ أَبو عِيسَى : حَدِيثُ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَوْسٍ حَدِيثٌ غَرِيبٌ. وَهَكَذَا رَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ مِثْلَ هَذَا. وَقَدْ خُولِفَ الْحَجَّاجُ فِي بَعْضِ هَذَا الْإِسْنَادِ *

98. Obilazak oko Kabe bit će posljednje što će učiniti osoba koja obavlja hadždž ili umru

953. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Abdur-Rahman el-Kufi; kaže: Obavijestio nas je el-Muharibi[665], on je prenio od Hadždžadža b. Ertate, on od Abdul-Melika b. Mugire, on od Abdur-Rahmana b. Bejlemanija[666], on od Amra b. Evsa, a on od Harisa b. Abdullaha b. Evsa koji je kazao: Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada veli: **"Ko bude hodočastio ovu kuću, ili obavio umru, neka mu obilazak oko Kabe bude posljednje što će učiniti."** Omer mu reče: Ruke ti otpale, čuo si to od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a nisi nas o tome obavijestio.

Na ovu temu hadis je prenesen i od Ibn Abbasa.

Ebu Isa kaže: Hadis Harisa b. Abdullaha b. Evsa je garibun[667]. Slično ovome su prenijeli mnogi od Hadždžadža b. Ertate. Protivrječeno je Hadždžadžu u dijelu ovog seneda.

٩٩. بَاب مَا جَاءَ أَنَّ الْقَارِنَ يَطُوفُ طَوَافًا وَاحِدًا *

٩٥٤. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْحَجَّاجِ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَنَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فَطَافَ لَهُمَا طَوَافًا وَاحِدًا.

665 Abdur-Rahman b. Muhammed b. Zijad el-Muharibi el-Kufi, po ocjeni hadiskih učenjaka, nije loš ravija, osim što je bio sklon tedlisu. Pripadao je devetoj generaciji.

666 Ibn Hadžer el-Askalani za njega kaže: da je stanovao u Medini, da je kasnije odselio u Haran, da je pripadao šestoj generaciji, te da je slab ravija.

667 Munziri smatra da je ovaj hadis, sa ovim senedom kako ga prenosi Tirmizija, slab, dok je sa senedom kako su ga prenijeli Ebu Davud i Nesaija dobar.

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَابْنِ عَبَّاس.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ جَابِرٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ قَالُوا: الْقَارِنُ يَطُوفُ طَوَافًا وَاحِدًا. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ وَأحْمَدَ وَإسْحَقَ. و قَالَ بَعْضُ أهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ: يَطُوفُ طَوَافَيْنِ وَيَسْعَى سَعْيَيْنِ. وَهُوَ قَوْلُ الثَّوْرِيِّ وَأهْلِ الْكُوفَةِ *

٩٥٥. حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ أسْلَمَ الْبَغْدَادِيُّ أخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَنْ أحْرَمَ بِالْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ أجْزَأهُ طَوَافٌ وَاحِدٌ وَسَعْيٌ وَاحِدٌ عَنْهُمَا حَتَّى يَحِلَّ مِنْهُمَا جَمِيعًا.**

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ صَحِيحٌ تَفَرَّدَ بِهِ الدَّرَاوَرْدِيُّ عَلَى ذَلِكَ اللَّفْظِ. وَقَدْ رَوَاهُ غَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَلَمْ يَرْفَعُوهُ وَهُوَ أصَحُّ *

99. O tome da će karin[668] obaviti jedan tavaf

954. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer; kaže: Obavijestio nas je Ebu Muavija, on je prenio od Hadždžadža, on od Ebu Zubejra, a on od Džabira: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, istodobno je obavio hadždž i umru i za oboje je obavio jedan tavaf."**

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Ibn Omera i Ibn Abbasa.

Ebu Isa kaže: Džabirov hadis je hasenun.[669] U skladu sa njim je praksa nekih učenjaka iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve

668 Karin je osoba koja prilikom oblačenja ihrama zanijjeti da će istodobno obaviti i hadždž i umru.

669 Bilježe ga i Muslim u *Sahihu* i Ebu Davud, Nesaija i Ibn Madže u *Sunenima*.

sellem, ashaba i kasnije. Oni vele: Osoba koja istodobno obavlja i hadždž i umru će (za oboje) obaviti samo jedan tavaf. Ovo je stav Šafije, Ahmeda i Ishaka. Neki, pak, učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i kasnije, smatraju da će obaviti dva tavafa (oko Kabe) i učiniti dva sa'ja (između Safe i Merve). Ovako misle Es-Sevri i učenjaci iz Kufe.

955. ISPRIČAO NAM JE Hallad b. Eslem el-Bagdadi; kaže: Obavijestio nas je Abdul-Aziz b. Muhammed, prenijevši od Ubejdullaha b. Omera, on od Nafi'a, a on od Ibn Omera, koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ko prilikom oblačenja ihrama istodobno zanijjeti hadždž i umru, biće mu dovoljan jedan tavaf i jedan sa'j za oboje, i to sve dotle dok ne skine ihram i oslobodi se zabrana oboga."**[670]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-garibun-sahihun.[671] Ovakav tekst je prenio sam Ed-Daraverdi. Mnogi su ga prenijeli od Ubejdullaha b. Omera, ali ga nisu vezivali (za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) i to je pouzdanije.

١٠٠. بَاب مَا جَاءَ أَنْ يَمْكُثَ الْمُهَاجِرُ بِمَكَّةَ بَعْدَ الصَّدْرِ ثَلَاثًا *

٩٥٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حُمَيْدٍ سَمِعَت السَّائِبَ بْنَ يَزِيدَ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ الْحَضْرَمِيِّ يَعْنِي مَرْفُوعًا قَالَ: يَمْكُثُ الْمُهَاجِرُ بَعْدَ قَضَاءِ نُسُكِهِ بِمَكَّةَ ثَلَاثًا.

---

670 Na temelju ovog i prethodnog hadisa Šafija, Ahmed b. Hanbel, Ishak, Malik i većina učenjaka stali su na stanovište da je onome ko istodobno obavlja i hadždž i umru, dovoljan po jedan tavaf i jedan sa'j za oboje. To znači da neće morati posebno obavljati tavaf i sa'j za hadždž, a posebno za umru. Ovdje se, kad se kaže jedan tavaf, misli na Tavafu-zijare (obilazak oko Kabe sedam puta), koji je rukn i hadždža i umre. Dakako da time nije rečeno da hadžija nije obavezan obaviti i preostala dva tavafa hadždža: tavaful-kudum i tavaful-veda. Isto tako, kada se kaže jedan sa'j, misli se na ubrzano hodanje (sedam puta) između Safe i Merve. Sufjan es-Sevri i učenjaci hanefijske pravne škole smatraju da će se posebno obaviti tavaf i sa'j za hadždž, a posebno za umru. Oni se pri tome pozivaju na hadis u kojem stoji: "da je Alija jednom prilikom istodobno zanijjetio i hadždž i umru i da je učinio po dva tavafa i dva sa'ja, a potom kazao: vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je ovako postupio". El-Mubarekfori smatra da su sve predaje ovog hadisa slabe.

671 Bilježe ga i Ahmed u *Musnedu* i Ibn Madže u *Sunenu*.

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ بِهَذَا الْإِسْنَادِ مَرْفُوعًا *

100. Muhadžir može, nakon silaska s Mine, ostati u Mekki još tri dana

956. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, prenijevši od Abdur-Rahmana b. Humejda koji je kazao: Čuo sam Saiba b. Jezida koji je prenio od Ala'a b. Hadremija, tj. kao merfu', hadis u kome je (Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) kazao: **"Muhadžir će, nakon što izvrši obrede** (hadždža), **boraviti u Mekki još tri dana."**[672]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun[673]. On je u (u nešto drugačijem obliku) sa istim ovim senedom prenesen i kao merfu' hadis.

١٠١. بَاب مَا جَاءَ مَا يَقُولُ عِنْدَ الْقُفُولِ مِنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ *

٩٥٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: **كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَفَلَ مِنْ غَزْوَةٍ أَوْ حَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ فَعَلَا فَدْفَدًا مِنَ الْأَرْضِ أَوْ شَرَفًا كَبَّرَ ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ سَائِحُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ. صَدَقَ اللَّهُ وَعْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ الْبَرَاءِ وَأَنَسٍ وجَابِرٍ. قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

---

672 Nevevi, govoreći o značenju ovog hadisa, kaže: Svima je onima koji su učinili hidžru iz Mekke u Medinu prije njenog oslobođenja, u početku bilo zabranjeno da borave u Mekki. Kasnije im je dopušteno da mogu, nakon obavljenog hadždža ili umre, boraviti još tri dana, ali im je i dalje bilo zabranjeno ostati duže od toga.

673 Bilježe ga u *El-Kutubus-Sitte* svi, osim Muslima.

101. Šta se izgovara prilikom povratka sa hadždža i umre

957. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hudžr; kaže: Obavijestio nas je Ismail b. Ibrahim, on je prenio od Ejjuba, on od Nafi'a, a on od Ibn Omera koji je kazao: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, praktikovao je kada bi se vraćao iz bitke, sa hadždža ili umre da, kad god naiđe na kakvo uzvišenje, tri puta izgovori tekbir, a potom rekne: Samo je Allah Bog, On je Jedan i nema druga. Njemu pripada sva vlast i zahvala i On je nad svim moćan. Vraćamo se** (kao) **ljudi koji se kaju, robuju, poste i našeg Gospodara hvale. Allah je ispunio Svoje obećanje. Pomogao je Svoga roba i sam porazio neprijateljske vojske."**[674]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Beraa, Enesa i Džabira.

Ebu Isa kaže: Ibn Omerov hadis je hasenun-sahihun.[675]

١٠٢. بَاب مَا جَاءَ فِي الْمُحْرِمِ يَمُوتُ فِي إِحْرَامِهِ *

٩٥٨. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَرَأَى رَجُلًا قَدْ سَقَطَ عَنْ بَعِيرِهِ فَوُقِصَ فَمَاتَ وَهُوَ مُحْرِمٌ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اغْسِلُوهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَكَفِّنُوهُ فِي ثَوْبَيْهِ وَلَا تُخَمِّرُوا رَأْسَهُ فَإِنَّهُ يُبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُهِلُّ أَوْ يُلَبِّي.

---

674 **Uzvišeni Allah, dž.š., je ispunio obećanje koje je dao Svome poslaniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, na Hendeku. Udružena plemena mekkanskih idolopoklonika i njihovi saveznici došli su na Hendek sa dvanaest hiljada vojnika, uz to su im se pridružila i neka jevrejska plemena iz medinske okoline. Mjesec dana su opsjedali Ḥendek pokušavajući da zauzmu Medinu. Do borbe, ipak, nije došlo, jer je Svevišnji Allah jedne noći na njih poslao strašan vjetar koji im je prašinu u lice nanosio, isprevrtao njihove stvari i pogasio vatre. Uz to je Allah, dž.š., poslao hiljadu meleka koji su gromoglasno izgovarali tekbire oko njihovih šatora. To im je ulilo strah u srca i oni su se bez borbe povukli i razbježali.**

675 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima*, te Ebu Davud i Nesaija u *Sunenima*.

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَهُـوَ قَـوْلُ سُـفْيَانَ الثَّـوْرِيِّ وَالشَّـافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ. و قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: إِذَا مَاتَ الْمُحْرِمُ انْقَطَعَ إِحْرَامُهُ وَيُصْنَعُ بِهِ مَا يُصْنَعُ بِغَيْرِ الْمُحْرِمِ *

102. O osobi koja umre u ihramu

958. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, on je prenio od Amra b. Dinara, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa koji je kazao: **"Bili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom putovanju pa je ugledao nekog čovjeka kako pade s deve, slomi vrat i umrije, a bio je u ihramu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,** (tada) **reče; Okupajte ga vodom s lotosovim lišćem i umotajte ga u ihram. Nemojte mu zamotavati glavu jer će on biti proživljen na Sudnjem danu kako se odaziva, ili** (je kazao) **kako uči telbijju."**[676]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[677] U skladu sa njim je stav Sufjana es-Sevrija, Šafije, Ahmeda i Ishaka. Neki učenjaci vele: Ukoliko osoba umre u ihramu, skinuće joj se ihram i postupit će se sa njom na način kako se postupa i sa osobama koje nisu u ihramu.

١٠٣. بَاب مَا جَاءَ فِي الْمُحْرِمِ يَشْتَكِي عَيْنَهُ فَيَضْمِدُهَا بِالصَّبِرِ *

٩٥٩. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ مُوسَى عَـنْ نُبَيْـهِ بْنِ وَهْبٍ: أَنَّ عُمَرَ بْنَ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْمَرٍ اشْتَكَى عَيْنَيْهِ وَهُوَ مُحْـرِمٌ فَسَـأَلَ أَبَـانَ بْنَ عُثْمَانَ فَقَالَ: اضْمِدْهُمَا بِـالصَّبِرِ فَـإِنِّي سَمِعْتُ عُثْمَـانَ بْـنَ عَفَّـانَ يَذْكُرُهَـا عَـنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: اضْمِدْهُمَا بِالصَّبِرِ.

---

676 Većina islamskih učenjaka je na temelju ovog hadisa stala na stanovište da osobu koja u toku obavljanja hadždža ili umre, umre u ihramu, treba umotati u njen ihram, s tim što joj se glava neće zamotavati. Učenjaci hanefijske i malikijske pravne škole, pak, smatraju da je ne treba umotavati u ihram, nego je treba umotati na način kako se umotavaju i osobe koje nisu u ihramu.

677 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima*.

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ لَا يَرَوْنَ بَأْسًا أَنْ يَتَدَاوَى الْمُحْرِمُ بِدَوَاءٍ مَا لَمْ يَكُنْ فِيهِ طِيبٌ *

103. Ukoliko muhrima[678] zabole oči, neka ih namaže sokom alojina lista

959. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, on je prenio od Ejjuba b. Musaa, a on od Nubejha b. Vehba: **"Zaboljele su oči Omera b. Ubejdullaha b. Ma'mera dok je bio u ihramu, pa se požalio Ebanu b. Osmanu i upitao ga šta da radi? On mu reče: Namaži ih sokom alojina lista, jer sam ja čuo Osmana b. Affana kada spomenu da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,** (nekom čovjeku koji je imao sličan slučaj) **rekao: Namaži ih sokom alojina lista."**[679]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[680] U skladu sa ovim (hadisom) je praksa učenjaka. Oni smatraju da nema smetnje da se osoba dok je u ihramu liječi lijekovima koji u sebi ne sadrže miris.

١٠٤. بَاب مَا جَاءَ فِي الْمُحْرِمِ يَحْلِقُ رَأْسَهُ فِي إِحْرَامِهِ مَا عَلَيْهِ *

٩٦٠. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ وَابْنِ أَبِي نَجِيحٍ وَحُمَيْدٍ الْأَعْرَجِ وَعَبْدِ الْكَرِيمِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِهِ وَهُوَ بِالْحُدَيْبِيَةِ قَبْلَ أَنْ يَدْخُلَ مَكَّةَ وَهُوَ مُحْرِمٌ وَهُوَ يُوقِدُ تَحْتَ قِدْرٍ وَالْقَمْلُ يَتَهَافَتُ عَلَى وَجْهِهِ فَقَالَ: أَتُؤْذِيكَ هَوَامُّكَ هَذِهِ؟ فَقَالَ: نَعَمْ. فَقَالَ: احْلِقْ وَأَطْعِمْ فَرَقًا بَيْنَ سِتَّةِ

678 Muhrimom se naziva osoba koja je u ihramu.
679 Nevevi tvrdi da su učenjaci jednoglasni u mišljenju da muhrim, ukoliko ga zabole oči, ili neki drugi vanjski dio tjela, može koristiti lijek koji u sebi ne sadrži miris. Ukoliko je primoran, može i takav, s tim što bi u takvom slučaju morao podijeliti milostinju.
680 Bilježi ga i Muslim u *Sahihu*.

مَسَاكِينَ، وَالْفَرَقُ ثَلَاثَةُ آصُعٍ. أَوْ صُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ أَوِ انْسُكْ نَسِيكَةً. قَالَ ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ: أَوِ اذْبَحْ شَاةً.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَيْهِ عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ: أَنَّ الْمُحْرِمَ إِذَا حَلَقَ أَوْ لَبِسَ مِنَ الثِّيَابِ مَا لَا يَنْبَغِي لَهُ أَنْ يَلْبَسَ فِي إِحْرَامِهِ أَوْ تَطَيَّبَ، فَعَلَيْهِ الْكَفَّارَةُ بِمِثْلِ مَا رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *

104. Šta je dužna učiniti osoba koja, dok je u ihramu, obrije glavu

960. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, on je prenio od Ejjuba, Ibn Ebu Nedžiha, Humejda el-A'redža i Abdul-Kerima, oni od Mudžahida, on od Abdur-Rahmana b. Ebu Lejle, a on od Ka'ba b. Udžrea: **“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored njega dok je bio u ihramu, i dok je, prije nego je ušao u Mekku, na Hudejbiji ložio vatru pod kazan, a vaši mu lazaju niz lice, i rekao: Muče li te te vaške? Da, reče on, a (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) će na to: Obrij glavu i podijeli šestorici bijednika ferek hrane,** a ferek iznosi tri sa'a, **ili posti tri dana, ili zakolji kurban.”** Ibn Ebu Nedžih je kazao: **“ili zakolji ovcu.”**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun U skladu sa ovim postupak je učenjaka iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i ostalih. Oni smatraju da osoba dok je u ihramu, ukoliko obrije glavu ili na sebe nešto obuče (što joj nije dozvoljeno dok je u ihramu), ili se namiriše, podliježe otkupu u duhu onoga, kako je preneseno od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

١٠٥. بَاب مَا جَاءَ فِي الرُّخْصَةِ لِلرِّعَاءِ أَنْ يَرْمُوا يَوْمًا وَيَدَعُوا يَوْمًا*

٩٦١. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ ابْنِ

عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي الْبَدَّاحِ بْنِ عَـدِيٍّ عَـنْ أَبِيـهِ: أَنَّ النَّبِـيَّ صَلَّـى اللَّـه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْخَصَ لِلرِّعَاءِ أَنْ يَرْمُوا يَوْمًا وَيَدَعُوا يَوْمًا.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَكَذَا رَوَى ابْنُ عُيَيْنَةَ. وَرَوَى مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِـي بَكْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي الْبَدَّاحِ بْنِ عَاصِمِ بْنِ عَدِيٍّ عَنْ أَبِيهِ. وَرِوَايَةُ مَالِكٍ أَصَـحُّ. وَقَـدْ رَخَّصَ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ لِلرِّعَاءِ أَنْ يَرْمُوا يَوْمًا وَيَدَعُوا يَوْمًا. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ *

٩٦٢. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ قال حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي الْبَدَّاحِ بْنِ عَاصِمِ بْنِ عَدِيٍّ عَنْ أَبِيـهِ قَالَ: **رَخَّصَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِرِعَاءِ الْإِبِلِ فِي الْبَيْتُوتَـةِ أَنْ يَرْمُـوا يَوْمَ النَّحْرِ ثُمَّ يَجْمَعُوا رَمْيَ يَوْمَيْنِ بَعْدَ يَوْمِ النَّحْـرِ فَيَرْمُونَـهُ فِي أَحَدِهِمَا.** قَـالَ مَالِكٌ: ظَنَنْتُ أَنَّهُ قَالَ فِي الْأَوَّلِ مِنْهُمَا ثُمَّ يَرْمُونَ يَوْمَ النَّفْرِ.

وهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَهُوَ أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُيَيْنَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْـنِ أَبِـي بَكْرٍ*

105. O dopuštenju čobanima da mogu jedan dan bacati kamenčiće, a drugi preskočiti

961. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer[681]; kaže: Obavijestio nas je Sufjan, on je prenio od Abdullaha b. Ebu Bekra b. Muhammeda b. Amra b. Hazma, on od svoga oca, on od Ebu Beddaha b. Adijja[682], a on od svoga oca: **"Dopustio je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čobanima da mogu dan bacati kamenčiće, a dan preskočiti."**[683]

---

681 On je Muhammed b. Jahja b. Ebu Omer el-Adni. Nastanio se u Mekki. Kao ravija je iskren. Napisao je zbirku hadisa pod nazivom *Musned.* Puno vremena je provodio uz Sufjana b. Ujejnu.

682 Ebu Beddah b. Asim b. Adijj b. Džedd pouzdan je prenosilac. Pripadao je trećoj generaciji ravija hadisa.

683 Čuvari stoke mogu, shodno Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, dopuštenju, nakon što prvog dana bace kamenčiće, otići s Mine i drugi dan Bajrama čuvati svoju stoku, a onda doći treći dan i baciti kamenčiće, zajedno za oba dana.

Ebu Isa veli: Ovako je prenio Ibn Ujejne. A prenio je Malik b. Enes od Abdullaha b. Ebu Bekra, on od svoga oca, on od Ebu Beddaha b. Asima b. Adijja, a on od svoga oca. Malikova predaja je pouzdanija. Neki učenjaci dopuštaju čobanima da mogu jedan dan bacati kamenčiće, a drugi preskočiti. Ovo je stav Šafije.

962. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali el-Hallal; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rezzak; kaže: Nas je obavijestio Malik b. Enes i kazao: Ispričao mi je Abdullah b. Ebu Bekr, prenijevši od svoga oca, on od Ebu Beddaha b. Asima b. Adija, a on od svoga oca koji je kazao: **"Dozvolio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čobanima deva da ne spavaju** (na Mini), **i da, nakon što bace kamenčiće prvog dana Bajrama, (odu), a bace kamenčiće u jednom od preostala dva dana i to skupa za oba dana."**

Malik veli: Mislim da je rekao: Prvog, a onda trećeg dana, kad bude napuštao (Minu). Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[684] I pouzdaniji je od hadisa što ga Ibn Ujejne prenosi od Abdullaha b. Ebu Bekra.

١٠٦. باب في تعليق نية الحج لنية غيره

٩٦٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ بْنِ عَبْدِ الْوَارِثِ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي أَخْبَرَنَا سُلَيْمُ بْنُ حَيَّانَ قَال سَمِعْتُ مَرْوَانَ الْأَصْفَرَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: **أَنَّ عَلِيًّا قَدِمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْيَمَنِ فَقَالَ: بِمَ أَهْلَلْتَ؟ قَالَ: أَهْلَلْتُ بِمَا أَهَلَّ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ: لَوْلَا أَنَّ مَعِي هَدْيًا لَأَحْلَلْتُ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ *

106. O vezivanju izgovora hadždžskog nijjeta za nijjet druge osobe

963. ISPRIČAO NAM JE Abdul-Varis b. Abdus-Samed b. Abdul-Varis i kazao: Ispričao mi je moj otac; kaže: Obavijestio nas je Selim b. Hajjan i kazao: Čuo sam Mervana el-Asfera koji je prenio od Enesa b. Malika: "Alija je iz Jemena došao Allahovom Poslaniku,

---

684 Bilježe ga u *El-Kutubus-Sitte* svi, osim Buharije.

sallallahu alejhi ve sellem, a on ga upita: Šta si rekao prilikom izgovora nijjeta? **On reče: Rekao sam: Nijjetim** (hadždž) **onako kako ga je zanijjetio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on će na to: Da nije sa mnom kurban, ja bih skinuo ihram."**[685]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je u ovom obliku hasenun-garibun.

١٠٧. بَاب مَا جَاءَ فِي يَوْمِ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ *

٩٦٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ بْنِ عَبْدِ الْوَارِثِ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ إِسْحَقَ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ يَوْمِ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ فَقَالَ: يَوْمُ النَّحْرِ *

٩٦٥. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: يَوْمُ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ يَوْمُ النَّحْرِ. وَلَمْ يَرْفَعْهُ. وَهَذَا أَصَحُّ مِنَ الْحَدِيثِ الْأَوَّلِ. وَرِوَايَةُ ابْنِ عُيَيْنَةَ مَوْقُوفًا أَصَحُّ مِنْ رِوَايَةِ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ مَرْفُوعًا.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَكَذَا رَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ مِنَ الْحُفَّاظِ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلِيٍّ مَوْقُوفًا *

---

685 Ovaj hadis je samo dio onoga, što od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pripovijeda Džabir. Da bi ovaj hadis bio jasniji, parafraziraću ono što Džabir pripovijeda. On kaže: Desete godine po Hidžri obavijestio nas je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da te godine ide na hadždž. Krenuli smo i mi s njim. Pošto do tada nismo znali za umru, mi smo zanijetili samo hadždž. Nakon što smo stigli u Mekku i učinili tavaf oko Kabe i sa'j između Safe i Merve, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredi nam da skinemo ihrame, s namjerom da nam to bude umra, a da ih ponovo obučemo za hadždž, kada budemo htjeli na Arefat.
U tom momentu se Alija vratio iz Jemena, i vidjevši Fatimu da je skinula ihram, upita je zbog čega je to učinila. Ona ga obavijesti da im je tako naredio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On tada ode Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijesti ga o tome šta mu je Fatima kazala, a on reče: Istinu ti je kazala. Potom ga upita šta je on izgovorio prilikom oblačenja ihrama. On reče: Rekao sam: Nijjetim hadždž, onako kako ga je zanijjetio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, će na to: Da i ja nisam sa sobom poveo kurbana, i ja bih skinuo ihram. To znači: da i ja nisam zanijjetio da ću obaviti kiran (vrstu hadždža kod koga se obavljaju hadždž i umra skupa bez skidanja ihrama, i u to ime poveo kurban da ga zakoljem, i ja bih sada zanijjetio temmetu' (vrstu hadždža kod koga se obavi prvo umra, pa se skinu ihrami, pa se tek ponovo obuku za hadždž kada se hoće na Arefat).

107. O danu velikog hadždža

964. ISPRIČAO NAM JE Abdul-Varis b. Abdus-Samed b. Abdul-Varis; kaže: Obavijestio nas je moj otac, on je prenio od svoga oca, on od Muhammeda b. Ishaka, on od Ebu Ishaka, on od Harisa, a on od Alije da je kazao: **"Pitao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o danu velikog hadždža, pa je kazao: To je prvi dan Kurban-bajrama."**[686]

965. ISPRIČA?O NAM JE Ibn Ebu Omer; kaže: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, on je prenio od Ebu Ishaka, on od Harisa, a on od Alije da je kazao: **"Dan velikog hadždža je prvi dan Kurban-bajrama."**

Ovaj hadis on nije vezao za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, ovo je, ipak, pouzdanije od prvog hadisa. Predaja koju prenosi Ibn Ujejne, a čiji sened zastaje, bolja je od predaje koju prenosi Muhammed b. Ishak, čiji sened doseže do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ebu Isa kaže: Ovako su mnogi hafizi hadisa prenijeli od Ebu Ishaka, on od Harisa, a on od Alije, na kome sened zastaje.

١٠٨. بَاب مَا جَاءَ فِي اسْتِلَامِ الرُّكْنَيْنِ *

٩٦٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ عَنِ ابْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ ابْنَ عُمَرَ كَانَ يُزَاحِمُ عَلَى الرُّكْنَيْنِ فَقُلْتُ: يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِنَّكَ تُزَاحِمُ عَلَى الرُّكْنَيْنِ زِحَامًا مَا رَأَيْتُ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُزَاحِمُ عَلَيْهِ. فَقَالَ: إِنْ أَفْعَلْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ مَسْحَهُمَا كَفَّارَةٌ لِلْخَطَايَا. وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: مَنْ طَافَ بِهَذَا الْبَيْتِ أُسْبُوعًا

---

686 U masi je prisutno mišljenje da se danom velikog hadždža smatra Dan Arefata, kada padne u petak. U spomenuta dva hadisa je rečeno da se danom velikog hadždža smatra prvi dan Kurban-bajrama, kada padne u petak. Međutim, svi hadisi, i oni u kojima je rečeno da se danom velikog hadždža, smatra Dan Arefata koji padne u petak, a i ovi u kojima je rečeno da je dan velikog hadždža prvi dan Kurban-bajrama su, po mišljenju El-Mubarekforija, slabi. U senedu ovih posljednjih hadisa nalazi se Haris el-A'ver koji j, po ocjeni hadiskih učenjaka, slab ravija.

فَأَحْصَاهُ كَانَ كَعِتْقِ رَقَبَةٍ. وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: لَا يَضَعُ قَدَمًا وَلَا يَرْفَعُ أُخْرَى إِلَّا حَطَّ اللَّهُ عَنْهُ خَطِيئَةً وَكَتَبَ لَهُ بِهَا حَسَنَةً.

قَالَ أَبُو عِيسَى: وَرَوَى حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ عَنِ ابْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنْ أَبِيهِ. وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ *

108. O doticanju dvaju ruknova (Kabe)

966. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Džerir, prenijevši od Ataa b. Saiba, on od Ibn Ubejda b. Umejra[687], a on od svoga oca[688]: **"Ibn Omer se gurao da bi došao do dvaju ruknova** (Kabe)[689]. **Rekoh: Ebu Abdur-Rahmane! Ti se toliko guraš da dođeš do dvaju ruknova** (Kabe), **da ja nisam vidio nikoga drugog od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba da se toliko gura da bi došao do njih? On reče: Ako to činim, ja sam i čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad veli: da uistinu njihovo doticanje iskupljuje grijehe. I čuo sam ga kada veli: Ko tačno sedam puta, ne umanjujući i ne dodajući ništa, obiđe oko Kabe, ima nagradu kao da je oslobodio roba. I čuo sam ga kada veli: Neće podići, niti spustiti ni jednu stopu, a da mu Allah na nju neće izbrisati grijeh i upisati dobro djelo."**

Ebu Isa kaže: Prenio je Hammad b. Zejd, od Ataa b. Saiba, on od Ibn Ubejda b. Umejra, a on od Ibn Omera, slično, ali u njemu nije spomenuo "od svoga oca". Ovaj hadis je hasenun.

١٠٩. بَاب مَا جَاءَ فِي الْكَلَامِ فِي الطَّوَافِ *

٩٦٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ

---

687 Ibn Ubejdu b. Umejru je ime Abdullah. Pouzdan je prenosilac. Pripadao je trećoj generaciji ravija hadisa.

688 Njegov otac je Ubejd b. Umejr Ebu Kasim el-Lejsi el-Hidžazi. Bio je kadija u Meki. Rođen je u Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, vrijeme, ali ga nije vidio. Neki kažu da ga je vidio. Umro je prije Abdullaha b. Omera.

689 Da bi došao do Crnog kamena (Hadžerul-esveda) i rukna koji je prema Jemenu.

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **الطَّوَافُ حَوْلَ الْبَيْتِ مِثْلُ الصَّلَاةِ إِلَّا أَنَّكُمْ تَتَكَلَّمُونَ فِيهِ. فَمَنْ تَكَلَّمَ فِيهِ فَلَا يَتَكَلَّمَنَّ إِلَّا بِخَيْرٍ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: وَقَدْ رُوِيَ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ وَغَيْرُهُ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ مَوْقُوفًا وَلَا نَعْرِفُهُ مَرْفُوعًا إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ يَسْتَحِبُّونَ أَنْ لَا يَتَكَلَّمَ الرَّجُلُ فِي الطَّوَافِ إِلَّا لِحَاجَةٍ أَوْ يَذْكُرُ اللَّهَ تَعَالَى، وذا مِنَ الْعِلْمِ *

109. O razgovoru prilikom obilaska oko Kabe

967. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Džerir, on je prenio od Ataa b. Saiba, on od Tavusa, a on od Ibn Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Tavaf** (obilazak oko Kabe) **vam je isto kao i namaz, s tom razlikom što prilikom tavafa možete govoriti. Ko od vas, prilikom tavafa, bude nešto govorio, neka govori samo ono što je dobro."**

Ebu Isa kaže: Preneseno je od Ibn Tavusa i drugih, od Tavusa, a on od Ibn Abbasa kao mevkuf, i nije nam poznat kao merfu hadis, osim preko Ataa b. Saiba. U skladu s ovim je postupak većine učenjaka. Oni smatraju mustehabom da osoba prilikom tavafa ništa ne govori, osim u nuždi, ili da spominje Allaha, dž.š. To je od nauke.

١١٠. بَاب مَا جَاءَ فِي الْحَجَرِ الْأَسْوَدِ *

٩٦٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا جَرِير عَنِ ابْنِ خُثَيْمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْحَجَرِ: **وَاللَّهِ لَيَبْعَثَنَّهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَهُ عَيْنَانِ يُبْصِرُ بِهِمَا وَلِسَانٌ يَنْطِقُ بِهِ يَشْهَدُ عَلَى مَنِ اسْتَلَمَهُ بِحَقٍّ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ *

٩٦٩. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ عَنْ فَرْقَدٍ السَّبَخِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدَّهِنُ بِالزَّيْتِ وَهُوَ مُحْرِمٌ غَيْرِ الْمُقَتَّتِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: الْمُقَتَّتُ الْمُطَيَّبُ. هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ فَرْقَدٍ السَّبَخِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ. وَقَدْ تَكَلَّمَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ فِي فَرْقَدٍ السَّبَخِيِّ وَرَوَى عَنْهُ النَّاسُ *

110. O Crnom kamenu

968. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Džerir, on je prenio od Ibn Husejma, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa koji je kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, govoreći o Crnom kamenu, rekao: Allah, dž.š., će ga na Sudnjem danu oživiti. Imaće dva oka kojima će gledati i jezik kojim će posvjedočiti istinu o svakome onom koji ga je iskreno dotakao."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun.[690]

969. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Veki', prenijevši od Hammada b. Seleme, on od Ferkada es-Sebehijja[691], on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Omera: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se, dok je bio u ihramu, mazao uljem koje nije mirisalo."**

Ebu Isa kaže da riječ *mufettetun* znači mirišljiv. Ovaj hadis je garibun; nije nam poznat, osim preko Ferkada es-Sebehijja, od Seida b. Džubejra. Jahja b. Seid je raspravljao o Ferkadu es-Sebehijju, a ljudi su od njega prenijeli (hadise).

١١١. باب ما جاء في حمل من ماء زمزم.

٩٧٠. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ أَخْبَرَنَا خَلَّادُ بْنُ يَزِيدَ الْجُعْفِيُّ أَخْبَرَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُعَاوِيَةَ عَنْ

690 Bilježe ga i Ibn Madže i Ed-Darimi u *Sunenima* te Ibn Huzejme i Ibn Hibban u *Sahihima*.
691 Ferkad b. Jakub es-Sebehijj Ebu Jakub el-Basri je iskren ravija hadisa, ali je bio sklon griješenju kod njihovog prenošenja. Pripadao je petoj generaciji ravija.

هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّهَا كَانَتْ تَحْمِلُ مِنْ مَاءِ زَمْزَمَ وَتُخْبِرُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَحْمِلُهُ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ *

111. O nošenju vode Zemzema

970. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb; kaže: Obavijestio nas je Hallad b. Jezid el-Džu'fi[692]; kaže: Nas je obavijestio Zuhejr b. Muavija[693], on je prenio od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a on od Aiše: **"da je ponijela vode Zemzema i obavijestila da ju je nosio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."**[694]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-garibun[695], poznat nam je samo ovim putem.

١١٢. باب ما جاء أَيْنَ صَلَّى النَّبِي صَلَّى اللَّه وَسَلَّمَ الظُّهْرَ يَوْمَالتَّرْوِيَةِ والْعَصْرَ يَوْمَ النَّفرِ

٩٧١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ الْوَزِيرِ الْوَاسِطِيُّ الْمَعْنَى وَاحِدٌ قَالَا: أَخْبَرَنَا إِسْحَقُ بْنُ يُوسُفَ الْأَزْرَقُ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: حَدِّثْنِي بِشَيْءٍ عَقَلْتَهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيْنَ صَلَّى الظُّهْرَ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ؟ قَالَ: بِمِنًى. قَالَ قُلْتُ: وَأَيْنَ صَلَّى الْعَصْرَ يَوْمَ النَّفْرِ؟ قَالَ: بِالْأَبْطَحِ، ثُمَّ قَالَ: افْعَلْ كَمَا يَفْعَلُ أُمَرَاؤُكَ.

---

692 Hallad b. Jezid el-Džu'fi el-Kufi je iskren ravija, s tim što je bio sklon previdima. Pripadao je desetoj generaciji.

693 Zuhejr b. Muavija b. Hadidž el-Džu'fi el-Kufi pouzdan je i siguran ravija (sikkatun-sebt). Pripadao je sedmoj generaciji.

694 Ovaj hadis je dokaz da je dozvoljeno sa sobom ponijeti kući vode Zemzema.

695 Bilježe ga i Bejhekija i Hakim. Hakim ga smatra vjerodostojnim hadisom.

قَالَ أَبو عِيسَى : هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ يُسْتَغْرَبُ مِنْ حَدِيثِ إِسْحَق بْنِ يُوسُفَ الْأَزْرَقِ عَنِ الثَّوْرِيِّ *

112. Gdje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao podne osmog dana zul-hidždžeta i ikindiju trećeg dana Kurban-bajrama

971. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Meni' i Muhammed b. Vezir el-Vasiti[696] isti smisao i kazali: Obavijestio nas je Ishak b. Jusuf el-Ezrek[697], on je prenio od Sufjana, a on od Abdul-Aziza b. Rufej'a koji je kazao: **"Rekao sam Enesu: Ispričaj mi nešto što si zapamtio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome gdje je on klanjao podne osmi dan zul-hidždžeta? Na Mini, reče on. A gdje je klanjao ikindiju, treći dan Kurban-bajrama, upitah. U Ebtahu, reče, a zatim dodade: Postupaj onako kako postupaju tvoji pretpostavljeni."**[698]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun; Ishak el-Ezrek ga je sam prenio od Es-Sevrija, Allah mu se smilovao.

---

696 Muhammed b. Vezir el-Vasiti bio je pouzdan i veoma pobožan ravija. Pripadao je desetoj generaciji prenosilaca hadisa.

697 Ishak b. Jusuf el-Ezrek bio je pouzdan ravija. Pripadao je devetoj generaciji prenosilaca.

698 To znači: Ti postupaj onako kako postupaju tvoji pretpostavljeni, u našim uslovima vodiči hadždža. Ukoliko oni izađu osmi dan zul-hidždžeta na Minu, izađi i ti, i ukoliko oni, nakon silaska sa Mine, treći dan Kurban-bajrama odsjednu u dolini El-Ebtah, odsjedni i ti sa njima, i ne radi ništa na svoju ruku.

أبواب الْجَنائِز

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *

١. بَاب مَا جَاءَ فِي ثَوَابِ الْمَرِيضِ *

٩٧٢. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ: **لَا يُصِيبُ الْمُؤْمِنَ شَوْكَةٌ فَمَا فَوْقَهَا إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ بِهَا دَرَجَةً وَحَطَّ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةً.**

وَفِي الْبَاب عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ وَأَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي أُمَامَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ وَأَنَسٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَأَسَدِ بْنِ كُرْزٍ وَجَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَزْهَرَ وَأَبِي مُوسَى.

قَالَ أَبمو عِيسَى: حَدِيثُ عَائِشَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

٩٧٣. حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَا مِنْ شَيْءٍ يُصِيبُ الْمُؤْمِنَ مِنْ نَصَبٍ وَلَا حَزَنٍ وَلَا وَصَبٍ حَتَّى الْهَمِّ يَهُمُّهُ إِلَّا يُكَفِّرُ اللَّهُ بِهِ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ فِي هَذَا الْبَابِ. قَالَ: و سَمِعْت الْجَارُودَ يَقُولُ: سَمِعْتُ وَكِيعًا يَقُولُ: إنه لَمْ يُسْمَعْ فِي الْهَمِّ أَنَّهُ يَكُونُ كَفَّارَةً إِلَّا فِي هَذَا الْحَدِيثِ. وَقَدْ رَوَى بَعْضُهُمْ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *

POGLAVLJA O DŽENAZI

od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

1. O sevabima za bolest

972. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Ebu Muavija, on je prenio od A'meša, on od Ibrahima, on od Esveda, a on od Aiše koja je kazala da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Neće vjernika ubosti trn, ili nešto sitnije od toga, a da mu Allah, dž.š., neće zbog toga podići stepen i izbrisati grijeh."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Sa'da b. Ebu Vekkasa, Ebu Ubejdea b. Džerraha, Ebu Hurejrea, Ebu Umame, Ebu Seida, Enesa, Abdullaha b. Amra, Eseda b. Kurza, Džabira, Abdur-Rahmana b. Ezhera i Ebu Musaa.

Ebu Isa kaže: Aišin hadis je hasenun-sahihun[699].

973. ISPRIČAO NAM JE Sufjan b. Veki'; kaže: Obavijestio nas je moj otac, prenijevši od Usame b. Zejda, on od Muhammeda b. Amra b. Ataa, on od Ataa b. Jesara, on od Ebu Seida el-Hudrija koji je kazao, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Neće vjernika zadesiti nikakva teškoća, tuga, niti bolest, čak ni briga koja ga mori, a da mu Allah neće zato oprostiti neke njegove grijehe."**[700]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis o ovoj temi je hasenun.[701] (Tirmizija) kaže: Čuo sam Džaruda[702] kada veli: Čuo sam Veki'a[703] kada kaže: da on nije čuo o brizi da će i za nju biti oprošteni (grijesi), osim u (ovom) hadisu. Neki su ovaj hadis prenijeli od Ataa b. Jesara, on od Ebu Hurejrea, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[704]

---

699 Bilježe ga i Buharija i Muslim u Sahihima.

700 Većina učenjaka smatra da se ovo odnosi na male grijehe. Za velike je potrebno pokajanje.

701 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

702 Džarud b. Muaz es-Sulemi et-Tirmizi je Tirmizijin učitelj (šejh). Pouzdan je. Pripadao je desetoj generaciji.

703 Veki' b. Džerrah el-Kufi bio je pouzdan prenosilac, hafiz hadisa i veoma pobožan čovjek. Pripadao je devetoj generaciji prenosilaca hadisa.

704 Buharija u *Sahihu* prenosi ovaj hadis preko Muhammeda b. Amra b. Dželhalea, on od Ataa b. Jesara, on od Ebu Seida el-Hudrija, on od Ebu Hurejrea, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٢. بَاب مَا جَاءَ فِي عِيَادَةِ الْمَرِيضِ *

٩٧٤. حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا خَالِدُ الْحَذَّاءُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ الرَّحَبِيِّ عَنْ ثَوْبَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **إِنَّ الْمُسْلِمَ إِذَا عَادَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ لَمْ يَزَلْ فِي خُرْفَةِ الْجَنَّةِ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَلِيٍّ وَأَبِي مُوسَى وَالْبَرَاءِ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأَنَسٍ وَجَابِرٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ثَوْبَانَ حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَرَوَى أَبُو غِفَارٍ وَعَاصِمٌ الْأَحْوَلُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي الْأَشْعَثِ عَنْ أَسْمَاءَ عَنْ ثَوْبَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ. قَالَ: و سَمِعْت مُحَمَّدًا يَقُولُ: مَنْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ أَبِي الْأَشْعَثِ عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ فَهُوَ أَصَحُّ. قَالَ مُحَمَّدٌ: وَأَحَادِيثُ أَبِي قِلَابَةَ إِنَّمَا هِيَ عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ إِلَّا هَذَا الْحَدِيثَ، وهُوَ عِنْدِي عَنْ أَبِي الْأَشْعَثِ عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ.

٩٧٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ وَزِيرٍ الْوَاسِطِيُّ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ عَاصِمٍ الْأَحْوَلِ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي الْأَشْعَثِ عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ عَنْ ثَوْبَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **نَحْوَهُ**، وَزَادَ فِيهِ: **قِيلَ مَا خُرْفَةُ الْجَنَّةِ؟ قَالَ: جَنَاهَا.**

٩٧٦.حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ الضَّبِّيُّ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ عَنْ ثَوْبَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **نَحْوَ حَدِيثِ خَالِدٍ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ: عَنْ أَبِي الْأَشْعَثِ.** وَرَوى بَعْضُهُمْ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ وَلَمْ يَرْفَعْهُ *

٩٧٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ ثُوَيْرٍعَنْ أَبِيهِ قَالَ: **أَخَذَ عَلِيٌّ بِيَدِي فَقَالَ: انْطَلِقْ بِنَا إِلَى الْحَسَنِ نَعُودُهُ. فَوَجَدْنَا عِنْدَهُ أَبَا**

مُوسَى فَقَالَ عَلِيٌّ: أَعَائِدًا جِئْتَ يَا أَبَا مُوسَى أَمْ زَائِرًا؟ فَقَالَ: لَا، بَلْ عَائِدًا. فَقَالَ عَلِيٌّ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَعُودُ مُسْلِمًا غُدْوَةً إِلَّا صَلَّى عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ حَتَّى يُمْسِيَ، وَإِنْ عَادَهُ عَشِيَّةً إِلَّا صَلَّى عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ حَتَّى يُصْبِحَ وَكَانَ لَهُ خَرِيفٌ فِي الْجَنَّةِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ حَسَنٌ. وَقَدْ رُوِيَ عَنْ عَلِيٍّ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ، مِنْهُمْ مَنْ وَقَفَهُ وَلَمْ يَرْفَعْهُ. وَأَبُو فَاخِتَةَ اسْمُهُ سَعِيدُ بْنُ عِلَاقَةَ *

2. O obilasku bolesnika

974. ISPRIČAO NAM JE Humejd b. Mes'ade; kaže: Obavijestio nas je Jezid b. Zurej'; kaže; Nas je obavijestio Halid el-Hazzai, on je prenio od Ebu Kilabe, on od Ebu Esme er-Rehabijja, on od Sevbana, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Kada musliman ode u obilazak** (bolesnog) **brata muslimana, on je u džennetskoj hurfi."**[705]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Alije, Ebu Musaa, Berraa, Ebu Hurejrea, Enesa i Džabira.

Ebu Isa kaže: Sevbanov hadis je hasenun[706]. Ebu Gifar i Asim el-Ahvel prenose ovaj hadis od Ebu Kilabe, on od Ebul-Ešasa, on od Esme, ona od Sevbana, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, po značenju slično prethodnom hadisu.

(Tirmizija) veli: Čuo sam Muhammeda (Buhariju) kada kaže: Ko je prenio ovaj hadis od Ebul-Ešasa, a on od Ebu Esme, to je pouzdanije. Muhammed (Buharija) veli: Od Ebu Kilabinih hadisa samo je ovaj od Ebu Esme. Po meni je on (prenesen) od Ebul-Ešasa, od Ebu Esme.

975. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Vezir el-Vasiti; kaže: Obavijestio nas je Jezid b. Harun, prenijevši od Asima el-Ahvela, on od

705 U Muslimovoj predaji ovog hadisa stoji i ovo: "sve dok se ne vrati (kući)".
706 Bilježi ga i Muslim u *Sahihu.*

Ebu Kilabe, on od Ebul-Ešasa, on od Ebu Esme, on od Sevbana, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično prethodnom hadisu, s tim što je u njemu dodao i ovo: **“rečeno je: a šta je to džennetska hurfa? On reče: To je ustrgnuto džennetsko voće”**.

976. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Abde ed-Dabijj; kaže: Obavijestio nas je Hammad b. Zejd, on je prenio od Ejjuba, on od Ebu Kilabea, on od Ebu Esme, on od Sevbana, a on od Vjerovjesnika, slično Halidovu hadisu, s tim što u njemu nije spomenuo: od Ebul-Ešasa. Neki su ovaj hadis prenijeli od Hammada b. Zejda, a nisu ga vezali za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

977. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni’; kaže: Obavijestio nas je Hasan b. Muhammed; kaže: nas je obavijestio Israil, on je prenio od Suvejra, a on od svoga oca koji je kazao: “Uzeo me Alija za ruku i rekao: Pođi sa nama Husejnu da ga obiđemo. Kod njega smo zatekli Ebu Musaa. Alija reče: Ebu Musa, jesi li došao da ga obiđeš ili da ga posjetiš? Došao sam da ga obiđem, reče on. Na to će Alija: Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada veli: **“Koji god musliman jutrom, obiđe** (bolesnog) **muslimana, za njega će sedamdeset hiljada meleka tražiti oprost sve dok ne omrkne. A ako ga, pak, obiđe uvečer, za njega će sedamdeset hiljada meleka tražiti oprost sve dok ne osvane i imat će za nagradu svoj vrt (voćnjak) u Džennetu.”**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun-hasenun.[707] Ovaj hadis je na više načina prenesen od Alije. Neki ga prenose kao mevkuf i ne vezuju ga za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Ebu Fahite je ime Seida b. Ilaka.

٣. بَاب مَا جَاءَ فِي النَّهْيِ عَنِ التَّمَنِّي لِلْمَوْتِ *

٩٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ عَنْ حَارِثَةَ بْنِ مُضَرِّبٍ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى خَبَّابٍ وَقَدِ اكْتَوَى فِي بَطْنِهِ فَقَالَ: مَا

---

707 Bilježe ga i Ebu Davud i Nesaija u *Sunenima*.

أَعْلَمُ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقِيَ مِنَ الْبَلَاءِ مَا لَقِيتُ. لَقَدْ كُنْتُ وَمَا أَجِدُ دِرْهَمًا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَفِي نَاحِيَةٍ مِنْ بَيْتِي أَرْبَعُونَ أَلْفًا. وَلَوْلَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَانَا أَوْ نَهَى أَنْ نَتَمَنَّى الْمَوْتَ لَتَمَنَّيْتُ.

وَفِي الْبَاب عَنْ وَأَبِي هُرَيْرَةَ أَنَسٍ وَجَابِرٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ خَبَّابٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ * وَقَدْ رُوِيَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: لَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ لِضُرٍّ نَزَلَ بِهِ وَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي. حَدَّثَنَا بِذَلِكَ عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذَلِكَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

3. O zabrani priželjkivanja smrti

978. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Muhammed b. Dža'fer; kaže: nas je obavijestio Šu'be, on je prenio od Ebu Ishaka, a on od Harisa b. Mudarriba koji je kazao: **"Ušao sam kod Habbaba**[708] **koji** se **previjao od bolova u stomaku, pa je kazao: Ne znam da je ijedan Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve**

708 Habbab b. Erett b. Sa'd b. Huzejme et-Temimi je ashab koji je veoma rano primio islam. Neki tvrde da je on bio šesta po redu osoba koja je primila islam. Među prvima je počeo javno manifestirati vjeru. Zbog toga je doživio teška iskušenja i mučenja. Umro je u Kufi 37. godine po Hidžri. Kad se h. Alija vratio iz bitke na Siffinu, naišao je pored njegovog mezara, zastao i rekao: Neka se Uzvišeni Allah smiluje Habbabu b. Erettu. Dobrovoljno je prihvatio islam, učinio je hidžru iz Mekke u Medinu, živio kao pravi mudžahid, zadobivši brojne rane. Teško je obolio, do te mjere, da bi vrlo rado, kako je sam govorio, poželio sebi smrt da to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio.

sellem, ashab imao takva iskušenja kakva sam imao ja. Dolazio sam u situaciju da u kući nemam ni dirhema, a sada ih u ćošku moje sobe ima četrdeset hiljada. Da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio, (ili je kazao) **da nam nije zabranjeno da se želi smrt, ja bih je** (sebi) **poželio."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ebu Hurejrea, Enesa i Džabira.

Ebu Isa kaže: Habbabov hadis je hasenun-sahihun.[709] Preneseno je od Enesa b. Malika, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: "Neka nipošto neko od vas ne želi sebi smrt zbog nevolje koja ga je snašla, nego neka rekne: Allahu! Poživi me, ako je za mene život korisniji, a usmrti me, ukoliko je za mene smrt korisnija." O ovome nam je ispričao Alija b. Hudžr; kaže: Obavijestio nas je Ismail b. Ibrahim; kaže: nas je obavijestio Abdul-Aziz b. Suhejb, prenijevši od Enesa b. Malika, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[710]

٤. بَاب مَا جَاءَ فِي التَّعَوُّذِ لِلْمَرِيضِ *

٩٧٩. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ هِلَالٍ الصَّوَّافُ الْبَصْرِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ: أَنَّ جِبْرَائِيلَ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ اشْتَكَيْتَ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: بِاسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ، مِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ وَعَيْنِ حَاسِدَةٍ بِاسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ وَاللَّهُ يَشْفِيكَ *

٩٨٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ قَالَ: دَخَلْتُ أَنَا وَثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ عَلَى أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ فَقَالَ ثَابِتٌ: يَا أَبَا حَمْزَةَ اشْتَكَيْتُ؟ فَقَالَ أَنَسٌ: أَفَلَا أَرْقِيكَ بِرُقْيَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: بَلَى. قَالَ:

709 Bilježi ga i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu.*
710 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima.*

اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ مُذْهِبَ الْبَاسِ اشْفِ أَنْتَ الشَّافِي لَا شَافِيَ إِلَّا أَنْتَ شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا.

وَفِي الْبَاب عَنْ أَنَسٍ وَعَائِشَةَ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي سَعِيدٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. قَالَ: وَسَأَلْتُ أَبَا زُرْعَةَ عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ فَقُلْتُ لَهُ: رِوَايَةُ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَصَحُّ، أَوْ حَدِيثُ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ؟ قَالَ: كِلَاهُمَا صَحِيحٌ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَعَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ ابْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ *

4. O traženju utočišta za bolesnika

979. ISPRIČAO NAM JE Bišr b Hilal es-Savvaf el-Basri; kaže: Obavijestio nas je Abdul-Varis b. Seid, on je prenio od Abdul-Aziza b. Suhejba, on od Ebu Nadrea, a on od Ebu Seida: **"Došao je** (melek) **Džibril Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: Muhammede, potužio si se da si bolestan? Jesam, odgovori on, a Džibril mu reče: Sa Allahovim imenom ti učim rukju** (odučavam) **od svega što te muči, od zla, svake duše i oka koje zavidi. Sa Allahovim imenom ti učim rukju, a Allah će te izliječiti."**

980. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Abdul-Varis b. Seid, a on je prenio od Abdul-Aziza b. Suhejba koji je kazao: **"Ušli smo ja i Sabit el-Bunani kod Enesa b. Malika, pa je Sabit rekao: Ebu Hamza, bolestan sam. Enes će na to: Hoćeš li da ti proučim rukju, koju je učio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem? Hoću, reče on, a** (Enes) **reče: Allahu! Gospodaru ljudi, Koji otklanjaš muke i bolove, izliječi ga, jer Ti si taj koji liječiš, osim Tebe istinskog liječnika nema. Podari lijek od koga neće ostati traga nikakvoj bolesti."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Enesa i Aiše.

Ebu Isa kaže: Ebu Seidov hadis je hasenun-sahihun.[711] (Tirmizija) kaže: Pitao sam Ebu Zur'u[712] o ovome hadisu rekavši mu: Je li vjerodostojnija predaja koju prenosi Abdul-Aziz od Ebu Nadrea, a on od Ebu Seida, ili ona koju prenosi Abdul-Aziz od Enesa? On reče: Obje su vjerodostojne. Obavijestio nas je Abdus-Samed b. Abdul-Varis, prenijevši od svoga oca, on od Abdul-Aziza b. Suhejba, on od Ebu Nadrea, a on od Ebu Seida, a Abdul-Aziz b. Suhejb je prenio i od Enesa.

٥. بَاب مَا جَاءَ فِي الْحَثِّ عَلَى الْوَصِيَّةِ *

٩٨١. حَدَّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ يَبِيتُ لَيْلَتَيْنِ وَلَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ إِلَّا وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ.

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ أَبِي أَوْفَى. قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

5. O podsticaju na oporuku

981. ISPRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur; kaže: Obavijestio nas je Abdullah b. Numejr; kaže: Nas je obavijestio Ubejdullah b. Omer, on je prenio od Nafi'a, a on od Ibn Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Nema pravo musliman koji ima nešto za oporuku ni dvije noći da prenoći, a da njegova oporuka kod njega nije napisana."**[713]

---

711 Bilježe ga i Muslim u *Sahihu*, te Nesaija i Ibn Madže u *Sunenima*.

712 Ebu Zur'a je Ubejdullah b. Abdul-Kerim b. Jezid b. Feruh er-Razi. On je poznati hafiz hadisa, od koga su hadise prenosili Muslim, Tirmizija, Nesaija i Ibn Madže. Bio je toliki poznavalac hadisa da je za njega Ebu Ishak kazao: Svaki je hadis neosnovan koji nije poznat Ebu Zur'i er-Raziju. Ebu Zur'a je umro 264. godine po Hidžri.

713 Nevevi smatra da je napisati oporuku ili testament za onoga ko ima šta da oporuči dužnost, vadžib. Međutim, većina učenjaka smatra da pisanje oporuke ili testamenta nije obavezno, nego je samo lijepo, mendub, osim osobi koja ima duga ili kod sebe na čuvanju ima tuđih stvari. U tom slučaju je dužna napisati oporuku, kako bi njeni nasljednici, poslije njene smrti, znali kome treba vratiti dug ili povjerene stvari.

Na ovu temu hadis je prenesen još i od Ibn Ebu Evfaa.

Ebu Isa kaže: Ibn Omerov hadis je hasenun-sahihun[714].

٦. بَاب مَا جَاءَ فِي الْوَصِيَّةِ بِالثُّلُثِ وَالرُّبُعِ *

٩٨٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: عَادَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا مَرِيضٌ فَقَالَ: أَوْصَيْتَ؟ قُلْتُ: نَعَمْ. قَالَ: بِكَمْ؟ قُلْتُ: بِمَالِي كُلِّهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. قَالَ: فَمَا تَرَكْتَ لِوَلَدِكَ؟ قُلْتُ: هُمْ أَغْنِيَاءُ بِخَيْرٍ. فَقَالَ: أَوْصِ بِالْعُشْرِ. قَالَ: فَمَا زِلْتُ أُنَاقِصُهُ حَتَّى قَالَ: أَوْصِ بِالثُّلُثِ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ.

قَالَ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَنَحْنُ نَسْتَحِبُّ أَنْ يَنْقُصَ مِنَ الثُّلُثِ لِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ. وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: حَدِيثُ سَعْدٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ. وَقَدْ رُوِيَ عَنْهُ "كَبِيرٌ" و يروى "كَثِيرٌ". وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ: لَا يَرَوْنَ أَنْ يُوصِيَ الرَّجُلُ بِأَكْثَرَ مِنَ الثُّلُثِ. وَيَسْتَحِبُّونَ أَنْ يَنْقُصَ مِنَ الثُّلُثِ. وَقَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: كَانُوا يَسْتَحِبُّونَ فِي الْوَصِيَّةِ الْخُمُسَ دُونَ الرُّبُعِ، وَالرُّبُعَ دُونَ الثُّلُثِ. وَمَنْ أَوْصَى بِالثُّلُثِ فَلَمْ يَتْرُكْ شَيْئًا، وَلَا يَجُوزُ لَهُ إِلَّا الثُّلُثُ *

6. O oporuci jedne trećine ili četvrtine

982. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Džerir, prenijevši od Ataa b. Saiba, on od Ebu Abdur-Rahmana es-Sulemija, a on od Sa'da b. Malika koji je kazao: **"Obišao me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok sam bio bolestan i kazao: Jesi li oporučio? Jesam rekoh. Koliko imovine, upita. Opuručio sam cijeli**

714 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

imetak u svrhe na Allahovu putu. On reče: A šta si ostavio djeci? Rekoh: Oni su (svi prilično) **bogati. On će na to: Onda** (u te svrhe) **oporuči** (samo) **desetinu** (svoje imovine). **Neprestano sam, veli on, govorio da je malo, dok on ne reče: Onda oporuči jednu trećinu, a i trećina je mnogo."**[715]

Ebu Abdur-Rahman veli: Mi smatramo da je mustehab oporučiti manje od jedne trećine, zbog riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, "a i trećina je mnogo."

Na ovu temu je hadis prenesen i od Ibn Abbasa.

Ebu Isa kaže: Sa'dov hadis je hasenun-sahihun[716]. Prenesen je na više načina. Od njega je preneseno "velika" a prenosi se i "mnogo". U skladu sa ovim postupak je učenjaka. Oni smatraju da osoba ne treba da oporučuje više od jedne trećine, a drže mustehabom da to bude manje od jedne trećine. Sufjan es-Sevri kaže: Smatrali su mustehabom, kod oporuke, da to bude petina, to je manje od jedne četvrtine, a četvrina je manja od trećine. Ukoliko bi neko oporučio trećinu, a nije ostavio nikoga (od nasljednika), dozvoljena bi mu bila samo trećina.

٧. بَاب مَا جَاءَ فِي تَلْقِينِ الْمَرِيضِ عِنْدَ الْمَوْتِ وَالدُّعَاءِ لَهُ *

٩٨٣. حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ يَحْيَى بْنُ خَلَفٍ الْبَصْرِيُّ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الخدري عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.**

قَالَتْ: فَلَمَّا مَاتَ أَبُو سَلَمَةَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَبَا سَلَمَةَ مَاتَ. قَالَ: فَقُولِي: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلَهُ وَأَعْقِبْنِي مِنْهُ عُقْبَى حَسَنَةً. قَالَتْ: فَقُلْتُ فَأَعْقَبَنِي اللَّهُ مِنْهُ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْهُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهم عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

---

715 Bedrudin el-Ajni u komentaru Buharijeve zbirke *Umdetul-Kari,* tvrdi da je većina učenjaka jednoglasna u mišljenju da osoba može oporučiti do jedne trećine svoje imovine kome hoće, bez saglasnosti svojih nasljednika. Ako bi oporučila i više od jedne trećine, oporuka bi joj bila valjana, ukoliko bi se s tim saglasili njeni nasljednici. Ukoliko se, pak, ne bi saglasili, njena oporuka ne bi bila punovažna, i njeni nasljednici bi mogli osporiti sve što je iznad jedne trećine.

716 Bilježe ga u *El-Kutubus-Sitte,* svi osim Buharija.

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَأُمِّ سَلَمَةَ وَعَائِشَةَ وَجَابِرٍ وَسُعْدَى الْمُرِّيَّةِ، وَهِيَ امْرَأَةُ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ. قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي سَعِيدٍ حَدِيثٌ غَرِيبٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

٩٨٤. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ: قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **إِذَا حَضَرْتُمُ الْمَرِيضَ أَو الْمَيِّتَ فَقُولُوا خَيْرًا، فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ يُؤَمِّنُونَ عَلَى مَا تَقُولُونَ.** قَالَ أَبو عِيسَى: شَقِيقٌ هُوَ ابْنُ سَلَمَةَ أَبُو وَائِلٍ الْأَسَدِيُّ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أُمِّ سَلَمَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ كَانَ يُسْتَحَبُّ أَنْ يُلَقَّنَ الْمَرِيضُ عِنْدَ الْمَوْتِ قَوْلَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. و قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: إِذَا قَالَ ذَلِكَ مَرَّةً فَمَا لَمْ يَتَكَلَّمْ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَا يَنْبَغِي أَنْ يُلَقَّنَ وَلَا يُكْثَرَ عَلَيْهِ فِي هَذَا. وَرُوِيَ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ أَنَّهُ لَمَّا حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ جَعَلَ رَجُلٌ يُلَقِّنُهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَكْثَرَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُ عَبْدُ اللَّهِ: إِذَا قُلْتُ مَرَّةً فَأَنَا عَلَى ذَلِكَ مَا لَمْ أَتَكَلَّمْ بِكَلَامٍ. وَإِنَّمَا مَعْنَى قَوْلِ عَبْدِ اللَّهِ إِنَّمَا أَرَادَ مَا رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ كَانَ آخِرُ قَوْلِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ *

7. O podsjećanju bolesnika koji je na samrti (na izgovor šehadeta) i učenju dove za njega

983. ISPRIČAO NAM JE Ebu Seleme Jahja b. Halef el-Basri; kaže: Obavijestio nas je Bišr b. Mufeddal, on je prenio od Umarea b. Gazijea[717], on od Jahje b. Umare, on od Ebu Seida el-Hudrija, a on od

717 Umare b. Gazije b. Haris el-Ensari el-Mazini el-Medeni, kao ravija nije loš. Hadisi koje on prenosi od Enesa su uglavnom mursel-hadisi. On je pripadao šestoj generaciji. Umro je 40. godine po Hidžri.

Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Podsjećajte one koji su na samrti** (na izgovor šehadeta): **Samo je Allah Bog."**[718]

(Ummu Selema) je kazala: **"Kada je umro Ebu Selema, otišla sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: Allahov Poslaniče! Umrije Ebu Selema. On će na to: Reci: Allahu, oprosti meni i njemu i daj mi u zamjenu, boljeg od njega."**

(Umu Selema) kaže: I Allah mi u zamjenu za njega dade onoga koji bijaše bolji od njega, Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[719]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ebu Hurejrea, Ummu Seleme, Aiše, Džabira i Su'dae el-Murrije. Ona je supruga Talhe b. Ubejdullaha.

Ebu Isa kaže: Ebu Seidov hadis je garibun-hasenun-sahihun.[720]

984. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Ebu Muavija, prenijevši od A'meša, on od Šekika, a on od Ummu Seleme koja je kazala: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je rekao: **"Kad ste prisutni kod bolesnog ili umrlog govorite samo što je dobro[721], jer meleki aminaju na sve što kažete."**

Šekik je: Selemin sin, Ebu Vail el-Esedi

Ebu Isa kaže: Ummu Selemin hadis je hasenun-sahihun.[722] Mustehab je da se bolesnik koji je na samrti podsjeća na izgovor *La ilahe illellah* (Samo je Allah Bog).

Neki učenjaci kažu: Ako to spomene jedanput, ukoliko ga on nakon toga ne izgovori, nema potrebe da ga on više puta na to podsjeća. Prenosi se od Ibn Mubareka da ga je neki čovjek, kada mu se približila smrt, podsjećao na izgovor: Samo je Allah Bog i da je pretjerao u tome. Abdullah (b. Mubarek) mu reče: Ako si to rekao jedanput (znaj) da sam

---

718 Svrha podsjećanja bolesnika na samrti da izgovori šehadet jeste u tome: da bi on svoj život završio sa šehadetom, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj čije posljednje riječi budu: da je samo Allah Bog, ući će u Džennet."

719 Poznato je da se Ummu Selema kasnije udala za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

720 Bilježe ga u *El-Kutubus-Sitte* svi, osim Buharije.

721 Kad ste kod bolesnika recite: *Allah ti podario zdravlje*, a kad ste kod umrlog, recite: *Da mu Allah oprosti grijehe.*

722 Bilježi ga i Muslim u *Sahihu.*

ja na tome, ukoliko ne progovorim nešto drugo. Abdullah je time aludirao na ono što je preneseno od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Onaj čije posljednje riječi budu: Samo je Allah Bog, ući će u Džennet".

٨. بَاب مَا جَاءَ فِي التَّشْدِيدِ عِنْدَ الْمَوْتِ *

٩٨٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ الْهَادِ عَنْ مُوسَى بْنِ سَرْجِسَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: **رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بِالْمَوْتِ وَعِنْدَهُ قَدَحٌ فِيهِ مَاءٌ وَهُوَ يُدْخِلُ يَدَهُ فِي الْقَدَحِ ثُمَّ يَمْسَحُ وَجْهَهُ بِالْمَاءِ ثُمَّ يَقُولُ: اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى غَمَرَاتِ الْمَوْتِ و سَكَرَاتِ الْمَوْتِ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ *

٩٨٦. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبَزَّارُ أَخْبَرَنَا مُبَشِّرُ بْنُ إِسْمَعِيلَ الْحَلَبِيُّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْعَلَاءِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: **مَا أَغْبِطُ أَحَدًا بِهَوْنِ مَوْتٍ بَعْدَ الَّذِي رَأَيْتُ مِنْ شِدَّةِ مَوْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.**

قَالَ: وسَأَلْتُ أَبَا زُرْعَةَ عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ وَقُلْتُ لَهُ: مَنْ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْعَلَاءِ؟ فَقَالَ: هُوَ ابْنُ الْعَلَاءِ بْنُ اللَّجْلَاجِ. وَإِنَّمَا عَرَّفَهُ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ *

٩٨٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ قَالَ: حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ: حَدَّثَنَا حُسَامُ بْنُ الْمِصَكِّ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو مَعْشَرٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: **إِنَّ نَفْسَ الْمُؤْمِنُ تَخْرُجُ رَشْحًا وَلَا أُحِبُّ مَوْتًا كَمَوْتِ الْحِمَارِ. قِيلَ وَمَا مَوْتُ الْحِمَارِ؟ قَالَ: مَوْتُ الْفَجْأَةِ** *

٩٨٨. حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنَا مُبَشِّرُ بْنُ إِسْمَعِيلَ الْحَلَبِيُّ عَنْ تَمَّامِ بْنِ نَجِيحٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَا مِنْ**

حَافِظَيْنِ رَفَعَا إِلَى اللَّهِ مَا حَفِظَا مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ فَيَجِدُ اللَّهُ فِي أَوَّلِ الصَّحِيفَةِ وَفِي آخِرِ الصَّحِيفَةِ خَيْرًا، إِلَّا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى : أُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لِعَبْدِي مَا بَيْنَ طَرَفَيِ الصَّحِيفَةِ *

8. O smrtnim mukama

985. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Lejs, on je prenio od Ibnul-Hada[723], on od Musaa b. Serdžisa, on od Kasima b. Muhammeda[724], a on od Aiše da je kazala: **"Vidjela sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u času njegovog umiranja. Pored njega je bila posuda s vodom u koju on** (stalno) **stavljaše ruku i potiraše po svome licu[725], govoreći: Allahu, pomozi mi da lakše podnesem smrtne muke i smrtnu agoniju."**

Ebu Isa kaže: ovaj hadis je garibun.[726]

986. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Sabbah el-Bezzar; kaže: Obavijestio nas je Mubeššir b. Ismail el-Halebi[727], on je prenio od Abdur-Rahmana b. Alaa[728], on od svoga oca[729], on od Ibn Omera, a on od Aiše koja je kazala: **"Ne zavidim nikome na lahkoj smrti, nakon što sam vidjela žestinu smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."**[730]

---

723 On je Jezid b. Abdullah b. Usame Ibnul-Had el-Lejsi Ebu Abdullah el-Medeni. Pouzdan je prenosilac. Pripadao je petoj generaciji ravija hadisa.

724 Kasim b. Muhammed b. Ebu Bekr es-Siddik je pouzdan prenosilac. Slovi kao jedan od znamenitih fikhskih učenjaka iz Medine. Pripadao je trećoj generaciji ravija hadisa.

725 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kvasio je lice da bi umanjio tjelesnu temperaturu i ublažio teške muke i bolove koje je osjećao dok je bio na samrti.

726 Tirmizija nije, kako to tvrdi El-Mubarekfori, iznio stručnu ocjenu ovoga hadisa. No po svemu sudeći, ovo je slab hadis jer je u njegovu senedu ravija Musa b. Serdžis, čije je stanje, po ocjeni hadiskih učenjaka, skriveno.

727 Mubeššir b. Ismail el-Halebi je iskren ravija. Pripadao je devetoj generaciji. Umro je 200. godine po Hidžri.

728 Abdur-Rahman b. Ala' b. Ledžladž je makbul (prihvatljiv) ravija. Pripadao je šestoj generaciji ravija.

729 Ala'a b. Ledžladža, koji je pouzdan ravija, a pripadao je četvrtoj generaciji.

730 Uvriježeno je shvatanje među ljudima da je smrt osobe odraz njenog stanja, odnosno da dobri ljudi, na naš pogled, umiru lagahnom smrću, a loši ljudi, umiru teškom smrću. Takvo shvatanje demantuje ovaj hadis. Da je, prema tom shvatanju, iko trebao imati lagahnu smrt, imao bi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jer njemu na ovom svijetu nema ravnog. No on je, ipak, imao velike muke prilikom umiranja što, s druge strane, demantira ovakva poimanja.

(Tirmizija) veli: Pitao sam Ebu Zur'u o ovome hadisu, rekavši mu: Ko je Abdur-Rahman b. Ala'? On reče: To je sin Ala' b. Ledžladža. Meni je (ovaj hadis) poznat, samo ovim putem.

987. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Hasan i kazao: Ispričao nam je Muslim b. Ibrahim i kazao: Ispričao nam je Husam b. Misak i kazao: Ispričao nam je Ebu Ma'šer, on je prenio od Ibrahima, on od Alkame koji je kazao: Čuo sam Abdullaha kada kaže: Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada veli: **"Vjernikova duša izlazi postupno, zato ne bih želio smrt poput magarca. Neko će na to: A kakva je smrt magarca? On reče: To je iznenadna smrt."**

988. ISPRIČAO NAM JE Zijad b. Ejjub; kaže: Ispričao nam je Mubeššir b. Ismail el-Halebi, on je prenio od Nemmama b. Nedžiha, on od Hasana, a on od Enesa b. Malika koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Neće ničiji** (meleki) **pisari podići Allahu, dž.š., ono što su zapisali tokom noći i dana, pa Allah vidi na početku i na kraju stranica upisano dobro djelo a da neće kazati: Uzimam vas za svjedoke da sam oprostio mom robu ono što je između krajeva ovih stranica."**[731]

٩. بَاب مَا جَاءَ أَنَّ الْمُؤْمِنَ يَمُوتُ بِعَرَقِ الْجَبِينِ *

٩٨٩. حَدَّثَنَا ابْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ الْمُثَنَّى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **الْمُؤْمِنُ يَمُوتُ بِعَرَقِ الْجَبِينِ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ.

731 Uz svaku osobu postoje dva meleka koji pišu njena dobra i loša djela. To što zapišu oni svakih dvadeet i četiri sahata dostavljaju Svevišnjem Allahu, dž.š. Allah, dž.š., prvo gleda kakvo je djelo osoba učinila na početku i na kraju dana. Pa kada vidi da su i početkom i krajem dana učinjena dobra djela, Allah joj ostalo oprašta.

قَالَ أَبو عِيسَى : هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَقَدْ قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: لَا نَعْرِفُ لِقَتَادَةَ سَمَاعًا مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ *

9. Vjernik umire sa znojem na čelu

989. IS?PRIČAO NAM JE Ibn Beššar[732]; kaže: Obavijestio nas je Jahja b. Seid, on je prenio od Musennaa b. Seida, on od Katade, on od Abdullaha b. Burejdea, on od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Vjernik umire sa znojem na čelu."**[733]

Na ovu temu hadis je prenesen i od Ibn Mesuda.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun.[734] Neki hadiski učenjaci vele: Nama je nepoznato da je Katade slušao (hadise) od Abdullaha b. Burejdea.

١٠. باب منه آخر.

٩٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ وَهَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَزَّازُ الْبَغْدَادِيُّ قَالَا: أَخْبَرَنَا سَيَّارُ ابْنُ حَاتِمٍ أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَى شَابٍّ وَهُوَ فِي الْمَوْتِ فَقَالَ: كَيْفَ تَجِدُكَ؟ قَالَ: وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنِّي أَرْجُو اللَّهَ وَإِنِّي أَخَافُ ذُنُوبِي. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَجْتَمِعَانِ فِي قَلْبِ عَبْدٍ فِي مِثْلِ هَذَا الْمَوْطِنِ إِلَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ مَا يَرْجُو، وَآمَنَهُ مِمَّا يَخَافُ.

---

732 To je Muhammed b. Beššar, koji je više poznat po nadimku Bundar. Pouzdan je prenosilac. Pripadao je desetoj generaciji ravija hadisa.

733 Po mišljenju Irakija, učenjaci ističu dva moguća razloga radi kojih se vjernik znoji na samrti. Jedni misle da se on znoji zbog muka koje osjeti prilikom umiranja, dok drugi misle da se znoji od stida. Naime, kada mu melek smrti saopći vijest da je došlo vrijeme da napusti ovaj svijet, on se oznoji od stida kako će pred Allaha.

734 Bilježe ga i Nasaija i Ibn Madže u *Sunenima*, te Hakim u *Mustedreku*. Hakim smatra da je ovaj hadis sahih po kriterijima Buharije i Muslima.

قَالَ أبو عِيسَى : هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ. وَقَدْ رَوَى بَعْضُهُمْ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ ثَابِتٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مُرْسَلًا ☼

10. Poglavlje o istoj temi

990. ISPRIČALI SU NAM Abdullah b. Ebu Zijad i Harun b. Abdullah el-Bezzaz el-Bagdadi i kazali: Obavijestio nas je Sejjar b. Hatim; kaže: Nas je obavijestio Dža'fer b. Sulejman, on je prenio od Sabita, a on od Enesa: **"Ušao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kod nekog mladića koji je bio na samrti i rekao: Kako se osjećaš?[735] On reče: tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nadam se Allahovoj milosti, ali se plašim svojih grijeha. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, će na to: Neće se istodobno, u ovakvim situacijama, u vjernikovu srcu naći dvoje** (nada i strah), **a da mu Allah neće dati ono čemu se nada, a učiniti ga sigurnim od onoga od čega se plaši."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun.[736] Neki su ovaj hadis od Sabita od Vjerovjesnika, prenijeli kao mursel.

١١. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ النَّعْيِ ☼

٩٩١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْقُدُّوسِ بْنُ بَكْرِ بْنِ خُنَيْسٍ أَخْبَرَنَا حَبِيبُ بْنُ سُلَيْمٍ الْعَبْسِيُّ عَنْ بِلَالِ بْنِ يَحْيَى الْعَبْسِيِّ عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ قَالَ: **إِذَا مِتُّ فَلَا تُؤْذِنُوا بِي أحدا، فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَكُونَ نَعْيًا، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهَى عَنِ النَّعْيِ.** هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

٩٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ الرَّازِيُّ وأَخْبَرَنَاحَكَّامُ بْنُ سَلْمٍ وَهَارُونُ بْنُ الْمُغِيرَةِ عَنْ

---

735 Kako se osjeća tvoje srce u momentu kada treba da napustiš ovaj svijet i preseliš se na budući. Da li se nadaš u Allahovu milost, ili se plašiš Allahove srdžbe.

736 Mirek, prenoseći od Munzirija, kaže da je sened ovog hadisa dobar. Ovaj hadis bilježi i Ibn Madže u *Sunenu.*

عَنْبَسَةَ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **إِيَّاكُمْ وَالنَّعْيَ فَإِنَّ النَّعْيَ مِنْ عَمَلِ الْجَاهِلِيَّةِ.** قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: وَالنَّعْيُ أَذَانٌ بِالْمَيِّتِ. وَفِي الْبَاب عَنْ حُذَيْفَةَ.

٩٩٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَخْزُومِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَلِيدِ الْعَدَنِيُّ عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ **نَحْوَهُ** وَلَمْ يَرْفَعْهُ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ: **وَالنَّعْيُ أَذَانٌ بِالْمَيِّتِ.** وَهَذَا أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ عَنْبَسَةَ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ. وَأَبُو حَمْزَةَ هُوَ مَيْمُونٌ الْأَعْوَرُ وَلَيْسَ هُوَ بِالْقَوِيِّ عِنْدَ أَهْلِ الْحَدِيثِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ حَدِيثٌ غَرِيبٌ. وَقَدْ كَرِهَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ النَّعْيَ. وَالنَّعْيُ عِنْدَهُمْ أَنْ يُنَادَى فِي النَّاسِ أَنَّ فُلَانًا مَاتَ لِيَشْهَدُوا جَنَازَتَهُ. و قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: لَا بَأْسَ أَنْ يُعْلِمَ أَهْلَ قَرَابَتِهِ وَإِخْوَانَهُ. وَرُوِيَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ أَنَّهُ قَالَ: لَا بَأْسَ بِأَنْ يُعْلِمَ الرَّجُلُ قَرَابَتَهُ *

11. O pokuđenosti pretjeranog oglašavanja (nečije smrti)

991. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni; kaže: Obavijestio nas je Abdul-Kuddus b. Bekr b. Hunejs; kaže: Nas je obavijestio Habib b. Sulejm el-Abesi, on je prenio od Bilala b. Jahje el-Abesija, a on od Huzejfe koji je kazao: **“Kada umrem, ne uznemiravajte nikoga mojom smrću, jer se bojim da to ne pređe u pretjerano oglašavanje. Ja sam čuo Allahovog Poslanika, s,a, kada zabranjuje pretjerano oglašavanje** (nečije) **smrti.”**[737]

737 U ovom hadisu se zabranjuje pretjerano oglašavanje nečije smrti na način kako su to radili predislamski Arapi. Oni su praktikovali, kad bi im umro neko ugledan, da pošalju konjanike na sve strane kako bi oglasili njegovu smrt. Od nas se, dakle zahtijeva da u svemu budemo umjerni, pa tako i kada je u pitanju smrt. Nije nam dozvoljeno da to dižemo na sav glas, nego da na skroman način obavijestimo njegovu rodbinu i prijatelje, kako bi mogli doći na dženazu.

Ovaj hadis je hasenun.[738]

992. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Humejd er-Razi; kaže: Obavijestili su nas Hakkam b. Selm i Harun b. Mugire, njih dvojica su prenijeli od Anbesea, on od Ebu Hamze, on od Ibrahima[739], on od Alkame, on od Abdullaha[740], a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Čuvajte se pretjeranog oglašavanja** (nečije) **smrti, jer je pretjerano oglašavanje smrti, praksa predislamskih Arapa."** Riječ "en-na'j" znači oglašavanje nečije smrti. Na ovu temu hadis je prenesen i od Huzejfe.

993. ISPRIČAO NAM JE Seid b. Abdur-Rahman el-Mahzumi; kaže: Obavijestio nas je Abdullah b. Velid el-Adeni, on je prenio od Sufjana es-Sevrija, on od Ebu Hamze, on od Ibrahima, on od Alkame, a on od Abdullaha, slično prethodnom (hadisu), s tim što ga ne vezuje za Vjerovjesnika, i u njemu ne spominje da riječ "en-na'j" ima značenje i oglašavanje nečije smrti. Ovo je vjerodostojnije od onoga što prenosi Anbese od Ebu Hamze. Ebu Hamza je Mejmun el-A'ver, koji prema mišljenju hadiskih učenjaka, nije jak ravija.

Ebu Isa kaže: Abdullahov hadis je garibun. Neki učenjaci smatraju da je pretjerano oglašavanje nečije smrti mekruh. Riječ "en-na'j" po njima ima značenje: da neko glasno viče među svijetom, da je taj i taj umro kako bi prisustvovali njegovoj dženazi. Neki učenjaci kažu: Ne smeta da neko o tome obavijesti njegovu rodbinu i prijatelje. Preneseno je od Ibrahima da je kazao: Ne smeta da čovjek obavijesti njegovu rodbinu.

١٢. بَاب مَا جَاءَ أَنَّ الصَّبْرَ فِي الصَّدْمَةِ الْأُولَى *

٩٩٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الصَّبْرُ فِي الصَّدْمَةِ الْأُولَى.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ *

738 Bilježi ga i Ibn Madže u *Sunenu*, sa senedom koji je dobar.

739 Ibrahim en-Nehai je poznati hadiski učenjak.

740 Abdullah b. Mesud.

٩٩٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَى.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

12. O tome da se strpljivost ogleda pri prvom udarcu

994. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Lejs, on je prenio od Jezida b. Ebu Habiba, on od Sa'da b. Sinana, a on od Enesa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Strpljivost se ogleda pri prvom udarcu."**[741]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je u uvoj verziji garibun.[742]

995. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Muhammed b. Dža'fer, on je prenio od Šu'bea, on od Sabita el-Bunanija, a on od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Strpljivost se ogleda pri prvom udarcu."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[743]

١٣. بَاب مَا جَاءَ فِي تَقْبِيلِ الْمَيِّتِ *

٩٩٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ**

---

741 Vjernik musliman treba pokazati prisebnost, strpljenje i zahvalnost Allahu, dž.š., ne gubeći glavu onog momenta kad sazna za nesreću ili iskušenje. Ako u tom trenutku pokaže prisebnost i strpljenje, on će imati nagradu za to. Ukoliko, pak, u prvom trenutku pokaže očaj, ne može se ubrojati među strpljive o čijim vrlinama govori Kur'an, pa makar kasnije i pokazao strpljenje.

742 Ovaj hadis je, sa senedom preko Lejsa od Jezida b. Ebu Habiba, od Sa'da b. Sinana, od Enesa, garib, dok je sa senedom preko Šu'bea od Sabita el-Bunanija, od Enesa, mešhur.

743 Bilježe ga u *El-Kutubus-Sitte* svi, osim Ibn Madže.

وَسَلَّمَ قَبَّلَ عُثْمَانَ بْنَ مَظْعُونٍ وَهُوَ مَيِّتٌ وَهُوَ يَبْكِي أَوْ قَالَ عَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ.

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَجَابِرٍ وَعَائِشَةَ قَالُوا: إِنَّ أَبَا بَكْرٍ قَبَّلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مَيِّتٌ. قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَائِشَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

13. O ljubljenju umrlog

996. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rahman b. Mehdi; kaže: nas je obavijestio Sufjan, prenijevši od Asima b. Ubejdullaha, on od Kasima b. Muhammeda, a on od Aiše: **“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poljubio je Osmana b. Maz’una[744] mrtvog i zaplakao, ili je kazao: a suze su mu lile iz očiju.”**[745]

Na ovu temu su hadisi preneseni još i od Ibn Abbasa, Džabira i Aiše: Oni su kazali: Ebu Bekr je poljubio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, mrtvog.[746]

Ebu Isa kaže: Aišin hadis je hasenun-sahihun.

١٤. بَاب مَا جَاءَ فِي غُسْلِ الْمَيِّتِ *

٩٩٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ وَمَنْصُورٌ وَهِشَامٌ. فَأَمَّا خَالِدٌ وَهِشَامٌ فَقَالَا: عَنْ مُحَمَّدٍ وَحَفْصَةَ. وَقَالَ مَنْصُورٌ: عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ: **تُوُفِّيَتْ إِحْدَى بَنَاتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: اغْسِلْنَهَا وِتْرًا ثَلَاثًا أَوْ خَمْسًا أَوْ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ إِنْ رَأَيْتُنَّ. وَاغْسِلْنَهَا بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَاجْعَلْنَ فِي الْآخِرَةِ كَافُورًا أَوْ شَيْئًا مِنْ كَافُورٍ. فَإِذَا فَرَغْتُنَّ فَآذِنَّنِي. فَلَمَّا فَرَغْنَا آذَنَّاهُ فَأَلْقَى إِلَيْنَا حِقْوَهُ**

---

744 Osman b. Maz’un je Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, brat po mlijeku. Učinio je dvije hidžre, prvi put u Abesiniju, a drugi put u Medinu. On je umro prvi od muhadžira, i to dvije i po godine po Hidžri. Ukopan je u Beki’i.

745 Ovaj hadis je dokaz da je dozvoljeno zaplakati za umrlim i da ga je dozvoljeno poljubiti.

746 Buharija u Sahihu bilježi od Aiše i Ibn Abbasa: “da je Ebu Bekr poljubio Allahovog Poslanika, nakon što je izdahnuo.”

فَقَالَ: أَشْعِرْنَهَا بِهِ.

قَالَ هُشَيْمٌ: وَفِي حَدِيثِ غَيْرِ هَؤُلَاءِ وَلَا أَدْرِي وَلَعَلَّ هِشَامًا مِنْهُمْ قَالَتْ: وَضَفَّرْنَا شَعْرَهَا ثَلَاثَةَ قُرُونٍ. قَالَ هُشَيْمٌ: أَظُنُّهُ قَالَ: فَأَلْقَيْنَاهُ خَلْفَهَا. قَالَ هُشَيْمٌ: فَحَدَّثَنَا خَالِدٌ مِنْ بَيْنِ الْقَوْمِ عَنْ حَفْصَةَ وَمُحَمَّدٍ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ: وَقَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ: **وَابْدَأْنَ بِمَيَامِنِهَا وَمَوَاضِعِ الْوُضُوءِ.** وَفِي الْبَاب عَنْ أُمِّ سُلَيْمٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أُمِّ عَطِيَّةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَهْلِ الْعِلْمِ. وَقَدْ رُوِيَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ أَنَّهُ قَالَ: غُسْلُ الْمَيِّتِ كَالْغُسْلِ مِنَ الْجَنَابَةِ. و قَالَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ: لَيْسَ لِغُسْلِ الْمَيِّتِ عِنْدَنَا حَدٌّ مُؤَقَّتٌ وَلَيْسَ لِذَلِكَ صِفَةٌ مَعْلُومَةٌ وَلَكِنْ يُطَهَّرُ. قَالَ الشَّافِعِيُّ: إِنَّمَا قَالَ مَالِكٌ قَوْلًا مُجْمَلًا، يُغَسَّلُ وَيُنْقَى. وَإِذَا أُنْقِيَ الْمَيِّتُ بِمَاءٍ قَرَاحٍ أَوْ مَاءٍ غَيْرِهِ أَجْزَأَ ذَلِكَ مِنْ غُسْلِهِ وَلَكِنْ أَحَبُّ إِلَيَّ أَنْ يُغْسَلَ ثَلَاثًا فَصَاعِدًا لَا يُقْصَرُ عَنْ ثَلَاثٍ لِمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اغْسِلْنَهَا ثَلَاثًا أَوْ خَمْسًا. وَإِنْ أَنْقَوْا فِي أَقَلَّ مِنْ ثَلَاثِ مَرَّاتٍ أَجْزَأَ وَلَا يرَى أَنَّ قَوْلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّمَا هُوَ عَلَى مَعْنَى الْإِنْقَاءِ ثَلَاثًا أَوْ خَمْسًا وَلَمْ يُؤَقِّتْ. وَكَذَلِكَ قَالَ الْفُقَهَاءُ وَهُمْ أَعْلَمُ بِمَعَانِي الْحَدِيثِ. و قَالَ أَحْمَدُ وَإِسْحَقُ: وَتَكُونُ الْغَسَلَاتُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَيَكُونُ فِي الْآخِرَةِ شَيْءٌ مِنْ كَافُورٍ *

14. O kupanju umrlog

997. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Hušejm; kaže: Nas su obavijestili Halid[747], Mensur[748] i Hišam[749]. Halid i

747 Halid b. Mehran Ebu Menazil el-Basri el-Huzzai je pouzdan ravija. Prenio je dosta mursel hadisa. Pripadao je petoj generaciji hadiskih prenosilaca.

748 Mensur b. Zazan el-Vasiti Ebu Mugire es-Sekafi pouzdan je i siguran prenosilac. Pripadao je šestoj generaciji ravija hadisa.

749 Hišam b. Hassan el-Ezdi el-Kurdusi pouzdan je i jedan od nasigurnijih prenosilaca hadisa. Pripadao je šestoj generaciji ravija hadisa.

Hišam su kazali: od Muhammeda i Hafse[750], a Mensur je kazao: od Muhammeda, a on od Ummu Atijje koja je kazala: **"Umrla je jedna od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, kćeri[751], pa je** (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) **kazao: Okupajte je neparan broj puta; tri ili pet puta, ili, više, ukoliko budete smatrale potrebnim. Okupajte je vodom i lotosom, posljednji put to učinite kamforom ili nečim od kamfora. Kada završite obavijestite me. Pošto završismo obavijestismo ga, a on nam baci svoj ogrtač, koji je nosio oko pasa, i reče: Stavite joj ga ispod kefina."**[752]

Hušejm je kazao: U hadisu koji su prenijeli drugi osim ove trojice, a možda je i Hišam jedan od njih, stoji da je (Ummu Atijja) kazala: A kosu smo joj splele u tri pletenice. Hušejm je kazao: Mislim da je kazala i ovo: Pa smo joj (pletenice) stavile na leđa. Hušejm (dalje) veli: Ispričao nam je, između ostalih, i Halid, on je prenio od Hafse i Muhammeda, a njih dvoje od Ummu Atijje koja je kazala: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je kazao: **"Prilikom kupanja počinjite sa desnim dijelovima tijela, i perite prvo one dijelove koji se peru kod abdesta."** Na ovu temu hadis je prenesen i od Ummu Sulejm.

Ebu Isa kaže: Ummu Atijjin hadis je hasenun-sahihun[753]. Prema njemu postupaju učenjaci. Preneseno je od Ibrahima en-Nehaija da je kazao: Kupanje umrlog je isto kao i kupanje od džunubluka. Malik b. Enes veli: Prema našem mišljenju, kupanje umrlog nema vremenskog ograničenja niti ima određenog šablona. Bitno je da se očisti. Šafija veli: Malik je to sažeto kazao. Umrlog treba okupati i očistiti. Ukoliko se umrli očisti (jedanput) kišnicom ili drugom vodom, to je dovoljno, ali je po mom mišljenju bolje da se okupa tri i više puta, ali ne manje od tri puta, imajući u vidu da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: Okupajte je tri, ili pet puta. Ukoliko se očisti sa manje od tri puta, dovoljno je. On ne smatra da Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve

---

750 Od Muhammeda b. Sirina i njegove kćerke Hafse.

751 To je bila, kako stoji u Muslimovoj predaji, Zejneba koja je bila udata za Ebul-Asa b. Rebi'a. U Ibn Madžinu Sunenu stoji da je to bila Ummu Kulsum, koja je bila udata za Osmana b. Affana.

752 Stavljanje Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, pojasa ispod kefina njegove kćerke bilo je isključivo radi beriketa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

753 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima.*

sellem, riječi znače kupanje (najmanje) tri, ili pet puta, niti imaju značenje ograničenja. Tako isto misle i učenjaci fikha, a oni najbolje poznaju značenje (ovog) hadisa. Ahmed i Ishak smatraju da se kupanje treba obaviti vodom i lotosom, a posljednji put i nečim od kamfora.

١٥. بَاب فِي مَا جَاءَ فِي الْمِسْكِ لِلْمَيِّتِ *

٩٩٨. حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ خُلَيْدِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الخدري : **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ عَنِ الْمِسْكِ فَقَالَ: هُوَ أَطْيَبُ طِيبِكُمْ.**

٩٩٩.حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ وَشَبَابَةُ قَالَا: أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ خُلَيْدِ بْنِ جَعْفَرٍ نحوه.

قَالَ أَبو عِيسَى : هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ. وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ وَإِسْحَقَ. وَقَدْ كَرِهَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ الْمِسْكَ لِلْمَيِّتِ. وَقَدْ رَوَاهُ الْمُسْتَمِرُّ بْنُ الرَّيَّانِ أَيْضًا عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ عَلِيٌّ: قَالَ: يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْمُسْتَمِرُّ بْنُ الرَّيَّانِ ثِقَةٌ. قَالَ: يَحْيَى خُلَيْدُ بْنُ جَعْفَرٍ ثِقَةٌ *

15. O namirisavanju umrlog

998. ISPRIČAO NAM JE Sufjan b. Veki'; kaže: Obavijestio nas je moj otac, on je prenio od Šu'bea, on od Hulejda b. Dža'fera[754], on od Ebu Nadrea, a on od Ebu Seida el-Hudrija: **"Upitan je Vjerovjesnik,**

754 Hulejd b. Dža'fer b. Turajf el-Hanefi Ebu Sulejman el-Basri je iskren prenosilac. Nije potvrđeno da ga je Ibn Mein ocijenio slabim. Pripadao je šestoj generaciji ravija.

sallallahu alejhi ve sellem, o misku, pa je kazao: To je najugodniji parfem koji koristite."[755]

999. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestili su nas Ebu Davud i Šebabe i kazali: nas je obavijestio Šu'be, prenijevši od Hulejda b. Dža'fera, slično prethodnom (hadisu).

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun. Prema njemu postupaju neki učenjaci, a to je stav i Ahmeda i Ishaka. Neki učenjaci smatraju da je mekruh upotrebljavati misk za umrlog. Ovaj hadis je također prenio i Mustemir b. Rejjan od Ebu Nadrea, on od Ebu Seida, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Alija[756] veli da je Jahja b. Seid kazao: Mustemir b. Rejjan i Huvejlid b. Dža'fer su pouzdani prenosioci.

١٦. بَاب مَا جَاءَ فِي الْغُسْلِ مِنْ غُسْلِ الْمَيِّتِ *

١٠٠٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي الشَّوَارِبِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُخْتَارِ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مِنْ غُسْلِهِ الْغُسْلُ، وَمِنْ حَمْلِهِ الْوُضُوءُ يَعْنِي الْمَيِّتَ. وَفِي الْبَاب عَنْ عَلِيٍّ وَعَائِشَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَقَدْ رُوِيَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ مَوْقُوفًا. وَقَدِ اخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي الَّذِي يُغَسِّلُ الْمَيِّتَ فَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ: إِذَا غَسَّلَ مَيِّتًا فَعَلَيْهِ الْغُسْلُ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: عَلَيْهِ الْوُضُوءُ. و قَالَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ: أَسْتَحِبُّ الْغُسْلَ مِنْ غُسْلِ الْمَيِّتِ وَلَا أَرَى ذَلِكَ وَاجِبًا. وَهَكَذَا قَالَ الشَّافِعِيُّ. و قَالَ أَحْمَدُ: مَنْ غَسَّلَ مَيِّتًا أَرْجُو أَنْ لَا يَجِبَ عَلَيْهِ الْغُسْلُ. وَأَمَّا الْوُضُوءُ فَأَقَلُّ مَا قِيلَ فِيهِ. و قَالَ إِسْحَقُ: لَا بُدَّ مِنَ

---

755 Abdur-Rahman el-Mubarekfori na temelju ovog i drugih hadisa zaključuje da je sunnet namirisati umrlog. On tvrdi da nije mogao odgonetnuti razlog zbog čega neki učenjaci smatraju da je namirisavanje umrlog, specijalno miskom, mekruh.

756 Alija b. Abdullah b. Dža'fer b. Nedžih es-Sa'di.

الْوُضُوءِ. وَقَدْ رُوِيَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ أَنَّهُ قَالَ: لَا يَغْتَسِلُ وَلَا يَتَوَضَّأُ مَنْ غَسَّلَ الْمَيِّتَ *

16. O kupanju, nakon kupanja umrlog

1000. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdul-Melik b. Ebu Ševarib; kaže: Obavijestio nas je Abdul-Aziz b. Muhtar, on je prenio od Suhejla b. Ebu Saliha, on od svoga oca, on od Ebu Hurejrea, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Nakon kupanja,** (t.j kupanja umrlog), **potrebno je kupanje, a nakon nošenja, potrebno je abdest uzeti."**

Na ovu temu su hadisi preneseni i od Alije i Aiše.

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis je hasenun.[757] On je od Ebu Hurejrea prenesen i kao mevkuf. Učinjaci su se razišli u pogledu osobe koja kupa umrlog. Neki iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i ostali smatraju da se je osoba, nakon kupanja umrlog, dužna okupati. Neki, pak, misle da je dužna samo abdest uzeti. Malik b. Enes veli: Ja mislim da je kupanje, nakon kupanja umrlog, lijepo, mustehab, i ne vidim da je ono obavezno. Isto misli i Šafija[758]. Ahmed kaže: Nadam se da kupanje za onoga ko je kupao umrlog nije obavezno. Što se, pak, tiče abdesta, to je minimum, što je u tom pogledu rečeno. Ishak kaže: Abdest se mora uzeti. Preneseno je od Abdullaha b. Mubareka da je kazao: Zbog kupanja umrlog nije se potrebno kupati, niti abdest uzimati.

١٧. بَاب مَا يُسْتَحَبُّ مِنَ الْأَكْفَانِ *

١٠٠١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ عَـنْ

757 Ibn Hadžer el-Askalani smatra da je ovaj hadis s nedostatkom jer ga, prema njegovu mišljenju, Ebu Salih nije čuo od Ebu Hurejrea. Prema mišljenju Ibn Ebu Hatima, Ebu Salih ga je čuo od svoga oca, a on ga je prenio od Ebu Hurejrea.

758 U prilog ovakvoj tvrdnji neki navode i hadis koji bilježi Bejhekija od Ibn Abbasa, a u kome stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Vi niste dužni da se okupate nakon što ogasulite vašeg umrlog, jer vaši umrli umiru čisti. Dovoljno vam je da nakon kupanja umrlog samo ruke operete."

سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **الْبَسُوا مِنْ ثِيَابِكُمُ الْبَيَاضَ فَإِنَّهَا مِنْ خَيْرِ ثِيَابِكُمْ وَكَفِّنُوا فِيهَا مَوْتَاكُمْ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ سَمُرَةَ وَابْنِ عُمَرَ وَعَائِشَةَ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَهُوَ الَّذِي يَسْتَحِبُّهُ أَهْلُ الْعِلْمِ. و قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ: أَحَبُّ إِلَيَّ أَنْ يُكَفَّنَ فِي ثِيَابِهِ الَّتِي كَانَ يُصَلِّي فِيهَا. و قَالَ أَحْمَدُ وَإِسْحَقُ: أَحَبُّ الثِّيَابِ إِلَيْنَا أَنْ يُكَفَّنَ فِيهَا الْبَيَاضُ. وَيُسْتَحَبُّ حُسْنُ الْكَفَنِ ⁕

17. Šta je lijepo upotrijebiti za kefine

1001. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Bišr b. Mufeddal, on je prenio od Abdullaha b. Osmana b. Husejma, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa, koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Oblačite bijelu odjeću, jer je** (bijelo) **najbolje od odjeće koju nosite. U bijelo umotavajte i vaše umrle."**[759]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Semurea, Ibn Omera i Aiše.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun[760]. Ono o čemu se u njemu govori učenjaci smatraju mustehabom. Ibn Mubarek veli: Najviše volim da se osobe umotavaju u odjeću u kojoj su klanjale. Ahmed i Ishak vele: Mi bismo najviše voljeli da se (umrli) umotavaju u bijele kefine. Bijeli kefini su mustehab.

١٨. بَاب مِنْهُ ⁕

١٠٠٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا عُمَرُ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمَّارٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

---

759 Prema mišljenju Alija el-Karija, iz ovog se hadisa da zaključiti da je lijepo-mustehab, umrle umotavati u bijele kefine.

760 Bilježe ga i Ebu Davud i Ibn Madže u *Sunenima*.

اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا وَلِيَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيُحْسِنْ كَفَنَهُ. وَفِيهِ عَنْ جَابِرٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ. و قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ: قَالَ سَلَّامُ بْنُ أَبِي مُطِيعٍ فِي قَوْلِهِ: وَلْيُحْسِنْ أَحَدُكُمْ كَفَنَ أَخِيهِ. قَالَ: هُوَ الصَّفَاءُ وَلَيْسَ بِالْمُرْتَفِعِ *

18. Još jedno poglavlje o istoj temi

1002. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Omer b. Junus; kaže: Nas je obavijestio Ikrime b. Ammar, on je prenio od Hišama b. Hassana, on od Muhammeda b. Sirina, a on od Ebu Katade, koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ako neko od vas voli svoga brata, neka ga umota u lijepe *kefine*."**[761]

Na ovu temu hadis je prenesen i od Džabira.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-garibun. Ibn Mubarek veli da je Sellam b. Muti'[762], govoreći: "Neka neki od vas svoga brata umota u lijepe kefine", kazao da to znači: da ga umota u čiste a ne u skupocjene kefine.

١٩. بَاب مَا جَاءَ فِي كَفَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *

١٠٠٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كُفِّنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ثَلَاثَةِ أَثْوَابٍ بِيضٍ يَمَانِيَةٍ لَيْسَ فِيهَا قَمِيصٌ وَلَا عِمَامَةٌ. قَالَ: فَذَكَرُوا لِعَائِشَةَ قَوْلَهُمْ فِي ثَوْبَيْنِ وَبُرْدِ حِبَرَةٍ فَقَالَتْ: قَدْ أُتِيَ بِالْبُرْدِ وَلَكِنَّهُمْ رَدُّوهُ وَلَمْ يُكَفِّنُوهُ فِيهِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

---

761 El-Mubarekfori smatra da se pod lijepim kefinima misli na one koji su čisti, kvalitetni i komotni, a ne misli se na to da su oni skupocjeni i luksuzni.

762 Sellam b. Muti' je Ibn Mubarekov učitelj. Važi kao veliki poznavalac hadisa, a uz to je izuzetno pouzdan. Pripadao je sedmoj generaciji ravija hadisa.

١٠٠٤. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: **أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَفَّنَ حَمْزَةَ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فِي نَمِرَةٍ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَلِيٍّ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ وَابْنِ عُمَرَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَائِشَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رُوِيَ فِي كَفَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رِوَايَاتٌ مُخْتَلِفَةٌ. وَحَدِيثُ عَائِشَةَ أَصَحُّ الْأَحَادِيثِ الَّتِي رُوِيَتْ فِي كَفَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ. قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: يُكَفَّنُ الرَّجُلُ فِي ثَلَاثَةِ أَثْوَابٍ: إِنْ شِئْتَ فِي قَمِيصٍ وَلِفَافَتَيْنِ، وَإِنْ شِئْتَ فِي ثَلَاثِ لَفَائِفَ. وَيُجْزِي ثَوْبٌ وَاحِدٌ إِنْ لَمْ يَجِدُوا ثَوْبَيْنِ. وَالثَّوْبَانِ يُجْزِيَانِ وَالثَّلَاثَةُ لِمَنْ وَجَدَهَا أَحَبُّ إِلَيْهِمْ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ قَالُوا: تُكَفَّنُ الْمَرْأَةُ فِي خَمْسَةِ أَثْوَابٍ ※

19. U koliko je komada kefina umotan Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

1003. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Hafs b. Gijas, prenijevši od Hišama b. Urvea, on od njegova oca, a on od Aiše koja je kazala: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je umotan u tri čaršafa od bijelog jemenskog platna, bez košulje i saruka.** (Zubejr) **je kazao: Aiši su spomenuli riječi** (nekih) **da je on umotan u dva čaršafa i jedan prugasti plašt, a ona je rekla: Bio je donesen prugasti plašt, pa su ga vratili i nisu ga u njeg umotali."**[763]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[764]

---

763 Na osnovu ovog hadisa većina islamskih učenjaka smatra mustehabom da se kefin muškarca sastoji iz tri dijela, i to tri omotača, bez košulje i saruka. Ebu Hanife smatra da se kefin muškarca sastoji iz tri dijela i to košulje, čaršafa i omotača.

764 Zabilježen je u *El-Kutubus-Sitte.*

1004. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer; kaže: Obavijestio nas je Bišr b. Es-Serijj, on je prenio od Zaide, on od Abdullaha b. Muhammeda b. Akila, a on od Džabira b. Abdullaha: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umotao je Hamzu u plašt sa bijelim i crnim prugama**, (dakle) **u jedan omotač."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Alije, Ibn Abbasa, Abdullaha b. Mugaffela i Ibn Omera.

Ebu Isa kaže: Aišin hadis je hasenun-sahihun.[765] Preneseno je više različitih predaja u pogledu Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, umotavanja u kefine. Aišin hadis je pouzdaniji od svih ostalih hadisa koji su preneseni o Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, umotavanju u kefine. Prema ovome je postupala većina učenjaka iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i ostalih. Sufjan es-Sevri veli: Muškarac će se umotati u kefin koji se sastoji iz tri dijela: ukoliko želiš, umotaj ga u košulju i dva omotača, a ako želiš, umotaj ga u tri omotača. Dovoljan je i jedan omotač, ukoliko se ne nađu dva, dva su sasvim dovoljna, a tri su za one koji imaju i to žele. Ovo je mišljenje i Šafije, Ahmeda i Ishaka. Oni kažu; da se žena umotava u kefin koji se sastoji iz pet djelova.[766]

٢٠. بَاب مَا جَاءَ فِي الطَّعَامِ يُصْنَعُ لِأَهْلِ الْمَيِّتِ *

١٠٠٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ وَعَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ قَالَا: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ: لَمَّا جَاءَ نَعْيُ جَعْفَرٍ قَالَ

---

765 Zabilježen je u *El-Kutubus-Sitte.*

766 Kefin ženske osobe sastoji se iz pet djelova: ogrtača, ženske košulje, vela, omotača i posljednjeg omotača. To se vidi iz hadisa koji bilježe Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* i Ebu Davud u *Sunenu* od Lejle, kćerke Kaifa, koja je kazala: "Bila sam jedna od onih koje su kupale Ummu Kulsum, Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, kćerku nakon njene smrti. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je dao prvo ogrtač, potom žensku košulju, zatim veo, pa omotač, a onda i posljednji omotač." Ibnul-Arebi tvrdi da se u ovom hadisu radi o Zejnebi, a ne o Ummu Kulsum, jer je, kako veli, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u to doba bio na Bedru; nije bio u Medini kada je Ummu Kulsum umrla.

جَعْفَرِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ: لَمَّا جَاءَ نَعْيُ جَعْفَرٍ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اصْنَعُوا لِأَهْلِ جَعْفَرٍ طَعَامًا فَإِنَّهُ قَدْ جَاءَهُمْ مَا يَشْغَلُهُمْ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَقَدْ كَانَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ يَسْتَحِبُّ أَنْ يُوَجَّهَ إِلَى أَهْلِ الْمَيِّتِ شَيْءٌ لِشُغْلِهِمْ بِالْمُصِيبَةِ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ. وَجَعْفَرُ بْنُ خَالِدٍ هُوَ ابْنُ سَارَةَ وَهُوَ ثِقَةٌ رَوَى عَنْهُ ابْنُ جُرَيْجٍ *

20. O hrani koja se priprema za porodicu umrlog

1005. ISPRIČALI SU NAM Ahmed b. Meni' i Alija b. Hudžr i kazali: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, on je prenio od Dža'fera b. Halida, on od svoga oca, a on od Abdullaha b. Dža'fera koji je kazao: **"Pošto stiže vijest o Dža'ferovoj smrti[767], Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: Pripremite za Dža'ferovu porodicu hranu, jer njih trenutno zaokuplja nešto drugo."[768]**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun.[769] Neki učenjaci smatraju mustehabom da se porodici umrlog pritekne u pomoć radi njihove zaokupljenosti nedaćom koja ih je snašla. Ovo je mišljenje i Šafije. Dža'fer b. Halid je sin Sare, on je pouzdan ravija. Od njega je prenio (hadise) Ibn Džurejdž.

---

767 Dža'fer b. Ebu Talib poginuo je u bitki na Muti, u blizini Tebuka, 8. godine po Hidžri.

768 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je u brojnim hadisima ukazivao na potrebu za solidarnošću među sljedbenicima islama u teškim iskušenjima. Ovim hadisom upućuje poruku rodbini, prijateljima i komšijama da u času nečije smrti saosjećaju sa porodicama umrlih i da im u takvim situacijam pomažu pa i tako što će za njih u tim momentima pripremiti i donijeti hranu.

769 Bilježe ga i Ebu Davud i Ibn Madže u Sunenima. Ibn Seken ga smatra sahih-hadisom.

٢١. بَاب مَا جَاءَ فِي النَّهْيِ عَنْ ضَرْبِ الْخُدُودِ وَشَقِّ الْجُيُوبِ عِنْدَ الْمُصِيبَةِ *

١٠٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ قَالَ: حَدَّثَنِي زُبَيْدٌ الْأَيَامِيُّ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَيْسَ مِنَّا مَنْ شَقَّ الْجُيُوبَ وَضَرَبَ الْخُدُودَ وَدَعَا بِدَعْوَةِ الْجَاهِلِيَّةِ. قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

21. O zabrani udaranja po obrazima i čupanju odjeće prilikom nesreće

1006. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Jahja b. Seid, on je prenio od Sufjana koji je kazao: Ispričao mi je Zubejd el-Ejjami[770], prenijevši od Ibrahima, on od Mesruka, on od Abdullaha, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Nije od nas[771] onaj koji čupa svoju odjeću, udara se po licu i izgovara riječi koje su izgovarali predislamski Arapi u džahilijjetu."[772]**

Ebu Isa, Allah mu se smilovao, kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[773]

---

770 Zubejd b. Haris Ebu Abdul-Kerim b. Amr b. Ka'b el-Ejjami Ebu Abdur-Rahman el-Kufi je pouzdan i siguran prenosilac. Pripadao je šestoj generaciji ravija.

771 Ovim Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kako ističe El-Mubarekfori, onome koji se ovako bude ponašao ukazuje da takvo ponašanje ne spada u njegov sunnet i njegov način ponašanja u sličnim situacijama.

772 U osobine i vrline pravog vjernika spada i strpljenje prilikom nesreće ili kakvog iskušenja. U takvim situacijama vjernik mora ostati pribran. Nije mu dozvoljeno da se nedolično ponaša, da se udara po licu, čupa sa sebe odjeću i izgovara riječi koje ga izvode iz vjere, kao na primjer: što ovo baš mene snađe; šta sam to ja Bogu pogriješio pa da mi se ovo dogodi i sl. Vjernik, kad mu je najteže, treba da bude strpljiv i zahvalan Allahu, dž.š., znajući da smo mi samo Allahovi robovi i da ćemo se svi Njemu vratiti.

773 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

٢٢. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ النَّوْحِ *

١٠٠٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا قُرَّانُ بْنُ تَمَّامٍ وَمَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ وَيَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عُبَيْدٍ الطَّائِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبِيعَةَ الْأَسَدِيِّ قَالَ: **مَاتَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ يُقَالُ لَهُ قَرَظَةُ بْنُ كَعْبٍ فَنِيحَ عَلَيْهِ فَجَاءَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ فَصَعِدَ الْمِنْبَرَ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ وَقَالَ: مَا بَالُ النَّوْحِ فِي الْإِسْلَامِ أَمَا إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ نِيحَ عَلَيْهِ عُذِّبَ بِمَا نِيحَ عَلَيْهِ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عُمَرَ وَعَلِيٍّ وَأَبِي مُوسَى وَقَيْسِ بْنِ عَاصِمٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَجُنَادَةَ بْنِ مَالِكٍ وَأَنَسٍ وَأُمِّ عَطِيَّةَ وَسَمُرَةَ وَأَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيِّ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ الْمُغِيرَةِ حَدِيثٌ غريب حَسَنٌ صَحِيحٌ *

١٠٠٨. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ وَالْمَسْعُودِيُّ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ عَنْ أَبِي الرَّبِيعِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **أَرْبَعٌ فِي أُمَّتِي مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ لَنْ يَدَعَهُنَّ النَّاسُ: النِّيَاحَةُ وَالطَّعْنُ فِي الْأَحْسَابِ وَالْعَدْوَى، أَجْرَبَ بَعِيرٌ فَأَجْرَبَ مِائَةَ بَعِيرٍ. مَنْ أَجْرَبَ الْبَعِيرَ الْأَوَّلَ. وَالْأَنْوَاءُ مُطِرْنَا بِنَوْءِ كَذَا وَكَذَا.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ *

22. O pokuđenosti kukanja i naricanja

1007. ISPRIČAO NAM JE A?hmed b. Meni'; kaže: Obavijestili su nas Kurran b. Temmam, Mervan b. Muavija i Jezid b. Harun, oni su prenijeli od Seida b. Ubejda et-Taija, a on od Alije b. Rebi'a el-Esedija koji je kazao: **"Umro je neki ensarija po imenu Kareza b. Ka'b, pa se za njim** (puno) **naricalo. Tad dođe Mugire b. Šu'be, pope se na minber, zahvali Allahu, i izgovori na Njega riječi slave, a potom**

reče: Otkud naricanje u islamu? Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada veli: Onaj za kim se bude naricalo patit će zbog tog naricanja."[774]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Omera, Alije, Ebu Musaa, Kajsa b. Asima, Ebu Hurejrea, Džunadea b. Malika, Enesa, Ummu Atijje, Semurea i Ebu Malika el-Ešarija.

Ebu Isa kaže: Mugirin hadis je garibun-hasenun-sahihun.[775]

1008. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestio nas je Ebu Davud; kaže: Nas su obavijestili Šu'be i El-Mesudi, njih dvojica su prenijeli od Alkame b. Mersida, on od Ebu Rebi'a, a on od Ebu Hurejrea, koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Među mojim sljedbenicima će se zadržati četiri osobine iz predislamskog doba (džahilijjeta), koje ljudi neće napustiti, a to su: naricanje za umrlim, pozivanje na plemstvo,** (pogrešna predstava) **o zaraznim bolestima;** (mišljenje da) **kad se ošuga jedna deva, da će se od nje šuga prenijeti i na drugih stotinu,** (a zaboravljanje pri tom na Onoga) **Koji je dao šugu prvoj devi, i** (uvjerenje) **da nam kišu donosi ta i ta zvijezda."**[776]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun.

٢٣. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الْبُكَاءِ عَلَى الْمَيِّتِ *

١٠٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **الْمَيِّتُ يُعَذَّبُ بِبُكَاءِ أَهْلِهِ عَلَيْهِ.**

---

774 Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* prenosi od Ebu Musaa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: Umrli će patiti zbog naricanja živog za njim… ."

775 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima.*

776 Predislamski Arapi su pratili ponašanje pojedinih zvijezda. Na osnovu njihova pojavljivanja i nestajanja oni su prognozirali kad će kiša pasti. Često su to vezivali su za kretanje pojedinih zvijezda, jer su vjerovali da one donose kišu. I danas pojedini sljedbenici islama, zaboravljajući da Allah spušta kišu, promjenu vremena vezuju za pojedine zvijezde i tako čine grijeh.

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَعِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ عُمَرَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ كَرِهَ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ الْبُكَاءَ عَلَى الْمَيِّتِ قَالُوا: الْمَيِّتُ يُعَذَّبُ بِبُكَاءِ أَهْلِهِ عَلَيْهِ وَذَهَبُوا إِلَى هَذَا الْحَدِيثِ. و قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ: أَرْجُو إِنْ كَانَ يَنْهَاهُمْ فِي حَيَاتِهِ أَنْ لَا يَكُونَ عَلَيْهِ مِنْ ذَلِكَ شَيْءٌ *

١٠١٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنِي أَسِيدُ بْنُ أَبِي أَسِيدٍ عن مُوسَى ابْنَ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **مَا مِنْ مَيِّتٍ يَمُوتُ فَيَقُومُ بَاكِيهِ فَيَقُولُ: وَا جَبَلَاهْ وَا سَيِّدَاهْ أَوْ نَحْوَ ذَلِكَ إِلَّا وُكِّلَ بِهِ مَلَكَانِ يَلْهَزَانِهِ أَهَكَذَا كُنْتَ.**

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ *

23. O pokuđenosti plakanja za umrlim

1009. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu Zijad; kaže: Obavijestio nas je Jakub b. Ibrahim b. Sa'd; kaže: Nas je obavijestio moj otac, prenijevši od Saliha b. Kejsana, on od Zuhrija, on od Salima b. Abdullaha, a on od svoga oca, koji je kazao da je Omer b. Hattab rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem rekao: **"Umrli će patiti zbog plača njegove rodbine za njim."**[777]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ibn Omera i Imrana b. Husajna.

---

777 Nevevi tvrdi da su učenjaci jednoglasni u mišljenju da se plač zbog kojga će umrli patiti isključivo odnosi na plakanje sa kukanjem i naricanjem, a ne na obični plač. Međutim, ovdje se nameće jedno veoma važno pitanje: S obzirom da je Uzvišeni Allah rekao: "i ni jedan grješnik tuđe grijehe neće nositi", kako onda da umrli pati zbog toga što je neko poslije njegove smrti plakao ili naricao, kad to uopće ne zavisi od njega. Prema mišljenju većine, patnja koja je spomenuta u ovom i sličnim hadisima, odnosi se isključivo na one osobe koje za života oporuče da se nakon njihove smrti oplakuju. Kod predislamskih Arapa ovo je bila poznata i veoma česta pojava.

Ebu Isa kaže: Omerov hadis je hasenun-sahihun.[778] Neki učenjaci smatraju da je plakanje za umrlim pokuđeno mekruh, i vele: Umrli će patiti zbog plača njegove rodbine za njim. Oni se pri tome pozivaju na ovaj hadis. Ibn Mubarek kaže: Nadam se da on neće imati (nikakvih posljedica od njihova plača) ukoliko im to za života bude zabranjivao.

1010. ISP?RIČAO NAM JE Alija b. Hudžr; kaže: Obavijestio nas je Muhammed b. Ammar i kazao: Ispričao mi je Esid b. Ebu Esid, prenijevši od Musaa b. Ebu Musaa el-Ešarija koji ga je obavijestio, prenijevši od svoga oca, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Neće ni jedna osoba umrijeti pa za njom** (njeni bližnji) **počnu plakati uzvikujući: kuku nama za našim gospodarom, kuku nama za našim poglavarom ili slično, a da neće biti zadužena dva meleka da je udaraju i govore: Pa zar si ti takav bio."**[779]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-garibun.[780]

٢٤. بَاب مَا جَاءَ فِي الرُّخْصَةِ فِي الْبُكَاءِ عَلَى الْمَيِّتِ *

١٠١١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا مَالِكٍ و حَدَّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ مُوسَىالأنصاري أَخْبَرَنَا مَعْنٌ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ وهو أَبْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمْرَةَ: أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا سَمِعْتُ عَائِشَةَ وَذُكِرَ لَهَا أَنَّ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ: إِنَّ الْمَيِّتَ لَيُعَذَّبُ بِبُكَاءِ الْحَيِّ فَقَالَتْ عَائِشَةُ: غَفَرَ اللَّهُ لِأَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَمَا إِنَّهُ لَمْ يَكْذِبْ وَلَكِنَّهُ نَسِيَ أَوْ أَخْطَأَ. إِنَّمَا مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى يَهُودِيَّةٍ يُبْكَى عَلَيْهَا فَقَالَ: إِنَّهُمْ لَيَبْكُونَ عَلَيْهَا وَإِنَّهَا لَتُعَذَّبُ فِي قَبْرِهَا.

قَالَ أبو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ *

١٠١٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا عَبَّادُ بْنُ عَبَّادٍ الْمُهَلَّبِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ يَحْيَى

---

778 Bilježe ga i Buharija i Muslim u *Sahihima.*

779 Iz samog teksta ovog hadisa da se zaključiti da će meleki udarati one koje su oplakivali umrle i za kojima su naricali, i to najvjerovatnije zato što su to oni za života tražili.

780 Bilježi ga i Hakim u *Mustedreku* i drži da je vjerodostojan—sahih.

بْن عَبْدِ الرَّحْمَن عَن ابْن عُمَرَ عَن النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّم قَالَ: **الْمَيِّتُ يُعَذَّبُ بِبُكَاءِ أَهْلِهِ عَلَيْهِ.** قَالَ: فَقَالَتْ عَائِشَةُ: **يَرْحَمُهُ اللَّهُ لَمْ يَكْذِبْ وَلَكِنَّهُ وَهِمَ. إِنَّمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِرَجُلٍ مَاتَ يَهُودِيًّا. إِنَّ الْمَيِّتَ لَيُعَذَّبُ وَإِنَّ أَهْلَهُ لَيَبْكُونَ عَلَيْهِ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَقَرَظَةَ بْنِ كَعْبٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ مَسْعُودٍ وَأُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَائِشَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ عَنْ عَائِشَةَ. وَقَدْ ذَهَبَ بعض أَهْلُ الْعِلْمِ إِلَى هَذَا وَتَأَوَّلُوا هَذِهِ الْآيَةَ (وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى). وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ *

١٠١٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ خَشْرَمٍ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَن ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: **أَخَذَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ فَانْطَلَقَ بِهِ إِلَى ابْنِهِ إِبْرَاهِيمَ. فَوَجَدَهُ يَجُودُ بِنَفْسِهِ، فَأَخَذَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَضَعَهُ فِي حِجْرِهِ فَبَكَى. فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ: أَتَبْكِي، أَوَلَمْ تَكُنْ نَهَيْتَ عَنِ الْبُكَاءِ؟ قَالَ: لَا، وَلَكِنْ نَهَيْتُ عَنْ صَوْتَيْنِ أَحْمَقَيْنِ فَاجِرَيْنِ: صَوْتٍ عِنْدَ مُصِيبَةٍ خَمْشِ وُجُوهٍ وَشَقِّ جُيُوبٍ وَرَنَّةِ شَيْطَانٍ.** وَفِي الْحَدِيثِ كَلَامٌ أَكْثَرُ مِنْ هَذَا.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صحيح *

24. O dopuštenju plača za umrlim

1011. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Malik, a ispričao nam je Ishak b. Musa el-Ensari; kaže: Obavijestio nas je Ma'n; kaže: Nas je obavijestio Malik, prenijevši od Abdullaha b. Ebu Bekra, a on je sin Muhammeda b. Amra b. Hazma, on je prenio od svoga oca, a on

od Amre[781], koja ga je obavijestila da je čula kada su spomenuli Aiši kako Ibn Omer veli: "da će umrli zasigurno patiti zbog plača za njim", pa je Aiša kazala: Neka Allah oprosti Ebu Abdurahmanu; (ja neću kazati) da je on rekao neistinu, ali ću (kazati) da je on (to) zaboravio ili je pogrešno razumio: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je prošao** (pored groba) **neke jevrejke za kojom se plakalo, pa je kazao: Oni za njom plaču, dok ona pati u svom grobu."**[782]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je sahihun.[783]

1012. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Abbad b. Abbad el-Muhellebi, on je prenio od Muhammeda b. Amra, on od Jahje b. Abdur-Rahmana, on je prenio od Ibn Omera, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Umrli pati zbog plača svojih bližnjih.** (Jahja b. Abdur-Rahman) **veli da je Aiša** (tom prilikom) **kazala: Allah mu se smilovao,** (neću kazati) **da je neistinu rekao, ali** (ću kazati) **da je uistinu previdio. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored** (groba) **nekog čovjeka koji je umro kao jevrej,** (pa je kazao): **Zaista ovaj umrli pati dok njegova porodica plače za njim."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ibn Abbasa, Karezea b. Ka'ba, Ebu Hurejre, Ibn Mesuda i Usame b. Zejda.

Ebu Isa kaže: Aišin hadis je hasenun-sahihun.[784] Prenesen je na više načina od Aiše. Neki su učenjaci ovo prihvatili pa su u tom smislu interpretirali ajet: **"i ni jedan grješnik tuđe grijehe neće nositi."** Ovo je mišljenje i Šafije.

1013. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hašrem; kaže: Obavijestio nas je Isa b. Junus, on je prenio od Ibn Ebu Lejle, on od Ataa, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazao: **"Uzeo je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Abdur-Rahmana b. Avfa za ruku i sa njim otišao svom sinu Ibrahimu. Zatekao ga je na izdisaju. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je uzeo i stavio u svoje krilo a potom zaplakao.**

---

781 Amra, kćerka Abdur-Rahmana b. Sa'da b. Zurare pouzdana je kao prenosilac hadisa. Pripadala je trećoj generaciji ravija hadisa. Živjela je u Medini i dosta je hadisa prenijela od h. Aiše.

782 Prema mišljenju El-Mubarekforija, ona ne pati zbog njihova plača, nego zbog načina na koji je vjerovala.

783 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

784 Ovakvo kazivanje bilježe i Buharija i Muslim u *Sahihima.*

Abdur-Rahman mu reče: Je li to ti plačeš? Pa zar (nam) **nisi zabranio plakanje, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, će na to: Ne, nisam, nego sam** (vam) **zabranio ta dva glupa i ružna glasa: kukanje, čupanje lica i odjeće u nedaći i sotonino naricanje.**"U hadisu ima i više kazivanja o ovome. Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[785]

٢٥. بَاب مَا جَاءَ فِي الْمَشْيِ أَمَامَ الْجَنَازَةِ *

١٠١٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بن سعيد وَأَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ وَإِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ وَمَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ قَالُوا: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: **رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ يَمْشُونَ أَمَامَ الْجَنَازَةِ** *

١٠١٥. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا هَمَّامٌ عَنْ مَنْصُورٍ وَبَكْرٍ الْكُوفِيِّ وَزِيَادٍ وَسُفْيَانَ كُلُّهُمْ يَذْكُرُ أَنَّهُ سَمِعَ عَنَ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: **رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ يَمْشُونَ أَمَامَ الْجَنَازَةِ** *

١٠١٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ: **كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ يَمْشُونَ أَمَامَ الْجَنَازَةِ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَنَس.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عُمَرَ هَكَذَا رَوَاهُ ابْنُ جُرَيْجٍ وَزِيَادُ بْنُ سَعْدٍ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ نَحْوَ حَدِيثِ ابْنِ عُيَيْنَةَ. وَرَوَى مَعْمَرٌ وَيُونُسُ بْنُ يَزِيدَ

---

785 Osnov ovakvog kazivanja bilježe i Buharija i Muslim.

وَمَالِكٌ وَغَيْرُهم مِنَ الْحُفَّاظِ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَمْشِي أَمَامَ الْجِنَازَةِ. وَأَهْلُ الْحَدِيثِ كُلُّهُمْ يَرَوْنَ أَنَّ الْحَدِيثَ الْمُرْسَلَ فِي ذَلِكَ أَصَحُّ.

قَالَ أبو عِيسَى: و سَمِعْت يَحْيَى بْنَ مُوسَى يَقُولُ: سَمِعْت عَبْدُ الرَّزَّاقِ يَقُولُ: قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ: حَدِيثُ الزُّهْرِيِّ فِي هَذَا مُرْسَلٌ أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُيَيْنَةَ. قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ: وَأَرَى ابْنَ جُرَيْجٍ أَخَذَهُ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ.

قَالَ أبو عِيسَى: وَرَوَى هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ زِيَادٍ، هُوَ ابْنُ سَعْدٍ، وَمَنْصُورٍ وَبَكْرٍ وَسُفْيَانَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ. وَإِنَّمَا هُوَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ رَوَى عَنْهُ هَمَّامٌ. وَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي الْمَشْيِ أَمَامَ الْجِنَازَةِ. فَرَأَى بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ أَنَّ الْمَشْيَ أَمَامَهَا أَفْضَلُ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ *

١٠١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ أَخْبَرَنَا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَنَسِ مالك قَالَ: **كان رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْشِي أَمَامَ الْجِنَازَةِ وَأَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ. وسَأَلْتُ مُحَمَّدًا عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ فَقَالَ: هَذَا حَدِيثٌ أَخْطَأَ فِيهِ مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ. وَإِنَّمَا يُرْوَى هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ كَانُوا يَمْشُونَ أَمَامَ الْجِنَازَةِ. قَالَ الزُّهْرِيُّ: وَأَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّ أَبَاهُ كَانَ يَمْشِي أَمَامَ الْجِنَازَةِ. قَالَ مُحَمَّدٌ: هَذَا أَصَحُّ** *

25. O idenju ispred dženaze

1014. ISPRIČALI SU NAM Kutejbe b. Seid, Ahmed b. Meni', Ishak b. Mensur i Mahmud b. Gajlan i kazali: Obavijestio nas je Sufjan b. Ujejne, on je prenio od Zuhrija, on od Salima, a on od svoga oca da je

kazao: **"Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekra i Omera kako idu ispred dženaze."**

1015. ISPRIČAO NAM JE Hasan b. Ali el-Hallal; kaže: Obavijestio nas je Amr b. Asim; kaže: Nas je obavijestio Hemmam, on je prenio od Mensura, Bekra el-Kufija, Zijada i Sufjana, svi su spomenuli da su ga čuli od Zuhrija, on od Salima b. Abdullaha, a on od svoga oca da je kazao: **"Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekra i Omera kako idu ispred dženaze."**

1016. ISPRIČAO NAM JE Abd b. Humejd; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rezzak; kaže: Nas je obavijestio Ma'mer, on je prenio od Zuhrija koji je kazao: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr i Omer bi išli ispred dženaze."** Zuhri veli: Obavijestio me je Salim da bi i njegov otac išao ispred dženaze.

Na ovu temu hadis je prenesen i od Enesa.

Ebu Isa kaže: Tako su Ibn Omerov hadis prenijeli Ibn Džurejdž, Zijad b. Sa'd i mnogi drugi od Zuhrija, on od Salima, a on od svoga oca, slično Ibn Ujejninom hadisu. A prenijeli su Ma'mer, Junus b. Jezid, Malik i drugi hafizi (hadisa) od Zuhrija da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, išao ispred dženaze. Svi hadiski učenjaci smatraju da je o tome preneseni mursel hadis najpouzdaniji.

Ebu Isa kaže: Čuo sam Jahju b. Musaa kad veli: Čuo sam Abdur-Rezzaka kad kaže da je Ibn Mubarek rekao: Zuhrijev hadis, koji je mursel, pouzdaniji o ovome je od Ibn Ujejnina hadisa. Ibn Mubarek veli: A vidim da ga je Ibn Džurejdž preuzeo od Ibn Ujejne.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je prenio Hemmam b. Jahja od Zijada, a on je Sa'dov sin, on od Mensura, Bekra i Sufjana, a oni od Zuhrija, on od Salima, a on od svoga oca. Spomenuti Sufjan je sin Ujejneov, od njega je prenosio Hemmam. Učenjaci su se razišli u pogledu toga da li se može ići ispred dženaze: Neki iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i ostalih smatraju da je ići ispred dženaze efdalnije. Ovo je mišljenje i Šafije i Ahmeda.

1017. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna; kaže: Obavijestio nas je Muhammed b. Bekr; kaže: Nas je obavijestio Junuz b. Jezid, prenijevši od Zuhrija, a on od Enesa b. Malika da je kazao:

“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr, Omer i Osman išli bi ispred dženaze.”[786]

(Tirmizi) kaže: Pitao sam Muhammeda (Buhariju) o ovom hadisu, pa je kazao: U ovom hadisu je greška, pogriješio je Muhammed b. Bekr, jer je u njemu preneseno od Junusa, a on od Zuhrija, da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr i Omer išli ispred dženaze. Zuhri veli: Obavijestio me Salim da bi i njegov otac išao ispred dženaze. Muhammed veli, da je ovo pouzdanije.

٢٦. بَاب مَا جَاءَ فِي الْمَشْيِ خَلْفَ الْجَنَازَةِ *

١٠١٨. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ يَحْيَى إِمَامِ بَنِي تَيْمِ اللَّهِ عَنْ أَبِي مَاجِدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: سَأَلْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمَشْيِ خَلْفَ الْجَنَازَةِ فقَالَ: مَا دُونَ الْخَبَبِ، فَإِنْ كَانَ خَيْرًا عَجَّلْتُمُوهُ، وَإِنْ كَانَ شَرًّا فَلَا يُبَعَّدُ إِلَّا أَهْلُ النَّارِ. أَلْجَنَازَةُ مَتْبُوعَةٌ وَلَا تَتْبَعُ وَلَيْس مِنْهَا مَنْ تَقَدَّمَهَا.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ لَا نعْرِفُه مِنْ حَدِيثِ ابْنِ مَسْعُودٍ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ. وسَمِعْت مُحَمَّدَ بْنَ إِسْمَعِيلَ يُضَعِّفُ حَدِيثَ أَبِي مَاجِدٍ لِهَذَا و قَالَ مُحَمَّدٌ. قَالَ الْحُمَيْدِيُّ: قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ: قِيلَ لِيَحْيَى مَنْ أَبُو مَاجِدٍ هَذَا؟ فقَالَ: طَائِرٌ طَارَ فَحَدَّثَنَا. وَقَدْ ذَهَبَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ إِلَى هَذَا. رَأَوْا أَنَّ الْمَشْيَ خَلْفَهَا أَفْضَلُ. وَبِهِ يَقُولُ الثَّوْرِيُّ وَإِسْحَقُ. وأَبو مَاجِدٍ رَجُلٌ مَجْهُولٌ. وله حَدِيثَانِ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ. وَيَحْيَى إِمَامُ بَنِي تَيْمِ اللَّهِ ثِقَةٌ

786 Na temelju spomenutih hadisa većina islamskih učenjaka, kako tvrdi Ibn Hadžer, smatra da je efdalnije ići ispred dženaze. Ovakav stav potvrđuje i predaja koju bilježi Abdur-Rezzak u *Musannefu* “da je Omer b. Hattab na dženazi Zejnebe binti Džahš tjerao ljude da prođu ispred dženaze.”

يُكْنَى أَبَا الْحَارِثِ وَيُقَالُ لَهُ يَحْيَى الْجَابِرُ. وَيُقَالُ لَهُ يَحْيَى الْمُجْبِرُ أَيْضًا وَهُوَ كُوفِيٌّ

رَوَى لَهُ شُعْبَةُ وَسُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَأَبُو الْأَحْوَصِ وَسُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ *

26. O idenju iza dženaze

1018. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestio nas je Vehb b. Džerir, on je prenio od Šu'bea, on od Jahje, imama plemena Benu Tejmillah, on od Ebu Madžida[787], a on od Abdullaha b. Mesuda da je kazao: **"Pitali smo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o idenju iza dženaze, pa je kazao:** (Sa nošenjem dženaze se žuri, ali) **bez trčanja. Jer ako je** (umrli) **bio dobar, sa njim ćete požuriti** (radi dobra koje ga čeka), **a ako je bio zao,** (žurenjem) **ćete se prije udaljiti od stanovnika vatre. Dženaza se prati, a ne prati ona. Ko bi išao ispred nje** (dženaze) **ne bi imao nagrade."**[788]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis nam je poznat, preko Ibn Mesuda, samo u ovoj formi.[789] Čuo sam Muhammeda b. Ismaila kako ovaj hadis Ebu Madžida karakteriše slabim. Muhammed veli da je El-Humejdi kazao da je Ibn Ujejne rekao: Jahji je rečeno: a ko je ovaj Ebu Madžid? On reče: To je neki trkač koji je trčao i pričao nam (hadise). Neki učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugi zastupaju ovakav stav. Oni kažu da je idenje za dženazom efdalnije. Ovako misle Es-Sevri i Ishak. Ebu Madžid je nepoznat ravija. On je od Ibn Mesuda prenio dva hadisa. Jahja, imam plemena Benu Tejmillah, pouzdan je ravija. Nadimak mu je po sinu Ebu Haris. Zvali su ga Jahja el-Džabir, a zvali su ga također i Jahja el-Mudžbir. On je iz Kufe. O njemu su pričali Šu'be, Sufjan es-Sevri, Ebul-Ahves i Sufjan b. Ujejne.

---

787 Ebu Madžidu je, vele, ime Aiz b. Fadle. Spada među ravije koji nisu dovoljno poznati. Pripadao je trećoj generaciji prenosilaca. Od njega je (hadise) prenosio samo Jahja el-Džabir.

788 Sufjan es-Sevri, Ishak i Evzaija su smatrali da je efdalnije ići iza dženaze nego ispred nje. Oni svoj stav temelje na ovom hadisu i na predaji koju prenosi Seid b. Mensur od h. Alije da je kazao: "Idenje iza dženaze u odnosu na ono ispred nje je efdalnije, kao što je efdalniji namaz obavljen u džematu u odnosu na onaj koji je klanjan po sebi."

789 Spomenuti hadis koji prenosi Ibn Mesud, Buharija, Ibn Adijj, Tirmizija, Nesaija i Bejhekija, smatraju slabim.

٢٧. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الرُّكُوبِ خَلْفَ الْجَنَازَةِ *

١٠١٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَنَازَةٍ فَرَأَى نَاسًا رُكْبَانًا فَقَالَ: أَلَا تَسْتَحْيُونَ؟ إِنَّ مَلَائِكَةَ اللَّهِ عَلَى أَقْدَامِهِمْ وَأَنْتُمْ عَلَى ظُهُورِ الدَّوَابِّ.

وَفِي الْبَاب عَنْ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ وَجَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ. قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ثَوْبَانَ قَدْ رُوِيَ عَنْهُ مَوْقُوفًا *

27. Pokuđeno je dženazu pratiti jašući

1019. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hudžr; kaže: Obavijestio nas je Isa b. Junus, on je prenio od Bekra b. Ebu Merjema, on od Rašida b. Sa’da, a on od Sevbana koji je kazao: **“Izašli smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednu dženazu, pa je, ugledavši neke ljude kako za dženazom idu jašući, rekao: Kako vas nije stid! Allahovi meleki idu pješke, a vi na leđima životinja.”**[790]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Mugire b. Šu’bea i Džabira b. Semurea.

Ebu Isa kaže: Sevbanov hadis[791] je od njega prenesen i kao mevkuf.

---

790 Iz ovog hadisa da se zaključiti da je mekruh ići za dženazom jašući. Međutim, ovaj hadis je na prvi pogled u suprotnosti sa hadisom koji bilježi Ebu Davud u Sunenu od Mugire b. Šu’bea, u kome stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Konjanik će ići iza dženaze, dok će pješak ići i iza, i ispred nje, i s njene lijeve, i desne strane, i to tik uz nju.”
U pokušaju da pruži stručno tumačenje dvaju hadisa koji su na prvi pogled kontradiktorni, El-Mubarekfori smatra da se hadis koji prenosi Mugire b. Šu’be, u kome stoji da će konjanici ići ispred dženaze, odnosi na one koji zbog bolesti ili nekog drugog razloga ne mogu ići pješke, dok se Sevbanov hadis odnosi na one koji su zdravi.

791 Tirmizija o ovom hadisu nije iznio stručnu ocjenu. Međutim, El-Mubarekfori smatra da je on slab jer se u njegovu senedu nalazi ravija Ebu Bekr b. Ebu Merjem, koji je po ocjeni hadiskih učenjaka slab ravija.

٢٨. بَاب مَا جَاءَ فِي الرُّخْصَةِ فِي ذَلِكَ *

١٠٢٠. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاك بن حرب قَال: سَمِعْتُ جَابِرَ ابْنَ سَمُرَةَ يَقُولُ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَنَازَةِ ابن الدَّحْدَاحِ، وَهُوَ عَلَى فَرَسٍ لَهُ يَسْعَى وَنَحْنُ حَوْلَهُ وَهُوَ يَتَوَقَّصُ بِهِ *

١٠٢١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الصَّبَّاحِ الْهَاشِمِيُّ أَخْبَرَنَا أَبُو قُتَيْبَةَ عَنِ الْجَرَّاحِ عَنْ سِمَاكٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اتَّبَعَ جَنَازَةَ أَبِي الدَّحْدَاحِ مَاشِيًا وَرَجَعَ عَلَى فَرَسٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

28. O dopuštenju u tom pogledu

1020. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestio nas je Ebu Davud; kaže: Nas je obavijestio Šu'be, on je prenio od Simaka b. Harba koji je kazao: Čuo sam Džabira b. Semurea kada kaže: **"Bili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na dženazi Ibn Dahdaha. Mi oko njega, a on kaska na svome konju."**

1021. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Sabbah el-Hašimi; kaže: Obavijestio nas je Ebu Kutejbe, on je prenio od Džerraha, on od Simaka, a on od Džabira b. Semurea: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je Ibn Dahdahovu dženazu pratio pješke, a vratio se na konju."**[792]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[793]

---

792 Ovaj hadis pojašnjava smisao prvog hadisa. Iz njega saznajemo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pješke pratio dženazu, a da je jahao kada su se vraćali. Kao što smo ranije isticali, mekruh je jašući, bez opravdana razloga, pratiti dženazu, dok se nije mekruh jašući vraćati sa nje.

793 Bilježi ga i Muslim u *Sahihu*.

٢٩. بَاب مَا جَاءَ فِي الْإِسْرَاعِ بِالْجَنَازَةِ *

١٠٢٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ سَمِعَ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيِّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **أَسْرِعُوا بِالْجَنَازَةِ فَإِنْ تَكُنْ خَيْرًا تُقَدِّمُوهَا إِلَيْهِ، وَإِنْ تَكُنْ شَرًّا تَضَعُوهُ عَنْ رِقَابِكُمْ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي بَكْرَةَ. قَالَ أَبُو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

29. O žurenju prilikom (nošenja) dženaze

1022. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Ibn Ujejne, on je prenio od Zuhrija, koji je čuo od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu Hurejrea koji to vezuje za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Požurite sa dženazom, pa ako je** (umrla osoba bila) **dobra,** (što prije je) **primaknite dobru, a ako je bila loša** (požurite da to zlo što prije) **spustite sa vaših ramena."**[794]

Na ovu temu hadis je prenesen i od Ebu Bekrea.

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis je hasenun-sahihun.[795]

٣٠. بَاب مَا جَاءَ فِي قَتْلَى أُحُدٍ وَذِكْرِ حَمْزَةَ *

١٠٢٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا أَبُو صَفْوَانَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: **أَتَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى حَمْزَةَ يَوْمَ أُحُدٍ فَوَقَفَ عَلَيْهِ فَرَآهُ قَدْ مُثِّلَ بِهِ فَقَالَ: لَوْلَا أَنْ تَجِدَ صَفِيَّةُ فِي نَفْسِهَا لَتَرَكْتُهُ حَتَّى تَأْكُلَهُ**

---

794 Prema mišljenju većine učenjaka mustehab je žuriti prilikom nošenja dženaze. Ibn Hazm smatra da je žurenje prilikom nošenja dženaze obavezno, vadžib.

795 Zabilježen je u *El-Kutubus-Sitte.*

الْعَافِيَةُ، حَتَّى يُحْشَرَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ بُطُونِهَا. قَالَ: ثُمَّ دَعَا بِنَمِرَةٍ فَكَفَّنَهُ فِيهَا فَكَانَتْ إِذَا مُدَّتْ عَلَى رَأْسِهِ بَدَتْ رِجْلَاهُ، وَإِذَا مُدَّتْ عَلَى رِجْلَيْهِ بَدَا رَأْسُهُ. قَالَ: فَكَثُرَ الْقَتْلَى وَقَلَّتِ الثِّيَابُ. قَالَ: فَكُفِّنَ الرَّجُلُ وَالرَّجُلَانِ وَالثَّلَاثَةُ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ ثُمَّ يُدْفَنُونَ فِي قَبْرٍ وَاحِدٍ. قَالَ: فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْأَلُ عَنْهُمْ أَيُّهُمْ أَكْثَرُ قُرْآنًا فَيُقَدِّمُهُ إِلَى الْقِبْلَةِ. قَالَ: فَدَفَنَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِمْ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ أَنَسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ. لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ أَنَسٍ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ *

30. O onima što poginuše na Uhudu i o sjećanju na Hamzu

1023. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Ebu Safvan, on je prenio od Usame b. Zejda, on od Ibn Šihaba, a on od Enesa b. Malika koji je kazao: **"Na Uhudu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dođe do Hamze i zastade. Vidjevši ga izmasakriranog, reče: Da se Safija**[796] **zbog toga neće osjećati nelagodno, ja bih ga ovako ostavio, da ga lešinari jedu, tako da na Sudnjem danu bude proživljen iz njihovih utroba.**[797] (Enes) **reče: Potom zatraži ogrtač sa crno-bijelim prugama i zamota ga u njega. Međutim,** (taj ogrtač) **bijaše kratak tako kad bi pokrio glavu, otkrio bi noge, a kad bi pokrio noge, otkrio bi glavu. On** (dalje) **veli: Bijaše tu puno poginulih, a malo odjeće, tako da su se zamotavali jedan, dva i tri čovjeka u jednu odjeću, a zatim bi bili ukopani u jedan mezar. Enes (i ovo) veli: Tom prilikom Allahov Poslanik, sallallahu**

---

796 Safija, kćerka Abdul-Muttalibova je Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, tetka i rođena sestra h. Hamze.

797 Ovo radi toga da bi h. Hamza imao što veću nagradu.

alejhi ve sellem, poče se raspitivati o njima; Ko je od njih najviše Kur'ana znao napamet, stavljao bi njega prvog u kabur do Kible. Sve ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokopao, a nije im klanjao dženazu."

Ebu Isa kaže: Enesov hadis je hasenun-garibun.[798] Od Enesa nam je poznat samo u ovoj formi.

٣١. بَاب آخَرُ *

١٠٢٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ مُسْلِمٍ الْأَعْوَرِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُ الْمَرِيضَ وَيَشْهَدُ الْجَنَازَةَ، وَيَرْكَبُ الْحِمَارَ، وَيُجِيبُ دَعْوَةَ الْعَبْدِ. وَكَانَ يَوْمَ بَنِي قُرَيْظَةَ عَلَى حِمَارٍ مَخْطُومٍ بِحَبْلٍ مِنْ لِيفٍ عَلَيْهِ إِكَافٌ مِنْ لِيفٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ مُسْلِمٍ عَنْ أَنَسٍ. وَمُسْلِمٌ الْأَعْوَرُ يُضَعَّفُ وَهُوَ مُسْلِمُ بْنُ كَيْسَانَ الْمُلَائِيُّ *

31. Poglavlje o istoj temi

1024. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hudžr; kaže: Obavijestio nas je Alija b. Mushir, on je prenio od Muslima el-A'vera, a on od Enesa b. Malika da je kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je obilazio bolesne, prisustvovao dženazama, jahao na magarcu, odazivao se na poziv roba. Na dan bitke protiv plemena Benu Kurejza[799], jahao je na magarcu na kome su povodac i samar bili od palminih vlakana."**[800]

---

798 Bilježi ga i Ebu Davud u *Sunenu*.
799 Bitka protiv plemena Benu Kurejza desila se 29. zul-ka'deta 5. godine po Hidžri.
800 Ovaj hadis nam govori o skromnosti Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ebu Isa kaže: Ovaj nam je hadis poznat samo preko Muslima od Enesa. A Muslim el-A'ver je slab ravija hadisa.[801] On je, ustvari Muslim b. Kejsan el-Mulai.

٣٢. باب آخر.

١٠٢٥. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: لَمَّا قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْتَلَفُوا فِي دَفْنِهِ. فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهم عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا مَا نَسِيتُهُ قَالَ: مَا قَبَضَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا فِي الْمَوْضِعِ الَّذِي يُحِبُّ أَنْ يُدْفَنَ فِيهِ. ادْفِنُوهُ فِي مَوْضِعِ فِرَاشِهِ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ. وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُلَيْكِيُّ يُضَعَّفُ مِنْ قِبَلِ حِفْظِهِ. وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ. رَوَاهُ ابْنُ عَبَّاسٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *

32. Poglavlje o istoj temi

1025. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb; kaže: Obavijestio nas je Ebu Muavija, on je prenio od Abdur-Rahmana b. Ebu Bekra, on od Ibn Ebu Mulejke, a on od Aiše koja je kazala: **"Kad je umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,** (ashabi) **su se razišli u pogledu mjesta njegovog ukopavanja.**[802] **Ebu Bekr** (tada) **reče: Čuo sam od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nešto što nisam zaboravio.** (Čuo sam ga kada je) **kazao: Neće Uzvišeni Allah dati ni jednom vjerovjesniku smrt, osim u onom mjestu u kome je želio da**

801 Nesaija i drugi ga odbacuju kao raviju.
802 El-Mubarekfori navodi da su neki ashabi mislili da ga treba ukopati u Mekki. Neki su smatrali da ga treba ukopati u Kudsu, a neki u Medini, i to u Bekijji.

bude ukopan. Tad su ga ukopali na mjestu gdje je bila njegova postelja (na kojoj je ležao).”[803]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun[804]. Abdur-Rahmana b. Ebu Bekra el-Mulejkija su smatrali slabim ravijom zbog njegova pamćenja. Ovaj hadis je prenesen sa više seneda. Prenio ga je Ibn Abbas od Ebu Bekra es-Siddika, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٣٣. بَاب آخَرُ ٭

١٠٢٦. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ أَخْبَرَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ أَنَسٍ الْمَكِّيِّ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **اذْكُرُوا مَحَاسِنَ مَوْتَاكُمْ وَكُفُّوا عَنْ مَسَاوِيهِمْ.**

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ. قَالَ: سَمِعْت مُحَمَّدًا يَقُولُ: عِمْرَانُ بْنُ أَنَسٍ الْمَكِّيُّ مُنْكَرُ الْحَدِيثِ. وَرَوَى بَعْضُهُمْ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ عَائِشَةَ. وَعِمْرَانُ بْنُ أَبِي أَنَسٍ مِصْرِيٌّ أَثْبَتُ وَأَقْدَمُ مِنْ عِمْرَانَ بْنِ أَنَسٍ الْمَكِّيِّ ٭

33. Poglavlje o istoj temi

1026. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb; kaže: Obavijestio nas je Muavija b. Hišam, on je prenio od Imrana b. Enesa el-Mekkija, on od Ataa, a on od Ibn Omera: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

---

803 Jedna od odlika i specifičnosti Allahovih poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je da se oni kopaju tamo gdje su i umrli.

804 Abdur-Reuf el-Menavi ovaj hadis drži slabim što je u njegovu senedu Ibn Ebu Mulejke koji je, po njegovom mišljenju, slab ravija. Sa njim se u pogledu ocjene hadisa slaže i El-Mubarekfori, ali se ne slaže u pogledu imena ravije koji je slab. Prema mišljenju El-Mubarekforija, Ibn Ebu Mulejke je pouzdan ravija, ali je slab Abdur-Rahman b. Ebu Bekr b. Ubejdullah b. Ebu Mulejke.

805 Pričanje o nekome nečega što on ne želi je ogovaranje. Prema mišljenju Ibn Tejmije, ogovaranje mrtvog je teži grijeh od ogovaranja živog. Jer od živoga se može zatražiti halal, a od mrtvoga ne može. Zbog toga nije dozvoljeno pričati ništa loše o mrtvima. Posebno se ovo odnosi na one koji gasule. Šta god ružno primijetili kod umrlog, nije im dozvoljeno prenositi. Ako, pak, primijete nešto lijepo, kao npr. rumenilo na licu, osmijeh i sl., dozvoljeno im je da ispričaju.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun.[806] (Tirmizija) kaže: Čuo sam Muhammeda (Buhariju) kada veli: Imran b. Enes el-Mekki je prilikom prenošenja protivrječio pouzdanim prenosiocima. Neki su prenijeli od Ataa, a on od Aiše. Imran b. Ebu Enes Misri je sigurniji i stariji od Imrana b. Enesa el-Mekkija.[807]

٣٤. بَاب مَا جَاءَ فِي الْجُلُوسِ قَبْلَ أَنْ تُوضَعَ الْجَنَازَةُ *

١٠٢٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى عَنْ بِشْرِ بْنِ رَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ جُنَادَةَ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اتَّبَعَ الْجَنَازَةَ لَمْ يَقْعُدْ حَتَّى تُوضَعَ فِي اللَّحْدِ. فَعَرَضَ لَهُ حَبْرٌ فَقَالَ: هَكَذَا نَصْنَعُ يَا مُحَمَّدُ. فَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ: خَالِفُوهُمْ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ. وَبِشْرُ بْنُ رَافِعٍ لَيْسَ بِالْقَوِيِّ فِي الْحَدِيثِ *

34. O sjedanju prije spuštanja dženaze

1027. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Safvan b. Isa, on je prenio od Bišra b. Rafi'a, on od Abdullaha b. Sulejmana b. Džunadea b. Ebu Umejjea, on od svoga oca, on od njegova djeda, a on od Ubadea b. Samita da je kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je običavao, kada bi pratio dženazu, da ne sjeda dok se** (umrli) **ne sputi u mezar,** (sve dok se) **nije pojavio neki rabin i rekao: Muhammede, i mi tako radimo. Allahov**

806 Bilježe ga i Ebu Davud u *Sunenu* i Ibn Hibban u *Sahihu.*

807 To znači da postoje dvojica ravija po imenu Imran. Jedan je Imran b. Enes el-Mekki, a drugi je Imran b. Ebu Enes el-Misri. Ovaj drugi je sigurniji i stariji od prvoga.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (tada) **sjede i reče: Vi se razlikujte od njih."**[808]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun.[809] Bišr b. Rafi' kao ravija hadisa nije jak.

٣٥. بَاب فَضْلِ الْمُصِيبَةِ إِذَا احْتَسَبَ *

١٠٢٨. حَدَّثَنَا سُوَيْدُ بْنُ نَصْرٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سِنَانٍ قَالَ: دَفَنْتُ ابْنِي سِنَانًا وَأَبُو طَلْحَةَ الْخَوْلَانِيُّ جَالِسٌ عَلَى شَفِيرِ الْقَبْرِ. فَلَمَّا أَرَدْتُ الْخُرُوجَ أَخَذَ بِيَدِي فَقَالَ: أَلَا أُبَشِّرُكَ يَا أَبَا سِنَانٍ؟ قُلْتُ: بَلَى. فَقَالَ: حَدَّثَنِي الضَّحَّاكُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَرْزَبٍ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا مَاتَ وَلَدُ الْعَبْدِ قَالَ اللَّهُ لِمَلَائِكَتِهِ: قَبَضْتُمْ وَلَدَ عَبْدِي؟ فَيَقُولُونَ: نَعَمْ. فَيَقُولُ: قَبَضْتُمْ ثَمَرَةَ فُؤَادِهِ؟ فَيَقُولُونَ: نَعَمْ. فَيَقُولُ: مَاذَا قَالَ عَبْدِي؟ فَيَقُولُونَ: حَمِدَكَ وَاسْتَرْجَعَ. فَيَقُولُ اللَّهُ: ابْنُوا لِعَبْدِي بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ، وَسَمُّوهُ بَيْتَ الْحَمْدِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ *

---

808 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je imao običaj da ne sjeda dok se dženaza ne spusti u kabur. Činio je tako, sve dok se nije pojavio neki jevrejski svećenik koji je rekao da i oni isto tako stoje sve dok se umrli ne stavi u grob. Od tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedao odmah čim bi se dženaza spustila na zemlju, ne čekajući da se umrli stavi u kabur, da bismo se i po tome razlikovali od jevreja.

809 El-Mubarekfori smatra da je ovaj hadis slab zato što se u njegovom senedu nalaze ravije: Bišr b. Rafi, Abdullah b. Sulejman i njegov otac Sulejman b. Džunade, koji su slabi.

35. O vrijednostima nevolje, ako se ona, vjerujući u nagradu, strpljivo podnese

1028. ISPRIČAO NAM JE Suvejd b. Nasr; kaže: Obavijestio nas je Abdullah b. Mubarek, on je prenio od Hammada b. Seleme, a on od Ebu Sinana koji je kazao: Spustio sam u mezar svoga sina Sinana, a kraj mezara je sjedio Ebu Talha el-Halvani. Kada sam htio da izađem (iz mezara), on me uze za ruku i reče: Ebu Sinane, hoćeš li da ti kažem jednu radosnu vijest? Hoću, odgovorih, a on reče: Ispričao mi je Dahhak b. Abdur-Rahman b. Irzeb[810], prenijevši od Ebu Musaa el-Ešarija da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Kada nekome umre dijete, Allah rekne melekima[811]: Usmrtiste li dijete moga roba? Da, odgovore oni. Istrgoste li od njega plod njegova srca? Da, odgovore oni. Pa šta na to kaže moj rob, pita ih Allah. Oni reknu: Zahvaljuje Ti i govori: "Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti." Allah** (tada) **rekne: Sagradite mom robu palaču u Džennetu i nazovite je Palačom zahvale."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-garibun.

٣٦. بَاب مَا جَاءَ فِي التَّكْبِيرِ عَلَى الْجَنَازَةِ *

١٠٢٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ حَدَّثَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى عَلَى النَّجَاشِيِّ فَكَبَّرَ أَرْبَعًا.**

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَابْنِ أَبِي أَوْفَى وَجَابِرٍ وَأَنَسٍ وَيَزِيدَ بْنِ ثَابِتٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: وَيَزِيدُ بْنُ ثَابِتٍ هُوَ أَخُو زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ وَهُوَ أَكْبَرُ مِنْهُ. شَهِدَ بَدْرًا وَزَيْدٌ لَمْ يَشْهَدْ بَدْرًا. قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

---

810 Dahak b. Abdur-Rahman b. Irzeb je pouzdan prenosilac. Pripadao je trećoj generaciji ravija hadisa.

811 Allah rekne meleku smrti, Azrailu i njegovim pomagačima.

وَزَيْدٌ لَمْ يَشْهَدْ بَدْرًا. قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ. يَرَوْنَ التَّكْبِيرَ عَلَى الْجَنَازَةِ أَرْبَعَ تَكْبِيرَاتٍ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ وَابْنِ الْمُبَارَكِ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ *

١٠٣٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ: **كَانَ زَيْدُ بْنُ أَرْقَمَ يُكَبِّرُ عَلَى جَنَائِزِنَا أَرْبَعًا. وَإِنَّهُ كَبَّرَ عَلَى جَنَازَةٍ خَمْسًا فَسَأَلْنَاهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكَبِّرُهَا.**

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ ذَهَبَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ إِلَى هَذَا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ. رَأَوْا التَّكْبِيرَ عَلَى الْجَنَازَةِ خَمْسًا. و قَالَ أَحْمَدُ وَإِسْحَقُ: إِذَا كَبَّرَ الْإِمَامُ عَلَى الْجَنَازَةِ خَمْسًا فَإِنَّهُ يُتَّبَعُ الْإِمَامُ *

36. O tekbirima dženaze

1029. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Ispričao nam je Ismail b. Ibrahim; kaže: Obavijestio nas je Ma'mer, on je prenio od Zuhrija, on od Sida b. Musejjeba, a on od Ebu Hurejrea: **"Klanjao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Negusu**[812] **dženazu, te je** (prilikom klanjanja) **izgovorio četiri tekbira."**

---

812 Abesinski vladar Negus, koji se zvao Ashamaje, to je onaj što je lijepo primio muhadžire iz Mekke. Pouzdano se zna da je primio islam, ali se nije sreo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je umro, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao mu je dženazu u odsutnosti.

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ibn Abbasa, Ibn Ebu Evfaa, Džabira, Enesa i Jezida b. Sabita.

Ebu Isa kaže: Jezid b. Sabit je stariji brat Zejda b. Sabita. On je učestvovao u bitki na Bedru, dok Zejd nije.

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis je hasenun-sahihun. Prema ovome je postupala većina učenjaka iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i ostalih. Oni drže da dženaza ima četiri tekbira. Ovo je i mišljenje Sufjana es-Sevrija, Malika b. Enesa, Ibn Mubareka, Šafije, Ahmeda i Ishaka.[813]

1030. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna; kaže: Obavijestio nas je Muhammed b. Dža'fer; kaže: Nas je obavijestio Šu'be, prenijevši od Amra b. Murrea, a on od Abdur-Rahmana b. Ebu Lejle koji je kazao: **"Zejd b. Erkam bi na dženazama izgovarao četiri tekbira. Na jednoj je izgovorio pet, pa smo ga pitali o tome, a on reče: Toliko ih je izgovarao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."**[814]

Ebu Isa kaže: Zejd b. Erkamov hadis je hasenun-sahihun. Neki su učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i ostalih, postupali prema ovom. Oni smatraju da dženaza ima pet tekbira. Ahmed i Ishak vele: Ukoliko imam na dženazi izgovori pet tekbira, muktedije će slijediti imama.

٣٧. بَاب مَا يَقُولُ فِي الصَّلَاةِ عَلَى الْمَيِّتِ *

١٠٣١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ حَدَّثَنَا هِقْلُ بْنُ زِيَادٍ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو إِبْرَاهِيمَ الْأَشْهَلِيُّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

---

813 Ovo je mišljenje i Ebu Hanife.

814 Bejhekija bilježi od Ebu Vaila da je kazao: "U Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, vrijeme ljudi su u dženazi izgovarali po sedam, šest, pet i četiri tekbira, pa ih je Omer ujedinio na četiri tekbira".
Hazimi u knjizi *Nasih i Mensuh* iznosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom klanjanja dženaza šehidima Bedra i Hašimovićima izgovorio sedam tekbira. Međutim, on je u posljednje vrijeme sve dženaze klanjao sa po četiri tekbira. Tako je postupao sve do svoje smrti.

اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلَّى عَلَى الْجَنَازَةِ قَالَ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا.

قَالَ يَحيَى وَحَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَ ذَلِكَ وَزَادَ فِيهِ: اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ.

وَفِي الْبَاب عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بن عوف وَعَائِشَةَ وَأَبِي قَتَادَةَ وَجَابِرٍ وَعَوْفِ بْنِ مَالِكٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ وَالِدِ أَبِي إِبْرَاهِيمَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَرَوَى هِشَامٌ الدَّسْتُوَائِيُّ وَعَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلًا. وَرَوَى عِكْرِمَةُ بْنُ عَمَّارٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَحَدِيثُ عِكْرِمَةَ بْنِ عَمَّارٍ غَيْرُ مَحْفُوظٍ. وَعِكْرِمَةُ رُبَّمَا يَهِمُ فِي حَدِيثِ يَحْيَى. وَرُوِي عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ أَبو عِيسَى: و سَمِعْت مُحَمَّدًا يَقُولُ: أَصَحُّ الرِّوَايَاتِ فِي هَذَا، حَدِيثُ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي إِبْرَاهِيمَ الْأَشْهَلِيِّ عَنْ أَبِيه. قَالَ: وَسَأَلْتُهُ عَنِ اسْمِ أَبِي إِبْرَاهِيمَ الْأَشْهَلِيِّ فَلَمْ يَعْرِفْهُ *

١٠٣٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ أَخْبَرَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: **سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي عَلَى مَيِّتٍ فَفَهِمْتُ مِنْ صَلَاتِهِ عَلَيْهِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ وَاغْسِلْهُ بِالْبَرَدِ كَمَا يُغْسَلُ الثَّوْبُ.**

قَالَ أَبو عِيسَى : هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَعِيلُ: أَصَحُّ شَـيْءٍ فِي هَذَا الْبَابِ هَذَا الْحَدِيثُ *

37. O tome šta se uči pri klanjanju dženaze umrlom

1031. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hudžr; kaže: Ispričao nam je Hikl b. Zijad; kaže: Obavijestio nas je Evzaija, on je prenio od Jahje b. Ebu Kesira koji je kazao: Ispričao mi je Ebu Ibrahim el-Ešheli, on je prenio od svoga oca koji je kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi kada bi klanjao dženazu, govorio: Allahu! Oprosti našim živima i našim mrtvima, prisutnim i odsutnim, mladima i starim, muškim i ženskim."**

Jahja je kazao: Ispričao mi je Ebu Seleme b. Abdur-Rahman, prenijevši od Ebu Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično tome, s tim što je u njemu dodao: "Allahu! Koga od nas ostaviš u životu, daj da živi po islamu, a koga od nas usmrtiš, usmrti ga sa imanom."

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Abdur-Rahmana b. Avfa, Aiše, Ebu Katade, Džabira i Avfa b. Malika.

Ebu Isa kaže: Hadis Ebu Ibrahimova oca je hasenun-sahihun.[815] Hišam ed-Destevai i Alija b. Mubarek ovaj hadis su prenijeli kao mursel od Jahje b. Ebu Kesira, on od Ebu Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. A Ikrime b. Ammar ga je prenio od Jahje b. Ebu Kesira, on od Ebu Seleme, on od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Hadis Ikrime b. Ammara nije sačuvan, osim toga Ikrima je možda učinio i previd u hadisu Jahje. A prenesen je i od Jahje b. Ebu Kesira, on od Abdullaha b. Ebu Katade, on od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ebu Isa kaže: Čuo sam Muhammeda (Buhariju) kada kaže: Od svih predaja o ovome je najpouzdaniji hadis Jahje b. Ebu Kesira od Ebu

---

815 Bilježe ga i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* i Nesaija u *Sunenu*.

Ibrahima el-Ešhelija, koji je on prenio od svoga oca. Veli: A pitao sam ga za ime Ebu Ibrahima el-Ešhelija, pa ga ni on nije znao.

1032. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rahman b. Mehdi; kaže: Nas je obavijestio Muavija b. Salih, on je prenio od Abdur-Rahmana b. Džubejra b. Nufejra, on od svoga oca, a on od Avfa b. Malika da je kazao: **"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je klanjao dženazu i razumio sam gdje u namazu uči: Allahu! Oprosti mu, smiluj mu se i očisti ga grädom** (ledom) **kao što se čisti odjeća."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun[816]. Muhammed b. Ismail veli: Ovaj hadis je nešto što je najvjerodostojnije na ovu temu.

٣٨. بَاب مَا جَاءَ فِي الْقِرَاءَةِ عَلَى الْجَنَازَةِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ *

١٠٣٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا زَيْدُ بْنُ حُبَابٍ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عُثْمَانَ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ مِقْسَمٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَأَ عَلَى الْجَنَازَةِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أُمِّ شَرِيكٍ

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ لَيْسَ إِسْنَادُهُ بِذَلِكَ الْقَوِيِّ. إِبْرَاهِيمُ بْنُ عُثْمَانَ هُوَ أَبُو شَيْبَةَ الْوَاسِطِيُّ مُنْكَرُ الْحَدِيثِ. وَالصَّحِيحُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَوْلُهُ: مِنَ السُّنَّةِ الْقِرَاءَةُ عَلَى الْجَنَازَةِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ *

١٠٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَوْفٍ: **أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ صَلَّى عَلَى جَنَازَةٍ فَقَرَأَ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ. فَقُلْتُ لَهُ فَقَالَ: إِنَّهُ مِنَ السُّنَّةِ أَوْ مِنْ تَمَامِ السُّنَّةِ.**

816 Bilježi ga i Muslim u *Sahihu.*

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ يَخْتَارُونَ أَنْ يُقْرَأَ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ بَعْدَ التَّكْبِيرَةِ الْأُولَى. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ. و قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: لَا يُقْرَأُ فِي الصَّلَاةِ عَلَى الْجَنَازَةِ، إِنَّمَا هُوَ ثَنَاءٌ عَلَى اللَّهِ وَالصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالدُّعَاءُ لِلْمَيِّتِ. وَهُوَ قَوْلُ الثَّوْرِيِّ وَغَيْرِهِ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ.*

38. O učenju Fatihe u dženaze-namazu

1033. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Zejd b. Hubab; kaže: Nas je obavijestio Ibrahim b. Osman[817], on je prenio od Hakima, on od Miksema, a on od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je u dženaze-namazu učio Fatihu."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Ummu Šerika.

Ebu Isa kaže: Kod Ibn Abbasova hadisa sened nije tako jak. Ibrahim b. Osman je, ustvari, Ebu Šejbe el-Vasiti, on je prilikom prenošenja protivrječio pouzdanim ravijama. Pouzdane su od Ibn Abbasa njegove riječi: Sunnet je u dženaze-namazu učiti Fatihu.

1034. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rahman b. Mehdi; kaže: Nas je obavijestio Sufjan, prenijevši od Sa'da b. Ibrahima, a on od Talhe b. Abdullaha b. Avfa, **"da je Ibn Abbas klanjajući dženazu učio Fatihu. Ja mu rekoh** (zašto to), **a on će na to: To je sunnet, ili** (je kazao) **to upotpunjuje sunnet."**[818]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[819] Prema ovome su postupali neki učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i ostalih. Oni su odabrali stav da se nakon prvog

---

817 Ibrahim b. Osman el-Abesi Ebu Šejbe el-Vasiti je bio kadija u Vasitu. Više je poznat po nadimku Ebu Šejbe, nego po imenu. Spada u ravije čiji se hadisi odbacuju. Pripadao je sedmoj generaciji. Umro je 69. godine po Hidžri.

818 Bilježi Hakim od Ibn Adžlana da je čuo Seida b. Seida kada kaže: Ibn Abbas je klanjao dženazu kao imam pa je Fatihu učio tako glasno da smo ga čuli, a potom je kazao: Proučio sam je glasno kako biste znali da je njeno učenje sunnet.

819 Bilježe ga i Buharija, Nesaija, Ibn Hibban i Hakim.

tekbira treba učiti Fatiha. Ovo je mišljenje i Šafije, Ahmeda i Ishaka. Neki učenjaci vele da se Fatiha ne uči u dženaze-namazu, nego se samo uči pohvala Allahu (Subhaneke), salavat na njegovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem i dova za umrlog. Ovo je mišljenje Es-Sevrija i drugih učenjaka iz Kufe.[820]

٣٩. بَاب كيف الصَّلَاة عَلَى الْمَيِّتِ وَالشَّفَاعَة له *

١٠٣٥. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ وَيُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ مَرْثَدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْيَزَنِيِّ قَالَ: كَانَ مَالِكُ بْنُ هُبَيْرَةَ إِذَا صَلَّى عَلَى جَنَازَةٍ فَتَقَالَّ النَّاسَ عَلَيْهَا جَزَّأَهُمْ ثَلَاثَةَ أَجْزَاءٍ ثُمَّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَنْ صَلَّى عَلَيْهِ ثَلَاثَةُ صُفُوفٍ فَقَدْ أَوْجَبَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عَائِشَةَ وَأُمِّ حَبِيبَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَمَيْمُونَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ مَالِكِ بْنِ هُبَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ. هَكَذَا رَوَاهُ غَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ. وَرَوَى إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَقَ هَذَا الْحَدِيثَ وَأَدْخَلَ بَيْنَ مَرْثَدٍ وَمَالِكِ بْنِ هُبَيْرَةَ رَجُلًا. وَرِوَايَةُ هَؤُلَاءِ أَصَحُّ عِنْدَنَا *

١٠٣٦. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ عَنْ أَيُّوبَ و حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ وَعَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ قَالَا: أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ، رَضِيعٍ كَانَ لِعَائِشَةَ، عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **لَا يَمُوتُ أَحَدٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَتُصَلِّي عَلَيْهِ أُمَّةٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يَبْلُغُونَ أَنْ يَكُونُوا مِائَةً فَيَشْفَعُوا لَهُ إِلَّا شُفِّعُوا فِيهِ.** و قَالَ عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ فِي حَدِيثِهِ مِائَةٌ فَمَا

---

820 I Ebu Hanife smatra da nije potrebno na dženaze-namazu učiti Fatihu.

فَوْقَهَا.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَائِشَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ أَوْقَفَهُ بَعْضُهُمْ وَلَمْ يَرْفَعْهُ *

39. Kako se klanja dženaza i moli za umrlog

1035. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb; kaže: Obavijestili su nas Abdullah b. Mubarek i Junus b. Bukejr, prenijevši od Muhammeda b. Ishaka, on od Jezida b. Ebu Habiba, a on od Merseda b. Abdullaha el-Jezenija[821] da je kazao: Malik b. Hubejre[822] je imao običaj kad hoće da klanja dženaze-namaz, pa bude malo ljudi, da ih razvrsta u tri safa, a zatim da kaže: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "**Kome dženazu klanjaju tri safa ljudi, zaslužio je** (da uđe u Džennet)."[823]

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Aiše, Ummu Habibe, Ebu Hurejre i Mejmune Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge.

Ebu Isa kaže: Hadis Malika b. Hubejrea je hasenun.[824] Ovako su ga mnogi prenijeli od Muhammeda b. Ishaka. Ovaj hadis je prenio i Ibrahim b. Sa'd od Muhammeda b. Ishaka i ubacio nekog čovjeka između Merseda i Malika b. Hubejrea. Predaja ovih je prema našem mišljenju pouzdanija.

1036. ISPRIČAO NAM JE Ibn Ebu Omer; kaže: Obavijestio nas je Abdul-Vehhab es-Sekafi, on je prenio od Ejjuba. A ispričali su nam Ahmed b. Meni' i Alija b. Hudžr i kazali: Obavijestio nas je Ismail b. Ibrahim, prenijevši od Ejjuba, on od Ebu Kilabe, on od Abdullaha b.

---

821 Mersed b. Abdullah el-Jezeni Ebul-hajr el-Masri je pouzdan ravija i fakih. Pripadao je trećoj generaciji. Umro je 90. godine po Hidžri.

822 Malik b. Hubejre b. Halid b. Muslim Ebu Sa'd es-Sukuni ili el-Kindi je ashab. Boravio je u Homsu (Sirija) i Egiptu. Umro je u vrijeme vladavine Mervana b. Hakima.

823 Prema mišljenju El-Mubarekforija, da bi se zaslužio Džennet, nužno je: a) da u sva tri safa budu muslimani koji prakticiraju islam i ne čine Allahu, dž.š., širk, i b) da istinski i iskreno, iz dna duše, mole Allaha, dž.š., da mu oprosti i podari mu Džennet.

824 Bilježe ga i Ebu Davud i Nesaija u *Sunenima,* te Hakim u *Mustedreku*. Hakim ga smatra vjerodostojnim hadisom.

Jezida, Aišinog brata po mlijeku, on od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **“Neće ni jedan musliman umrijeti, a dženazu mu klanja skupina od stotinu muslimana i moli se za njega, a da im dova neće biti primljena.”**[825] Alija u hadisu koji on prenosi kaže: “stotina i više”.

Ebu Isa kaže: Aišin hadis je hasenun-sahihun.[826] Neki su ga prenijeli kao mevkuf, ne vezujući ga za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٤٠. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الصَّلَاةِ عَلَى الْجَنَازَةِ عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَعِنْدَ غُرُوبِهَا *

١٠٣٧. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ مُوسَى بْنِ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ: ثَلَاثُ سَاعَاتٍ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهَانَا أَنْ نُصَلِّيَ فِيهِنَّ أَوْ نَقْبُرَ فِيهِنَّ مَوْتَانَا: حِينَ تَطْلُعُ الشَّمْسُ بَازِغَةً حَتَّى تَرْتَفِعَ، وَحِينَ يَقُومُ قَائِمُ الظَّهِيرَةِ حَتَّى تَمِيلَ، وَحِينَ تَضَيَّفُ لِلْغُرُوبِ حَتَّى تَغْرُبَ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ يَكْرَهُونَ الصَّلَاةَ عَلَى الْجَنَازَةِ فِي هَذِهِ السَّاعَاتِ. و قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ: مَعْنَى هَذَا الْحَدِيثِ: "أَنْ نَقْبُرَ فِيهِنَّ مَوْتَانَا" يَعْنِي الصَّلَاةَ عَلَى الْجَنَازَةِ. وَكَرِهَ الصَّلَاةَ عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَعِنْدَ غُرُوبِهَا وَإِذَا انْتَصَفَ النَّهَارُ حَتَّى تَزُولَ الشَّمْسُ. وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ وَإِسْحَقَ. قَالَ الشَّافِعِيُّ: لَا بَأْسَ أَن يصلى عَلَى الْجَنَازَةِ فِي السَّاعَاتِ الَّتِي تُكْرَهُ فِيهِنَّ الصَّلَاةُ *

---

825 Muslim u *Sahihu* bilježi od Ibn Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: “Neće ni jedan musliman umrijeti, a dženazu mu klanja četrdest muslimana koji Allahu širk ne čine i za njega se iskreno zauzmu a da im Allah neće primiti njihovo zauzimanje za njega.”

826 Bilježe ga i Muslim u *Sahihu* i Nesaija u *Sunenu*.

40. O pokuđenosti klanjanja dženaze u vrijeme kada sunce izlazi i kada zalazi

1037. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Veki', on je prenio od Musaa b. Alije b. Rebaha, on od svoga oca, a on od Ukbea b. Amira el-Džuhenija da je kazao: **"Tri su vremenska perioda u kojima nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da klanjamo i pokopavamo naše umrle: u vrijeme kada se sunce rađa, pa dok se ne podigne, u vrijeme kada je sunce u zenitu, pa dok se ne pomakne, i u vrijeme kad sunce počne da zalazi, pa sve dok potpuno ne zađe."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[827] Prema ovome su postupali neki učenjaci iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugi. Oni smatraju da je mekruh klanjati dženazu u ovim vremenima. Ibn Mubarek veli: Riječi u hadisu: "i da u njima pokopavamo naše umrle" znače: da u njima klanjamo dženazu umrlima. On (također) smatra da je mekruh klanjati u vrijeme kad se sunce rađa, kad zalazi i na polovini dana, kad se nalazi u zenitu. Takav je stav Ahmeda i Ishaka. Šafija smatra da nema smetnji da se dženaza-namaz klanja u vremenima u kojima je mekruh klanjati ostale namaze.[828]

٤١. بَاب مَا جَاءَ فِي الصَّلَاةِ عَلَى الْأَطْفَالِ *

١٠٣٨. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ آدَمَ ابْنُ بِنْتِ أَزْهَرَ السَّمَّانِ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ زِيَادِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ حَيَّةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **الرَّاكِبُ خَلْفَ الْجَنَازَةِ وَالْمَاشِي حَيْثُ شَاءَ مِنْهَا. وَالطِّفْلُ يُصَلَّى عَلَيْهِ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. رَوَى إِسْرَائِيلُ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ. وَالْعَمَلُ عَلَيْهِ عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ

827 Bilježe ga u *El-Kutubus-Sitte* svi, osim Buharije.
828 Ovo je i mišljenje Ebu Hanife.

وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ قَالُوا : يُصَلَّى عَلَى الطِّفْلِ وَإِنْ لَمْ يَسْتَهِلَّ بَعْدَ أَنْ يُعْلَمَ أَنَّهُ خُلِقَ. وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ وَإِسْحَقَ *

41. O klanjanju dženaze djeci

1038. ISPRIČAO NAM JE Bišr b. Adem ibn. bint Ezher es-Semman; kaže: Obavijestio nas je Ismail b. Seid b Ubejdullah; kaže: Nas je obavijestio moj otac, prenijevši od Zijada b. Džubejra b. Hajjea, on od svoga oca, a on od Mugire b. Šu'bea, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Konjanik će ići iza dženaze, a pješak s koje god strane hoće[829], a i djetetu se klanja dženaza."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun[830]. Israil i mnogi druge prenose od Seida b. Ubejdullaha. U skladu sa ovim je postupak nekih učenjaka iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugih. Oni vele da se novorođenčetu klanja dženaza i ako nije davalo nikakva znaka života, nakon što se ustanovi da je bilo formirano.[831] Ovo je mišljenje Ahmeda i Ishaka.

٤٢. بَاب مَا جَاءَ فِي تَرْكِ الصَّلَاةِ عَلَى الطِّفْلِ حَتَّى يَسْتَهِلَّ *

١٠٣٩. حَدَّثَنَا أَبُو عَمَّارٍ الْحُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ إِسْمَعِيلَ ابْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الطِّفْلُ لَا

---

829 Ispred ili iza dženaze, s njene lijeve ili s desne strane.

830 Bilježe ga i Hakim i Ibn Hibban. Ibn Hibban ga smatra vjerodostojnim hadisom.

831 Učenjaci su jednoglasni u tome da djetetu koje se rodi živo treba klanjati dženazu. Razilaze se kad je u pitanju dijete koje, nakon što se rodi, ne zaplače, niti da bilo kakav drugi znak života, oko toga da li mu treba ili ne treba klanjati dženazu. Ibn Omer, Ibn Sirin i Ibn Musejjeb smatraju da treba. Ahmed b. Hanbel i Ishak b. Rahivejh vele da dženazu treba klanjati svakom novorođenčetu ako je u njega bila udahnuta duša, tj. ako mu ima više od četiri mjeseca. Ishak kaže: Što se tiče nasljedstva, ne može mu se dati nasljedtsvo ukoliko nije proplakalo, a može se klanjati dženaza jer mu je već bilo propisano da li spada u sretne ili nesretne. Džabir, Malik, Evzaija i Šafija smatraju da mu treba klanjati dženazu ukoliko proplače, a ukoliko ne proplače, ne treba. Ovo je i stav Ebu Hanife.

يُصَلَّى عَلَيْهِ وَلَا يَرِثُ وَلَا يُورَثُ حَتَّى يَسْتَهِلَّ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ قَدِ اضْطَرَبَ النَّاسُ فِيهِ. فَرَوَاهُ بَعْضُهُمْ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرْفُوعًا. وَرَوَى أَشْعَثُ بْنُ سَوَّارٍ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ مَوْقُوفًا. وَكَأَنَّ هَذَا أَصَحُّ مِنَ الْحَدِيثِ الْمَرْفُوعِ. وَقَدْ ذَهَبَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ إِلَى هَذَا وقَالُوا: لَا يُصَلَّى عَلَى الطِّفْلِ حَتَّى يَسْتَهِلَّ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَالشَّافِعِيِّ *

42. O izostavljanju dženaze-namaza djetetu koje nije davalo nikakva znaka života

1039. ISPRIČAO NAM JE Ebu Ammar Husejn b. Hurejs; kaže: Obavijestio nas je Muhammed b. Jezid, on je prenio od Ismaila b. Muslima, on od Ebu Zubejra, on od Džabira, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Novorođenčetu koje ne pokaže kakav znak života neće se klanjati dženaza, niti će šta naslijediti, niti će se od njega moći šta naslijediti."**

Ebu Isa kaže: U ovom hadisu ljudi su napravili zbrku i poremećaj.[832] Neki ga prenose od Ebu Zubejra, on od Džabira, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kao merfu', dok ga Ešas b. Sevvar i mnogi drugi prenose od Ebu Zubejra, a on od Džabira, kao mevkuf. Kao da je ovo, ipak, pouzdanije od merfu' hadisa. Neki učenjaci zastupaju ovakav stav i vele da se novorođenčetu ne klanja dženaza dok ne da kakav znak života. Ovo je stav i Es-Sevrija i Šafije.

---

832 Bilježe ga i Nesaija i Ibn Madže. U njegovu je senedu Ismail el-Mekki, koji je po ocjeni Ibn Hadžera, slab ravija.

٤٣. بَاب مَا جَاءَ فِي الصَّلَاةِ عَلَى الْمَيِّتِ فِي الْمَسْجِدِ *

١٠٤٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ حَمْزَةَ عَنْ عَبَّادِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى سُهَيْلِ ابْنِ بَيْضَاءَ فِي الْمَسْجِدِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ. قَالَ الشَّافِعِيُّ: قَالَ مَالِكٌ: لَا يُصَلَّى عَلَى الْمَيِّتِ فِي الْمَسْجِدِ. و قَالَ الشَّافِعِيُّ: يُصَلَّى عَلَى الْمَيِّتِ فِي الْمَسْجِدِ وَاحْتَجَّ بِهَذَا الْحَدِيثِ *

43. O klanjanju dženaze-namaza u džamiji

1040. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hudžr; kaže: Obavijestio nas je Abdul-Aziz b. Muhammed, on je prenio od Abdul-Vahida b. Hamze, on od Abbada b. Abdullaha b. Zubejra, a on od Aiše koja je kazala: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je dženazu Suhejlu b. Bejdau u džamiji."**[833]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun.[834] U skladu sa njim je postupak nekih učenjaka. Šafija veli da je Malik kazao: Ne klanja se

---

833 U Muslimovoj predaji ovog hadisa stoji: "Tako mi Allaha, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je dženaze-namaz dvojici Bejdainih sinova, Suhejlu i njegovom bratu u džamiji."
Inače je Va'd, kojoj je nadimak Bejdaa, imala trojicu sinova: Sehla, Suhejla i Safvana. Suhejl je veoma rano primio islam. Činio je hidžru u Abesiniju, potom se vratio u Mekku, a onda je sa ostalim muslimanima učinio hidžru i u Medinu. Učestvovao je na Bedru i u drugim bitkama. Umro je 9. godine po Hidžri. Otac im se zvao Vehb. b. Rebi'a el-Kureši el-Fihri.

834 Bilježe ga u *El-Kutubus-Sitte* svi, osim Buharije.

dženaze-namaz u džamiji.[835] Šafija kaže: Može se dženaze-namaz klanjati u džamiji, i kao dokaz naveo je ovaj hadis.[836]

٤٤. بَاب مَا جَاءَ أَيْنَ يَقُومُ الْإِمَامُ مِنَ الرَّجُلِ وَالْمَرْأَةِ *

١٠٤١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُنِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي غَالِبٍ قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَلَى جَنَازَةِ رَجُلٍ فَقَامَ حِيَالَ رَأْسِهِ. ثُمَّ جَاءُوا بِجَنَازَةِ امْرَأَةٍ مِنْ قُرَيْشٍ فَقَالُوا: يَا أَبَا حَمْزَةَ صَلِّ عَلَيْهَا. فَقَامَ حِيَالَ وَسَطِ السَّرِيرِ. فَقَالَ لَهُ الْعَلَاءُ بْنُ زِيَادٍ: هَكَذَا رَأَيْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ عَلَى الْجَنَازَةِ مُقَامَكَ مِنْهَا وَمِنَ الرَّجُلِ مُقَامَكَ مِنْهُ؟ قَالَ: نَعَمْ. فَلَمَّا فَرَغَ قَالَ احْفَظُوا.

وَفِي الْبَاب عَنْ سَمُرَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَنَسٍ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَقَدْ رَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ هَمَّامٍ مِثْلَ هَذَا. وَرَوَى وَكِيعٌ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ هَمَّامٍ فَوَهِمَ فِيهِ فَقَالَ: عَنْ غَالِبٍ عَنْ أَنَسٍ. وَالصَّحِيحُ عَنْ أَبِي غَالِبٍ. وَقَدْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ وَغَيْرُ وَاحِدٍ

---

835 Ovo mišljenje zastupaju još i Ebu Hanife i Ibn Ebu Zi'b. Oni ovakav svoj stav temelje na hadisu koji bilježi Ebu Davud u *Sunenu* od Ebu Hurejrea, a u kojem stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Ko klanja dženazu u džamiji nema nikakve nagrade." Međutim, ovaj hadis je po mišljenju Ahmeda b. Hanbela slab, jer ga je iz cijele jedne generacije ravija prenio, samo Salih, štićenik Tevme, a on je po ocjeni nekih hadiskih učenjaka slab prenosilac.

El-Mubarekfori, pak, smatra da je ovaj hadis dobar. Ibn Hadžer u *Takribu* za Saliha b. Nebhana el-Medenija, štićenika Tevme, tvrdi da je on iskren ravija, samo je pred kraj života posenilio.

836 Ovakvo mišljenje još zastupaju Ahmed, Ishak i većina uleme. Oni svoj stav temelje na Aišinom hadisu i na potvrđenim predajama u kojima stoji da je Omer klanjao dženazu u džamiji Ebu Bekru, a Suhejb Omeru, i niko od ashaba na to nije reagovao. Sve je to dokaz, kako ističe El-Mubarekfori, da je dozvoljeno klanjanje dženaze u džamiji.

Nevevi smatra da bi Ebu Hurejrin hadis: "Ko klanja dženazu u džamiji, nema nikakve nagrade," kako bi se izbjegla protivrječnost između ovog i Aišinog hadisa, trebalo shvatiti u smislu: da nema potpune nagrade onaj ko dženazu klanja u džamiji, jer se pretpostavlja da onaj ko dženazu klanja u džamiji umrloga neće pratiti do kabura.

وَالصَّحِيحُ عَنْ أَبِي غَالِبٍ. وَقَدْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ أَبِي غَالِبٍ مِثْلَ رِوَايَةِ هَمَّامٍ. وَاخْتَلَفُوا فِي اسْمِ أَبِي غَالِبٍ هَذَا فَقَالَ بَعْضُهُمْ: اسْمُهُ نَافِعٌ، وَيُقَالُ رَافِعٌ. وَقَدْ ذَهَبَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ إِلَى هَذَا. وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ رحمه الله وَإِسْحَقَ رحمه الله*

١٠٤٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ وَالْفَضْلُ بْنُ مُوسَى عَنْ الْحُسَيْنِ الْمُعَلِّمِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى عَلَى امْرَأَةٍ فَقَامَ وَسَطَهَا.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رَوَى شُعْبَةُ عَنْ الْحُسَيْنِ الْمُعَلِّمِ نحوه*

44. Gdje imam stoji prilikom klanjanja dženaze muškoj, a gdje ženskoj osobi

1041. ISPRIČAO NAM JE Abdullah b. Munir, prenijevši od Seida b. Amira, on od Hemmama, a on od Ebu Galiba koji je kazao: **"Klanjao sam dženazu sa Enesom b. Malikom nekom čovjeku[837] pa je on stao naspram njegove glave. Potom donesoše neku ženu iz plemena Kurejš i rekoše: Ebu Hamza[838], klanjaj joj dženazu, pa je stao naspram** (njena) **pojasa. Ala b. Zijad mu reče: Jesi li tako vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je stajao u dženaze-namazu, ženi na mjestu gdje si ti stajao, a i kod muškarca gdje si ti stajao? Jesam, odgovori on. Pošto završi, on reče: Upamtite** (ovo)**."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Semurea.

Ebu Isa kaže: Enesov hadis je hasenun.[839] Mnogi su od Hemmama prenijeli slično ovome. Veki' je ovaj hadis prenio od Hemmama i

837 Iz predaje koju bilježi Ebu Davud saznajemo da je to bio Abdullah b. Omer.
838 Ebu Hamza je nadimak Enesa b. Malika, po sinu.
839 Bilježe ga i Ebu Davud i Ibn Madže. Ševkanija tvrdi da su svi prenosioci u senedu ovoga hadisa pouzdani.

napravio previd rekavši: "od Galiba, a on od Enesa", a ispravno je od Ebu Galiba. Abdul-Varis b. Seid i mnogi drugi su ovaj hadis prenijeli od Ebu Galiba, slično predaji Hemmama. Razišli su se u pogledu imena ovog Ebu Galiba. Neki kažu da mu je ime Nafi', a kaže se i da mu je ime Rafi'. Stav nekih učenjaka je u skladu sa ovim hadisom. Takav stav imaju Ahmed i Ishak, Allah im se smilovao.[840]

1042. ISPRIČAO NAM JE Alija b. Hudžr; kaže: Obavijestili su nas Ibn Mubarek i Fadl b. Musa, njih dvojica su prenijeli od Husejna el-Muallima, on od Abdullaha b. Burejdea, a on od Semurea b. Džunduba: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bi, klanjajući dženazu ženi, stao naspram njena pojasa."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[841] Šu'be je od Husejna el-Muallima prenio slično ovome.

٤٥. بَاب مَا جَاءَ فِي تَرْكِ الصَّلَاةِ عَلَى الشَّهِيدِ *

١٠٤٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ أَخْبَرَهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَجْمَعُ بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ مِنْ قَتْلَى أُحُدٍ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ ثُمَّ يَقُولُ: أَيُّهُمَا أَكْثَرُ أَخْذًا لِلْقُرْآنِ؟ فَإِذَا أُشِيرَ لَهُ إِلَى أَحَدِهِمَا قَدَّمَهُ فِي اللَّحْدِ وَقَالَ: أَنَا شَهِيدٌ عَلَى هَؤُلَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. وَأَمَرَ بِدَفْنِهِمْ فِي دِمَائِهِمْ وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِمْ وَلَمْ يُغَسَّلُوا.

وَفِي الْبَاب عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ.

---

840 Na temelju ovog hadisa su Ahmed b. Hanbel, Ishak i Šafija zauzeli stav, da prilikom klanjanja dženaze kod muškarca treba stati naspram glave, a kod žene naspram pojasa. Ebu Hanife misli da i kod muškarca, i kod žene treba stati naspram prsa. Malik smatra da i kod jednog i kod drugog treba stati naspram glave. Od njega je prenesen i ovakav stav: da kod muškarca treba stati naspram pojasa, a kod žene naspram ramena.

841 Zabilježen je u *El-Kutubus-Sitte.*

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ جَابِرٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَرُوِيَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ أَبِي صُعَيْرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمِنْهُمْ مَنْ ذَكَرَهُ عَنْ جَابِرٍ. وَقَدِ اخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي الصَّلَاةِ عَلَى الشَّهِيدِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ: لَا يُصَلَّى عَلَى الشَّهِيدِ. وَهُوَ قَوْلُ أَهْلِ الْمَدِينَةِ وَبِهِ يَقُولُ الشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: يُصَلَّى عَلَى الشَّهِيدِ. وَاحْتَجُّوا بِحَدِيثِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ صَلَّى عَلَى حَمْزَةَ. وَهُوَ قَوْلُ الثَّوْرِيِّ وَأَهْلِ الْكُوفَةِ. وَبِهِ يَقُولُ إِسْحَقُ *

45. O izostavljanju dženaze šehidu

1043. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid; kaže: Obavijestio nas je Lejs, prenijevši od Ibn Šihaba, on od Abdur-Rahmana b. Ka'ba b. Malika da ga je Džabir b. Abdullah obavijestio: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je poginule na Uhudu umotavao po dvojicu u jednu odjeću, a zatim je pitao: Koji od njih dvojice zna više Kur'ana napamet? Kada bi mu pokazali na jednog od njih, on bi ga prvog stavljao u kabur** (do kible), **a potom bi kazao: Ja ću ovima biti svjedok na Sudnjem danu. Potom je naredio da se sa njihovom krvlju ukopaju i ne bi im klanjao dženazu niti bi se kupali."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Enesa b. Malika.

Ebu Isa kaže: Džabirov hadis je hasenun-sahihun.[842] Ovaj hadis je prenesen i od Zuhrija, od Enesa, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. A prenesen je i od Zuhrija, od Abdullaha b. Sa'lebea b. Ebu Suajra, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a neki su ga spomenuli i od Džabira. Učenjaci su se razišli u pogledu klanjanja dženaze šehidu: Neki vele: Šehidu se neće klanjati dženaza. Ovo je mišljenje učenjaka iz Medine, a tako isto misle i Šafija i Ahmed. Neki

842 Bilježe ga i Buharija, Nesaija i Ibn Madže.

kažu: Klanjat će se dženaza šehidu, pozivajući se pri tome na Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, hadis u kome stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu Hamzi[843]. Ovakav stav zastupaju Es-Sevri i učenjaci iz Kufe. Isto misli i Ishak.

٤٦. بَاب مَا جَاءَ فِي الصَّلَاةِ عَلَى الْقَبْرِ *

١٠٤٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا الشَّيْبَانِيُّ أَخْبَرَنَا الشَّعْبِيُّ قَالَ: أَخْبَرَنِي مَنْ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَأَى قَبْرًا مُنْتَبِذًا فَصَفَّ أَصْحَابَهُ خَلْفَهُ فَصَلَّى عَلَيْهِ. فَقِيلَ لَهُ: مَنْ أَخْبَرَكَ؟ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ.

وَفِي الْبَاب عَنْ أَنَسٍ وَبُرَيْدَةَ وَيَزِيدَ بْنِ ثَابِتٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَعَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ وَأَبِي قَتَادَةَ وَسَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ. و قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: لَا يُصَلَّى عَلَى الْقَبْرِ. وَهُوَ قَوْلُ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ. و قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ: إِذَا دُفِنَ الْمَيِّتُ وَلَمْ يُصَلَّ عَلَيْهِ صُلِّيَ عَلَى الْقَبْرِ. وَرَأَى ابْنُ الْمُبَارَكِ الصَّلَاةَ عَلَى الْقَبْرِ. و قَالَ أَحْمَدُ وَإِسْحَقُ: يُصَلَّى عَلَى الْقَبْرِ إِلَى شَهْرٍ. وَقَالَا: أَكْثَرُ مَا سَمِعْنَا عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى عَلَى قَبْرِ أُمِّ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ بَعْدَ شَهْرٍ *

١٠٤٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ

---

843 Šafija u djelu *El-Umm* tvrdi da ni jedan hadis u kome se kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Hamzi klanjao dženazu na Uhudu, nije pouzdan. Isto tvrdi i El-Mubarekfori i ističe da se u senedu takvog hadisa koji je zabilježio Hakim od Džabira nalazi Ebu Hammad el-Hanefi, koga su hadiski učenjaci odbacili.

قَتَادَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ : أَنَّ أُمَّ سَعْدٍ مَاتَتْ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَائِبٌ فَلَمَّا قَدِمَ صَلَّى عَلَيْهَا وَقَدْ مَضَى لِذَلِكَ شَهْرٌ *

46. O klanjanju dženaze na kaburu (osobi koja je već ukopana)

1044. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Hušejm; kaže: Nas je obavijestio Eš-Šejbani; kaže: Nas je obavijestio Eš-Ša'bij i kazao: **"Obavijestio me onaj koji je vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je naspram jednog usamljenog mezara poredao ashabe u safove i klanjao** (dženazu).[844] **Neko ga upita: A ko te je o tome obavijestio? Ibn Abbas, odgovorio je on."**

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Enesa, Burejde, Jezida b. Sabita, Ebu Hurejre, Amira b. Rebie, Ebu Katade i Sehla b. Hunejfa.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun-sahihun.[845] U skladu sa ovim hadisom postupak je većine učenjaka iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i drugih.[846] Ovo je i stav Šafije i Ishaka. Neki učenjaci smatraju da se osobi u mezaru ne može klanjati dženaza. Ovako misli i Malik b. Enes, Allah mu se smilovao[847]. Ibn Mubarek veli: Ukoliko je umrli ukopan a nije mu klanjana dženaza, klanjat će mu se na mezaru. Ibn Mubarek, dakle, smatra da se dženaza može klanjati na mezaru. Ahmed i Ishak smatraju

---

844 Ahmed b. Hanbel ističe da postoji devet hadisa u kojima se govori da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu osobi u mezaru. Naime, on je bio odsutan u trenutku kada su te osobe umrle, te im je naknadno želio klanjati dženazu. Učinio je to tako što je dženazu klanjao prema njihovom mezaru. U hadisima koje su prenijeli Sehl b. Hunejf, Ebu Hurejre, Amir b. Rebia, Ibn Abbas i Zejd b. Sabit ističe se da je na ovaj način dženazu klanjao nekoj sirotici. U hadisu koji je prenio Seid b. Ubade stoji da ju je klanjao Ummi Sa'd, i to mjesec dana nakon njena ukopa. U hadisu koji je prenio Husa'jn b. Vehuh, ističe se da ju je klanjao Talhi b. Berrau. U hadisu koji je prenio Ebu Umame b. Sa'lebe stoji: da je, dok je on bio na Bedru, umrla majka Ebu Umame. Pošto se vratio, on joj je klanjao dženazu prema njenu mezaru. U hadisu, koji je prenio Enes, stoji da je on na ovaj način klanjao dženazu nekoj sirotici koja se zvala Mahdžena.

845 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

846 Oni smatraju da se dženaza može naknadno klanjati i to prema mezaru umrle osobe.

847 Ebu Hanife smatra da se dženaza može klanjati prema mezaru umrle osobe, ukoliko joj nije klanjana kad je ukopana, a ukoliko jeste, ne može.

da se dženaza može klanjati na mezaru u roku od mjesec dana (od dana ukopa) i vele: Najviše što smo čuli od Ibn Musejjeba jeste: da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao (dženazu) majci Sa'da b. Ubade i to na njenom mezaru, mjesec dana nakon što je ukopana.

1045. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Jahja b. Seid, on je prenio od Seida b. Ebu Arube, on od Katade, a on od Seida b. Musejjeba: **"Kada je umrla Sa'dova majka, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je tada bio odsutan. Kada se vratio klanjao joj je dženazu, iako je od** (njenog ukopa) **bilo prošlo mjesec dana."**

٤٧. بَاب مَا جَاءَ فِي صَلَاةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى النَّجَاشِيِّ *

١٠٤٦. حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ يَحْيَى بْنُ خَلَفٍ وَحُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ قَالَا: أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ بْنُ عُبَيْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي الْمُهَلَّبِ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ: قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ أَخَاكُمُ النَّجَاشِيَّ قَدْ مَاتَ فَقُومُوا فَصَلُّوا عَلَيْهِ. قَالَ: فَقُمْنَا فَصَفَفْنَا كَمَا يُصَفُّ عَلَى الْمَيِّتِ وَصَلَّيْنَا عَلَيْهِ كَمَا يُصَلَّى عَلَى الْمَيِّتِ.

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَجَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَأَبِي سَعِيدٍ وَحُذَيْفَةَ بْنِ أَسِيدٍ وَجَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ.

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ. وَقَدْ رَوَاهُ أَبُو قِلَابَةَ عَنْ عَمِّهِ أَبِي الْمُهَلَّبِ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ. وَأَبُو الْمُهَلَّبِ اسْمُهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو، وَيُقَالُ لَهُ مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو *

47. O Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjanju dženaze Negusu

1046. ISPRIČALI SU NAM Ebu Seleme Jahja b. Halef i Humejd b. Mes'ade i kazali: Obavijestio nas je Bišr b. Mufeddal; kaže: Nas je obavijestio Junus b. Ubejd, on je prenio od Muhammeda b. Sirina, on od Ebu Muhelleba, a on od Imrana b. Husajna koji je kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je rekao: "Umro je vaš brat Negus**[848]**, pa ustanite i klanjajte mu dženazu.** (Imran) **veli: Pa smo ustali i poredali se u safove, na način kako se redamo kad je umrli** (prisutan) **i klanjali mu dženazu onako kako je klanjamo i drugim umrlim."**

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Ebu Hurejre, Džabira b. Abdullaha, Ebu Seida, Huzejfe b. Usejda i Džerira b. Abdullaha.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je u ovom obliku hasenun-sahihun-garibun.[849] Prenio ga je i Ebu Kilabe od svoga amidže Ebu Muhelleba, a on od Imrana b. Husajna. Ebu Muhellebu je ime Abdur-Rahman b. Amr, a kaže se i Muavija b. Amr.

٤٨. بَاب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الصَّلَاةِ عَلَى الْجَنَازَةِ *

١٠٤٧. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو أَخْبَرَنَا أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ صَلَّى عَلَى جَنَازَةٍ فَلَهُ قِيرَاطٌ. وَمَنْ تَبِعَهَا حَتَّى يُقْضَى دَفْنُهَا فَلَهُ قِيرَاطَانِ، أَحَدُهُمَا أَوْ أَصْغَرُهُمَا مِثْلُ أُحُدٍ. فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِابْنِ عُمَرَ فَأَرْسَلَ إِلَى عَائِشَةَ فَسَأَلَهَا عَنْ ذَلِكَ

848 Negus je titula koju su imali abesinski vladari. Jedan od njih je Eshama. On je lijepo primio muhadžire iz Mekke. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao mu je po Amru b. Umejji dvije poruke. U jednoj ga je pozvao u islam, a u drugoj je tražio da mu za ženu da Ummu Habibu. Kaže se, kad je primio prvu poruku, stavio ju je iz poštovanja na čelo i primio islam. Nakon što je umro, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je klanjao dženazu u odsutnosti.

849 Bilježe ga i Ahmed u *Musnedu* i Nesaija u *Sunenu*.

فَقَالَتْ: صَدَقَ أَبُو هُرَيْرَةَ. فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: لَقَدْ فَرَّطْنَا فِي قَرَارِيطَ كَثِيرَةٍ.

قَالَ: وَفِي الْبَاب عَنْ الْبَرَاءِ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَأَبِي سَعِيدٍ وَأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ وَابْنِ عُمَرَ وَثَوْبَانَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. ورُوِيَ عَنْهُ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ *

48. O fadiletima klanjanja dženaze

1047. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb; kaže: Obavijestio nas je Abde b. Sulejman, on je prenio od Muhammeda b. Amra: kaže: Obavijestio nas je Ebu Seleme, prenijevši od Ebu Hurejrea koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ko klanja dženazu imat će** (za to nagradu u visini) **jednog kirata, a ko umrlog otprati (do mezara) i bude tamo dok se ne ukopa, imat će nagradu** (u visini) **dva kirata. Jedan od njih je, ili je kazao, manji od njih je, koliko brdo Uhud."** To sam veli (Ebu Seleme) spomenuo Ibn Omeru koji je poslao nekog čovjeka Aiši da je o tome upita, pa je rekla: Istinu je kazao Ebu Hurejre. Ibn Omer će na to: Propustili smo brojne kirate.

(Tirmizi) kaže: Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Beraa, Abdullaha b. Mugaffela, Abdullaha b. Mesuda, Ebu Seida, Ubejja b. Ka'ba, Ibn Omera i Sevbana.

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis je hasenun-sahihun.[850] Prenesen je od njega na više načina.

٤٩. بَاب آخَرُ *

١٠٤٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّار أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ أَخْبَرَنَا عَبَّادُ بْنُ مَنْصُور قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْمُهَزِّمِ يقول: صَحِبْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَشْرَ سِنِينَ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: سَمِعْتُ

850 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ تَبعَ جَنَازَةً وَحَمَلَهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَقَدْ قَضَى مَا عَلَيْهِ مِنْ حَقِّهَا.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ. وَرَوَاهُ بَعْضُهُمْ بِهَذَا الْإِسْنَادِ وَلَمْ يَرْفَعْهُ. وَأَبُو الْمُهَزِّمِ اسْمُهُ يَزِيدُ بْنُ سُفْيَانَ وَضَعَّفَهُ شُعْبَةُ *

49. Još jedno poglavlje o istoj temi

1048. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Revh b. Ubade[851]; kaže: Nas je obavijestio Abbad b. Mensur i kazao: Čuo sam Ebu Muhezzema kada veli: družio sam se sa Ebu Hurejreom deset godina i čuo sam ga kada je rekao da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada kaže: **"Ko isprati umrlog i ponese ga tri puta, ispunio je svoju obavezu prema njemu."**[852]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun.[853] Neki su ga prenijeli sa istim ovim senedom, s tim što ga nisu vezali za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Ebu Muhezzem se zvao Jezid b. Sufjan. Šu'be ga je smatrao slabim ravijom.

٥٠. بَاب مَا جَاءَ فِي الْقِيَامِ لِلْجَنَازَةِ *

١٠٤٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَامِرِ ابْنِ رَبِيعَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وأَخْبَرَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **إِذَا رَأَيْتُمُ الْجَنَازَةَ فَقُومُوا لَهَا حَتَّى تُخَلِّفَكُمْ أَوْ تُوضَعَ.**

---

851 Revh b. Ubade pouzdan je i vrijedan ravija. Iza sebe je ostavio nekoliko napisanih djela. Pripadao je devetoj generaciji.

852 El-Mubarekfori smatra da se ovdje radi o ispunjenju obaveza koje musliman ima prema umrloj osobi, a ne radi se o obavezama koje je kao musliman imao prema toj osobi dok je bila živa.

853 Ovaj hadis je, prema mišljenju El-Mubarekforija, slab jer se u njegovu senedu nalazi Ebu Muhezzem, koga su hadiski učenjaci odbacivali kao raviju.

وَفِي الْبَاب عَنْ أبِي سَعِيدٍ وَجَابِرٍ وَسَهْل بْنِ حُنَيْفٍ وَقَيْس بْنِ سَعْدٍ وَأبِي هُرَيْرَةَ.
قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

١٠٥٠. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ قَالَا: أخْبَرَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ أخْبَرَنَا هِشَامٌ الدَّسْتُوَائِيُّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أبِي كَثِيرٍ عَنْ أبِي سَلَمَةَ عَنْ أبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **إذَا رَأيْتُمُ الْجَنَازَةَ فَقُومُوا فَمَنْ تَبِعَهَا فَلَا يَقْعُدَنَّ حَتَّى تُوضَعَ.**

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ أبِي سَعِيدٍ فِي هَذَا الْبَابِ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَهُوَ قَوْلُ أحْمَدَ وَإسْحَقَ قَالَا: مَنْ تَبِعَ جَنَازَةً فَلَا يَقْعُدَنَّ حَتَّى تُوضَعَ عَنْ أعْنَاقِ الرِّجَال. وَقَدْ رُوِيَ عَنْ بَعْضِ أهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ أنَّهُمْ كَانُوا يَتَقَدَّمُونَ الْجَنَازَةَ فَيَقْعُدُونَ قَبْلَ أنْ تَنْتَهِيَ إلَيْهِمِ الْجَنَازَةُ. وَهُوَ قَوْلُ الشَّافِعِيِّ *

50. O ustajanju pred dženazom

1049. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Lejs, on je prenio od Ibn Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, on od svoga oca, on od Amira b. Rebie, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. A obavijestio nas je Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Lejs, prenijevši od Nafi'a, on od Ibn Omera, on od Amira b. Rebie, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Kad ugledate dženazu, ustanite pred njom, i ostanite tako sve dok ona ne prođe ili se ne spusti.**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ebu Seida, Džabira, Sehla b. Hunejfa, Kajsa b. Sa'da i Ebu Hurejrea.

Ebu Isa kaže: Hadis Amira b. Rebie je hasenun-sahihun.

1050. ISPRIČALI SU NAM Nasr b. Ali el-Džehdami i Hasan b. Ali el-Hulvani i kazali: Obavijestio nas je Vehb b. Džerir; kaže: Nas je obavijestio Hišam ed-Destevai, on je prenio od Jahje b. Ebu Kesira, on od Ebu Seleme, a on od Ebu Seida el-Hudrija koji je kazao da je Allahov

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **“Kad ugledate dženazu ustanite, a oni što je prate nek ne sjedaju dok se ona ne spusti.”**[854]

Ebu Isa kaže: Ebu Seidov hadis o ovoj temi je hasenun-sahihun.[855] Ahmed i Ishak vele: Neka ne sjedaju oni što prate dženazu dok je ljudi ne spuste sa ramena. Preneseno je od nekih učenjaka iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i ostalih, da su imali običaj ići ispred dženaze a onda sjesti dok ona do njih dođe. Ovoga se drži i Šafija.

٥١. بَاب فِي الرُّخْصَةِ فِي تَرْكِ الْقِيَامِ لَهَا *

١٠٥١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ وَاقِدٍ وَهُوَ ابْنُ عَمْرِو بْنِ سَعْدِ ابْنِ مُعَاذٍ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ مَسْعُودِ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ أَنَّهُ ذكرَ الْقِيَام فِي الْجَنَائِزِ حَتَّى تُوضعَ فَقَالَ عَلِيٌّ: **قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَعدَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ وَابْنِ عَبَّاسٍ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ عَلِيٍّ حَدِيثٌ صَحِيحٌ. وَفِيهِ رِوَايَةُ أَرْبَعَةٍ مِنَ التَّابِعِينَ بَعْضُهُمْ عَنْ بَعْضٍ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ. قَالَ الشَّافِعِيُّ: وَهَذَا أَصَحُّ شَيْءٍ فِي هَذَا الْبَابِ. وَهَذَا الْحَدِيثُ نَاسِخٌ لِلْأَوَّلِ: "إِذَا رَأَيْتُم الْجَنَازَةَ فَقُومُوا." و قَالَ أَحْمَدُ: إِنْ شَاءَ قَامَ وَإِنْ شَاءَ لَمْ يَقُمْ. وَاحْتَجَّ بِأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ رُوِيَ عَنْهُ أَنَّهُ قَامَ ثُمَّ قَعدَ. وَهَكَذَا قَالَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. مَعْنَى قَوْلِ عَلِيٍّ: قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْجَنَازَةِ ثُمَّ قَعدَ. يَقُولُ: كَانَ النبي صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوم إِذَا رَأَى الْجَنَازَةَ ثُمَّ تَركَ ذَلِكَ بَعْدُ فَكَانَ لَا يَقُومُ إِذَا رَأَى الْجَنَازَةَ *

---

854 Neki kažu: Dok se ne spusti na zemlju. Tibi veli: Dok se ne spusti u mezar. Ibn Hadžer, ipak, ovo prvo značenje drži ispravnijim.

855 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

51. O dopuštenju da se pred dženazom ne ustaje

1051. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Lejs b. Sa'd, on je prenio od Jahje b. Seida, on od Vakida, a on je sin Amra b. Sa'da b. Muaza, on od Nafi'a b. Džubejra, on od Mesuda b. Hakima da je on Aliji b. Ebu Talibu spomenuo ustajanje pred dženazom dok se ne spusti, pa je Alija kazao: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi ustajao, a drugi put bi sjedio."**[856]

Na ovu temu hadisi su preneseni i od Hasana b. Alija i Ibn Abbasa.

Ebu Isa kaže: Alijin hadis je hasenun-sahihun[857]. U njemu četvorica tabi'ina prenose jedan od drugog. U skladu s ovim hadisom je postupak nekih učenjaka. Šafija veli da je ovaj hadis nešto najpouzdanije na ovu temu. Ovaj hadis je derogirajući u odnosu na prvi[858]: "Kad ugledate dženazu ustanite." Ahmed veli: Ukoliko neko želi ustati, nek ustane, a ukoliko ne želi nek sjedi. Kao potvrdu ovome on navodi (hadis) u kome se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustajao, a zatim sjedio. Ovako misli i Ishak b. Ibrahim. Alijine riječi: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bi ustajao, a drugi put bi sjedio.", imaju značenje da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jedno vrijeme ustajao pred dženazom kad je ugleda, a onda bi poslije toga jedno vrijeme sjedio kad dženaza prolazi.

٥٢. بَاب مَا جَاءَ فِي قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهم عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّحْدُ لَنَا وَالشَّقُّ لِغَيْرِنَا *

١٠٥٢. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ وَنَصْرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْكُوفِيُّ وَيُوسُفُ بْنُ مُوسَى الْقَطَّانُ الْبَغْدَادِيُّ قَالُوا: أَخْبَرَنَا حَكَّامُ بْنُ سَلْمٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ الْأَعْلَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعِيدِ

---

856 Ovo znači: da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, praktikovao jedno vrijeme da, kad ugleda dženazu, iz poštovanja ustaje pred njom, a onda bi prošao jedan period, kad pred dženazom ne bi ustajao. Činio je to da bi ljudima pokazao da je lijepo iz poštovanja ustati pred dženazom, ali da to, ipak, nije obavezno.

857 Bilježi ga i Muslim u *Sahihu.*

858 Ahmed b. Hanbel smatra da ovim hadisom nisu derogirani hadisi Amira b. Rebie i Ebu Seida el-Hudrija iz prethodnog poglavlja, nego oni skupa ukazuju na to da je dozvoljeno postupiti i na jedan i drugi način.

بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **اللَّحْدُ لَنَا وَالشَّقُّ لِغَيْرِنَا.**

وَفِي الْبَاب عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَعَائِشَةَ وَابْنِ عُمَرَ وَجَابِرٍ. قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ *

52. O Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: 1Za nas je lahd,[859] a za druge šekk[860]

1052. ISPRIČALI SU NAM Ebu Kurejb, Nasr b. Abdur-Rahman el-Kufi i Jusuf b. Musa el-Kattan el-Bagdadi i kazali: Obavijestio nas je Hakkam b. Selm, on je prenio od Alije b. Abdul-A'laa, on od svoga oca, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn Abbasa, koji je kazao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Za nas je lahd, a za druge je šekk."**[861]

Na ovu temu su hadisi preneseni još i od Džerira b. Abdullaha, Aiše, Ibn Omera i Džabira.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je u ovom obliku garibun.[862]

٥٣. بَاب مَا يَقُولُ إِذَا أُدْخِلَ الْمَيِّتُ الْقَبْرَ *

١٠٥٣. حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْأَشَجُّ أَخْبَرَنَا أَبُو خَالِدٍ الْأَحْمَرُ أَخْبَرَنَا الْحَجَّاجُ عَنْ نَافِعٍ

---

859 Lahd je vrsta kabura kod koga se, nakon što se iskopa, potkopa na strani prema Kibli, gdje se stavi umrli, a onda se to, kad se umrli stavi, zazida ćerpićem ili ciglom.

860 Šekk je obični kabur u koji se stavlja umrli na sredinu.

861 U pogledu shvatanja ovog hadisa postoje dva mišljenja: a) prvo, koje zastupa Et-Turbešti, da su sljedbenici drugih nebeskih knjiga prije objave Kur'ana odabrali šekk, da se kopaju na sredini kabura, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, preporučio muslimanima lahd tj. da se kopaju u stranu prema Kibli: i b) drugo, koje zastupaju neki, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, time ukazao da je lahd, specijalno namjenjen Vjerovjesnicima, a šekk, ostalim ljudima. Ono što je za nas bitnije jeste da su oba načina kopanja dozvoljena muslimanima. Hadis nam samo ukazuje na to da je stavljanje umrlih na stranu prema kibli efdalnije od njihova stavljanja na sredinu kabura.

862 Bilježe ga u *El-Kutubus-Sitte* svi, osim Buharije, i po stepenu je vjerodostojan hadis.

عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أُدْخِلَ الْمَيِّتُ الْقَبْرَ قَالَ: وَقَالَ أَبُو خَالِدٍ مَرَّةً إِذَا وُضِعَ الْمَيِّتُ فِي لَحْدِهِ، قَالَ مَرَّةً: بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ. وَقَالَ مَرَّةً: بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَعَلَى سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ.

وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ أيضا عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَرَوَاهُ أَبُو الصِّدِّيقِ النَّاجِيُّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. وَقَدْ رُوِيَ عَنْ أَبِي الصِّدِّيقِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ مَوْقُوفًا أَيْضًا *

53. Šta se izgovara prilikom stavljanja umrlog u kabur

1053. ISPRIČAO NAM JE Ebu Seid el-Ešedždž; kaže: Obavijestio nas je Halid el-Ahmer; kaže: Nas je obavijestio Hadždžadž, on je prenio od Nafi'a, a on od Ibn Omera: **"Kad bi se umrli stavio u kabur -** (Ebu Seid) kaže**, da je** Ebu Halid kazao: Kad bi se umrli stavio u lahd **- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bi rekao jedanput: Bismillahi ve billahi ve ala milleti resulillahi** (Sa Allahovim imenom i Allahovom pomoći i u vjeri Allahovog Poslanika), **a jedanput bi rekao: Bismillahi ve billahi ve ala sunneti resulillahi** (Sa Allahovim imenom i Allahovom pomoći na putu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,)**).**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je u ovoj formi hasenun-garibun.[863] U nešto drugačijoj formi on je također, prenesen i od Ibn Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Od Ibn Omera, on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenio ga je i Ebu Siddik en-Nadži.

---

863 Bilježe ga i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* i Ibn Madže u *Sunenu.*

Prenesen je od Ebu Siddika, od Ibn Omera, također, i kao mevkuf-hadis.

٥٤. بَاب مَا جَاءَ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ يُلْقَى تَحْتَ الْمَيِّتِ فِي الْقَبْرِ *

١٠٥٤. حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ أَخْزَمَ الطَّائِيُّ أَخْبَرَنَا عُثْمَانُ بْنُ فَرْقَدٍ قَالَ: سَمِعْتُ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: **الَّذِي أَلْحَدَ قَبْرَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبُو طَلْحَةَ. وَالَّذِي أَلْقَى الْقَطِيفَةَ تَحْتَهُ شُقْرَانُ، مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ جَعْفَرٌ: وَأَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي رَافِعٍ قَالَ: سَمِعْتُ شُقْرَانَ يَقُولُ: أَنَا وَاللَّهِ طَرَحْتُ الْقَطِيفَةَ تَحْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْقَبْرِ.** وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عَبَّاس.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ شُقْرَانَ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ. وَرَوَى عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ فَرْقَدٍ هَذَا الْحَدِيثَ *

١٠٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: **جُعِلَ فِي قَبْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَطِيفَةٌ حَمْرَاءُ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رَوَى شُعْبَةُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ الْقَصَّابِ وَاسْمُهُ عِمْرَانُ بْنُ أَبِي عَطَاءٍ. وَرُوِيَ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ الضُّبَعِيِّ وَاسْمُهُ نَصْرُ بْنُ عِمْرَانَ، وَكِلَاهُمَا مِنْ أَصْحَابِ ابْنِ عَبَّاسٍ.

وَقَدْ رُوِيَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّهُ كَرِهَ أَنْ يُلْقَى تَحْتَ الْمَيِّتِ فِي الْقَبْرِ شَيْءٌ. وَإِلَى هَذَا ذَهَبَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ . و قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ فِي مَوْضِعٍ آخَرَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ وَيَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَهَذَا أَصَحُّ.

54. O (vrsti) odjeće koja se stavlja pod umrlog u kaburu

1054. ISPRIČAO NAM JE Zejd b. Ahzem et-Tai; kaže; Obavijestio nas je Osman b. Ferkad i kazao: Čuo sam Džafera b. Muhammeda koji je prenio od svoga oca da je kazao: **"Čovjek koji je iskopao kabur za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je Ebu Talha, a čovjek koji je pod njega postavio prekrivač od kadife bio je Šukran[864], štićenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."**[865]

Džafer veli: Obavijestio me je Ibn Ebu Rafi' i kazao: Čuo sam Šukrana kad kaže: Tako mi Allaha, ja sam pod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kaburu podmetnuo ogrtač od kadife. Na ovu temu je hadis prenesen i od Ibn Abbasa.

Ebu Isa kaže: Šukranov hadis je hasenun-garibun. Alija b. el-Medini je ovaj hadis prenio od Osmana b. Ferkada.

1055. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Jahja b. Seid, on je prenio od Šu'bea, on od Ebu Džemrea, a on od Ibn Abbasa da je kazao: **"U kabur Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stavljen je crveni ogrtač od kadife."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[866] Šu'be je prenio od Ebu Hamze el-Kassaba, koji se zvao Imran b. Ebu Ata. A prenesen je i od Ebu Džemrea ed-Dubeija, koji se zvao Nasr b. Imran. Obojica su se družili s Ibn Abbasom.

Preneseno je od Ibn Abbasa da je držao pokuđenim da se bilo šta stavlja u kabur ispod umrlog. Isto misle još neki učenjaci. Muhammed b.

---

864 Šukran je bio štićenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zvao se Salih. Učestvovao je u bitki na Bedru i to kao rob. Kasnije je oslobođen. Umro je za vrijeme hilafeta h. Osmana.

865 Nevevi smatra da je Šukran stavio prekrivač od kadife pod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zato što je to bio Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, prekrivač kojim se pokrivao i koji bi sterao poda se kada bi sjedio, pa nije mogao dopustiti da ga nakon Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti iko drugi koristi. Inače, većina učenjaka smatra da je mekruh bilo šta stavljati u kabur ispod umrlog.

866 Bilježe ga i Muslim i Ibn Hibban u *Sahihima*.

Beššar je na drugom mjestu kazao: Ispričali su nam Muhammed b. Dža'fer i Jahja, prenijevši od Šu'bea, on od Ebu Džemrea, a on od Ibn Abbasa, i ovo je pouzdanije.

٥٥. بَاب مَا جَاءَ فِي تَسْوِيَةِ الْقُبُورِ *

١٠٥٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ أَنَّ عَلِيًّا قَالَ لِأَبِي الْهَيَّاجِ الْأَسَدِيِّ: أَبْعَثُكَ عَلَى مَا بَعَثَنِي بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **أَنْ لَا تَدَعَ قَبْرًا مُشْرِفًا إِلَّا سَوَّيْتَهُ وَلَا تِمْثَالًا إِلَّا طَمَسْتَهُ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ جَابِرٍ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ عَلِيٍّ حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ يَكْرَهُونَ أَنْ يُرْفَعَ الْقَبْرُ فَوْقَ الْأَرْضِ. قَالَ الشَّافِعِيُّ: أَكْرَهُ أَنْ يُرْفَعَ الْقَبْرُ إِلَّا بِقَدْرِ مَا يُعْرَفُ أَنَّهُ قَبْرٌ لِكَيْلَا يُوطَأَ وَلَا يُجْلَسَ عَلَيْهِ *

55. O poravnavanju kabura

1056. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rahman b. Mehdi; kaže: Nas je obavijestio Sufjan, on je prenio od Habiba b. Ebu Sabita, a on od Ebu Vaila, da je Alija kazao Ebu Hejjadžu el-Esediju: Poslat ću te radi onoga, radi čega je mene slao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a to je: **"da ne ostaviš ni jedan izdignut kabur**[867] **a da ga ne zaravnaš, niti i jedan spomenik, a da ga ne srušiš."**

Na ovu temu hadis je prenesen i od Džabira.

---

867 Ali el-Kari smatra da se ovo odnosi na kabure koji su ukrašeni, kao što se to danas čini mermerom i betonom, a ne na obične kabure koji su označeni zemljom ili kamenjem, tek toliko da bi se znalo da su kaburi, kako se po njima ne bi gazilo i sjedilo.

Ebu Isa kaže: Alijin hadis je hasenun. U skladu sa njim je postupak nekih učenjaka. Oni smatraju pokuđenim da se kabur uzdiže iznad zemlje. Šafija veli: Ja držim da je mekruh da se kabur uzdiže iznad zemlje više od toga da bi se znalo da je kabur, kako se ne bi gazilo i sjedilo po njemu.

٥٦. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الْوَطْءِ عَلَى الْقُبُورِ وَالْجُلُوسِ عَلَيْهَا *

١٠٥٧. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ عَنْ بُسْرِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيِّ عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الْأَسْقَعِ عَنْ أَبِي مَرْثَدٍ الْغَنَوِيِّ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **لَا تَجْلِسُوا عَلَى الْقُبُورِ وَلَا تُصَلُّوا إِلَيْهَا**. وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَعَمْرِو بْنِ حَزْمٍ وَبَشِيرِ ابْنِ الْخَصَاصِيَةِ.

١٠٥٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ **بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ**.

١٠٥٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ وَأَبُو عَمَّارٍ قَالَا: أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ عَنْ بُسْرِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الْأَسْقَعِ عَنْ أَبِي مَرْثَدٍ الْغَنَوِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **نَحْوَهُ** وَلَيْسَ فِيهِ: "عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ" وَهَذَا الصَّحِيحُ.

قَالَ أَبو عِيسَى: قَالَ مُحَمَّدٌ: حَدِيثُ ابْنِ الْمُبَارَكِ خَطَأٌ، أَخْطَأَ فِيهِ ابْنُ الْمُبَارَكِ وَزَادَ فِيهِ: "عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيِّ" وَإِنَّمَا هُوَ بُسْرُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الْأَسْقَعِ. هَكَذَا رَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ، وَلَيْسَ فِيهِ: "عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيِّ" وَبُسْرُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ قَدْ سَمِعَ مِنْ وَاثِلَةَ بْنِ الْأَسْقَعِ *

56. O pokuđenosti gaženja po kaburima i sjedenja na njima

1057. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Ibn Mubarek, on je prenio od Abdur-Rahmana b. Jezida b. Džabira, on od Busra b. Ubejdullaha, on od Ebu Idrisa el-Halvenija, on od Vasile b. Eska'a, a on od Ebu Merseda el-Ganevija koji je kazao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Ne sjedajte po kaburima i ne klanjajte prema njima."**[868]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ebu Hurejre, Amra b. Hazma i Bešira b. Hasasijea.

1058. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rahman b. Mehdi, prenijevši od Abdullaha b. Mubareka sa ovim senedom slično prethodnome hadisu.

1059. ISPRIČALI SU NAM Alija b. Hudžr i Ebu Ammar i kazali: Obavijestio nas je Velid b. Muslim, on je prenio od Abdur-Rahmana b. Jezida b. Džabira, on od Busra b. Ubejdullaha, on od Vasile b. Eska'a, on od Ebu Merseda, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično prethodnom hadisu, s tim što u njemu nema "od Ebu Idrisa", i ovo je vjerodostojno.

Ebu Isa veli da je Muhammed (Buharija) kazao: Ibn Mubarekov hadis je pogrešan; u njemu je pogriješio Ibn Mubarek, dodavši: "od Ebu Idrisa el-Havlanija", a ustvari ga je prenio Busr b. Ubejdullah od Vasilea b. Eska'a. Tako su mnogi prenijeli od Abdur-Rahmana b. Jezida b. Džabira. I u njemu nisu spomenuli "od Ebu Idrisa el-Havlanija." Busr b. Ubejdullah je slušao od Vasilea b. Eska'a.

٥٧. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ تَجْصِيصِ الْقُبُورِ وَالْكِتَابَةِ عَلَيْهَا *

١٠٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْأَسْوَدِ أَبُو عَمْرٍو الْبَصْرِيُّ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ

868 U hadisu koji bilježe Muslim u *Sahihu* i Ebu Davud, Nesaija i Ibn Madže u *Sunenima* od Ebu Hurejrea stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Da neki od vas sjedne na žeravicu, pa mu se odjeća zapali i vatra dopre do njegovog tijela, bolje mu je nego da sjedne na kabur."

وَسَلَّمَ أَنْ تُجَصَّصَ الْقُبُورُ وَأَنْ يُكْتَبَ عَلَيْهَا وَأَنْ يُبْنَى عَلَيْهَا وَأَنْ تُوطَأَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. قَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ عَنْ جَابِرٍ.

وَقَدْ رَخَّصَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْهُمُ الْحَسَنُ الْبَصْرِيُّ فِي تَطْيِينِ الْقُبُورِ. و قَالَ الشَّافِعِيُّ: لَا بَأْسَ أَنْ يُطَيَّنَ الْقَبْرُ *

57. O pokuđenosti dotjerivanja kabura gipsom (betonom ili mermerom) i pisanja po njima

1060. ISPRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Esved Ebu Amr el-Basri; kaže: Obavijestio nas je Muhammed b. Rebi'a, prenijevši od Ibn Džurejdža, on od Ebu Zubejra, a on od Džabira koji je kazao: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se gipsom** (betonom ili mermerom) **ukrašavaju kaburi, da se po njima piše**[869]**, da se na njima** (bilo šta) **izgrađuje i da se gazi po njima."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[870] Prenesen je na više načina od Džabira.

Neki učenjaci, kao što je Hasan el-Basri, dopuštaju da se kaburi oblijepe ilovačom.

Šafija veli: Ne smeta da se kabur oblijepi ilovačom.

٥٨. بَاب مَا يَقُولُ الرَّجُلُ إِذَا دَخَلَ الْمَقَابِرَ *

١٠٦١. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّلْتِ عَنْ أَبِي كُدَيْنَةَ عَنْ قَابُوسَ بْنِ

---

869 Ebu Tajjib es-Sindi u komentaru Tirmizijine zbirke veli: Postoji mogućnost da se ova zabrana odnosi na ispisivanje po kaburima bilo čega; imena umrlog, njegova historijata rođenja i smrti, kao i kur'anskog teksta i Allahovih imena. Hakim u *Mustedreku* u vezi sa ovim hadisom kaže: Ovo je pouzdan hadis, ali se ne postupa u skladu sa njim. Muslimanski učenjaci sa istoka i zapada dopustili su da se po kaburima ispisuju (imena umrlih, njihovi tarihi i drugo) a to su preuzeli od učenjaka selefa. S ovim se ne slaže Ez-Zehebi. On bilo kakvo ispisivanje po kaburima smatra novotarijom.

870 Bilježe ga i Ahmed, Muslim i Ebu Davud.

أَبِي ظَبْيَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقُبُورِ الْمَدِينَةِ فَأَقْبَلَ عَلَيْهِمْ بِوَجْهِهِ فَقَالَ: **السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ الْقُبُورِ! يَغْفِرُ اللَّهُ لَنَا وَلَكُمْ. أَنْتُمْ سَلَفُنَا وَنَحْنُ بِالْأَثَرِ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ بُرَيْدَةَ وَعَائِشَةَ. حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ. وَأَبُو كُدَيْنَةَ اسْمُهُ يَحْيَى بْنُ الْمُهَلَّبِ. وَأَبُو ظَبْيَانَ اسْمُهُ حُصَيْنُ بْنُ جُنْدُبٍ *

58. O tome šta se izgovara prilikom ulaska u mezarje

1061. ISPRIČAO NAM JE Ebu Kurejb; kaže: Obavijestio nas je Muhammed b. Salt, on je prenio od Ebu Kudejnea, on od Kabusa b. Ebu Zabjana, on od njegova oca, a on od Ibn Abbasa da je kazao: “Prošao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pored Medinskog mezarja, okrenuo se prema njemu i rekao: **“Neka je na vas mir, o stanovnici kabura. Neka Allah oprosti i nama i vama. Vi ste umrli prije nas, a i mi ćemo za vama doći.”**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Burejdea i Aiše. Ibn Abbasov hadis je hasenun-garibun. Ebu Kudejne se zvao Jahja b. Muhelleb, a Ebu Zabjanu je ime Husajn b. Džundub.

٥٩. بَاب مَا جَاءَ فِي الرُّخْصَةِ فِي زِيَارَةِ الْقُبُورِ *

١٠٦٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ وَمَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ قَالُوا: أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ النَّبِيلُ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **قَدْ كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ، فَقَدْ أُذِنَ لِمُحَمَّدٍ فِي زِيَارَةِ قَبْرِ أُمِّهِ. فَزُورُوهَا، فَإِنَّهَا تُذَكِّرُ الْآخِرَةَ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَابْنِ مَسْعُودٍ وَأَنَسٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَأُمِّ سَلَمَةَ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ بُرَيْدَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَـذَا عِنْـدَ أَهْـلِ الْعِلْمِ لَا يَرَوْنَ بِزِيَارَةِ الْقُبُورِ بَأْسًا. وَهُوَ قَوْلُ ابْنِ الْمُبَارَكِ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ *

59. O dozvoli posjećivanja kabura

1062. ISPRIČALI SU NAM Muhammed b. Beššar, Mahmud b. Gajlan i Hasan b. Ali el-Halal i kazali: Obavijestio nas je Ebu Asim en-Nebil; kaže: Nas je obavijestio Sufjan, prenijevši od Alkame b. Merseda, on od Sulejmana b. Burejdea, a on od svoga oca koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Bio sam vam zabranio posjećivanje kabura. S obzirom da je Muhammedu dozvoljeno da posjeti kabur svoje majke, i vi ih** (od sada) **posjećujte jer oni** (kaburi) **podsjećaju na budući svijet."**[871]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ebu Seida, Ibn Mesuda, Enesa, Ebu Hurejrea i Ummu Seleme.

Ebu Isa kaže: Burejdeov hadis je hasenun-sahihun.[872] U skladu sa ovim (hadisom) postupak je učenjaka. Oni u posjećivanju kabura ne vide ništa loše. Ovo je stav i Ibn Mubareka, Šafije, Ahmeda i Ishaka.

٦٠. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ زِيَارَةِ الْقُبُورِ لِلنِّسَاءِ *

١٠٦٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: **أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعَنَ زَوَّارَاتِ الْقُبُورِ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَحَسَّانَ بْنِ ثَابِتٍ. قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

---

871 Bilježi Muslim u *Sahihu* od Ebu Hurejrea da je kazao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, posjetio je mezar svoje majke pa je toliko plakao da je rasplakao sve prisutne oko sebe, a onda je kazao: Molio sam Allaha da mi dozvoli da zatražim (od Njega) oprosta za svojoj majku pa mi nije dozvolio. A zamolio sam ga da mi dozvoli da posjetim njen mezar, i to mi je dozvolio."

872 Bilježi ga i Muslim.

وَقَدْ رَأَى بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ هَذَا كَانَ قَبْلَ أَنْ يُرَخِّصَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي زِيَارَةِ الْقُبُورِ. فَلَمَّا رَخَّصَ دَخَلَ فِي رُخْصَتِهِ الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: إِنَّمَا كُرِهَ زِيَارَةُ الْقُبُورِ لِلنِّسَاءِ، لِقِلَّةِ صَبْرِهِنَّ وَكَثْرَةِ جَزَعِهِنَّ *

60. O pokuđenosti posjećivanja kabura ženama

1063. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Ebu Avane, on je prenio od Omera b. Ebu Seleme, on od svoga oca, a on od Ebu Hurejrea: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je žene koje puno posjećuju kabure."**[873]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ibn Abbasa i Hassana b. Sabita.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.

Neki učenjaci smatraju da je ovo izgovoreno prije nego što je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dozvoljena posjeta kaburima. Kad je posjeta dozvoljena, ona se odnosi i na muškarce i na žene.

Neki smatraju da je posjeta žena kaburima pokuđena, zato što su one nestrpljive i što su sklone prevelikom tugovanju.

٦١. باب ما جاء في الزيارة للقبور للنساء

١٠٦٤. حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ: تُوُفِّيَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ بِالْحُبْشِيِّ. قَالَ: فَحُمِلَ إِلَى مَكَّةَ فَدُفِنَ فِيهَا. فَلَمَّا قَدِمَتْ عَائِشَةُ، أَتَتْ قَبْرَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي

---

873 Prokletstvo, koje je spomenuto u ovom hadisu, kako ističu Ali el-Kari i Kurtubi, odnosi se na one žene koje puno vremena provode u posjetama kaburima. Ono se ne odnosi na one koje povremeno posjećuju mezarja i svoje umrle, jer je i njima dozvoljeno posjećivanje kabura, pod uslovom da to ne čine kada su u mjesečnom ili porođajnom ciklusu. Hakim u Mustedreku bilježi od Ibn Ebu Mulejke, da je Mulejka jednom prilikom posjetila mezar svoga brata Abdur-Rahmana. Neko joj je tada rekao: Pa zar to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio, a ona je rekla: Jeste, bio je zabranio, pa je kasnije dozvolio."

بَكْرٍ فَقَالَتْ: وَكُنَّا كَنَدْمَانَيْ جَذِيمَةَ حِقْبَةً مِنَ الدَّهْرِ حَتَّى قِيلَ: لَنْ يَتَصَدَّعَا.
فَلَمَّا تَفَرَّقْنَا كَأَنِّي وَمَالِكًا لِطُولِ اجْتِمَاعٍ لَمْ نَبِتْ لَيْلَةً مَعًا. ثُمَّ قَالَتْ: وَاللَّهِ! لَوْ
حَضَرْتُكَ مَا دُفِنْتَ إِلَّا حَيْثُ مُتَّ. وَلَوْ شَهِدْتُكَ مَا زُرْتُكَ.

61. O posjećivanju kabura za žene

1064. ISPRIČAO NAM JE Husejn b. Hurejs; kaže: Obavijestio nas je Isa b. Junus, on je prenio od Ibn Džurejdža, a on od Abdullaha b. Ebu Mulejkae koji je kazao: Umro je Abdurahman, sin Ebu Bekrov, u mjestu Hubšijji[874]. Donesen je u Mekku i u njoj ukopan. Kada je Aiša došla u Mekku, otišla je na Abdur-Rahmanov mezar i (pored njega) izgovorila ove stihove: "Družismo se toliko dugo da poput dvaju Džeziminih[875] prijatelja, bijasmo. Toliko dugo, da govorahu, među njima nema rastajanja. Sad kad se rastasmo, uprkos našeg dugog drugovanja, čini mi se da ja i Malik ni noć skupa proveli nismo."[876] A nakon toga je kazala: **"Tako mi Allaha, da sam bila prisutna, ti ne bi bio ukopan na drugom mjestu, osim tamo gdje si umro. Da sam bila prisutna** (kad si umro), **ja te ne bih posjetila."**[877]

٦٢. بَاب مَا جَاءَ فِي الدَّفْنِ بِاللَّيْلِ *

١٠٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو السَّوَّاقُ قَالَا: أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ الْيَمَانِ
عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ خَلِيفَةَ عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ

---

874 Hubšijja je mjesto udaljeno od Mekke 12 milja.

875 Džezima je u to vrijeme bio vladar Iraka i Arapskog poluotoka. On je imao dvojicu nerazdvojnih prijatelja sa kojima se družio preko 40 godina.

876 Ove stihove je napisao Temim b. Nuvejra, nakon što je Halid b. Velid ubio njegova brata Malika, koji je odbio da d□ zekat. Temim ovim stihovima izražava svoju bol i tugu za Malikom, govoreći kako mu se učinilo, iako je sa bratom cijeli život proživio, da je to trajalo tako kratko kao da ni jednu noć nisu skupa proveli. Ovim stihovima Aiša izražava svoje žaljenje za bratom Abdur-Rahmanom.

877 Ovdje Aiša kao razlog svoje posjete mezaru svoga brata Abdur-Rahmana, navodi da nije bila prisutna kada je umro. Inače, da je tada bila prisutna, ne bi mu ni posjećivala mezar, znajući da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo žene koje puno posjećuju mezare.

صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ قَبْرًا لَيْلًا. فَأُسْرِجَ لَـهُ سِرَاجٌ. فَـأَخَذَهُ مِـنْ قِبَـلِ الْقِبْلَـةِ وَقَالَ: رَحِمَكَ اللَّهُ! إِنْ كُنْتَ لَأَوَّاهًا تَلَّاءً لِلْقُرْآنِ وَكَبَّرَ عَلَيْهِ أَرْبَعًا.

وَفِي الْبَاب عَنْ جَابِرٍ وَيَزِيدَ بْنِ ثَابِتٍ، وَهُوَ أَخُو زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَكْبَرُ مِنْهُ.

قَالَ أبو عِيسَى: حَدِيثُ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَقَدْ ذَهَبَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ إِلَى هَذَا وَقَالُوا: يُدْخَلُ الْمَيِّتُ الْقَبْرَ مِنْ قِبَلِ الْقِبْلَةِ. و قَالَ بَعْضُهُمْ: يُسَلُّ سَلًّا. وَرَخَّـصَ أَكْثَرُ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي الدَّفْنِ بِاللَّيْلِ *

62. O pokopavanju umrlih noću

1065. ISPRIČALI SU NAM Ebu Kurejb i Muhammed b. Amr es-Sevvak i kazali: Obavijestio nas je Jahja b. Jeman, on je prenio od Minhala b. Halife[878], on od Hadždžadža b. Ertate, on od Ataa, a on od Ibn Abbasa: **"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je ušao u mezarje noću. Nakon što mu je upaljena svjetiljka, on je prihvatio umrlog od strane kible i kazao: Allah ti se smilovao ako si bio od onih koji plaču iz straha pred Allahom i od onih koji puno uče Kur'an, a potom je nad njim izgovorio četiri tekbira."**[879]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Džabira i Jezida b. Sabita, a on je stariji brat Zejda b. Sabita.

Ebu Isa kaže: Ibn Abbasov hadis je hasenun. Neki učenjaci su zauzeli stav u skladu sa ovim hadisom. Oni smatraju da umrle u kabur treba stavljati od strane kible. Neki, opet, smatraju da se umrli u kabur stavljaju s prednje strane, tako što se njegova glava stavlja u zadnji dio kabura. Većina učenjaka dopušta da se umrli pokopavaju noću.[880]

---

878 Minhal b. Halifa Ebu Kudame el-Kufi je slab ravija. Pripadao je sedmoj generaciji prenosilaca.

879 Na temelju ovog hadisa Ebu Hanife smatra da umrle u kabur treba stavljati od strane kible, tako što glava umrlog treba doći u prednji, a noge u zadnji dio kabura.

880 Prema mišljenju većine, dozvoljeno je pokopavanje umrlih noću. Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* bilježi predaju da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pokopan noću. El-Mubarekfori također iznosi da su, i Ebu Bekr i Omer pokopani noću, a i Alija je, tvrdi on, Fatimu pokopao noću.

٦٣. بَاب مَا جَاءَ فِي الثَّنَاءِ الْحَسَنِ عَلَى الْمَيِّتِ *

١٠٦٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: **مُرَّ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِجَنَازَةٍ فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا خَيْرًا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَجَبَتْ، ثُمَّ قَالَ: أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ.**

قَالَ: وَفِي الْبَاب عَنْ عُمَرَ وَكَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَنَسٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

١٠٦٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى وَهَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَزَّازُ قَالَا: أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ أَخْبَرَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي الْفُرَاتِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ الدِّيلِيِّ قَالَ: قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فَجَلَسْتُ إِلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ. فَمَرُّوا بِجَنَازَةٍ فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا خَيْرًا. فَقَالَ عُمَرُ: وَجَبَتْ. فَقُلْتُ لِعُمَرَ: وَمَا وَجَبَتْ؟ قَالَ: أَقُولُ كَمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ: **مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَشْهَدُ لَهُ ثَلَاثَةٌ إِلَّا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ.** قَالَ قُلْنَا: وَاثْنَانِ؟ قَالَ: وَاثْنَانِ. قَالَ: وَلَمْ نَسْأَلْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْوَاحِدِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَأَبُو الْأَسْوَدِ الدِّيلِيُّ اسْمُهُ ظَالِمُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سُفْيَانَ *

63. O hvaljenju umrlog

1066. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Meni'; kaže: Obavijestio nas je Jezid b. Harun; kaže: Nas je obavijestio Humejd, on je prenio od Enesa b. Malika da je kazao: **"Prošla je pored Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, neka dženaza, o kojoj** (ljudi) **izrekoše mnoge pohvale**[881]**. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: Zaslužila je** (Džennet), **a potom reče: Vi ste Allahovi svjedoci na zemlji."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Omera, Ka'ba b. Udžrea i Ebu Hurejre.

Ebu Isa kaže: Enesov hadis je hasenun-sahihun.[882]

1067. ISPRIČALI SU NAM Jahja b. Musa i Harun b. Abdullah el-Bezzaz i kazali: Obavijestio nas je Ebu Davud et-Tajalisi; kaže: Nas je obavijestio Davud b. Ebu Furat; kaže: Nas je obavijestio Abdullah b. Burejde, on je prenio od Ebu Esveda ed-Dijlijja koji je kazao: Otišao sam u Medinu i sjeo do Omera b. Hattaba. Pronijeli su neku dženazu o kojoj (ljudi) izrekoše mnoge pohvale, a Omer će na to: Zaslužila je. Rekoh Omeru: A šta je to zaslužila? On reče: Govorim onako kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao. On je rekao: **"Neće ni o jednom muslimanu posvjedočiti trojica**[883] (da je bio dobar) **a da neće zaslužiti ulazak u Džennet."** Rekli smo veli (Omer): A ako o njemu posvjedoče dvojica? Ukoliko posvjedoče i dvojica, kaza on. Nismo dalje pitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (veli Omer) o tome ukoliko o njemu posvjedoči jedan.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[884] Ebu Esved ed-Dijli se zvao Zalim b. Amr b. Sufjan.

---

881 U predaji koju bilježi Hakim od Nasra b. Enesa, a on od svoga oca, stoji da su ljudi o umrlom kazali sljedeće: Ovaj umrli je volio Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i bio je pokoran Allahu."

882 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

883 El-Mubarekfori ističe da je Ed-Davudi kazao: Ovdje se misli na to da o njemu posvjedoče trojica dobrih vjernika da je bio takav i takav. Ne misli se na to da o njemu posvjedoči bilo ko, jer loši ljudi u principu hvale onakve kakvi su i oni. U hadisu koji bilježi Ahmed u *Musnedu* stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Neće ni o jednom muslimanu posvjedočiti četvorica njegovih najbližih komšija, da o njemu znaju samo ono najbolje, a da Uzvišeni Allah neće kazati: Prihvatam vaše riječi i opraštam mu ono što vi o njemu ne znate."

884 Bilježi ga i Buharija u *Sahihu*.

٦٤. بَاب مَا جَاءَ فِي ثَوَابِ مَنْ قَدَّمَ وَلَدًا *

١٠٦٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ. و أَخْبَرَنَا الْأَنْصَارِيُّ أَخْبَرَنَا مَعْنٌ أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **لَا يَمُوتُ لِأَحَدٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ فَتَمَسَّهُ النَّارُ إِلَّا تَحِلَّةَ الْقَسَمِ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ عُمَرَ وَمُعَاذٍ وَكَعْبِ بْنِ مَالِكٍ وَعُتْبَةَ بْنِ عَبْدٍ وَأُمِّ سُلَيْمٍ وَجَابِرٍ وَأَنَسٍ وَأَبِي ذَرٍّ وَابْنِ مَسْعُودٍ وَأَبِي ثَعْلَبَةَ الْأَشْجَعِيِّ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَعُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ وَأَبِي سَعِيدٍ وَقُرَّةَ بْنِ إِيَاسٍ الْمُزَنِيِّ.

وَأَبُو ثَعْلَبَةَ لَهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهمعَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدِيثٌ وَاحِدٌ، هُوَ هَذَا الْحَدِيثُ. وَلَيْسَ هُوَبالْخُشَنِيُّ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

١٠٦٩. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ أَخْبَرَنَا إِسْحَقُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا الْعَوَّامُ بْنُ حَوْشَبٍ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَنْ قَدَّمَ ثَلَاثَةً لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ كَانُوا لَهُ حِصْنًا حَصِينًا مِنَ النَّارِ.**

قَالَ أَبُو ذَرٍّ: قَدَّمْتُ اثْنَيْنِ. قَالَ: وَاثْنَيْنِ. فَقَالَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ سَيِّدُ الْقُرَّاءِ: قَدَّمْتُ وَاحِدًا. قَالَ: وَوَاحِدًا. وَلَكِنْ إِنَّمَا ذَاكَ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَى.

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ. وَأَبُو عُبَيْدَةَ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ أَبِيهِ *

١٠٧٠. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ وَأَبُو الْخَطَّابِ زِيَادُ بْنُ يَحْيَى الْبَصْرِيُّ قَالَا: أَخْبَرَنَا عَبْدُ رَبِّهِ بْنُ بَارِقٍ الْحَنَفِيُّ قَالَ: سَمِعْتُ جَدِّي أَبَا أُمِّي سِمَاكَ بْنَ الْوَلِيدِ الْحَنَفِيَّ يُحَدِّثُ: أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يُحَدِّثُ: أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: **مَنْ كَانَ لَهُ فَرَطَانِ مِنْ أُمَّتِي أَدْخَلَهُ اللَّهُ بِهِمَا الْجَنَّةَ. فَقَالَتْ لَهُ عَائِشَةُ: فَمَنْ كَانَ لَهُ فَرَطٌ مِنْ أُمَّتِكَ؟ قَالَ: وَمَنْ كَانَ لَهُ فَرَطٌ، يَا مُوَفَّقَةُ! قَالَتْ: فَمَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ فَرَطٌ مِنْ أُمَّتِكَ؟ قَالَ: فَأَنَا فَرَطُ أُمَّتِي لَنْ يُصَابُوا بِمِثْلِي.**

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ. لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ رَبِّهِ بْنِ بَارِقٍ. وَقَدْ رَوَى عَنْهُ غَيْرُ وَاحِدٍ مِنَ الْأَئِمَّةِ.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الْمُرَابِطِيُّ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ بْنُ هِلَالٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ رَبِّهِ بْنُ بَارِقٍ فَذَكَرَ نَحْوَهُ. وَسِمَاكُ بْنُ الْوَلِيدِ الْحَنَفِيَّ هُوَ أَبُو زُمَيْلٍ الْحَنَفِيُّ *

64. O sevabima za onoga kome umre dijete

1068. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe, prenijevši od Malika b. Enesa. A obavijestio nas je El-Ensari; kaže: Nas je obavijestio Ma'n; kaže: Nas je obavijestio Malik b. Enes, on je prenio od Ibn Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu Hurejrea da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Neće ni jednog muslimana kome je umrlo troje djece, vatra dotaknuti više, osim onoliko, koliko je potrebno da se izvrši** (Allahovo) **obećanje."**[885]

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Omera, Muaza, Ka'ba b. Malika, Utbea b. Abda, Ummu Sulejm, Džabira, Enesa, Ebu Zerra, Ibn Mesuda, Ebu Sa'lebea el-Ešdžeija, Ibn Abbasa, Ukbea b. Amira, Ebu Seida i Kurrea b. Ijas el-Muzenija.

---

885 Džezeri smatra da se ovo odnosi na obećanje sadržano u 71. ajetu sure Merjem "I svaki od vas će do nje (vatre) stići! Gospodar tvoj se sigurno tako obavezao."

Ebu Sa'lebe prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, samo jedan hadis i to ovaj. Ovo nije (Ebu Sa'lebe) el-Hušeni.

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis je hasenun-sahihun.

1069. ISPRIČAO NAM JE Nasr b. Ali el-Džehdami; kaže: Obavijestio nas je Ishak b. Jusuf; kaže: Nas je obavijestio Avvam b. Havšeb, on je prenio od Ebu Muhammeda, štićenika Omera b. Hattaba, on od Ebu Ubejde b. Abdullaha b. Mesuda, a on od Abdullaha b. Mesuda koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Kome za života umre troje maloljetne djece, oni će mu biti neprobojni štit** (od vatre)."

Ebu Zer je kazao: Meni je umrlo dvoje. (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) će na to: I dvoje. Ubej b. Ka'b, najbolji učač Kur'ana, reče: Meni je umrlo jedno, a (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, će na to: I jedno, a to važi za one koji se strpe pri prvom udarcu.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun. Ebu Ubejde nije slušao (hadise) od svoga oca.

1070. ISPRIČALI SU NAM Nasr b. Ali el-Džehdami i Ebu Hattab Zijad b. Jahja el-Basri i kazali: Obavijestio nas je Abdu-Rabih b. Barik el-Hanefi i kazao: Čuo sam moga djeda, oca moje majke, Simaka b. Velida el-Hanefija gdje priča da je čuo Ibn Abbasa kako kazuje da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: **Kome od mojih sljedbenika za života umre dvoje maloljetne djece, Allah će ga s njih dvoje uvesti u Džennet."**[886]

Aiša mu reče: A ako kome od tvojih sljedbenika za života umre jedno maloljetno djete? On reče: I onoga kome umre jedno maloljetno dijete, o ti, koja o (mom ummetu) toliko brineš. Opet će ona: I onoga od tvojih sljedbenika, kome za života, umre jedno maloljetno dijete? On reče: Ja ću biti (najveća) nagrada mojim sljedbenicima. Oni neće imati takvih

---

886 U gore navedenim hadisima su, kako ističe El-Mubarekfori, spomenuta malodobna djeca, jer se pretpostavlja da je žalost i tuga za maloljetnom djecom veća. Međutim, treba imati na umu da se nagrada, obećana u ovim hadisima, odnosi na sve one roditelje koji strpljivo podnesu gubitak svoje djece, svejedno da li su umrla mlađa ili starija, jer je bol za umrlim djetetom, ma koliko ono imalo godina, težak i velik.

iskušenja, kakva će imati mojom smrću.[887]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun-garibun. On nam je poznat samo preko Abdu-Rabiha b. Barika. Od njega su prenijeli mnogi imami (hadisa).

Ispričao nam je Ahmed b. Seid el-Murabiti; kaže: Obavijestio nas je Habbab b. Hilal; kaže: Obavijestio nas je Abdur-Rabih b. Barik, a onda je spomenuo slično prethodnom (hadisu). Simak b. Velid el-Hanefi je Ebu Zumejl el-Hanefi.

٦٥. بَاب مَا جَاءَ فِي الشُّهَدَاءِ مَنْ هُمْ *

١٠٧١. حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ أَخْبَرَنَا مَعْنٌ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ. و أَخْبَرَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **الشُّهَدَاءُ خَمْسٌ: الْمَطْعُونُ وَالْمَبْطُونُ وَالْغَرِقُ وَصَاحِبُ الْهَدْمِ وَالشَّهِيدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَنَسٍ وَصَفْوَانَ بْنِ أُمَيَّةَ وَجَابِرِ بْنِ عَتِيكٍ وَخَالِدِ بْنِ عُرْفُطَةَ وَسُلَيْمَانَ بْنِ صُرَدٍ وَأَبِي مُوسَى وَعَائِشَةَ. قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

١٠٧٢. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنِ أَسْبَاطِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْقُرَشِيُّ الْكُوفِيُّ أَخْبَرَنَا أَبِي أَخْبَرَنَا أَبُو سِنَانٍ الشَّيْبَانِيُّ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ السَّبِيعِيِّ قَالَ: قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ صُرَدٍ لِخَالِدِ بْنِ عُرْفُطَةَ أَوْ خَالِدٌ لِسُلَيْمَانَ: أَمَا سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: **مَنْ قَتَلَهُ بَطْنُهُ لَمْ يُعَذَّبْ فِي قَبْرِهِ؟** فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ: نَعَمْ.

---

887 Ovdje Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ističe da će njegova smrt biti najveći udarac za njegove sljedbenike. Pa ko taj udarac strpljivo podnese, imat će najveću nagradu.

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ فِي هَذَا الْبَابِ. وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ *

65. O šehidima[888] i ko se sve ubraja u njih

1071. ISPRIČAO NAM JE El-Ensari; kaže: Obavijestio nas je Ma'n; kaže: nas je obavijestio Malik. A obavijestio nas je Kutejbe, prenijevši od Malika, on od Sumejja, on od Ebu Saliha, a on od Ebu Hurejrea da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Šehida ima pet vrsta: Osoba koja je umrla od kuge, osoba koja je umrla od stomačnih bolesti, osoba koja se utopila, osoba koja je umrla ispod ruševina, a** (stvarni) **šehid je osoba koja je poginula u borbi na Allahovu putu."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Enesa, Safvana b. Umejje, Džabira b. Atika, Halida b. Urfutate, Sulejmana b. Sureda, Ebu Musaa i Aiše.

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis je hasenun-sahihun[889].

1072. ISPRIČAO NAM JE Ubejd b. Esbat b. Muhammed el-Kureši el-Kufi; kaže: Obavijestio nas je moj otac; kaže: nas je obavijestio Ebu Sinan eš-Šejbani, on je prenio od Ebu Ishaka es-Subej'ija koji je kazao da je Sulejman b. Sured rekao Halidu b. Urfuti (ili je Halid rekao Sulejmanu[890]): Zar nisi čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad veli: **"Ko umre od bolova u stomaku, u kaburu neće imati azaba."** Jedan od njih dvojice je rekao svom drugu: Jesam.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis o ovoj temi je garibun.[891] Prenesen je i na drugi način.

---

888 Prema mišljenju El-Mubarekforija šehidom se naziva osoba koja prije smrti vidi svoje mjesto u Džennetu. Ili osoba kojoj meleki prije nego izdahne saopće radosnu vijest, da je čeka mjesto u Džennetu.

889 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

890 Ovdje je se radi o nesigurnosti ravije.

891 Bilježe ga i Ahmed u *Musnedu,* Nesaija u *Sunenu* i Ibn Hibban u *Sahihu.*

٦٦. بَاب مَا جَاءَ فِي كَرَاهِيَةِ الْفِرَار مِنَ الطَّاعُون *

١٠٧٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أُسَامَةَ ابْنِ زَيْدٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ الطَّاعُونَ فَقَالَ: **بَقِيَّةُ رِجْزٍ أَوْ عَذَابٍ أُرْسِلَ عَلَى طَائِفَةٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ. فَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلَا تَخْرُجُوا مِنْهَا. وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَلَسْتُمْ بِهَا فَلَا تَهْبِطُوا عَلَيْهَا.**

وَفِي الْبَاب عَنْ سَعْدٍ وَخُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَجَابِرٍ وَعَائِشَةَ.

قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

66. O pokuđenosti bježanja od kuge

1073. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Hammad b. Zejd, on je prenio od Amra b. Dinara, on od Amira b. Sa'da, a on od Usame b. Zejda: Jednom prilikom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo kugu i kazao: **"Ona je ostatak kazne ili patnje koja je poslata na jednu skupinu Izraelićana[892]. Zato, ako se pojavi u nekoj zemlji, a vi se tamo zadesite, ne izlazite iz nje.[893] A ako se, pak, pojavi u drugoj zemlji ne idite tamo."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Sa'da, Huzejme b. Sabita, Abdur-Rahmana b. Avfa, Džabira i Aiše.

Ebu Isa kaže: hadis Usame b. Zejda je hasenun-sahihun.[894]

٦٧. بَاب مَا جَاءَ فِيمَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ *

١٠٧٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مِقْدَامٍ أَبُو الْأَشْعَثِ الْعِجْلِيُّ أَخْبَرَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ

---

892 Tibi smatra da se ovdje misli na one koji su spomenuti u 58. ajetu sure El-Bekare kojima je Uzvišeni Allah naredio da na kapiju pognutih glava uđu. Oni su protivrječili Allahovoj naredbi i on im je spustio bolest kugu od koje ih je, za jedan sahat, umrlo oko dvadeset i četiri hiljade.

893 Ne izlazite iz nje kako ne biste zarazu prenijeli i u druga mjesta.

894 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

قَال: سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَـنْ عُبَـادَةَ بْـنِ الصَّـامِتِ عَـنِ النَّبِـيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ، وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ.**

وَفِي الْبَاب عَنْ أَبِي مُوسَى وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَعَائِشَةَ. قَالَ أَبو عِيسَـى: حَدِيـثُ عُبَـادَةَ بْنِ الصَّامِتِ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

١٠٧٥. حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ أَخْبَرَنَـا سَعِيدُ بْـنُ أَبِـي عَرُوبَةَ. وأَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ. وأَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَـةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا ذَكَـرَتْ أَنَّ رَسُـولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَـبَّ اللَّـهُ لِـقَاءَهُ، وَمَـنْ كَـرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ. قَالَتْ: فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ! كُلُّنَا نَكْـرَهُ الْمَـوْتَ. قَـالَ: لَيْسَ كَذَلِكَ، وَلَكِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا بُشِّرَ بِرَحْمَةِ اللَّهِ وَرِضْوَانِهِ وَجَنَّتِهِ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ، وَأَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ. وَإِنَّ الْكَافِرَ إِذَا بُشِّرَ بِعَذَابِ اللَّهِ وَسَخَطِهِ كَرِهَ لِقَـاءَ اللَّـهِ وَكَـرِهَ اللَّهُ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

67. O onome koji želi susret s Allahom i Allah želi susret s njim

1074. ISPRIČAO NAM JE Ahmed b. Mikdam Ebu Ešas el-Idžli; kaže: Obavijestio nas je Mu'temir b. Sulejman i kazao: Čuo sam svoga oca kako priča od Katade, on je prenio od Enesa, on od Ubadea b. Samita, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Ko želi susret s Allahom i Allah želi susret s njim, a ko prezire susret s Allahom i Allah prezire susret s njim."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Ebu Musaa, Ebu Hurejrea i Aiše.

Ebu Isa kaže: Hadis Ubadea b. Samita je hasenun-sahihun.[895]

1075. ISPRIČAO NAM JE Humejd b. Mes'ade; kaže: Obavijestio nas je Halid b. Haris; kaže: Nas je obavijestio Seid b. Ebu Arube. A obavijestio nas je Muhammed b. Beššar; kaže: Nas je obavijestio Muhammed b. Bekr, on je prenio od Seida b. Ebu Arube, on od Katade, on od Zurarea b. Ebu Evfaa, on od Sa'da b. Hišama, a on od Aiše da je spomenula da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: **"Ko želi susret s Allahom i Allah želi susret s njim, a ko prezire susret s Allahom i Allah prezire susret s njim. Rekla sam, veli ona: Allahov Poslaniče, svi mi preziremo smrt, a on će na to: Nije to tako. Kada vjerniku[896] bude saopćena radosna vijest o Allahovoj milosti prema njemu, Allahovom zadovoljstvu i Njegovom Džennetu** (koji ga čeka), **on poželi suret s Allahom i Allah poželi susret s njim. A kada nevjerniku bude saopćena vijest o Allahovoj kazni** (koja ga čeka) **i Njegovoj srdžbi, on prezire susret s Allahom i Allah prezire susret s njim."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[897]

٦٨. بَاب مَا جَاءَ فِيمَنْ يقتل نَفْسَهُ لَمْ يُصَلَّ عَلَيْهِ *

١٠٧٦. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ وَشَرِيكٌ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ: أَنَّ رَجُلًا قَتَلَ نَفْسَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَاخْتَلَفَ أَهْلُ العِلْمِ فِي هَذَا، فَقَالَ بَعْضُهُمْ: يُصَلَّى عَلَى كُلِّ مَنْ صَلَّى إِلَى الْقِبْلَةِ وَعَلَى قَاتِلِ النَّفس. وَهُوَ قَوْلُ سفيان الثَّوْرِيِّ وَإِسْحَقَ. و قَالَ أَحْمَدُ: لَا يُصَلِّي الْإِمَامُ عَلَى قَاتِلِ النَّفْسِ وَيُصَلِّي عَلَيْهِ غَيْرُ الْإِمَامِ *

895 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

896 U predaji koju bilježi Buharija stoji "da se vjerniku na času smrti kaže radosna vijest, a kjafiru se kaže tužna vijest."

897 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

68. O tome da se samoubici ne klanja dženaza

1076. ISPRIČAO NAM JE Jusuf b. Isa; kaže: Obavijestio nas je Veki'; kaže: nas su obavijestili Israil i Šerik, prenijevši od Simaka b. Harba, a on od Džabira b. Semurea: **"Neki čovjek je ubio sam sebe i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mu klanjao dženazu."**[898]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun.[899] O ovom pitanju učenjaci su se razišli. Neki kažu da dženazu treba klanjati svakoj osobi koja se okretala prema kibli, čak i samoubici.[900] Ovo mišljenje zastupaju Sufjan es-Sevri i Ishak. Ahmed veli: Neće imam klanjati dženazu samoubici, a ostali će je klanjati.

٦٩. بَاب مَا جَاءَ فِي الصَّلَاةِ عَلَى الْمَدْيُونِ *

١٠٧٧. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبٍ قَا: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي قَتَادَةَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ بِرَجُلٍ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهِ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ فَإِنَّ عَلَيْهِ دَيْنًا.

قَالَ أَبُو قَتَادَةَ: هُوَ عَلَيَّ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْوَفَاءِ؟. فَصَلَّى عَلَيْهِ.

وَفِي الْبَاب عَنْ جَابِرٍ وَسَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ وَأَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ. قَالَ أَبُو عِيسَى: حَدِيثُ

898 U Muslimovoj predaji ovog hadisa stoji: "Donesena je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, osoba koja se ubila širokim šiljkom strijele, pa joj nije klanjao dženazu." U Nesaijinoj predaji ovog hadisa stoji da je kazao: "Što se tiče mene, ja mu neću klanjati dženazu."

899 Bilježe ga u *El-Kutubus-Sitte* svi, osim Buharije.

900 Ebu Hanife, Malik, Šafija i većina učenjaka smatra da se samoubici može klanjati dženaza. Oni smatraju da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije htio klanjati dženazu samoubici kako bi upozorio svijet da nešto slično ubuduće ne čine.

أَبِي قَتَادَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

١٠٧٨. حَدَّثَنِي أَبُو الْفَضْلِ مَكْتُومُ بْنُ الْعَبَّاسِ قَالَ: حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ **يُؤْتَى بِالرَّجُلِ الْمُتَوَفَّى عَلَيْهِ الدَّيْنُ فَيَقُولُ: هَلْ تَرَكَ لِدَيْنِهِ مِنْ قَضَاءٍ؟ فَإِنْ حُدِّثَ أَنَّهُ تَرَكَ وَفَاءً صَلَّى عَلَيْهِ، وَإِلَّا قَالَ لِلْمُسْلِمِينَ: صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ.**

فَلَمَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْفُتُوحَ قَامَ فَقَالَ: **أَنَا أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ فَمَنْ تُوُفِّيَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَتَرَكَ دَيْنًا عَلَيَّ قَضَاؤُهُ. وَمَنْ تَرَكَ مَالًا فَهُوَ لِوَرَثَتِهِ.**

قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنِ اللَّيْثِ بْنِ سَعْدٍ *

69. O klanjanju dženaze onome ko je ostao dužan

1077. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestio nas je Ebu Davud; kaže: Obavijestio nas je Šu'be, on je prenio od Osmana b. Abdullaha b. Mevhiba koji je kazao: Čuo sam Abdullaha b. Ebu Katadu kako priča od svoga oca da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesena umrla osoba da joj klanja dženazu, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Klanjajte vi vašem drugu dženazu,** (ja ne mogu) **jer je ostala dužna."**

Ebu Katade reče: Ja na sebe preuzimam njen dug. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Izvrši obećanje", a potom joj on klanja dženazu.

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Džabira, Selemea b. Ekvea i Esme, kćerke Jezidove.

Ebu Isa kaže: Ebu Katadin hadis je hasenun-sahihun.[901]

---

901 Bilježi ga i Buharija u *Sahihu* od Selemea b. Ekvea.

1078. ISPRIČAO MI JE Ebu Fadl Maktum b. Abbas i kazao: Ispričao mi je Abdullah b. Salih; kaže: Meni je ispričao Lejs; kaže: Meni je ispričao Ukajl, on je prenio od Ibn Šihaba; kaže: Obavijestio me je Ebu Seleme b. Abdur-Rahman prenijevši od Ebu Hurejre: **"Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bi bila donesena umrla osoba koja je ostala dužna, pa bi rekao: Je li iza sebe ostavila nešto čime će se izmiriti njen dug? Ukoliko bi bio obaviješten da je ostavila, klanjao bi joj dženazu, a ukoliko ne bi, on bi muslimanima rekao: Klanjajte dženazu vašem drugu."**[902]

Kada mu je Allah omogućio da materijalno ojača, popeo se na minber i kazao: Ja sam vjernicima preči nego što su oni sami sebi. Ko od vjernika umre, a ostane dužan, ja ću dug za njega vratiti. Ko (od njih) bude i ostavio kakvu imovinu, ona pripada njegovim nasljednicima.

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun[903]. Prenijeli su ga Jahja b. Bukejr i mnogi drugi od Lejsa b. Sa'da.

٧٠. بَاب مَا جَاءَ فِي عَذَابِ الْقَبْرِ *

١٠٧٩. حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ يَحْيَى بْنُ خَلَفٍ الْبَصْرِيُّ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ إِسْحَقَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا قُبِرَ الْمَيِّتُ (أَوْ قَالَ أَحَدُكُمْ) أَتَاهُ مَلَكَانِ أَسْوَدَانِ أَزْرَقَانِ. يُقَالُ لِأَحَدِهِمَا الْمُنْكَرُ وَالْآخَرُ النَّكِيرُ. فَيَقُولَانِ: مَا كُنْتَ تَقُولُ فِي هَذَا الرَّجُلِ؟ فَيَقُولُ مَا كَانَ يَقُولُ: هُوَ عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ. أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. فَيَقُولَانِ: قَدْ كُنَّا نَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُولُ هَذَا. ثُمَّ يُفْسَحُ لَهُ

902 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je izbjegavao da on lično dužniku klanja dženazu, da bi time skrenuo pažnju njegovim sljedbenicima da vode računa o dugu i neizmirenim obavezama.

903 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

فِي قَبْرِهِ سَبْعُونَ ذِرَاعًا فِي سَبْعِينَ. ثُمَّ يُنَوَّرُ لَهُ فِيهِ. ثُمَّ يُقَالُ لَهُ: نَمْ. فَيَقُولُ: أَرْجِعُ إِلَى أَهْلِي فَأُخْبِرُهُمْ. فَيَقُولَانِ: نَمْ كَنَوْمَةِ الْعَرُوسِ الَّذِي لَا يُوقِظُهُ إِلَّا أَحَبُّ أَهْلِهِ إِلَيْهِ، حَتَّى يَبْعَثَهُ اللَّهُ مِنْ مَضْجَعِهِ ذَلِكَ. وَإِنْ كَانَ مُنَافِقًا قَالَ: سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ فَقُلْتُ مِثْلَهُ. لَا أَدْرِي. فَيَقُولَانِ: قَدْ كُنَّا نَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُولُ ذَلِكَ. فَيُقَالُ لِلْأَرْضِ: الْتَئِمِي عَلَيْهِ. فَتَلْتَئِمُ عَلَيْهِ. فَتَخْتَلِفُ أَضْلَاعُهُ. فَلَا يَزَالُ فِيهَا مُعَذَّبًا حَتَّى يَبْعَثَهُ اللَّهُ مِنْ مَضْجَعِهِ ذَلِكَ.

وَفِي الْبَاب عَنْ عَلِيٍّ وَزَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ وَالْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ وَأَبِي أَيُّوبَ وَأَنَسٍ وَجَابِرٍ وَعَائِشَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ. كُلُّهُمْ رَوَوْا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي عَذَابِ الْقَبْرِ. قَالَ أَبو عِيسَى: حَدِيثُ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ *

١٠٨٠. حَدَّثَنَا هَنَّادٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا مَاتَ الْمَيِّتُ عُرِضَ عَلَيْهِ مَقْعَدُهُ. فَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، فَمِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ. وَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ، فَمِنْ أَهْلِ النَّارِ. ثُمَّ يُقَالُ: هَذَا مَقْعَدُكَ حَتَّى يَبْعَثَكَ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

قَالَ أَبو عِيسَى: وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ *

70. O kaburskom azabu

1079. ISPRIČAO NAM JE Ebu Seleme Jahja b. Halef el-Basri; kaže: Obavijestio nas je Bišr b. Mufeddal, on je prenio od Abdur-Rahmana b. Ishaka, on od Seida b. Ebu Seida el-Makburija, a on od Ebu Hurejrea koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Kada se umrli zakopa** (ili je kazao: neki od vas), **dolaze mu dva crna meleka plavih** (očiju). **Jedan od njih zove se Munkir, a drugi**

Nekir.[904] **Reći će: Šta ti veliš o ovome čovjeku**[905] (koji vam je poslat)? **On će reći isto ono što je govorio** (i kad je bio živ)**: On je Allahov rob i Poslanik. Svjedočim da je samo Allah Bog i da je Muhammed Njegov rob i poslanik. Oni će reći: Znali smo da ćeš tako kazati. Nakon toga će mu se kabur proširiti 70 puta po 70 aršina, zatim će se osvijetliti, a potom će mu se kazati: Spavaj. On će kazati: Želim se vratiti svojoj obitelji da ih obavijestim o ovom. Oni će kazati:** (Ne, nego) **spavaj kao što spava mlada koju će probuditi samo njen voljeni. I spavat će** (tako) **sve dotle dok ga Allah ne proživi iz te njegove postelje."**

"Ukoliko bude licemjer, reći će: Ja sam čuo da o njemu ljudi govore tako i tako pa sam i ja nešto slično govorio. Ne znam. Nisam siguran. Meleki će reći: Znali smo da ćeš tako kazati. Tad će se reći zemlji: Zbij se oko njega. I ona će se zbiti, toliko da će mu rebro mimo rebro proći. Neprestano će tako u njoj (zemlji) **patiti, sve dok ga Allah ne proživi iz te njegove postelje."**

Na ovu temu hadisi su preneseni još i od Alije, Zejda b. Sabita, Ibn Abbasa, Beraa b. Aziba, Ebu Ejjuba, Enesa, Džabira, Aiše i Ebu Seida. Svi su oni od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenijeli o kaburskom azabu.

Ebu Isa kaže: Ebu Hurejrin hadis je hasenun-garibun.[906]

1080. ISPRIČAO NAM JE Hennad; kaže: Obavijestio nas je Abde, on je prenio od Ubejdullaha, on od Nafi'a, a on od Ibn Omera, koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Kada osoba umre, bude joj predočeno njeno mjesto. Pa ako bude od Džennetlija, predočit će joj se njeno mjesto u Džennetu. A ako bude od Džehennemlija, predočit će joj se njeno mjesto u Džehennemu. A onda će se kazati: Ovo je tvoje mjesto koje te čeka nakon što te Allah proživi na Sudnjem danu."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun-sahihun.[907]

---

904 U Buharijevoj predaji koju prenosi Enes stoji: "Oni će ga tada posaditi da sjedi." U hadisu koji prenosi Bera b. Azib stoji i ovo: "Tad će mu duša biti vraćena u tijelo."

905 U Buharijevoj predaji ovog hadisa stoji: "Šta ti veliš o Muhammedu?"

906 Od zbirki *El-kutubus-Sitte*, samo Tirmizija bilježi ovaj hadis.

907 Bilježe ga i Buharija i Muslim.

٧١. بَاب مَا جَاءَ فِي أَجْرِ مَنْ عَزَّى مُصَابًا *

١٠٨١. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا وَاللَّهِ! مُحَمَّدُ بْنُ سُوقَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **مَنْ عَزَّى مُصَابًا فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ. لَا نَعْرِفُهُ مَرْفُوعًا إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عَلِيِّ ابْنِ عَاصِمٍ. وَرَوَى بَعْضُهُمْ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ مِثْلَهُ مَوْقُوفًا، وَلَمْ يَرْفَعْهُ. وَيُقَالُ: أَكْثَرُ مَا ابْتُلِيَ بِهِ عَلِيُّ بْنُ عَاصِمٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ. نَقَمُوا عَلَيْهِ *

71. O nagradi za onoga koji tješi unesrećenog i podstiče ga na strpljivost

1081. ISPRIČAO NAM JE Jusuf b. Isa; kaže: Obavijestio nas je Alija b. Asim; kaže: Nas je, tako mi Allaha, obavijestio Muhammed b. Suka, on je prenio od Ibrahima, on od Esveda, on od Abdullaha, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Ko bude tješio unesrećenoga i podsticao ga na strpljenje, imat će nagradu kao i on."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun.[908] Nije nam poznat kao merfu' (hadis), osim preko Alije b. Asima.

Neki su od Muhammeda b. Suke prenijeli sa istim senedom isti hadis kao mevkuf i nisu ga vezivali za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Veli se: Da je najviše kritika na Aliju b. Asima izgovoreno zbog ovoga hadisa.

٧٢. بَاب مَا جَاءَ فِيمَنْ مَاتَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ *

١٠٨٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ وَأَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ

---

908 Bilježi ga i Ibn Madže u *Sunenu.*

قَالَا: أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ سَيْفٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَمُوتُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَوْ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ إِلَّا وَقَاهُ اللَّهُ فِتْنَةَ الْقَبْرِ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ. و لَيْسَ إِسْنَادُهُ بِمُتَّصِلٍ. رَبِيعَةُ بْنُ سَيْفٍ إِنَّمَا يَرْوِي عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو. وَلَا نَعْرِفُ لِرَبِيعَةَ بْنِ سَيْفٍ سَمَاعًا مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو*

72. O onome koji umre u petak

1082. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže: Obavijestili su nas Abdur-Rahman b. Mehdi i Ebu Amir el-Akadi i kazali: Nas je obavijestio Hišam b. Sa'd, prenijevši od Seida b. Ebu Hilala, on od Rebie b. Sejfa, a on od Abdullaha b. Amra koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Neće ni jedan musliman umrijeti u petak ili u noći uoči petka, a da ga Allah neće sačuvati kaburskog iskušenja."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun.[909] Njegov sened nije spojen. Rebia b. Sejf ga prenosi od Ebu Abdur-Rahmana el-Hubulija, a on od Abdullaha b. Amra, a nije nam poznato da je Rebia b. Sejf slušao (hadise) od Abdullaha b. Amra.

٧٣. بَاب مَا جَاءَ فِي تَعْجِيلِ الْجَنَازَةِ *

١٠٨٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْجُهَنِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ عُمَرَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ: **يَا عَلِيُّ! ثَلَاثٌ لَا تُؤَخِّرْهَا: الصَّلَاةُ إِذَا أَتَتْ**

909 Ovaj hadis je slab zbog prekida u senedu. Ibn Hadžer kaže: U njegovu senedu ima slabosti.

وَالْجَنَازَةُ إِذَا حَضَرَتْ وَالْأَيِّمُ إِذَا وَجَدْتَ لَهَا كُفْئًا.

قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ. وَمَا أَرَى إِسْنَادَهُ بِمُتَّصِلٍ *

73. O požurivanju sa dženazom

1083. ISPRIČAO NAM JE Kutejbe; kaže: Obavijestio nas je Abdullah b. Vehb, on je prenio od Seida b. Abdullaha el-Džuhenija, on od Muhammeda b. Omera b. Alije b. Ebu Taliba, on od svoga oca, a on od Alije b. Ebu Taliba, da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **“Alija! Troje nemoj odgađati: namaz kada mu nastupi vrijeme, dženazu kada smrt nastupi i neudatu kada nađe priliku.”**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun.[910] Ja ne smatram da mu je sened spojen.

٧٤. بَاب آخَرُ فِي فَضْلِ التَّعْزِيَةِ *

١٠٨٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمٍ الْمُؤَدِّبُ أَخْبَرَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَتْنَا أُمُّ الْأَسْوَدِ عَنْ مُنْيَةَ بِنْتِ عُبَيْدِ بْنِ أَبِي بَرْزَةَ عَنْ جَدِّهَا أَبِي بَرْزَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ عَزَّى ثَكْلَى كُسِيَ بُرْدًا فِي الْجَنَّةِ. قَالَ أبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ، وَلَيْسَ إِسْنَادُهُ بِالْقَوِيِّ *

74. Još jedno poglavlje o fadiletima izražavanja ta’zije (saučešća)

1084. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Hatim el-Mueddib; kaže: Obavijestio nas je Junus b. Muhammed; kaže: Ispričala nam je Esvedova majka, ona je prenijela od Mun’je, kćerke Ubejda b. Ebu Berzea, a ona od njena djeda Ebu Berzea, koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **“Ko bude tješio ženu koja**

910 Bilježe ga i Ibn Madže u Sunenu, Ibn Hibban u *Sahihu* i Hakim u *Mustedreku*. Hakim smatra da mu je sened vjerodostojan.

je izgubila dijete i podsticao je na strpljenje, biće ogrnut prugastim plaštom u Džennetu."[911]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun. Njegov sened nije dovoljno čvrst.[912]

٧٥. بَاب مَا جَاءَ فِي رَفْعِ الْيَدَيْنِ عَلَى الْجَنَازَةِ *

١٠٨٥. حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ دِينَارٍ الْكُوفِيُّ أَخْبَرَنَا إِسْمَعِيلُ بْنُ أَبَانَ الْوَرَّاقُ عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْلَى الأسلمي عَنْ أَبِي فَرْوَةَ يَزِيدَ بْنِ سِنَانٍ عَنْ زَيْدٍ ابْنُ أَبِي أُنَيْسَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: **أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَبَّرَ عَلَى جَنَازَةٍ، فَرَفَعَ يَدَيْهِ فِي أَوَّلِ تَكْبِيرَةٍ. وَوَضَعَ الْيُمْنَى عَلَى الْيُسْرَى.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ.

وَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي هَذَا. فَرَأَى أَكْثَرُ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَغَيْرِهِمْ أَنْ يَرْفَعَ الرَّجُلُ يَدَيْهِ فِي كُلِّ تَكْبِيرَةٍ عَلَى الْجَنَازَةِ. وَهُوَ قَوْلُ ابْنِ الْمُبَارَكِ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ وَإِسْحَقَ. و قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ: لَا يَرْفَعُ يَدَيْهِ إِلَّا فِي أَوَّلِ مَرَّةٍ. وَهُوَ قَوْلُ الثَّوْرِيِّ وَأَهْلِ الْكُوفَةِ. وَذُكِرَ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ أَنَّهُ قَالَ: (فِي الصَّلَاةِ عَلَى): لَا يَقْبِضُ يَمِينَهُ عَلَى شِمَالِهِ. وَرَأَى بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنْ يَقْبِضَ بِيَمِينِهِ عَلَى شِمَالِهِ كَمَا يَفْعَلُ فِي الصَّلَاةِ. قَالَ أَبو عِيسَى: (يَقْبِضُ) أَحَبُّ إِلَيَّ *

---

911 Menavi u komentaru *El-Džamius-Sagira* veli: Mladoj ženi od muškaraca mogu izražavati saučešće i podsticati je na strpljenje samo njen muž i bliža rodbina za koju se po šeriatu ne može udati.

912 Sened ovog hadisa nije dovoljno čvrst jer je u njemu Mun'ja, kćerka Ubejdova, koja nije poznata kao ravija.

75. O podizanju ruku pri izgovoru (prvog tekbira) kod dženaze

1085. ISPRIČAO NAM JE Kasim b. Dinar el-Kufi; kaže: Obavijestio nas je Ismail b. Eban el-Verrak, on je prenio od Jahje b. Ja'laa el-Eslemija, on od Ebu Fervea Jezida b. Sinana, on od Zejda b. Ebu Unejsea, on od Zuhrija, on od Ebu Seida b. Musejjeba, a on od Ebu Hurejrea: **"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je izgovorio tekbir za dženaze-namaz i podigao ruke pri prvom tekbiru, a onda stavio desnu po lijevoj ruci."**[913]

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je garibun, nije nam poznat, osim u ovoj formi.

Učenjaci su se razišli u vezi sa ovim pitanjem. Većina onih iz generacije Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i ostalih, smatra da prilikom klanjanja dženaze treba dizati ruke pri svakom tekbiru. Ovo je mišljenje i Ibn Mubareka, Šafije, Ahmeda i Ishaka.[914]

Neki, pak, učenjaci smatraju da kod dženaze-namaza ruke treba podići samo prvi put (kod izgovora tekbira). Ovo je mišljenje Es-Sevrija i učenjaka iz Kufe.

Spominje se da je Ibn Mubarek rekao (o dženaze-namazu): Neće obuhvatati desnom rukom lijevu ruku.

Neki učenjaci smatraju da treba obuhvatiti lijevu ruku desnom rukom, i to onako kako to čini u (svakom) namazu.

Ebu Isa kaže: Meni je draže (da je obuhvati).

---

913 Ovaj hadis je dokaz da se prilikom klanjanja dženaze-namaza ruke podižu samo prilikom izgovora početnog tekbira. Ovakav stav su, a na temelju ovoga hadisa, zauzeli Es-Sevri, Ebu Hanife i ostali učenjaci iz Kufe. Međutim, prema mišljenju Jahje b. Seida el-Kattana, Ahmeda b. Hanbela, Nesaije, Jahje b. Meina i Ukajlija, ovaj hadis je slab.

914 Oni svoje mišljenje temelje na hadisu koji je Ed-Darekutni zabilježio u djelu *El-Ilel*, od Ibn Omera: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bi prilikom klanjanja dženaze dizao ruke pri svakom tekbiru, a kad bi završio namaz predao bi selam." I ovaj hadis je slab.

٧٦. بَاب مَا جَاءَ أن نَفْسُ الْمُؤْمِنِ مُعَلَّقَةٌ بِدَيْنِهِ حَتَّى يُقْضَى عَنْهُ *

١٠٨٦. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **نَفْسُ الْمُؤْمِنِ مُعَلَّقَةٌ بِدَيْنِهِ حَتَّى يُقْضَى عَنْهُ** *

١٠٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: **نَفْسُ الْمُؤْمِنِ مُعَلَّقَةٌ بِدَيْنِهِ حَتَّى يُقْضَى عَنْهُ.**

قَالَ أَبو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَهُوَ أَصَحُّ مِنَ الْأَوَّلِ *

76. O tome da će duša vjernika biti zatočena zbog duga sve dok se on za nju ne izmiri

1086. ISPRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan; kaže: Obavijestio nas je Ebu Usama, on je prenio od Zekerijaa b. Ebu Zaide, on od Sa'da b. Ibrahima, on od Ebu Seleme, a on od Ebu Hurejrea koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Duša vjernika će, zbog duga, biti zatočena sve dok se on za nju ne izmiri."**

1087. ISPRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar; kaže; Obavijestio nas je Abdur-Rahman b. Mehdi; kaže: nas je obavijestio Ibrahim b. Sa'd, prenijevši od svoga oca, on od Omera b. Ebu Seleme, on od svoga oca, on od Ebu Hurejrea, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: **"Duša vjernikova će zbog duga biti zatočena sve dok se on za nju ne izmiri."**

Ebu Isa kaže: Ovaj hadis je hasenun.[915] On je pouzdaniji od prvog.

---

915 Bilježe ga i Ahmed b. Hanbel u *Musnedu* i Ibn Madže u *Sunenu*. Ševkanija smatra da su svi prenosioci u senedu ovoga hadisa pouzdani, osim Omera b. Selemea, koji je kao ravija iskren, ali sklon pogreškama prilikom prenošenja.

Tumač arabizama i drugih manje poznatih riječi iz orijentalnih jezika

adet – *ar.* običaj praksa

akšam – *tur.* namaz – molitva koja se obavlja nakon zalaska sunca.

ashab – *ar.* Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, savremenik.

ašura – *ar.* deseti dan muharrema.

azab – *ar.* patnja, kazna.

batinije – *ar.* pripadnici jedne islamske sekte.

bedel – *ar.* zamjenik;osoba koja umjesto druge osobe i o njenom trošku obavi hadždž.

beduin – *ar.* čovjek koji živi u pustinji, arapski nomad.

bejtul-mal – *ar.* riznica, državna blagajna.

bereket – *ar.* blagoslov, blagodat, napredak, sreća.

čanak – *tur.*drvena zdjela.

dirhem – *tur.* (od *grč.* drahma) srebrni novac različite vrijednosti u različito vrijeme; u Osmanskoj carevini uglavnom je označavao težinu od 3,207 grama.

dova – *ar.* molba upućena Bogu, blagoslov.

duha-namaz – *ar-tur.* vrsta nafile koja se klanja prije podneva.

džahilijjet – *ar.* neznanje, neznaboštvo, paganstvo, predislamsko doba.

džehmije – ar. pripadnici jedne islamske sekte.

dženaza, dženaze-namaz – *ar.* namaz koji se klanja umrloj osobi.

džennetska hurfa – *ar.* vrt, voćnjak u Džennetu – Raju.

džin – *ar.* duh, demon.

džuba – *ar.* dugačka muška haljina bez rukava.

džunubluk – *ar.* stanje koje zahtijeva kupanje nakon spolnog odnosa ili ejakulacije u snu.

efdalnije; najefdalnije – *ar-bos.* bolje, vrednije, najbolje, najvrednije.

ehlus-sunnet-vel-džemaat – *ar.* sljedbenici (isl.) predanja i saglasnosti (tradicije i konsenzusa)

ensarija – *ar.* Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, pristalica iz Medine.

ezan – *ar.* obznana o nastupu namaskog vremena; poziv na skupno obavljanje namaza.

fadilet –*ar.* dobrota, vrijednost.

fakih – *ar.* islamski pravnik.

fard – *ar.* farz, obligatna, prvostepena dužnost.

ferek – *ar.* mjera za zapreminu u Medini, jedan ferek iznosi tri sa'a ili četiri ruba'a.

ferseh *ar.* – mjera za dužinu, jedan ferseh = tri milje odn. 2250 m.

fetva *ar.* – mišljenje; rješenje muftije ili šejhul-islama o pravnom vjerskom pitanju u slučaju koji nije predviđen u šeriatu.

fidja *ar.* – iskupljenje, naknada za počinjeno ružno djelo i prekršaj, odnosno otkup za neizmirenu obavezu.

hadždž *ar.* – hodočašće Kabe.

Hadžerul-esved *ar* – crni kamen koji se nalazi u Kabi.

hafiz hadisa *ar.* – osoba koja pamti najmanje stotinu hiljada hadisa.

halal *ar.* – dozvoljen, dopušten.

haram *ar.* – zabranjen, nedopušten.

hidžr *ar.* – krilo, okrilje; polukružni zid kraj Kabe.

Hidžra *ar.* – seoba, preseljenje Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, iz Mekke u Medinu (g. 622. n. e.)

hilafet *ar.* – vladavina halife.

ibadet *ar.* – pobožnost, bogoslužje.

idtirab *ar.* – poremećaj, zbrka.

ifada *ar* – kretanje u mnoštvu.

iftar, iftariti se *ar.* – omršenje, omrsiti se.
ihram *ar.* – nijjet za hadždž, ogrtač kod hadžija.
ikamet *ar.* – drugi poziv za namaz koji se izgovori pred početak farda.
ikindija *tur.* – popodnevna molitva.
imam *ar.* – muslimanski vjerski svećenik, vođa.
itikaf *ar.* – stalni boravak jednog čovjeka u džamiji zadnjih deset dana ramazana.
jacija *tur.* – peti dnevni namaz čije vrijeme je otprilike dva sata nakon zalaska sunca.
jetim *ar.* – siroče, dijete bez roditelja.
Jevmut-tervijje ar. – 8. dan zul-hidždžeta.
Kaba *ar.* – isl. hram u Mekki u obliku kocke.
kabur *ar.* – grob, mezar.
karin *ar.* – osoba koja istodobno obavi hadždž i umru.
keffaret (posta) *ar.* – iskup (za post).
kefin *ar.* – bijelo platno u koje muslimani umotavaju umrlog.
kibla *ar.* – strana na kojoj se nalazi Kaba u Mekki, pravac u kome se muslimani okreću u namazu.
kijas *ar.* – mjera, analogija, zaključak po analogiji.
kirat *ar.* – svjetiljka, mjera.
kjafir ar. – nevjernik, bezbožnik, nezahvalnik.
kurban *ar.* – žrtva
Kurban-bajram *ar-tur* – muslimanski blagdan kada se prinose žrtve Uzvišenom Allahu.
lahd *ar.* – grob
makbul ravija *ar.* – prenosilac hadisa koji zadovoljava.
malikije *ar.* – sljedbenici malikijske pravne škole.
medžhul *ar.* – nepoznat, anoniman.
Mekami-Ibrahim *ar.* – mjesto u haremu u Mekki na kome je stajao Ibrahim, a.s.
mekruh *ar.* – pokuđeno, odvratno.

mekruhi-tenzihen *ar.*– blaža vrsta mekruha.
melek *ar.* – anđeo
mendub *ar.* – pohvalno, lijepo.
metruk *ar.* – odbačen
mezar *ar.* – grob, mjesto koje se posjećuje.
mikat *ar.* – mjesto odakle se nijjeti hadždž ili umra i oblači ihram
minber *ar.* – mjesto u džamiji na kome se petkom drži hutba.
misk *ar.* – mošus, vrsta mirisa.
misvak *ar.* – četka, štapić, od posebnog drveta koji se koristi za čišćenje zuba.
mudd *ar.* – posuda koja prema Ebu Hanifi sadrži dva litra.
mudellis *ar.* – varalica
mudžahid *ar.* – borac, ratnik, vojnik.
muhadrem *ar.*– osoba koja je živjela u Poslanikovo vrijeme ali se sa njim nije susrela.
muharrem *ar.*– prvi mjesec hidžretske, mjesečeve godine.
muhrim *ar.* – osoba u ihramu.
mukellef *ar.* – punopravan, zadužen.
muktedija *ar.* – osoba koja klanja za imamom.
murdžije *ar.* – pristalice jedne islamske sekte.
mustehab *ar.* – lijepo, pohvalno.
mušrik *ar.* – idolopoklonik.
mutekif *ar.* – osoba koja se zadnjih deset dana ramazana zatvori u džamiju radi ibadeta.
mutemetti' *ar.*– osoba koja uz hadždž obavi i umru.
nafila *ar.* – dobrovoljni ibadet.
namaz *perz.* – muslimanska molitva.
nijjet, nanijetiti, zanijetiti *ar-bos.*- naum, nakana; naumiti.
rabin *hebr.* – jevrejski svećenik.
rafidija *ar.* – pripadnik jedne islamske sekte.
ravija hadisa *ar.*– prenosilac hadisa.
redžeb *ar.* – sedmi mjesec hidžretske, mjesečeve godine.

rekat *ar.* – dio namaza koji se sastoji od stajanja, učenja, ruku'a i dvije sedžde.

ritl *ar.* – mjera za težinu, u Bejrutu i Halepu iznosi 2 kg i 566 grama, u Siriji 3 kg i 202 grama, a u Egiptu 449, 28 grama.

rukja *ar.* – učenje određenih odlomaka iz Kur'ana i dova u cilju liječenja.

rukn hadždža *ar.*– sastavni dio hadždža bez koga hadždž ne vrijedi.

rukn Kabe *ar.*– ugao, ćošak Kabe.

sa' *ar.* – posuda koja prema Ebu Hanifi sadrži osam ritla.

sabah *ar.* – namaz koji se klanja od zore do pred izlazak sunca.

sadekatul-fitr *ar.* – milostinja koja se daje nakon ramazanskog posta, prije Bajrama

sa'j *ar.* – hodanje između Safe i Merve prilikom obavljanja hadždža i umre.

sehur ar. – ramazanski objed pred zoru.

sened *ar.* – lanac, niz.

sevab *ar.* – nagrada

sunnet *ar.* – praksa Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem; sve ono što je on govorio radio i odobrio.

ša'ban *ar.* – osmi mjesec hidžretske, mjesečeve godine.

šehadet ar. – očitovanje, svjedočenje

šehid *ar.* – osoba koja pogine na Allahovu putu.

šejtan ar. – sotona, đavo.

šekk *ar.* – vrsta mezara koji se potkopa od strane kible.

ševval ar. – deseti mjesec hidžretske, mjesečeve godine.

šiizam *ar.* – šiitsko učenje.

tabi'in *ar.* – savremenik Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba.

tavvaf, tavvaful-ifada *ar.*– obilazak oko Kabe sedam puta, tavaf koji je sastavni dio hadždža bez koga hadždž ne vrijedi.

ta'zija *ar.* – izražavanje saučešća.
tedlis *ar.* – prijevara, obmana.
tefsir *ar.* – tumačenje Kur'ana.
tekbir *ar.* – izgovor riječi *Allahu ekber*.
telbijja ar. – kod hadždža i umre izgovor riječi *lebejkellahumme lebejk*.
tevba *ar.* – pokajanje
ulema *ar.* – učenjaci
ummet *ar.* – sljedbenici, narod.
umra *ar.* – hodočašće Mekke koje se može obaviti u bilo koje doba godine.
usuli-fikh *ar.* – osnovi šeriatskog prava.
vadžib *ar.* – prvostepena dužnost, prema mišljenju većine učenjaka; po mišljenju Ebu Hanife, drugostepena dužnost.
vakuf *ar.* – zadužbina
valija *ar.* – skrbnik, zaštitnik.
zahirije *ar.* – oni koji tumače Kur'an doslovno.
zekat; zekatul-fitr, zekatu-ramadani, zekatul-savm *ar.*– obavezna milostinja; milostinja koja se daje na kućnu čeljad pred kraj ramazana a prije Ramazanskog bajrama.
zenit *ar.* – tačka nebeske sfere iznad glave posmatrača.
zijaret *ar.* – posjeta, obilazak.
zul-hidždže *ar.* – dvanaesti mjesec hidžretske, mjesečeve godine.
zul-ka'de *ar.* – jedanaesti mjesec hidžretske, mjesečeve godine.

SADRŽAJ

POGLAVLJA O ZEKATU
od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

POGLAVLJA O POSTU

Preneseno od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

POGLAVLJA O HADŽDŽU
od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

POGLAVLJA O DŽENAZI
od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

